

1Q84, книга 3

Харукі Муракамі

Харукі Муракамі

1Q84

Книга третя

Переклад з японської Іван Дзюб

Розділ 1

(про Усікаву)

Що тривожить край свідомості

— Усікава-сан, ви могли б не курити? — сказав невисокий чоловік.

Якийсь час Усікава дивився на співрозмовника по той бік стола, а потім кинув погляд на сигарету "Seven Stars", затиснуту між його пальцями. Сигарета не горіла.

— Вибачте, — надзвичайно ввічливо додав гість.

Збентеженим виразом обличчя Усікава ніби промовляв:

"І чого це я тримаю в руці таку річ?"

— О, справді це нікуди не годиться. Звісно, сигарета не запалена. Рука самовільно, без мого відома, рухалася.

Чоловік смикав підборіддя вниз і вгору, але свого погляду нітрохи не змінював — міцно прикипів до очей Усікави. Той засунув сигарету в пачку, а ту поклав у шухляду.

Біля порога стояв, ледь-ледь прихилившись до одвірка, високий чоловік і дивився на Усікаву так, наче на пляму, що проступала на стіні. "Неприємні типи!" — подумав Усікава.

З цією парою він зустрічався й розмовляв утретє, але завжди відчував однаковий неспокій.

Невисокий чоловік сидів за єдиним столом в офісі Усікави, навпроти нього. Його обов'язок полягав у тому, щоб вести переговори. Кінський хвіст постійно зберігав мовчанку. Нерухомий, як сторожові кам'яні пси на вході до синтоїстського храму, він лише стежив за Усікавою.

— Уже минуло три тижні, — сказав Голомозий.

Усікава взяв у руки календар на столі й, перевіrivши запис у ньому, кивнув.

— Це правда. Від попередньої зустрічі саме сьогодні минуло три тижні.

— За той час ви ні разу нам нічого не доповіли. Як я, здається, казав минулого разу, становище критичне — зволікати не можна. Усікава-сан, часу вже не лишилося.

— Та я це добре розумію, — замість сигарети перебираючи пальцями золотисту запальничку, сказав Усікава. — Гаяти часу не можна. Я з цим цілком згоден.

Голомозий чекав продовження його розповіді.

— Тільки мені не до вподоби копирсатися в окремих дрібницях — то в одній, то в другій, — провадив далі Усікава. — Я хотів би з'ясувати всю правду, коли вималюється загальна картина того, як різні події і люди пов'язані між собою. А свіжоспечена

доповідь може породити тільки зайві клопоти. Може, це зухвальство, але саме таким способом, Онда-сан, я збираюся діяти.

Голомозий чоловік на прізвище Онда поглядав на Усікаву холодними очима. Усікава знав, що не справляє на нього приємного враження. Однак особливо цим не переймався. Наскільки він пам'ятав, від самого народження він ані разу ні на кого не справляв приємного враження. Для нього, так би мовити, це був звичний стан. Він не подобався ні батькам, ні братам, ні вчителям, ні однокласникам, ні дружині, ні дітям. І якби хтось виявив до нього добрі почуття, то, можливо, він трохи здивувався б. А так він почувався спокійно.

— Усікава-сан, якби була змога, ми хотіли б поважати ваш підхід до справи. І насправді ми таки поважали. Досі. Та от цього разу ситуація зовсім інша. На жаль, ми не маємо часу чекати, поки відкриються всі факти.

— Онда-сан, я вас розумію, але, гадаю, ви досі не сиділи, склавши руки, й спокійне не чекали мого дзвінка, — сказав Усікава. — Напевне, паралельно зі мною заходилися щось робити, хіба ні?

Онда на це не відповів. Губи тримав міцно стуленими. Вираз його обличчя не змінився. Але з його реакції Усікава збагнув, що своїм зауваженням не промахнувся. Мабуть, упродовж останніх трьох тижнів, піднявши на ноги всю свою організацію, вони розшукували одну жінку іншим способом, ніж Усікава. Але якогось результату не змогли досягти. От чому ця неприємна пара знову прийшла сюди.

— Як кажуть, свій свояка бачить здалека, — розкривши обидві долоні, сказав Усікава, ніби відкриваючи приємну таємницю. — Не приховую, що я — саме такий свояк. Зовнішністю непоказний, але нюх маю добрий. Можу швидко проникнути вглиб, відчувши слабенький запах. У всякому разі, тільки своїм способом і темпом можу впоратися з роботою, бо здавна звик до ролі такого свояка. Я добре розумію цінність часу, але, будь ласка, ще трохи почекайте. Як не потерпите, все втратите.

Онда терпеливо спостерігав, як Усікава крутить запальничку в руці. Потім підвів голову.

— Ви можете хоч частково пояснити, що досі дізналися? Нам відома складність справи, але начальство нас не зрозуміє, якщо повернемося без найменших конкретних результатів. Ми особисто в скрутному становищі. Та й ви, Усікава-сан, не можете жити із спокійною душею.

"І ці типи загнані в глухий кут", — подумав Усікава. Їх обрали на роль охоронців лідера, спираючись на славу про їхню високу здатність до рукопашного бою. А проте перед їхніми очима лідера було вбито. Ні, прямих доказів про вбивство не лишилося. Кілька лікарів їхньої релігійної організації обстежили труп, але ніде не змогли помітити чогось схожого на рани. В їхній амбулаторії вони користувалися простою апаратурою і, крім того, не мали часу. Якби проводилася повна судово-медична експертиза за участі відповідних медичних фахівців, то, можливо, щось вдалося б відкрити. Та зараз уже було пізно. Труп лідера потай знищили на території секти.

У всякому разі, становище цих двох чоловіків стало делікатним через те, що вони

не зуміли оберекти лідера. Їм наказали розшукати жінку, перевернувши все догори ногами. Та на надійний слід вони все ще не натрапили. Мали певні знання щодо засобів безпеки й охорони, але не володіли ноу-хау, як вислідити людину, що десь переховується.

— Зрозуміло, — сказав Усікава. — Розкажу дещо з того, що з'ясувалося досі. Не все, а тільки частину.

Онда на хвилю примружив очі. Потім кивнув.

— Гаразд. І нам дещо відомо з того, що ви вже знаєте або не знаєте. Тож обмінємося знаннями.

Усікава поклав запальничку і зчепив пальці обох рук на столі.

— Молоду жінку на прізвище Аоаме запросили до готелю "Окура" розім'яти м'язи лідеру. Це було пізно ввечері, на початку вересня, коли в центрі Токіо знялася страшна громовиця. Після того, як жінка, виконавши упродовж години лікувальну процедуру в окремій кімнаті, пішла, лідер спав. Вона звеліла дати йому поспати в тій самій позі години зо дві. Ви так і зробили. Однак лідер не спав. Він тоді вже був мертвий. Ран на ньому не лишилося. Здавалось, з ним стався серцевий удар. Однак одразу після того жінка зникла. Заздалегідь виїхала з квартири, яка спустіла, немов скинута шкаралупа. Наступного дня вона звільнилася і з роботи в спортивному клубі. Отже, все робилося планово. А якщо так, то виходить, що це не простий нещасний випадок. Доводиться вважати, що ця Аоаме-сан навмисне вбила лідера.

Онда кивнув. Заперечення до цього не мав.

— Ваша мета полягає в тому, щоб докопатися до правди. А для цього вам будь-що треба її спіймати.

— Треба дізнатися, чи справді жінка на прізвище Аоаме довела його до смерті і якщо так, то з якої причини й за яких обставин.

Усікава звернув погляд на свої десять пальців, зчеплених на столі. Дивився на них ніби на щось незнайоме. Потім підвів очі на співрозмовника.

— Сподіваюсь, ви вже перевірили стосунки в родині Аоаме-сан, чи не так? Усі вони — ревні прихильники "Братства свідків". Батьки все ще активно залучають людей до своєї секти. Її тридцятичотирирічний старший брат працює у штаб-квартирі секти, що в Одаварі, жонатий, має двоє дітей. Його дружина також палка прибічниця "Братства свідків". І тільки Аоаме-сан у цій родині віддалилася від секти і, як кажуть вони, ставши відступницею, порвала з ними зв'язок. Немає жодних ознак того, що впродовж останніх двадцяти років ця родина хоч якось контактувала з Аоаме-сан. Тож не можна подумати, що вони її переховують. В одинадцятирічному віці вона покинула родину й відтоді жила, покладаючись загалом на власні сили. Тимчасово перебувала на утриманні свого дядька, а коли вступила до середньої школи вищого ступеня, фактично стала самостійною. Неабияка жінка. Із сильною волею.

Голомозий нічого не сказав. Мабуть, і він володів такою інформацією.

— Не можна вважати, що "Братство свідків" якось причетне до вбивства. Його члени відомі своїм пацифізмом і непротивленням злу насильством. Важко собі уявити,

що вони мали намір позбавити лідера життя. Ви згодні зі мною?

Онда кивнув.

— "Братство свідків" не пов'язане з цією подією. Це зрозуміло. Для певності я поговорив з її старшим братом. Так би мовити, з винятковою увагою. Однак він нічого не знав.

— З винятковою увагою здирали нігті? — спитав Усікава.

Онда знехтував цим запитанням.

— Звісно, це — жарт. Нікудишній жарт. Та не лякайтеся. У всякому разі, брат нічогісінько не знав ні про поведінку, ні про місце перебування Аоаме-сан, — сказав Усікава. — Я зроду пацифіст і зовсім не вдаюся до грубої сили, але впевнений, що Аоаме-сан не підтримує жодних зв'язків ні з родиною, ні з "Братством свідків". Та, як не крути, цей її вчинок не одноособовий. Вона сама не могла б зробити чогось такого складного. Вона холонокровно, у визначеному заздалегідь порядку, виконала майстерно підготовлений план. А її зникнення — просто чудо. Сюди залучалися інші люди й великі гроші. За плечима Аоаме стояв хтось або організація, з якоїсь причини дуже зацікавлені в смерті лідера. А тому підготовка була всебічною. Ви можете погодитися зі мною щодо цього?

Онда кивнув.

— Загалом.

— Однак про яку організацію йдеться, зовсім невідомо, — сказав Усікава. — Звісно, ви з'ясували, з ким Аоаме-сан дружила?

Онда мовчки кивнув.

— Та ба, вона не підтримувала з кимось дружніх стосунків, вартих уваги, — сказав Усікава. — Здається, не мала ні подруг, ні коханця. На роботі з людьми спілкувалася, але поза нею ні з ким конкретно не дружила. Принаймні, мені не вдалося натрапити на сліди того, що вона з кимось була в приятних стосунках. І чого це вона, молода, здорова, з непоганою зовнішністю, так поводитися?

По цих словах Усікава глянув на чоловіка з "конячим хвостом", що стояв біля порога. За цей час його поза й вираз обличчя нітрохи не змінилися. Його обличчя зроду не мало виразу. І не могло змінюватися. "І взагалі чи є в нього ім'я?" — подумав Усікава. Навіть якщо й немає, то не варто особливо дивуватися.

— Лише ви вдвох насправді бачили Аоаме-сан в обличчя, — сказав Усікава. — І яке ваше враження? Помічалось в ній щось особливе?

Онда злегка хитнув головою.

— Як ви сказали, вона по-своєму чарівна молода жінка. Але не красуня, здатна притягати до себе людську увагу. Спокійна, врівноважена. Начебто твердо впевнена у своїй професійній майстерності. А крім цього, нічим іншим не приваблювала. Враження від її зовнішності якесь невиразне. Не вдається докладно пригадати рис її обличчя. Просто дивина, та й годі!

Усікава знову глянув на Кінського хвоста біля дверей. Подумав, що, можливо, той хоче щось сказати. Але він не збирався розтуляти рота.

Усікава перевів погляд на Голомозого.

— Ясна річ, ви зуміли проаналізувати реєстр телефонних розмов Аоаме-сан упродовж останніх кількох тижнів, чи не так?

Онда хитнув головою.

— Такого ми ще не зробили.

— Раджу зробити. Обов'язково, — усміхаючись сказав Усікава. — Людина телефонує в різні місця і приймає дзвінки звідусіль. Самий аналіз реєстру її телефонних розмов само собою відкриває спосіб її життя. Не є винятком й Аоаме-сан. Роздобути реєстр телефонних розмов якоїсь особи не просто, але цілком можливо. Бо, що не кажіть, завжди знайдеться свояк.

Онда мовчки чекав продовження розповіді.

— Так от, коли я вчитався в реєстр телефонних розмов Аоаме-сан, то з'ясував кілька фактів. З жінками таке буває вкрай рідко, а от Аоаме-сан, здається, не любила вести телефонних розмов. Говорила нечасто й не дуже довго. А якщо іноді траплялися довгі розмови, то вони були винятковими. Здебільшого дзвонила на роботу, але як напівштатна працівниця працювала також з окремими клієнтами, а тому, обминаючи конторку спортивного клубу, по телефону домовлялася з ними безпосередньо про робочі плани. Таких дзвінків нараховувалося чимало. Наскільки я можу судити, вони не викликають підозри.

Усікава зробив на цьому паузу й, оглядаючи сліди нікотину на пальцях, думав про сигарету. Подумки запаливав її, вдихав і видихав дим.

— Однак при цьому є два винятки. Перший — дворазовий дзвінок до поліції. Але не за номером 110, а до районного відділу дорожнього руху столичного управління поліції в Сіндзюку. Звідти також кілька разів телефонували до Аоаме-сан. Вона не має власного автомобіля, а поліціанти навряд чи тренуються індивідуально в елітному спортивному клубі. Тому, напевне, в цьому поліційному відділі вона має знайому людину. Хто ця людина, невідомо. Ще одне, інше, мене зацікавило — тривала розмова з невідомого телефонного номера. Дзвінки виявилися односторонніми. Аоаме-сан ні разу не телефонувала. Дізнатися щось про цей загадковий номер мені не вдалося. Звичайно, є телефонні номери, які завдяки певним технічним хитрощам зберігаються у таємниці. Але й до них можна дістатися, якщо докласти зусилля. Однак хто за цим номером ховається, я не встиг дізнатися. Звичайним способом замок у цій справі не відмикається.

— Виходить, той її партнер може зробити щось незвичайне.

— Саме так. Безперечно, до цього причетний професіонал.

— Ще один свояк, — зробив висновок Онда.

Усікава потер долонею сплуснену лису голову й глузливо посміхнувся.

— Саме так. Ще один свояк. І то досить сильний.

— Принаймні потроху стало ясно, що вона начебто пов'язана з професіоналом, — сказав Онда.

— Авжеж. За спиною Аоаме-сан стоїть організація. І в ній працюють не аматори.

Примруживши наполовину очі, якийсь час Онда поглядав з-під повік на Усікаву. Потім, обернувшись, перезирнувся з Кінським хвостом, що стовбичив біля дверей. А той, ніби подаючи знак, що все зрозумів, легенько кивнув. Онда знову перевів погляд на Усікаву.

— То що далі? — спитав Онда.

— А далі моя черга запитувати, — відповів Усікава. — Ви маєте якісь здогади щодо організації або групи, яка могла спланувати знищення вашого лідера?

Онда насупив довгі брови. На носі утворилося три зморшки.

— Усікава-сан, та ви добре подумайте. Ми — всього-на-всього релігійна організація. Прагнемо душевного спокою і духовних цінностей. Живучи у згоді з природою, проводимо дні в роботі на полі та аскетизмі. Власне, хто може вважати нас своїм ворогом? І яку вигоду він матиме, якщо вчинить таке зло?

Усікава ледь-ледь силувано посміхнувся.

— Будь-де у світі знайдеться фанатик. І що така людина вчинить, ніхто не знає, хіба ні?

— Жодних здогадів ми не маємо, — знехтувавши іронією, прихованою у словах Усікави, спокійно відповів Онда.

— А як справи з групою "Акебоно"? Її рештки все ще вештаються коло вас?

Онда ще раз, тепер рішуче, хитнув головою. Мовляв, це виключено. І вони безжально їх розбили. Можливо, й сліду від них не залишилося.

— Значить, і ви не маєте жодних здогадів. Але насправді якась організація забрала життя вашого лідера. Майстерно, спритно, а сама зникла, розвіявшись немов дим. Це ж неспростовний факт.

— І нам треба з'ясувати обставини, за яких це сталося.

— Без допомоги поліції.

Онда кивнув.

— Це наша проблема, а не правосуддя.

— Гаразд. Це ваша проблема, а не правосуддя. Мені все зрозуміло, — сказав Усікава. — І ще одну річ я хотів би запитати.

— Будь ласка, питайте, — сказав Онда.

— Скільки людей у вашій релігійній організації знає про смерть лідера?

— Ми обидва знаємо, — сказав Онда. — І ще двоє інших людей, які допомагали перевозити покійникд. Вони — наші підлеглі. З верховного керівництва знає п'ятеро. Всього — дев'ять чоловік. Трьом жрицям ще невідомо, але рано чи пізно вони дізнаються. Вони обслуговували покійника, а тому довго приховувати від них не вдасться. А ще ви, Усікава-сан, знаєте.

— Разом — тринадцять чоловік.

Онда не сказав нічого.

Усікава глибоко зітхнув.

— Можна чесно сказати вам свою думку?

— Будь ласка, — відповів Онда.

— Мабуть, зараз уже пізно про це говорити, але вам треба було негайно звернутися до поліції, щойно стало ясно, що лідер помер, — сказав Усікава. — Обов'язково слід було повідомити про його смерть. Такий важливий факт не вдалося б приховати назавжди. Таємниця, про яку знають понад десять людей, уже перестає такою бути. І ви тоді не загнали б себе у безвихідне становище.

Вираз обличчя Голомозого не змінився.

— Судити про це — не наше завдання. Ми тільки виконуємо наказ, який нам дали.

— А, власне, хто має судити?

Відповіді не було.

— Людина, яка замінює лідера? Онда все ще зберігав мовчанку.

— Гарзд, — сказав Усікава. — За наказом когось зверху ви таємно знищили труп лідера. У вашій організації наказ зверху — понад усе. Однак з юридичного погляду така дія, очевидно, кваліфікується як наруга над трупом. Як тяжкий злочин. Ясна річ, вам це відомо, чи не так?

Онда кивнув.

Усікава знову глибоко зітхнув.

— Як я вже казав, якщо в крайньому випадку в цю справу втрутиться поліція, то, будь ласка, вважайте, що я нічого не знав про смерть лідера. Не хочу, щоб мене притягнули до кримінальної відповідальності.

— Усікава-сан, ми вам про це нічого не розповідали, — сказав Онда. — Ви тільки розшукували жінку на прізвище Аоаме на наше прохання як сторонній розслідувач. Нічого незаконного ви не вчинили.

— Гарзд. Значить, я нічого від вас не чув, — сказав Усікава.

— Звісно, ми не хотіли повідомляти вам як сторонній людині про вбивство лідера. Але тим, що ви, Усікава-сан, почали розслідувати біографію Аоаме, ви вже стали причетними до цієї справи. Нам потрібна ваша допомога в розшуку Аоаме. І ви зобов'язані тримати язик за зубами.

— Зберігати таємницю — головний принцип моєї роботи. Я не прохоплюся про це жодним словом.

— Та якщо прохопитесь і стане ясно, що джерело інформації — це ви, то вам лиха не минути.

Усікава опустив очі на стіл і знову розглядав свої опецькуваті пальці з таким виразом обличчя, ніби дивувався, відкривши, що вони належать йому.

— Лиха не минути, — підвівши голову, повторив він слова співрозмовника.

Онда ледь-ледь примружив очі.

— Що лідер помер, треба будь-що приховати. Заради цього засобів не можна вибирати.

— Я зберігатиму таємницю. Щодо цього будьте абсолютно спокійні, — сказав Усікава. — Досі ми з вами успішно співпрацювали. Я нишком-нишком облагодив кілька справ, які вам не вдавалося відкрито зробити. Іноді це була важка робота, але я за неї отримував добру винагороду. Тож триматиму рот на подвійному замку. Я ніяка не

правовірна людина, але покійному лідеру багато в чому особисто зобов'язаний. А тому не пошкодую своїх сил, щоб розшукати Аоаме-сан. Постараюсь з'ясувати обставини, які стоять за її вчинком. Уже підступаю до найважливішого. Тож, будь ласка, наберіться терпцю і почекайте. Невдовзі, сподіваюсь, зможу принести вам добрі новини.

Онда ледь-ледь змінив позу на стільці. Ніби відгукуючись на це, Кінський хвіст біля дверей перевів центр ваги свого тіла з однієї ноги на другу.

— Це вся інформація, яку вам досі вдалося зібрати? — спитав Онда.

Усікава на мить задумався. Потім відповів:

— Як я вже казав, Аоаме-сан двічі телефонувала до районного відділу дорожньої служби столичного управління в Сіндзюку. І звідти їй кілька разів дзвонили. Прізвище співрозмовника невідоме. Позаяк йдеться про поліцію, то на прямий запит ніхто відповіді не дасть. Однак тоді в моїй недолугій голові зблиснула думка. Начебто щось я пам'ятав про районний відділ дорожнього руху в Сіндзюку. Я довго думав. Власне, що саме пам'ятаю? На краю моєї убогої пам'яті щось ніби зачепилося. Щоб пригадати, я витратив багато часу. Старість — не радість. З віком шухляда пам'яті погано відсувається. Колись будь-що вмиг з неї вискакувало. Та от нарешті за тиждень я таки пригадав, що ж це було.

Після цих слів Усікава примовк і, по-театральному всміхаючись, перевів погляд на Голомозого. А той терпеливо чекав продовження розповіді.

— У вересні цього року молоду жінку-поліцейського районного відділу дорожньої служби в Сіндзюку хтось задушив у готелі для коханців у кварталі Маруяматю в районі Сібуї. На ній, цілком голій, були наручники, які використовує поліція. Звісно, зчинився невеликий скандал. Цікаво, що Аоаме-сан розмовляла з кимось із цього відділу поліції упродовж кількох місяців перед тим, як стався цей нещасний випадок. А от після нього жодної розмови по телефону вже не було. Як ви гадаєте, це не щось більше, ніж випадковий збіг?

Якийсь час Онда мовчав. Потім сказав:

— Отже, ви хочете сказати, що Аоаме підтримувала зв'язок з убитою жінкою-поліцейським?

— Цю жінку звали Аюмі Накано. Їй було двадцять шість років. З обличчя досить приваблива. Походить з поліцейської родини: і батько, і старший брат — поліціанти. Старанна на роботі, здібна до навчання. Звісно, поліція відчайдушно шукала злочинця, але досі так і не знайшла. Може, недоречно питати, але ви часом нічого про це не знаєте?

Онда вирячився на Усікаву холодними очима, які нібито щойно пробилися з-під льодовика.

— Я не зовсім добре розумію ваші слова, — сказав він. — Усікава-сан, можливо, ви думаєте, що ми причетні до цього випадку. Мовляв, хтось з наших людей завів жінку-поліцейського до сумнівного готелю і, закувавши у наручники, задушив?

Міцно стуливши губи, Усікава захитав головою.

— Та ні, в жодному разі не думаю. Просто запитав, чи не маєте якихось здогадів щодо цього. От і все. Бо для мене важливий будь-який дрібний слід. Хоч скільки сушу собі голову, а ніяк не можу встановити зв'язку між вбивством жінки-поліцейського у готелі Сібуї і вашого лідера.

Якийсь час Онда ніби міряв якоюсь міркою Усікаву, а потім повільно видихнув повітря, що зібралося в легенях.

— Зрозуміло. Цю інформацію передамо начальству, — сказав він. І, добувши записник, занотував у ньому: — Аюмі Накано. 26 років. Відділ дорожнього руху в Сіндзюку. Можливо, була пов'язана з Аоаме.

— Саме так.

— А ще?

— А ще я обов'язково хотів би запитати одну річ. Напевне, хтось з ваших уперше назвав прізвище Аоаме-сан. Мовляв, вона — надзвичайно здібний спортивний інструктор. Як ви мені раніше веліли, я розслідував біографію цієї жінки. Не хочу хвалитися, але я із щирою душею, ретельно попрацював. Однак нічого дивного, підозрілого не помітив. Вона виявилася абсолютно чистою. І ви запросили її у но-мер-люкс готелю "Окура". А що сталося потім, самі знаєте. Власне, хто її вам порекомендував?

— Не знаю.

— Не знаєте? — перепитав Усікава з виглядом дитини, яка чогось не розуміє. — Отже, ви не можете пригадати, хто з ваших запропонував Аоаме-сан, чи не так?

Не змінюючись на обличчі, Онда відповів:

— Саме так.

— Дивина, та й годі, — справді здивовано сказав Усікава.

Онда не пускав пари з уст.

— Щось неймовірне. Хтось колись назвав її прізвище, й справа сама собою розвивалася. Ви це хочете сказати?

— Насправді цю справу найзавзятіше просував уперед сам лідер, — уважно добираючи слова, сказав Онда. — Серед керівництва організації була й думка, що, може, небезпечно довіритися людині невідомого походження. Звісно, й ми, охоронці, також з нею погоджувалися. Однак лідер не брав собі її до уваги. Ба навпаки — сам твердо наполягав на здійсненні цього плану.

Усікава знову взяв у руки запальничку і, відкривши її кришку, ніби для проби запалив. А потім одразу погасив вогонь.

— А я вважав, що лідер надзвичайно обережний, — сказав він.

— Це правда. Був украй уважним та обережним.

Після того запала глибока мовчанка.

— Хотілося б запитати вас ще про одне, — сказав Усікава. — Про Тенго Кавану. Він підтримував зв'язок з Кьоко Ясудою, старшою за нього заміжньою жінкою. Один раз на тиждень вона приходила до нього на квартиру, щоб провести з ним інтимні години. Ну, з молодими таке буває. Та от одного дня раптом подзвонив її чоловік і передав, що вона

більше не зможе приходити. І на цьому їхній зв'язок обірвався.

Онда насупив брови.

— Я не зовсім розумію, куди повернула розмова. Хіба Тенґо Кавана має якийсь стосунок до вбивства?

— Ні, цього я не знаю. Тільки ця історія вже давно не виходить мені з голови. Що не кажіть, за будь-яких обставин жінка обов'язково телефонувала. Бо настільки глибокими були їхні стосунки. Однак несподівано, не сказавши ні слова, вона просто зникла. Безслідно. Я не люблю застрягати довго на одній справі, а тому для певності лише питаю: ви часом не маєте щодо цього якихось здогадів?

— Принаймні я особисто нічого не знаю про цю жінку, — спокійним голосом відповів онда. — Кьоко Ясуда. Підтримувала зв'язок з Тенґо Каваною.

— Заміжня жінка, старша від нього на десять років.

Онда записав її прізвище в записник.

— І це передамо начальству.

— Гаразд, — сказав Усікава. — До речі, де перебуває Еріко Фукада?

Онда підвів голову й подивився на Усікаву, немов на скосбочену раму картини.

— А навіщо нам знати, де перебуває Еріко Фукада?

— Вас не цікавить, куди вона ділася?

Онда хитнув головою.

— Куди вона поїхала й де перебуває, нас не обходить. Вона вільна робити, що їй хочеться.

— І Тенґо Кавана вас не цікавить?

— З цією людиною нас ніщо не пов'язує.

— А певний час ви начебто цікавилися ними обома, — сказав Усікава.

На хвилю онда примружив очі. А тоді відповів:

— Наразі наше зацікавлення зосереджується на Аоаме.

— З кожним днем воно змінюється?

Онда ледь-ледь скривив губи. Відповіді не було.

— онда-сан, ви читали "Повітряну личинку", яку написала Еріко Фукада?

— Ні, в нашій релігійній організації заборонено читати те, що не стосується віровчення. Навіть у руки брати не можна.

— А про карликів ви чули?

— Ні, — відразу відповів онда.

— Гаразд, — сказав Усікава.

На цьому розмова скінчилася. онда поволі підвівся зі стільця й поправив комір піджака. Відступив від стіни на крок і Кінський хвіст.

— Як я недавно казав, у цій справі час — надзвичайно важливий елемент, — поглядаючи зверху на Усікаву, який все ще сидів на стільці, сказав онда. — Треба якнайскоріше встановити місце перебування Аоаме. Звісно, ми докладемо до цього всіх зусиль, але й вам зі свого боку доведеться попрацювати. Якщо Аоаме не знайдеться, нам усім лиха не минути. Бо, що не кажіть, ви — один з тих, хто знає

важливу таємницю.

— Важливі знання ведуть за собою відповідальність.

— Саме так, — спокійним голосом сказав Онда. Потім обернувся й, не оглядаючись, вийшов. За Голомозим з кімнати вийшов Кінський хвіст і безшумно зачинив двері.

Коли вони залишили офіс, Усікава, відсунувши шухляду, вимкнув магнітофон. Відкривши його, вийняв касету й на етикетці кульковою ручкою, недоречно акуратними цифрами, написав дату й годину. Потім добув з шухляди пачку "Seven Stars" і, взявши в рот сигарету, закурив від запальнички. Глибоко вдихнувши дим, випустив його вгору. Повернувши обличчя до стелі, на якийсь час заплющив очі. Потім розплющив їх і зиркнув на настінний годинник. Його стрілки показували половину третьої. "От неприємні типи!" — знову подумав Усікава.

"Якщо Аоаме не знайдеться, нам усім лиха не минути", — сказав Голомозий.

Усікава двічі побував у штаб-квартирі "Сакіґаке" й тоді на власні очі бачив і величезний сміттєспалювач у глибині лісу за територією секти — високотемпературну піч, в якій і від людського трупа не лишилося б навіть кісток, якщо його туди кинути. Він знав, що трупи кількох людей там опинилися. Мабуть, і труп лідера був одним з них. Тож, природно, Усікава не хотів такої долі. Якщо ж таки доведеться померти, то бажав, по змозі, трохи спокійнішої смерті.

Звісно, Усікава кілька фактів приховав від них. Не зник показувати всі свої карти, що мав у руках. Слабі карти міг на мить показати, а от козирні нікому не відкривав. У всьому обов'язково страхувався. Як, скажімо, магнітофонного запису таємної розмови. На таких іграх добре знався. На відміну від молодих охоронців лідера мав великий досвід.

Усікава дізнався прізвища людей, з якими Аоаме як інструктор клубу проводила індивідуальні заняття. Якщо, не шкодуючи сил і часу, озброїтися певним ноу-хау, то загалом можна роздобути інформацію. Він в основних рисах з'ясував біографічні дані дванадцяти клієнтів Аоаме — восьми жінок і чотирьох чоловіків з високим суспільним і фінансовим станом. І серед них не знайшов нікого, здатного прикласти руку до вбивства людини. Та його увагу привернула заможна жінка років сімдесяти з лишком, яка надавала притулок жінкам, що мусили покинути свій дім унаслідок домашнього насильства. У двоповерховому будинку поряд з її просторою садибою вона поселила цих нещасних жінок.

Сам по собі це чудовий вчинок. Нічого підозрілого в цьому не було. Однак щось тривожило край його свідомості. А коли щось тривожило її, то він мав звичку шукати, що це таке. Мав звіриний нюх, а найбільше довіряв своїй інтуїції. Завдяки цьому досі не один раз рятувався від неминучої загибелі. Можливо, й цього разу слово "насильство" стало для нього ключовим словом. Ця стара пані була чутливою до проблеми насильства, а тому з охотою взяла під свій захист його жертв.

Усікава вирішив подивитися на цей притулок, що стояв на пагорбі у престижному житловому районі Адзабу. Будинок виявився старим, але по-своєму привабливим. Крізь щілини у ґратчастих воротах перед парадними дверима з різьбленим склом видніла

чудова клумба й просторий трав'янистий двір. На землю падала тінь великого дуба. Останнім часом такі будинки стали рідкістю.

Та на противагу мирному вигляду будинку засоби його охорони вражали надзвичайною суворістю. Кам'яна огорожа з колючим дротом зверху. Наглухо замкнені міцні залізні ворота, за ними — німецька вівчарка, що несамовито гавкала, коли хтось наближався. Кілька спостережних відео-камер. Вулицею повз будинок майже ніхто не проходив, а тому надовго зупинятись не годилося. У цьому спокійному житловому кварталі містилося кілька іноземних посольств. Якби така справді підозріла людина, як Усікава, тут вешталася, то на неї відразу хтось звернув би увагу.

"Однак охорона надмірна. Навряд чи вона повинна бути такою, навіть якщо йдеться про притулок для жертв насильства. Треба дізнатися якнайбільше про нього, — думав Усікава. — Хоч би якою була охорона, крізь неї треба пробитися. Тим паче якщо вона така сувора. Для цього доведеться придумати якийсь спосіб. Добре посушити голову".

Потім він згадав про карликів у розмові з Ондою.

— А про карликів ви чули?

— Ні.

Відповідь була трохи зашвидкою. Якби Онда раніше про них ні разу не чув, то принаймні на мить задумався б перед тим, як відповісти. "Карликів?" — подумки перевірів би звучання цього слова. А вже потім відповів би. Така реакція звичайної людини.

Виходить, цей чоловік уже чув слово "карлики". Чи розуміє його зміст і реальну суть — невідомо. У всякому разі, чує його не вперше.

Усікава загасив недокурок, трохи задумався і після того запалив ще одну сигарету. Вже давно почав турбуватися про загрозу раку легенів. Та щоб зосереджено думати, потребував допомоги нікотину. Як складеться доля у найближчі два-три дні — зовсім не дрібниця. Тож чи варто клопотатися про здоров'я в наступні п'ятнадцять років?

Поки Усікава курих третю сигарету, йому в голову прийшла одна ідея. "Може, тепер щось удасться", — подумав він.

Розділ 2

(про Аомаме)

Одна-однісінька, та не самотня

Коли навколо стемніло, вона сідала на стілець веранди й поглядала на дитячий парк по той бік вулиці. Це було її найважливішим щоденним завданням, сенсом її життя. Вона невтомно спостерігала завжди — коли стояла гарна погода, хмарилося чи падав дощ. З настанням жовтня навколо щоразу холоднішало. І такими вечорами вона тепло вдягалася, вкривала коліна пледом, пила гаряче какао. До половини одинадцятої стежила за дитячою гіркою, потім, поволі розігрівшись у ванні, лягала в ліжку спати.

Звичайно, Тенґо міг прийти також удень, завидна. Та, мабуть, не приходив. Якби він з'явився в цьому парку, то лише тоді, коли стемніє і засвітиться ртутний ліхтар, а на небі виразно засяють Місяці. Нашвидкуруч повечерявши й одягнувшись так, щоб могла вибігти надвір, вона поправляла волосся і, всівшись на садовий стілець, зосереджувала

увагу на дитячій гірці у вечірньому парку. Напохваті завжди мала автоматичний пістолет і бінокль фірми "Nikon". Побоюючись прогавити появу Тенґо, бігаючи до туалету, пила тільки какао.

Цілими днями вона невтомно його виглядала. Книжок не читала, музики не слухала, а прислуховуючись до зовнішніх звуків, не спускала очей з парку. Навіть пози майже не змінювала. Лише інколи підводила голову — якщо вечір був безхмарним — і, зиркаючи на небо, переконувалася, що там висить пара Місяців. А потім знову негайно вдивлялася у парк. Аоаме спостерігала за парком, а Місяці — за Аоаме.

Однак Тенґо не з'являвся.

У вечірній парк навідувалося небагато людей. Інколи показувалися пари молодих закоханих. Вони сідали на лавочку і, стискаючи одне одному руки, як пара пташок, нервово й коротко цілувалися. Та оскільки парк був надто маленьким, а освітлення надто яскравим, вони почувалися там неспокійно, а тому незабаром переходили кудись інде. Траплялось, що дехто заходив у парк, щоб скористуватися громадським туалетом, але, побачивши, що його замкнули, розчаровано (або й сердито) ішов собі геть. Серед них були й службовці фірм, які по дорозі додому сідали на лавку й, нахиливши голову, перечікували, коли вивітриться хміль. А можливо, не хотіли відразу повертатися додому. Опівночі там прогулював собаку самотній старий дідок. І собака, і дідок — мовчали — здавалось, втратили будь-яку надію.

Та майже завжди у вечірню пору людей не було видно. Навіть жоден кіт мимо не проходив. Безлике світло ртутного ліхтаря вихоплювало з темряви тільки гойдалку, дитячу гірку, пісочницю й замкнений громадський туалет. Дивлячись тривалий час на такий краєвид, Аоаме занепокоїлася — їй здалося, ніби вона залишилася на безлюдній планеті. Як у фільмі, в якому описано світ після атомної війни. Яка ж його назва?.. "На березі".

Однак Аоаме й далі зосереджено спостерігала за парком. Як вартовий моряк, що, вибравшись на високу щоглу, вистежує рибні косяки або зловісний ворожий перископ у морських просторах, її уважна пара очей вишукувала тільки одного — Тенґо Кавану.

Можливо, Тенґо, живучи в іншому районі, того вечора випадково проходив поблизу. Якщо це правда, то надії на те, що він знову навідається до цього парку, майже немає. "А проте, може, це не так", — думала Аоаме. Одяг і поведінка Тенґо, який сидів тоді на дитячій гірці, чомусь підказували, що він просто вийшов на недалеку вечірню прогулянку. І по дорозі, зайшовши в парк, піднявся на дитячу гірку. Можливо, щоб подивитися на Місяці. Якщо це так, то до його оселі звідси можна дійти пішки.

У кварталі Коендзі непросто знайти місце, щоб споглядати Місяці. Тут рівна земля і майже немає високих будинків, на які можна було піднятися. А от дитяча гірка у вечірньому парку цілком годилася для такої мети. Тут тихо й ніхто не заважатиме. Якщо Тенґо захоче дивитися на Місяці, то обов'язково знову прийде сюди. Так припустила Аоаме. Але тієї ж миті подумала: "Е ні, можливо, так усе просто не вийде. Може, він уже знайшов краще місце на даху висотної будівлі, щоб дивитися на Місяці".

Аоаме коротко хитнула головою. "Е ні, не треба припускати зайвого. Я не маю

іншого вибору, як вірити, що Тенґо колись прийде до парку, й далі наполегливо чекати. Я не можу піти звідси, бо наразі цей парк — єдина точка дотику, яка нас обох поєднує.

Аоаме не натиснула на гашетку пістолета.

Це було на початку вересня. Вона стояла на аварійній зупинці столичної швидкісної автостради номер три під час затору й, освітлена сліпучими променями вранішнього сонця, встромила в рот чорне дуло пістолета фірми "Heckler & Koch". У костюмі від Дзюнко Сімади й туфлях на високих каблуках від Шарля Журдана.

Навколишні люди в автомобілях, не здогадуючись, що станеться, прикипіли до неї своїми поглядами. І жінка середнього віку в сріблястому "Mercedes-Benz coupe", і засмаглі водії на високих сидіннях трейлерів. У них перед очима Аоаме збиралася розтрити мозок кулею калібру дев'ять міліметрів. Іншого способу, крім укорочення власного життя, вона не мала, щоб зникнути з 1Q84 року. Натомість вона зможе врятувати життя Тенґо. Принаймні так обіцяв лідер, коли присягнув, попросивши власної смерті.

Аоаме особливо не шкодувала, що мусить померти. "Здається, усе вже визначилося після того, як я опинилася у світі 1Q84 року. Я досягла виконання свого плану. Тож який сенс далі жити самій у цьому світі з незрозумілою логікою, де на небі два Місяці, а людським життям розпоряджаються карлики?"

Та врешті-решт вона не натиснула на гашетку пістолета. В останню мить ослабила вказівний палець правої руки й витягла з рота дуло пістолета. І, як людина, що нарешті винирнула з глибокого моря, сильно вдихнула й видихнула повітря — так, наче повністю змінила його в організмі.

Аоаме не вкоротила собі життя, бо почула далекий голос. Тоді, коли напружила палець на гашетці, навколишній шум повністю зник і настало безгоміння. Її оточувала глибока тиша, як на дні басейну. Там смерть не була чимось темним і страшним. А, очевидно, чимось природним, як навколоплідна рідина для ембріона. "Непогано", — подумала Аоаме. І майже всміхнулася. Та саме тоді вона почула голос.

Здавалось, цей голос долинав з далекого місця й далекого часу. Раніше вона його не чула. Видно, обігнувши не один крутий поворот, він загубив свій первісний тембр й особливості. А залишилося від нього тільки порожнє, позбавлене змісту відлуння. Однак у цьому голосі вона відчула рідне тепло. Здавалось, голос називав її прізвище.

Аоаме розслабила палець на гашетці, примружила очі й прислухалася, намагаючись розібрати слова, які видавав голос. Та ледве почула (а може, їй здалося, що почула) тільки власне прізвище. Решта видалася їй завиванням вітру в печері. Потім голос віддалився, ще більше втратив зміст і потонув у безгомінні. Зникла порожнеча, яка її оповивала, миттю повернувся навколишній шум, наче затичку вийняли з вуха. Опам'ятавшись, вона відчула, що намір померти вже її залишив.

"Можливо, я ще раз зможу зустріти Тенґо в цьому маленькому парку, — подумала Аоаме. — А померти можна й пізніше. Ще тільки один раз скористатися шансом. Життя — це все-таки можливість зустрітися з ним. Хочу жити", — твердо вирішила вона. Це було дивне відчуття. Такого вона ні разу досі не відчувала.

Аоаме спустила курок, поставила запобіжник і пістолет засунула у сумку через плече. Випроставшись, начепила на носа темні окуляри й рушила в протилежному напрямі до таксі, на якому перед тим їхала. Люди в автомобілях мовчки дивилися на те, як вона широким кроком, у туфлях на високих каблуках, іде швидкісною автострадою. Довго іти не довелося, її колишнє таксі, посуваючись поволі вперед, саме тоді вже було близько.

Аоаме постукала у вікно поряд з таксистом, і той опустив шибку.

— Знову повезете?

Водій завагався.

— Здається, ви там пістолет у рот встромляли.

— Так.

— Справжній?

— Та що ви! — скрививши губи, відповіла Аоаме.

Водій відчинив дверцята, і вона сіла в таксі. Знявши сумку з плеча, поклала на сидіння й витерла губи хусточкою. У роті залишився запах металу й мастила.

— Так що, знайшлися аварійні сходи? — запитав водій.

Аоаме хитнула головою.

— Це ж і не дивно. Бо я не чув, щоб у такому місці вони були, — сказав він. — Так що, зійдете в Ікедзірі, як було спочатку домовлено?

— Авжеж, — відповіла вона.

Висунувши руку із відчиненого вікна, водій перебрався перед великим автобусом на праву смугу. Показання лічильника не змінилися після того, як Аоаме зійшла з таксі.

Зіпершись на спинку сидіння і спокійно дихаючи, вона кинула погляд на добре знайомий рекламний щит фірми "Ессо". Тигр із звернутим до неї профілем тримав, усміхаючись, у лапах заправний шланг. "Впустіть тигра у свій бензобак", — сповіщала реклама.

— Впустіть тигра у свій бензобак, — прошепотіла Аоаме.

— Що? — спитав водій, поглядаючи на неї у дзеркальце заднього виду.

— Та нічого. Просто промимрила сама до себе.

"Ще трохи поживу на цьому світі й подивлюся, що станеться. Померти ніколи не пізно. Можливо", — подумала вона.

Наступного дня, після того як Аоаме передумала накласти на себе руки, подзвонив Тамару й вона йому повідомила, що її плани змінилися.

— Я вирішила, що не поїду звідси. Не мінятиму прізвища й не робитиму пластичної операції, — сказала вона.

На тому кінці телефонної лінії Тамару замовк. Серед цієї тиші перебирав у своїй голові різні версії.

— Значить, ви не хочете переїжджати в інше місце?

— Так, не хочу, — коротко відповіла Аоаме. — Хочу ще якийсь час побути тут.

— Там нема умов, щоб людина могла переховуватися тривалий час.

— Якщо я замкнуся і не виходитиму надвір, мене ніхто не помітить.

— Не варто легковажити такими типами, — сказав Тамару. — Вони все докладно рознюхають і, гадаю, кинуться по гарячих слідах за вами. Небезпека загрожує не тільки вам, але й близьким до вас людям. Та і я опинюся в делікатному становищі.

— Щодо цього мені дуже прикро. Однак я хотіла б мати ще деякий час.

— "Мати ще деякий час" — неясний вираз, — сказав Тамару.

— Вибачте, але по-іншому я не можу сказати.

На хвильку Тамару замислився. Видно, у звучанні її голосу відчув рішучість Аоаме.

— Для мене становище — понад усе. Майже все. Ви мене розумієте? — мовив він.

— Здається, розумію.

Тамару знову замовк. Потім сказав:

— Гаразд. Просто я хотів, щоб між нами не було непорозуміння. З ваших слів видно, що ви маєте для цього відповідну причину.

— Маю, — відповіла Аоаме.

На тому кінці телефонної лінії Тамару коротко відкашлявся.

— Як я вже казав, ми придумали план і підготувалися, щоб переправити вас кудись далеко, в безпечне місце, замести за вами сліди, змінити обличчя й прізвище. Зробити вас якщо не повністю, то майже повністю іншою людиною. І щодо цього ми, здається, дійшли згоди.

— Звичайно, я це знаю. І проти згаданого плану не заперечую. Але зі мною сталася одна неочікувана річ. І мені треба ще трохи довше тут залишитися.

— Я не можу вам нічого певного відповісти, — сказав Тамару. І в його горлі щось прохрипіло. — Щоб дати відповідь, потрібен деякий час.

— То я побуду тут, — сказала Аоаме.

— Гаразд, — погодився Тамару й поклав слухавку.

Перед дев'ятью годинами наступного ранку задзвенів телефон — спочатку тричі, потім, після короткої перерви, ще раз. Напевне, телефонував Тамару.

Без жодного привітання він почав:

— І мадам занепокоєна тим, що ви там довго затримаєтеся. В такому разі не вдасться гарантувати вам повної безпеки. Це для вас лише проміжний пункт. Наша спільна думка така, що вам треба якнайскоріше перебратися кудись далеко, в безпечне місце. Ви це розумієте?

— Добре розумію.

— Ви — холонокровна, рішуча, обережна людина й не зробите нерозсудливої помилки. Загалом ми повністю вам довіряємо.

— Дякую.

— Якщо ви наполягаєте залишитися в цій квартирі ще трохи довше, то, значить, маєте для цього відповідну причину. Я не знаю, яку, але, гадаю, це не просто примха. А тому мадам вважає, що в такому разі готова погодитися з вашим побажанням.

Аоаме мовчки слухала.

— Ви можете тут залишитися до кінця цього року. Але не довше.

— Тобто щойно цей рік скінчиться, мені доведеться переселятися кудись інде?

— Але ми постараємося якнайповніше поважати вашу волю.

— Зрозуміло, — сказала Аоаме. — Отже, до кінця року я побуду тут, а потім переселюся в інше місце.

Однак насправді думала вона інакше — не збиралася нікуди їхати, поки не побачиться з Тенґо. Та якби вона зараз таке сказала, то справа б ускладнилася. До кінця року ще є певна відстрочка. А що робити далі, вона подумає пізніше.

— Значить, домовилися, — сказав Тамару. — Один раз на тиждень вам постачатимуть харчові продукти й товари широкого вжитку. О першій годині кожного вівторка навідуватимуться постачальники. Вони самі заходитимуть, бо в них є свій ключ. Крім кухні, нікуди не заглядатимуть. А в той час ви залишайтеся у дальній спальні й замикайте двері на ключ. Обличчя не показуйте. Голосу не подавайте. Вийшовши з квартири в коридор, постачальники один раз подзвонять. І тоді можете вийти зі спальні. Якщо вам щось потрібне, то кажіть зараз. Включу його до наступної партії товарів.

— Була б вдячна за кімнатне спортивне знаряддя для тренування м'язів, — сказала Аоаме. — Бо самих вправ без нього й розминання не досить.

— Справжнього, як у спортивному клубі, не обіцяємо, але якщо вам підійде для домашнього вжитку таке, яке не забирає багато місця, то можемо приготувати.

— Досить простого, — сказала Аоаме.

— Велотренажером і кількома допоміжними знаряддями для зміцнення м'язів обійдетесь?

— Обійдуся. І якщо можна, не забудьте також про металеву софтбольну биту.

На кілька секунд Тамару замовк.

— Битою по-різному користуються, — сказала Аоаме. — Просто коли вона напхаваті, в мене настрій спокійний. Бо я виросла разом з нею.

— Зрозуміло. Приготуємо, — відповів Тамару. — Якщо згадаєте, що вам ще щось потрібне, напишіть на папері й залиште на кухонному столі. Наступного разу вам доставлять.

— Дякую. Наразі мені нічого особливо не бракує.

— Книжок або відеофільмів не хочете?

— Нічого особливого не спадає на думку.

— А чи не підійде вам "У пошуках утраченого часу" Пруста? — спитав Тамару. — Якщо не читали, то, можливо, матимете добру нагоду прочитати.

— Ви читали?

— Ні. Я ніколи не сидів у в'язниці й ніде довго не переховувався. Кажуть, що цей роман важко читати, коли нема такої нагоди.

— А хтось з ваших знайомих читав?

— Серед моїх знайомих є люди, що тривалий час перебували за ґратами, але Пруст їх не зацікавив.

— Спробую, — сказала Аоаме. — Якщо ця книжка вам попадеться, передайте наступного разу постачальникам.

— Правду кажучи, я вже приготував, — відповів Тамару.

Точно о першій пополудні у вівторок прибули "постачальники". Як велів Тамару, Аоаме замкнулася на ключ у дальній спальні й затамувала подих. Почула, як клацнув замок і кілька чоловік зайшло у квартиру. Аоаме не знала, що це за люди, яких Тамару називав "постачальниками". З тупоту їхніх ніг вона приблизно здогадалася, що їх було двоє, але їхнього голосу зовсім не почула. Вони принесли кілька клунків і мовчки їх розклали. Було чути, як вони помили продукти водою з-під крана й поклали у холодильник. Мабуть, заздальгідь домовилися, хто що робитиме. Було чути, як вони щось розпаковували, а коробки й паперову обгортку складали на купу. Здається, забрали з кухні сміття. Аоаме не могла спускатися з кульками сміття на нижній поверх до сміттєзбірника. А тому мусила чекати, щоб хтось інший це зробив.

Постачальники працювали жваво й результативно. Без зайвого шуму й тупоту ніг. За хвилин двадцять скінчивши роботу, вони відчинили двері й вийшли. Було чути, як замикали з коридору замок і дали знак, натиснувши на кнопку дзвінка. Для певності Аоаме почекала п'ятнадцять хвилин, вийшла зі спальні й, переконавшись, що нікого немає, замкнула двері зсередини на засув.

Великогабаритний холодильник містив продуктів на цілий тиждень. Цього разу це були не стерилізовані продукти, які можна було нашвидкуруч готувати на електроплитці, а в основному зовсім свіжі. Різноманітні овочі й фрукти. Риба й м'ясо. Тофу, морська капуста й натто. Молоко, домашній сир, помаранчевий сік. Дюжина яєць. Щоб не залишати зайвого сміття, все було викладено з коробок й акуратно обгорнено целофановою плівкою. Вони досить точно знали, яких продуктів Аоаме потребує щодня. Як про це дізналися?

Під вікном стояв велотренажер. Невеликий, але високої якості. Його екран показував швидкість руху, пробіг й кількість витраченої енергії. А також кількість обертів за хвилину й пульс. Стояло лавкоподібне знаряддя для тренування м'язів живота, спини й плечей. З допомогою доданих інструментів ці знаряддя просто складались і розбирались. Аоаме добре вміла ними користуватися. Їхні найновіші моделі були прості будови, але цілком її задовольняли. Їх двох вистачило, щоб забезпечити Аоаме потрібним рухом.

Лежала й металева бита в м'якій коробці. Аоаме вийняла її і кілька разів махнула нею. Сріблясто виблискуючи, новенька бита зі свистом різонула повітря. Її приємний тягар заспокоїв Аоаме. Дотик до бити нагадав їй також про дні юності, проведені з Тамакі Оцукою.

На столі лежали томи "У пошуках утраченого часу" Пруста. Не нові, але без слідів того, що їх хтось читав. Усього п'ять штук. Аоаме взяла один у руки й перегорнула його сторінки. Крім того, лежало кілька журналів — тижневиків і місячників. А ще п'ять новісіньких нерозпечатаних відеокaset. Невідомо, хто їх добирав, але це були нові фільми, яких Аоаме ще не бачила. Вона не звикла відвідувати кінотеатри, а тому не

відчувала незручності, що їх пропустила.

У великому паперовому пакеті універмагу містилося три светри. Від грубого до тонкого. Дві товсті фланелеві сорочки, чотири теніски з довгими рукавами. Все однобарвне, простого крою. Підходящого розміру. Були також грубі шкарпетки й колготки. Усе, потрібне для того, щоб пробути тут до кінця грудня. Дуже добра підготовка.

Аоаме віднесла цей одяг у спальню, одну частину поклала у шухляду, а другу повісила у шафі. Коли, повернувшись на кухню, пила каву, задзвонив телефон — спочатку тричі, а потім, після короткої перерви, ще раз.

— Вантаж доставили? — спитав Тамару.

— Дякую. Здається, дібрано все потрібне. Спортивного знаряддя досить. Залишилося тільки прочитати Пруста.

— Якщо ми щось пропустили, то сміливо кажіть, не соромтеся.

— Так і робитиму, — відповіла Аоаме. — Щоправда, визначити, що ви пропустили, не просто.

Тамару відкашлявся.

— Може, це недоречно, але дозвольте вас застерегти.

— У чому?

— Замкнутися самій надовго у тісному місці, ні з ким не зустрічатись і не розмовляти — усе це, якщо реально спробувати, нелегко перетерпіти. Навіть негіддательна людина через певний час зависє. Особливо якщо за нею полюють.

— А хіба я досі жила в просторому місці?

— Можливо, це — ваша сильна сторона, — відповів Тамару. — Та все одно краще бути насторожі. Якщо напруження безперервно триватиме, то непомітно нерви розтягнуться, мов гума. А коли повністю розтягнуться, то повернутися назад не зможуть.

— Постараюсь бути насторожі, — сказала Аоаме.

— Здається, я вже казав, що ви — уважна людина. Практична й терпляча. Себе не переоцінюєте. Та як тільки втратите пильність, то, незважаючи на свою уважність, обов'язково зробите ту чи іншу помилку. Самотність роз'їдає людину, немов кислота.

— Я думаю, що не самотня, — оголосила вона наполовину Тамару, наполовину собі. — Одна-однісінька, та не самотня.

На тому кінці телефонної лінії на хвильку запанувала мовчанка. Мабуть, співрозмовник роздумував, яка відмінність між словами "одна-однісінька" й "самотня".

— У всякому разі, тепер буду ще обережнішою. А за ваше застереження дякую, — сказала Аоаме.

— Я хотів би, щоб ви зрозуміли одне, — застеріг Тамару. — Ми з усіх сил вас підтримаємо. Та якщо виникне хтозна-яка екстремальна ситуація, то, можливо, вам самій доведеться з неї виборсуватися. Може, ми не зможемо вчасно примчати вам на допомогу. Або ж якісь обставини взагалі стануть нам на перешкоді. Скажімо, якщо вважатимуться небажаними наші стосунки з вами.

— Я це добре розумію. Маю намір сама себе захистити, бо сама вирішила тут залишитися. За допомогою металевої бити й вашого подарунка.

— Цей світ жорстокий.

— Бо якщо є бажання, то обов'язково буде випробування, — сказала Аоаме.

Тамару знову ще трохи помовчав, а потім мовив:

— А ви чули про історію останнього випробування, що випало слідчому таємної поліції за часів Сталіна?

— Здається, не чула.

— Його завели у квадратну кімнату, в якій стояв тільки звичайнісінький дерев'яний стільчик. І от від начальника він дістав такий наказ: "Добудь з цього стільця зізнання і напиши протокол. Поки цього не зробиш, з кімнати ні на крок не ступиш".

— Надзвичайно сюрреалістична історія, правда?

— Та ні, це не сюрреалістична, а від початку до кінця реальна історія. Сталін реально створив параноїчну систему й за час свого правління загнав у могилу приблизно десять мільйонів людей. Здебільшого своїх співвітчизників. Ми живемо реально в такому світі. Добре закарбуйте собі це в голову.

— Ви знаєте стільки розважливих історій!

— Не зовсім. Просто призиблюю їх відповідно до потреби. Щоразу запам'ятовую лише те, що може реально знадобитися, бо систематичної освіти не дістав. Якщо є бажання, то обов'язково буде випробування. Як ви сказали. Це правда. Тільки бажань мало, й вони здебільшого абстрактні, а випробувань сила-силенна, й вони здебільшого конкретні. Цього я навчився за власний рахунок.

— Так урешті-решт які зізнання добули з дерев'яного стільця слідчі-початківці?

— Сумніваюсь, чи варто над цим замдслюватись, — відповів Тамару. — Бо це буде щось схоже на коан секти Дзен.

— Сталінської секти Дзен, — сказала Аоаме.

Трохи помовчавши, Тамару поклав слухавку.

Того дня пополудні, користуючись велотренажером і лавкоподібним спортивним знаряддям, Аоаме зайнялася фізичними вправами. Таким відчутним навантаженням вона вже давно не насолоджувалася. Після того змила піт під душем. Слухаючи радіо, готувала прості страви. Передивилася по телевізору вечірні новини. (Жодна з них її не зацікавила.) А коли сонце зайшло за обрій, вийшла на веранду й спостерігала за парком. З тонким пледом на колінах, біноклем і пістолетом. І лискучою новенькою металевою битою.

"Якщо Тенґо не з'явиться, то я проводитиму одноманітне життя у кварталі Коендзі, поки не скінчиться 1Q84 рік, повний загадок. Готуватиму страви, робитиму вправи, переглядатиму новини й, перегортаючи сторінки Пруста, чекатиму, коли з'явиться Тенґо. Очікувати його — головне моє завдання. Наразі тільки ця слабенька нитка прив'язує мене до життя. Як того павука, якого я побачила, коли спускалася аварійними сходами із столичної швидкісної автостради. Маленького чорного павука, що, затаївся у жалюгідному павутинні серед бруднуватої металевої арматури.

Розгойдуване вітром, що продував між опорами автостради, воно, засмічене, ледве трималося купи. Дивлячись на все це, я почувалася засмученою. Та от зараз я опинилася в такому ж становищі, як і той павук".

"Треба дістати касету з "Симфонією" Яначека, — подумала вона. — Вона мені потрібна під час фізичних вправ, її музика пов'язує мене з якимось невизначеним місцем. Виконує роль гіда. Треба додати її до наступного списку замовлених товарів".

Тепер, у жовтні, залишилося тільки три місяці відстрочки. Годинник безперестанку вибивав час. Усівшись на садовий стілець, Аоаме й далі спостерігала крізь щілини непрозорих пластикових жалюзі за парком і дитячою гіркою. Ртутний ліхтар обдавав дитячий парк мертвотно-блідим сяйвом. Цей краєвид викликав у її пам'яті безлюдні проходи в будівлі акваріума. Невидимі фантастичні риби безшумно, ні на мить не зупиняючись, пливи між деревами. Два Місяці на небі вимагали від Аоаме визнання.

"Тенґо-кун, — прошепотіла Аоаме. — Де ти зараз?"

Розділ 3

(про Тенґо)

Усі звірі в європейських костюмах

Пополудні Тенґо навідався у батькову палату й, сівши обіч його ліжка, розгорнув привезену з дому книжку й почав читати вголос. Прочитавши сторінок п'ять, перепочивав, а потім знову читав. Читав уголос усе — оповідання, життєписи й книжки про природничі науки. Мав значення не їхній зміст, а те, що він читав їх голосно.

Тенґо не знав, чи батько чує його голос, чи ні. Дивлячись на його обличчя, не помічав жодної реакції. Худючий нещасний старик, заплющивши очі, тільки спав. Не ворухився, і навіть не було чути, як дихав. Напевне, дихав, але підтвердити це вдалося б, якщо нахилити близько до нього вухо або перевірити, як запітніє дзеркало, прикладене до рота. З крапельниці в його організм перетікав фізіологічний розчин з ліками, а через катетер ледь-ледь скапувала сеча. Тільки ці два повільні, спокійні процеси показували, що він ще живий. Інколи медсестра голила його електробритвою й маленькими ножичками із заокругленим кінцем вистригала білі волосинки з вух і носа. Підрівнювала також брови, які й далі росли, незважаючи на його непритомність. Дивлячись на батька, Тенґо поступово перестав розуміти, чи є якась відмінність між людським життям і смертю. Чи взагалі вона є? Може, лише для зручності ми забрали собі в голову, що є?

Приблизно о третій прийшов лікар й розповів Тенґо про стан хворого. Розповідь була короткою і загалом однаковою. Мовляв, зміни немає. Хворий лише спить. Його життєві сили мало-помалу вичерпуються. Інакше кажучи, він поволі й невідворотно наближається до смерті. Якись медичні контрзаходи, які треба було б ужити, поки що не намічалися. Нічого іншого не лишалась, як дати йому спокійно спати. Лише це міг сказати лікар.

Під вечір два санітари відвезли батька на обстеження. Кожного дня санітари були іншими й завжди мовчазними. Можливо, через великі маски на обличчі вони нічого не говорили. Один з них скидався на іноземця. Щуплий і смаглявий, він завжди пробував

усміхнутися до Тенґо. Це вгадувалося по його очам. Тенґо також усміхався і кивав.

Через півгодини-годину батька знову привезли в палату. Тенґо не знав, яке обстеження над ним провели. Коли його відвезли, Тенґо спустився вниз, у їдальню, випив зеленого чаю і, згаявши хвилин п'ятнадцять, повернувся у батькову палату, сподіваючись, що на порожньому ліжку, може, з'явиться повітряна личинка, а в ній лежатиме юна Аомаме. Однак нічого такого не сталося. У напівтемній палаті залишився тільки запах хворого й безлюдне ліжко із западиною.

Стоячи перед вікном, Тенґо дивився на зовнішній краєвид. По той бік двора, порослого травою, простягався чорний сосновий бір, з-за якого долинав шум бурхливих хвиль Тихого океану. В ньому ніби вчувалося густе й похмуре звучання безлічі душ, що, зібравшись, перешіптувалися між собою. Здавалось, їхнє зборище вимагало участі ще більшої кількості душ, щоб почути ще більше розповідей.

Перед тим, у жовтні, Тенґо двічі протягом вихідного дня навідувався до оздоровниці в Тікурі. Рано-вранці сідав в експрес, приїжджав сюди і, сидячи коло батькового ліжка, раз за разом починав говорити. Однак чогось схожого на відповідь не чув. Лежачи горілиць, батько спав глибоким сном. Майже весь час Тенґо витрачав на споглядання краєвиду за вікном. А коли наближався вечір, очікував, що тут щось станеться. Та нічого не ставалося. Тільки сонце спокійно заходило за обрій і палату огортала легка пільма. І тоді, зневірившись, Тенґо підводився, сідав в останній експрес й повертався в Токіо.

"Може, треба набагато триваліше бачитися з батьком, — подумав він одного разу, — а не приїжджати лише на один день. Можливо, я мав би виконувати глибше свої обов'язки". Особливо конкретної підстави для цього не було, але так йому здавалось.

У другій половині листопада Тенґо нарешті вирішив узяти відпустку. У підготовчій школі він пояснив, що мусить доглядати батька, який перебуває у важкому стані. І це була правда. Замінити себе у школі попросив свого університетського однокурсника — одного з небагатьох, з ким підтримував хоч якийсь зв'язок і після закінчення університету один-два рази на рік спілкувався. Той однокурсник мав славу особливого дивака навіть на математичному факультеті, багатому на диваків, й був надзвичайно здібним. Однак, отримавши університетський диплом, він не влаштувався на солідну роботу, не займався наукою, а, коли мав настрій, викладав математику у приватній школі, якою керував його знайомий. Решту часу гаяв як заманеться на читання різних книжок і риболовлю в гірських річках. Тенґо випадково дізнався, що він має вчительський талант, якого сам не цінує. Крім того, він не мусив напружуватися на роботі, бо належав до заможної родини. Одного разу перед тим він прочитав лекцію замість Тенґо і серед учнів здобув добру репутацію. Тенґо зателефонував йому, пояснив свою ситуацію, і той легко погодився допомогти.

Після того у Тенґо залишилася ще одна проблема — що робити з Фукаері, яка проживала разом з ним. Він не знав, чи доцільно залишати саму в своїй квартирі її, далеку від цього світу дівчину, на тривалий час. До того ж вона, уникаючи людей, переховувалася. А тому запитав її саму, чи вона стерегтиме квартиру, чи хоче

тимчасово перебратися куди-інде.

— Куди ви вирушаєте? — запитала вона серйозно.

— До "Котячого міста", — відповів Тенґо. — Батько лежить непритомний. Уже досить давно спить глибоким сном. Мені сказали, що, можливо, він недовго протягне.

Те, що одного надвечір'я на ліжку палати з'явилася повітряна личинка, Тенґо обійшов мовчанкою. І те, що в ній спала юна Аомаме. І те, що повітряна личинка до найменших дрібниць була такою, якою її описала Фукаері у своєму оповіданні. І те, що потай сподівається ще раз її побачити.

Примружившись й міцно стуливши губи, Фукаері довго не спускала з нього очей. Ніби хотіла прочитати послання на його обличчі, написане дрібними ієрогліфами. Майже мимохіть Тенґо торкнувся рукою обличчя, але жодного напису не відчув на дотик.

— Гаразд, — сказала невдовзі Фукаері й кілька разів кивнула. — Про мене можете не турбуватися. Я постережу квартиру. — Потім, трохи подумавши, додала: — Наразі небезпеки немає.

— Наразі небезпеки немає, — повторив Тенґо.

— Про мене можете не турбуватися, — повторила Фукаері.

— Щодня телефонуватиму.

— Тільки не залишіться у "Котячому місті".

— Постараюсь, — сказав Тенґо.

Він зайшов у супермаркет і накупив чимало харчових продуктів, придатних для легкового приготування страв, щоб протягом певного часу Фукаері не довелося нікуди виходити. Тенґо добре знав, що вона не має ні хисту, ні охоти до куховарства. А тому хотів уникнути ситуації, коли, повернувшись за два тижні додому, побачить у холодильнику розм'яклі колись свіженькі продукти.

У целофанові пакети Тенґо напхав переміну білизни й речі туалету, кілька книжок, письмове приладдя й папір. Як завжди, вирушив з Токійського вокзалу на експресі, в Тате-ямі пересів на звичайну електричку й зійшов на другій зупинці в Тікурі. На станції відвідав туристичне бюро й пошукав готель в японському стилі, в якому зміг зупинитися за порівняно дешеву плату. Оскільки курортний сезон уже скінчився, вільний номер знайшовся легко. Цей простий готель полюбили в основному приїжджі рибалки. В тісному, але чистому номері пахло новими матами. З вікна на другому поверсі було видно рибальський порт. Плата за перебування в ньому з урахуванням сніданку й вечері виявилася дешевшою, ніж він сподівався.

Він ще не знав, як довго тут затримається, але сказав, що поки що заплатить уперед за три доби. Власниця готелю не заперечувала. Вона обтічно пояснила, що готель замикається об одинадцятій і що приводити до себе жінок не бажано. Тенґо також проти цього не заперечував. Облаштувавшись у номері, подзвонив в оздоровницю. Медсестрі, що взяла слухавку (як завжди, це була жінка середнього віку), сказав, що хотів би побачитися з батьком, і запитав, чи вона не заперечує. Медсестра відповіла, що ні, не заперечує.

— Кавана-сан усе ще спить, — повідомила вона.

Ось так почалося перебування Тенґо в "Котячому місті" на морському березі. Вставши рано-вранці, він прогулювався уздовж берега, спостерігав, як у рибальський порт заходять і вирушають з нього риболовні судна, після того вертався у готель і снідав. Щодня на стіл подавали одне й те ж — сушену ставриду, яєчню, помідору, розрізану начетверо, приправу з водорості, суп з м'ясо й молюсками "курбікура", варений рис, — але чомусь усе було смачним. Після сніданку Тенґо сідав за стіл й писав роман. Після довгої перерви він писав текст авторучкою, і це приносило йому насолоду. Робота в незнайомій місцевості, подалі від звичайного життя, змінила його настрої на краще. Було чути одноманітний гуркіт моторів риболовних суден, які вирушали з порту або поверталися додому. Цей звук йому подобався.

Тенґо писав роман, дія в якому розгорталася у світі з двома Місяцями на небі. У світі, де існували карлики й повітряна личинка. Запозичений з "Повітряної личинки" Фукаері, той світ тепер став його власним. Коли він зосереджувався на папері, то його свідомість жила в тому світі. Бувало й так, що вона залишалася там, навіть коли він відкладав авторучку й відходив від стола. Тоді мав таке відчуття, ніби тіло й свідомість відділилися одне від одного і не вдається визначити, де реальний світ, а де фантастичний. Напевне, подібний настрої опановував головного героя "Котячого міста". Центр ваги світу непомітно переміщувався на інше місце. І таким чином головний герой, можливо, ніколи не міг сісти на поїзд, що вирушав з міста.

Об одинадцятій Тенґо доводилося виходити з номера, щоб його прибрали. І тоді, переставши писати, він неквапливо прямував до станції, заходив там у кав'ярню і пив каву. Іноді з'їдав сандвіча, але частіше обходився без нічого. Брав у руки ранковий випуск газети й уважно перевіряв, чи нема в ній статті, яка мала б до нього якесь відношення. Однак чогось подібного не знаходив. "Повітряна личинка" вже давно зникла зі списку бестселерів. На перше місце в ньому вийшла книжка під назвою "Як схуднути, досхочу наїдаючись того, чого хочеться". Чудова назва! Мабуть, продається навіть з чистими сторінками.

Випивши каву й проглянувши газету, Тенґо на автобусі їхав до оздоровниці. Туди прибував найчастіше у проміжку між половиною першої та другою. У приймальні завжди недовго розмовляв з медсестрою. Тепер, коли він затримався у місті на якийсь час, медсестри почали ставитися до нього трохи приязніше й добріше. Як родина, що спокійно прийняла блудного сина.

Одна молода, років понад двадцять, медсестра, невисока, з волоссям, зібраним у вигляді кінського хвоста, з великими очима й червонощока, побачивши Тенґо, завжди сором'язливо всміхалася. Та відтоді, як він побачив дівчинку всередині повітряної личинки, думав лише про Аоаме. Інші жінки здавалися йому тільки невиразними тінями, що іноді проходили мимо. У закутку його голови постійно зберігався образ Аоаме. Він мав враження, що десь у цьому світі вона живе. І, можливо, шукає його. А тому того вечора за допомогою особливого каналу прийшла на зустріч з ним. Отже, й вона його не забуває.

Якщо те, що сам бачив, не галюцинація...

Інколи він згадував заміжню подругу. Власне, що вона зараз робить? Її чоловік по телефону сказав, що пропала. І тому більше з Тенго не зустрінеється. Пропала. Ще й тепер це слово тривожило його. В ньому, безсумнівно, звучало щось зловісне.

А проте врешті-решт її образ поволі віддалився. Післяобідні години, проведені з нею, могли згадуватися лише як уже довершена минула подія. Через це Тенго відчував докори сумління. Однак несподівано сила тяжіння змінилась, і залізнична стрілка остаточно пересунулася. Тепер вороття назад уже нема.

Зайшовши у батькову палату, Тенго сів на стілець поряд з ліжком і коротко привітався. А тоді по порядку розповів, що робив досі від учорашнього вечора. Звісно, нічого особливого не робив. Повернувся на автобусі до міста, повечеряв у їдальні, випив пляшку пива і в готелі читав книжку. Ліг спати о десятій. Вставши рано, прогулявся містом, поснідав і години дві писав роман. Щодня повторював те саме. Але непритомному батькові щодня досить докладно доповідав, що робив. Звичайно, від нього не почув жодної реакції. Наче розповідав стіні. Все це було тільки звичним ритуалом. Однак іноді просте повторення мало немале значення.

Потім Тенго читав уголос книжку, яку привіз із собою. Не якусь особливу, а уривок книжки, яку сам тоді читав. Якби напихваті була інструкція про користування газонокосаркою, то, мабуть, і її він читав би батькові. Тенго намагався читати текст повільно, якомога виразнішим голосом, щоб слухачеві було зрозуміло. Тільки на цьому зосереджував свою увагу.

"Спалахи блискавки надворі щораз дужчали, й іноді синє світло заливало всю вулицю, але грому не було чути. Може, грім прокочувався, але я, розслабившись, наче й не сприймав його на слух. Дощова вода жмурами котилася вздовж вулиці. Здається, по ній все ще один за одним в їдальню заходили відвідувачі.

Товариш, з яким я прийшов раніше, не спускав з людей погляду, а тому я дивувався, але все ще мовчав. Навколо щирився гомін, збоку і спереду на нас так насувалися люди, що стало важко дихати

Хтось кашлянув чи поперхнувся їжею, здавалось, дивним голосом, схожим на собаче "нюх-нюх".

Раптом спалахнула страшна блискавка й своїм синім світлом обдала приміщення і людей у ньому. В ту ж мить так загуркотів грім, що, здавалось, дах провалиться. З переляку стрепенувшись, я побачив, що на нас витріщилися люди з обличчями, схожими не то на собачі, не то на лисячі морди, всі у європейських костюмах, декотрі з яких своїми довгими язиками облизували губи".

Дочитавши до цього місця, Тенго глянув на батька й сказав: "Кінець". На цьому твір скінчився.

Реакції жодної.

— Яке враження?

Батько не відповів.

Інколи Тенго читав йому частину свого роману, яку написав вранці. Прочитавши її

вголос, виправляв кульковою ручкою те, що не сподобалося, й ще раз читав. Якщо й цього разу залишався невдоволений звучанням тексту, то вносив нові правки. І знову читав уголос.

— Виправлений текст став кращим, — казав він, ніби звертаючись до батька за підтримкою. Та, звісно, батько не висловлював своєї думки. Навіть не казав, що не має значення, котрий з варіантів тексту кращий. Тільки лежав із заплющеними повіками на запалих очах. Як нещасний дід із наглухо замкненими дверима.

Час від часу Тенґо вставав зі стільця, випростовувався і йшов до вікна дивитися на зовнішній краєвид. Кілька днів поспіль були похмурими, одного дня падав дощ. Падав пополудні безперервно, оповиваючи сосновий бір важкою, темною вологою. І тоді зовсім не було чути шуму хвиль. День був безвітряний, і тільки з неба прямовисно сіялися дощові краплі. Крізь них пролітали зграї чорних птахів. Напевне, і їхні душі потемніли від води. Зволожіла й батькова палата. Вологою просякло все — подушка, книжки й стіл. Та незалежно від погоди й вологи, вітру й шуму хвиль батько безперестанку перебував у коматозному стані. Онімілість, немов жалобний одяг, огорнула все його тіло. Трохи перепочивши, Тенґо знову заходився читати батькові вголос. У цій тісній вологій палаті, крім цього, не мав що робити.

А коли йому набридало читати вголос книжку, він мовчки сидів на стільці й поглядав на батька, що все ще спав. І тоді роздумував над тим, що, власне, відбувається в його мозку. Власне, яку форму зберегла свідомість всередині його твердого, як старе ковадло, черепа? А може, там уже нічого нічого не лишилося? Як у покинутому домі, з якого вивезли геть усе майно й начиння та зникли сліди людей, що колись там мешкали. Однак і тоді, напевне, на його стінах і стелі закарбувалися спогади про минуле та його картини. Вирощених упродовж тривалого часу, їх не могло так швидко поглинути бездонне ніщо. Можливо, лежачи у простому ліжку приморської оздоровниці, у темряві порожнього дому його душі він бачив навколо себе картини й спогади, про які інші люди нічого не знали.

Згодом прийшла молода червонощока медсестра і, всміхаючись до Тенґо, поміряла температуру батька, перевірила залишки розчину в крапельниці й об'єм зібраної сечі. Кульковою ручкою на картоні написала кілька цифр. Усе робила наче за підручником, її рухи були автоматичними й жвавими. Стежачи за ними, Тенґо міркував над тим, що відчуває медсестра, якій доводиться доглядати старих людей з порушеннями функцій мозку, що не мають надії на одужання, в оздоровниці приморського містечка. Вона справляла враження молодої і здорової. Її груди й стегна під накрохмаленим білим халатом були малими, але потрібної ваги. На її гладкій шиї виблискував сріблястий пушок. Пластикова карточка на грудях свідчила, що її прізвище Адаті.

Власне, що привело її у цю глушину, в якій порядкує забуття і повільна смерть? Тенґо знав, що вона — здібна й працьовита медсестра. Ще молода і вправна. Якби хотіла, то, напевне, могла б переїхати в інший лікувальний заклад. У жвавішу й цікавішу місцевість. Чому навмисне обрала собі роботу в такому глухому закутні? Тенґо хотів дізнатися про причину й обставини, що спонукали її до цього. Якби запитав, то,

мабуть, вона б щиро розповіла. Так йому здавалося. Однак подумав, що, по змозі, краще в такі справи не влізати. Бо, що й казати, він перебував у "Котячому місті". Колись йому доведеться сісти в потяг і повернутися у попередній світ.

Скінчивши визначену роботу, медсестра поклала карточку хворого на своє місце й незграбно всміхнулася до Тенґо.

— Особливих змін нема. Як завжди, те саме.

— Стабільний стан, — якомога радіснішим голосом сказав він. — Якщо казати точніше.

Вона трохи винувато всміхнулася і злегка нахилила голову. А тоді зиркнула на книжку, розгорнуту на його колінах.

— Ви її читаєте батькові?

Тенґо кивнув.

— Але сумніваюся, чи він чує.

— Все одно це добре, — сказала медсестра.

— Не знаю, чи це добре, чи погано. Бо іншого нічого не можу придумати.

— Усі не можуть.

— Бо, на відміну від мене, більшість у житті спішить, — сказав він.

Медсестра збиралася щось сказати, але запнулася. Так нічого і не сказала. Подивилася на батька, а потім на Тенґо.

— Бережіть себе, — сказала вона.

— Дякую, — відповів Тенґо.

Коли медсестра Адаті вийшла, він трохи почекав, а тоді взявся до читання вголос.

Під вечір, коли батька на ліжку з коліщатками повезли на обстеження, Тенґо зайшов до їдальні, випив чаю і по громадському телефону подзвонив Фукаері.

— Нічого не сталося? — спитав він дівчину.

— Особливо нічого, — відповіла вона. — Як завжди.

— І зі мною все гаразд. Щодня роблю одне-й те саме.

— А час рухається уперед.

— Саме так, — погодився Тенґо. — Щодня час посувається вперед на один день. І того, що минуло, не вернути.

— Недавно ворона знову прилітала, — сказала Фукаері. — Величезна ворона.

— Під вечір вона завжди прилітає до нашого вікна.

— Щодня робить одне й те саме.

— Саме так, — погодився Тенґо — Як і ми.

— Але про час вона не думає.

— Напевне, не думає. Бо, можливо, поняття часу має тільки людина.

— Чому?

— Людина уявляє собі час прямою лінією. Наче робить зарубки на довгій прямій палиці. Мовляв, ось тут, спереду, — майбутнє, а ось тут, ззаду, — минуле. А теперішнє ось у цій точці. Розумієш?

— Начебто.

— Та насправді час не є прямою лінією. Не має ніякого вигляду. У будь-якому розумінні не має форми. Та оскільки безформна річ не вкладається нам у голову, то для зручності ми уявляємо собі його прямою лінією. На заміну такого поняття здатна поки що тільки людина.

— А може, ми помиляємося?

Тенґо задумався.

— Хочеш сказати, що, може, помиляємось, уявляючи собі час як пряму лінію?

Відповіді не було.

— Звісно, така можливість не виключена. Ми помиляємось, а ворона — ні. Можливо, час зовсім не є прямою лінією. А має форму крученого бублика, — сказав Тенґо. — Однак, можливо, людина жила з таким уявленням десятки тисяч років. Коротко кажучи, вважала, що час завжди пряма лінія, і діяла на підставі такого основного поняття. І досі в такій своїй дії не змогла виявити незручності й суперечності. Тому таке уявлення правильне як закон, встановлений на основі досвіду.

— Закон, встановлений на основі досвіду, — повторила Фукаері.

— Якийсь висновок вважається правильним, якщо він підтверджується багатьма окремими прикладами.

Якийсь час дівчина мовчала. Тенґо не знав, чи вона щось з цього зрозуміла, чи ні.

— Алло! — озвався він до неї.

— Доки ви там будете, — спитала дівчина без запитальної інтонації.

— Тобто доки я буду в Тікурі?

— Так.

— Не знаю, — чесно признався Тенґо. — Наразі можу тільки сказати, що залишуся тут, поки дечого не дізнаюся. А неясного чимало. Ще трохи хочу простежити, як розвиватимуться події.

Фукаері знов замовкла. Коли замовкала, то наче пропадала.

— Алло! — знову озвався Тенґо.

— Не спізниться на електричку, — сказала вона.

— Постараюсь, — відповів він. — Щоб не спізнитися на електричку. А в тебе все гаразд?

— Нещодавно якийсь чоловік приходив.

— Який?

— З "NHK".

— Збирач абонентної плати для "NHK"?

— Збирач абонентної плати, — повторила Фукаері без запитальної інтонації.

— І ти з ним розмовляла? — запитав Тенґо.

— Я не зрозуміла, що казав.

Що таке "NHK", вона взагалі не знала. Не мала повних основних знань про суспільство.

— Якщо пояснювати по телефону, то вийде довга розмова, — сказав Тенґо. — А якщо говорити коротко, то це велика організація, в якій працює багато людей. Вони

обходять квартири в усій Японії і збирають щомісячну плату. Але ні я, ні ти не повинні нічого платити. Бо ми нічого не отримуємо. У всякому разі, ти дверей не відчинила?

— Не відчинила. Як він сказав.

— От і добре.

— Але він обізвав мене злодієм.

— Байдуже, — сказав Тенґо.

— Ми ж нічого не вкрали.

— Звичайно. Ні ти, ні я нічого погано не робимо.

Дівчина знову замовкла.

— Алло! — звертався Тенґо.

Фукаері не відповідала. Невже поклала слухавку? Однак не було чути жодного подібного звуку.

— Алло! — ще раз, цього разу голосніше, озвався Тенґо. Фукаері кашлянула.

— Той чоловік вас добре знає.

— Збирач плати?

— Так. Чоловік з "NHK".

— Й обізвав тебе злодієм.

— Не мене.

— А мене?

Дівчина не відповіла.

— У всякому разі, ми не маємо телевізора й нічого не вкрали в "NHK".

— Але він розсердився, що я не відчинила дверей.

— Не має значення. Нехай сердиться. Хоч би що казав, дверей не треба відчиняти.

— Не відчинятиму.

Сказавши ці слова, Фукаері раптово поклала слухавку. А може, й не раптово. Можливо, вважала природним і логічним такий спосіб, яким клала слухавку. Але загалом на слух він здавався йому раповим. Зрештою, Тенґо добре знав, що неможливо вгадати, про що вона думає і що відчуває. З власного досвіду.

Він поклав слухавку й повернувся до батькової палати.

Батька ще не привезли. На простирадлі ліжка все ще залишалася впадина від нього. Однак повітряної личинки там не було. У палаті, забарвленій легкими холодними надвечірніми сутінками, залишився тільки маленький слід людини, що була тут недавно.

Зітхнувши, Тенґо сів на стілець. Поклав обидві руки на коліна й довго дивився на цю впадину. Потім, підвівшись, підійшов до підвіконня й глянув надвір. Над сосновим бором, що захищав оздоровницю від вітру, простягалася смугою осіння хмара. Вже давно він не бачив такої чарівної вечірньої заграви.

Тенґо не розумів, чому збирач абонементної плати "NHK" його добре знає. Востаннє подібний збирач приходив рік тому. І тоді Тенґо на порозі чемно пояснив йому, що не має телевізора. Мовляв, ніколи його не дивиться. Той з поясненням не погодився, але, щось невдоволено пробурчавши, мовчки пішов.

Невже сьогодні приходив саме тодішній збирач? Тенґо пригадав, що начебто він обізвав його "злодієм". Однак трохи дивно, що, прийшовши через рік, той самий збирач міг сказати, що його добре знає. Адже вони тоді розмовляли на порозі лише хвилин п'ять.

"Та нічого, — подумав Тенґо. — У всякому разі, Фукаері не відчинила дверей. Тож він навряд чи прийде вдруге. Намагаючись виконати норму, вони втомлюються від неприємної суперечки з людьми, які відмовляються платити. А тому, щоб не витратити зайвих зусиль, обходять упертих і збирають плату в поступливих господарів".

Тенґо знову перевів погляд на впадину, яку залишив батько на ліжку. І згадав, скільки черевиків той зносив. Упродовж тривалого часу, обходячи щодня маршрутом збирача плати, він довів до смерті їх незчисленну кількість. Усі вони мали майже однаковий вигляд. Чорні, з грубою підошвою, дешеві й практичні, вони були зі шкіри. Батько так жорстоко їх експлуатував, що вони протерлися, зносилися, а їхні каблукі скособочилися. Щоразу, коли Тенґо бачив такі zdeформовані черевики, то йому боліла юна душа. Однак він жалів не батька, а скоріше черевики. Вони викликали в його уяві нещасну робочу худобу, яку використали й довели до смерті.

Та якщо добре подумати, то хіба його теперішній батько не схожий на передсмертну робочу худобу? Хіба не схожий на вичовгані шкіряні черевики?

Тенґо знову виглянув у вікно й спостерігав, як густішала вечірня заграва на західній частині неба. Думав про повітряну личинку, що світилася блідим сяйвом, і про сонну юну Аомаме, що лежала всередині.

Чи ще з'явиться тут ця повітряна личинка?

Час справді має форму прямої лінії?

— Видно, я потрапив у скрутне становище, — обернувшись до стіни, сказав Тенґо. — Забагато змінних величин. Навіть колишній вундеркінд не зможе дати відповіді.

Ясна річ, стіни не відповіли. Не висловили своєї думки. Вони тільки мовчки відбивали барви вечірньої заграви.

Розділ 4

(про Усікаву)

Бритва Оккама

Усікава ніяк не міг звикнути до думки, що, можливо, господиня садиби в районі Адзабу якимось чином причетна до вбивства лідера секти "Сакіґаке". Він трохи покопався в її біографії. Оскільки вона була відомою людиною, із помітним суспільним становищем, то розслідування не забрало багато сил і часу. Її чоловік був однією з видатних осіб у повоєнному діловому світі, впливовою і в політичних колах. Його інтереси як підприємця зосереджувалися на інвестуванні капіталу й нерухомості, але також поширювалися на інші галузі, що тоді розвивалися, як-от великомасштабне будівництво мережі роздрібної торгівлі та вантажоперевезення. Коли в середині 60-х років чоловік помер, дружина успадкувала його діло. Вона мала управлінські здібності, та особливо була наділена здатністю вгадувати кризисні явища в економіці. Відчувши у другій половині 60-х років, що її фірма розрослася занадто широко, вона планомірно, за

високу ціну, продала свої акції в кількох галузях і поступово зменшила її розміри. А всі свої сили спрямувала на зміцнення того, що лишилося. Завдяки цьому пережила з найменшими збитками наслідки "нафтового шоку", що незабаром нагрянув, і зуміла збити добрий капітал. Навчилася мистецтва обертати чужу кризу на свою користь.

Тепер, відійшовши від управління фірмою, досягла сімдесяти з лишком років. Маючи великі статки, вона привільно жила в просторій садибі, в якій її ніхто не турбував. Народилася в заможній родині, вийшла заміж за багача й після його смерті знову стала багатою. Тож чому така жінка мала б задумувати планомірне вбивство?

Однак Усікава вирішив глибше покопатися в біографії цієї старої пані. Бо, по-перше, не натрапив на жоден слід, і, по-друге, трохи зацікавився "притулком", яким вона опікувалася. У тому, що вона надала його безплатно для жінок — жертв домашнього насильства, не було нічого особливо неприродного. Здорова, корисна громадська діяльність. Їй, людині з невикористаними економічними можливостями, жінки з такою долею, напевне, дякують за доброту. Та цей притулок мав надто пильну охорону. Міцні ворота, замок, німецька вівчарка й кілька спостережних відеокамер. Усікава не міг не відчувати всю її надмірність.

Спочатку він переконався, що земля й садиба, в якій мешкала стара жінка, належали саме їй. Таку відкриту інформацію можна було дістати, не звертаючись до муніципалітету. Все — і земля, і садиба — значилося як її особиста власність. Не здана під заставу. Просто та ясно. Щорічний податок на таку особисту власність досягав значної суми, та, мабуть, його сплата їй не обтяжувала. Напевне, і майбутнім податком на спадщину вона не переймалася. З багачами таке буває рідко. З досвіду Усікава знав, що вони — це така людська раса, яка страшно не любить сплачувати податки.

Казали, що після чоловічої смерті вона мешкає сама у просторій садибі. Казали, що сама, але, напевне, з обслугою. Мала двох дітей. У сина трое дітей. Заміжня дочка п'ятнадцять років тому захворіла й померла. Дітей не залишила.

Такі відомості Усікава легко дістав. Та коли спробував зробити крок уперед і глибше копнути в її біографії, то раптом наткнувся на тверду стіну. Всі дороги вперед виявилися перекритими, стіна високою, а ворота з кількома замками. Усікава збагнув, що ця жінка не збирається відкривати суспільству жодної частини свого життя. І для здійснення такого плану, здається, витратила немало часу й грошей. Вона не відповідала на жодні запитання й не робила ніяких заяв. І хоч як Усікава нишпорив, але її фотографії не роздобув.

У телефонній книзі столичного району Мінато її прізвище значилося. Усікава спробував подзвонити на цей номер. У будь-якій справі звик діяти навірняка. Після двох гудків слухавку взяв якийсь чоловік. Використавши фальшиве прізвище й назвавши підходящий інвестиційний банк, Усікава випалив:

— Я хотів би запитати у господині щодо її інвестиційного фонду.

Співрозмовник відповів діловим, наче механічно синтезованим голосом:

— Господиня не веде розмов по телефону. Всіма справами займаюсь я.

Усікава сказав, що доведеться почекати кілька днів, коли вишле поштою документ,

оскільки за правилами їхнього фонду зміст документа можна відкрити лише людині, якій він адресований.

— Так і зробить, — відповів співрозмовник і поклав слухавку.

Усікава не дуже занепав духом через те, що не зміг поговорити із старою господинею. Зрештою, цього він і не сподівався. Хотів лише дізнатися, наскільки вона старається захистити своє особисте життя від сторонніх людей. Очевидно, дуже старається. Мабуть, у цій садибі її пильно оберігає кілька людей. Таке враження передавалося від тону чоловіка — напевне, секретаря, — який підняв слухавку. У телефонній книзі значилося її надруковане прізвище. Однак розмовляти безпосередньо з нею дозволялося окремим людям, а інших відкидали, немов мурашок, що заповзли у цукорницю.

Вдаючи, ніби шукає для оренди квартиру, Усікава обійшов тутешніх ріелторів і ніби ненароком розпитав про будинок, який використовується як притулок. Майже ніхто з них навіть не чув про такий будинок. Мовляв, у цій елітній частині Токіо вони мають справу головно з дорогою нерухомістю, а двоповерховий дерев'яний будинок їх анітрохи не цікавить. Їм вистачило зиркнути на обличчя й одяг Усікави, щоб не сприймати його як гідного співрозмовника. Здавалось, ніби вони ставляться до нього, як до мокрого паршивого пса з обідраним хвостом, що просунув свою морду в щілину дверей.

Коли Усікава майже зневірився, його увагу привернуло невелике агентство з продажу нерухомості, яке, здається, працювало в цьому районі досить давно. Черговий працівник, старий з пожовклим обличчям, охоче про все розповів. Чоловік з висušеним, як другосортна мумія, обличчям знав про все тут докладно й прагнув поговорити з будь-ким.

— О, той будинок належить дружині Огати-сана. Колись його начебто здавали в оренду. Я не знаю, чому Огата-сан його придбав. Бо не був людиною, що мусить жити з того, що здає в оренду житло. Мабуть, будинок використовувався як гуртожиток для обслуги. А тепер, здається, він став чимось схожим на "храмовий притулок" для жінок — жертв домашнього насильства. У всякому разі, для нашого брата ріелтора від нього нема жодної користі.

Сказавши це, старий замовк і засміявся голосом, схожим на дятлів.

— Ого, храмовий притулок? — здивувався Усікава й запропонував старому сигарету "Seven Stars". Той узяв її, закурив від запальнички Усікави й смачно затягнувся. Усікава подумав, що й сигарета давно такого прагла.

— У ньому переховують жінок, які прибігли з розпухлими обличчями після побоїв чоловіків. Звісно, плати за проживання з них не беруть.

— Виходить, це щось схоже на службу заради суспільства? — спитав Усікава.

— Еге ж, щось у тому роді. Мають зайвий будинок, а тому використовують його для допомоги людям, що опинилися у скруті. Бо, що й казати, грошей не знають куди дівати. Можуть робити те, що хочуть, і не турбуватися про видатки й прибутки. Не те що ми, прості люди.

— Однак чому дружина Огати-сана розпочала таку справу? Був якийсь привід?

— Ну, тому що багата, для неї це своєрідна розвага, хіба ні?

— Навіть якщо це розвага, то невже є щось погане в тому, що вона з охотою робить добро нещасним людям? — усміхаючись, запитав Усікава. — Не всі багаті люди на таке спроможні.

— Так, це таки справді добра справа. Бо і я колись, признаюсь, постійно лупцював свою жінку, — сказав старий і, широко відкривши щербатого рота, засміявся. Так, ніби часте побиття жінки — радісна в житті подія, варта особливої згадки.

— Ну, то скільки людей зараз у ньому мешкає? — спитав Усікава.

— Я щоранку там прогулююсь, але знадвору нічого не видно. Завжди мешкало начебто кілька жінок. Бо у світі чимало таких чоловіків, що б'ють своїх дружин.

— Бо набагато більше тих людей, які шкодять суспільству, ніж тих, що приносять йому користь.

Старий, знову широко розтуливши рота, засміявся.

— Правду кажете. У цьому світі люди, які роблять зло, кількісно перевищують тих, що роблять добро.

Видно, Усікава старому сподобався. Але Усікава чомусь занепокоївся.

— До речі, що за людина ця дружина Огати-сана? — ніби ненароком запитав Усікава.

— Я про неї мало знаю, — насупивши брови, як дух мертвого дерева, відповів старий. — Бо вона тримається усіх осторонь, майже не виходить з дому. У цьому районі я працюю давно, але бачив її рідко, й то здалека. Виїжджає з дому на автомашині, якою управляє її водій. Закупівлю продуктів робить служниця. Один чоловік — мабуть, особистий секретар — завідує всіма справами. У всякому разі, оскільки дістала добру освіту й багата, то з нами, злидняками, ніколи прямо не спілкується, — раптом зморщивши обличчя, старий підморгнув Усікаві.

Здавалось, що, можливо, і сам старий з пожовклим обличчям, й Усікава опинилися в центрі групи "злидняків".

— А давно дружина Огати-сана зайнялася цим притулком для жінок — жертв домашнього насильства? — запитав Усікава.

— Ну, точно не знаю. Бо навіть розмову про якийсь "храмовий притулок" почув від людей. Коли ж це вона почала? До цього будинку стали вчащати люди років чотири-п'ять тому. — Узявши чашку, старий випив охололого чаю. — Приблизно тоді з'явилися нові ворота й охорона раптово стала помпезною. Як личить безпечному притулку. Якщо будь-хто може зайти у двір, то людям у будинку житиметься неспокійно.

Потім, ніби раптом опам'ятавшись, старий запитально глянув на Усікаву.

— Значить, ви шукаєте підходящий будинок?

— Саме так.

— У такому разі вам треба йти кудись інде. Тут особливий квартал садиб. Якщо б і була якась нерухомість, то вона дуже дорога й призначена для працівників іноземних посольств. Колись тут мешкали звичайні незаможні люди. І ми могли задовольняти їхні

потреби. А от тепер такого нема. Тому думаємо, що невдовзі доведеться закривати наше агентство. Земля в центрі Токіо страшенно подорожчала, й нам, дрібним агентам з продажу нерухомості, тут майже нема чого робити. Якщо не маєте зайвих грошей, то раджу шукати житло в іншому місці.

— Так і зроблю, — сказав Усікава. — Не можу цим похвалитись, але я зовсім не маю зайвих грошей. Спробую пошукати будинок десь інде.

Старий зітхнув і водночас випустив дим з рота.

— Та якщо дружина Оґати-сана помре, то рано чи пізно її садиба зникне. Що не кажіть, її син — ділова людина. Не допустить, щоб така простора першокласна територія даремно гуляла. Одразу її розчистить й вибудує супермодний багатоквартирний дім під оренду. Можливо, вже зараз спішно готує креслення.

— Якщо так станеться, то й навколишня спокійна атмосфера зміниться.

— Авжеж, зовсім зміниться.

— А чим займається її син?

— Головно нерухомістю. Одним словом, тим, що й ми. Тільки між ним і нами така відмінність, як між небом і землею або "ролс-ройсом" і тарадайкою. Він крутить великими капіталами й швидко веде велетенське будівництво. Має добру організацію і сам збирає всі вершки. А нам перепадають лише крихти з панського столу. Цей світ став таким жахливим!

— Я недавно там проходив і був у захопленні від тієї чудової садиби.

— Так, це найкраща в цьому кварталі садиба. Як подумаю, що геть-чисто позрубують прекрасні плакучі верби, то душа болить, — сказав старий і засмучено похитав головою. — А дружина Оґати-сана вже недовго проживе на цьому світі.

— Звичайно! — погодився Усікава.

Усікава зателефонував у "Консультацію для жінок — жертв домашнього насильства". Як не дивно, у телефонній книзі значився номер під назвою такої неприбуткової організації, в якій разом з юристами працювали волонтери. Притулок старої господині садиби в Адзабу, взаємодіючи з нею, приймав до себе жінок, які втекли з дому й не мали куди подітися. Від свого фонду — "Нового Японського товариства сприяння розвитку науки й мистецтва" — Усікава попросив зустрічі, натякнувши на можливість надання фінансової допомоги. І день та годину такої зустрічі було визначено.

Подавши свою візитну картку (таку саму, яку вручив Тенґо), Усікава пояснив, що одна з цілей його фонду — щорічний вибір однієї видатної неприбуткової організації, що вносить вклад у розвиток суспільства, й надання їй грошової підтримки. Мовляв, одним з таких кандидатів стала "Консультація для жінок — жертв домашнього насильства". Прізвища спонсора він не може відкрити, але використати допомогу можна за власним бажанням, лише доведеться наприкінці року подати короткий звіт.

Зовнішність Усікави, видно, не справила приємного враження на молодого юриста консультації. Під час першої зустрічі вона не викликала у співрозмовника приязні й довіри. Однак консультації хронічно бракувало коштів, і будь-яку допомогу вона не

могла не вітати, А тому, не позбувшись певного сумніву, юрист одразу погодився на розмову з Усікавою.

Усікава сказав, що хотів би трохи докладніше дізнатися про суть їхньої діяльності. Юрист пояснив обставини, за яких виникла "Консультація для жінок — жертв домашнього насильства". І навіть як вони її створили. Усікаві було нудно слухати його розповідь, але він удавав, що насправді йому цікаво. У відповідний момент підтакував і кивав з довірливим виразом обличчя. А тим часом співрозмовник поступово звик до Усікави. Здається, наче почав думати, що той не така підозріла особа, як свідчила його зовнішність. Усікава так уміло й щиро слухав, що в більшості випадків від цього співрозмовник заспокоювався.

Скориставшись нагодою, він наче ненароком звернув розмову на "притулок". Запитав, куди звертаються нещасні жінки, які втекли від домашнього насильства і не мають де прихиститися. Запитав з таким виразом обличчя, ніби переймався долею жінок, у чомусь схожих на листя дерев, якими грається несамовитий вітер.

— На такий випадок ми приготували кілька безпечних притулків, — відповів молодий юрист.

— Що значить "притулок"?

— Тимчасове сховище. Кілька таких сховищ — їх небагато — надав благодійник. Серед них нараховується і цілий будинок.

— Цілий будинок? — захоплено сказав Усікава. — Хіба подібні благодійники є на світі?

— Є. Коли про нашу діяльність пишуть газети й журнали, то нам телефонують люди, які в тій чи іншій формі хочуть з нами співпрацювати. Без їхньої допомоги наша організація не могла б існувати. Бо наша діяльність оплачується власними коштами.

— Ваша діяльність має надзвичайно велике значення, — сказав Усікава.

На обличчі юриста з'явилася невинна усмішка. Й Усікава знову подумав, що найлегше обдурити людину, яка впевнена у своїй правоті.

— То зараз скільки жінок мешкає у цьому будинку?

— По-різному буває, та загалом четверо-п'ятеро, — відповів юрист.

— Значить, і цей будинок надав благодійник, — сказав Усікава. — За яких обставин він прилучився до такої діяльності? Як ви гадаєте, був якийсь привід?

Юрист замислився.

— Я докладно не знаю. Але й перед тим він займався такою діяльністю на особистій основі. У всякому разі, ми з подякою прийняли такий подарунок. Якщо нам не пояснюють, то ми не розпитуємо.

— Правильно, — погодився Усікава. — До речі, інформація про цей притулок зберігається в таємниці?

— Авжеж. Жінок доводиться оберігати, а крім того, здебільшого благодійники воліють залишатися анонімними. Бо, що не кажіть, така діяльність має стосунок до актів насильства.

Після того розмова тривала ще трохи, однак Усікава не зміг почути від юриста

більше конкретної інформації. Він з'ясував ось такі факти. "Консультація для жінок — жертв домашнього насильства" реально розпочала свою діяльність чотири роки тому, і незабаром, прочитавши газетне оголошення про це, їй зателефонували від одного "благодійника" й запропонували будинок, що не використовується, для притулку, поставивши умову в жодному разі не оприлюднювати його прізвища. Однак з розмови виходило, що, безсумнівно, "благодійниця" — це власниця "Садиби плакучих верб" в Адзабу, а притулок — її дерев'яний будинок.

— Вибачте, що забрав у вас стільки часу, — щиро подякував Усікава цьому молодому юристові, вродженому ідеалістові. — По-моєму, ви займаєтеся змістовною, корисною діяльністю. На наступному засіданні правління нашого фонду я передам суть нашої розмови й найближчим часом повідомлю про наше рішення. Бажаю вам ще успішнішого розвитку вашої діяльності.

Після того Усікава розслідував обставини смерті дочки старої господині садиби в Адзабу. Дочка вийшла заміж за службовця міністерства транспорту й померла в тридцяти-шестирічному віці. Причину смерті не вдалося встановити. Відразу по смерті дружини чоловік покинув роботу в міністерстві й невідомо куди подався. Можливо, його відставка пов'язана з її смертю, а може, й ні. Міністерство транспорту — це не така установа, яка люб'язно, з охотою надає звичайним громадянам внутрішню інформацію. Однак Усікава мав гострий нюх. Відчув, що в цьому є щось неприродне. Він ніяк не міг собі уявити, що цей чоловік, утративши дружину, з надмірної туги відмовився від кар'єри, звільнився з роботи й усамітнився.

Наскільки знав Усікава, небагато жінок у тридцятишестирічному віці хворіють і помирають. Звісно, і так буває. Людина у будь-якому віці, в найкращих умовах може несподівано захворіти й померти на рак, пухлину мозку, перитоніт або гостре запалення легенів. Людський організм крихкий і ненадійний. Та коли вмирає тридцятишестирічна жінка із заможної сім'ї, то ймовірно, що частіше йдеться не про природну смерть, а скоріше про нещасний випадок або самогубство.

"Спробую висунути якомога простішу гіпотезу, — міркував Усікава, — послуговуючись славетним правилом, відомим під назвою "Бритва Оккама". Поки що абстрагуюсь від зайвих причин і строго дотримуватимусь однієї логічної лінії".

"Хіба не можна припустити, що дочка старої господині померла не від хвороби, а вчинила самогубство? — думав Усікава, потираючи задоволено руки. — Видати самогубство смертю від хвороби не так і важко. Особливо багатій і впливовій людині. А якщо піти далі, то хіба не можна припустити, що дочка вкоротила собі життя через те, що, зазнавши домашнього насильства, розчарувалася в житті? І таке не виключено. Загалом добре відомо, що немала частина так званої "еліти", ніби добровільно перебираючи на себе більшу суспільну квоту, має огидний характер і потаємні, збочені нахили.

Так от, якщо йдеться про подібний випадок, то що залишилося робити матері? Примиритися з такою долею? Ні, мабуть, цього вона не могла. Напевне, збиралася належно відомстити тому, хто довів дочку до смерті". Тепер Усікава вже приблизно

знав, який характер у старій господині з Адзабу. Відважної, розумної жінки з ясним баченням, здатної невідкладно реалізувати задумане. Заради цього вона готова була скористатися власними коштами і впливом. Вона не могла залишити у спокої людину, що вчинила наругу над рідною дочкою і врешті-решт довела до смерті.

Насправді Усікава не знав, як стара пані відомстила чоловікові її дочки. Його слід буквально зник. Усікава не думав, що вона з ним розправилася. Була врівноваженою та обережною. З широким кругозором. Такого явного вчинку, мабуть, не зробила. Однак якихось різких заходів, безперечно, вжила. Та хоч би що зробила, важко повірити, що залишила після того небажані сліди.

Але гнів і відчай матері, що втратила дочку, не зупинилися тільки на вчиненні особистої помсти. З газетного оголошення вона дізналася про діяльність "Консультації для жінок — жертв домашнього насильства" й запропонувала співробітництво. Мовляв, може безплатно віддати для жінок, яким ніде дітися, власний будинок, що зараз майже не здається в оренду. Вона й раніше кілька разів використовувала його з подібною метою, тож знає, як це зробити. Тільки просила не оприлюднювати її прізвища. Звісно, юристи, які керували цією консультацією, вдячно прийняли від неї дарунок. Завдяки співпраці з громадською організацією її прагнення помститися сублімувало у набагато ширшу, кориснішу й позитивнішу сферу. З'явилася слухна нагода й мотивація.

Такі припущення здавалися логічними. Хоча не мали під собою конкретних підстав. Усе це було тільки набором гіпотез. Але така теоретична побудова знімала чимало сумнівів. Облизуючи губи, Усікава задоволено потирала руки. Однак потім вималювалася трохи туманна картина.

Усікава не знав, за яких обставин стара пані з Адзабу познайомилася з молодою жінкою на прізвище Аоаме, інструктором спортивного клубу, який відвідувала, й уклала з нею таємну угоду. Провівши ретельну підготовку, вона послала Аоаме в готель "Окура", щоб там убити лідера секти "Сакіґаке". Спосіб убивства невідомий. Можливо, Аоаме вміла вбивати якимось по-особливому. В результаті, незважаючи на суворі зусилля вірних і здібних охоронців, лідер позбувся життя.

Досі нитка гіпотези сьак-так витримувала навантаження. Та коли дійшло до того, який зв'язок існує між лідером "Сакіґаке" й "Консультацією для жінок — жертв домашнього насильства", то Усікава розгубився. Ось тут його мислення наткнулося на перепону, а нитка гіпотези раптом обірвалася від гострого леза бритви.

Секта тепер вимагала від нього відповіді на два запитання. По-перше, хто спланував убивство лідера, а по-друге, де зараз перебуває Аоаме?

Усікава вже проводив попереднє розслідування біографії Аоаме. Таке саме, як раніше в кількох випадках. Так би мовити, звик до такої роботи. І тоді дійшов висновку, що вона чиста. З усіх боків не помітив в її поведінці нічого підозрілого. Так і доповів секті. І тому Аоаме, викликана до готелю "Окура", провела з лідером сеанс стретчинґу м'язів. А коли пішла, він спустив дух. Сама ж кудись зникла, наче її вітром здуло, як дим. Через це секта, напевне, відчула, м'яко кажучи, досить сильне незадоволення Усікавою. Вважала, що його розслідування було недостатнім.

А насправді Усікава провів його, як завжди, бездоганно. Як казав Голомозому, в роботі зовсім не допускав промахів. Єдиний недогляд — заздалегідь не перевінив реєстру телефонних розмов Аоаме. Бо, як правило, робив це лише в дуже підозрілих випадках. А цього разу не виявив в Аоаме нічого сумнівного.

У всякому разі, охоронці лідера не могли не відчувати назавжди невдоволення Усікавою. Платили добре, але були небезпечними типами. А те, що Усікава знав, як вони розпорядилися трупом лідера, робило його небезпечним і для них. Як корисний людський матеріал, він у видимій формі мав показувати, що заслужив життя.

Не було конкретних доказів, що до вбивства лідера причетна стара господиня садиби в Адзабу. Наразі все це не виходило за межі припущень. Однак у просторій садибі з чудовими густими плакучими вербами, здається, ховалася якась велика таємниця. Так підказував Усікаві його нюх. І всю правду тепер доведеться розкривати йому. Очевидно, це не проста робота. Охорона садиби сувора — безсумнівно, в цьому проглядалася рука професіонала.

Невже якудза ?

Цілком можливо. Адже якудза часто беруть участь в обгородках ділового світу, особливо в торгівлі нерухомістю, недоступних для стороннього ока. Їм доручають грубу роботу, їхніми послугами могла скористатись і стара господиня. Однак Усікава цьому не вірив. Вона отримала надто добре виховання, щоб зв'язуватися з такою породою людей. Тим паче важко собі уявити, що з їхньою допомогою вона захищала жінок — жертв домашнього насильства. Можливо, власним коштом організувала систему охорони. Досконалу й цілком особисту. Мабуть, дуже потратилася, але на це в неї вистачило грошей. Можливо, що цій системі в разі потреби була властива схильність до насильницьких дій.

Якщо гіпотеза Усікави правильна, то Аоаме, діставши підтримку старої господині, напевне, зараз переховується десь далеко. Можливо, старанно замела за собою сліди, змінила свою зовнішність і навіть прізвище. Якщо так сталося, то навряд чи Усікава у своїх ретельних розслідуваннях натрапить на неї.

Наразі нічого іншого не залишалось, як міцно триматися старої пані з Адзабу. Помітити якийсь огріх в її поведінці й на цій основі вистежити Аоаме. Може, це вдасться зробити, а може, й ні. Сильною стороною Усікави був гострий нюх і настирливість у досягненні поставленої мети. "Власне, якою ще рисою характеру, вартою уваги, я можу похвалитися?" — запитував він себе. І впевнено відповідав: "Жодною".

Розділ 5

(про Аоаме)

Хоч би як ви затамували подих

Аоаме не було тяжко жити одноманітним, самотнім життям, перебуваючи в замкненому приміщенні. О пів на сьому ранку вона вставала й з'їдала простий сніданок. Упродовж години прала, прасувала й підмітала підлогу. До полудня півтори години Аоаме ефективно й напружено вправлялася на спортивних знаряддях, якими її

забезпечив Тамару. Як професійна спортивна інструкторка досконало знала, яку частину м'язів і наскільки треба щодня стимулювати, яке фізичне навантаження корисне, а яке надмірне.

На обід їла овочевий салат і фрукти. Пополудні здебільшого сідала на диван і читала книжку, а потім на короткий час засинала. Надвечір упродовж години готувала їжу й приблизно о шостій вечеряла. Коли сонце ховалося за обрій, виходила на веранду й, сидячи на садовому стільці, спостерігала за дитячим парком. О пів на одинадцятую лягала спати. Так повторювалося щодня. Але подібне життя вона не вважала особливо нудним.

Вона зроду не була схильною до спілкування з людьми. Не відчувала незручності, якщо тривалий час ні з ким не зустрічалась і ні з ким не розмовляла. У початковій школі майже не контактувала з однокласниками. Точніше кажучи, коли не було потреби, ніхто з нею не говорив. У класі вона була незрозумілим чужорідним елементом, якого треба уникати й обходити мовчанкою. Аомаме вважала таке ставлення до себе несправедливим. Якби в цьому була винною вона сама, то, можливо, змирилася б. Але ж вона нічим не завинила. Щоб вижити, їй змалку довелося тільки мовчки виконувати батьківські накази. Тому перед шкільним обідом голосно промовляла молитву, в неділю разом з матір'ю ходила по місту, навертаючи людей до їхньої віри, з релігійної причини пропускала екскурсії до буддійських та синтоїстських храмів, відмовлялася від різдвяних вечорів, жодним словом не перечила, коли її змушували одягати поношене вбрання з чужого плеча. Однак ніхто з однокласників нічого не знав і не старався дізнатися про такі обставини її життя, її тільки цуралися. І навіть учителям вона, очевидно, була тягарем.

Звісно, Аомаме могла казати батькам неправду. Казати, що перед щоденним шкільним обідом промовляє молитву, а насправді цього не робить. Однак не хотіла так чинити. Бо, по-перше, не хотіла брехати перед Богом, незалежно від того, є він чи ні, а по-друге, по-своєму обурювалася ставленням однокласників до себе. "Якщо хочете цуратися мене, то цурайтеся, — думала вона. Щоденною молитвою скоріше кидала їм виклик. — Справедливість на моєму боці".

Їй було тяжко, вставши рано, переодягатися, щоб іти до школи. Від напруження в неї часто наставав розлад шлунка й іноді нудило. Була гарячка, боліла голова й німіли руки та ноги. А проте вона ні разу не пропустила шкільних занять. Бо якби пропустила один день, то, напевне, захотіла б пропустити ще кілька днів, а тоді взагалі відхотіла б одвідувати школу. Це означало б, що програла однокласникам і вчителям. Якби її не стало в класі, всі вони, мабуть, полегшено зітхнули б. Та Аомаме не хотіла дати їм такого полегшення. А тому, хоч як було прикро, понад силу вирушала до школи. І, зціпивши зуби, терпеливо мовчала.

Її теперішнє перебування у квартирі багатоповерхового будинку, навіть на самоті, порівняно з тодішнім жорстоким становищем, не було обтяжливим. Зберігати мовчанку, залишаючись самій у квартирі, здавалося їй набагато легшим і природнішим, ніж серед загального радісного людського гамору. Вона мала що читати.

Тож узялася до Пруста, якого подарував їй Тамару. Однак стежила, щоб прочитати за день не більше, ніж двадцять сторінок. Буквально слово за словом, за певний час, тільки двадцять. Прочитавши таку порцію, брала в руки іншу книжку. А перед сном обов'язково прочитувала кілька сторінок "Повітряної личинки". Бо її текст, який писав Тенґо, був для неї посібником для життя 1Q84 року.

Слухала й музику. Касети класичної музики, які господиня з Адзабу прислала в картонній коробці. Її різноманітні види й форми — симфонії Малера, камерні твори Гайдна, музику Баха для клавесина й органа. Серед них була й "Симфоніета" Яначека. Щодня під її звуки Аоаме мовчки виконувала силові вправи.

Поступово наставала пізня осінь. Аоаме мала таке відчуття, ніби з кожним днем її тіло стає прозорішим. І намагалась якомога менше думати. Та, ясна річ, зовсім ні про що не думати не могла. Порожнечу завжди щось заповнювало. Однак принаймні тепер вона не відчувала потреби когось ненавидіти. Ні однокласників, ані вчителів... Не була вже безпорадною дитиною, якій силоміць нав'язують віру. Не потребувала ненавидіти чоловіків, які завдають жінкам побоїв. Гнів, який досі, ніби приплив, закипав у її організмі — схожий на шалене бажання ні з того ні з сього вдарити в стіну перед очима — непомітно кудись зник. І невідомо чому більше не повертався. Це втішило Аоаме. Вона більше нікому не хотіла завдавати удару. Як і собі.

Коли вночі не могла заснути, думала про Тамакі Оцуку й Аюмі Накано. Заплющивши очі, яскраво згадувала, як обіймала їх. В обох було м'яке, чудове й тепле тіло. Ніжне, загадкове. У ньому кружляла свіжа кров і рівномірно, благодатно калатало серце. Чулося зітхання й хихотіння. Тонкі пучки пальців, тверді соски, гладкі стегна... Та їх уже немає на цьому світі.

Безшумно й непомітно, мов темна м'яка вода, душу Аоаме заповнив смуток. І тоді з усієї сили вона перемикала свої спогади на Тенґо. Зосередившись, згадувала, як в аудиторії після уроків упродовж однієї миті стискала його, десятирічного, руку. І ця мить викликала в її мозку образ тридцятирічного Тенґо, що перебував на дитячій гірці. Вона уявила собі, як дужі руки його, дорослого, стискають її в обіймах.

Він майже був на відстані простягненої руки. "І наступної миті я могла його торкнутися", — подумала Аоаме. Вона заплющила очі й занурилася думками в таку можливість. Усім серцем віддалася мрії.

"Та якщо я зможу з ним зустрітись, то що маю робити?" — тремтіла Аоаме. Коли не існувало реальної точки дотику до нього, все було набагато простішим. Зустрітись з дорослим Тенґо залишалося тільки мрією, всього-на-всього абстрактною гіпотезою. А от тепер, коли вона побачила справжню постать Тенґо, його існування стало чимось украй потрібним і важливим. Аоаме будь-що хотіла з ним знову побачитися. Опинитися в його обіймах і зазнати щедрої ласки. Від самої думки, що це може не здійснитися, її душа й тіло, здавалось, от-от покинуть одне одного.

"Можливо, перед рекламним щитом з тигром фірми "Ессо" мені треба було пустити собі в голову кулю калібру дев'ять міліметрів?" — згадувала Аоаме. А якби була натиснула гашетку, то, напевне, не залишилася б живою і не віддавалася б таким

болісним роздумам. Однак вона ніяк не могла натиснути гашетку. Почула голос. Хтось здалека називав її прізвище. Коли в її голові спалахнула думка, що, може, ще раз удасться зустріти Тенґо, вона вже не могла вкоротити собі життя. Навіть якби завдяки цьому, як казав лідер, Тенґо не загрожувала б небезпека, іншої дороги вона не могла вибрати. В цьому був такий сильний струмінь прагнення жити, що виходив за межі будь-якої логіки. "В результаті я запалилася нестримною жагою до Тенґо, — подумала Аоаме, — передчуттям безперервної спраги й відчаю". І це, як збагнула вона, надавало сенсу її подальшому життю. Надія стає для людини двигуном і метою життя. Без неї вона не може жити. Це чимось схоже на кидання монети. Якою стороною монета випаде, невідомо, поки не опиниться на землі. Від самої думки про це серце стискається так сильно, ніби всі кістки в тілі скриплять і зойкають.

Аоаме сіла за стіл і взяла в руки пістолет. Відтягла назад затвор, загнала патрон у патронник, великим пальцем звела курок і вставила дуло в рот. А коли вказівному пальцю правої руки додала трохи сили, то болісна невизначеність образу зникла. "Залишилося ще трохи. Ще один сантиметр, ні, п'ять сантиметрів, цей палець протягну всередину і перейду в мовчазний, без жодного смутку, світ. Тільки одна мить болю, а після неї настане милосердне ніщо". Вона заплющила очі. З рекламного щита фірми "Ессо", тримаючи в лапах заправний шланг, усміхався тигр. "Впустіть тигра у свій бензобак".

Аоаме вийняла з рота дуло пістолета й повільно хитнула головою.

"Не можу вмерти. Перед верандою видно парк, у парку — дитячу гірку, й поки є надія, що, можливо, повернеться Тенґо, не можу натиснути на гашетку", — вирішила вона. Така можливість зупинила її в останню мить. Мала таке враження, ніби в її душі зачинилися одні й відчинилися другі двері. Поволі, безшумно. Аоаме відтягла затвор назад, вийняла патрон з патронника, поставила запобіжник і знову поклала на стіл. А коли заплющила очі, то помітила, як щось малюсіньке, наче блискітки, випромінюючи тьмяне світло, поступово зникало. А що це було, вона не знала.

Сидячи на дивані, Аоаме зосередилася на сторінці "На Сваннову сторону". Вимальовувала в уяві картину, описану в романі, намагаючись позбутися інших непрошених думок. Надворі почався холодний дощ. За прогнозом погоди, який передавало радіо, спокійний дощ мав тривати до наступного ранку. Фронт осіннього дощу, закріпившись над просторами Тихого океану, не збирався нікуди пересуватися. Як людина, що заглибилася в самотні думки, забувши про час.

Невже Тенґо не прийде? Небо всуціль заволокли густі хмари, й Місяців не було видно. Однак Аоаме вийде на веранду й, попиваючи гаряче какао, спостерігатиме за парком. Не спустатиме очей з дитячої гірки під дощем, поклавши напохваті бінокль і пістолет, готова одразу вибігти надвір. Бо для неї це — єдиний змістовний вчинок.

О третій пополудні пролунав дзвінок вхідних дверей будинку. Хтось хотів зайти всередину. Звісно, Аоаме ним знехтувала. Адже нікого не очікувала. Щоб випити чаю, почала кип'ятити воду, але з обережності погасила газ і прислухалася. Пролунавши три-чотири рази, дзвінок замовк.

Хвилин за п'ять дзвінок знову задеренчав, але цього разу на дверях її квартири. Той хтось уже проник усередину. Стояв перед її дверима. Мабуть, зайшов услід за кимось. А може, подзвонивши у чийсь квартиру, під якимось приводом попросив відчинити вхідні двері. Ясна річ, Аоаме зберігала мовчанку. "Навіть якщо хтось прийде, не відповідайте, а поставте засув і затамуйте подих", — повчав Тамару.

Дзвінок на дверях пролунав разів десять. Як для комівояжера, занадто наполегливо. Вони дзвонять не більше, ніж три рази. Коли Аоаме не озвалася, чоловік почав гамселити кулаком об двері. Не дуже гучно, але в його поведінці вчувалося сильне роздратування і гнів.

— Такаї-сан! — Глибокий, хрипкуватий голос видавав людину середнього віку. — Такаї-сан, добрий день! Можете вийти?

"Такаї" — це було чуже прізвище, написане на поштовій скриньці.

— Такаї-сан, вибачте, але я хотів би, щоб ви вийшли. Прошу вас!

Зробивши коротку паузу, чоловік прислухався. А коли зрозумів, що відповіді немає, знову взявся стукати в двері. Цього разу трохи гучніше.

— Такаї-сан, я знаю, що ви дома. Тому відчиняйте двері без ніяких викрутасів. Ви дома й чуєте мій голос.

Аоаме підняла зі стола пістолет і спустила запобіжник. Прикрила пістолет рушничком і стиснула його рукоять.

Вона не здогадувалася, що це за непрошений гість і що хоче. Але з якоїсь причини він ставився до неї вороже й домагався, щоб вона відчинила двері. Безсумнівно, вона опинилася в неприємному становищі.

Нарешті стукіт припинився і знову залунав у коридорі голос чоловіка.

— Такаї-сан, я прийшов, щоб отримати абонентну плату за користування послугами "NHK". От і все. Я знаю, що ви дома. Хоч би як ви затамували подих, все одно знаю. Я багато років виконую цю роботу, а тому навчився розрізняти, чи господаря справді нема, чи він тільки прикидається, що нема. Хоч би як ви старалися притихнути, ваші легені дихають, серце б'ється, а шлунок перетравлює їжу. Такаї-сан, ви зараз у квартирі. І чекаєте, коли я махну рукою й піду геть. Не збираєтеся ні відчиняти дверей, ні відповідати. Бо не хочете сплачувати абонентної плати.

Чоловік промовляв надмірно гучним голосом, який відлунював у коридорі багатоквартирного будинку. Робив це навмисне. Голосно називав прізвище пожильця, глузував з нього й соромив. І таким чином застерігав сусідів. Звісно, Аоаме й далі зберігала мовчанку. Не хотіла мати справи з цим незнайомцем. Пістолет знову поклала на стіл. Для безпеки залишила запобіжник спущеним. Не виключено, що хтось прикидається збирачем плати "NHK". Сидячи за кухонним столом, вона не відривала очей від дверей.

Хотіла підійти до них навшпиньки і виглянути через вічко назовні. Перевірити, що за чоловік стоїть там. Але не могла встати зі стільця. Краще не робити нічого зайвого. Врешті-решт чоловік змириться і піде.

Та він, здається, надумав виголосити промову перед її дверима.

— Такаї-сан, перестаньте гратися в хованки. Я цього не люблю. Я й так страшно зайнятий. Такаї-сан, ви, напевне, дивитеся телевизор. А кожна людина мусить за це платити. Може, вам це й не подобається, але так визначено законом. Хто не платить, вважається злодієм. Такаї-сан, ви, гадаю, не хочете, щоб до вас ставилися, як до злодія. Мешкаєте в такому чудовому будинку, тож, напевне, можете заплатити, правда? Мабуть, і вам буде неприємно, коли про це заявити вголос перед усіма сусідами.

За звичайних умов Аоаме не цікавилася б, що може заявити збирач абонентної плати. Але ж зараз вона переховувалась й уникала людей. Було небажаним, щоб її квартира привернула до себе увагу сторонніх людей. Однак що робити, не знала. Лише, затамувавши подих, чекала, коли цей чоловік забереться звідси.

— Такаї-сан, вибачте за настирливість, але я знаю, що ви дома й уважно прислухаєтеся. І думаєте, чому я без кінця галасую перед вашими дверима. Бо мені дуже не подобається, коли хтось прикидається, що його нема дома. Хіба така поведінка не видає вашу нерішучість? Невже ви не могли б відчинити дверей і просто сказати мені, що не хочете платити? Так було б краще і для вас, і для мене. Тоді принаймні відбулася б розмова. А от прикидатися, що вас нема дома, негарно. Ховаєтеся в темному закутку, як жадібна миша. Нишком виходите надвір, коли людей не видно. Нікудишній спосіб життя!

"Чоловік бреше, — подумала Аоаме. — Певне, навмання каже, що в квартирі хтось є. Я не подаю жодного звуку й тихо дихаю. Його справжня мета — залякати навколишніх пожителів галасом перед будь-якими дверима. Намагається переконати їх, що краще заплатити, ніж вислуховувати його промову перед своїми дверима. Можливо, він усюди робить так само й цим досягає свого результату".

— Такаї-сан, мабуть, я завдаю вам неприємностей. Я добре розумію, що саме так ви думаєте. Це правда, я таки неприємна людина. Сам знаю. Але ж, Такаї-сан, добра людина не може бути збирачем абонентної плати. Запитаєте, чому? Бо в суспільстві багато людей, які вирішили не платити. І щоб від них отримати плату, ніколи не можна бути добрим. Я був би радий сказати: "Я добре розумію, що не хочете платити. Вибачте, що потурбував", — і в доброму гуморі піти геть. Але так не годиться. Адже збирати плату — це мій службовий обов'язок і, крім того, я особисто не можу звикнути, коли прикидаються, що їх нема дома.

По цих словах чоловік зробив паузу. Після того поспіль разів десять постукав.

— Такаї-сан, вам ще не набридло? Ви не вважаєте себе справжнім злодієм? Добре-добре подумайте. Ідеться не про цю мізерну суму грошей, якої вистачило б на скромну вечерю в тутешньому сімейному ресторані. Якщо ви її сплатите, вас не вважатимуть злодієм. Голосно не обзиватимуть і не стукатимуть уперто в двері. Такаї-сан, я знаю, що ви ховаєтеся за цими дверима. Думаєте там без кінця ховатись і втекти. Гаразд, ховайтесь. Тільки хоч би як ви затамували подих, хтось обов'язково прийде і знайде вас. Хитрість не може тривати вічно. Подумайте. Набагато бідніші за вас люди в Японії щомісяця самовіддано сплачують абонентну плату. Ваша поведінка неправильна.

Як порахувала Аоаме, чоловік постукав п'ятнадцять разів.

— Такаї-сан, я зрозумів. Видно, ви досить уперта людина. Гаразд. Сьогодні я вас залишу. Бо не можу без кінця вмовляти лише вас. Але я ще прийду, Такаї-сан! Якщо я одного разу щось вирішив, то так просто від цього не відмовлюся. І не люблю, коли прикидаються, що їх нема дома. Ще навідаюсь. І знову стукатиму в двері. Стукатиму, поки всі люди не почують цього стуку. Обіцяю. Такою буде угода між вами і мною. Не заперечуєте? Ну, то до найближчої зустрічі!

Кроків чоловіка Аоаме не почула, бо, напевне, його взуття було з гумовими підошвами. Вона почекала п'ять хвилин. Затаївши подих, не спускала очей з дверей. У коридорі стало тихо — ані шелесь. Аоаме підійшла навшпиньки до дверей і рішуче глянула у вічко. Там не було ні душі.

Вона поставила запобіжник. Кілька разів глибоко дихнула й заспокоїла серце. Запалила газ, скип'ятила воду і випила зеленого чаю. "Це звичайний збирач абонентної плати "NHK", — переконувала вона себе. Однак в його голосі було щось зле й хворобливе. Проте Аоаме не могла визначити, чи його слова були спрямовані до неї особисто, чи до уявного чоловіка з прізвиськом Такаї. Хрипкий голос і настирливий стукіт непрошеного гостя залишили по собі неприємний осад. Ніби щось липке причепилося до відкритих ділянок шкіри.

Аоаме розляглась і стала під душ. Гарячою водою з милом старанно помилася. Вийшовши з-під душу й перемінивши одяг, почувалася трохи краще. Неприємне відчуття на шкірі зникло. Вона сіла на диван і випила рештки чаю. Спробувала читати книжку, але не могла зосередитися. У вухах раз у раз звучав голос чоловіка.

"Думаєте там без кінця ховатись і втекти. Гаразд, ховайтесь. Тільки хоч би як ви затамували подих, хтось обов'язково прийде і знайде вас".

Аоаме захитала головою. "Та ні, той чоловік казав навмання, що сплило на думку. Своїм самовпевненим голосом хотів тільки зіпсувати настрій. Про мене нічогісінько не знає, — думала вона. — Ні того, що я зробила, ні того, чому я тут". Однак її серцебиття не вгамовувалося.

Тільки хоч би як ви затамували подих, хтось обов'язково прийде і знайде вас.

Слова того збирача плати начебто містили важливий прихований зміст. Може, це чиста випадковість. "Та, здається, він досконало знав, які слова можуть збурити мене", — подумала Аоаме й, відклавши книжку, заплющила очі.

"Тенґо-кун, де ти?" — подумала вона й вимовила вголос:

— Тенґо-кун, де ти? Знайди мене якнайшвидше. Поки хтось мене не знайшов.

Розділ 6

(про Тенґо)

"В мене пальці засвербіли — щось недобре прилетіло"

У цьому приморському містечку Тенґо вів розмірене життя. Коли вже одного разу визначив його ритм, то, по змозі, старався його не порушувати. Сам не розумів чому, але вважав, що це найголовніше. Вранці прогулятися, писати роман, вирушити до оздоровниці й уголос читати якусь книжку батькові, що лежав у коматозному стані, а повернувшись у готель, лягати спати. Дні повторювалися так само одноманітно, як

приспів, яким селяни супроводжують садження рису.

Після кількох теплих настали на диво прохолодні ночі. Незалежно від такої зміни погоди Тенґо жив так, ніби повторював свою вчорашню поведінку. Поки вдавалось, намагався бути безбарвним, прозорим стороннім спостерігачем. Затамувавши подих, знічено очікував того часу. Відмінність між одним і наступним днем ставала щораз непомітнішою. Минув тиждень, за ним — десять днів. Однак повітряна личинка не з'являлася. Після того як батька відвозили на обстеження, на його ліжку залишалася тільки впадина від жалюгідно маленького людського тіла.

"Невже вона з'явилася лише один раз тоді? — думав Тенґо, покусуючи губи в тісній палаті, що починала тонути в сутінках. — Невже це було особливе одкровення, яке вдруге не повториться? А може, мені просто щось привиділося?" Він не мав відповіді на ці запитання. Чув тільки далекий шум моря і спорадичний посвист вітру, що пролітав крізь захисний сосновий бір.

Тенґо не був упевнений, що правильно чинить. Можливо, тільки марнує час у палаті оздоровниці, відірваний від реальності в цьому приморському містечку, далекому від Токіо. Та навіть якщо це так, він не міг звідси поїхати. Адже колись у цій палаті бачив повітряну личинку, а в ній — освітлену тьманим сяйвом маленьку сонну Аомаме. Навіть торкався її руки. Та якби це було тільки один раз і тільки миттєвим видінням, він все одно хотів залишитися тут якомога довше й подумки вимальовувати в уяві побачену тоді картину.

Коли стало ясно, що Тенґо не повернеться до Токіо, а ще трохи залишиться в цьому приморському містечку, медсестри почали з ним зближуватися. У коротких перервах між роботою заводили з ним розмови про се про те. А коли випадав вільний час, заходили до нього в палату. Приносили чай і солодоші. Медсестра Омура, років тридцяти п'яти, із кульковою ручкою у волоссі, та червонощoka медсестра Адаті із кінським хвостом на голові позмінно обслуговували його батька. Коли ж не вистачало робочих рук, їм на заміну приходила доглядати хворого й медсестра Тамура, яка здебільшого сиділа за конторкою приймальні. Здається, їх трьох Тенґо цікавив особисто.

Та й Тенґо, який, за винятком надвечірніх годин, мав досить вільного часу, охоче вів з ними розмови на різні теми. Коли запитували, якомога чесніше розповідав. Що викладає математику в підготовчій школі й має побічну роботу — пише на замовлення вигадливі тексти. Що батько працював збирачем абонентної плати "NHK". Що змалку захоплювався дзюдо і в середній школі вищого ступеня на префектурних змаганнях навіть дійшов до фіналу. Однак про довгорічну ворожнечу з батьком анітрохи не згадував. Не казав також, що його мати померла й, можливо, покинувши його малого з батьком, втекла з коханцем. Бо якби таке розповів, то потрапив би у складне становище. Звісно, не міг розказати, що переробив бестселер "Повітряна личинка". Не прохопився жодним словом про те, що бачить на небі два Місяці.

І вони розповідали йому свої життєві історії. Що всі троє тутешнього походження, після середньої школи вищого ступеня закінчили спеціальне медичне училище й стали

медсестрами. Що робота в оздоровниці загалом одноманітна й нудна, тривала й нерегулярна, але вони задоволені працею в місцевості, де вирости, що зазнають менше стресів, ніж у загальній лікарні, в якій щодня довелося б мати справу з пацієнтами на межі життя й смерті. Що старі люди в оздоровниці поволи втрачають пам'ять і спокійно, не розуміючи свого стану, помирають. Що їм не роблять кривавих операцій і зводять до мінімуму їхні болі. Що серед ночі автомобілі "швидкої допомоги" не привозять хворих і навколо не ридає їхня рідня. Що витрати на прожиток малі й за не дуже велику заробітну плату можна перебитися. Медсестра Тамура в окулярах, п'ять років тому втративши чоловіка в дорожній аварії, жила вдвох з матір'ю в сусідньому містечку. Огрядна медсестра Омура мала двох малих хлопців, а її чоловік працював таксистом. Молода медсестра Адаті мешкала на околиці міста в орендованій квартирі разом із старшою на три роки сестрою, перукаркою.

— Тенґо-кун, ви добра людина, правда? — сказала медсестра Омура, замінюючи в крапельниці банку розчину. — Такого родича, який щодня приїжджав би й читав би неприємній людині книжку, нема на світі.

Від таких слів Тенґо почувався незручно.

— Просто випадково попросив відпустку. Але, здається, не можу надовго тут затриматися.

— Ніхто сюди не приїжджає, навіть якщо має багато вільного часу, — заперечила вона. — Вибачте за відвертість, але така хвороба не залишає надії на одужання. З кожним днем її стає щораз менше.

— Та все одно мене попросили читати книжку батькові. Раніше, коли він ще був притомний. Бо, перебуваючи тут, нічого іншого не можу робити.

— Що йому читаєте?

— Різне. Навмання читаю вголос розділ книжки, яка випадково опинилася в моїх руках.

— А що зараз читаєте?

— "З Африки" Ісака Дінесена .

Медсестра хитнула головою.

— Ніколи не чула.

— Цю книжку написала 1937 року данська письменниця під псевдонімом Дінесен. Вийшовши заміж за шведського аристократа, перед початком Першої світової війни вона переселилася в Африку й там жила на сільськогосподарській фермі. Розлучившись згодом із чоловіком, перебрала на себе управління нею. Її тодішній досвід ліг в основу цієї книжки.

Зміривши температуру батька й записавши її в карточку, медсестра знову встромила кулькову ручку у волосся й відгорнула набік чубчик.

— А мені дозволите трохи послухати, як ви читаєте вголос?

— Та я не знаю, чи вам сподобається, — відповів Тенґо.

Вона сіла на стілець і схрестила ноги, гарної форми й міцної будови, що вже почали трохи повніти.

— У всякому разі, спробую почитати.

Тенґо взявся читати поволі, як того вимагав сам текст, що плив, немов час на африканському континенті.

"Коли в березні після чотирьох місяців спекотної і сухої погоди настає тривалий африканський період дощів, усе навколо виповнюється буйною рослинністю, свіжою зеленню і пахощами. Однак фермер стримує себе, щоб надмірно не радіти щедротам природи. Він напружує слух, побоюючись, що дощ перестане шуміти. Адже вода, яку п'є в цей час земля, стане основою життя ферми, всієї її рослинності, тварин і людей упродовж наступних посушливих чотирьох місяців.

Очі радіють, коли всі дороги на фермі перетворюються на водні потоки. Фермер, у піднесеному, співочому настрої, крізь багнюку прямує до завітної кавової плантації. Однак буває й так, що ввечері в розпал сезону дощів крізь розриви між хмарами починають блищати зорі. Й тоді фермер виходить надвір і зводить очі догори, наче просить наїдти ще дощу. Звертаючись до неба, він благає: "Прошу тебе, дай ще більше! Моє серце тебе закликає, і я не відпущу тебе, поки не дочекаюся благодаті. Затопи мене, якщо на те буде твоя воля, але не вбивай своєю примхою. Забудь про coitus interruptus, о небо!"

— Перерваний статевий акт? — насупивши брови, спитала медсестра.

— Бо фермер — так би мовити, відверта людина.

— Однак звертатися до неба такими словами недоречно.

— Ваша правда, — погодився Тенґо.

"Після сезону дощів наставали на диво прохолодні й похмурі дні. І тоді згадувалася "marka mbaaya", тобто поганий рік, страшна посуха. Тоді люди племені кікую пасли своїх корів прямо перед моїм будинком, а пастушок іноді вигравав на дудочці коротеньку мелодію. Щоразу, коли пізніше я чуле її, то відразу згадувала всі наші минулі страждання, відчай і солоний присмак сліз. І водночас у тій самій мелодії, несподівано для себе, я відкривала незбагненну ніжність і життєву силу. Невже в ті тяжкі часи нас супроводжував тільки відчай? Ми були тоді молодими, сповненими палких бажань І саме ті довгі дні труднощів нас об'єднали. Настільки, що навіть переселившись на іншу планету, ми впізнали б одне одного. І годинник із зозулькою на стіні, й книжки на столі й худі корови, й жалюгідні старики-кікую вигукнули б: "Ти також там була, ти також була частиною ферми Нґонґ". Тяжкі часи нас ошчаслилювали й минали".

— Живий опис, правда? — сказала медсестра. — Перед очима постає реальна картина.

— Ага.

— І голос ваш гарний. Глибокий, сповнений почуття. Схоже, що ви маєте схильність до декламування.

— Дякую.

Все ще сидючи на стільці, медсестра на якийсь час заплющила очі й тихо дихала. Наче перебувала в полоні тексту. Було видно, як у ритмі з диханням піднімалися та

опускалися опуклості на її грудях під білим халатом. Дивлячись на це, Тенґо згадав заміжню подругу. Як у п'ятницю пополудні роздягав її і торкався пальцями її затверділих сосків. Згадав її глибоке дихання й вологе лоно. Як за вікном тихо сіявся дощ, а вона у своїх долонях зважувала його яєчка. Однак цей спогад не збуджував статевої жаги. Всі картини й відчуття залишалися в туманній далині, ніби вкриті тонкою плівкою.

Незабаром медсестра розплющила очі й глянула на Тенґо так, немов бачила все, про що він думав. Але вона його не осуджувала, а, все ще легко всміхаючись, підвелася і подивилася на нього зверху.

— Вже час іти, — сказала вона й, перевіривши, що кулькова ручка стримить у волоссі, різко обернулася і вийшла з палати.

Зазвичай Тенґо телефонував Фукаері надвечір. І щоразу вона казала, що за день нічого не сталося. Що кілька разів дзвонив телефон, але вона, мовляв, як вони домовилися, не брала слухавки. "От і добре, — хвалив Тенґо. — Нехай дзвонить, скільки йому заманеться".

А от коли сам їй телефонував, то, як правило, після трьох гудків клав слухавку, а тоді передзвонював. Однак цієї домовленості Фукаері не дотримувалася. Часто за першим дзвінком брала слухавку.

— Погано, якщо не дотримуєшся домовленості, — щоразу зауважував Тенґо.

— Мені й так ясно, — відповідала вона.

— Ясно, що це я телефоную?

— На інші дзвінки я не підходжу до телефону.

"Зрештою, така річ можлива, — подумав Тенґо. — Я сам чомусь упізнаю, що дзвонить саме Комацу. Тоді дзвінок дзеленчить квапливо й нервово. Так, ніби кінчики пальців вистукують по поверхні стола. Але це лише здогад. Бо не беру слухавки з цілковитою певністю".

Дні Фукаері проходили так само одноманітно, як і в Тенґо. Вона сиділа дома, не потикаючись надвір ні на крок. Телевізора не було, книжок не читала. Їжі як слід не готувала. А тому поки що ходити за покупками не мала потреби.

— Не потребую їжі, бо не рухаюся, — сказала вона.

— Що ж ти сама щодня робиш?

— Думаю.

— Про що?

На це запитання вона не відповіла.

— Ворона прилетіла.

— Вона щодня один раз прилітає.

— Не один, а кілька разів прилітає, — сказала дівчина.

— Та сама?

— Ага.

— А більше ніхто не приходив?

— Знову приходив чоловік з "NHK".

- Той самий, що й попереднього разу?
- Голосно казав, що Кавана-сан — злодій.
- Перед нашими дверима так кричав?
- Щоб сусіди чули.

Тенґо трохи задумався над сказаним.

- Не переймайся цим. Бо воно тебе не стосується і не завдасть шкоди.

- Сказав: "Знаю, що тут переховуєшся".

— Не бери собі цього до голови, — заспокоював Тенґо. — Нічого він не знає. Просто лякає вибраними навмання словами. Службовці "NHK" часто вдаються до таких хитрощів.

Тенґо не один раз бачив, як батько користувався подібним методом. У неділю пополудні в коридорі багатоквартирного будинку лунав його злий голос. Погрозливий і глузливий. Тенґо притиснув пальцями скроні. Спогади воскресали з різноманітними подробицями.

Ніби щось відчувши в мовчанці, Фукаері спитала:

- З вами все гаразд?
- Усе. Про чоловіка з "NHK" можеш забути.
- І ворона так казала.
- От і добре, — сказав Тенґо.

Після того, як на небі з'явилося два Місяці, а на батьковому ліжку — повітряна личинка, Тенґо ніщо вже не дивувало. То хіба є щось незвичне в тому, що цілими днями на підвіконні Фукаері обмінюється думками з воронами?

— Думаю побути тут ще трохи. До Токіо ще не можу повернутися. Ти не маєш нічого проти?

- Можете побути, скільки вам хочеться.

По цих словах Фукаері відразу поклала слухавку. Розмова вмить обірвалася. Так, ніби хтось розмахнувся наточеною сокирою й перетнув телефонну лінію.

Після того Тенґо набрав телефонний номер Комацу у видавництві. Однак не застав його на робочому місці. Казали, начебто він з'явився о першій пополудні на хвилину, потім зник, невідомо, де зараз і чи повернеться знову. У цьому не було нічого особливо дивного. Тенґо залишив телефонний номер оздоровниці й передав, що хотів би, якщо можна, поговорити з Комацу упродовж дня. Якби дав телефонний номер готелю, то мав би клопіт — Комацу міг би подзвонити й серед ночі.

Останній раз Тенґо розмовляв з ним наприкінці вересня. Коротко, по телефону. Після того від нього не було жодної вістки, не дзвонив і сам Тенґо. А в кінці серпня Комацу зник на три тижні, тільки недоладно пояснивши видавництву по телефону, що, мовляв, занедужав і хотів би трохи перепочити. Майже пропав безвісти. Ясна річ, колеги звернули увагу на його зникнення, але не сприймали це надто серйозно. Комацу від природи був химерною людиною, що головню керувалася тільки власною вигодою. І за якийсь час, напевне, повернеться на роботу з таким виразом обличчя, ніби й нічого не сталося.

Звісно, в такій організації, як видавництво, подібна свавільна поведінка не схвалювалася. Але в його випадку знаходився хтось з колег, який примудрявся завадити появі неприємних наслідків. І зовсім не тому, що Комацу мав авторитет, а через те, що чомусь завжди траплялася серед колег великодушна людина, яка витягувала його з халепи. Та й начальство іноді дивилося на його вчинки крізь пальці.

Самозакоханий, нездатний до компромісів і зухвалий, він, однак, був завзятим у роботі й тепер сам керував проектом, пов'язаним з випуском у світ бестселера "Повітряна личинка". Тож його так просто не можна було звільнити.

Як і сподівався Тенґо, Комацу одного дня, без попередження, з'явився у видавництві й, особливо нічого не пояснюючи, без ніяких вибачень, узявся до роботи.

— То Комацу-сан уже здоровий? — запитав Тенґо знайомого редактора.

— Ага, при повному здоров'ї, — відповів той. — Але, здається, став ще мовчазнішим, ніж колись.

— Став мовчазнішим?

— Так би мовити, ще менш товариським.

— А він справді був занедужав?

— Цього я не знаю, — недбало відповів редактор. — Він так казав. Доводиться йому вірити. Добре, що, на щастя, вернувся і сумлінно розгрібає кучугури нагромаджених справ. Поки він кудись зник, випали й нам деякі неприємності, пов'язані з "Повітряною личинкою".

— До речі, якщо вже мова зайшла про "Повітряну личинку", то чи з'ясувалася історія зникнення Фукаері?

— Ніяк не з'ясувалася. Залишилася на одному місці. Не видно жодного прогресу — зовсім незрозуміло, де юна авторка. Всі, хто мав до неї стосунок, розгублені.

— Останнім часом у газетах, які я читав, не видно статей на цю тему.

— ЗМІ цілком перестали цікавитися нею або тримаються подалі. Не видно й чітких заходів поліції. Подробиці запитай у Комацу-сана. Тільки, як я вже казав, він став трохи мовчазнішим. Так би мовити, чомусь зовсім несхожим на себе самого. Втратив самовпевненість і часто наодинці задумується — може, заглиблюється у свою душу. Став прискіпливим. Іноді, здається, не помічає оточуючих людей. Схоже, ніби опинився в якійсь ямі.

— Заглиблюється у свою душу, — повторив Тенґо.

— Гадаю, все зрозумієш, як сам з ним поговориш. Подякувавши, Тенґо поклав слухавку.

За кілька днів, надвечір, Тенґо подзвонив Комацу. Застав його у видавництві. Як і казав знайомий редактор, Комацу говорив не так, як завжди. Зазвичай говорив безперервно, а от цього разу якимось мляво — так, що здавалося, ніби безперестанку думає одночасно й про щось інше. "Невже його щось мучить?" — подумав Тенґо. У всякому разі, це вже не був колишній холоднокровний Комацу, який ніколи не порушував власного стилю та ритму й ніколи виразом обличчя не видавав, що має якийсь клопіт або труднощі.

— Ваше здоров'я вже поліпшилося? — спитав Тенґо.

— Яке здоров'я?

— А хіба ви не були занедужали й довго не приходили на роботу?

— Так, це правда, — ніби згадавши, відповів Комацу. Запала коротка мовчанка. — Вже все гаразд. Про це ще поговоримо якось найближчим часом. Наразі я ще не можу як слід розповісти.

"Якось найближчим часом", — подумав Тенґо. У манері говорити Комацу вчувалася якась дивна інтонація, якій не вистачало належної близькості. Висловлені слова здавалися пласкими, неглибокими.

Цього разу Тенґо сам у відповідний момент закінчив розмову. Про "Повітряну личинку" й Фукаері навмисне не згадав. Бо в настрої Комацу помітив, що той хоче уникнути розмови на таку тему. Зрештою, хіба досі він лише один раз казав, що не може чогось як слід розповісти?

У всякому разі, це була остання розмова з Комацу. Вона відбулася наприкінці вересня. Після того збігло понад два місяці. За звичай Комацу полюбляв довго розмовляти по телефону. Звісно, вибирав співрозмовника, але мав схильність за розмовою відразу обговорювати ідеї, що виникли в голові. И заради цього Тенґо виконував, так би мовити, роль стіни, від якої відбивається тенісний м'ячик. Коли в Комацу з'являлося бажання, він навіть знічев'я постійно дзвонив

Тенґо. Загалом у несподіваний час. Коли ж не мав бажання, дуже довго по телефону не говорив. Та от понад два місяці мовчанки — такий випадок траплявся рідко.

"Можливо, він не хотів ні з ким розмовляти?" — подумав Тенґо. З будь-ким таке може статися. Навіть з Комацу. Та й Тенґо не мав справи, яка вимагала спішного обговорення. Попит на "Повітряну личинку" впав, громадськість майже перестала нею цікавитися, а Тенґо знав, де насправді перебувала Фукаері, що зникла безвісти. Якби Комацу захотів щось обговорити, то зателефонував би. І якщо не телефонував, то, значить, не мав про що говорити.

"А все-таки було б ліпше, якби незабаром подзвонив", — подумав Тенґо. Бо слова Комацу "про це знову поговоримо якось найближчим часом" на диво міцно запали йому в голову.

Тенґо зателефонував товаришеві, який заміщав його в підготовчій школі, й розпитав, як справи. Той відповів, що все гаразд, і поцікавився, як почувається батько.

— Все ще перебуває в коматозному стані, — відповів Тенґо. — Загалом стабільному: дихає, температура тіла й кров'яний тиск низькі. Однак лежить непритомним. І, здається, не відчуває болю. Наче перебуває уві сні.

— Непогана смерть, — без особливої емоції промовив товариш. Хотів сказати: "Хоч це, мабуть, і звучить жорстоко, така смерть у певному розумінні, можливо, непогана", — але опустив першу частину фрази. Бо за кілька років навчання на математичному факультеті звик до такого скороченого способу висловлюватися. І не вважав його особливо неприродним.

— Останнім часом ти бачив Місяць? — раптом згадавши, спитав Тенґо. Напевне, вважав, що цей товариш нічого не запідозрить, якщо його несподівано запитати про Місяць.

Той на хвилю задумався.

— Правду кажучи, не пригадую, щоб останнім часом я дивився на Місяць. З ним щось сталося?

— Якщо матимеш час, то поглянь на нього. Я хотів би почути твоє враження.

— Враження? В якому розумінні?

— Байдуже, в якому. Я хотів би почути, про що ти думав, коли дивився на нього.

Настала невеличка пауза.

— Здається, трудно знайти вираз, щоб висловити свою думку.

— Виразу можеш не шукати. Головне — сказати про його явні особливості.

— Що я думатиму про його явні особливості, коли на нього дивитимуся?

— Ага, — відповів Тенґо. — Бо, зрештою, можеш і не думати.

— Сьогодні хмарно й, гадаю, Місяця не видно. А от наступного разу, як випогодиться, постараюсь глянути на Місяць. Звичайно, якщо не забуду.

Подякувавши товаришеві, Тенґо поклав слухавку. "Якщо не забуду". Це основна проблема випускників математичного факультету. Їхня пам'ять страшенно коротка, коли йдеться про річ, яка не стосується їх безпосередньо.

Залишаючи оздоровницю після зустрічі з батьком, Тенґо попрощався з медсестрою Тамурою, що сиділа за конторкою приймальні.

— Дякую за допомогу. Будьте здорові.

— Тенґо-кун, ви ще кілька днів тут побудете? — спитала вона, притискаючи окуляри на перенісці. Тепер, коли, видно, скінчилася її зміна, замість білого халата на ній була темно-пурпурова гофрована спідничка, біла блузка й сірий джемпер із застібками на гудзиках.

Зупинившись, Тенґо подумав.

— Ще не вирішив. Усе залежить від того, як складуться обставини.

— Можете ще трохи не ходити на роботу?

— Ще можу, бо попросив товариша замінити мене.

— А де завжди харчуєтеся? — спитала медсестра.

— У тутешній їдальні, — відповів Тенґо. — У готелі тільки снідаю, а тому заходжу в найближчу їдальню і замовляю комплексний обід або піалу рису із смаженою рибою.

— Там смачно готують?

— Не скажу, що особливо смачно. Та я цим не дуже переймаюся.

— Погано, — нахмурившись, сказала медсестра, — якщо не їсте чогось набагато поживнішого. От чому зараз маєте вигляд коня, що спить стоячи.

— Коня, що спить стоячи? — здивувався Тенґо.

— А ви коли-небудь бачили коня, що спить стоячи? Тенґо хитнув головою.

— Ні, не бачив.

— Він має такий вигляд, як от зараз ви, — сказала медсестра середнього віку. —

Раджу зайти у вбиральню і подивитися на власне обличчя в дзеркалі. Відразу не зрозумієте, що спите. А лише тоді, коли добре придивитесь. Хоч ваші очі й розплющені, але нічого не бачать.

— А хіба кінь спить із розплющеними очима?

Медсестра кивнула.

— Зовсім як ви.

У цю мить Тенґо захотів піти у вбиральню й подивитися в дзеркало, але передумав.

— Зрозуміло. Постараюсь харчуватися чимось поживнішим.

— Ну, якщо так, то чи не хотіли б ви піти кудись і посмакувати смаженим м'ясом?

— Смаженим м'ясом? — Тенґо рідко коли їв м'ясо. Не те що не любив його, а просто ніколи не хотів його. Та коли медсестра запропонувала, то відчув, що після довгої перерви можна скуштувати м'яса. Можливо, організм справді вимагав доброї поживи.

— Ми всі вирішили податися сьогодні ввечері кудись і попоїсти смаженини. Ходіть і ви з нами.

— Хто "всі"?

— Домовилися піти втрих о пів на сьому, після роботи. Ну, то приєднаєтеся?

До згаданої трійці входила також медсестра Омура, мати двох дітей, що встромляла кулькову ручку у волосся, і невисока молода медсестра Адаті. Мабуть, і поза роботою вони всі дружили. Тенґо задумався над пропозицією посмакувати разом з ними смаженим м'ясом. По змозі не хотів порушувати свого простого ритму життя, але не знайшов підстав для відмови. Усі знали, що в цьому містечку він мав удосталь вільного часу.

— Якщо не заважатиму, — відповів Тенґо.

— Звісно, не заважатимете, — сказала медсестра. — Ніхто не змусить нас запросити людей, що заважатимуть. А тому не соромтесь і приєднуйтеся до нас. Іноді непогано, коли в компанії є здоровий молодий чоловік.

— Що здоровий, це правда, але... — сказав Тенґо невпевненим голосом.

— От і добре, — по-діловому підтвердила медсестра.

Робоча зміна трьох медсестер, що працювали в одному медичному закладі, рідко закінчувалася одночасно. Однак вони якось примудрилися створити таку нагоду один раз на місяць. Утрих вирушали до міста, їли "щось поживне", пили вино й співали караоке, завдяки чому, по-своєму гульнувши, витрачали зайву, так би мовити, енергію. Такої розваги справді потребували. Життя в провінційному містечку було одноманітним, а на роботі, крім лікарів і медсестер, вони бачили тільки стариків, що розгубили свої життєві сили й пам'ять.

У всякому разі, три медсестри багато їли й багато пили. Тенґо не встигав за ними. А тому, сидячи поряд з ними, веселими й збудженими, слухняно підтримував компанію — в міру їв смаженину й, намагаючись не впитися, посьорбував свіже пиво. Поласувавши м'ясом, вони подалися до найближчої закускової, замовили пляшку віскі й співали караоке. Спочатку медсестри по черзі виконували свої улюблені пісні, а потім разом, пританцьовуючи, співали пісень з репертуару гурту "Candies". Очевидно,

заздалегідь тренувалися і майже стали професіоналками. Тенґо, якому караоке не давалося, проспівав тільки одну мелодію Йосуї Іноуе, яку насилу пригадав.

Молода медсестра Адаті, зазвичай не вельми балакуча, під впливом алкоголю стала жвавою і сміливою. Її червоні щоки набрали здорового, як після значної засмаги, відтінку. Від простих жартів вона хихотіла й лагідно тулилася до плеча Тенґо, що сидів поруч. Висока медсестра Омура, що завжди встромляла кулькову ручку у волосся, у своїй світло-синій сукні, з розпущеним волоссям, здавалася молодшою на років тричотири й говорила трохи нижчим, ніж звичайно, голосом. Позбувшись свого колишнього ділового вигляду, завдяки своїм м'яким рухам справляла враження зовсім іншої особи. І тільки медсестра Тамура в окулярах з металевою оправою особливо не змінилася ні зовнішністю, ні поведінкою.

— На сьогоднішній вечір я віддала дітей під опіку сусідів, — сказала Тенґо медсестра Омура. — Чоловік пішов на нічну робочу зміну. І в такий час не завадить повеселитися зі спокійною душею. Без розваги не можна обійтися. А ви, Тенґо-кун, якої думки?

Медсестри тепер Тенґо називали Тенґо-куном, а не Кавана-саном або Тенґо-саном. Більшість людей чомусь зверталися до нього так фамільярно. Навіть учні підготовчої школи позаочі називали Тенґо-куном.

— Так, це правда, — погодився Тенґо.

— Нам вона потрібна, — сказала медсестра Тамура, попиваючи віскі "Suntory Old" з водою. — І ми — звичайні живі люди.

— Звичайні жінки, якщо скинути халат, — додала медсестра Адаті й захихотіла так, наче хотіла сказати щось змістовне.

— Тенґо-кун, — звернулася до нього медсестра Омура, — можна вас запитати?

— Що?

— Ви з якоюсь жінкою дружите?

— І я хотіла б це знати, — сказала медсестра Адаті, хрумаючи кукурудзяні пластівці своїми великими білими зубами.

— Це непроста справа, — відповів Тенґо.

— А чим непроста? — запитала досвідчена медсестра Та-мура. — Маємо вдосталь часу, з радістю послухаємо. Власне, яка у вас непроста справа?

— — Починайте, починайте! — сказала медсестра Адаті й, заплескавши в долоні, захихотіла.

— Не дуже цікава справа, — відповів Тенґо. — Банальна й безглузда.

— Розкажіть найголовніше, — сказала медсестра Омура. — Дружите з жінкою чи ні?

— Якщо йдеться про найголовніше, то наразі начебто не дружу, — здавшись, признався Тенґо.

— Отакої! — здивувалася медсестра Тамура. Їй облизала палець, яким розмішувала лід у склянці. — Погано. Нікуди не годиться, що Тенґо-кун, молодий і здоровий чоловік, ні з ким не дружить.

— І здоров'ю шкода, — додала огрядна медсестра Омура. — Якщо довго стримуватися, то поступово й голова отупіє.

Молода медсестра Адаті знову хихикнула.

— Голова зовсім отупіє, — сказала вона й кінчиком пальця постукала скроню.

— Ще недавно дружив з однією, — ніби виправдовуючись, мовив Тен'го.

— Але вона недавно зникла? — притискаючи окуляри на перенісці, спитала медсестра Тамура.

Тен'го кивнув.

— Інакше кажучи, дала відкоша? — запитала медсестра Омура.

— Та як вам сказати?... — І Тен'го задумався. — Можливо, що так. Здається, таки дала відкоша.

— Може, була набагато старшою від вас? — примруживши очі, спитала медсестра Тамура.

— Так, це правда, — відповів Тен'го й подумав: "Як вона про це дізналася?".

— А я що казала?! — звертаючись до своїх компаньйонки, гордовито заявила медсестра Тамура.

Ті кивнули.

— Я казала дівчатам, — обернувшись до Тен'го, пояснила медсестра Тамура, — що ви, Тен'го-кун, напевне, дружите із старшою від вас жінкою. Жіночим нюхом відчула.

— Нюх-нюх! — сказала медсестра Адаті.

— І до того ж заміжньою, — млявим голосом підкреслила медсестра Омура. — Правда чи ні?

Трохи повагавшись, Тен'го кивнув. Брехати вже було запізно.

— Ох і пустун! — сказала молода медсестра Адаті, постукуючи кінчиком пальця по стегну Тен'го.

— Наскільки років старша?

— На десять, — відповів він.

— Ого! — сказала медсестра Тамура.

— Он як! У Тен'го-куна закохалася по самі вуха старша за нього заміжня жінка, — сказала медсестра Омура, мати двох дітей. — Непогано! І я б з нею позмагалася. Заспокоїла б його самотнього, з доброю душею. Як бачите, я ще нічого собі.

Вона спробувала притиснути руку Тен'го до своїх грудей. Компаньйонки стримали її. Очевидно, вважали, що, навіть розвеселившись, напідпитку, медсестра не повинна виходити за певні межі у стосунках з ріднею пацієнта. А може, боялися, що хтось стане свідком такої сцени. Так чи інакше, в невеликому містечку подібні чутки поширюються за одну мить. Мабуть, і пам'ятали, що чоловік медсестри Омуре — надзвичайно ревнивий. Та й Тен'го не хотів потрапити в зайву халепу.

— Все-таки ви, Тен'го-кун, молодчина! — сказала медсестра Тамура, щоб змінити тему розмови. — Приїжджаєте в таку далечінь і щодня кілька годин при батьковому узголів'ї вголос читаете йому книжку... Не кожен на таке спроможний.

— Авжеж, молодчина! За таке варто його поважати, — сказала молода медсестра

Адаті, злегка нахиливши вбік голову.

— Ми завжди вас, Тенґо-кун, хвалимо, — додала медсестра Тамура.

Тенґо мимоволі зашарівся. Таж він перебуває в цьому місті не для догляду за батьком, а хоче ще раз побачити повітряну личинку, а в ній — сонну юну Аомаме. Це майже єдина причина його затримки в цьому місті. А догляд за батьком у коматозному стані — лише привід. Бо тоді довелося б насамперед пояснювати, що таке "повітряна личинка".

— Але ж я досі нічого доброго не зробив, — сидючи на вузькому дерев'яному стільці й незграбно зіщуливши своє велике тіло, неохоче сказав він. Однак таку його поведінку медсестри сприйняли тільки як вияв скромності.

Сказавши, що пора лягати спати, Тенґо хотів підвестись і раніше за всіх повернутися в готель, але проґавив відповідний момент. Бо зроду вдався таким — не міг робити щось комусь усупереч.

— Однак, — сказала медсестра Омура й відкашлялася, — повернімося до початку. Чому ви розійшлися з тією заміжньою жінкою, старшою від вас на десять років? Ви ж з нею знайшли спільну мову, чи не так? Може, чоловік спіймав її на гарячому?

— Сам не знаю, чому, — відповів Тенґо. — Одного дня раптом зв'язок між нами припинився, от і все.

— От тобі й на! — сказала молода медсестра Адаті. — Може, ви їй обридли?

Висока медсестра Омура, мати двох дітей, хитнула вбік головою і, піднісши вказівний палець угору, сказала молодій медсестрі:

— Ти ще не розумієш, що таке життя. Зовсім не розумієш. Сорокарічна заміжня жінка, спіймавши такого молодого, здорового й смачного хлопця, просто так не відмовиться від нього й не скаже: "Дякую за гостинність. Ну, бувай!" Навіть якби він цього хотів.

— Невже так буває? — задумавшись, сказала медсестра Адаті. — Цього не зовсім розумію.

— Так буває, — заявила медсестра Омура, мати двох дітей. Якийсь час вона дивилася на Тенґо таким поглядом, ніби, відступивши на кілька кроків, оцінювала надгробний напис, вирізьблений долотом, а тоді кивнула. — З часом зрозумієш.

— Ой, я вже давно не маю від неї вісток, — сказала медсестра Тамура, добре вмостившись на стільці.

Після того троє медсестер заглибилися в чутки про любовні пригоди якоїсь жінки, невідомої Тенґо, — можливо, також медсестри. Із склянкою віскі з водою в руці він дивився на цих трьох медсестер, і в його уяві сплили три відьми з п'єси "Макбет", які, виголошуючи заклинання: "Є зло в добрі, добро у злі", — навіювали Макбету злий намір. Ясна річ, Тенґо не вважав трьох медсестер злими істотами. Вони були люб'язними й щирими. Старанні в роботі, вони добре доглядали його батька. Притиснуті тягарем важкої праці, жили безбарвним життям у цьому містечку, де люди головно займалися рибальством, й тільки один раз на місяць позбувалися накопиченого стресу. Та, побачивши, як енергія трьох жінок різного віку зібралася

докупи, Тен'го мимоволі уявив собі краєвид шотландського пустища. Заволочене густими хмарами небо й холодний вітер з дощем, що пролітає в заростях вересу.

На лекції англійської мови в університеті він читав п'єсу "Макбет" і, як не дивно, запам'ятав один уривок.

By the pricking of my thumbs,
Something wicked this way comes,
Open, locks,
Whoever knocks.

В мене пальці засвербіли —
Щось недобре прилетіло.
Увійди, хто йде сюди.

Чому цей уривок саме зараз виразно згадався? Хоча Тен'го навіть не пам'ятав, хто в п'єсі вимовляє ці слова. Однак вони змусили його уявити собі збирача абонентної плати "NHK", який уперто стукає у двері його квартири в Коендзі. Тен'го зиркнув на великий палець. Він не свербів, однак у майстерному ритмі Шекспірових слів таки вчувалася зловісна нота.

Something wicked this way comes.

"Тільки б Фукаері не відімкнула дверей", — подумав Тен'го.

Розділ 7

(про Усікаву)

Я в дорозі до вас

Усікаві таки довелося припинити збір інформації про стару господиню з Адзабу. Бо охорона навколо неї була настільки суворою, що при будь-якій спробі він обов'язково натикався десь на високу стіну. Хотів хоч трохи дізнатися про притулок для жінок, але зайвий раз вештатися в його околиці було небезпечно. На воротах видніли спостережні відеокамери, а зовнішність Усікави й так привертала до себе людську увагу. Досить один раз насторожити охорону, щоб наступні дії стали неможливими. Отож Усікава вирішив наразі відійти від "Садиби плакучих верб" і пошукати інших способів отримання інформації.

І тоді йому спало на думку ще раз розслідувати біографію Аоаме. Перед тим він замовив зібрати інформацію про неї у знайомому довідково-детективному агентстві, а також дещо дізнався сам, власними силами, від сторонніх людей. Склавши досьє й оцінивши його з різних кутів зору, дійшов висновку, що небезпеки від Аоаме не було. Як інструкторка спортивного клубу, вона, безперечно, здібна й мала високу репутацію. У дитинстві належала до секти "Братство свідків", але в десятирічному віці порвала з нею будь-які зв'язки. Університет фізичної культури закінчила з майже найвищими оцінками й улаштувалася на роботу у фірмі харчових продуктів, що спеціалізувалася на виробництві спортивних напоїв, і вважалася центральним гравцем софтбольної команди. Її колеги розповідали, що і в спорті, й у роботі вона дуже виділялася своїми досягненнями. Була цілеспрямованою, з метким розумом. Мала добру репутацію серед колег. Але була неговірка й без широкого кола знайомих.

Кілька років тому вона несподівано перестала грати у софтбол, звільнилася з фірми й улаштувалася на посаду інструкторки елітного спортивного клубу в кварталі Хіроо. Завдяки цьому її заробіток збільшився на відсотків тридцять. Незаміжня, живе сама. Здається, наразі не має коханця. У всякому разі, за нею не помічено нічого підозрілого й сумнівного. Усікава насупився, глибоко зітхнув і перечитане досьє кинув на стіл. "Я чогось недобачив. Чогось украй важливого, якого не можна було пропустити", — подумав він.

Усікава добув із шухляди стола адресну книгу й набрав один телефонний номер. Якщо виникала потреба роздобути незаконним чином якусь інформацію, він завжди дзвонив туди. Його співрозмовник належав до типу людей, що живуть у світі ще темнішому, ніж Усікава. І за гроші отримував потрібні відомості. Природно, що плата за них зростала відповідно до ступеня їх секретності.

Усікава хотів дістати два види інформації. Перший — про батьків Аоаме, що й досі залишалися членами "Братства свідків". Усікава був певний, що "Братство свідків" централізованим чином розпоряджається інформацією про своїх вірних у всій країні. Їхня кількість в Японії велика, й між штаб-квартирою секти та її відділеннями відбуваються жваві контакти й обмін матеріалами. Система не функціонує справно, якщо в її центрі не нагромаджено інформації. Штаб-квартира "Братства свідків" розміщувалася у передмісті Одавари. На просторій території стояла чудова будівля з власною друкарнею для випуску релігійних брошур, конференц-залом і готелем для вірних, що приїжджали з усієї країни. Безсумнівно, там збиралась і суворо зберігалась вся інформація.

Другий — про розклад занять, які проводила Аоаме в спортивному клубі: що саме там робила й коли та кому давала індивідуальні лекції. Мабуть, інформація у клубі не контролюється так суворо, як у "Братстві свідків", але її відразу, з охотою, не покажуть, якщо попросити: "Вибачте, ви не могли б показати розкладу занять?".

Усікава залишив на автовідповідачеві своє прізвище й телефонний номер. За півгодини задзвонив телефон.

— Усікава-сан, — сказав хрипкий голос.

Усікава передав співрозмовнику, яка докладна інформація йому потрібна. Він з ним ніколи не зустрічався віч-на-віч. Завжди вів перемовини по телефону. Зібраний матеріал отримував терміновою поштою. До хрипливого голосу співрозмовника раз у раз домішувалося легке покашлювання. Можливо, цей чоловік мав проблему з горлом. На тому кінці телефонної лінії завжди панувала глибока тиша. Така, ніби телефонували з кімнати із ідеальною звукоізоляцією. Чувся лише голос співрозмовника та його неприємне на слух дихання. І більше нічого. Але той голос поступово наростав. "Неприємна особа, — завжди думав Усікава. — Схоже, ніби увесь світ переповнений неприємними людьми. І якщо подивитися збоку, то, може, і я один з них". Цього співрозмовника Усікава потай називав Кажаном.

— У будь-якому разі, можна брати всю інформацію, пов'язану з прізвищем Аоаме, чи не так? — спитав Кажан хрипким голосом і відкашлявся.

— Так. Воно дуже рідкісне.

— Уся інформація потрібна?

— Будь-яка, пов'язана з цим прізвиськом. Якщо можна, то я хотів би дістати й фотографію, щоб упізнавати.

— Із спортивним клубом, здається, буде просто. Напевне, вони й не подумують, що хтось украв їхню інформацію. А от із "Братством свідків" буде трохи складніше. Це велетенська організація з чималим капіталом й, очевидно, з пильною охороною. Вступити в контакт з релігійною сектою набагато трудніше. Бо з цим пов'язана проблема збереження таємниці особистого життя її членів і сплати податків.

— То вдасться дістати інформацію?

— Гадаю, що вдасться. По-своєму відчинимо двері. Та набагато важче відчинені двері знову зачинити. Бо якщо цього не зробити, то може наздогнати ракета.

— Як на війні.

— Та це і є війна. Страшна річ з цього може вийти, — сказав співрозмовник хрипким голосом. З його інтонації було зрозуміло, що Кажан, напевне, тішиться такою війною.

— То ви зробите це для мене?

Кажан легко відкашлявся.

— Спробую. Тільки це обійдеться вам дорогоувато.

— Приблизно скільки?

Співрозмовник назвав орієнтовне число. Трохи перевівши подих, Усікава погодився. Мовляв, наразі дасть завдаток, приготований особисто, а потім, як тільки отримає інформацію, можна домагатися доплати.

— Це забере багато часу?

— А ви спішите?

— Спішу.

— Точно передбачити не можу, але, гадаю, потрібно від семи до десяти днів.

— Згоден, — сказав Усікава. Нічого не залишалось, як пристосуватися до співрозмовника.

— Як тільки зберу матеріал, зателефоную. Обов'язково впродовж десяти днів.

— Якщо ракета не наздожене, — сказав Усікава.

— Звичайно, — спокійно додав Кажан.

Поклавши слухавку, Усікава відхилився на спинку стільця й на хвилину задумався. Він не знав, як Кажан роздобуває інформацію з "чорного ходу". Але не сумнівався, що відповіді не почув би, навіть якби спитав. У всякому разі, був упевнений, що той користується незаконними засобами. Подумав, що, може, підкупує когось з організації або, в крайньому випадку, незаконно вривається в її контору. Якщо ж до збереження інформації залучаються комп'ютери, то справа ускладнюється.

Кількість державних установ і компаній, які зберігають свою інформацію в комп'ютерах, поки що обмежена. Бо така техніка вимагає багато витрат, зусиль і часу. Однак релігійна секта вседержавного масштабу подібні ресурси, напевне, має. Сам

Усікава майже нічого не знав про комп'ютер, але добре розумів, що для збору інформації він стає незамінним знаряддям. Епоха, коли доводилося шукати інформацію цілий день в газетах зменшеного формату або щорічниках, розкладених на столі, вже стає минулим. Можливо, світ остаточно перетвориться на поле жорстокої битви між власником комп'ютера та непрошених гостей. А що це війна, то під час неї, можливо, проллється кров. Але запаху крові вона не матиме. Химерний світ. Усікаві подобався світ із запахами й болем. Навіть якщо вони були нестерпними. Однак люди такого типу, як Усікава, невпинно й швидко перетворюються на релікт минулої відсталої епохи.

А проте його не дуже охоплював песимістичний настрій. Він знав, що володіє вродженою інтуїцією. Що своїм особливим нюхом може відрізнити різноманітні навколишні запахи, а за силою подразнення шкіри — відчувати, як змінився напрям вітру. На це комп'ютер не здатний. Бо такі здібності не вдається оцифрувати й систематизувати. Спритно відкрити доступ до суворо захищеного комп'ютера й витягти з нього інформацію — це робота хакерів. Але визначити, яку інформацію варто витягати й вибрати з велетенського масиву потрібну, — це може тільки жива людина.

"Можливо, я справді нікудишня відстала людина середнього віку, — подумав Усікава. — Ні, не просто можливо. А, безсумнівно, нікудишня людина. Однак я володію кількома такими якостями, яких не мають інші люди. Вроджений нюх і настирливість — схильність не відпускати того, до чого одного разу причепився. Досі завдяки цьому я заробляв на прожиток. Тож поки маю такі здібності, навіть у химерному світі обов'язково десь підроблю.

Аоаме-сан, я вас дожену. У вас досить кмітлива голова. Ви спритні й обережні. Та все одно я вас дожену. Почекайте! Я зараз у дорозі до вас. Чуєте мої кроки? Ні, мабуть, не чуєте. Бо йду тихо, немов черепаха. Але крок за кроком наближаюся до вас".

Та й за Усікавою щось гналося. Час. Так само, як він переслідував Аоаме. Треба якнайшвидше розшукати її, з'ясувати, хто стоїть за нею, і всю цю інформацію на тарілочці піднести людям із секти — мовляв, візьміть, будь ласка. Виділеного на це часу обмаль. Сказати, що все зрозуміло, через три місяці — надто пізно. Досі Усікава був для них корисною людиною. Здібною, гнучкою, із знанням законів і здатною тримати язик за зубами, що вміла діяти поза рамками системи, але тільки найнятим за гроші майстром на всі руки. Він не належав ні до їхніх родичів, ні до друзів, ні до прихильників їхньої віри. Якби став для секти небезпечним, то його, можливо, просто позбулися б.

Очікуючи дзвінка від Кажана, Усікава зайшов у бібліотеку й докладно вивчив історію та сучасний стан "Братства свідків". Зробив окремі записи, потрібні частини скопіював. Ходити до бібліотеки і проводити розслідування не було для нього обтяжливо. Йому подобалося відчувати, що нагромадив у голові знання. Така звичка завелася в нього в дитинстві.

Скінчивши роботу в бібліотеці, Усікава попрямував до квартири в Дзіюґаока, яку Аоаме орендувала, й ще раз переконався, що квартира порожня. На поштовій скриньці все ще залишалося її прізвище, але ніхто там начебто не мешкав. Усікава

навідався також до агента, який займався продажем цієї квартири, й запитав, чи не можна укласти договору про оренду вільної квартири в цьому домі.

— Вільна квартира є, але до початку лютого наступного року в неї не можна вселитися, — відповів ріелтор. — Для теперішніх мешканців договір про оренду залишався чинним до кінця січня наступного року, а орендна плата сплачувалася щомісяця. Усі речі вивезено, подачу електрики, газу й води припинено. Однак договір про оренду квартири діє.

— Виходить, що до кінця січня орендну плату сплачено.

— Саме так, — підтвердив ріелтор. — А що всю орендну плату за договором сплачено, то нас попросили залишити квартиру вільною. Звісно, в такому разі у нас нема підстав заперечувати.

— Дивна історія, правда? Ніхто не мешкає, а гроші за квартиру сплачено.

— І мене це трохи занепокоїло. Тож я попросив домовласника в його присутності оглянути квартиру. Бо страшно уявити собі, що було б, якби у стінній шафі валявся труп, що перетворився на мумію! Але нічого не знайшлося. Квартира була чисто заметена. Тільки порожня. Не знаю, яка в цьому причина. Ясна річ, Аоаме вже не мешкала в цій квартирі, але вони чомусь хотіли вдати, начебто вона все ще орендує її під своїм прізвищем. А тому сплатили відразу за чотири місяці. Вони обережні й небідні.

Якраз через десять днів, після обіду, Кажан подзвонив в офіс Усікави у кварталі Кодзіматі.

— Усікава-сан, — сказав хрипкий голос. Як завжди, на тлі тиші.

— Усікава слухає.

— Можна з вами поговорити?

Усікава відповів, що можна.

— Охорона "Братства свідків" сувора. Як я і сподівався. Але інформацію про Аоаме, на щастя, вдалося дістати.

— А ракета вас не переслідувала?

— Цього разу її не було видно.

— От і добре.

— Усікава-сан, — сказав Кажан і кілька разів відкашлявся. — Вибачте, а ви не могли загасити сигарету?

— Сигарету? — Усікава глянув на сигарету "Seven Stars", затиснуту між пальцями. Її дим повільно здіймався до стелі. — Так, я справді курю, але як ви зрозуміли це по телефону?

— Звичайно, дим сюди не доходить. Але я задихаюся, щойно почую у слухавці, як ви дихаєте. Бо така в мене крайня схильність до алергії.

— Зрозуміло. Я досі цього не помітив. Вибачте.

Кажан кілька разів кашлянув.

— Усікава-сан, ви в цьому не винні. Природно, що не помітили.

Усікава роздушив сигарету в попільничці, зверху полив чаєм, якого збирався пити.

Встав і широко відчинив вікно.

— Сигарету загасив і відчинив вікно, щоб провітрити кімнату. Щоправда, й повітря надворі не можна назвати чистим.

— Вибачте.

Цілковита тиша тривала секунд десять.

— Отже, ви змогли роздобути інформацію про "Братство свідків"? — запитав Усікава.

— Ага. До того ж великий обсяг. У всякому разі, відповідного матеріалу чимало, бо родина Аомаме багато років належить до палких членів "Братства свідків". Потрібну й непотрібну інформацію розділити?

Усікава погодився — мовляв, навіть бажано.

— Із спортивним клубом особливих проблем не було. Вистачило відчинити двері, зайти всередину, зробити свою справу, вийти й зачинити за собою двері. От і все. Часу було обмаль, а тому всього матеріалу прихоплено чимало. У всякому разі, передам усе разом. Як завжди, взамін за оплату.

Усікава записав суму, яку назвав Кажан. На двадцять відсотків більшу від попередньої оцінки. Довелось погодитися.

— Цього разу я не хочу користуватися поштою, а тому завтра в цей час до вас навідається безпосередньо кур'єр. Приготуйте, будь ласка, готівку. Як завжди, розписки не дамо.

— Зрозуміло, — сказав Усікава.

— Я вже казав, але для певності повторюю. Ми роздобули всю доступну інформацію з питань, які вас цікавили. Та якщо ви, Усікава-сан, залишитеся незадоволеним її змістом, то ми не несемо за це відповідальності. Бо зробили все, що технічно могли. Винагорода визначається працею, а не її результатами. Не хотілося б почути від вас заяви: "Віддайте гроші, оскільки бажаної інформації я не дістав". Прошу вас з цим погодитися.

Усікава відповів, що погоджується.

— А от фотографії Аомаме ніяк не вдалося роздобути, — сказав Кажан. — З усіх матеріалів її вилучили.

— Зрозуміло. Гарзд, — сказав Усікава.

— Крім того, може, вона зробила пластичну операцію обличчя, — сказав Кажан.

— Може, — погодився Усікава.

Кажан кілька разів відкашлявся.

— Бувайте! — сказав він і на цьому закінчив телефонну розмову.

Усікава поклав слухавку, зітхнув і взяв у рот нову сигарету. Закурив її від запальнички й почав випускати дим у бік телефонного апарата.

Пополудні наступного дня до офісу Усікави прийшла молода жінка, що, мабуть, не досягла й двадцяти років, у короткій білій сукні, яка виразно окреслювала лінії її тіла, в білих лискучих туфлях на високих каблуках і з перловими сережками у вухах з мочками, непропорційно великими для її невисокого зросту, що ледве перевершував

півтора метра. З прямим довгим волоссям і великими ясними очима, вона скидалася на ученицю феї. Дивлячись Усікаві прямо в очі, вона радісно й прихильно всміхалася. Між її маленькими губами привітно визирали білі зуби. Звісно, це, напевне, була службова усмішка. Однак рідко коли, вперше побачивши обличчя Усікави, люди не здригалися.

— Я принесла матеріал, який ви просили, — сказала вона й з полотняної сумки, що висіла через плече, добула два грубих великих конверти та обома руками, як жриця старовинну літографію, поклала на стіл Усікави.

Він вийняв з шухляди стола приготований конверт і передав жінці. А та, відкривши його, витягла пачку десятитисячних банкнот і стоячи порахувала гроші. Рахувала вправно, швидко рухаючи своїми тонкими гарними пальцями. Скінчивши рахувати, засунула пачку банкнот у конверт, а конверт — у полотняну сумку. А тоді всміхнулася до Усікави ще приязніше, ніж перед тим. Так, ніби хотіла сказати: "Я така рада, що змогла вас побачити!"

"Цікаво, як ця жінка пов'язана з Кажаном?" — спробував уявити собі Усікава. Хоча, звісно, це його не стосувалося. Вона була тільки простим кур'єром. Передавала "матеріал" й отримувала винагороду. Напевне, це була її єдина роль.

Коли ця невисока жінка пішла, Усікава довго, в розгубленому стані, вдивлявся у двері, що зачинилися за нею. У кімнаті все ще сильно відчувалися сліди її присутності. Можливо, в обмін за ці залишені сліди вона забрала частину душі Усікави. Він відчув у грудях цю нову порожнечу. "Як це сталося? — дивувався Усікава. — І що це означає?"

Опам'ятавшись через хвилин десять, він відкрив конверт, запечатаний кілька разів липкою стрічкою і напханий упереміш друкованими аркушами, скопійованим матеріалом та оригінальними документами. Хтозна-як за такий короткий час вони зібрали стільки відомостей. Як завжди, Усікава мимоволі цим захопився. Та водночас перед купою документів його пройняло глибоке безсилля. "Хоч би скільки я нишпорив за такими речами, хіба врешті-решт кудись доберуся? Хіба за великі гроші не придбав лише купу непотрібного паперу?" Безсилля було таким глибоким, що його дна він не міг побачити, хоч би як напружував зір. І все, що відбивалося в його очах, огортали легкі сутінки, схожі на передвістя смерті. "Може, в цьому винне щось, яке залишила ця жінка? — подумав Усікава. — Або щось, яке вона забрала?"

Все-таки Усікава якось відновив свої сили. До самого вечора наполегливо переглядав цей матеріал, одну за одною переписував у блокнот важливу інформацію. Зосередившись на такій роботі, він нарешті прогнав кудись незрозуміле безсилля. А коли в кімнаті стемніло й на столі засвітилася лампа, Усікава подумав, що отриманий матеріал вартий великої суми заплачених грошей.

Насамперед Усікава взявся читати матеріал про спортивний клуб. Аоаме влаштувалася туди чотири роки тому й відповідала за програму фізичного тренування й бойового мистецтва. Організувала й керувала кількома класами. З прочитаного матеріалу він дізнався, що вона мала високі тренерські здібності й користувалася популярністю серед членів клубу. Будучи керівником загального класу, вона одночасно проводила індивідуальні заняття. Звісно, плата за них була високою, але така система

підходила людям, які не могли відвідувати класу в призначений час або надавали перевагу більш приватному середовищу. В Аоаме нараховувалося досить багато подібних "постійних індивідуальних клієнтів".

На основі скопійованого розкладу занять Усікава дізнався, коли, де і як Аоаме проводила заняття з "індивідуальними клієнтами". Зокрема, й те, що тренувала їх як у клубі, так і в їхньому домі. Серед них були й діячі мистецтва, й політики. Найстаршою за віком виявилася Сідзуе Огата, власниця "Садоби плакучих верб".

Зв'язок між нею та Аоаме встановився невдовзі після того, як Аоаме влаштувалася на роботу в клубі, й тривав до самого її зникнення. Саме тоді, коли двоповерховий будинок при згаданій садобі практично став використовуватись як притулок "Консультації для жінок — жертв домашнього насильства". Може, це випадковий збіг, а може, й ні. У всякому разі, за даними матеріалу взаємини між обома жінками з плином часу начебто ставали щораз тіснішими.

Можливо, між Аоаме й старою господинею зародилася особиста спорідненість. Це Усікава відчував інтуїтивно. Спочатку вони спілкувалися як інструкторка клубу з постійною клієнткою. Та в якийсь момент характер їхніх стосунків змінився. Переглядаючи ділові записи за датою, Усікава намагався визначити цей момент. Тоді, коли щось сталося або з'ясувалося, обидві жінки спілкувалися не просто як інструкторка з клієнткою, а як близькі особи, незважаючи на різницю віку й соціального становища. Можливо, їх навіть пов'язало щось схоже на таємну духовну угоду. І пізніше ця таємна угода відповідним чином призвела до вбивства лідера в готелі "Окура". Так підказував Усікаві його нюх.

Яким чином? Яка таємна угода?

Щодо цього Усікава не мав жодних здогадів.

А проте, може, з цим пов'язаний такий чинник, як "домашнє насильство"? Здавалося, що для старої господині ця тема — особисто важлива. За даними матеріалу, Сідзуе Огата спочатку контактувала з Аоаме як керівником класу "самозахисту". Та хіба можна вважати участь сімдесятирічної жінки в такому класі чимось звичайним? Можливо, стару господиню й Аоаме поєднав якийсь чинник, що стосувався насильства.

А що, як сама Аоаме була жертвою домашнього насильства, а лідер — домашнім гвалтівником. І от, знаючи це, жінки, напевне, вирішили покарати його. Та все це було лише припущенням на рівні "можливо", яке, наскільки знав Усікава, розбігалось з образом лідера як людини. Звісно, важко заглянути в душу будь-якої людини, а тим паче такої, як лідер. Як би там не було, він очолював релігійну організацію. Був кмітливим, розумним, але в чомусь загадковим. Та навіть якщо він і справді чинив жахливе насильство, то хіба був великий сенс у тому, щоб розробляти ретельний план убивства й, ризикуючи собою та своїм соціальним становищем, здійснити його?

У всякому разі, вбивство сталося не випадково, під впливом якихось емоцій. За ним стояла несхибна воля, виразна мотивація й старанно продумана система, на створення якої витрачено багато часу й грошей.

Однак таке припущення не підтверджувалося жодними конкретними фактами. Усікава мав лише побічні докази, що спиралися на самі припущення. Ті, що просто відрізано "бритвою Оккама". На цьому етапі Усікава ще не міг нічого доповісти секті "Сакіґаке". Це розумів тільки він. По запаху й по реакції. Усі важливі фактори вказували в одному напрямі. Стара господиня з якоїсь причини, зумовленої домашнім насильством, наказала Аоаме вбити лідера, а після того заховала її десь у безпечному місці. Матеріал, який зібрав Кажан, посередньо підтверджував усі припущення Усікави.

Перегляд матеріалу, що стосувався "Братства свідків", забрав багато часу. Бо з цього страшно великого масиву даних тільки невелика частина виявилася корисною для Усі-кави. Більшу половину з них становили чисельні звіти про внесок родини Аоаме в діяльність секти. З прочитаного матеріалу виходило, що родина Аоаме справді належала до палких і самовідданих членів секти. Більшу половину свого життя вони присвятили розповсюдженню віровчення "Братства свідків". Батьки Аоаме тепер мешкали в місті Ітікаві, що в префектурі Тіба. Тридцять п'ять років тому вони двічі переселялися, але тільки в межах Ітікави. Її батько, Такаюкі Аоаме (58 років), працював у машинобудівельній компанії, а мати, Кейко Аоаме (56 років), була домогосподаркою, їхній син, Кейіті Аоаме (34 роки), після закінчення префектурної середньої школи вищого ступеня в Ітікаві влаштувався на роботу в невеликій токійській друкарні, але через три роки залишив її і став працювати у штаб-квартирі "Братства свідків", що в Одаварі. Там він мав справу з друкуванням релігійних брошур, а тепер посідає керівну посаду. П'ять років тому одружився з дівчиною, що належала до "Братства свідків", і разом з двома дітьми мешкає в орендованій квартирі Одавари.

Біографія їхньої дочки, Масамі Аоаме, закінчується одинадцятим роком. Вона тоді зреклася віри. А до людей, які зrekliся віри, "Братство свідків", здається, втрачало будь-яку цікавість. Для секти Масамі Аоаме наче вмерла в одинадцятирічному віці. Після того не лишилося жодного рядка записів про те, як склалося її подальше життя і чи вона ще живе на цьому світі.

"Якщо так сталося, то нічого іншого не залишалося, як піти й поговорити з її батьками чи братом, — подумав Усі-кава. — Може, від них удасться щось дізнатися?" Та, передивившись зібраний матеріал, він не міг сподіватися, що вони охоче відповідатимуть на його запитання. Люди з родини Аоаме (звісно, з погляду Усікави) мають обмежений кругозір, ведуть обмежене життя й від самого початку не сумнівалися, що наблизяться до царства небесного тим швидше, чим довше залишатимуться обмеженими. На їхню думку, людина, навіть родич, що зреклася їхньої віри, ступила на неправильну, ганебну дорогу. Можливо, тепер вони вже не вважають її своєю родичкою.

А чи Аоаме не зазнала в дитинстві домашнього насильства?

Може, зазнала, а може, й ні. А якби й зазнала, то батьки, напевне, не вважали б його насильством. Усікава знав, що члени "Братство свідків" тримали дітей у суворій покорі. У багатьох випадках удавалися до фізичного покарання.

Може, саме такі дитячі переживання залишають у душі глибоку рану і в дорослому

віці призводять навіть до вбивства іншої людини? Звісно, це не виключено, але Усікава вважав таке припущення чимось крайнім. Вбити людину — страшна робота. Вона супроводжується небезпекою і великим душевним тягарем. У разі арешту на винуватця чекає важка кара. Для вбивства людини, мабуть, потрібний набагато сильніший привід.

Усікава ще раз узяв у руки документи й уважно перечитав біографію Масамі Аоаме до одинадцятирічного віку. Як тільки вона навчилася ходити, то супроводжувала матір, яка поширювала віровчення їхньої секти. Вони разом обходили людські оселі, вручали релігійні брошури, сповіщали, що світ неминуче прямує до загибелі й запрошували людей взяти участь у зібраннях. Мовляв, якщо вони вступлять в їхню секту, то зможуть пережити кінець світу. А після того потраплять у блаженний рай. Усікаву також кілька разів до цього закликали. Здебільшого жінки середнього віку, в капелюшках або з парасолькою від сонця. Найчастіше в окулярах, вони не відривали від нього своїх, як у розумної риби, очей. У багатьох випадках ходили з дітьми. Усікава уявив собі картину того, як маленька Аоаме вслід за матір'ю обходить людські оселі.

Вона не відвідувала дитячого садка, а ходила в найближчу міську початкову школу. І коли була в п'ятому класі, покинула "Братство свідків". Причина зречення віри була невідомою. "Братство свідків" такої причини ні разу не фіксувало. Людину, що потрапила в лабеті диявола, краще там і залишати. Вони по горло були зайняті тим, що розповідали про рай та дорогу, яка веде до нього. Добрі люди мають свою роботу, диявол — свою. Встановився своєрідний поділ праці.

У голові Усікави хтось постукав у фанерну перегородку і звернувся до нього словами: "Усікава-сан, Усікава-сан!" Усікава розплющив очі й прислухався. Голос був слабкий, але настійливий. "Здається, я щось пропустив, — подумав Усікава. — Якісь важливі факти зафіксовано в цих документах, але я чогось не прочитав. Стукіт об фанеру нагадував про це".

Усікава ще раз пройшовся очима по товстих документах. І не просто бачив текст, а подумки уявляв собі різноманітні картини. Трирічна Аоаме супроводжує матір під час її проповідей віровчення секти. У більшості випадків їх грубо проганяють від порога. Аоаме вступає до початкової школи. Проповідь віровчення триває. Всі суботи й неділі приділяються цьому завданню. Гуляти з подругами Аоаме не має коли. Навіть не може ні з ким подружитися. У школі діти членів "Братства свідків" часто зазнають знущання й бойкоту. Про це Усікава дізнався з книжок про цю секту. І от у десятирічному віці Аоаме зрікається віри. Таке зречення, напевне, вимагало від неї неабиякої рішучості. Аоаме прищепили віру від самого народження. У ній вона виросла. Віра проникла до самих кісток. Її не можна просто скинути, немов костюм. Вчинок Аоаме прирік її на самотність у родині. Бо родина була надзвичайно побожною. І легко не примирилася з дочкою, що зреклася віри. Бо зректися віри — це все одно що зректися родини.

Що сталося з Аоаме на одинадцятому році життя? Що змусило її зважитися на такий вчинок?

"Початкова школа N в Ітікаві, що в префектурі Тіба, — подумав Усікава. Він

вимовив уголос ці слова. — Там щось сталося. Напевне, щось... — На мить він стримав подих. — Здається, я колись десь чув назву такої школи".

Власне, де чув? Таж Усікава ніщо не пов'язувало з префектурою Тіба. Відтоді, як, народившись у місті Ураві префектури Сайтама, він вступив до університету й переїхав до Токіо, увесь час, за винятком проживання в Тюорінкані, мешкав в одному з двадцяти трьох адміністративних районів Токіо. У префектурі Тіба майже не бував. Тільки одного разу їздив до Футцу купатися в морі. А проте чому запам'ятав назву початкової школи в Ітікаві?

Поки згадав, минуло багато часу. Потираючи долонею свою здеформовану голову, зосереджено думав. Шукав на дні пам'яті так, ніби засунув руку у глибоке болото. Цю назву почув не дуже давно. Зовсім недавно. Префектура Тіба... місто Ітікава... початкова школа. І тоді його рука нарешті вхопилася за тонкий мотузок.

"Тенґо Кавана, — подумав Усікава. — Так, саме той Тенґо Кавана родом із Ітікави. І він, напевне, ходив до міської початкової школи".

Усікава вийняв з шафи офісу досьє, що стосувалося Тенґо Кавани. Матеріал, зібраний кілька місяців тому на замовлення секти "Сакіґаке". Перегортаючи його сторінки, Усікава перевірів, де Тенґо вчився. Опецькуватий палець Усікави знайшов назву школи. Як він і сподівався, Масамі Аоаме відвідувала ту саму міську школу, що й Тенґо Кавана. Судячи з дати народження, вони були на однаковому році навчання. А от те, чи вчилися в одному класі, доведеться розслідувати. Однак імовірність того, що вони знали одне одного, була досить великою.

Усікава взяв у рот сигарету "Seven Stars" і закурив від запальнички. Отже, виявилось, що все починає зв'язуватися до купи. Від точки до точки потроху прокладається одна лінія. Однак Усікава ще не знав, який рисунок витвориться. Та, напевне, потроху його обриси помітно окресляться.

"Аоаме-сан, ви чуєте мої кроки? — подумки питав Усікава. — Мабуть, не чуєте. Бо я йду тишком-нишком. Але крок за кроком до вас наближаюся. Я — троянська черепаха, але впевнено рухаюся вперед. Не сумніваюсь, що невдовзі дожену зайчика. Ждіть мене з нетерпінням".

Усікава відхилився на спинку стільця, глянув на стелю й повільно випустив угору клубок тютюнового диму.

Розділ 8

(про Аоаме)

Ці двері зовсім непогані

Після того тижнів зо два ніхто, крім мовчазних постачальників, які приходили у вівторок пополудні, у квартирі Аоаме не з'являвся. Чоловік, який назвався збирачем абонентної плати "NHK", пішов, натякнувши, що обов'язково ще прийде. В його голосі проглядалася тверда воля. Принаймні так звучало у вухах Аоаме. Однак після цього стуку в двері не було. Можливо, той чоловік тепер заклопотаний обходом іншого маршруту.

Зовні дні минали спокійно й мирно. Нічого не ставалося, ніхто не приходив,

телефон не дзвонив. Заради безпеки Тамару зменшив до мінімуму кількість телефонних розмов. Аоаме завжди заслоняла штори, жила тихо, щоб не привертати до себе людської уваги.

Виконувала важкі фізичні вправи, стараючись не роботи зайвого шуму, щодня ганчіркою витирала підлогу, неквапливо готувала їжу. Використовуючи касети із записами уроків, які попросила Тамару внести у список постачуваних товарів, уголос вивчала іспанську мову. Коли довго не розмовляла, м'язи навколо рота атрофувалися. Доводилось зосереджено ворухити губами. Для цього вправи з розмовної практики вивчення іноземної мови стали у пригоді. Ще здавна Аоаме плекала романтичні мрії про Південну Америку. Якби могла вільно вибирати місце перебування, то хотіла б проживати де-небудь у маленькій мирній країні Південної Америки. Скажімо, в Коста-Риці. Жила б у невеликій орендованій віллі на морському березі, плавала б у морі й читала книжки. Готівки, напханої у сумку, якщо не розкошувати, вистачило б на років десять. Та й, можливо, ніхто з її переслідувачів не добрався б до Коста-Рики.

Щодня повторюючи уроки іспанської, Аоаме уявила собі спокійне, мирне життя на узбережжі цієї країни. Може, в тому житті брав би участь і Тенго? Заплющивши очі, вона в уяві бачила, як на пляжі Карибського моря удвох з Тенго приймає сонячні ванни. Вона, в чорному маленькому бікіні й темних окулярах, стискає руку Тенго, що лежить поруч. Однак цій картині, що скидалася на рекламну туристичну фотографію, бракувало відчуття реальності, яке зворушувало б душу.

Коли Аоаме не знала, що робити, то чистила пістолет. Згідно з надрукованою інструкцією розбирала його на частини, витирала ганчіркою і щіточкою, змащувала й знову складала до купи. Переконавалася, що всі його механізми діють справно. В цій роботі Аоаме набула високої майстерності. Тепер пістолет фірми "Heckler & Koch" навіть здавався частиною її організму.

Зазвичай о десятій вечора вона лягала в ліжко й, прочитавши кілька сторінок книжки, засинала. Від народження це їй давалося легко. Поки вона пробігала очима по тексту, мимоволі приходила дрімота. Аоаме гасила лампу при узголів'ї, клала голову на подушку й заплющувала очі. Якщо не було чогось незвичного, прокидалася вже наступного ранку.

Взагалі Аоаме не дуже часто бачила сни. А якщо й бачила, то, прокинувшись, майже нічого не пам'ятала. У закутках свідомості застрявало кілька невиразних уривків чогось схожого на сон. Однак його сюжет не вдавалося простежити. Усе, що залишалося, було набором незв'язаних між собою епізодів. Аоаме спала дуже міцно, й сон відбувався десь у глибині свідомості. Як і глибоководна риба, він не міг піднятися на поверхню. Бо якби навіть піднявся, то втратив би свій первісний вигляд через різницю в тиску води.

А от коли вона стала жити у цьому сховищі, їй щоночі щось снилось. Щось цілком виразне й реальне. Дивлячись сон, Аоаме прокидалася. І якийсь час не могла збагнути, чи вона в реальному світі чи в уявному. Такого враження ніколи раніше не зазнавала. Зиркала на електронний годинник і бачила на ньому цифри 1:15, 2:37, 4:07.

Заплющувала очі й намагалася ще раз заснути, але ніяк не могла. Два різні світи мовчки боролися між собою за її свідомість. Змагались, як морська й прісна вода в гирлі великої ріки.

"Хоч-не-хоч, — думала вона, — бере сумнів, чи світ з двома Місяцями, в якому живу, справжній. Та хіба було б дивно, якби, заснувши в такому світі, я бачила сон й не могла визначити, чи це сон, чи реальність? Крім того, ось цими руками я вбила кількох чоловіків і переховуюся від настійного переслідування фанатиків. Тож, природно, перебуваю в напруженні й страху. На моїх руках усе ще лишилося відчуття того, що вкоротила людям життя. Мабуть, уже не зможу спокійно заснути вночі. Можливо, цим мушу спокутувати свою вину".

Загалом Аоаме бачила три різновиди сну. Принаймні всі сни, які бачила, належали до таких трьох типів.

У першому сні лунає грім. Кімната, огорнута темрявою, а грім не припиняється ні на мить. Однак блискавка не спалахує. Як того вечора, коли вона вбила лідера. У кімнаті щось є. Аоаме лежить гола в ліжку, а навколо щось блукає. Повільно, обережно. Ворсини килима довгі, повітря важке, застоєне. Віконні шибки дрібно тремтять від несамовитого грому. Аоаме боїться. Не знає, що є в кімнаті. Можливо, людина, а може, тварина. Або ніхто й ніщо. Однак незабаром це щось виходить з кімнати. Не через двері й не через вікна. А проте воно поволі віддаляється, а потім зовсім зникає. У кімнаті залишається тільки вона.

Аоаме навпацки вмикає лампу при узголів'ї. Вилазить гола з ліжка й оглядається навколо. На протилежній від стола стіні видніє діра, через яку насилу може пролізти людина. Але ця діра не постійна, а змінює форму — тремтить, пересувається, збільшується і зменшується. Здається, ніби живе. Щось вийшло через цю діру. Аоаме зазирає в неї. Діра начебто не має кінця. Але в її глибині видно тільки пільму. Таку густу, що, відрізавши шматок, можна взяти в руки. Аоаме зацікавлюється. І водночас боїться. Її серце б'ється сухо й байдуже. На цьому сон обривається.

У другому сні Аоаме стоїть на краю столичної швидкісної автостради. Вона гола-голісінька. Люди зухвало поглядають на неї з автомобілів, затиснутих у заторі. Майже всі вони — чоловіки. Але трапляються й жінки. Здається, ніби люди оглядають її недосконалі груди й дивно зарослий лобок і все це прискіпливо оцінюють. Насуплюють брови, вдавано посміхаються чи позіхають. Або просто не відривають від неї своїх байдужих поглядів. Їй хочеться чимось укритися. Хоч би груди й лобок. Будь-чим — шматком тканини або газетою. Але навколо ніщо не потрапляє під руку. А ще з якоїсь невідомої причини вона не спроможна ворухити руками. Раз у раз, ніби щось згадавши, дмухає вітер, збуджує соски й колише волосся на лобку.

Крім того, як на лихо, от-от має початися місячне. Поперек розімлів, низ живота став гарячим. Що робити, якщо почнеться кровотеча перед такою безліччю людей?

І тоді відчиняються дверцята сріблястого автомобіля "Mercedes-Benz coupe" і з нього спускається вишукана жінка середніх літ у світлого кольору туфлях на високих

каблуках, темних окулярах і зі срібними сережками у вухах. Струнка й з таким, як в Аоаме, зростом та фігурою. Пробившись між автомобілями в заторі до Аоаме, вона знімає своє жовтувате, до колін, весняне пальто й накидає на неї. Легеньке, мов пір'їна, воно простого крою, але, напевне, дороге. І прилягає до тіла, немов пошите на замовлення. Жінка застібає його до останнього гудзика.

— Я не знаю, коли зумію вам віддати, й, крім цього, можу закривавити його, — каже Аоаме.

Нічого не відповівши, жінка злегка хитнула головою, а тоді, пробиваючись крізь щільні ряди автомобілів, повертається до свого. Сівши за кермо, вона ледь-ледь піднімає руку в напрямі до Аоаме. А може, це їй тільки здалося. Аоаме подумала, що, загорнута в легке, м'яке пальто, відчувається захищеною. Тепер її тіло не перебуває під людськими поглядами. І, ніби дочекавшись свого часу, по її стегнах потекла цівка крові. Теплої, густої. Та, добре придивившись, Аоаме зрозуміла, що це не кров. Рідина була безбарвною.

Третій сон не вдається передати словами. Він безладний, безсюжетний, без картин, а тільки передає відчуття руху. Аоаме безперервно переміщується в часі й просторі. А коли й де це відбувається, не має великого значення. Важливо, що вона переміщується. Все плинне, і у цій плинності народжується певний сенс. І поки вона перебуває в полоні такої плинності, її тіло поступово стає прозорим. Долоня прозоріє настільки, що видно її тилкову сторону. Видно кістки, нутрощі й матку. "Так і я сама можу зникнути. А якщо стану невидимою, то що мене потім очікує?" — думала Аоаме. Відповіді не було.

О другій пополудні задзвонив телефон і несподівано розбудив Аоаме, що задрімала на дивані.

— Що нового? — запитав Тамару.

— Особливо нічого, — відповіла вона.

— А як збирач плати "NHK"?

— Більше не приходив. Казав, що прийде, та, можливо, це лише погроза.

— Можливо, — погодився Тамару. — Адже абонентна плата автоматично перераховується з банківського рахунку і про це повідомляє записка, наклеєна на дверях. Збирач плати обов'язково мав би звернути на неї увагу. Так мені роз'яснила по телефону людина із "NHK". Сказала, що це якась помилка.

— Мені краще ні з ким не мати справи.

— Зовсім небажано привертати увагу сусідів. До того ж з вашим характером, коли будь-яка помилка виводить із рівноваги.

— Світ переповнений помилками.

— Світ — це світ, а я — це я, — сказав Тамару. — Якщо щось, навіть найменша дрібниця, вас стривожить, повідомляйте.

— У "Сакіґаке" не помітно ніякого руху?

— Там надзвичайно тихо. Так, ніби нічого й не сталося. Під сподом, може, щось і відбувається, але ззовні нічого не видно.

— Я чула, що в секті є наш інформатор.

— Інформація надходить, але дрібна, побічна. Очевидно, внутрішній контроль посилюється. Кран наглухо закритий.

— А проте вони, напевне, мене шукатимуть.

— Після смерті лідера в секті, безперечно, утворилася велика порожнеча. Здається, ще не визначено, хто стане його наступником і в якому напрямі рухатиметься секта. Але щодо вашого переслідування їхні погляди повністю збігаються. Ось приблизно який факт вдалося встановити.

— Не дуже приємний факт.

— Для факту найголовніше — важливість і точність. А приємність стоїть на другому місці.

— У всякому разі, — сказала Аоаме, — якщо мене схоплять і правда вилізе на поверхню, ви також матимете клопіт.

— А тому ми хочемо якнайшвидше спровадити вас туди, куди їхні руки не дотягнуться.

— Я це добре розумію. Але ще трохи почекайте.

— Вона сказала, що почекає до кінця року. А тому, звісно, і я почекаю.

— Дякую.

— Нема за що.

— Все-таки, — сказала Аоаме, — я хотіла б включити у наступний список товарів одну річ. Вам, чоловікові, трохи незручно про це говорити...

— Я надійний, як кам'яна стіна, — відповів Тамару. — А крім того, належу до "голубих" найвищої ліги.

— Мені потрібен засіб для тесту на вагітність.

Запала мовчанка. Потім Тамару сказав:

— Ви вважаєте, що треба зробити тест на вагітність.

Це не було запитання, тому Аоаме не відповіла.

— Ви здогадуєтеся, що завагітніли? — спитав Тамару.

— Та ні, не можу так сказати.

У голові Тамару щось швидко закрутилося. Якщо прислухатися, то можна було б почути шум.

— Не здогадуєтеся, що завагітніли, але тест зробити потрібно?

— Так.

— Це для мене звучить, немов загадка.

— Вибачте, але поки що я більше нічого не можу сказати. Досить простого засобу, що продається в будь-якій аптеці. А ще я була б удячна за посібник, написаний про жіночий організм та його фізіологію.

Тамару ще раз заговірив. Тиша була важкою і гнітючою.

— Може, краще вам ще раз передзвонити? — спитав Тамару. — Ви не проти?

— Звичайно, не проти.

В його горлі щось прохрипіло. І тоді розмова обірвалася.

Через п'ятнадцять хвилин задзвонив телефон. Вперше за довгий час Аоаме почула

голос господині садиби в Адзабу. Здавалось, ніби знову опинилася в оранжереї. У теплуватому приміщенні, де літають дивовижні метелики й повільно спливає час.

— Як почуваетесь?

Аомаме відповіла, що живе в розміреному ритмі. Загалом, як того хотіла стара пані, розповіла про свій розпорядок дня, про фізичні вправи й страви.

— Прикро, що не можете виходити надвір, — сказала господиня, — але ви — людина із сильною волею, а тому я особливо не переживаю. Гадаю, ви успішно все перетерпите. Ми хочемо, щоб ви якнайшвидше вибралися звідти й переїхали в безпечне місце. Але якщо ви чомусь будь-що хочете там залишитися, то ми постараємося поважати вашу волю.

— Дякую.

— Та ні, це я повинна вам дякувати. Бо, що й казати, ви виконали чудову роботу. — Після короткої мовчанки стара господиня додала: — Кажуть, що вам потрібен засіб для тесту на вагітність, це правда?

— Майже на три тижні місячне запізнилося.

— Воно було регулярним?

— З десять років наставало двадцять дев'ятого числа і ні разу навіть на один день не порушувалося. Пунктуально, як фази Місяця. Пропуску не було жодного.

— Зараз ви перебуваєте в незвичайному становищі. А в такий час і душевна рівновага, і життєвий ритм організму відхиляється від норми. Мабуть, місячне може зупинятись і сильно порушуватися.

— Я розумію, що є така можливість, але подібного зі мною ще ні разу не траплялося.

— За словами Тамару, ви сказали, ніби зовсім не здогадуєтесь, що завагітніли.

— Останній раз я мала статеві стосунки з чоловіком шість з половиною місяців тому. І після того ні з ким у мене нічого подібного не було.

— І все одно ви думаєте, що, може, завагітніли. Маєте якісь підстави? Крім тієї, що не було менструації.

— Я просто відчуваю.

— Тільки відчуваєте?

— Таке відчуття маю всередині.

— Відчуття того, що сталося зачаття?

— Одного разу — увечері, коли ми зайшли до Цубаси-тян, — ви розповідали про яйцеклітини, — відповіла Аомаме. — Про те, що від народження жінка має їх певну кількість.

— Пам'ятаю. Кожна жінка наділена чотирмастами яйцеклітинами, які щомісяця по одній виходять назовні. Так, справді була така розмова.

— Відчуваю явний ефект того, що останнім часом одна з яйцеклітин запліднилася. Щоправда, я не впевнена, чи слово "ефект" сюди підходить.

Стара пані на хвилюку задумалася.

— Я народила двох дітей, а тому по-своєму розумію, що ви назвали "ефектом".

Однак ви сказали, що завагітніли без статевого зв'язку з чоловіком. З цим мені трудно відразу погодитися.

— Так само й мені.

— Вибачте за безтактність, але чи не могли ви мати статевого акту в непристосованому стані?

— Ні, такого зі мною не було. Моя свідомість завжди ясна.

— Я завжди вважала вас людиною, здатною мислити логічно, — старанно добираючи слова, сказала господиня садиби в Адзабу.

— І я хотіла б, щоб принаймні так і було.

— Та все одно ви гадаєте, що завагітніли без статевого акту.

— Вважаю, що є така можливість. Якщо казати точно, — відповіла Аоаме. — Хоча, звісно, в самому міркуванні про таку можливість є щось нелогічне.

— Зрозуміло, — сказала стара пані. — У всякому разі, почекаємо результатів. Засіб для тесту на вагітність доставлю вам завтра. Тим же способом і в той же, як завжди, час. Для певності приготуємо кілька видів засобів.

— Дякую, — сказала Аоаме.

— Якщо припустити, що сталося зачаття, то, по-вашому, коли?

— Напевне, того грозового вечора, коли я вирушила до готелю "Окура".

Стара пані коротко зітхнула.

— Ви можете так точно визначити?

— Так, можу. За моїми розрахунками, того дня чисто випадково могло найлегше настати зачаття.

— Якщо так, то виходить, що ви вагітні вже два місяці.

— Саме так, — підтвердила Аоаме.

— Нудота буває? Зазвичай, гадаю, така пора найкритичніша.

— Зовсім не буває. Сама не розумію, чому.

— Якщо після тесту зрозумієте, що справді завагітніли, то що робитимете?

— Насамперед подумаю про те, хто біологічний батько дитини. Природно, що для мене це питання матиме велике значення.

— А ви не здогадуєтеся, хто?

— Поки що ні.

— Зрозуміло, — спокійним голосом сказала стара пані. — У всякому разі, я завжди стоятиму на вашому боці, хоч би що сталося. З усіх сил захищатиму вас. Запам'ятайте це добре.

— Вибачте, що в такий час завела таку важку розмову, — сказала Аоаме.

— Та ніяка це не важка розмова. Для жінки це найголовніша проблема. Після тесту разом подумаємо, що далі робити, — сказала стара господиня садиби в Адзабу й тихо поклала слухавку.

Хтось постукав у двері. Аоаме робила на ліжку вправи з йоги, але зупинила рухи й прислухалася. Стук був твердим і наполегливим. Такого вона не пам'ятала.

Аоаме добула з шухляди комода пістолет і зняла запобіжник. Відтягла назад

затвор і швидко загнала патрон у патронник. Засунувши його за пояс тренувальних штанів, навшпиньки пішла на кухню. Схопивши обома руками металеву софтбольну бити, вп'ялася очима в двері.

— Такаї-сан! — звертався грубий, хрипкий голос. — Такаї-сан, ви дома. Я з "NHK", прийшов отримати абонентну плату.

Держак бити огортала шорстка вінілова стрічка.

— Послухайте, Такаї-сан! Може, я повторююсь, але знаю, що ви дома. А тому перестаньте гратися у схованки. Такаї-сан, ви дома й чуєте мій голос.

Чоловік повторював майже ті самі слова, що й минулого разу. Наче відтворював запис на магнітній стрічці.

— Може, ви думаєте, що моя обіцянка прийти знову — це погроза. Ні-ні, я дотримую свого слова. Й обов'язково збираю належну плату. Такаї-сан, ви дома й нашорошили свої вуха. Так собі думаєте: посиджу тихо, й цей збирач плати хоч-не-хоч згодом піде.

Чоловік знову сильно постукав у двері. Разів двадцять чи двадцять п'ять. "Власне, що він робить? — подумала Аоаме. — Чому не тисне на кнопку дзвінка?"

— А ще ви ось що думаєте, — ніби вгадавши її думки, сказав чоловік. — Що в мене дуже сильна рука. І якщо кілька разів постукаю у двері, то рука заболить. І ще думаєте, чому стукаю, а не дзвоню — мовляв, так було б краще.

Аоаме несамохіть скривилася.

А тим часом чоловік провадив далі:

— Ні-ні, я не хотів дзвонити. Навіть якщо натисну кнопку, пролунає тільки "дзень-дзень". Хоч би хто дзвонив, зазвучить щось невинне й одноманітне. А от стук має індивідуальні особливості. Передає живі почуття, бо людина стукає своєю рукою. Звісно, рука трохи болить. Бо я — не "Залізний чоловік № 28". Але нема ради. Така моя робота. А нам усім, багатим і бідним, треба поважати будь-яку роботу, хіба ні, Такаї-сан?

Знову почувся сильний стук. Загалом двадцять сім разів, з рівними паузами. Долоня, що стискала металеву бити, спітніла.

— Такаї-сан, людина, що приймає електромагнітні хвилі, має сплачувати за цю послугу "NHK", як це визначено законодавством. Нема ради. Такі у світі закони. Ви не могли б добровільно сплатити? А хіба я з власної охоти стукаю у двері? Та й ви, Такаї-сан, мабуть, не хочете постійно мати неприємності. Певно, думаєте: навіщо мені така халепа? То, може, добровільно заплатите за послугу "NHK"? І тоді знову заживете спокійно.

Голос чоловіка гучно відлунював у коридорі. Аоаме подумала, що цей чоловік насолоджується своєю балакучістю. Насолоджується тим, що насміхається, глузує і лає неплатників. У цьому відчувалася якась збочена радість.

— Такаї-сан, бачу, що й ви вперта людина. Захоплююсь вами. Ви вперто зберігаєте мовчанку, як молюск на дні глибокого моря. Там, за дверима, ви зараз стежите за мною. Від напруження пітнієте під пахвами. Ну що, хіба не так?

Ще тринадцять разів чоловік стукав у двері. Потім перестав. Аоаме помітила, що пітніє.

— Гаразд. Сьогодні я вас на цьому залишу. Але найближчим часом знову навідаюся. Здається, ніби мені щораз більше сподобалися ваші двері. Вони бувають різними. А ваші досить непогані. Добре відлунюють. Сподіваюсь, що ви не заспокоїтеся, якщо я регулярно не приходитиму й не стукатиму. Такаї-сан, бувайте! До наступної зустрічі!

Після того настала тиша. Здавалось, збирач абонентної плати пішов. Однак його кроків не було чути. Може, вдав, що пішов геть, а сам стоїть перед дверима. Аоаме ще міцніше, обома руками, стиснула биту. Так почекала хвилини дві.

— Я ще тут, — заявив чоловік. — Ха-ха-ха, ви, напевне, подумали, що вже пішов. Але я все ще тут. Збрехав. Вибачте, Такаї-сан. Я — така людина.

Чоловік відкашлявся навмисне дражливим голосом.

— Я давно на цій роботі. І поступово навчився бачити людину по той бік дверей. Повірте, не брешу. Немало людей ховається за дверима, аби не платити "NHK". Я кілька десятків років маю справу з такими. Такаї-сан, ви чуєте?

Він тричі, сильніше, ніж досі, постукав у двері.

— Такаї-сан, ви дуже вміло ховаєтеся. Як камбала під піском на морському дні. Це називають мімікрією. Але навіть так вам не вдасться втекти. Обов'язково хтось прийде й відчинить ці двері. Правду кажу. Це гарантую я, збирач плати, ветеран "NHK". Хоч би як спритно ви ховалися, ваша мімікрія — це врешті-решт обман. Вона нічого не вирішує. Повірте, Такаї-сан. Я скоро піду. Цього разу насправді. Однак найближчим часом знову навідаюся. Як почувете стукіт — значить, я прийшов. Ну, то бувайте здорові, Такаї-сан!

І цього разу не було чути кроків. Аоаме почекала хвилин п'ять. Потім підступила до дверей і прислухалася. Заглянула у вічко. У коридорі ні душі. Очевидно, збирач плати справді пішов.

Аоаме приставила металеву биту до кухонного буфета. З пістолетного патронника вийняла патрони, поставила запобіжник й, обгорнувши пістолет товстими колготками, поклала в шухляду. Лягла на диван і заплющила очі. Голос чоловіка все ще лунав у вухах.

Але навіть так вам не вдасться втекти. Обов'язково хтось прийде й відчинить ці двері. Правду кажу.

Принаймні цей чоловік не належить до секти "Сакіґаке". Вони діють тихіше й з найкоротшої відстані. Не схильні насторожувати людину гучними містифікаціями в коридорі багатоквартирного будинку. Це не їхній стиль. Аоаме уявила собі постаті Голомозого й Кінського хвоста. Вони б наблизилися без шуму, крадькома. Якби вона їх помітила, відразу сховалися б.

Аоаме хитнула головою. Спокійно дихала.

"Може, це справжній збирач абонентної плати "NHK", — подумала Аоаме. Але ж тоді він мав би помітити повідомлення про автоматичну, з банківського рахунку, сплату

за послугу "NHK". Аоаме бачила, що воно наклеєне на дверях. А може, це душевнохвора людина. Та все-таки слова чоловіка звучали надивовижу реалістично. — Здається, ніби він крізь двері відчував мою присутність. Схоже, ніби знає мою таємницю або спритно винюхав її частину. Однак власними силами не може відімкнути двері й зайти всередину. Двері треба відмикати зсередини. А я в жодному разі не збираюся цього робити".

"Та ні, так стверджувати я не можу. Бо якщо Тенґо ще раз з'явиться в дитячому парку, то я, не вагаючись, відімкну зсередини двері й побіжу до нього. Незважаючи ні на що", — вирішила Аоаме.

Вмостившись на садовий стілець веранди, Аоаме, як завжди, крізь щілини у пластикових жалюзі стежила за дитячим парком. На лавці під дзельквою сиділа парочка учнів середньої школи вищого ступеня у форменому одязі й серйозно про щось розмовляла. Дві молоді мами стежили за своїми малими дітьми, що гралися в пісочниці. Не відриваючи очей від дітей, вони щось жваво обговорювали. Така картина зустрічається у будь-якому парку пополудні. Аоаме довго дивилася на вершину дитячої гірки.

Потім приклала долоню до низу живота. Заплющила очі, прислухалась і спробувала почути голос. Там, напевне, щось було. Щось маленьке й живе. В цьому Аоаме не сумнівалася.

— Доота, — тихо промовила вона.

— Мадза, — відповіло щось.

Розділ 9

(про Тенґо)

Поки вихід не перекрито

Поласувавши смаженим в одному місці і перейшовши в інше, вони вчотирьох співали караоке й випили пляшку віскі. Коли їхній скромний, але по-своєму галасливий бенкет скінчився, була майже десята. Вийшовши із закускової, Тенґо провів молоду медсестру Адаті до її дому. Недалеко звідси була зупинка автобуса, який курсував до станції, й решта медсестер, природно, попрямували туди. Тенґо з молодою медсестрою йшов безлюдною дорогою хвилин п'ять.

— Тенґо-кун! Тенґо-кун! Тенґо-кун! — наче виспівуючи, промовила вона. — Яке гарне ім'я! Якось так легко вимовляється.

Напевне, медсестра Адаті чимало випила, але через її вроджену червонощокість з кольору обличчя годі було визначити, скільки. Слова вимовляла чітко, повністю, йшла впевнено. Не скидалася на п'яну. Зрештою, люди по-різному п'яніють.

— А я весь час думав, що в мене дивне ім'я, — сказав Тенґо.

— Зовсім не дивне. Тенґо-кун! Легко на слух запам'ятовується. Надзвичайно чудове!

— До речі, я ще не знаю твого імені. Всі називали тебе Куу.

— Куу — це пестливе ім'я. А насправді звати мене Кумі Адаті. Досить непоказне ім'я, правда?

— Кумі Адаті, — повторив уголос Тенґо. — Зовсім непогане. Коротке, невигадливе.

— Дякую, — відповіла медсестра. — Коли так кажуть, то мені здається, наче я стала автомашиною "Honda-Civic".

— Я похвалив.

— Знаю. Вона споживає мало бензину на сто кілометрів пробігу, — сказала медсестра й узяла Тенґо за руку. — Можна потримати за руку? Бо так чомусь приємніше й спокійніше йти.

— Звичайно, можна, — відповів Тенґо. Коли Кумі Адаті стиснула його руку, йому згадалася аудиторія в початковій школі й Аоаме. Тільки відчуття різнилося. Однак щось спільне було між цими двома випадками.

— Я начебто впила, — сказала медсестра.

— Справді?

— Справді.

Тенґо ще раз глянув на її профіль.

— Але ти не здаєшся п'яною.

— Назовні не видно. Така в мене конституція. Однак, гадаю, я досить сп'яніла.

— Бо чимало випила.

— Ага, справді чимало. Давно стільки не пила.

— Іноді й така розвага потрібна, — повторив Тенґо слова, які нещодавно сказала медсестра Тамура.

— Звичайно, — погодилася Кумі Адаті й виразно кивнула. — Іноді й така розвага людині потрібна. Смачно поїсти, випити, голосно поспівати й побалакати про всяку всячину. А з вами, Тенґо-кун, таке трапляється? Тобто ви коли-небудь рішуче провітрюєте свою голову? Мені здається, ніби ви завжди живете стримано, розважливо.

Тенґо задумався над сказаними словами. Чи останнім часом він якось розважався? Не міг згадати. Якщо не міг, то це означало, що, мабуть, не розважався. Може, йому бракувало такого поняття, як "рішуче провітрити голову".

— Начебто не траплялося, — визнав він. "

— Люди бувають різними.

— З різними думками й почуттями.

— І по-різному п'яніють, — сказала медсестра й захихотіла. — Але така розвага потрібна й вам, Тенґо-кун.

— Можливо.

Якийсь час вони мовчки, взявшись за руки, йшли нічною дорогою. Тенґо звернув увагу на те, що її мова змінилася. Коли була в білому халаті, то говорила ввічливо, а от тепер, у цивільному одязі, — можливо, під впливом алкоголю — Тенґо не знав, що відповісти. До цієї молодії медсестри відчував природну приязнь. Та й вона, здається, ставилася до нього прихильно. І запрошувала до себе. Він глянув на небо. Однак небо заволокли густі хмари й не було видно Місяців.

— Недавно, коли я з подругою вперше спробувала гашиш, — сказала медсестра, — мені здалося, ніби я літаю в повітрі. Не дуже високо, сантиметрів п'ять-шість над

землею. Піднялася невисоко, але було досить приємно. Те, що треба.

— І якби впала, не боліло б.

— Саме тоді я відчула на душі спокій. Мені здавалося, що я перебуваю під захистом. Наче огорнута коконом повітряної личинки. Я — доота, а навколо мене, як у повітряної личинки, ледь-ледь видніє мадза.

— Доота? — спитав Тенґо на диво твердим і тихим голосом. — Мадза?

Молода медсестра, наспівуючи якусь пісеньку й енергійно розмахуючи його рукою, йшла нічною дорогою. Своїм зростом вони різнилися, але вона, здавалось, цим не переймалася. Іноді мимо проїжджали автомобілі.

— Мадза й доота. Вони згадуються у "Повітряній личинці". Ви не знаєте? — спитала вона.

— Знаю.

— Книжку читали?

Тенґо мовчки кивнув.

— От і добре. Мені ця книжка страшенно подобається. Влітку купила й прочитала тричі. Рідко коли я стільки разів перечитую одну книжку. А коли вперше курила гашиш, то подумала, що перебуваю в коконі повітряної личинки. Ніби чимось оточена, чекаю народження. І за мною стежить мадза.

— Ти бачила мадзу?. — спитав Тенґо.

— Ага. Бачила. До певної міри із повітряної личинки було видно те, що назовні. А от іззовні не побачиш того, що всередині повітряної личинки. Мабуть, так усе влаштовано. Однак обличчя мадзи я не запам'ятала. Бачила тільки його невиразні обриси. Але розуміла, що ця людина — моя мадза.

— Коротко кажучи, повітряна личинка чимось схожа на материнське лоно?

— Мабуть, можна так сказати. Звісно, я не пам'ятаю того часу, коли була в материнському лоні, а тому не можу точно порівняти обидва випадки, — сказала медсестра й знову хихикнула.

Як часто трапляється на околиці провінційного міста, двоповерховий будинок був дешевої конструкції. Зведений начебто порівняно недавно, але подекуди вже з ознаками занепаду. Зовнішні сходи скрипіли під ногами, двері погано оберталися. Коли дорогою перед ним проїжджала вантажівка, віконні шибки в ньому дрібно деренчали. Стіни, очевидно, були тонкими, і якщо в якійсь квартирі хтось вправлявся у грі на бас-гітарі, то весь будинок перетворювався на резонансну коробку.

Тенґо не дуже цікавився гашишем. Мав здорову голову й жив у світі з двома Місяцями. Тож не потребував ще більше його деформувати. А ще не мав до Кумі Адаті статевого потягу. Він справді ставився до двадцятитрирічної медсестри приязно. Але приязнь і статева жага — цілком різні речі.

Принаймні так уважав Тенґо. Тому якби з її уст не злетіли слова "доота" і "мадза", він, можливо, знайшов би причину, щоб відмовитися від запрошення і не йти до неї в гості. По дорозі сів би на автобус або, якби його не було, зупинив би таксі й повернувся б у готель. Бо, що не кажіть, перебував у "Котячому місті". Тож до небезпечних місць

краще не наближатися. Однак, почувши слова "доота" й "мадза", відмовитися від запрошення вже не міг. Можливо, Кумі Адаті якимось чином підкаже, чому в батьковій палаті з'явилася фігура юної Аомаме в повітряній личинці.

Медсестра справді мешкала удвох із сестрою в одній квартирі з двома невеликими спальнями, їдальнею, кухнею і маленькою вітальнею. Меблі, зібрані з різних місць, не відрізнялися єдиним смаком та індивідуальністю. На кухонному столі з декоративним покриттям стояла недоречно вишукана імітація лампи з багатобарвним абажуром. Коли медсестра відслонила в обидва боки штори з дрібним квітчастим візерунком, Тенґо побачив з вікна якесь поле, а за ним — чорний мішаний ліс. Ніщо в полі зору не псувало краєвиду, який, однак, з кімнати не здавався особливо привітним.

Кумі Адаті посадила Тенґо у вітальні на двомісне крісло — червоне, вишуканої форми "крісло для любовних утіх", перед яким стояв телевізор. Після того добула з холодильника банку пива "Саппоро" й разом з двома склянками поставила перед Тенґо.

— Почекайте, поки переодягнуся у щось радісніше. Я скоро вернуся.

Однак вона довго не поверталася. З дверей навпроти у вузькому коридорі іноді долинали якісь звуки. Чулося скрипіння шухляди комоду, що погано відсувалася. Щось, гупаючи, падало на підлогу. І щоразу тоді Тенґо мимоволі повертав туди голову. Можливо, сп'янів більше, ніж йому здавалося. Крізь тонку стіну із сусідньої квартири проникали звуки якоїсь телевізійної програми. Чулися навіть окремі фрази й через кожних десять-п'ятнадцять секунд — вибухи сміху учасників передачі. Тенґо жалкував, що різко не відмовився від запрошення медсестри. І водночас у глибині душі відчував, що потрапив сюди неминуче.

Двомісне крісло, на якому йому довелося сидіти, було справді дешевим і своєю обшивкою кололо відкриту ділянку шкіри. Видно, і з його формою було щось негаразд, бо хоч як Тенґо викручувався, але не міг знайти зручного положення, й це ще більше його дратувало. Він ковтнув пива й узяв пульт управління, що лежав на столі. Якийсь час дивився на нього, як на якусь дивовижу, а потім увімкнув телевізор. Кілька разів перемкнувши канали, вирішив зупинитися на програмі подорожей "NHK", присвяченій залізницям Австралії. Вибрав саме цю програму, бо порівняно з іншими вона була тихішою. На тлі звуків гобоя жінка-диктор спокійним голосом описувала вишуканий спальний вагон трансконтинентальної залізниці.

Сидячи на незручному кріслі й байдужим поглядом слідкуючи за картиною на екрані, Тенґо думав про "Повітряну личинку". Кумі Адаті не знала, що цей текст насправді написав він. Та байдуже! Проблема в тому, що, конкретно й детально описуючи повітряну личинку, Тенґо сам майже нічого не знав про її реальну суть. Що таке повітряна личинка, що означає "доота" й "мадза" — всього цього він не уявляв собі, коли писав "Повітряну личинку", й тепер не уявляє. Однак медсестра вподобала собі цю книжку й прочитала її тричі. Як таке могло статися?

Коли в телевізійній програмі знайомили із сніданком у вагоні-ресторані, повернулася медсестра й сіла поряд з Тенґо на вузькому "кріслі для любовних утіх". Вони притупилися плечима одне до одного. Кумі Адаті переодяглася у велику сорочку

з довгими рукавами й бавовняні спортивні штани блілого кольору. На сорочці виднів надрукований "смайл". Такий знак Тенґо востаннє бачив на початку 70-х років, коли автоматичні програвачі в публічних місцях здригалися від шалено галасливих мелодій гурту "Grand Funk Railroad". Однак сама сорочка не здавалася такою старомодною. Невже люди все ще десь виробляють сорочки із "смайлом"?

Медсестра принесла з холодильника ще одну банку пива, з шумом його відкрила й, наливши собі у склянку, випила третину. А тоді, як задоволена кішка, примружила очі. Потім показала пальцем на екран телевізора, де поїзд мчав по рейках, прокладених між скелястими горами.

— Де це?

— Австралія, — відповів Тенґо.

— Австралія, — ніби шукаючи на дні пам'яті, сказала вона. — Австралія, що на південній частині земної кулі?

— Ага. Австралія, де живуть кенгуру.

— Одна моя подруга була в Австралії, — потираючи пальцем край ока, сказала медсестра. — Була саме в період парування кенгуру. Розповідала, що в одному місті вони там усюди — в парку, на вулиці — "трудилися".

Тенґо подумав, що треба висловити й свою думку щодо цього, але не знаходив нічого. А тому за допомогою пульта загасив телевізор. І тоді в кімнаті відразу стало тихо. Несподівано перестав звучати й телевізор у сусідній квартирі. Нічну тишу іноді порушував тільки гуркіт автомобілів, що проїжджали вулицею. Але, прислухавшись, Тенґо почув удалині слабкий приглушений звук. Невідомо чий, той звук був регулярно ритмічним. Іноді ущухав і після короткої паузи знову починався.

— Це — сова. Живе в лісі поблизу й кричить, коли настає ніч.

— Сова, — невиразним голосом повторив Тенґо.

Кумі Адаті поклала голову на його плече й, нічого не кажучи, міцно тримала його руку. Її волосся лоскотало йому шию. "Крісло для любовних утіх" усе ще залишалося незручним. Сова й далі багатозначно кричала в лісі. Її крик, здавалось, спонукав до чогось і водночас застерігав. Звучав як застереження, що включало й спонукування. Був дуже багатозначним.

— Тенґо-кун, може, я занадто нав'язлива? — запитала медсестра.

Тенґо промовчав.

— Приятеля не маєш?

— Це складна проблема, — набравши серйозного вигляду, відповіла вона. — Більшість кмітливих хлопців після закінчення середньої школи їдуть до Токіо. Бо тут ніде вчитися й важко знайти пристойну роботу. Нема іншої ради.

— Однак ти залишилася.

— Ага. Зарплата невелика, а робота тяжка, але тутешнє життя мені подобається. Тільки нелегко знайти собі приятеля. А якщо й випадає така нагода, то трапляється не такий, якого хотілося б.

Настінний годинник показував майже одинадцяту годину. Після одинадцятої

готель замикався на ніч. Однак Тенґо ніяк не міг піднятися з цього незручного крісла. Не мав достатньої, як того хотів, сили. Може, винною в цьому була форма крісла, а може, він сп'янів більше, ніж йому здавалося. Мимоволі слухаючи крик сови й відчуваючи на шиї колюче волосся медсестри, Тенґо поглядав на імітацію лампи з квітчастим абажуром.

Наспівуючи якусь веселу пісеньку, Кумі Адаті готувала гашиш. Його чорний шматок дрібно, наче сушений тунець, порізала лезом безпечної бритви, затовкла у спеціальну пласку невеличку люльку й зосереджено чиркнула сірником. По кімнаті повільно поплив особливий солодкуватий дим. Спочатку медсестра взялася смоктати люльку. Сильно вдихаючи, довго затримувала дим у легенях, а тоді неквапливо видихала. Жестом руки показала, щоб і Тенґо робив так само. Він послухався — якомога довше затримував дим у легенях, а потім повільно видихав.

Люлька не один раз переходила з одного рота до другого. Увесь цей час вони обоє мовчали. Сусіди за стіною ввімкнули телевізор і звідти долинав сміх учасників гумористичної передачі. Звук був трохи гучнішим, ніж перед тим. Веселий регіт у студії переривала тільки комерційна реклама.

Спільне куріння тривало хвилин п'ять, але нічого особливого не сталося. Навколишній світ не показував жодних змін. Його барви, форма й запахи залишалися незмінними. Сова все ще кричала в лісі, а волосся Кумі Адаті так само поколювало його шию. Двомісне крісло було так само незручним. Стрілки настінного годинника рухалися з однаковою швидкістю, а люди в телевізорі на чийсь жарт і далі заливалися сміхом. Особливим сміхом, який не міг стати щасливим, хоч би скільки вони сміялися.

— Нічого не сталося, — сказав Тенґо. — Можливо, на мене не діє.

Медсестра постукала легенько двічі по його коліну.

— Не турбуйтеся. Потрібен певний час.

Незабаром, як сказала медсестра, щось таки сталося.

У вухах так дзенькнуло, ніби хтось натиснув на таємний вмикач, а потім у голові щось поволі захиталося. Враження було таке, ніби чашка з рисовою кашею перекинулася. "Мозок захитався", — подумав Тенґо. Таке відбувалося з ним уперше. Він відчував, що мозок — це субстанція. Відчував його в'язкість. Глибокий крик сови проникав у вуха, змішувався з рисовою кашею і безслідно танув.

— Сова в мені, — сказав Тенґо. Тепер сова стала невіддільною важливою частиною його свідомості.

— Сова — бог-охоронець лісів, мудра істота, а тому наділяє нас нічним розумом, — сказала медсестра.

Але як і де можна знайти цей розум? Сова була всюди й ніде.

— Не можу придумати запитання, — сказав Тенґо.

Медсестра міцно стискала його руку.

— Не треба запитань. Самому можна зайти в ліс. Бо це дуже просто.

За стіною знову пролунав сміх на гумористичній програмі. Вибухнули оплески. Можливо, асистент телестудії, поки камера не знімала, показав учасникам картку з

написом "Сміх" або "Оплески". Заплющивши очі, Тенґо подумав про ліс. "Сам зайду в ліс. У темний ліс, володіння карликів. Але й там є сова. Сова — мудра істота, вона наділить нас нічним розумом".

Та несподівано всі звуки ущухли. Хтось підійшов ззаду й, здавалось, нишком заткнув вуха. Хтось десь закрив одну кришку, а хтось інший десь-інде відкрив іншу. Вхід і вихід помінялися місцями.

Коли Тенґо опам'ятався, то був уже в аудиторії початкової школи.

У навстіж розчинені вікна із шкільного двору влітали дитячі голоси. Раз у раз подував вітер і гойдав білими шторами. Поряд була Аомаме, яка міцно стискала його руку. Така сама, як завжди, картина... Та ні, тепер вона трохи різнилася. Усе перед його очима було до невпізнання яскравим і свіжим. Він виразно, до найменших подробиць, бачив форму всіх предметів. Досить було простягти руку, щоб торкнутися до них. Ніздрі різко щипав запах пообідньої пори на початку зими. Здавалось, ніби дотеперішній покрив енергійно зірвано. Справжній запах однієї пори року, що визначав душевний настрій. До нього невіддільно домішувався запах ганчірки біля класної дошки, мийного засобу для прибирання аудиторії й опалого листя, спалюваного в кутку шкільного двору. Вдихаючи його глибоко в легені, Тенґо відчував, як сильно розширюється його серце. Організм мовчазно перебудовувався. Серце перестало битися по-звичному.

На одну мить двері часу відчинилися назовні. Давнє й нове світло змішалися в одне. Давнє й нове повітря злилися в одне. "Те саме світло й те саме повітря", — подумав Тенґо. Завдяки цьому все стало зрозумілим. Майже все. І чого цього запаху він не міг досі пригадати? Хоча це так просто. Хоча це такий звичний світ.

— Я хотів зустрітися з тобою, — сказав Тенґо Аомаме. Цей голос був невпевненим, наче здалека. Але, безперечно, його голосом.

— І я хотіла зустрітися з тобою, — сказала дівчина голосом, схожим на голос Кумі Адаті. Межа між реальністю та уявою зникла. Намагаючись її побачити, Тенґо відчув, що чашка з рисовою кашею перехилилась і його мозок захитався.

— Я повинен був раніше тебе розшукувати. Але не міг, — сказав Тенґо.

— І тепер ще не пізно. Ти можеш знайти мене, — сказала дівчина.

— Як зможу знайти?

Відповіді не було. Для неї бракувало слів.

— А все-таки я зможу знайти, — сказав Тенґо.

— Бо я змогла знайти тебе, — сказала дівчина.

— Ти знайшла мене?

— Знайди мене, — відповіла дівчина. — Поки є ще час.

Білі штори, ніби душа, яка не встигла втекти, безшумно й сильно гойднулися. Це було останнє, що побачив Тенґо.

Він прийшов до тям у вузькому ліжку. Лампа була погашена, а в кімнату крізь щілину між шторами приникало слабке світло вуличного ліхтаря. На Тенґо була теніска й довгі шорти, а на Кумі Адаті — лише сорочка із "смайлом". Її м'які груди

впиралися в його передпліччя. У голові Тенґо все ще кричала сова. Зараз увесь нічний ліс був у ньому.

Навіть перебуваючи у ліжку з цією молодою медсестрою, він не відчував статевого потягу. Як, здається, й вона. Обхопивши його рукою, вона тільки хихотіла. Тенґо не розумів, що її так смішило. Може, хтось десь показав карточку з написом "Сміх".

"Цікаво, котра зараз година?" — подумав він. Спробував підвести голову й глянути на годинник, але його ніде не було. Медсестра раптом перестала сміятися й обома руками обхопила його за шию.

— Я відродилася! — її теплий подих ударив його у вухо.

— Ти відродилася, — сказав Тенґо.

— Бо один разу померла.

— Ти один раз померла, — повторив він.

— Уночі, коли падав холодний дощ, — сказала вона.

— Чому ти померла?

— Щоб отак, як зараз, відродитися.

— Ти відроджуєшся, — сказав Тенґо.

— Більш-менш, — прошепотіла вона дуже тихо. — У різних формах.

Тенґо задумався над цією фразою. Що, власне, означає "біль-менш відродитися у різній формі"? Його обтяжений мозок наповнювався паростками життя, як первісний океан. Однак це нікуди його не вело.

— Звідки приходить повітряна личинка?

— Помилкове запитання, — відповіла медсестра. — Так-так.

Вона заговтузилася на ньому. Тенґо відчув своїми стегнами густе волосся на її лобку, що, здавалось, було частиною її мислення.

— Тобі щось потрібне, щоб відродитися? — спитав Тенґо.

— Найголовніша проблема відродження, — сказала медсестра, ніби відкриваючи таємницю, — полягає у тому, що можна відродитися тільки для когось, а не для себе.

— "Більш-менш у різних формах" — саме це й означає?

— Як тільки розвидниться, вам треба звідси йти. Поки виходу не перекрито.

— Як тільки розвидниться, я звідси піду, — повторив Тенґо її слова.

Вона ще раз потерлася своїм густим волоссям на лобку об його стегна. Ніби старалася залишити там якийсь знак.

— Повітряна личинка нізвідки не приходить. Хоч би скільки ви чекали, вона не прийде.

— Ти в цьому впевнена?

— Бо я один раз померла, — відповіла медсестра. — Вмирати трудно. Набагато трудніше, ніж ви, Тенґо-кун, сподіваєтеся. І дуже самотньо. Настільки, що аж дивно, як може людина бути такою самотньою. Раджу запам'ятати. Але, врешті-решт, без смерті нема відродження.

— Без смерті нема відродження, — підтвердив він.

— Але людина, живучи, наближається до смерті.

— Людина, живучи, наближається до смерті, — повторив Тенґо, не розуміючи змісту цих слів.

Вітер і далі гойдав білими шторами. У повітрі аудиторії перемішався запах ганчірки біля класної дошки, мийного засобу й диму від спалюваного опалого листа. Хтось вправлявся у грі на флейті. Дівчина міцно стискала його руку. У низу живота він відчував солодкий біль. Однак ерекції не було. Вона прийде набагато пізніше. Слова "набагато пізніше" обіцяли йому вічність — довгу палицю, що не має кінця. Чашка з рисовою кашею знову перехилилась, а мозок захитався.

Прокинувшись, Тенґо довго не міг згадати, де він. Потрібен був час, щоб відтворити в голові перебіг подій минулої ночі. Крізь щілини у шторах пробивалося сліпуче ранкове проміння, галасливо співало вранішнє птаство. У вузькому ліжку він спав у страшенно незручній позі. Таке траплялося з ним часто. Поряд була жінка. Вона міцно спала, поклавши голову на подушку. Її волосся спадало на щоки, як свіжа осіння трава, омита вранішньою росою. "Кумі Адаті", — подумав Тенґо. Молода медсестра, якій щойно сповнилося двадцять три роки. Його наручний годинник лежав на підлозі біля ліжка. Стрілки годинника показували сьому годину двадцять хвилин ранку.

Тихо, щоб не розбудити медсестри, Тенґо спустився з ліжка й крізь щілину між шторами глянув за вікно. Там простягалося поле, засаджене рядами присадкуватих капустин на чорній землі. А за ним виднів мішаний ліс. Тенґо згадав крик сови. Учора вночі там кричала сова. Нічна мудра істота. Слухаючи її крик, Тенґо й медсестра курили гашиш. На його стегнах усе ще залишилося відчуття її жорсткого волосся на лобку.

Тенґо зайшов у кухню й зачерпнув з-під крана пригоршню води. У нього горло пересохло настільки, що ніяк не міг втамувати спраги. У всьому іншому не помічав жодних змін. Голова не боліла, тіло не було млявим. Свідомість була ясною. Тільки здавалося, ніби увесь організм провентильовано понад міру. Як водогінні труби, вміло прочищені сантехніком. У тенісці й довгих шортах він зайшов у вбиральню й довго справляв малу нужду. Обличчя, відбите у незнайомому дзеркалі, видалося йому чужим. Подекуди на ньому стирчали волосинки. Пора голитися.

Повернувшись у спальню, Тенґо зібрав свій одяг, який валявся на підлозі впереміш з одягом медсестри. Він не міг пригадати, коли і як роздягнувся. Знайшов обидві шкарпетки, надів сині джинси й сорочку. Одягаючись, наступив на великий дешевий перстень. Підняв його й поклав на столик при узголів'ї. Нап'яв на себе светр з круглим вирізом, узяв у руки вітровку. Впевнився, що гаманець і ключі в кишені. Медсестра, натягнувши ковдру до самих вух, міцно спала. Навіть не було чути, як вона дихає уві сні. "Може, слід розбудити? Хай там що, цього не робитиму, — подумав Тенґо. — Але ж переспав ніч у ліжку разом з нею". Піти, не попрощавшись, вважав нечемним. Однак вона спала глибоким сном і казала, що сьогодні в неї вихідний. Якщо він її розбудить, то що потім робитимуть?

Помітивши біля телефонного апарата папір і кулькову ручку, написав: "Дякую за

вчорашню ніч. Було приємно. Повертаюся в готель. Тенґо". Дописав і час. Записку поклав на столик при узголів'ї й замість прес-пап'є притиснув піднятим перснем. А тоді взувся у зношені тенісні туфлі на гумовій підшві й вийшов надвір.

Пройшовши трохи дорогою, натрапив на автобусну зупинку. Почекав п'ять хвилин, поки прибув автобус, що прямував до станції. До кінцевої зупинки їхав із галасливими учнями, хлопцями й дівчатами, середньої школи. Хоча Тенґо із зарослим обличчям повернувся після восьмої ранку, ніхто в готелі нічого йому не сказав. Очевидно, для них це не було особливою дивиною. Вони мовчки швиденько приготували йому сніданок.

Запиваючи теплий сніданок чаєм, Тенґо згадав, що сталося минулої ночі. Три медсестри запросили його поласувати смаженим м'ясом. У найближчій закусочній вони співали караоке. Він пішов з Кумі Адаті до неї на квартиру й, слухаючи крик сови, кури з нею індійський гашиш. Відчув, як його мозок перетворився на густу рисову кашу. А коли опам'ятався, то вже був в аудиторії початкової школи взимку. Нюхав запах її повітря, розмовляв з Аоаме. Після того Кумі Адаті розповідала в ліжку про смерть і відродження. Були неправильні запитання і багатозначні відповіді. У мішаному лісі безперестанку кричала сова, а в телевізійній передачі реготали люди.

У спогаді були окремі прогалини. Бракувало кількох з'єднувальних ланок. А от наявні частини згадувалися навдивовижу яскраво. Йому вдавалося відтворити кожне сказане слово. Тенґо запам'ятав останні слова медсестри. Слова поради й застереження.

— Як тільки розвидниться, вам треба звідси йти. Поки вихід не перекрито.

Мабуть, справді-таки треба забиратися звідси. Він узяв відпустку й приїхав у це місто, щоб ще раз зустрітися з десятирічною Аоаме, що в повітряній личинці. Майже два тижні щодня відвідував оздоровницю й голосно читав батькові книжку. Однак повітряна личинка не з'явилася. Натомість тоді, коли він майже хотів махнути на це рукою, Кумі Адаті приготувала йому видіння іншого роду. В ньому він ще раз зустрівся з юною Аоаме й поговорив з нею. "Знайди мене, поки є ще час", — сказала Аоаме. Та ні, може, насправді це сказала Кумі Адаті. Важко розрізнити. Байдуже, немає значення! Кумі Адаті один раз померла й відродилася. Не заради себе, а для когось. Тенґо вирішив поки що повірити в те, що там почув. Це найголовніше. Можливо.

Він перебував у "Котячому місті". Лише тут були речі, яких ніде не міг знайти. Заради цього пересів з експреса на електричку й прибув сюди. Однак у всьому, що знайшов тут, містився ризик. Якщо вірити Кумі Адаті, ризик фатального роду. В нього пальці засвербіли — значить, щось зловісне наближається.

Треба негайно повертатися до Токіо. Поки виходу не перекрито й поїзд усе ще стоїть на станції. Але перед тим слід побувати в оздоровниці, зустрітись і попрощатися з батьком. І де в чому переконатися.

Розділ 10

(про Усікаву)

Збирання солідних доказів

Усікава вирушив до містечка Ітікаві. Налаштувався на досить довгу поїздку, але насправді виявилося, що Ітікава міститься за річкою, вже в префектурі Тіба, не дуже далеко від центру столиці. На залізничній станції він узяв таксі й назвав бажану початкову школу. До неї прибув після першої, коли скінчилася обідня перерва й почалися пообідні заняття. З музичного класу линув хоровий спів, у шкільному дворі відбувався урок фізичної культури — змагання з футболу. Діти з криком ганялися за м'ячем.

Усікава не зберіг добрих спогадів про свою початкову школу. Фізкультура, особливо ігри з м'ячем, була не по ньому. Він, млявий коротун, страждав астигматизмом. Крім того, від народження не мав рухових нервів. Уроки фізкультури були для нього справжнім кошмаром. З інших предметів мав високі оцінки. Загалом його голова добре працювала, і він успішно вчився (саме тому в двадцяти-п'ятирічному віці склав іспити на юриста). Однак ніхто з оточення не любив і не поважав його. Напевне, однією з причин такого ставлення була його фізична недолугість. Звісно, і з рисами обличчя він мав проблеми — змалку велике обличчя, злий вираз очей і сплюснута голова. Обидва краї його товстих губ звисали, і, здавалось, з них от-от потече слина (так лише здавалось, але насправді вона не текла). Волосся кучеряве, скуйовджене. Його зовнішність людей не приваблювала.

У початковій школі Усікава майже не розкривав рота. Сам уважав, що в разі потреби виявиться красномовним. Але не мав з ким по-дружньому порозмовляти й не випадала нагода показати перед людьми свої ораторські здібності. Тому він постійно мовчав. І коли інші розповідали, навіть будь-що, то він узяв собі за звичку уважно слухати. Мав намір щось із цього добути. Ця звичка потім стала для нього корисним знаряддям. За його допомогою Усікава відкрив багато цінних фактів. Одним з таких "цінних фактів" було те, що більшість людей у світі не вміє думати власною головою. І лише таких він ні про кого не розпитував.

У всякому разі, Усікава не пригадував жодного приємного епізоду свого життя з того часу, коли ходив до початкової школи. І після того від самої думки про те, що доведеться відвідати початкову школу, занепадав духом. Хоч між префектурою Сайтама й Тіба є якась відмінність, початкові школи будь-де в усій країні майже однакові. Мають однаковий вигляд і діють за однаковими принципами. А проте Усікава спеціально подався до початкової школи в Ітікаві. Таку важливу справу не міг доручити комусь іншому. Він зателефонував до шкільної приймальні і домовився про зустріч з відповідною особою о пів на другу.

Заступниця директора, невисока жінка років сорока п'яти, була стрункою, з правильними рисами обличчя, й охайно одягненою. Заступниця директора? Усікава задумався. Про таку посаду він ані разу не чув. Але ж він закінчив початкову школу дуже давно. Напевне, за той час багато чого змінилося. Мабуть, вона приймала різноманітних відвідувачів, бо, навіть побачивши незвичну зовнішність Усікави, особливо не здивувалася. А може, просто вміла себе тримати. Вона провела його в чистеньку приймальню й запропонувала стілець. Сама сіла напроти й приязно

всміхнулася. Ніби запитувала: "То яку приємну розмову тепер почнемо?"

Вона викликала в його пам'яті згадку про одну дівчину з його класу в початковій школі. Вродливу, успішну в навчанні, привітну й відповідальну. Добре виховану, здібну до гри на піаніно. І вчителі її любили. Усікава часто поглядав на неї під час уроків. Найчастіше ззаду. Але ні разу з нею не заговорив.

— Ви цікавитеся випускниками нашої школи? — спитала заступниця директора.

— Вибачте, що раніше не сказав, — відповів Усікава й простягнув їй свою візитну картку. Таку саму, яку передав Тенґо. На ній було написано: "Фонд як юридична особа. Нове Японське товариство сприяння розвитку науки й мистецтва. Штатний директор". Усікава розповів їй майже ту саму вигадку, що й Тенґо. Те, що Тенґо Кавана, випускник цієї початкової школи, як письменник став вагомим кандидатом на отримання фінансової допомоги фонду. І що про нього потрібно зібрати дуже загальні відомості.

— Це чудова справа, — сказала усміхнена заступниця директора. — Для нашої школи це велика честь. Ми охоче з вами співпрацюватимемо, наскільки зможемо.

— Я думаю, що було б добре, якби я міг поговорити безпосередньо з учителькою, яка ним опікувалася, — сказав Усікава.

— Спробую дізнатися. Минуло вже двадцять років і, можливо, вона пішла на пенсію.

— Дякую, — сказав Усікава. — І, якщо можна, я хотів би дізнатися ще про одне.

— Про що саме?

— Можливо, того самого року разом з Тенґо Каваною у вашій школі навчалася Масамі Аоаме? Ви не могли б розізнати, чи Кавана-сан та Аоаме-сан не вчилися в одному

класі?

Заступниця директора подивилася на Усікаву трохи з підозрою.

— А хіба Аоаме-сан має якийсь стосунок до питання про надання фінансової допомоги Кавану-санові?

— Ні, не має. Просто у творі, який написав Кавана-сан, згадується людина, схожа на Аоаме-сан, й нам треба з'ясувати кілька питань щодо неї. У цьому нема нічого складного. Проста формальність.

— Зрозуміло. — Обидва краї її прямих губ ледь-ледь піднялися. — Однак, сподіваюсь, ви знаєте, що бувають випадки, коли інформацію про приватне життя особи не можна нікому передавати. Скажімо, про успішність у школі або родинні обставини...

— Це мені добре відомо. Ми тільки хочемо знати, чи вона справді вчилася в одному з Каваною-саном класі. І були б вам щиро вдячні, якби ви могли назвати нам тодішню вчительку Кавани-сана та її адресу.

— Зрозуміло. З такими проблемами, сподіваюсь, проблем не буде. Ви сказали Аоаме-сан?

— Так. Ієрогліфи означають "зелений біб". Рідкісне прізвище.

Усікава написав кульковою ручкою на аркушику з блокнотика "Масамі Аоаме" й

передав заступниці директора. Вона взяла його записку й, подивившись на Усікаву кілька секунд, поклала у папку, що лежала на столі.

— Можете тут почекати? Я загляну в архівні справи. Відкриту інформацію попрошу скопіювати.

— Мені дуже незручно, що забираю у вас стільки дорогоцінного часу, — вибачливо сказав Усікава.

Заступниця директора, елегантно хитнувши подолом своєї спіднички-кльошу, вийшла з приймальні. Мала гарну поставу й ходу. А також вишукану зачіску. Як на свій вік, справляла приємне враження. Усікава сів зручніше на стільці й гаяв час, читаючи свою книжку кишенькового формату.

За п'ятнадцять хвилин вона повернулася. До грудей притискала світло-брунатний службовий конверт.

— Кавана-сан був, здається, надзвичайно здібною дитиною. Завжди відмінно вчився і, крім того, досягав чудових успіхів у спорті. Особливо виділявся у математиці, настільки, що в початковій школі розв'язував задачі з програми для учнів середньої школи вищого ступеня. Перемагав і в конкурсах, а газети писали про нього як про вундеркінда.

— От молодчина! — сказав Усікава.

— Та от що дивно. Хоча в той час він прославився як вундеркінд з математики, в дорослому віці, кажуть, проявився і в літературі.

— Щедрий талант, як і багате підземне джерело, знаходить вихід у різноманітних місцях. Тепер він викладає математику й водночас пише художні твори.

— Зрозуміло, — сказала заступниця директора, граціозно поводячи бровами. — Порівняно з ним про Аомаме-сан відомо небагато. У п'ятому класі вона перейшла в іншу школу. Її взяли до себе родичі, що мешкали в столичному районі Адаті, й влаштували в тамтешню початкову школу. З Тен'го Каваною вчилася в третьому й четвертому класі.

"Як я і сподівався", — подумав Усікава. Між ними двома все-таки був якийсь зв'язок.

— Класним керівником була тоді вчителька Ота. Сюнко Ота. Тепер вона працює у міській початковій школі містечка Нарасіно.

— Якщо я туди зателефоную, то зможу з нею побачитися?

— Я вже телефонувала, — злегка всміхаючись, відповіла заступниця директора. — Мені сказали, що в такій справі вона радо з вами поговорить.

— Не знаю, як вам і дякувати, — сказав Усікава. Жінка виявилася не тільки вродливою, а ще й моторною в роботі.

Заступниця директора на звороті своє візитної картки написала прізвище та телефонний номер початкової школи в кварталі Цуданума, де вчителька Ота працювала, й передала її Усікаві. Той заховав її, як щось дорогоцінне, в гаманець.

— Цікаво, що в біографії Аомаме-сан є релігійне тло, — сказав Усікава. — І це нас трохи непокоїть.

Заступниця директора нахмурила брови, а в кутиках її очей зібралися маленькі зморшки. Тільки дуже самодисциплінована жінка середнього віку може мати такі чарівні зморшки з делікатним інтелектуальним змістом.

— Вибачте, але ми не можемо обговорювати тут подібної проблеми, — сказала вона.

— Проблеми, що стосується особистого життя особи? — запитав Усікава.

— Саме так. Особливо релігійної проблеми.

— А якщо я зустрінуся з учителькою Ота, то можу розпитувати про такі речі?

Заступниця директора ледь-ледь повернула ліворуч своє тонке підборіддя й багатозначно всміхнулася.

— Нас не повинно стосуватися те, що скаже особисто вчителька Ота.

Усікава встав і чемно подякував заступниці директора, а вона передала йому службовий конверт з документами.

— Я скопіювала матеріал, який можна відкрити стороннім людям. Матеріал про Кавану-сана. Дещо є і про Аомаме-сан. Буду рада, якщо це стане вам у пригоді.

— Ви мені дуже допомогли. Щиро дякую за вашу доброту.

— Якщо з'ясується питання про фінансову допомогу, то, будь ласка, повідомте. Бо для нашої школи це велика честь.

— Я впевнений у позитивному результаті, — відповів Усікава. — Я кілька разів зустрічався з Каваною-саном і вважаю його обдарованим юнаком з великим майбутнім.

Усікава зайшов у їдальню на станції в Ітікаві й за атомним обідом пробіг очима по матеріалу, що містився в конверті. Це були звичайні відомості про навчання у школі Тенґо й Аомаме. Серед них і похвальні грамоти за успіхи Тенґо в навчанні й спорті. Він справді був надзвичайно здібним учнем. Напевне, для нього школа ні разу не перетворювалася на кошмарний сон. Наводилася копія газетної статті про його перемогу на математичному конкурсі. На старій, а тому невиразній газеті видніло також обличчя юного Тенґо.

Перекусивши в їдальні, Усікава подзвонив до початкової школи у кварталі Цуданума. Порозмовляв з учителькою Сюнко Ота й домовився про зустріч з нею в цій школі о четвертій годині. "О цій порі, гадаю, зможемо спокійно поговорити", — сказала вона.

"За один день відвідати дві початкові школи й стільки зробити..." — зітхаючи, подумав Усікава. Від самої думки про це йому на душі стало важко. Однак те, що він спеціально сюди приїхав, принесло свої плоди. Стало ясно, що Тенґо й Аомаме два роки навчалися в одному й тому ж класі. Це був значний крок уперед.

Тенґо допоміг Фукаері Фукада в тому, що, надавши "Повітряній личинці" літературно-художньої форми, зробив її бестселером. Аомаме в номері готелю "Окура" потай убила Тамоцу Фукада, батька Фукаері. Очевидно, вони обоє діяли спільно з метою завдати удару секті "Сакіґаке". Можливо, домовилися про таку співпрацю. Мабуть, слушно так припускати.

Однак тим двом охоронцям із "Сакіґаке" ще не варто про це казати. Усікава не

любив подавати інформацію невеликими шматками. Перед тим, як щось певне сказати, жадібно збирав, усебічно розглядав її і добирав солідні докази. Така звичка вводити людей в оману залишилася в нього з того часу, коли працював адвокатом. Удаючи скромного, присипляв пильність клієнта, викладав тверді факти й на завершальному етапі ставив справу з голови на ноги.

Прямуючи в електричці до кварталу Цуданума, Усікава подумки складав кілька гіпотез.

Можливо, Тенґо й Аоаме кохалися. Звичайно, не з десятирічного віку, а, як можна припустити, випадково зустрілися після закінчення школи й подружилися. І за якихось, зовсім невідомих, обставин об'єдналися, щоб знищити релігійну організацію "Сакіґаке". Це була одна гіпотеза.

Однак, наскільки знав Усікава, не було жодних ознак того, що вони спілкувалися. Тенґо мав регулярну фізичну близькість із заміжньою жінкою, старшою від нього на десять років. Судячи з його характеру, можна зробити висновок, що він, напевне, не підтримував би постійних статевих стосунків з іншою жінкою, якби був глибоко пов'язаний з Аоаме. На таку спритність не спромігся б. Усікава перед тим два тижні розслідував його поведінку. Тенґо три дні на тиждень викладав математику в підготовчій школі, а решту днів здебільшого перебував дома. Мабуть, писав роман. А надвір виходив іноді лише для прогулянки або за покупками. Вів просте, скромне життя. Чогось незрозумілого за ним не помічалось. Усікава ніяк не міг і подумати, що через якісь обставини Тенґо брав участь у таємній змові, спрямованій на вбивство людини.

Взагалі Усікава відчував особисту прихильність до Тенґо, безпретензійного, щирого юнака із сильним почуттям самостійності й незалежності від людей. Як часто трапляється у людей високої статури, Тенґо не був спритним, схильним діяти тишком-нишком і хитрувати. Належав до людей, які йдуть прямо, якщо вже щось вирішили. В ролі юриста або брокера фондової біржі він, напевне, не досягнув би великого успіху. Відразу хтось підставив би йому ногу, і в критичний момент він зазнав би краху. А от як учитель математики й письменник він якимось давав собі раду. Не дуже товариський і не красномовний, він подобався деяким жінкам. Коротко кажучи, Тенґо був явною протилежністю Усікаві.

— А от про Аоаме Усікаві майже нічого не було відомо. Він знав тільки, що вона народилася в сім'ї палких членів "Братства свідків" й що змалечку мати брала її з собою, коли навертала людей у свою віру. А навчаючись у п'ятому класі початкової школи, зреклася віри й опинилася в домі родичів, що мешкали в столичному районі Адаті. Очевидно, більше не могла терпіти. На щастя, наділена добрими фізичними здібностями, вона стала сильним гравцем софтбольної команди в середній школі. І тим самим привернула до себе увагу людей. Завдяки цьому, отримавши стипендію, змогла вступити до університету фізичної культури. Ось такі факти зібрав Усікава. Однак він нічого ніяк не знав про те, який в Аоаме характер, яке мислення, які сильні й слабкі сторони та яке її особисте життя. Мав на руках лише низку документів, що стосувалися

її біографії.

А проте, вкладаючи в голову біографічні дані про Тенґо й Аоаме, Усікава збагнув, що в них є чимало спільного. Насамперед те, що в дитячому віці вони не зазнали щастя. Мати водила Аоаме із собою вулицями міста, коли поширювала їхню віру. Переходила з одного дому до іншого й натискала кнопку дзвінка на дверях. Усі діти членів "Братства свідків" мусили допомагати своїм матерям. А батько Тенґо працював збирачем абонентної плати "NHK". І також ходив від одних дверей до інших. Як і мати із "Братства свідків", напевне, брав із собою сина? Мабуть. Зрештою, якби Усікава був його батьком, то робив би так само. Разом з дитиною збір плати зростає, а крім того, не треба було платити комусь за її догляд. Одним пострілом він убивав двох зайців. Але, напевне, це не приносило Тенґо радості. А може, малим Тенґо й Аоаме довелося зустрічатися на вулицях Ітікави.

І Тенґо, й Аоаме, отримавши спортивну стипендію, старалися якомога далі відійти від батьків. Обое справді стали здібними спортсменами. Мабуть, природа наділила їх такими нахилами. Та й становище складалося так, що вони мусили бути здібними. Стати визнаним спортсменом і досягти великих успіхів — це був майже єдиний засіб здобути незалежність. Дорогоцінний квиток для самозбереження. Вони обое думали й ставилися до світу по-іншому, ніж їхні звичайні десятирічні однолітки.

Як добре поміркувати, то становище Усікави також було схожим. Народившись у заможній сім'ї, він не потребував стипендії й завжди мав гроші на дрібні витрати. Але, щоб поступити в першорядний університет і здобути юридичну освіту, мусив відчайдушно вчитися. Як Тенґо й Аоаме. Не мав вільного часу, щоб гратися, як однокласники. Відмовився від різних життєвських насолод (зрештою, важко доступних навіть при бажанні) й цілковито поринув у навчання. Його душа безперестанку коливалася між комплексом неповноцінності й почуттям вищості. "Я схожий, так би мовити, на Раскольникову, що не зміг зустрітися із Сонею", — часто думав він.

"Е ні, зі мною все гаразд. Тепер уже не варто про це думати. Вернусь до проблеми Тенґо й Аоаме", — вирішив Усікава.

Якби Тенґо й Аоаме через двадцять років десь випадково зустрілись і порозмовляли, то, напевне, здивувалися б, що в них так багато спільного. Тож багато чого могли б розповісти. І тоді, можливо, сильно сподобалися б одне одному. Ось таку картину зумів яскраво уявити собі Усікава. Доленосну зустріч. Справжню любовну історію.

Та чи відбулася насправді така зустріч? Чи народилася любовна історія? Ясна річ, Усікава цього не знав. Однак у тому, щоб думати, що вони зустрілися, була своя логіка. А тому, об'єднавшись, вони розпочали напад на "Сакіґаке". З різних боків — Тенґо з допомогою авторучки, Аоаме з використанням особливої технології. Проте до такої гіпотези Усікава ніяк не міг звикнути. Вона узгоджувалася з логікою, але не була переконливою.

Якби між Тенґо й Аоаме зав'язалися такі глибокі взаємини, то обов'язково вплили б на поверхню. Доленосна зустріч породила б по-своєму доленосні наслідки, і

це впало б в очі пильному Усікаві. Можливо, Аоаме приховує цей факт. А от Тенго на таке неспроможний.

Усікава будував своє життя в основному за законами логіки. Без переконливих доказів уперед не посувався. Та водночас вірив у свою вроджену інтуїцію. А вона суперечила сценарію, за яким Тенго й Аоаме змовилися діяти спільно. Усікава ледь-ледь, але вперто хитнув головою. Може, взагалі кожне з них ще не знає про існування іншого. Може, їхні одночасні дії проти "Сакіґаке" — чиста випадковість.

Навіть якщо це неймовірна випадковість, така гіпотеза краще відповідала інтуїції Усікави, ніж гіпотеза спільної змови. Кожне з них, керуючись різним мотивом і різною метою, випадково водночас, з різних боків, накинулися на "Сакіґаке". В цій історії існують дві сюжетні лінії.

"Та хіба люди "Сакіґаке" з охотою сприймуть таку зручну гіпотезу? Навряд, — подумав Усікава. — Вони відразу вхопляться за гіпотезу спільної змови. Зроду люблять підступність. Перед тим, як подавати сиру інформацію, треба зібрати солідніші докази. Бо інакше зведу їх на манівці й цим завдам і собі шкоди".

Так думав Усікава в електричці, що прямувала з Ітікави до Цудануми. Мимоволі супився, зітхав і втуплювався у простір перед собою. Дівчинка — учениця початкової школи, що сиділа навпроти, здивовано поглядала на Усікаву. Щоб приховати своє збентеження, він провів долонею по своїй сплюснутій голові. Однак такий рух, здається, налякав дівчинку. Перед зупинкою на станції Нісіфунабасі вона раптом встала й притьмом кудись пішла.

Розмова з учителькою Сюнко Ота відбулася в шкільній аудиторії після уроків. Жінка років п'ятдесяти п'яти була цілковитою протилежністю вишуканій заступниці директора початкової школи в Ітікаві. Невисока, присадкувата, з дивовижною клишоною ходю. На носі мала невеликі окуляри в металевій оправі, а її широке пласке міжбрів'я вкривав дрібний пушок. Вовняний костюм, невідомо коли пошитий, але давно немодний, злегка відгонив запахом чогось схожого на нафталін. Був дивного рожевого кольору, до якого домішувалося щось недоречне. Мабуть, комусь хотілося приємного спокійного забарвлення, але наміру не вдалося досягти, й ця рожевість потонула в неспокійності, безіменності й примиренні з неминучим. І тому новісінька блузка, що визирала ззаду на шиї, скидалася на нерозважливого гостя, що затесався до людей, які вночі сидять біля покійника. Сухе сивувате волосся тимчасово притримувала пластикова шпилька. Її руки й ноги поповніли, на коротких пальцях не було жодного персня. На шиї, немов життєві зарубки, виразно виступали три тонкі зморшки. А може, це був знак того, що три бажання вже здійснилися. "Та, мабуть, це не так", — припустив Усікава.

Ця вчителька навчала Тенго Кавану від третього класу початкової школи до її закінчення. Зазвичай кожних два роки учителям довіряли інший клас, але вона випадково опікувалася Тенго аж чотири роки. А от Аоаме була під її керівництвом лише два роки — у третьому й четвертому класі.

— Кавану-сана я добре пам'ятаю, — сказала вона.

На противагу непоказній зовнішності її голос звучав надивовижу ясно й молодо. Напевне, доходив до всіх кутків галасливої аудиторії. "Фах творить людину, — подумав Усікава. — Мабуть, вона здібна вчителька".

— Кавана-сан у всьому був відмінним учнем. Упродовж двадцяти п'яти років я навчала силу-силенну учнів у кількох початкових школах, але такого здібного не зустрічала. У всякому разі, хоч би що йому завдавали, був першим. З добрим характером і здатністю вести за собою інших. Здавалось, що в будь-якій галузі він зможе мати своїх послідовників. Безперечно, в початковій школі виділявся здібностями до математики, але мене зовсім не здивувало й те, що пробився в літературу.

— Його батько справді працював збирачем абонентної плати "NHK"?

— Так, справді, — відповіла вчителька.

— Від самого Кавани-сана я чув, що батько був суворим, — сказав Усікава просто так, навмання.

— Це правда, — не вагаючись, підтвердила вона. — Дуже суворим. Пишався своєю роботою, і це, звісно, чудово, але іноді, здається, звалював її тягар і на сина.

Майстерно переходячи з однієї теми до іншої, Усікава вивідав у вчительки чимало подробиць. Він умів (і це було його сильною стороною) підштовхнути співрозмовника до щирої, довірливої розмови. Учителька розповіла, що у п'ятому класі Тен'го втік з дому через те, що не любив супроводжувати батька наприкінці тижня в його збиранні абонентної плати. "Схоже, що він не утік з дому, а був вигнаний з дому", — уточнила вона. "Значить, Тен'го був змушений разом з батьком збирати абонентну плату", — подумав Усікава. І для нього, підлітка, це було немалим душевним тягарем. Як і сподівався Усікава.

Учителька прийняла на одну ніч Тен'го, який не мав куди подітися. Вона приготувала для нього ковдру, нагодувала вечерею і сніданком. А наступного вечора сама пішла до його батька й, використовуючи всю свою красномовність, узялася вмовляти, щоб той змінив своє ставлення до сина. Про цей випадок вона розповідала як про найблискучіший епізод власного життя. Учителька розповіла також, що випадково знову зустріла його на музичному вечорі, коли Тен'го вчився у середній школі вищого ступеня. І про те, як він тоді вміло грав на тимпані.

— Грав непросту музику — "Симфоніету" Яначека. Кілька тижнів перед тим Тен'го-кун не торкався цього інструмента. Та коли вийшов на сцену без попередньої підготовки, то зіграв свою партію бездоганно. Просто чудо та й годі.

"Ця жінка щиро любила Тен'го, — зворушливо подумав Усікава. — Майже беззастережно. Цікаво, що, власне, відчуває людина, коли її так глибоко люблять?"

— А Масамі Аоаме пам'ятаєте? — спитав Усікава.

— Добре пам'ятаю, — відповіла вчителька. Але в її голосі не відчувалося такої радості, як при згадці про Тен'го. Його тон впав на дві поділки.

— Дивне прізвище, правда? — сказав Усікава.

— Авжеж, досить дивне. Однак про неї я пам'ятаю не через прізвище.

Запала коротка мовчанка.

— Кажуть, начебто її сім'я належить до палких членів "Братства свідків", — зондував Усікава.

— Можна сказати тільки вам?

— Звичайно. Мовчатиму як риба.

Вона кивнула.

— В Ітікаві є велике відділення "Братства свідків". А тому я опікувалася кількома дітьми його членів. З точки зору вчителя в такому разі виникали делікатні проблеми, що вимагали пильної уваги. Але таких ревних прихильників цього братства, як батьки Аоаме, не було.

— Інакше кажучи, вони не здатні на компроміси.

Наче щось пригадавши, вчителька легенько прикусила губу.

— Саме так. Суворо дотримувалися правил і цього вимагали від своїх дітей. Через це Аоаме-сан мимоволі стала в класі самотньою.

— Виходить, що в певному розумінні вона була особливою.

— Особливою, — підтвердила вчителька. — Звичайно, дитина в цьому не винна. Якщо в чомусь і шукати вини, то це — нетерпимість, яка орудує людською душею.

Учителька розповіла, що інші діти здебільшого ігнорували Аоаме. Ставилися так, ніби її немає. Вона була чужорідним тілом і своїм дотримуванням дивних принципів завдавала іншим клопоту. Так одностайно вважав увесь клас. Зі свого боку, Аоаме захищалася тим, що старалася бути якомога непомітнішою.

— Я робила все, що могла. Але дитяча згуртованість перевершувала мої очікування, і Аоаме-сан майже стала схожою на привид. У наш час я могла б скористатися порадами спеціальних консультантів. А тоді такої системи не існувало. Я була ще молодою і ледве втримувала клас у своїх руках. Може, вам здається, що я виправдовуюсь.

Усікава розумів, що вона каже. Бути вчителькою початкової школи — тяжка робота. Дитячі справи доводиться до певної міри віддавати самим дітям.

— Глибока віра й нетерпимість завжди йдуть у парі. І часто нам не підвладні, — сказав Усікава.

— Правду кажете, — погодилася вчителька. — Але я таки робила, що могла. Кілька разів намагалася поговорити з Аоаме-сан. Однак вона майже не розкривала рота. Була вольовою і коли щось вирішила, то вже свого наміру не змінювала. Мала розумну, кмітливу голову й жадобу до навчання.

Але тримала себе під суворим контролем, щоб цього не показати. Напевне, бути непомітною вважала одним із засобів свого захисту. Якби вона перебувала у звичайному середовищі, то, безперечно, стала б чудовою ученицею. Жаль бере, коли зараз про це згадую.

— Аз її батьками ви мали розмову?

Учителька кивнула.

— Не один раз. Батьки часто приходили з протестом проти релігійного переслідування. І тоді я просила їх, щоб вони разом зі мною допомогли Аоаме-сан

зіллятися з класом. Питала, чи не могли б трохи послабити свої вимоги до неї. Та всі мої зусилля виявилися марними. Для її батьків суворе дотримання релігійних приписів було найголовнішим. Вони мріяли про щастя потрапити в рай, а земне життя вважали тимчасовим. Такою логікою керувалися вони, дорослі люди. Але, на жаль, мені не вдалося переконати їх у тому, що зневага й нехтування однокласників залишає в душі юної дитини смертельну рану.

Усікава повідомив їй, що Аомаме була центральним гравцем софтбольної команди в університеті й фірмі, а тепер успішно працює інструкторкою в елітному спортивному клубі. Правду кажучи, так було донедавна, але уточнення Усікава вважав зайвим.

— От і добре, — сказала вчителька. Її щоки злегка почервоніли. — Стала дорослою, самостійною і здоровою. Дізнавшись про це, я відчула полегшення на душі.

— До речі, я хотів би запитати про ще одну делікатну річ, — приязно всміхаючись, сказав Усікава. — У початковій школі Кавана-сан й Аомаме-сан особисто не дружили?

Учителька зціпила пальці обох рук і на хвилину задумалася.

— Можливо, дружили. Але я сама нічого такого не бачила й не чула. Тільки одне можу сказати: важко повірити, що хто-небудь у тому класі міг подружитися з Аомаме-сан. Може, Тенго-кун подав їй руку. Бо мав добре серце й почуття відповідальності. Та навіть якщо таке й сталося, Аомаме-сан, напевне, легко не відкрила йому своєї душі. Як устриця, що приліпилася до кам'яної брили.

Учителька на мить замовкла, а тоді додала:

— Дуже шкода, що більше нічого не можу сказати. Однак тоді я не змогла їй допомогти. Бо, як уже казала, не мала досвіду й сил.

— Якби Тенго-сан й Аомаме-сан подружилися, то це, напевне, знайшло б великий відгук у класі й ви про це почули б, правда?

Учителька кивнула.

— Нетерпимість була з обох боків.

— Розмова з вами стане мені у великій пригоді, — подякував Усікава.

— Було б добре, якби історія з Аомаме-сан не зашкодила наданню фінансової допомоги Тенго-санові, — занепокоєно сказала вчителька. — За те, що в класі виникла така проблема, відповідаю я, класний керівник. Ні Тенго-кун, ні Аомаме-сан ні в чому не винні.

Усікава хитнув головою.

— Не турбуйтеся. Я лише перевіряю факти, які стосуються згаданого художнього твору. Бо, як вам відомо, релігійні питання, що й казати, складні. Кавана-сан має великий талант і невдовзі прославиться.

Почувши це, вчителька задоволено всміхнулася. В її маленьких зіницях щось спалахнуло і яскраво засвітилося, немов льодовик у звивинах далеких гір. "Вона згадує тогочасного Тенго, — подумав Усікава. — Те, що сталося двадцять років тому, мабуть, видається їй вчорашньою подією".

Очікуючи недалеко від шкільних воріт автобуса до станції Цуданума, Усікава згадував учителів власної початкової школи. Чи пам'ятають вони про нього? Якщо й

пам'ятають, то навряд чи від такої згадки в них привітно світяться очі.

З'ясовані факти наближали Усікаву до того, чого він гіпотетично сподівався. Тенґо був у класі найздібнішим учнем. Мав добру репутацію. Аоаме почувалася самотньою, знехтуваною усім класом. Там Тенґо й Аоаме майже не могли подружитися. Різко відрізнялися своїм становищем. У п'ятому класі Аоаме переїхала з Ітікави й перейшла в іншу початкову школу. Зв'язок між ними обірвався.

Якщо шукати щось спільне в їхньому тодішньому житті, то це лише те, що вони всупереч власній волі мусили слухатися батьківських наказів. Хоча навертання у свою віру й збирання абонентної плати — різні цілі, батьки силоміць водили їх із собою по місту. В класі вони посідали цілковито різне становище. Однак обоє, здається, однаково почувалися самотніми й так само сильно прагли чогось. Чогось, що прийняло б їх без жодних застережень і міцно пригорнуло б до себе. Усікава уявляв собі їхній душевний стан. Бо в певному розумінні сам відчував те саме.

"Так от, — думав Усікава, згорнувши руки на грудях і сидючи у швидкісній електричці, що прямувала з Цудануми до Токіо, — що, власне, маю робити? Я виявив кілька ланок зв'язку між Тенґо й Аоаме. Цікавого зв'язку. Та, на жаль, поки що це нічого конкретного не підтверджує.

Переді мною висока кам'яна стіна. В ній троє дверей. Якись одні треба вибрати. На кожних дверях свій напис. На перших — "Тенґо", на других — "Аоаме", а на третіх — "Господиня садиби в Адзабу". Аоаме зникла буквально як дим. Жодного сліду не залишила. "Садиба плакучих верб" охороняється, немов банківський сейф. До неї не можна дістатися. А коли так, то залишаються тільки одні двері.

Тепер доведеться стежити за Тенґо, — міркував він. — Нема іншого вибору. Прекрасний приклад застосування методу виключення. Вартий того, щоб у вигляді гарненької брошури роздавати перехожим. Мовляв, панове, це — метод виключення!

Тенґо-кун — зроду симпатичний юнак. Математик і письменник. Чемпіон із дзюдо й улюбленець учительки початкової школи. Поки що тільки через нього можна розплутати увесь клубок. Страшенно заплутаний клубок. Щораз незрозуміліший. Здається, мозок перетворюється на тофу, що стало непридатним для споживання.

А як справи у самого Тенґо-куна? Він бачить загальну картину? Та ні, напевне, не бачить". На думку Усікави, Тенґо повторно використовує метод спроб і помилок і, здається, ходить різними кружними шляхами. "Може, й він натикається то тут, то там на глухі кути й подумки будує різні гіпотези. Однак Тенґо-кун — вроджений математик. Навчився складати докупі картинку-загадку. І як учасник справи, напевне, має у своєму розпорядженні більше, ніж я, складових частин.

Наразі слідкуватиму за поведінкою Тенґо Кавани, — вирішив Усікава. — Може, він кудись мене приведе. Як пощастить, то й до місця, де переховується Аоаме". Причепитися до чогось, як риба-причепи — це була найсильніша сторона Усікави. Якщо він так вирішив, то вже ніхто не міг його струсити.

Надумавши саме так робити, Усікава заплющив очі й вимкнув мислення. "Трохи посплю. Сьогодні обійшов дві жалюгідні початкові школи префектури Тіба й,

зустрівшись, порозмовляв з двома жінками середнього віку: вродливою заступницею директора й клишоною вчителькою. Треба дати відпочити нервовій системі". Незабаром його велика сплюснута голова почала повільно гойдатися вгору-вниз у такт з похитуванням вагона електрички, немов велика, людського зросту, лялька в балагані, яка викидає з рота нещасливі пророцтва.

Вагон не був порожнім, але ніхто з пасажирів не збирався сідати поруч з Усікавою.

Розділ 11

(про Аоаме)

Позбавлений логіки й сердечності

У вівторок зранку Аоаме заготовила Тамару записку про те, що знову приходив чоловік, який назвався збирачем абонентної плати "NHK". Що настирливо стукав у двері й гучно насміхався й осуджував її (або мешканця цієї квартири на прізвище Такаї). В його поведінці вона вбачала щось надмірне й неприродне. Можливо, треба серйозно його остерігатися.

Аоаме запхала цю записку в конверт і поклала на стіл у кухні. На конверті написала літеру "Т". Записку мали передати Тамару люди, які постачали їй продукти.

Приблизно о першій пополудні Аоаме зайшла у спальню, замкнула двері й лягла в ліжку читати Пруста. Якраз о першій залунав дзвінок на дверях, через хвилину відімкнулися двері і до квартири ввійшли постачальники. Як завжди, вони жваво заповнили холодильник продуктами, забрали сміття, перевірили, що міститься в буфеті. За п'ятнадцять хвилин, скінчивши визначену роботу, вийшли з квартири, зачинили двері й замкнули на ключ. А тоді знову дали сигнал дзвінком. Як було домовлено.

Почекавши для певності до половини другої, Аоаме перейшла зі спальні в кухню. Конверта, адресованого Тамару, не було, а на столі лежав паперовий пакет з назвою аптеки й груба книга "Енциклопедія жіночого тіла" від Тамару. У пакеті містилося три види засобів тесту на вагітність, що були в продажу. Аоаме відкрила коробочку й прочитала інструкції до їхнього користування. Всі вони мали однаковий зміст. Якщо затримка менструації перевищує тиждень, то можна проводити тест. Його точність досягає дев'яноста п'яти відсотків, але в разі отримання позитивного результату, що свідчить про зачаття, треба негайно пройти обстеження лікаря. Небажано робити висновок про вагітність тільки на основі тесту. Він лише вказує на її можливість.

Проводити тест просто. У сечу, налиту в чисту баночку, занурюють тест-смужку. Або на планшетний тест безпосередньо наливають краплю сечі. І чекають кілька хвилин. Якщо смужка синіє (у випадку тест-смужки) або в круглому вічку (у випадку планшетного тесту) з'являються дві вертикальні риси, то зачаття відбулося. У протилежному випадку, коли смужка не посиніла або з'явилася тільки одна лінія, зачаття немає. Хоча тести відрізняються між собою, вони діють за одним принципом. Вагітність визначається за наявності у сечі гормону — хоріонічного гонадотропіну людини (ХГЛ).

Гормон ХГЛ?... Аоаме сильно насупилася. Вона жила на світі понад тридцять років і ні разу не чула такої назви. "Невже така незрозуміла річ стимулює органи

дітонародження?" — подумала вона.

Вона погортала сторінки "Енциклопедії жіночого тіла".

"Гормон ХГЛ виділяється на першому етапі вагітності й допомагає зберегти жовте тіло, — прочитала Аоаме. — Жовте тіло виділяє прогестерон і естроген, що підтримують внутрішню оболонку матки й перешкоджають менструації. Таким чином у матці поступово утворюється плацента. Якщо на сьомому-дев'ятому тижні плацента утвориться, жовте тіло й гормон ХГЛ припиняють виконувати свою роль".

А це означає, що гормон ХГЛ виділяється впродовж сьомого-дев'ятого тижнів після появи зародка в утробі матері. Досить короткий проміжок часу. Тож якщо результат тесту позитивний, то, безперечно, відбулося зачаття. Якщо ж результат негативний, то простого висновку зробити не можна. Можливо, минув час виділення гормону.

Позиву до сечовипускання Аоаме не відчувала. Вийняла з холодильника пляшку мінеральної води й випила дві склянки. Однак позив не з'являвся. Зрештою, чого спішити? Вона відклала засоби тесту на вагітність і взялася читати на дивані Пруста.

Позив до сечовипускання з'явився після третьої. Вона набрала в баночку сечі і вмочила туди тест-смужку. Смужка буквально на очах змінювала колір, аж поки не стала яскраво-синьою. Таке привабливе забарвлення годилося для маленького автомобіля з розсувним дахом. Як було б приємно промчатися на ньому вздовж морської набережної назустріч літньому вітру. Але тут, у вбиральні багатоквартирного дому в центрі столиці, цієї пообідньої осінньої пори синій колір повідомляв про вагітність принаймні з точністю у дев'яносто п'ять відсотків. Аоаме стояла перед дзеркалом і пильно вдивлялася у продовгувату посинілу тест-смужку. Та хоч скільки дивилася, колір смужки не змінювався.

Для певності Аоаме спробувала тест на вагітність іншого виробника. В його інструкції рекомендувалося накапати сечі на кінчик планшетного тесту. Та оскільки нової сечі не мала, то вмочила планшетний тест в баночку з попередньою сечею, зовсім ще свіжою. Зрештою, яка різниця — вмочити тест чи накапати сечу на планшетний тест? Результат був однаковий: у круглому вічку ясно видніли дві поздовжні лінії. Він знову повідомляв про можливість вагітності.

Аоаме вилила сечу в унітаз і спустила воду. Випробувану смужку, загорнуту в папір, кинула у відро для сміття й помила баночку. Тоді зайшла в кухню і ще раз випила три склянки води. Вирішила спробувати третій засіб тесту на вагітність завтра. "Три" — добре число. Один удар, другий удар... Затамувавши подих, вона чекала останнього удару.

Аоаме скип'ятила воду, зробила гарячого чаю і, сівши на диван, читала далі Пруста. Попиваючи чай, хрумала печиво, що лежало на тарілці. Було тихе пообіддя, найпридатніше для читання. Та хоча вона не відривала очей від тексту, зміст написаного до неї не доходив. Доводилося кілька разів перечитувати одне й те ж речення. А коли вона здалась і заплющила очі, то сиділа за кермом синього автомобіля з розсунутим верхом і мчала вздовж приморської набережної. Легкий вітер із запахом моря розвіював її волосся. На дорожніх знаках видніли дві поздовжні лінії, які

попереджували: "Увага! Можлива вагітність!"

Аоаме зітхнула й кинула книжку на диван.

Вона добре розуміла, що втретє робити тест на вагітність нема потреби. Результат буде однаковим навіть після сотні спроб. Не варто марнувати часу. "Гормон ХГЛ, мабуть, не змінює свого ставлення до моєї матки. Підтримує жовте тіло, заважає настанню менструації й формує плаценту. Я вагітна. Це знає гормон ХГЛ. Це знаю і я, — міркувала Аоаме. — Це я відчуваю точно в низу живота. Воно ще маленьке. Немов якийсь натяк. Але згодом воно матиме плаценту й почне рости. Братиме від мене поживу й у темній важкій воді поволі невпинно збільшуватиметься".

Оце вперше Аоаме завагітніла. Вона була акуратною і довіряла лише тому, що бачила власними очима. Під час сексу обов'язково перевіряла, чи партнер надів презерватив. Навіть коли сп'яніла. Як казала господині садиби в Адзабу, з десятирічного віку менструації в неї ані разу не переривалися. І не запізнювалися на два дні. Біль тоді був легкий. Кровотеча тривала кілька днів. І не перешкоджала їй займатися спортом.

Менструація почалася через кілька місяців після того, як в аудиторії початкової школи вона потиснула руку Тен'го. Між тими двома подіями, здавалось, був певний зв'язок. Можливо, дотик руки Тен'го потряс організм Аоаме. Коли вона повідомила матері про першу менструацію, та невдоволено нахмурилася. Наче на неї звалився зайвий клопіт. "Занадто рано", — сказала мати. Але Аоаме цим не переймалася. Бо це її справа, а не матирина чи когось іншого. Вона сама вступила в новий світ.

І от тепер Аоаме завагітніла.

Вона подумала про яйцеклітини. "Одна з чотирьохсот моїх яйцеклітин (приблизно двохста) запліднилася. Можливо, тієї вересневої ночі, коли бушувала гроза. Я тоді в темній кімнаті вбила одного чоловіка. Кольнула гострим вістрям у шию, під нижньою частиною мозку. Однак той чоловік сильно відрізнявся від тих, яким я раніше вкоротила життя. Він сам погодився, щоб вона його вбила. І навіть хотів смерті. Врешті-решт я дала йому того, чого він бажав. А взамін (не як покарання, а як співчуття) він дав їй те, чого вона хотіла. У темній кімнаті відбулася оборудка. Тієї ночі сталося таємне запліднення. Я це знаю.

Ось цими руками я вкоротила життя одному чоловіку й майже водночас зачала інше життя. Невже й це було частиною цієї угоди?"

Заплющивши очі, Аоаме перестала думати. Коли голова спорожніла, в неї безшумно щось поплило. І мимоволі вона промовила молитву.

Небесний Отче, хай святиться ім'я Твоє, хай прийде царство Твоє. Прости нам усі наші гріхи. Благослови наші скромні діла. Амінь.

Чому в цю хвилину вона вимовила слова молитви? Адже не вірила ні в Царство Небесне, ні в Рай, ні в Небесного Отця. А проте ці слова закарбувалися в її голові. З трьох чи чотирьох років, коли вона ще як слід не розуміла змісту цих слів, мусила їх запам'ятати. Якщо помилялася хоч одним словом, її боляче ляскали лінійкою по руці. Навіть те, чого звичайно не видно, у відповідний час виходить назовні. Як потаємне

татуювання.

"Що сказала б мати, якби я повідомила, що завагітніла без статевого акту? Можливо, вважала б це страшним блюзнірством проти віри. Адже йдеться про своєрідне непорочне зачаття, — думала Аоаме, що, звісно, не була незайманою дівчиною. — А може, мати взагалі не звернула б на це уваги. Можливо, пропустила б повз вуха. Бо я, безпутна, давно відірвалася від її світу".

Аоаме спробувала по-іншому над цим поміркувати. Глянути на це явище як на щось загадкове, що не піддається жодному поясненню.

Сприймати вагітність як добро, як щось бажане чи як щось погане й недоречне?

Та хоч скільки вона міркувала, жодного висновку не доходила. "Поки що я не можу прийти до тями від здивування. Збита з пантелику, розгублена. Де в чому навіть роздвоєна. І, природно, не здатна збагнути нового факту", — думала вона й водночас не могла не помітити, що зацікавлено оберігає це маленьке джерело тепла. Аоаме хотілося простежити за тим, що в ній зароджується. Звісно, вона відчувала тривогу й страх. Можливо, воно щось таке, що виходить за межі її уяви. Вороже чужорідне тіло, що пожирає її зсередини. У голові спливало кілька заперечень. А проте загалом гору брала здорова цікавість. І тоді раптом в голові Аоаме спалахнула одна думка. Як несподіваний промінь світла в темряві.

"Можливо, в моєму лоні дитина Тенґо".

Злегка насупившись, Аоаме на хвилину задумалася над такою можливістю. "Чому я мала б запліднитися від Тенґо?"

І до чого ж вона додумалася? "Того бурхливого вечора, коли безперестанку щось ставалося, в цьому світі проявилася якась сила і Тенґо зумів переслати в моє лоно свою сперму. Утворився якийсь особливий канал зв'язку для того, щоб під час вбивства лідера пробитися крізь блискавицю, зливу, темряву до мене. Можливо, тимчасовий. І ми цим каналом уміло скористалися. Мій організм вхопився за таку нагоду й жадібно прийняв Тенґо, щоб запліднитися від нього. Моя двісті перша або двісті друга яйцеклітина успішно підхопила один з кількох мільйонів його сперматозоїдів. Здоровий, розумний і щирий, як він, Тенґо".

Це була зовсім абсурдна думка. Повністю позбавлена логіки. Мабуть, ніхто у світі з нею не погодився б, хоч би як йому пояснювали та хоч би якими словами. "Звичайно, саме моє запліднення таки нелогічне. Але ж зараз 1Q84 рік. І хоч би що сталося в цьому світі, воно не здаватиметься дивним".

"Якби ця дитина справді була від Тенґо..." — подумала Аоаме.

"Того ранку на аварійній площадці столичної швидкісної автостради номер три я не натиснула на гашетку пістолета. Я справді збиралася там вкоротити собі життя й засунула дуло пістолета в рот. Нітрохи не боялася смерті. Бо вмирала заради того, щоб урятувати Тенґо. Але якась сила вплинула на мене і я відмовилася від свого наміру. Якийсь голос дуже далеко назвав моє ім'я. Може, тому, що я завагітніла? Невже щось намагалось сповістити мені про народження цього життя?"

І Аоаме згадала про сон, в якому елегантна жінка середніх літ накинула на неї,

голу, пальто. Жінка вийшла із сріблястого автомобіля "Mercedes-Benz coupe" й дала їй легеньке, м'яке жовтувате пальто. "Вона знала, що я завагітніла. І дбайливо захистила мене від людських зухвалих поглядів, холодного вітру та інших неприємностей".

То був добрий знак.

Аоаме розслабила м'язи на обличчі, й воно набрало попереднього виразу. "Хтось стежить за мною й оберігає, — подумала Аоаме. — Навіть у цьому світі 1Q84 року я зовсім не самотня. Можливо".

З чашкою охололого чаю Аоаме попрямувала до вікна. Вийшла на веранду, сіла на садовий стілець і крізь щілини пластикових жалюзі, щоб ніхто ззовні не помітив, стежила за дитячим парком. І спробувала думати про Тенґо. Однак чомусь цього разу їй це не вдалося. В її голові спливало обличчя Аюмі Накано. Світле, воно всміхалося. Дуже природно й щиро. Вони обидві сиділи в ресторані за столом одна напроти одної й пили вино. Невдовзі вони сп'яніли. Першокласне бургундське вино, змішавшись з кров'ю, ніжно розтеклося по жилах, і навколишній світ набрав легкого вишневого кольору.

— Аоаме-сан, — сказала Аюмі, потираючи пальцем склянку з вином, — мені видається, що цей світ позбавлений логіки й сердечності.

— Можливо. Але ти не турбуйся. Такому світові раптом настане кінець, — сказала Аоаме. — І прийде Царство Небесне.

— Я жду його не діждуся, — сказала Аюмі.

"Чому тоді я заговорила про Небесне Царство? — дивувалася Аоаме. — Чому я раптом згадала про Небесне Царство, в яке не вірила? Незабаром після того Аюмі загинула.

Коли я про це заговорила, то, напевне, в моїй голові вималювалося "Царство Небесне", відмінне від того, в яке, можливо, вірять послідовники "Братства свідків". Мабуть, більш особисте. А тому ці слова самі собою зірвалися з язика. Та в яке Небесне Царство я вірю? Яке, на мою думку, Небесне Царство прийде, коли світ щезне?"

Вона легенько приклала руку до живота. І прислухалася. Звісно, хоч як уважно прислухалася, нічого не почула.

Так чи інакше, Аюмі Накано вже нема на цьому світі. В готелі, що в районі Сібуї, їй наклали на обидві руки міцні холодні наручники й задушили, але, наскільки було відомо Аоаме, злочинця все ще не знайшли. Провели судово-медичну експертизу й, зашивши розрізане тіло, віднесли до крематорію і спалили. В цьому світі така людина, як Аюмі Накано, вже не існує. Її тіла й крові не стало. Вона збереглася тільки в документах і пам'яті.

Е ні, можливо, це не так. І вона все ще бадьоро живе у світі 1Q84 року. Можливо, невдоволено бурмоче, що їй не дозволяють носити пістолета, й далі підсовує штрафні квитанції під "двірники" автомобілів, що порушили правила паркування. Може, навчає учениць столичної середньої школи вищого ступеня, як уберегтися від вагітності — не допускати до себе партнера без презервативу.

Аоаме хотіла побачитися з Аюмі. "Якби я піднялася аварійними сходами у

зворотному напрямі до столичної швидкісної автостради й повернулася до колишнього світу 1984 року, — міркувала Аоаме, — то, можливо, випадково з нею зустрілася б. Там Аюмі все ще жила б, а мене не переслідували б типи з секти "Сакіґаке". Можливо, ми зайшли б у ресторанчик, що в Ноґідзака, й випили б склянку бургундського. А може...

Піднятися аварійними сходами у зворотному напрямі до столичної швидкісної автостради?"

Ніби перемотуючи назад магнітофонну стрічку, Аоаме повернулася думками в минуле. Чому досі вона про це не подумала? "Спробувавши ще раз спуститися аварійними сходами вниз зі столичної швидкісної автостради, я не знайшла входу до них, — згадувала вона. — Ці сходи навпроти рекламного щита фірми "Ессо" зникли. Та, можливо, зворотний напрям по них відкритий. Треба не спускатися, а підніматися. Ще раз пролізти у склад матеріалів під столичною швидкісною автострадою і звідти, у зворотному напрямі, сходами вибратися на автостраду номер три. Напевне, передусім я мала б зробити саме це".

Подумавши про це, Аоаме захотіла негайно побігти звідси й, доїхавши до Санґендзя, перевірити таку можливість. Може, вдасться, а може, й ні. Але спробувати варто. Одягшись у той самий костюм і взувшись у ті самі туфлі на високих каблуках, піднятися сходами, обліпленими павутинням.

Однак вона стрималася від такого наміру.

"Е ні, не годиться, — вирішила вона. — Я не можу на це піти. Адже я змогла побачити Тенґо саме тому, що потрапила в 1Q84 рік. І, можливо, тому запліднилася від нього. Будь-що мушу ще раз зустрітися з ним у цьому новому світі. Принаймні до того часу не можу покинути цей світ. Хоч би що сталося".

Наступного дня пополудні подзвонив Тамару.

— Насамперед про збирача плати "NHK", — сказав Тамару. — Я дзвонив у контору радіотелевізійної корпорації. Збирач плати, відповідальний за цю ділянку кварталу Коендзі, повідомив, що не пам'ятає, щоб стукав у двері квартири номер 303. Мовляв, він раніше перевірів, що на дверях було приклеєне повідомлення про автоматичний переказ плати з банківського рахунку. Казав, що зазвичай дзвонить у дверний дзвінок, але ніколи не стукає у двері. Бо тоді рука боліла б. Уточнив, що того дня, коли до вас приходив начебто збирач плати, він сам обходив іншу ділянку. З його розповіді видно, що він не бреше. Його знають як наполегливого й приязного ветерана з п'ятнадцятирічним стажем неперервної роботи.

— То що з того виходить?

— А те, що існує імовірність, що до вашої квартири приходив несправжній збирач плати. Схоже, начебто хтось, прикинувшись службовцем "NHK", стукав у двері. Співрозмовник з радіотелевізійної корпорації також занепокоївся. Бо поява фальшивого збирача абонентної плати для них неприємна. Його начальник хотів, якщо можна, зустрітися безпосередньо зі мною і все обговорити. Звісно, я відмовився. Мовляв, шкоди нам не завдано, тож не варто надмірно роздувати цю справу.

— А може, той чоловік душевнохворий або переслідує мене?

— Гадаю, що ваш переслідувач такого не робив би. Не мав би з цього жодної користі, а тільки насторожив би вас.

— А чому той чоловік, навіть якщо він душевнохворий, вибрав саме мою квартиру? Хоча є багато інших. Я стараюся робити, щоб світла в кімнаті не було видно зовні, й ходжу тихо, майже навщипиньки. Вікна постійно заслоняю і не сушу білизни на веранді. І все-таки той чоловік вибрав мою квартиру й стукав. Знає, що я переховуюсь. Або стверджує, що знає. І якось намагається змусити мене відчинити двері.

— Думаєте, він ще раз прийде?

— Не знаю. Але якщо він всерйоз намагається змусити мене відчинити двері, то, мабуть, приходитиме доти, доки свого не доб'ється.

— І це вас лякає?

— Ні, не лякає, — відповіла Аоаме. — Просто це мені не подобається.

— Як, звісно, й мені. Та навіть якщо той фальшивий збирач плати знову прийде, ми не можемо звертатися до "NHK" або до поліції. А якщо ви подзвоните про його прихід і я негайно вирушу до вас, то, можливо, його вже не застану.

— Я сама дам собі з ним раду, — сказала Аоаме. — Хоч би скільки він мене провокував, я не відчиню дверей.

— Він, мабуть, вдасться до різних провокацій.

— Можливо, — погодилася Аоаме.

Тамару коротко відкашлявся і змінив тему розмови.

— Засоби тесту отримали?

— Його результат позитивний, — просто відповіла Аоаме.

— Значить, попалися?

— Саме так. Спробувала два різновиди тесту, але результат той самий.

Запала мовчанка, схожа на літографію, на якій ще не вирізьблено ієрогліфів.

— Не сумніваєтеся?

— Від самого початку я про це знала. А тест — лише підтвердження.

Якийсь час Тамару гладив пучками пальців цю літографію мовчання.

— Мушу вас одверто запитати, — сказав Тамару. — Ви збираєтеся народити чи перервати вагітність?

— Не перериватиму.

— Тобто народите?

— Якщо все піде добре, пологи настануть у червні-липні наступного року.

Тамару прикинув у голові цифри.

— Якщо так, то нам доведеться дещо змінити в наших планах.

— Вибачте.

— Не варто, — відповів Тамару. — У будь-якій ситуації всі жінки мають право народити дитину й дістати надійний захист.

— Як у Декларації про права людини, — сказала Аоаме.

— А ще мене цікавить: ви здогадуєтеся, хто — батько?

— Після червня я ні з ким не мала статевих стосунків.
— Так що, сталося начебто непорочне зачаття?
— Якщо так сказати, то побожні люди, мабуть, розсердяться.
— Взагалі якщо зробити щось незвичне, то обов'язково хтось сердитиметься, — сказав Тамару. — Однак якщо ви завагітніли, то треба якомога раніше пройти обстеження спеціаліста. Залишатися самій у цій квартирі до пологів не годиться.

Аоаме зітхнула.

— Залишіть мене тут до кінця року, я вам клопоту не завдам.

Тамару на хвилю замовк. А тоді відповів:

— Як ми й домовилися, побудьте в цій квартирі до кінця року. Але на початку наступного вам доведеться переїхати в безпечніше місце, де легше отримати медичну допомогу. Ви розумієте?

— Розумію, — відповіла Аоаме. Але не мала певності. "Якщо я не зустрінуся з Тенго, то хіба зможу звідси поїхати?" — подумала вона.

— Одного разу жінка завагітніла від мене, — сказав Тамару.

Якийсь час Аоаме мовчала.

— Від вас? Але ж ви...

— Це правда. Я — "голубий". Безкомпромісний. Здавна і тепер. Таким залишуся і в майбутньому.

— Але від вас жінка завагітніла.

— Будь-хто може помилитися, — сказав Тамару. Однак в його словах не відчувався гумор. — Не буду докладно розводитися, це було в молодості. Лише один раз. І то попався.

— А що сталося з нею?

— Не знаю, — відповів Тамару. — Знав її до шостого місяця вагітності. А потім перестав спілкуватися.

— Після шостого місяця вагітності аборт неможливий, правда?

— І я це розумію.

— Імовірно, що дитина народилася, — сказала Аоаме.

— Можливо.

— Якщо дитина народилася, то ви хотіли б з нею побачитися?

— Вона мене особливо не цікавить, — не вагаючись, відповів Тамару. — Я не таке життя собі вибрав. А ви хотіли б зустрітися з власною дитиною?

Аоаме задумалася.

— Я не уявляю собі, що означає мати власну дитину, бо батьки відмовилися від мене малої. І не маю для себе правильного зразка.

— І все-таки ви збираєтеся привести свою дитину в цей світ. Світ, переповнений суперечностями й насильством.

— Бо я хочу любові, — сказала Аоаме. — Однак не до власної дитини. Такого рівня любові я ще не досягла.

— Але ж дитина причетна до цієї любові.

— Можливо. В якійсь формі.

— А якщо ви прорахуетесь і дитина виявиться непричетною до любові, якої ви жадаєте, то вона почуватиметься ображеною. Як ми самі.

— Це можливо. Але я відчуваю, що так не станеться. Інтуїтивно.

— Я поважаю інтуїцію, — сказав Тамару. — Однак якщо людина народилася, то може жити лише як носій моралі. Це варто добре запам'ятати.

— Хто це сказав?

— Вітгенштейн.

— Запам'ятаю, — сказала Аоаме. — Якщо ваша дитина народилася, то скільки років їй зараз сповнилося?

Тамару прикинув у голові.

— Сімнадцять.

— Сімнадцять, — повторила Аоаме й уявила собі сімнадцятирічну дівчину як носія моралі.

— Про нашу розмову я розповім мадам, — сказав Тамару. — Вона хотіла поговорити безпосередньо з вами. Але, як я вже неодноразово казав, з міркувань безпеки я був проти цього. Хоча я вжив запобіжних технічних заходів, телефон — досить небезпечний засіб спілкування.

— Зрозуміло.

— Але вона глибоко цікавиться перебігом подій і переживає за вас.

— Я знаю. Дякую.

— Ви зробите розумно, якщо довірятимете їй і прислухаєтеся до її порад. Вона — дуже кмітлива людина.

— Звичайно, — відповіла Аоаме.

"Та попри це мені треба вдосконалювати свою свідомість і самій захищатися, — подумала Аоаме. — Господиня садиби в Адзабу — справді дуже кмітлива людина. З великою реальною силою. Але дечого вона не знає. Скажімо, того, за яким принципом рухається світ 1Q84 року. І, напевне, не помічає, що на небі два Місяці".

Поклавши телефонну слухавку, Аоаме лягла на диван і проспала з півгодини. Коротким глибоким сном. Їй снівся порожній простір. В цьому просторі вона щось думала. І в білісінькому блокноті писала невидимим чорнилом. А коли прокинулася, то мала перед очима надивовижу ясний образ. "Я народжу дитину. Вона щасливо прийде в цей світ. За визначенням Тамару, як носій моралі".

Приклавши долоню до низу живота, Аоаме прислухалася. Але все ще нічого не почула. Поки що.

Розділ 12

(про Тен'го)

Закони світу починають зм'якшуватися

Після сніданку Тен'го скупався у ванні під душем. Помив голову й поголився. Переодягнувся у випрану й висушену білизну. Потім, вийшовши з дому, купив ранкову газету у пристанційному кіоску, зайшов у найближчу кав'ярню й випив гарячої чорної

кави.

У газеті не знайшов повідомлень про події, які могли привернути його увагу. Принаймні, переглянувши сьогоднішню газету, він відчув, що світ — досить нудне й нецікаве місце. Здавалось, що читає не сьогоднішню, а тижневої давності газету. Тенґо згорнув газету і глянув на годинник. Була дев'ята з половиною, а відвідувачів пускали до оздоровниці о десятій.

Збиратися додому було просто. Він узагалі не мав великого багажу. Всього-на-всього переміну білизни й одягу, речі туалету й в'язку паперу. Все вміщалося у сумку через плече з парусини. Закинувши її через плече, Тенґо розплатився за перебування в готелі й від станції на автобусі приїхав до оздоровниці. Був уже початок зими. Цього ранку майже ніхто не прямував до морського берега. На зупинці перед оздоровницею з автобуса зійшов лише він.

У фойє оздоровниці, як завжди, він вписав у журнал відвідувачів дату й прізвище. За конторкою сиділа молода медсестра, яку він нечасто бачив. Вона, з надзвичайно тонкими й довгими руками й ногами, зустрівши його усмішкою, скидалася на доброго павука, що показував дорогу в лісі. Медсестри Тамури в окулярах, що завжди тут сиділа, цього ранку не було. Однак Тенґо трохи полегшено зітхнув. Боявся, щоб вона не сказала чогось багатозначного з того приводу, що вчора ввечері він провів додому Кумі Адаті. Не було видно також медсестри Омури, що встромляла кулькову ручку в зібране догори волосся. Можливо, вони безслідно провалилися крізь землю. Як три відьми у п'єсі "Макбет".

Звісно, такого не могло статися. У Кумі Адаті сьогодні вихідний день, а дві інші казали, що, як звичайно, підуть на роботу. Може, сьогодні вони випадково працюють деінде.

Тенґо піднявся сходами до батькової палати на другому поверсі. Постукавши легенько двічі, відчинив двері. Батько лежав на ліжку і, як завжди, в тій самій позі спав. Під крапельницею і з катетером. Від учора ніщо не змінилося. Зачинене вікно заслоняли штори. Повітря в палаті було важке й застоєне. Різноманітні запахи, пов'язані з життєдіяльністю організму — диханням хворого й виділеннями, — разом із запахами ліків та квітів у вазоні змішувалися в одне нероздільне ціле. Хоча життєві сили батька занепадали, а його свідомість за довгий час ослабла, принципи метаболізму не змінювалися. Батько все ще перебував по цей бік вододілу, коли "жити" означало виділяти різні запахи.

Зайшовши в палату, Тенґо насамперед відслонив штори й відчинив навстіж вікно. Був приємний ранок. Довелося впустити свіжого повітря. Прохолодного, але не настільки, щоб змерзнути. Сонячне проміння лилося в палату, а морський вітер гойдав шторами. Чайка, підхоплена вітром, підібгавши акуратно лапки, ширяла над сосновим бором. Зграйка горобців, що безладно розсілися на електричних дротах, ніби переписуючи музичні ноти, безперестанку змінювали своє положення. Дзьобата ворона, сидячи на ртутному ліхтарі й обережно оглядаючись навколо, думала, що ж їй тепер робити. Дуже високо в небі плило кілька хмарин. Далекі й високі, вони здавалися

чимось абстрактним, що не має жодного стосунку до людського життя.

Обернувшись спиною до батька, Тенґо якийсь час спостерігав цю картину. Живого й неживого. Рухомого й нерухомого. За вікном виднів незмінний краєвид. Нічого нового. Як ведеться, світ мусив рухатися вперед. Він непогано, немов дешевий будильник, виконував доручену роль. І щоб хоч трохи пізніше опинитися віч-на-віч з батьком, він лише безцільно споглядав краєвид за вікном. Але, звісно, так не могло тривати безконечно.

Тенґо нарешті зважився і сів на складаний стілець біля ліжка. Лежачи горілиць з обличчям, зверненим до стелі, батько заплющив очі. Укривало, підтягнене до самої шиї, лежало на ньому рівно. Очі глибоко запали. Здавалося, ніби щось у них попсувалось й очні ямки вже не могли стримати очні яблука від падіння. Якби батько розплющив очі, то, напевне, з них світ мав би такий же вигляд, як з дна глибокої ями.

— Тату, — озвався Тенґо.

Батько не відповів. Вітер, що задував у палату, стих, і штори перестали ворухитися. Наче людина, яка під час роботи раптом згадала якусь важливу справу. Потім, за хвилину, ніби збадьорівши, вітер знову почав поволі віяти.

— Я повертаюся до Токіо, — сказав Тенґо. — Бо не можу тут без кінця перебувати. Більше не смію пропускати роботи. Хоча таким життям не можу похвалитися, але воно моє.

Батькові щоки заросли щетиною дводенної або триденної давності. Медсестри голили його електробритвою. Але не щодня. Білого й чорного волосся було порівну. Батько ще не мав шістдесяти чотирьох років, але здавався набагато старішим за свій вік. Так, наче хтось ненароком крутнув уперед кінострічку його життя.

— Поки я був тут, ви так і не прокинулися. Але, якщо вірити словам лікаря, ваші життєві сили ще не зовсім занепали. Як не дивно, ви зберігаєте стан, близький до здорового.

Зробивши паузу, Тенґо чекав, щоб його слова дійшли до батька.

— Я не знаю, чи мій голос доходить до ваших вух, чи ні. Та навіть якщо він ворухить ваші барабанні перетинки, я не впевнений, що електричний імпульс іде далі. Можливо, мої слова досягають вашої свідомості, але ви не можете на них реагувати. Я цього не знаю. Але досі я припускав, що мій голос до вас доходить, і читав вам книжку. Якби я цього не припускав, то не мало б сенсу розмовляти з вами. А якби не міг з вами говорити, то не варто було б сюди приїжджати. Я не можу вам як слід пояснити, але я домогся певного результату. Може, не все, але принаймні найголовніше до вас дійшло.

Відповіді не було.

— Можливо, те, що я зараз скажу, абсурд. Але я повертаюся до Токіо і не знаю, коли зможу ще раз приїхати. А тому кажу все, що тримаю в голові. Якщо ці думки здаватимуться вам нікудишніми, то смійтеся скільки завгодно, я не проти. Звісно, якщо зможете сміятися.

Зітхнувши, Тенґо стежив за батьковим обличчям.

— Ваш організм у коматозному стані. Свідомість і відчуття пропали, а ви механічно

живете завдяки засобам підтримки життєдіяльності. Лікар сказав, що ви — живий труп. Звісно, можна було б висловитися м'якше. Зрештою, з медичного погляду це правильно. Однак чи не є це просто удаванням? Можливо, ваша свідомість насправді не пропала. Може, ваш організм перебуває тут у коматозному стані, а ваша свідомість живе, перемістившись кудись-інде. Я вже давно так відчуваю. Сам не знаю чому.

Мовчанка.

— Я розумію, що це важко собі уявити. Якби я когось про це сказав, то він подумав би, що це — маячня. Але я можу собі таке уявити. Можливо, ви перестали цікавитися цим світом. Розчарувавшись і занепавши духом, ви збайдужіли до всього. А тому, покинувши свій реальний організм, переселилися жити іншим життям в якомусь іншому місці. Можливо, у світі, що міститься всередині вас.

Знову мовчанка.

— Залишивши роботу, я приїхав у це містечко, поселився в готелі й щодня приходив на зустріч з вами, щоб поговорити. Ось уже майже два тижні я це роблю. Але моя мета полягала не в тому, щоб провідати вас як хворого або доглянути вас. Я хотів дізнатися, від кого я народився і з ким кровно пов'язаний. Але тепер мені все одно, з ким я пов'язаний, а з ким — ні. Я — це я. І ви стали моїм батьком. Хіба це погано? Я не знаю, чи це можна назвати примиренням. Можливо, я примирився із самим собою.

Тенґо глибоко дихнув. Тон його голосу понизився.

— Улітку ви ще були при свідомості. Досить каламутній, але такій, що все ще функціонувала. Тоді в цій палаті я знову зустрів дівчину. Вона прийшла сюди після того, як вас відвезли на обстеження. Можливо, це було її друге "я". Я цього разу знову приїхав надовго до цього містечка тому, що сподівався ще раз її побачити. Ось справжня причина мого приїзду.

Зітхнувши, Тенґо склав на колінах свої долоні.

— Однак вона не з'явилася. Її принесла сюди так звана повітряна личинка — капсула, яка вміщала дівчину. Якби я все пояснював, то вийшла б довга розмова, але, коротко кажучи, повітряна личинка — плід уяви, вигадка. Але зараз вона перестала бути вигадкою. Межа між плодом уяви та реальним світом стала невизначеною. У небі пливуть два Місяці, які також привнесені з фіктивного світу.

Тенґо глянув на батькове обличчя. Чи суть розповіді змогла дійти до нього?

— Якщо вести розмову в такому контексті, то зовсім не було б дивно, якби ваша свідомість, відділившись від тіла, перемістилася кудись в інший світ і там вільно гуляла. Навколо нас, так би мовити, закони світу почали зм'якшуватися. Як я вже раніше казав, у мене склалося трохи дивне враження, що ви насправді так і робите. Наприклад, приходите до дверей моєї квартири в Коендзі й стукаєте. Зрозуміли? Називаєте себе збирачем абонентної плати "NHK", уперто стукаєте у двері й голосно, на весь коридор, погрожуєте. Так само, як колись давно, коли обходили маршрутом збирача плати в Ітікаві.

Здавалось, ніби атмосферний тиск у палаті ледь-ледь змінився. Крізь навстіж розчинене вікно не долинав жоден звук. Тільки іноді, ніби щось згадавши, цвірінькали

горобці.

— Зараз у моїй квартирі в Токіо перебуває дівчина. Зовсім не коханка. Просто через деякі обставини вона знайшла собі в мене тимчасовий притулок. І вона мені розповіла про збирача плати "NHK", що приходив кілька днів тому. Про те, що він говорив і робив, стукаючи в двері. Як не дивно, таким самим способом, як ви це робили колись. Те, що вона почула, збігається з тим, що я пам'ятаю. З тими виразами, які я, якби була змога, хотів забути. І я подумав, що той збирач плати — часом не ви самі? Чи, може, я помиляюся?

Тенґо на півхвилини замовк. Однак батько навіть не ворухнув віями.

— Я хочу тільки одного: щоб ви більше не стукали у двері. Телевізора я не маю. І дні, коли ми удвох збирали плату, скінчилися в далекому минулому. Щодо цього ми вже дійшли згоди. У присутності вчительки. Я не можу пригадати її прізвища, але вона була керівником мого класу. Маленького зросту, в окулярах. Пам'ятаєте? Тому я не хочу, щоб ви стукали у двері. І не лише в мої. Але також інших людей. Ви вже не збирач плати "NHK" і не маєте права таким способом лякати людей.

Тенґо встав зі стільця й, підійшовши до вікна, виглянув за вікно. Уздовж узлісся проходив, спираючись на палицю, дідок у грубому светрі. Мабуть, прогулювався. Він був сивий, невисокого зросту, але з доброю поставою. І тільки ходу мав невпевнену. Ішов крок за кроком, насилу пригадуючи забуту ходу. Якийсь час Тенґо стежив за ним. Дідок поволі перетнув двір й, звернувши за ріг будівлі, зник. Здавалось, що до самого кінця він не міг пригадати, як треба ходити. Тенґо обернувся до батька.

— Я вам ні в чому не дорікаю. Ви маєте право посилати свою свідомість куди завгодно. У вас своє життя і власна свідомість. Ви здійснюєте те, що самі вважаєте правильним. І я не маю права пхати туди свого носа. Але ж ви більше не є збирачем плати "NHK", а тому не годиться ним прикидатися. З цього не буде жодної користі.

Сівши на підвіконня, Тенґо шукав слів у повітрі тісної палати.

— Я не знаю, як склалося ваше життя: якими були ваші радощі, а якими — страждання. Та навіть якщо ви ним не задоволені, ви не повинні чогось вимагати від інших людей. Навіть якщо ви це робите в найбільш знайомій місцевості, вдаючись до найвдалішого способу.

Тенґо мовчки поглядав на батькове обличчя.

— Я хочу, щоб ви не стукали в будь-чії двері. Хочу від вас лише цього. Мені час йти. Я щодня приходив сюди, говорив з вами непритомним й читав книжку. І принаймні в дечому ми помирилися. Це справді сталося в цьому реальному світі. Може, вам не до вподоби, але я вважав за потрібне ще раз сюди навідатися. Бо ви прив'язані до цього місця.

Тенґо закинув сумку на плече і сказав:

— Я вже йду.

Нічого не сказавши й навіть не ворухнувшись, батько лежав із міцно заплющеними очима. Як завжди. Однак здавалось, ніби він про щось думає. Затамувавши подих, Тенґо не спускав з нього очей. Сподівався, що, може, він раптом розплющить очі й

підведеться. Але цього не сталося.

Медсестра з довгими, як у павука, руками й ногами все ще сиділа за конторкою. На її грудях висіла пластикова табличка з прізвиськом Тамакі.

— Я зараз повертаюся до Токіо, — сказав Тенґо медсестрі.

— Шкода, що під час вашого перебування ваш батько не опритомнів, — немов заспокоюючи, сказала медсестра. — Та, мабуть, він радів, що ви надовго тут затрималися.

Тенґо не знайшов на це вдалої відповіді.

— Іншим медсестрам передайте мої щирі побажання. Я їм дуже за все вдячний.

Він так і не зустрівся з медсестрою Тамурою в окулярах на носі. І з повногрудю медсестрою Омуною, що встромляла кулькову ручку у волосся. Але почувався трохи засмученим. Вони були здібними медсестрами й прихильно до нього ставилися. Та, можливо, краще, що він з ними не побачився. Бо, зрештою, він сам-один збирався тікати з "Котячого міста".

Коли поїзд вирушив з Тікури, Тенґо згадав ніч, проведену в кімнаті Кумі Адаті. Подумав, що це було щойно вчора. Чудова імітація лампи з квітчастим абажуром, незручне "крісло для любовних утіх", гумористична програма, що долинала із сусідньої квартири. Крик сови у мішаному лісі, дим гашишу, сорочка із "смайлом", густе волосся на лобку, що впиралося в ногу. Хоча ця подія сталася день тому, вона здавалася далеким минулим. Він не міг добре усвідомити перспективи — що було ближче, а що далше в часі. Як нестійкі терези, суть події так і не визначилася.

Раптом занепокоївшись, Тенґо озирнувся навколо. "Це справжній світ? Чи, може, я знову помилково в іншому світі?" Він спитав у сусіднього пасажира, чи цей поїзд їде до Тате-ями. Усе гаразд. Він не помилився. У Татеямі зумів пересісти на експрес, що прямував до Токіо. І щораз більше віддалявся від "Котячого міста" на морському узбережжі.

Пересівши на експрес, відчув, як до нього прийшов довгожданий сон. Глибокий сон, під час якого він, начебто спіткнувшись, падав стрімголов у бездонну яму. Повіки самі собою заплющились, і наступної миті свідомість зникла. Коли він прокинувся, поїзд уже проїжджав Макухарі. У вагоні не було надто душно, але під пахвами й на спині виступив піт. У роті з'явився неприємний запах. Наче запах застояного повітря, якого він надихався в батьковій палаті. Тенґо вийняв з кишені жувальну гумку й засунув її в рот.

"Мабуть, я більше не поїду в це "Котяче місто", — подумав він. — Принаймні поки батько ще житиме. Звісно, в цьому світі не можна із стовідсотковою впевненістю щонебудь стверджувати. У всякому разі, в цьому містечку на морському узбережжі мені нема чого більше робити".

Повернувшись у свою квартиру, Тенґо не застав у ній Фукаері. Спочатку постукав тричі, зробив паузу, а потім ще раз двічі. Відімкнув двері. У квартирі було тихо й на диво чисто підметено. Увесь посуд стояв у буфеті, кухонний стіл і столик прибрані, відро для сміття порожнє. Було видно, що Фукаері користувалася пилососом. Ліжко

застелене, книжки й грамплатівки на своєму місці. Висушена білизна, ретельно складена, лежала на ліжку.

Великої сумки через плече, яку носила Фукаері, він не побачив. Було видно, що вона не залишила квартири поспішно, раптом щось вирішивши або внаслідок того, що сталася якась несподіванка. І з дому тимчасово не вийшла у місто. Навпаки — твердо надумала піти звідси, а тому спочатку все акуратно прибрала. Тенґо уявив собі, як Фукаері користується пілососом і протирає ганчіркою все навколо. Така картина ніяк не узгоджувалася з її образом.

У поштовій скриньці лежав дублікат ключа від квартири. Судячи з обсягу поштових надходжень, вона пішла вчора або позавчора. Востаннє Тенґо телефонував їй позавчора зранку, й тоді вона ще була у квартирі. Учора ввечері він вечеряв з медсестрами й на запрошення Кумі Адаті зайшов до неї в гості. І з цієї причини не встиг Фукаері учора подзвонити.

Загалом у таких випадках вона залишала якесь повідомлення, написане особливим клинописним стилем. Та цього разу він його ніде не знайшов. Вона просто мовчки пішла. Але це Тенґо не дивувало й не розчарувало. Адже ніхто не міг передбачити, що вона думає і що збирається робити. Якщо хотіла прийти — звідкись приходила, а якщо хотіла піти — кудись ішла. Як примхлива й самостійна кішка. Таке тривале перебування в одному місці скоріше викликало подив.

У холодильнику містилося більше харчових продуктів, ніж Тенґо сподівався. Очевидно, кілька днів тому Фукаері одного разу виходила з дому й сама їх накупила. Було чимало вареної цвітної капусти. Мабуть, небагато часу минуло, як вона її зварила. Невже вона знала, що Тенґо повернеться до Токіо через день-два? Він зголоднів, а тому засмажив окату яєчню і з'їв її разом з цвітною капустою. Підсмажив тости й випив два горнятка приготованої кави.

— Потім зателефонував товаришеві, який заміняв його в підготовчій школі, й повідомив, що наступного понеділка повертається на роботу. Товариш розповів, який матеріал у підручнику він виклав учням.

— Ти мене просто врятував. Буду тобі на все життя зобов'язаним, — подякував Тенґо.

— Мені не трудно викладати. Іноді навіть цікаво. Та коли тривалий час когось навчаєш, наче сам собі поступово стаєш чужим.

Таке відчуття постійно не покидало й Тенґо.

— Нічого не сталося, поки мене не було?

— Особливого нічого. О, тільки лист у мене зберігається. У шухляді стола.

— Лист? — спитав Тенґо. — Від кого?

— Від стрункої дівчини з прямим, до плечей, волоссям. Вона прийшла до мене й попросила передати тобі листа. Говорила якось дивно. Може, вона іноземка?

— Мала велику сумку через плече?

— Мала. Зелену. Досить повну.

Мабуть, Фукаері боялася залишати листа у квартирі. Щоб хто-небудь не прочитав. І

не забрав. А тому пішла до підготовчої школи й передала безпосередньо товаришеві.

Тенґо ще раз йому подякував і поклав слухавку.

Уже вечоріло, а тому йому не хотілося сідати в електричку й прямувати до Йойогі, щоб забрати листа. Вирішив зробити це завтра.

Після того він згадав, що забув спитати товариша про Місяць. Збирався передзвонити, але передумав. Напевне, товариш цього не пам'ятає. Зрештою, розбиратися з цим питанням доведеться йому самому.

Вийшовши з дому, Тенґо безцільно прогулювався вулицями надвечірнього міста. Коли не стало Фукаері, квартира страшно спорожняла. Коли вона жила разом з ним, він не особливо відчував її присутність. Тенґо жив своїм життям, а вона — своїм. Та коли вона зникла, він відчув, що в квартирі утворилася якась порожнеча, що мала форму людини.

Не можна сказати, що Фукаері вабила Тенґо. Вона була вродлива й чарівна, але після першої зустрічі з нею він не відчував до неї чогось схожого на статевий потяг. Тривалий час живучи з нею удвох в одній квартирі, зовсім не хвилювався. "Цікаво, чому? — запитував він себе. — З якої причини я не мав права відчувати до неї статевий потяг?" Насправді Фукаері переспала з Тенґо лише один раз того вечора, коли бушувала гроза. За власним, а не його, бажанням.

Це справді можна було назвати "статевим актом". Вона сіла верхи на Тенґо, який зацікавив усім тілом і втратив свободу руху, і впустила його прутень у своє лоно. Здавалось, ніби тоді вона перебувала в стані самозабуття. Зовсім як фея у полоні еротичного сну.

І після того, ніби нічого не сталося, вони жили разом у тісній квартирі. Удосвіта, коли гроза вщухла, Фукаері начебто цілком забула про цю подію. І Тенґо про неї не заводив розмови. Бо, здається, вважав, що краще йому забути, якщо вона забула. Та й сам, можливо, забув. Але, звісно, сумнів його не полишав. Чому раптом Фукаері таке зробила? Невже з якоюсь метою? А може, просто її охопило якесь наслання?

Тенґо зрозумів лише одне: її поведінка не була виявом любові. Фукаері відчувала природну прихильність до нього — можливо, в цьому він не помилявся. Однак зовсім не можна припускати, що відчувала до нього любов, статевий потяг або щось подібне. Вона ні до кого не відчувала чогось схожого на статевий потяг. Тенґо не мав впевненості в тому, що добре розбирається в людях. А проте не міг собі уявити, як, гарячково дихаючи, вона пристрасно віддається якомусь чужому чоловікові. Ба більше — не міг і подумати, що вона взагалі займається сексом. Ніщо в ній про це не свідчило.

З такими думками Тенґо проходив вулицями кварталу Коендзі. Наставав вечір і почав віяти холодний вітер, але він цим не переймався. Ідучи вулицею, завжди щось обдумував. Потім сідав за стіл і надавав цим думкам літературної форми. Мав таку звичку. Тому часто прогулювався. Незалежно від того, падав дощ чи дув вітер. І цього разу, прогулюючись, опинився перед пивничкою "Мугіатама". Оскільки подумав, що не має що робити, зайшов туди й замовив свіжого пива фірми "Carlsberg". У все ще відчиненій пивничці не було жодного відвідувача. Тенґо перестав думати й на порожню

голову повільно сьорбав пиво.

Та не довелося йому довго насолоджуватися порожньою головою. Так само, як природі вакуумом. Він не міг не думати про Фукаері. Ніби короткими уривками сну, вона увійшла в його свідомість.

Можливо, вона перебуває зовсім близько. Туди можна дійти пішки.

"Так сказала Фукаері. А тому я вийшов у місто її шукати. І зайшов у цю пивничку. А що ще вона сказала?"

Можете не турбуватися. Вона вас знайде, навіть якщо ви не зможете знайти її.

Аомаме шукала Тен'ґо так само, як він — її. Тен'ґо не міг цього як слід збагнути. Він шукав її до самозабуття. А тому не міг повірити, що й вона так само шукає його.

Я сприймаю, а ви приймаєте.

І це тоді сказала Фукаері. Вона сприймає, а Тен'ґо приймає. А ще вона відкриває те, що сприймає, лише тоді, коли їй хочеться. Тен'ґо не міг визначити, чи при цьому вона користується певними принципами й приписами чи власною примхою.

Тен'ґо ще раз згадав про статевий акт з Фукаері. Вродлива сімнадцятирічна дівчина, сівши верхи на нього, впустила його прутень у своє лоно. Її великі груди, немов зрілі плоди, гойдалися в повітрі. Вона заплющила очі й збуджено роздула ніздрі. На губах застигли невисловлені слова. Іноді між білими зубами показувався рожевий кінчик язика. Тен'ґо добре запам'ятав цю картину. Його тіло задерев'яніло, але свідомість працювала. Та й ерекція була ідеальною.

А проте, хоча ця картина була виразною, вона не викликала статевого збудження. Тен'ґо не хотів удруге такого зазнати. Після того місяців три не займався сексом. І, як не дивно, ні разу не вивергав сімені. Він, здоровий тридцятирічний чоловік, нежонатий, мав нормальний статевий потяг, який вимагав відповідного задоволення.

Однак, опинившись у ліжку з Кумі Адаті в її квартирі і наткнувшись на її волосся між ногами, він зовсім не почував статевої жаги. Його прутень залишався м'яким. Очевидно, під впливом гашишу. Та це здавалося йому неможливим. Тієї грозової ночі внаслідок статевого акту Фукаері забрала в нього щось важливе. Як забирають з квартири меблі. Так йому здалося.

Наприклад, що?

Тен'ґо хитнув головою.

Випивши пиво, він замовив віскі "Four Roses" з льодом і горішків. Як і попереднього разу.

Можливо, тієї грозової ночі ерекція була надмірною. Його прутень, твердий і великий, здавався незнайомим. Вилюскуючи, він навіть скидався на якийсь символ. Виверження сімені було сильним, бурхливим, а саме воно — надзвичайно густим. Напевне, воно дійшло до матки. Або ще далі. Виверження сімені було бездоганим.

Однак якщо щось стає досконалим, то пізніше обов'язково відчувається відбій. Так у світі ведеться. "Після того якої ерекції я зазнав? — думав Тен'ґо. — Не можу пригадати. Здається, її більше не було. А якщо й була, то, судячи з того, що не можу її пригадати, була другосортною. Як фільм, знятий без особливих витрат. Про таку

ерекцію нема що розповісти. Мабуть".

"Може, я залишуся з такою другосортною ерекцією або навіть без неї упродовж решти свого життя? — запитував Тенґо себе самого. — Напевне, сумного, як тривалі сутінки. Та, якщо подумати, можливо, це неминуча річ. Принаймні один раз я мав досконалу ерекцію й досконале виверження сімені. Як письменниця, що написала "Звіяні вітром". Можливо, треба задовольнитися тим, що одного разу досягнув чогось великого".

Допивши віскі з льодом, Тенґо розплатився і знову пішов безцільно блукати вулицями. Сильний вітер ще дужче охолоджував повітря. "Перед тим, як закони світу зовсім зм'якшаться, а розум загубиться, я мушу віднайти Аома-ме, — подумав Тенґо. Його єдиним прагненням було зараз натрапити на Аоаме. — Якщо я не зможу її відшукати, то чого, власне, варте моє життя? Десь у кварталі Коендзі вона недавно була. У вересні. Може, й досі тут залишилася. Звісно, певності в цьому нема". Однак Тенґо нічого іншого не залишалось, як вірити в таку можливість. Аоаме десь тут поблизу. І так само вона шукає його. Як одна половинка розбитої монети другу.

Тенґо глянув у небо. Однак Місяців не побачив. "Треба піти кудись, де їх буде видно", — вирішив він.

Розділ 13

(про Усікаву)

Невже доведеться починати спочатку?

Зовнішність Усікави сильно привертала до себе людську увагу. Вона не годилася для спостереження й вистежування. Навіть якби він намагався загубитись у юрбі, все одно впадав би в очі, як стонога в склянці йогурту.

Його рідня не була такою. Усікава мав батьків, двох братів і сестру. Батько завідував клінікою, а мати відповідала за її фінансові справи. Старший і молодший брати успішно вступили до медичного університету й стали лікарями. Старший працював у лікарні в Токіо, молодший став науковим співробітником університету. Коли батько пішов на пенсію, старший брат успадкував батькову клініку в Ураві. Обидва брати оженилися й кожен мав по одній дитині. Молодша сестра після закінчення американського університету повернулася на батьківщину й працювала синхронним перекладачем. Мала років тридцять з лишком, але все ще була незаміжньою. Всі вони були худорляві, високі, з правильними рисами овального обличчя.

В їхній родині тільки Усікава був винятком у багатьох відношеннях, особливо щодо зовнішності. Низький, з великою сплюснутою головою і кучерявим волоссям. З короткими ногами, він скидався на зігнутого огірка. Очні яблука, немов з переляку, випиналися назовні, шия навколо дивно потовстішала. Густі великі брови мало не зливалися в одне ціле на міжбрів'ї. Здавалося, ніби дві великі гусениці тяглися одна до одної. У школі він вчився загалом успішно, але не з усіх предметів. Насамперед йому не давалася фізкультура.

У цій заможній, самозабезпеченій родині він завжди був "чужорідним тілом".

Фальшивою нотою, що порушувала гармонію і вносила дисонанс. На родинній фотографії тільки він був явно недоречним. Скидався на байдужу сторонню людину, яка помилково потрапила в кадр.

Усі домашні ніяк не могли збагнути, чому в їхній сім'ї з'явилася людина, зовсім на них не схожа. Однак, безперечно, його народила мати, за її словами, з великими болями. Ніхто не приніс його в кошику до дверей їхнього дому. А тим часом хтось пригадав, що серед батькової рідні був один чоловік із головою Фукуске, що доводився двоюрідним братом дідові Усікави. Упродовж війни він працював на металообробному заводі в столичному районі Кото й загинув навесні 1945 року під час великого бомбардування Токіо американською авіацією. Батько з ним не зустрічався, але його фотографія залишилася у старому фотоальбомі. Побачивши її, родина все зрозуміла. Бо батьків дядько виявився надивовижу схожим на Усікаву. Настільки, що Усікаву можна було вважати його перевтіленням. Напевне, той самий головний чинник, який породив того дядька, несподівано вигулькнув цього разу знову.

Якби не Усікава, то його родина в Ураві, що в префектурі Сайтама, мала б бездоганну репутацію і походження. Була б обдарованою, фотогенічною, якій усі заздрили б. Та коли сюди додавався Усікава, людей хмурніли й крутили головою. Думали, що, мабуть, щось шахрайське, підставивши ногу богині краси, втрутилося у цю справу. А батьки вважали, що люди, напевне, так думають. І тому вони з усіх сил старалися нікому не показувати Усікаву. Якщо ж мусили, то робили його якомога непомітнішим (звісно, такі спроби були марними).

Однак Усікава не відчував особливого невдоволення таким своїм становищем — не страждав і не сумував. Він сам не хотів з'являтися перед людьми й навіть прагнув, щоб його робили непомітним. Брати й сестра ставилися до нього так, ніби його не було, але цим він не переймався. Бо не міг полюбити їх. Вони, з гарною зовнішністю та відмінними успіхами в навчанні, крім того, мали досягнення у спорті й багато друзів. Але з погляду Усікави, такі люди були безнадійно неглибокими. З примітивним мисленням, нешироким кругозором, убогою уявою та схилянням перед думкою оточення. Але передусім не мали здорового сумніву, потрібного для вдосконалення гострого розуму.

Батько мав репутацію досить здібного провінційного терапевта, але був страшенно нудною людиною. Так само, як у легендарного короля все в його руках перетворювалося на золото, батькові слова ставали чимось украй несмачним. Однак за своєю небалакучістю (можливо, ненавмисною) він майстерно приховував свою занудність і глупоту. А от мати, навпаки, була невиправно говіркою міщанкою. Скупа, свавільна, самозакохана й охоча похизуватися собою, вона з будь-якого приводу своїм крикливим голосом обзивала інших людей. Старший брат успадкував батькові нахили, а молодший — мамині. Молодша сестра, самовпевнена, безвідповідальна й позбавлена співчуття до інших людей, думала тільки про свою користь. Батьки надмірно пестили її як останню в сім'ї дитину й тим самим зіпсували.

Тому Усікава свої дитячі роки провів загалом сам-один. Повернувшись зі школи,

замикався у власній кімнаті й занурювався у читання. Оскільки ні з ким, крім домашнього собаки, він не дружив, то не мав нагоди з кимось поговорити про здобуті знання й посперечатися. Однак не сумнівався у своїй здатності логічно, ясно мислити й красномовно говорити. І наодинці наполегливо відточував такі свої здібності. Скажімо, одне якесь судження обговорював з двох кутів зору. З одного боку, підтримував його з усією красномовністю, а з другого — так само красномовно критикував. З однаковою силою і у певному розумінні з такою ж відданістю він ставав на одну з двох суперечливих позицій. Таким чином мимоволі навчився сумніватися в собі. І усвідомлювати, що загалом у багатьох випадках правда — річ відносна. А ще він дізнався що суб'єктивність та об'єктивність не вдається розділити так чітко, як вважає більшість людей, і якщо розмежувальна лінія між ними невизначена, то неважко її з певною метою пересунути.

Щоб логіку й риторику зробити переконливішими та ефективнішими, він при будь-якій нагоді наповнював свою голову знаннями. Корисними й некорисними. Прийнятними й неприйнятними. Він шукав не освіти в загальному розумінні цього слова, а конкретної інформації, форму та вагу якої можна оцінити, взявши безпосередньо в руки.

Його сплюснута, як у Фукуске, голова передусім була вмістилищем важливої інформації. Непривабливим, але зручним у користуванні. Завдяки їй Усікава мав ширшу ерудицію, ніж будь-хто з його однолітків. Якби захотів, то міг би легко спростувати будь-які твердження. Не тільки братів чи однокласників, а навіть учителів та батьків. Однак Усікава цих своїх здібностей, по змозі, старався не показувати. Не любив привертати до себе людської уваги в жодній формі. Знання і здібності були насамперед знаряддям, а не засобом хизування.

Усікава вважав себе чимось схожим на нічного хижака, який, зачаївшись у темному лісі, очікує свою здобич. Терпеливо чекає нагоди, щоб кинутися на неї, як тільки вона з'явиться. А перед тим супротивник не повинен нічого знати. Найголовніше — це затамувати подих і приспати його пильність. Ще в початковій школі він так думав. Ні до кого не підлещувався і не видавав своїх почуттів.

"Якби тільки я мав трохи нормальнішу зовнішність... — іноді думав Усікава. — Не обов'язково привабливу. Не треба мені такої, якою люди захоплювалися б. Досить звичайної. Досить пристойної — такої, щоб зустрічні люди мимоволі не оглядалися. Яке життя взагалі склалося б у мене, якби я таким народився?" Однак оте "якби" виходило за межі його уяви. Усікава залишався насамперед Усікавою, куди не мала доступу жодна гіпотеза. Якщо перед вами велика сплюснута голова, вибалушені очі й короткі криві ноги, то це людина на прізвище Усікава. Підліток, сповнений сумнівів і жадібний до знань, мовчазний і красномовний.

Огидний підліток з плином часу став огидним юнаком, а пізніше — огидним чоловіком середніх літ. На будь-якому життєвому етапі зустрічні люди часто озиралися на нього. Дітвора безцеремонно вирячувала на нього очі. Усікава інколи думав, що, мабуть, не привертав би до себе стільки людської уваги, якби став огидним на старість.

Адже загалом старі люди зовні негарні, а тому їхні окремі фізичні вади не впадають в очі так помітно, як у молодості. Та поки він не постаріє, нічого не зможе сказати. А що, як він тоді стане безпрецедентно непривабливим?

У всякому разі, Усікава не придумав удалого способу, щоб злитися із навколишнім людським середовищем. Крім того, Тенґо знав, який вигляд має Усікава. Отож якби помітив, що той вештається навколо його квартири, все зійшло б нанівець.

У таких випадках зазвичай наймають професійного детектива. Усікава звертався до подібної організації в разі потреби ще тоді, коли став працювати адвокатом. Більшість таких людей — це колишні поліцейські, добре обізнані з технікою розпитувань, стеження і спостереження. Однак цього разу Усікава не хотів, по змозі, втягувати в цю справу сторонніх людей. Вона занадто делікатна — пов'язана з таким тяжким злочином, як убивство. До того ж Усікава сам точно не знав, де треба стежити за Тенґо.

Звичайно, Усікава хотів встановити зв'язок між Тенґо й Аоаме, але навіть не знав, який вигляд має Аоаме. Доклав чимало зусиль, але її нормальної фотографії не роздобув. Навіть Кажан не зумів придбати її. Фотоальбом випускників бачив, але в ньому її обличчя маленьке, якесь неприродне, схоже на маску. На фотографії команди софтболістів фірми Аоаме була в капелюшку з широкими крисами, які затемнили її обличчя. Тож якби Аоаме проходила мимо Усікави, він поки що не зумів би її впізнати. Знав, що вона — жінка з гарною поставою, заввишки приблизно 170 сантиметрів. З особливими очима й вилицями, з довгим, до плечей, волоссям. Із спортивною фігурою. Однак така жінка — не рідкість на світі.

У всякому разі, Усікава, здається, не мав кому доручити спостереження за нею. Наполегливо напруживши зір, чекати, поки щось станеться, і якщо щось станеться, вмить вирішувати, як відповідно діяти. Такої делікатної роботи вимагати від когось не годилося.

Тенґо мешкав на останньому, третьому, поверсі старого багатоквартирного будинку з металічним каркасом. На вході до нього висіли поштові скриньки, серед них одна з прізвищем Кавана. Подекуди вони поржавіли й облупилися. Скриньки були із замками, але майже ніхто з жильців не замикав їх на ключ. Парадні двері не замикалися, тож будь-хто міг вільно зайти в будинок.

У темному коридорі висів особливий запах, що назбирався за тривалий час існування будинку. Запахи невинуватої течії в покрівлі, старих простирадл, випраних з допомогою дешевих мийних засобів, каламутної олії, засохлої евфорбії різнолистої, котячої сечі у палісаднику, зарослому бур'яном, тощо, перемішавшись між собою, утворювали специфічну атмосферу. Якщо людина довго там проживала, то, мабуть, до неї звикала. Та навіть у такому разі ті запахи не ставали приємними.

Вікно квартири, в якій мешкав Тенґо, виходило на вулицю. Не гомінку, але й не безлюдну. Поблизу була початкова школа, а тому час від часу по вулиці сюди-туди проходила дівтора. Навпроти будинку тягнувся ряд невисоких, без двориків, двоповерхових осель. Попереду, вздовж вулиці, стояла пивничка і крамничка

канцелярських товарів, куди вчашали передусім школярі. За два блоки звідси містилася невеличка поліцейська будка. Тут Усікава не міг ніде заховатися, тож якби, стоячи на краю дороги, вперто поглядав на вікно квартири Тенґо, а той, на щастя, його не помітив, то все одно навколишні люди, напевне, дивилися б на нього з підозрою. Ба більше, така незвична, як в Усікави, зовнішність тільки ще більше їх насторожила б. Вони вважали б його збоченцем, який чатує на школярів, що повертаються додому, й викликали б поліцейського з будки.

Щоб за кимось стежити, треба передусім знайти підходяще місце. Бажано, щоб у ньому можна було забезпечити себе водою та продуктами й, не привертаючи до себе нічиєї уваги, слідкувати за його поведінкою. Найідеальнішою була б кімната, в поле зору якої потрапила б квартира Тенґо. Він поставив би в ній на триніжку фотоапарат з телеоб'єктивом і спостерігав би за тим, що відбувається в його квартирі й хто до нього приходить. Вести цілодобове спостереження самому було б неможливо, тож довелося б обійтися щоденними десятима годинами. Та, безперечно, знайти таке спеціальне місце було непросто.

А проте Усікава шукав його навколо. Був людиною, що так просто не здається. Не жаліючи своїх ніг, ходив, доки міг, і нарешті знаходив хоч невелику можливість. Упертість була його характерною особливістю. Однак, обійшовши за півдня всі навколишні закутки, він зневірився. Квартал Коендзі, щільно забудований, без висотних будівель, розміщувався на рівній території. Кількість місць, в поле зору яких потрапляла квартира Тенґо, була обмежена. І Усікава, здається, ніде тут не міг прилаштуватися.

Гарні думки приходили йому до голови завжди тоді, коли залізав у теплувану ванну. А тому, повернувшись додому, він насамперед підігрів воду. Занурившись у пластикову ванну, слухав по радіо концерт для скрипки Сибеліуса. Не тому, що особливо любляв Сибеліуса чи вважав його концерт музикою, яку варто слухати у ванні наприкінці дня. Можливо, фіни люблять довгими ночами слухати музику Сибеліуса в сауні. Однак у тісній ванній кімнаті, спареній з туалетом, двокімнатної квартири в будинку, що в кварталі Кохіната столичного району Бункьо, музика Сибеліуса звучала трохи патетично й напружено. Але Усікава цим не переймався. Його задовольняло, якщо навколо нього лунала хоч якась музика. Не має значення, яка. Він готовий був слухати й концерт Рамо, й "Карнавал" Шумана. А тоді випадково по радіо передавали концерт для скрипки Сибеліуса. От і все.

Як завжди, одна, порожня, половина свідомості Усікави відпочивала, а друга — думала. Музика Сибеліуса у виконанні Давида Ойстраха в основному проходила через першу половину. Як легіт, заходила й так само виходила через широко відчинені двері. Мабуть, таке слухання музики не заслуговує похвали. Можливо, якби Сибеліус знав, як його музику слухають, то насупив би свої великі брови, а на його товстій шиї утворилося б кілька зморщок. Однак Сибеліус давно помер та й Давид Ойстрах уже покинув цей світ. А тому Усікава, безцеремонно пропускаючи музику справа наліво, другою половиною свідомості безперестанку думав.

У такий час він любив думати, не обмежуючись лише конкретним об'єктом. Давав волю своїй свідомості так, ніби випускав собак на широке поле. Казав їм: "Біжіть, куди заманеться, робіть усе, що хочеться". А сам, занурившись по шию у воду, примруживши очі, мимоволі слухав музику. А коли собаки, безцільно стрибаючи навколо, качаючись на пагорбі, невтомно доганяючи один одного й марно переслідуючи білку, забруднилися і, втомлені грою, повернулися, Усікава гладив їх по голові й знову надівав на них ошийники. Тоді й концерт Сибеліуса закінчився. Приблизно через півгодини. Якраз вчасно. Диктор оголосив, що наступна музика — "Симфоніста" Яначека. Таку назву Усікава десь чув. Але де, не міг пригадати. Намагався згадати, але чомусь в очах тьмарилося. Вони вкривалися чимось схожим на жовтаву млу. Напевне, пересидів у ванні. Усікава махнув на все рукою, вимкнув радіо й, вилізши з ванни, в самому рушнику навколо талії, добув з холодильника пиво.

Усікава мешкав тут сам-один. Колись мав дружину й двох маленьких дочок. Разом з ними жив у будинку, купленому в кварталі Тюорінкан міста Ямато префектури Канагава. Мав маленький трав'янистий дворик і тримав собаку. Дружина мала досить правильні риси обличчя, а дітей можна було назвати навіть гарними. Дівчата не успадкували нічого від зовнішності Усікави. Звичайно, він тільки радів тому.

Однак раптово, як змінюється сцена в театрі, він залишився один. Навіть дивувався, що колись жив із родиною у власному будинку на передмісті. Усікава навіть подумав, що помилився у своїх фантазіях і свідомо, для власної зручності, видумав спогад про минуле. Однак, звісно, це була правда. Він мав дружину, з якою спав в одному ліжку, й двох єдинокровних дітей. У шухляді стола лежала сімейна фотографія з чотирма особами. На ній вони щасливо посміхалися. І навіть собака, здається, робив те саме.

Усікава не сподівався, що його родина знову об'єднається. Дружина з дітьми мешкала в Наґої. Дочки мали нового батька. Батька з нормальною зовнішністю, якої вони не соромилися, коли він приходив до школи на батьківські збори. Дочки майже чотири роки не бачилися з Усікавою, але, видно, особливо не жалкували за цим. Навіть листів не прислали. Та й сам Усікава, здається, не дуже сумував, що не може зустрітися з ними. Однак, звичайно, це не означає, що він не дорожив ними. Просто насамперед він мусив забезпечити своє існування і тимчасово вимкнути коло непотрібних думок.

А ще він знав, що всередині дочок тече його власна кров, навіть якщо вони перебувають далеко від нього. Навіть якби вони забули про нього, ця кров тектиме проторованою дорогою. Можливо, вони дуже довго його пам'ятатимуть. І колись у майбутньому десь знову проявляться ознаки Фукуске з великою головою. У несподіваний час і в несподіваному місці. І тоді люди, зітхаючи, водночас згадають про Усікаву.

Можливо, таку раптову картину він побачить ще за життя. А може, й ні. Байдуже. Від самої думки, що таке може статися, Усікава відчував задоволення. Не радість від помсти, а своєрідне задоволення, яке приносить розуміння того, що людина залишається невід'ємною частиною становлення цього світу.

Попиваючи пиво на дивані й поклавши свої короткі ноги на стіл, Усікава раптом подумав: "Можливо, не вдасться, але варто спробувати. І чого це я не догадався до такої простої речі? — дивувався він. — Мабуть, простішого не придумати. Хіба, як каже приказка, збоку не видніше?"

Наступного ранку Усікава ще раз вирушив до кварталу Коендзі й, зайшовши до першої ріелтерської контори, яка йому трапилася, запитав, чи немає вільної квартири в будинку, де мешкав Тен'го. Йому відповіли, що цей будинок вони не обслуговують. Мовляв, ним займається контора з питань оренди, що міститься поблизу станції.

— Тільки от гадаємо, що вільної квартири там не знайдете. Орендна плата за неї помірна, а розміщення зручне, тому люди з того будинку не виїжджають.

— Але все-таки для певності я спробую, — сказав Усікава.

І він подався до того ріелтора поблизу станції, що виявився молодиком двадцяти п'яти років, з чорним густим волоссям, сильно змащеним лосьйоном. У білісінкій сорочці й новенькій краватці. Видно, недавно став на цю роботу. На його щоках ще залишилися сліди прищів. Побачивши перед собою Усікаву з такою зовнішністю, він трохи сахнувся, але відразу взяв себе в руки й по-діловому всміхнувся.

— Вам пощастило, — сказав молодик. — Подружжя, яке жило на першому поверсі, через сімейні обставини вирішило негайно переселитися і тиждень тому звільнило квартиру. Учора її підмели й прибрали, але ще не оголосили для здачі в оренду. Оскільки вона на першому поверсі, то, можливо, вам заважатиме шум зовнішнього сонячного світла буде мало. Проте вона досить зручна. Власник будинку планує перебудувати його в найближчі п'ять-шість років, тому в договорі про оренду просить застерегти умову про її звільнення через півроку після отримання повідомлення. Щоправда, стоянки для автомашини нема.

Усікава відповів, що це його не хвилює. Довго мешкати тут не збирається і машиною не користується.

— Гаразд. Якщо ви пристаєте на таку умову, то завтра можете переселятися. Звичайно, перед тим захочете оглянути квартиру, чи не так?

— Обов'язково, — відповів Усікава.

Молодик вийняв ключ з шухляди стола й передав його Усікаві.

— Вибачте, я трохи зайнятий, то чи не могли б ви самі її оглянути? Квартира порожня, а ключ принесете назад, коли повертатиметеся додому.

— Добре, — погодився Усікава. — А що, як виявиться, що я — злодій і ключа не поверну або зроблю з нього дублікат, щоб потім людей обікрати?

Здивований такими словами, молодик якийсь час дивився на Усікаву.

— О, справді. То, може, для певності залиште свою візитну картку або що?

Усікава вийняв з гаманця картку з написом "Нове Японське товариство сприяння розвитку науки й мистецтва" й передав молодикові.

"Усікава-сан", — прочитав молодик із серйозним виразом обличчя. Потім розслабився.

— Ви не здавалися мені схожим на людину, здатну вчинити зло.

— Дякую, — сказав Усікава, й на його губах з'явився усміх настільки ж беззмистовний, як і візитна картка.

Такі слова про себе він почув уперше в житті. І пояснив собі, що, можливо, зі своєю надто помітною зовнішністю він не годиться для вчинення зла. Його особливі прикмети надзвичайно легко описати. І навіть намалювати портрет. Якби поліція оголосила про його розшук, то днів за три його, напевне, впіймали б.

Квартира виявилася кращою, ніж Усікава сподівався. Квартира Тенґо була зверху над нею, але, ясна річ, Усікава не мав змоги безпосередньо спостерігати, що в ній відбувається. Однак у поле зору з вікна потрапляв вхід до будинку. Можна було контролювати прихід і вихід Тенґо, а також простежити, хто до нього навідується. Якщо закамуюфлювати фотоапарат, то, можливо, за допомогою телеоб'єктива вдасться сфотографувати й обличчя людей.

Щоб винайняти цю квартиру, йому довелося внести завдаток у розмірі тримісячної орендної плати, одномісячну передоплату й подячну винагороду в розмірі двомісячної орендної плати. Хоча орендна плата не була дуже високою, а завдаток повертався у разі розірвання договору, загальна сума виявилася значною. Через те, що Усікава виплатив чимало грошей Кажанові, на його банківському рахунку їх поменшало. Але з огляду на становище, в якому він опинився, Усікава мусив будь-що винайняти цю квартиру. Іншого вибору він не мав. Усікава повернувся до агента з питань оренди житла й, добувши з конверта заздалегідь приготовану готівку, уклав договір про оренду. Виписку про реєстр його фонду пообіцяв прислати згодом. Молодик не звернув на це особливої уваги, а після укладення угоди знову передав ключ Усікаві.

— Усікава-сан, від сьогодні вже можете жити в цій квартирі. Електрика й вода підключені, а от про подачу газу вам треба подзвонити в столичне газове управління, бо при цій операції потрібна ваша особиста присутність. А як щодо телефону?

— Сам щось придумую, — відповів Усікава. "Укладання договору з телефонною компанією забере багато часу й на квартиру прийде електротехнік. Мабуть, буде зручніше користуватися телефоном-автоматом, що поблизу", — вирішив він.

Усікава ще раз зайшов в орендовану квартиру й склав список потрібних речей. На щастя, попередній мешканець залишив штори на вікні. Навіть з вицвілим квітчастим візерунком вони були доброю знахідкою, незмінною при спостереженні.

Список потрібних речей виявився не дуже довгим. Харчові продукти й питна вода. Фотоапарат з телеоб'єктивом і триніжок. Туалетний папір, спальний мішок альпініста, переносне паливо, польова скринька, маленький ніж, консервний ніж, мішок для сміття, прості речі туалету й електробритва, кілька рушників, кишеньковий ліхтарик, транзисторний радіоприймач. Мінімальна кількість білизни, пачка сигарет. От і все. Холодильник, кухонний стіл і ковдра не потрібні. Принаймні пощастило, що знайшов місце, де міг заховатися від дощу та вітру. Повернувшись до своєї власної квартири, Усікава запхав у сумку дзеркальний фотоапарат, телеоб'єктив і приготував чимало фотоплівки. Після того всі речі зі списку поклав у дорожню валізу. Решту потрібних товарів купив на торговельній вулиці перед станцією Коендзі.

Біля підвіконня кімнати на шість татамі Усікава поставив триніжок, на ньому — найсучасніший автоматичний фотоапарат фірми "Мінолта", приєднав до нього телеоб'єктив і в ручному режимі сфокусував його так, щоб у поле зору потрапляло обличчя людини, що заходила або виходила з будинку. Пультом дистанційного управління закривав затвор фотоапарата. Встановив електропривод. Кінець об'єктива обгорнув товстим папером, щоб не виблискував від світла. Край штори трошки підняв, а тому ззовні видніло щось схоже на паперову трубку. Та навряд чи хто-небудь на це звернув увагу. Нікому й на думку не спало, що хтось крадькома фотографуватиме вхід до непримітного багатоквартирного будинку.

За допомогою цього фотоапарата Усікава зняв для проби кількох людей, що виходили й заходили в будинок. Користуючись електроприводом, тричі фотографував кожну людину фотоапаратом, загорнутим у рушник, щоб приглушити клацання затвора. Використав плівку відніс до найближчої фотомайстерні для автоматичного проявлення. Через майстерню проходило стільки кадрів, що ніхто не цікавився їхнім змістом.

Фотографії були не поганої якості. Не мистецької, але цілком задовільної. Настільки яскраві, що можна було розрізнити обличчя людей, що заходили й виходили. Повертаючись з фотомайстерні, Усікава купив мінеральної води і консервів. У тютюновій крамничці придбав пачку сигарет "Seven Stars". Притиснувши товар до грудей, крадькома повернувся у квартиру і сів перед фотоапаратом. Стежачи за входом, пив мінеральну воду, їв консервовані персики й кури сигарети. У квартирі електрика була, а от з водогінного крана вода чомусь не текла, тільки десь далеко в трубі щось булькало. Мабуть, з якоїсь причини відкладається подача води. Усікава збирався піти до ріелтора, але вирішив ще трохи почекати, бо не хотів часто вештатися надворі. Унітаз не функціонував, а тому Усікава справляв малу нужду у відро, яке залишив прибиральник.

Хоча з настанням квапливого зимового надвечір'я у кімнаті зовсім стемніло, Усікава не вмикав світла. Він надавав перевагу скоріше темряві. І не переставав стежити за людьми, що проходили під жовтим світлом лампи над дверима.

Увечері люди трохи частіше заходили в будинок, хоча їх налічувалося небагато. Адже будинок був малим. Серед них Усікава не помітив Тен'го. Так само й жінки, схожої на Аоаме. Цього дня Тен'го мав працювати в підготовчій школі, а ввечері — повернутися додому. Після роботи він рідко коли куди-небудь заходив. Вечеряв не в місті, а дома. Любив сам готувати їжу і за читанням книжки вечеряти. Усікава про це знав. Однак цього дня Тен'го не повернувся додому. Може, з кимось зустрівся?

У цьому будинку мешкали різні люди: від молодих нежонатих службовців, студентів, подружжя з дітьми до самотніх стариків. Беззахисні, вони перетинали поле зору телеоб'єктива. Різні за віком і соціальним станом, вони мали вигляд людей, втомлених набридлим життям. З побляклими надіями, забутим честолюбством, приглушеними почуттями, на місці яких вкоренилося розчарування й байдужість. Їхні обличчя спохмурніли, а хода стала важкою, як у людини, якій дві години тому вирвали

зуба.

Зрештою, можливо, Усікава помилявся. Може, дехто з них насправді насолоджувався життям. І, відчинивши двері, опинявся в особистому раю, що перехоплював подих. Можливо, дехто вдавав, що живе скромно, щоб уникнути перевірки податківців. Звісно, й таке могло бути. Однак, проходячи перед телеоб'єктивом, вони здавалися мешканцями великого міста, що живуть безпросвітним життям, тулячись у дешевих багатоквартирних будинках, приречених на знесення.

Врешті-решт Тенґо так і не з'явився, не було видно також нікого, хто мав би з ним якийсь зв'язок. Коли стрілки годинника показали пів на одинадцятую, Усікава хоч-не-хоч припинив спостереження. "Сьогодні — перший день та й підготовка неповна, — подумав Усікава. — Наразі обійдуся цим". Нахилиючись у різні боки, він повільно потягнувся і розслабив затверділі м'язи. З'їв булочку з бобовою начинкою, випив з кришки термоса принесену каву. Покрутив кран у ванній кімнаті — несподівано потекла вода. Усікава вмив милом обличчя, почистив зуби й довго справляв малу нужду. Обіпершись на стіну, закупив сигарету. Хотів ковтнути віскі, але вирішив, що поки буде тут, не питиме алкоголю зовсім.

Потім у нижній білизні заліз у спальний мішок. Якийсь час дрібно тремтів від холоду. Вночі порожня кімната несподівано охолола. Мабуть, не завадило б мати невелику електропіч.

Опинившись на самоті в холодному спальному мішку, Усікава згадав дні, проведені в родинному колі. Щоправда, без приємних почуттів. Як про щось показово протилежне до свого теперішнього становища. Звісно, і в родині він почувався самотнім. Нікому не довіряв і вважав, що таке звичайне, як у всіх життя, тимчасове. У глибині душі думав, що коли-небудь воно, напевне, зійде нанівець. Пропаде все — заклопотане життя адвоката, високий дохід, дім у Тюорін-кані, досить симпатична дружина, гарні дочки, які відвідують приватну початкову школу, і породистий собака. Тому, коли потроху все розвалилося, а він залишився сам-один, то загалом відчув на душі полегшення. От і добре, не треба більше нічим турбуватися. Він повернувся на початок.

Зіщулившись у спальному мішку, немов личинка цикади, Усікава поглядав на темну стелю. Від тривалого перебування в такому положенні заболіли суглоби. Тремтів від холоду, хрумав холодну булку з бобовою начинкою на вечерю, стежив за дверима дешевого будинку, приреченого на знесення, крадькома знімав непривабливих людей і справляв малу нужду у відро, яке залишив прибиральник. І це означає, що почав спочатку? При цьому згадав, що забув зробити одну справу. Через силу вибрався з мішка й, виливши сечу з відра в унітаз, спустив воду. Вилазити з теплого мішка не хотів, але побоювався ненароком спіткнутися в темряві об відро. Після того знову заліз у спальний мішок і якийсь час тремтів.

Невже доведеться починати спочатку?

Можливо, так і буде. Втрачати більше нема чого. Крім власного життя. Це легко зрозуміти. У темряві на губах Усі-кави з'явився усміх, схожий на тонке лезо ножа.

Розділ 14

(про Аоаме)

Це моє маленьке створіння

Загалом Аоаме жила в сум'ятті й пошуках. Не могла передбачити, що тепер станеться з нею у світі 1Q84 року, в якому звичайна логіка й знання виявилися майже непридатними. Однак думала, що проживе ще принаймні кілька місяців і народить дитину. Лише передчувала. Майже впевнено. Бо вважала, що все просуватиметься вперед з єдиною передумовою, що народить дитину. Відчувала такі ознаки.

Аоаме згадала останні слова лідера секти "Сакіґаке": "Вам доведеться пройти тяжкі випробування. І після того, напевне, побачите все у відповідному світлі".

"Він щось знав. Щось дуже важливе. І туманними словами багатозначно намагався мені це передати, — згадувала Аоаме. — Можливо, це випробування й справді привело мене на поріг смерті. Щоб укоротити собі життя, я з пістолетом у руці поїхала до рекламного щита фірми "Ессо". Але повернулася сюди живою. І дізналася, що вагітна. Може, й це заздалегідь було визначено".

На початку грудня кілька днів поспіль уночі дув сильний вітер і, різко й сухо завиваючи, прибивав опале листя дзелькви до пластикових жалюзі на веранді. Пролітаючи між голим віттям дерев, він попереджав про настання холоду. Вороняче перегукування стало ще більш відточеним. Прийшла зима.

Думка про те, що, можливо, дитина в її лоні від Тенґо, з кожним днем набирала сили, а потім стала сприйматись як факт. Однак вона все ще не була настільки логічною, щоб кого-небудь стороннього в ній переконати. А от для Аоаме вона була ясною і цілком зрозумілою.

"Якщо я завагітніла без статевого акту, то, власне, від кого, як не від Тенґо?"

Як настав листопад, Аоаме поважчала. Надвір вона не виходила, але щодня виконувала чимало фізичних вправ. Та й харчування суворо обмежила. Після того, як їй сповнилося двадцять років, її вага не перевищувала п'ятдесяти двох кілограмів. Але одного дня стрілка підлогових терезів перейшла за п'ятдесят чотири кілограми й більше вниз не спускалася. Здавалось, що і її обличчя стало круглішим. Напевне, це моє маленьке створіння вимагає від материнського організму поживи для свого росту.

Разом з цим своїм маленьким створінням вона й далі спостерігала ввечері за дитячою гіркою. Шукала на ній силует кремезного юнака. Поглядаючи на два Місяці у зимовому небі, легенько погладжувала низ живота під вовняним укривалом. Іноді безпричинно пускала сльозу, яка стікала по щоках і спадала на укривало. Можливо, від самотності. А може, від тривоги. Можливо, через вагітність стала вразливою. А може, холодний вітер діяв на слізні залози й вони сльозоточили. У всякому разі, вона їх не витирала й не стримувала.

У певний момент сльози вичерпалися. Вона й далі на самоті стежила за дитячою гіркою. "Е ні, я вже не самотня, — подумала вона. — Маю це моє маленьке створіння. Тепер нас двоє. Дивимось на два Місяці і чекаємо появи Тенґо". Іноді Аоаме брала в руки бінокль і фокусувала його на безлюдну дитячу гірку. Інколи брала в руки пістолет, щоб відчувати його вагу. "Захистити себе, шукати Тенґо й давати поживу цьому моему

маленькому створінню — от які обов'язки доручено мені тепер виконувати", — міркувала Аоаме.

Одного разу, спостерігаючи парк під холодним вітром, Аоаме відчула, що вірить у Бога. Раптово відкрила для себе цей факт. Ніби на дні м'якого болота під ногами натрапила на твердий ґрунт. Таке відчуття було незбагненим і несподіваним. Відтоді, як себе пам'ятає, вона ненавиділа Бога. Точніше кажучи, відкидала систему й людей, які були посередниками між Богом і нею. Тривалий час така система й люди були для неї синонімом слова "Бог". Ненависть до них була ненавистю до Бога.

Від самого народження вони її оточували. Від імені Бога нею управляли, командували й заганяли у глухий кут. Від його імені забирали в неї весь час і свободу, а на душу накидали важкі окови. Вони проповідували його доброту, а ще більше його гнів і нетерпимість. В одинадцятирічному віці Аоаме, набравшись відваги, нарешті змогла втекти з такого світу. Але через це була змушена багато чим пожертвувати.

"Якби в цьому світі Бог не існував, то моє життя, напевне, було б набагато світлішим, природнішим і повнокровнішим, — часто думала вона. — Я могла б зберегти багато прекрасних дитячих спогадів, не страждаючи від безперервного гніву й страху. І тепер моє життя стало б набагато оптимістичнішим, спокійнішим і повнішим".

Однак, приклавши долоню до низу живота й поглядаючи на безлюдний парк крізь щілину пластикових Жалюзі, у глибині душі вона мимоволі відчувала, що вірить у Бога. Коли машинально проказувала слова молитви й складала докупі долоні, то підсвідомо вірила в нього. Таке відчуття проникло до самих кісток настільки, що ніяка логіка не могла його викоренити. Так само, як ненависть і гнів.

"Але це — не їхній бог, а мій, — міркувала Аоаме. — Я збагнула це внаслідок того, що стала жертвою з пошматованим тілом, обдертою шкірою, висмоктаною кров'ю, вирваними нігтями, позбавленою часу, надій і спогадів. Мій бог не має конкретної подоби. Не одягнений в біле. Не має довгої бороди. Нічого не дає й нічого не відбирає. Не обіцяє Царства Небесного й не лякає пеклом. І в гарячу, і в холодну пору він просто десть там є".

Іноді Аоаме згадувала слова, які проказав лідер секти "Сакіґаке" перед самою смертю. Вона не могла забути його густого баритона. Так само, як і голки, якою штрикнула задню частину його шиї.

Там, де є світло, повинна бути й тінь, а там, де є тінь, — світло. Немає тіні без світла й світла без тіні. Невідомо, карлики добрі чи злі. У певному сенсі це виходить за межі нашого розуміння і словесного формулювання. Ми з давніх-давен живемо разом з ними. Відколи добро й зло окремо не існували. З тих часів, коли людська свідомість тільки зароджувалася.

Аоаме не знала, чи бог і карлики протистоять одне одному чи є різними сторонами чогось одного? Але розуміла, що мусить будь-що захистити своє маленьке створіння, що міститься в її лоні, й заради цього вірити в Бога. Або мусить визнати той факт, що сама вірить у нього.

Вона почала роздумувати про Бога. Він не має конкретної подоби, але водночас

може набрати будь-якого вигляду. Перед її очима стояв образ обтічної форми автомобіля "Mercedes-Benz coupe". Новенького, щойно придбаного. З нього спустилася вишукана жінка середніх літ. І на столичній швидкісній автостраді зняла із себе й передала голій Аоаме чудове весняне пальто. Тим самим захистила її від холодного вітру й настирливих людських поглядів. Після того вернулася у свою сріблясту автомашину. Вона знала, що Аоаме несе в собі ембріона й мусить його захистити.

Аоаме почав снитися новий сон. Уві сні її тримали під арештом у маленькій білій кубічній кімнаті без вікон, з одними дверима. Вона лежала горілиць на простенькому ліжку. Лампа, підвішена над ним, освітлювала її роздутий, немов гора, живіт, що, здавалось, не був частиною її тіла. Але вона помилялася. Бо наближався час пологів.

Кімнату стерегли Голомозий і Кінський хвіст. Ці два типи вирішили не повторювати вдруге своєї помилки. Мусили відвоювати втрачене. Їм доручили не випускати Аоаме з кімнати й нікого сюди не впускати. Вони очікували народження її маленького створіння. Мабуть, мали намір забрати його від Аоаме, щойно воно з'явиться на світ.

Аоаме спробувала закричати. Відчайдушно намагалась просити допомоги. Однак кімната була збудована з особливого матеріалу. Стіни, підлога й стеля вміть поглинали всі звуки. Її крик навіть не доходив до власних вух. Аоаме хотіла, щоб прийшла та жінка зі сріблястого автомобіля й порятувала її. Її саму й це маленьке створіння. Однак голос Аоаме поглинали стіни білої кімнати.

Це маленьке створіння, отримуючи поживу через пуповину, щохвилини росло. Бажаючи вирватися з темряви, билосся ніжками об стінки матки. Хотіло світла й свободи.

Біля дверей сидів довготелесий Кінський хвіст, поклавши руки на коліна і втупившись в одну точку простору. Можливо, там висіла маленька тверда хмарка. Поруч з ліжком стояв Голомозий. Як і минулого разу, обидва були в чорних костюмах. Раз у раз Голомозий піднімав руку й позирав на годинник — так, ніби очікував прибуття на станцію важливого поїзда.

Аоаме не могла ворухнути ні руками, ні ногами. Хоча, здається, ніхто її не зв'язав мотузкою. Кінці пальців заніміли. Вона передчувала родові потуги, що безпомилково наближалися, неначе визначений наперед поїзд. Аоаме чула, як легенько здригаються рейки.

Та саме тоді вона прокинулася.

Аоаме змила під душем неприємний піт і перевдяглася в нове, а вологу від поту білизну кинула у пральну машину. Звісно, вона не хотіла бачити такого сну. Однак сон мимоволі до неї навідувався. З кожним разом його перебіг потрошку відрізнявся. Але місце й кінець залишалися однаковими. Біла кубічна кімната. Наближення родових потуг. Два типи в безликих чорних костюмах.

Вони знають, що Аоаме носить це маленьке створіння в собі. А може, потім дізнаються. Аоаме готова, якщо виникне потреба, без жодних вагань запустити кулю калібру дев'ять міліметрів в голови Кінського хвоста й Голомозого. Іноді Бог, який захищає її, обливається кров'ю.

Почувся стук у двері. Сидячи на стільці в кухні, Аоаме стискала правою рукою пістолет із спущеним запобіжником. Надворі від самого ранку падав холодний дощ, який своїм зимовим запахом огортав увесь світ.

— Такаї-сан, добрий день! — сказав чоловік за дверима, переставши стукати. — Я — знайомий вам службовець з "NHK". Вибачте за можливий клопіт, але я знову прийшов по абонентну плату. Такаї-сан, ви дома, чи не так?

Аоаме мовчки почала йому відповідати. Мовляв, ми телефонували до "NHK" і нам сказали, що ви прикидаєтеся збирачем плати. Власне, хто ви такий? І чого ви хочете?

— Людина зобов'язана платити за те, що отримала. Такий суспільний закон. Ви отримуєте електромагнітні хвилі, а тому повинні за це платити. Несправедливо, коли ви щось отримуєте, а взамін нічого не платите. Як злодій.

Його голос, хрипкий, але досить чіткий, лунав по всьому коридору.

— Я не керуюся жодними особистими мотивами. Не ненавиджу вас і не збираюся карати. Просто від народження не зношу несправедливості. Людина зобов'язана платити за те, що отримала. Такаї-сан, поки ви не відчините дверей, я приходитиму й стукатиму. Мабуть, ви цього і не бажаєте. Та і я не якийсь недоумкуватий дядько. Якби ми поговорили, то, напевне, досягли б якогось компромісу. Такаї-сан, так ви не хочете відчинити дверей?

На якийсь час стукіт відновився.

Аоаме стискала обома руками пістолет. "Можливо, цей чоловік знає, що я завагітніла, — подумала вона. Її пахви й кінчик носа спітніли. — Я нізащо не відчиню дверей. Якщо він спробує відчинити їх силоміць, використовуючи дублікат ключа або інший інструмент чи засіб, я випущу йому в живіт усі кулі, що зберігаються в патроннику".

Е ні, цього не станеться. Вона це знала. Ніхто ззовні не зможе відчинити дверей. Бо вони відмикалися тільки зсередини. Ось чому цей чоловік сердиться і просторікує. Думає словами зіпсувати їй нерви.

За десять хвилин чоловік пішов. Після того, як голосно погрозив, хитро вмовляв, а тоді, сердито лаючись, попередив, що знову прийде.

— Такаї-сан, ви не зможете втекти. Поки ви отримуєте електромагнітні хвилі, я обов'язково приходитиму. Я так просто не здаюся. Такий у мене характер. Ну, то до наступної зустрічі!

Його ходи Аоаме не почула. Але за дверима його не було. В цьому вона переконалася, заглянувши у вічко. Поставивши запобіжник, вона пішла у ванну кімнату й помила обличчя. Сорочка під пахвами просякла потом. Переодягаючись у нову сорочку, Аоаме стала голою перед дзеркалом. Живіт ще не розпухнув настільки, щоб привертати людську увагу. Але в його глибині ховалася важлива таємниця.

Аоаме поговорила із господинею садиби в Адзабу. Того дня Тамару, обговоривши з Аоаме кілька справ, передав слухавку господині. Розмова, принаймні спочатку, не торкалася безпосередньою становища Аоаме й обходила загальними словами.

— Нове місце для вас уже приготовано, — сказала господиня. — Там ви зробите те,

що намітили. У такій безпеці регулярно отримуєте консультацію фахівців. Якщо захочете, то можете негайно туди переселитися.

Невже треба відкрити старій господині те, що люди націлилися на її маленьке створіння? Те, що уві сні два типи із секти "Сакіґаке" хотіли забрати в неї дитину. І те, що, можливо, у спробі фальшивого збирача плати "NHK" відчинити двері її квартири була така сама мета. Однак Аоаме передумала. Вона довіряла старій пані. Любила й поважала її. Але зараз головна проблема в іншому: на якому боці світу вона живе?

— Як почуваетесь? — спитала господиня садиби з Адзабу.

Аоаме відповіла, що все йде добре, без проблем.

— Це найважливіше, — сказала господиня. — Та ваш голос звучить начебто трохи по-іншому, ніж завжди. Може, мені так здається, але в ньому вчувається якась тверда настороженість. Якщо вас щось, навіть найменше, непокоїть, сміливо нам повідомляйте. Гадаю, ми зможемо чимось зарадити.

— Можливо, непомітно нерви напружилися від перебування на одному місці, — спокійним тоном відповіла Аоаме. — Я всю увагу присвячую збереженню здоров'я. Бо це, як-не-як, мій фах.

— Звичайно, — погодилася стара господиня й зробила коротку паузу. — Недавно протягом кількох днів навколо нашої садиби крутився якийсь підозрілий чоловік. Особливо цікавився начебто притулком для жінок. Троє з них, що бачили його зображення у спостережній відеокамері, з ним ніколи не стикалися. Можливо, він розшукує вас?

Аоаме злегка насупилася.

— Виходить, що зв'язок між нами став відомий?

— Не знаю. Але й така можливість не виключена. У цього чоловіка досить дивна зовнішність. Велика zdeформована голова. Сплюснута й майже лиса. Невисокого зросту, присадкуватий, з короткими ногами. Не пам'ятаєте такого?

Сплюснута лиса голова?

— З веранди моєї квартири я часто спостерігаю за людьми, що проходять вулицею. Але подібного чоловіка не помічала. Кажете, що його зовнішній вигляд може привернути до себе людську увагу?

— Дуже. Він скидається на яскравого клоуна, що виступає в цирку. Якщо вони прислали його стежити за нашою садибою, то їхній вибір треба назвати дивним.

Аоаме з цим погодилася. Та навряд чи секта "Сакіґаке" навмисне вибрала людину з такою примітною зовнішністю на роль детектива. Адже вони, напевне, не відчували браку кадрів. А що, як цей чоловік не має жодного стосунку до секти й вони ще не знають про зв'язок між Аоаме й старою господинею? Та все-таки, власне, хто він такий і з якою метою стежить за жіночим притулком? Можливо, він той самий фальшивий збирач плати "NHK", що настирливо стукає у двері? Звісно, нема підстав вважати, що це одна й та ж людина. Тільки ексцентрична поведінка фальшивого збирача плати й дивна зовнішність чоловіка, що тинявся біля садиби в Адзабу, вказують на їхню схожість.

— Як тільки помітите цього чоловіка, дайте нам знати. Може, доведеться вжити заходів.

Аомаме відповіла, що відразу повідомить.

Стара пані знову заговклала. Загалом несподівано. Бо під час телефонної розмови завжди поводитися по-діловому й ніколи часу не марнувала.

— А як ви почуваєтеся? — ненароком запитала Аомаме.

— Як завжди, непогано, — відповіла стара пані. Але в її голосі вчувалося легке вагання. Що теж дивувало.

Аомаме чекала продовження розмови.

— Тільки от останнім часом стала часто відчувати, що старію. Особливо після того, як ви зникли, — сказала нарешті, через силу, господиня.

— Я не зникла. Я перебуваю тут, — бадьорим голосом сказала Аомаме.

— Звісно, це правда. Ви там і я можу інколи з вами розмовляти. Та коли ми регулярно зустрічалися і робили вправи, я, здається, заряджалася від вас життєвими силами.

— Ви здавна мали в собі їхній природний запас. Я тільки допомагала вам їх методично добувати. І без мене ви самі дасте собі раду.

— Правду кажучи, ще недавно і я так думала, — сказала стара пані, захихотівши сухим голосом. — Я вважала себе особливою людиною. Однак час забирає потроху життя у всіх людей. Людина не вмирає відразу в певний час. А поволі, зсередини. І тільки згодом настає день остаточної розплати. Ніхто не може її уникнути. Людина зобов'язана платити за те, що отримала. Тільки тепер я усвідомила цю істину.

Людина зобов'язана платити за те, що отримала. Аомаме нахмурилася. Те саме сказав той фальшивий збирач плати "NHK".

— Я раптом це усвідомила того вересневого дощового вечора, коли не вгавав страшний грім, — сказала господиня. — Сидячи у своїй вітальні й думаючи про вас, я дивилася, як по небу пробігають блискавки. І саме тоді я збагнула істину, яку вони яскраво освітили. Того вечора я втратила вас і разом з цим щось у собі. Можливо, навіть не щось одне, а багато чого. Щось таке, що було моїм осердям і підтримувало мене як людину.

— Може, в ньому містився і гнів? — рішуче спитала Аомаме.

Настала мовчанка, схожа на дно висохлого озера.

— Чи тоді серед усього, що я втратила, був і гнів? — сказала стара господиня. — Ви про це питаєте?

— Саме так.

Стара пані злегка зітхнула.

— Відповідь на ваше запитання позитивна. Так, серед безперестанної громовиці я чомусь втратила й страшний гнів. Принаймні він відступив кудись далеко. Тепер у мені не залишилося гніву, що колись палахкотів. Взамін прийшло щось схоже на легкий смуток. Хоча я ніколи не думала, що такий гнів коли-небудь згасне... А як ви про це догадалися?

— Бо приблизно таке саме сталося зі мною того вечора під час безперервної грозовиці.

— Ви маєте на увазі свій власний гнів?

— Саме так. Того страшного гніву тепер у собі я не знаходжу. Це не означає, що він повністю зник, а, як ви кажете, відступив кудись далеко. Тривалий час він займав у моїй душі багато місця й щосили підганяв мене.

— Як невтомний жорстокий візник, — сказала господиня. — Однак зараз він знесилів, а ви завагітніли. Так би мовити, взамін.

Аомаме вирівняла дихання.

— Це правда. Взамін у мені є щось маленьке. Воно не має нічого спільного з гнівом. І з кожним днем воно стає більшим.

— Безперечно, ви мусите його оберігати як щось дорогоцінне, — сказала господиня. — Заради цього вам треба якомога швидше перебратися в безпечне місце.

— Ваша правда. Але перед тим я будь-що маю закінчити одну справу.

Поклавши слухавку, Аомаме вийшла на веранду й крізь щілини у пластикових жалюзі поглядала на вулицю й дитячий парк. Наближалось надвечір'я. "Перед тим, як скінчиться 1Q84 рік і вони мене помітять, я будь-що мушу знайти Тенґо", — вирішила вона.

Розділ 15

(про Тенґо)

Цього не дозволено розповідати

Вийшовши з пивнички "Мугіатама", Тенґо в задумі, безцільно якийсь час прогулювався вулицями. Потім вирішив податися до маленького дитячого парку. Туди, де вперше відкрив на небі два Місяці. Як і тоді, піднявся на дитячу гірку й спробував ще раз глянути на небо. Щоб знову побачити Місяці, які, можливо, щось йому розкажуть.

"Коли це минулого разу я заходив у той парк?" — думав на ходу Тенґо. І не міг згадати. Час протікав нерівномірно, а відчуття часової відстані не було стабільним. Мабуть, на початку осені. Він пригадав, що тоді мав на собі теніску з довгими рукавами. А зараз грудень.

Холодний вітер гнав стадо хмар у бік Токійської затоки. Наче зроблені з паштету, вони застигли у невизначеній формі. Раз у раз ховаючись за ними, видніли два Місяці: один, звичний, — жовтий, а другий, новий, маленький, — зелений. Обидва, після повні, зменшилися на одну третину. Малий Місяць скидався на дитину, що намагається сховатись за материну спідницю. Місяці перебували майже на тому ж місці, що й минулого разу. Здавалось, ніби терпеливо очікували повернення Тенґо.

У вечірньому дитячому парку не було ні душі. Ртутний ліхтар, біліший, ніж колись, здавався ще холоднішим. Безлисте гілля дзелькви здавалось старими кістками, побілілими під дощем і вітром. Такого вечора могла кричати сова. Та, звісно, в міському парку її не було. Накинувши каптур штурмівки на голову, Тенґо засунув обидві руки в кишені шкіряної куртки. Піднявся на дитячу гірку й, обіпершись на поруччя, глянув на

Місяці, що то з'являлися, то зникали у просвітах хмар. За ними тихо миготіли зірки. Вітер розметав туманний бруд над містом й атмосфера стала чистою-чистісінькою.

"Власне, хто зараз так, як я, поглядає на обидва Місяці?" — подумав Тенґо. Ясна річ, Фукаері про них знає. Адже все це почалося від неї. Можливо. Однак, крім неї, ніхто з його оточення не звернув уваги, що Місяців побільшало. Невже цього ще ніхто не помітив? А може, й так це всім відомо. У всякому разі, Тенґо нікого, крім свого товариша, який заміняв його у підготовчій школі, не питав про Місяці. Скоріше з обережності старався не торкатися цього питання перед людьми. Наче йшлося про тему розмови, недоречно з морального погляду.

Чому?

"Можливо, Місяці цього не бажають?" — подумав Тенґо. Можливо, вони мають до Тенґо якесь особисте послання, і йому не дозволено ділитися цією інформацією з іншою людиною.

Однак таке міркування дивне. Чому кількість Місяців може стати особистим посланням? Що вони хочуть йому передати? Все це здавалося Тенґо не посланням, а скоріше складною загадкою. Якщо це так, то хто її загадує? Власне,

хто не дозволяє?

Вітер з різким свистом пролітав між гіллям дзелькви. Як несамовите дихання, що вирвалося крізь зуби людини, яка спізнала відчай. Дивлячись на Місяці й мимоволі слухаючи свист вітру, Тенґо сидів так довго, що аж заціпенів від холоду. Сидів хвилин п'ятнадцять? Ні, мабуть, трохи довше. Відчуття часу десь зникло. Організм, зігрітий випитим віскі, задубів, наче самотній кам'яний кругляк на морському дні. Хмари, одна за одною, неслися на південь. І не було їм кінця-краю. Напевне, на далекій півночі було невичерпне джерело, яке їх постачало. Вперті люди у грубих сірих уніформах там з ранку до вечора мовчки виробляли хмари. Як бджоли — мед, павуки — павутиння, а війни — вдів.

Тенґо зиркнув на годинник. Була майже восьма. У парку — ні душі. Інколи близькою вулицею спішили люди. Скінчивши роботу, по дорозі додому вони всі йшли однаково. У половині вікон нового шестиповерхового багатоквартирного будинку по той бік вулиці вже світилося світло. Холодного зимового вечора освітлені вікна зігрівали душу особливо приємним теплом. Тенґо по черзі пройшовся по них очима. Так, наче з маленького рибальського човна поглядав на розкішний пасажирський лайнер, що плыв у нічному морі. Ніби змовившись, мешканці заслонили всі вікна шторами. З дитячої гірки холодного вечірнього парку цей будинок здавався іншим світом. Світом, побудованим на інших принципах і керованим іншими законами. За тими шторами люди жили звичайнісіньким, можливо, навіть спокійним і щасливим життям.

Звичайнісіньким життям?

Образ "звичайнісінького життя" в уяві Тенґо був стереотипним, позбавленим глибини і яскравих барв. Батько й мати, скажімо, з двома дітьми. На матері фартух. Розмова за вечірнім столом, на якому парує гаряча страва в каструлі... В цей момент фантазія Тенґо натикалася на тверду стіну. Про що, власне, розмовляли члени

звичайної родини за столом? Що стосується його самого, то він не пригадував, щоб коли-небудь розмовляв про щось з батьком за столом. Кожен з них у зручний для нього час просто мовчки напихав у себе їжу. Тож таку процедуру важко було назвати вечерею.

Скінчивши огляд освітлених вікон багатоквартирного будинку, Тенґо ще раз звів очі на Місяці. Та хоч скільки чекав, жоден з Місяців не збирався йому щось розповідати. Звернувши до нього свої байдужі обличчя, вони висіли нерозлучно в небі, як паралельні рядки вірша, що потребували виправлення. Вони повідомляли йому тільки те, що сьогодні ніякого послання не буде.

Стадо хмар перетинало небо, невтомно прямуючи на південь. Різноманітної форми й розмірів, вони приходили й відходили. Серед них траплялися й такі, що мали цікавий вигляд. Здавалось, ніби вони мають свої думки. Маленькі, тверді, з чіткими обрисами. Однак Тенґо хотів знати, про що думають Місяці, а не хмари.

Врешті-решт він підвівся, випростав руки, ноги й хоч-не-хоч спустився з дитячої гірки. Вирішив задовольнитися принаймні тим, що кількість Місяців не змінилася. Не виймаючи рук з кишень шкіряної куртки, покинув парк і повільно, широкими кроками, подався додому. По дорозі згадав про Комацу. Треба з ним незабаром поговорити. Хоч трохи залагодити те, що сталося між ними. Та й Комацу мав про що найближчим часом порозмовляти з Тенґо. Той залишив йому телефонний номер оздоровниці в Тікурі. Але Комацу не подзвонив. Тенґо вирішив, що спробує зателефонувати йому завтра. Але перед тим треба піти до підготовчої школи й прочитати листа, якого Фукаері передала товаришеві.

Запечатаний лист Фукаері лежав у шухляді стола. Порівняно з міцним конвертом лист виявився коротким, написаним синьою кульковою ручкою на половині аркуша знайомим клинописом, як на глиняних пластинах Месопотамії. Тенґо знав, що вона витратила багато часу, щоб вивести на папері такі ієрогліфи.

Він кілька разів перечитав цього листа. Фукаері написала, що мусить піти з його квартири. Негайно. Бо, мовляв, за нами стежать. Це слово вона густо підкреслила. Страшно красномовне підкреслення.

Вона не пояснила, звідки дізналася, що за "нами" хтось стежить. Схоже, що в її світі, мабуть, не заведено чітко викладати факти, а послуговуватися натяками й загадками, прогалинами й викривленнями, як під час пошуків на карті скарбів, захованих морськими піратами. Так само, як в оригіналі "Повітряної личинки".

А втім, наряд чи Фукаері збиралася тільки натякати й говорити загадками. Для неї це був зовсім природний спосіб висловлення. Вона могла передати людині свої уявлення та думки лише за допомогою подібного набору слів і граматичних правил. Щоб порозумітися з нею, треба звикнути до такої граматики. Щоб сприйняти її послання, треба мобілізувати всі свої здібності й доповнити те, чого не вистачає.

Однак останнім часом Тенґо звик вірити її заявам, які іноді виявлялися щирими. Можливо, коли вона каже, що за нами стежать, то це таки правда. І коли вона відчуває, що мусить піти з його квартири, то, значить, настав час, щоб вона це зробила. З цим

загальним фактом Тенґо погоджувався. Та чи вдасться самому відкрити пізніше його передумови, подробиці й підстави, міг лише припускати. А можливо, від самого початку просто з ним примиритися.

За нами стежать.

Невже це означає, що люди із секти "Сакіґаке" знайшли Фукаері? Вони знають про її стосунки з Тенґо. Докопалися до того факту, що на прохання Комацу він переробив "Повітряну личинку". І саме тому Усікава надумав зблизитися з Тенґо. Таким хитрим способом (усе ще не зрозуміло, чому) вони збиралися поставити його під свій вплив. Враховуючи це, не виключено, що вони встановили нагляд за квартирою Тенґо.

Однак, якщо це правда, то на таке стеження вони витратили надто багато часу. Адже Фукаері сиділа безвилазно в квартирі Тенґо майже три місяці. Як організовані люди вони мали реальну силу. Тож якби захотіли її спіймати, то могли б зробити це будь-коли. І не мусили б марнувати часу на стеження за квартирою Тенґо. Якщо ж вони справді сліdkували за Фукаері, то, напевне, не проґавили б того моменту, коли вона, зібравши свої манатки, покинула квартиру Тенґо, зайшла до підготовчої школи в Йойогі й, передавши листа його товаришеві, подалася кудись інде.

Шукаючи в їхній поведінці якоїсь логіки, Тенґо відчув, що в його голові настав повний безлад. Не виключено, що вони хотіли спіймати Фукаері. Однак у певний момент, можливо, перемкнулися на досягнення іншої мети. На когось іншого, пов'язаного з нею. Можливо, з якоїсь причини Фукаері перестала бути загрозою для секти "Сакіґаке". Однак, якщо це так, то чому зараз вони мали б стежити за квартирою Тенґо?

З телефону-автомата підготовчої школи Тенґо подзвонив Комацу у видавництво. Була неділя, але він знав, що той навіть у вихідні дні залюбки ходив на роботу. Мовляв, тоді приємно перебувати у видавництві, бо мало людей. Однак слухавки ніхто не взяв. Тенґо зиркнув на годинник. Ще не було одинадцятої ранку. Так рано Комацу у видавництві не з'являвся. У будь-який день він брався до роботи після того, як сонце перейшло через зеніт. Сидячи у шкільному кафетерії й попиваючи рідку каву, Тенґо ще раз перечитав лист Фукаері — текст, як завжди, написаний дрібним шрифтом, без розділових знаків й абзаців.

Тенґосан ви читаєте цей лист після того як повернулися з котячого міста це добре але за нами стежать тому я мушу піти з цієї квартири і то негайно про мене можете не турбуватися але тут я більше не можу залишатися як я вже раніше казала людина яку ви шукаєте недалеко куди можна дійти пішки але будьте дуже обережні бо за вами хтось стежить

Прочитавши цього листа, схожого на телеграму, втретє, він склав його й засунув у кишеню. Написаний у звичному стилі, цього разу його текст здався вельми достовірним. Хтось за ним, Тенґо, стежить. Тепер він сприймав це як твердо встановлений факт. Тенґо підвів голову й оглянувся на кафетерій підготовчої школи. Був час лекцій, а тому в кафетерії було майже порожньо. Лише кілька студентів читали підручники й щось записували в зошит. Людини, яка крадькома могла за ним стежити,

Тенґо не помітив.

Головна проблема полягала ось у чому. Якщо вони не стежать за Фукаері, то, власне, за чим? За самим Тенґо чи за його квартирою? Саме про це він думав. Звісно, все це не виходило за межі припущень. Однак йому здавалося, що вони, можливо, ним не цікавляться. Адже Тенґо виконав лише технічну роль — на чуже прохання полагодив текст "Повітряної личинки". Оскільки книжка вже вийшла у світ, набула громадського розголосу, а згодом про неї забули, то Тенґо давно позбувся своїх обов'язків. Тож зараз з якої причини хтось мав би ним цікавитися?

Фукаері, напевне, з його квартири майже не виходила надвір. І якщо вона відчула на собі чийсь погляд, то це означає, що його квартира перебуває під наглядом. Однак звідки можна за нею стежити? В його квартиру на третьому поверсі в густозаселеному районі, як не дивно, нізвідки нікому не вдалося б заглянути. Саме це було однією з причин, чому він залюбки так довго в ній мешкав. І його заміжня подруга високо оцінювала цю особливість. "Незважаючи на зовнішній вигляд будинку, — часто казала вона, — ця квартира дивовижно заспокоює. Почуваюсь, як удома".

Надвечір до вікна прилітали великі ворони. Про них казала й Фукаері по телефону. Сидячи на вузькому зовнішньому підвіконні, вони терлися об шибки своїми чорними, як смола, великими крильми. Своім щоденним завданням вони вважали провести певний час за вікном квартири Тенґо перед тим, як повертатися у своє гніздо. Здавалось, вони сильно цікавилися нутром його квартири. Швидко поводячи своїми великими чорними очима, вони крізь щілину між шторами витягували потрібну інформацію. Ворони — розумні створіння. Страшно допитливі. Фукаері сказала, що може з ними розмовляти. Та, як не крути, навряд чи ворони, за чиїмсь дорученням, розвідують, що відбувається всередині.

У такому разі, власне, звідки вони стежать за квартирою?

По дорозі зі станції додому Тенґо зайшов у супермаркет і купив продуктів — овочів, яєць, молока й риби. З паперовим пакетом під пахвою він зупинився перед дверима будинку й для певності оглянувся навколо, але нічого підозрілого не помітив. Звичайний непривабливий краєвид. Електричні дроти, що зависли в повітрі, немов темні кишки тварини, зів'яла трава на вузькому палісаднику, поіржавілі поштові скриньки. Тенґо прислухався, але, крім специфічно міського безперервного шуму, схожого на легкий шелест пташиних крил, нічого не почув.

Зайшовши у квартиру, виклав продукти на стіл, підійшов до вікна й, відслонивши штори, подивився уважно надвір. По той бік вулиці стояли три старі оселі. Двоповерхові, розташовані на малій території. Їхні власники, всі старого віку, належали до типово давніх мешканців. Вони, люди з невдоволеним виразом обличчя, не любили змін. І в жодному разі не впустили б до себе, у свою двоповерхову домівку, будь-якого незнайомця. Крім того, звідти, навіть при найбільших зусиллях, можна було помітити лише частину стелі в квартирі Тенґо.

Зачинивши вікно, Тенґо скип'ятив води й приготував кави. Попиваючи її за кухонним столом, він так розмірковував над різними можливостями: "Хтось поблизу за

мною стежить. А недалеко звідси, куди можна дійти пішки, перебуває (або перебувала) Аоаме. Чи існує між цими двома речами зв'язок? Чи, може, це випадковий збіг?" Та хоч скільки він думав, ніякого висновку не міг дійти. Його думки крутилися по колу так само, як нещасна миша, підстьобувана запахом сира у лабіринті із усіма перекритими виходами.

Хоч-не-хоч Тенґо перестав думати й пробіг очима по сторінках газети, яку купив у станційному кіоску. Рональд Рейган, цієї осені переобраний на посаду президента, називав прем'єр-міністра Ясухаро Накаоне коротко Ясу, а прем'єр-міністр президента — Рон. Можливо, винна в цьому фотографія, але вони скидалися на підрядчиків-будівельників, що таємно домовляються, як замінити будівельні матеріали чимось дешевим і низькосортним. Усе ще тривали заворушення в Індії, спричинені підступним убивством Індіри Ганді, в різних місцевостях жорстокої помсти зазнали сікхи. Як ніколи раніше, в Японії вродили яблука. Однак жодна стаття не зацікавила особисто Тенґо.

Дочекавшись, коли стрілки годинника показали другу годину, він ще раз подзвонив Комацу на роботу.

Лише після дванадцяти дзвінків Комацу підняв слухавку. Як завжди. Хтозна-чому він так просто не бере її в руки.

— Тенґо-кун, я давно тебе не бачив, — сказав він. Його манера говорити стала зовсім такою, як колись. Плавною, трохи награною і невиразною.

— Протягом останніх двох тижнів я взяв відпустку на роботі й поїхав у префектуру Тіба. Тільки учора ввечері повернувся.

— Мабуть, батьків стан здоров'я поганий? Щось з ним сталося?

— Та ні. Нічого не сталося. Просто він перебуває в комі, а я гаяв час тим, що вдень сидів біля нього й поглядав на його сонне обличчя. А пізніше у готелі писав роман.

— Виходить, він не то живий, не то мертвий. Біда та й годі.

Тенґо змінив тему розмови.

— Здається, ви сказали, що начебто маєте щось мені розповісти. Сказали досить давно, під час останньої розмови.

— Це правда, — відповів Комацу. — Я хотів би з тобою зустрітися й неквапливо поговорити. Вільний час матимеш?

— Якщо справа важлива, то, може, якнайскоріше зустрінемося?

— Можливо, так було б найкраще.

— Сьогодні ввечері я вільний.

— Сьогоднішній вечір мені підходить. Я також не зайнятий. Як щодо сьомої години?

— Вона мене влаштовує, — відповів Тенґо.

Комацу назвав бар поблизу видавництва, в якому Тенґо неодноразово бував.

— Він працює і в неділю, коли майже немає відвідувачів. Там можна спокійно поговорити.

— Розмова буде довгою?

Комацу задумався.

— Та як тобі відповісти? Правду кажучи, я сам наперед не знаю, буде вона довгою чи короткою.

— Гаразд. Розкажете так, як вам сподобається. Поспілкуємося. Бо, що не кажіть, ми опинилися в одному човні, чи не так? Чи, може, ви вже пересіли в інший човен?

— Та ні, — як ніколи серйозно відповів Комацу. — Ми й зараз перебуваємо в тому самому човні. Отже, зустрінемося о сьомій. Тоді й розповім про все докладно.

Поклавши слухавку, Тенґо сів за стіл, увімкнув електронну друкарську машинку й почав переносити на її екран текст, який написав авторучкою на папері в готелі Тікури. Перечитуючи цей текст, він згадав краєвиди містечка. Оздоровницю, обличчя трьох медсестер. Морський вітер, що гойдав сосновим бором. І білих чайок, що над ним кружляли. Тенґо встав з-за стола, відслонив штори, відчинив скляні двері і вдихнув грудьми прохолодного повітря.

Тенґосан ви читаєте цей лист після того як повернулися з котячого міста це добре

Так написала в листі Фукаері. Але ж за цією квартирою, куди він повернувся, хтось стежить. Хто стежить і звідки — невідомо. Може, в ній встановлено приховану відеокамеру? Занепокоївшись цим, Тенґо оглянув всі закутки. Але, звісно, не виявив ані прихованої відеокамери, ані "жучка". Як-не-як, це стара тісна квартира, в якій такі речі мимоволі впали б в очі.

Тенґо друкував за столом свій роман, аж поки навколо не стемніло. Оскільки слова в тексті довелося не просто переписати справа наліво, але подекуди й змінювати, то ця робота забрала більше часу, ніж він сподівався. Перепочиваючи, він засвітив настільну лампу і подумав, що сьогодні не прилетіла ворона. Бо якби прилетіла, то він почув би шум. Бо вона зазвичай терлася великими крилами об скло. Внаслідок цього залишала на ньому легкі масні сліди, схожі на код, що вимагав розшифрування.

О пів на шосту Тенґо приготував просту страву. Апетиту не відчував, але ж удень майже нічого не їв. Усе-таки, мабуть, варто щось закинути у шлунок. Зробив салат з помідорів та морської капусти і з'їв його разом з тостом. О шостій п'ятнадцять одягнув брунатно-зелений вельветовий піджак поверх чорного светра з високим коміром і вийшов з дому. На виході з будинку зупинився і ще раз поглянув навколо, але не помітив нічого, що могло привернути увагу. Жодного чоловіка, що заховався за телеграфним стовпом. Жодного припаркованого підозрілого автомобіля. Навіть ворона не прилетіла. Та — навпаки — це ще більше стривожило Тенґо. Здавалось, ніби всі незнайомі люди навколо насправді крадькома за ним стежать. І домогосподарки, що проходили мимо з кошиком, і мовчазний дідок, що вигулював собаку, й навіть учні середньої школи, що мчали повз на велосипеді з тенісною ракеткою на плечі — усі вони, мабуть, вміло закамуюфльовані агенти "Сакіґаке".

"У страху великі очі, — подумав Тенґо. — Треба бути обережним, але не дуже нервувати". Він хутко попрямував до станції. Іноді на мить озирався, щоб перевірити, чи хтось його не переслідує. Якби хтось переслідував, то Тенґо, напевне, помітив би його. Бо від народження мав добрі очі з широким полем зору. Після того, як тричі

оглянувся, пересвідчився, що ніхто його не переслідує.

До бару — місця домовленої зустрічі з Комацу — він прибув за п'ять хвилин до сьомої. Комацу ще не прийшов, і Тенґо виявився, очевидно, першим відвідувачем бару після його відкриття. У великому вазоні на шинквасі стирчали яскраві квіти, що своїми свіжозрізаними стеблами ширили навколо особливий запах. Тенґо сів у найдаальший бокс і замовив пляшку свіжого пива. Вийняв з кишені піджака книжку малого формату й почав читати.

О п'ятнадцятій на восьму з'явився Комацу. На ньому поверх тонкого кашмірового светра був твідовий піджак, кашмірове кашне, вовняні штани й замшеві туфлі. Звична зовнішність. Усе високоякісне, добране зі смаком, але вже досить приношене. Цей одяг здавався на ньому незмінною частиною його тіла. Тенґо ніколи не бачив на Комацу чогось абсолютно новенького. Можливо, він спав або валявся на підлозі у щойно купленому костюмі. Може, неодноразово сам прав руками й сушив у тіні. І хоча його одяг був досить приношений і збляклий, Комацу не соромився показуватись у ньому перед людьми з таким виразом обличчя, що, мовляв, зроду одягом не переймається. У всякому разі, так одягнений, він справляв враження досвідченого редактора-ветерана й нікого іншого. Комацу сів навпроти Тенґо й також замовив склянку свіжого пива.

— Здається, у тебе все гаразд, чи не так? — сказав Комацу. — Новий роман успішно пишеться?

— Потроху.

— Це — найголовніше. Письменник росте лише завдяки тому, що не перестає писати. Так само, як гусениця не перестає їсти листя. Як я вже казав, той факт, що ти взявся переробляти "Повітряну личинку", сприятливо вплинув на твою власну творчість. Хіба ні?

Тенґо кивнув.

— Це правда. Мені здається, що завдяки цій роботі я навчився дечого важливого стосовно художнього твору. Став бачити те, чого досі не помічав.

— Не хочу хвалитись, але я добре розумію, що тобі така нагода була потрібна.

— Але через це я мав не одну неприємність. Ви ж знаєте.

Скрививши губи так, що вони здавалися схожими на серпок місяця-молодика, Комацу загадково всміхнувся.

— За придбання чогось дорогоцінного людина зобов'язана платити. Такий закон у світі.

— Можливо. Однак не вдається розрізнити, що таке дорогоцінна річ, а що плата. Бо вони страшно переплутані між собою.

— Справді у світі все переплутане. Як у телефонній розмові, коли хтось сторонній випадково приєднується до лінії. Так, ти маєш рацію, — сказав Комацу й насунив брови.

— До речі, ти знаєш, де зараз перебуває Фукаері?

— Де зараз — не знаю, — добираючи слова, відповів Тенґо.

— Зараз, — багатозначно повторив Комацу.

Тенґо мовчав.

— Але донедавна вона жила у твоїй квартирі, — сказав Комацу. — Так кажуть.

Тенґо кивнув.

— Це правда. Місяців зо три жила в моїй квартирі.

— Три місяці — тривалий час, — сказав Комацу. — Але ти нікому про це не казав.

— Не казав, бо вона просила нікому не казати. Навіть вам.

— Але зараз її там немає.

— Це правда. Коли я перебував у Тікурі, залишивши листа, вона покинула квартиру. І де вона зараз, я не знаю.

Комацу витягнув сигарету й, узявши її у рот, черкнув сірника. Примруженими очима глянув у вічі Тенґо.

— Після того Фукаері вернулася у дім Ебісуно-сенсея. У гори біля станції Футаматао, — сказав він. — Ебісуно-сенсей узяв назад звернення до поліції про її розшук. Бо, мовляв, вона сама кудись поїхала і ніхто її не викрадав. Поліція, мабуть, її допитувала. Чого вона зникла? Де й що робила? Бо, як-не-як, вона неповнолітня. Найближчим часом, можливо, про це в газетах з'являться статті. Що, мовляв, на щастя, знайшлася молода письменниця, яка на довгий час пропала безвісти. Статті з'являться, але, гадаю, не дуже великі. Бо не йдеться про якийсь злочин.

— Мабуть, з'ясується, що вона знайшла притулок у моїй квартирі?

Комацу хитнув головою.

— Та ні. Твого прізвища вона, гадаю, не назве. Бо в неї такий характер. Якщо вона вирішила мовчати, то не скаже нікому — ні поліції, ні військовій жандармерії, ні революційній раді, ні матері Терезі. Так що можеш про це не турбуватися.

— Та я не турбуюся. Я тільки хотів би знати, як розвивалися події.

— У всякому разі, твоє прізвище не вплило на поверхню. Будь спокійний, — сказав Комацу. А тоді його обличчя набрало суворого виразу. — Однак я хотів би запитати тебе про одну річ. Трохи незручну.

— Незручну?

— Так би мовити, особисту.

Тенґо ковтнув пива й поставив склянку на стіл.

— Гаразд. Відповім те, що зможу.

— Ти мав з Фукаері статеві стосунки? Коли вона знайшла притулок у твоїй квартирі. Можеш сказати "так" чи "ні"?

Зробивши паузу, Тенґо хитнув повільно головою.

— Моя відповідь — "ні". Таких стосунків з нею не мав. Тенґо інтуїтивно вирішив, що в жодному разі не повинен

сказати, що сталося між ним і Фукаері тієї грозової ночі. Це була таємниця, якої не можна відкривати. Цього не дозволено розповідати. Крім того, цю подію взагалі не можна назвати статевим актом. Вони обоє тоді не відчували статевого потягу в загальноприйнятому розумінні цього слова.

— Отже, ти кажеш, що не мав статевих стосунків?

— Не мав, — сухо відповів Тенґо.

Край носа Комацу злегка зморщився.

— Я не сумніваюся у правдивості твоїх слів, але перед тим, як сказати "ні", ти на мить запнувся. Здавалось, начебто вагався. Правда, щось подібне в тобі відбувалося? Я зовсім не збираюся тобі дорікати. А просто хотів би сприйняти це як факт.

Тенґо глянув Комацу прямо в очі.

— Вагання не було. А тільки якесь трохи дивне відчуття. Мовляв, чому вас так цікавить, чи мав я з Фукаері статеві стосунки, чи ні. Ви ж ніколи не втручалися в чуже особисте життя. Скоріше трималися осторонь таких справ.

— Та начебто, — сказав Комацу.

— Тож чому тепер це вас обходить?

— Звичайно, не моя справа, з ким ти спиш і що робить Фукаері. — Комацу почухав пальцем край носа. — Як ти сам відзначав. Але, як відомо, Фукаері виростала в інших, ніж звичайні діти, обставинах. Як би це краще висловити... Кожна її дія породжує певний наслідок.

— Певний наслідок?

— Міркуючи логічно, можна, звісно, сказати, що всяка дія будь-якої людини породжує кінець кінцем певний наслідок, — сказав Комацу. — Але у випадку Фукаері цей наслідок набагато глибший. Вона наділена такою незвичною особливістю. Тому ми повинні знати хоч трохи надійні факти, що стосуються Фукаері.

— Хто конкретно "ми"? — спитав Тенґо. Комацу мав на диво збентежений вигляд.

— Правду кажучи, чи між тобою і Фукаері були статеві стосунки, хотів знати не я, а Ебісуно-сенсей.

— Ебісуно-сенсей також знав, що Фукаері перебувала в моїй квартирі?

— Звичайно. Знав того ж дня, коли вона з'явилася у тебе. Вона докладно повідомляла йому, де перебуває.

— А я цього не знав, — здивувався Тенґо. Адже вона казала, що нікому не повідомляє про місце свого перебування. Однак зараз це вже не мало значення. — Та я не можу цього зрозуміти. Ебісуно-сенсей як її фактичний опікун і захисник за звичних умов, можливо, якимсь турбувався про неї. Однак у такий непевний час найважливіше питання — чи вона захищена й перебуває у безпечному середовищі. Трудно повірити, що серед турбот сенсея її незайманість стоїть у списку на першому місці.

Комацу скривив губи.

— Так, я добре розумію теперішні обставини. Просто сенсей мене попросив дізнатися при зустрічі з тобою, чи між вами була фізична близькість, чи ні. Тому я тебе й запитав і дістав відповідь — "ні".

— Це правда, що між мною та Фукаері не було фізичної близькості, — дивлячись в очі співрозмовнику, чітко сказав Тенґо. Він не усвідомлював, що бреше.

— Якщо так, то добре. — Комацу взяв у рот сигарету "Marlboro" і, примруживши очі, запалив від сірника. — Це можна зрозуміти.

— Фукаері справді вродлива дівчина, яка привертає до себе увагу людей. Але, як ви самі знаєте, я й так потрапив у халепу. І то не з власної волі. Тож навіщо мені зайвий

клопіт? Крім того, я мав жінку для спілкування.

— Зрозуміло, — сказав Комацу. — В цій ситуації ти повівся розумно. І переконливо міркуєш. Так і передам сен-сею. Вибач, що поставив таке дивне запитання. Не переймайся цим.

— Та я особливо не переймаюся. Просто здивувався, чому саме тепер виникла така розмова, — сказав Тенґо й зробив коротку паузу. — Комацу-сан, так що ви мені маєте розповісти?

Комацу допив пиво й замовив у бармена віскі із содовою.

— Що ти питимеш? — спитав він Тенґо.

— Те саме, — відповів Тенґо.

Бармен приніс дві високих склянки віскі із содовою.

— Передусім, — сказав Комацу після тривалої мовчанки, — треба якомога швидше розплутати складний вузол становища, в якому ми опинилися. Бо, що не кажи, ми все ще перебуваємо на одному човні. Ми — це нас четверо: ти, я, Фукаері й Ебісуно-сенсей.

— Нічогенька компанія, — сказав Тенґо. Однак Комацу, здається, не відчув у цих словах іронії. Видно, зосередив свою увагу на тому, що мав розповісти.

— Кожен у цій четвірці мав свій намір, коли приєднався до цієї справи, і не обов'язково спрямовував свої зусилля в одному напрямі. Інакше кажучи, не всі в одному ритмі й під однаковим кутом орудували веслами, — сказав Комацу.

— Виходить, що ця компанія не годилася для спільної роботи.

— Мабуть, так можна сказати.

— І стрімка течія понесла човен до водоспаду.

— Стрімка течія понесла човен до водоспаду, — погодився Комацу. — Не буду виправдовуватись, але на початку план був простий. "Повітряна личинка", яку написала Фукаері, а ти переробив, отримала премію молодого автора від літературно-мистецького часопису. Вона успішно продавалася у вигляді книжки. Ми добряче людей надурили. І грошей заробили. Жартома і всерйоз, по-діловому. Такою була наша мета. Та коли Ебісуно-сенсей, її опікун, долучився до цієї справи, вона раптом ускладнилася. Кілька підводних сюжетних ліній переплутались, і течія прискорила свій біг. Та й твоя переробка виявилася набагато досконалішою, ніж я сподівався. Завдяки цьому книжка набула позитивного розголосу й розійшлася з неймовірною швидкістю. І внаслідок цього наш човен віднесло в несподіване місце. Трохи ризиковане.

Тенґо злегка хитнув головою.

— Не трохи ризиковане, а вкрай небезпечне.

— Мабуть, так.

— Не кажіть так, ніби це вас не стосується. Бо хіба не ви придумали цей план і почали його здійснювати?

— Ти маєш рацію. Це я придумав і запустив його. Спочатку все йшло гладко. Та, на жаль, згодом поступово я втратив контроль. Звісно, я відчуваю відповідальність за це. Особливо за те, що втягнув і тебе сюди. Бо, здається, я силоміць тебе вмовив. Тепер нам треба зупинитись і перебудувати свої позиції. Зайві речі викинути і план

спростити, як тільки можна. Нам треба визначити, де ми зараз і як нам діяти далі.

Після цих слів Комацу зітхнув і ковтнув віскі із содовою. Потім узяв у руки скляну попільничку й довгим пальцем уважно, як сліпий, що докладно розпізнає форму предмета, гладив її поверхню.

— Як хочеш знати, я був в одному місці під арештом упродовж сімнадцяти-вісімнадцяти днів, — почав свою розповідь Комацу. — Від кінця серпня до половини вересня. Одного дня після полудня я йшов на роботу сусідньою з моїм домом вулицею, що вела до станції Готокудзі. Раптом вікно великого чорного автомобіля опустилось і хтось назвав моє прізвище: "Комацу-сан, це часом не ви?" Коли я, подумавши: "Хто б це міг бути?" — підійшов до автомобіля, з нього вискочили два здоровані й затягли мене всередину. Вони зв'язали мені ззаду руки, а третій дав понюхати хлороформу. Все було геть-чисто, як у кіно. Хлороформ чи що таки справді подіяв. Коли я прокинувся, то побачив, що мене замкнули у вузькій, без вікон, кімнаті кубічної форми з білими стінами, з маленьким ліжком і дерев'яним столиком, але без стільця. Я лежав на ліжку.

— Вас викрали? — спитав Тенґо.

Обмацавши попільничку, Комацу поклав її на стіл і глянув прямо на Тенґо.

— Так, спритно викрали. Як у відомому фільмі "Колекціонер". Більшість людей у світі й не думають, що одного разу їх можуть викрасти. І гадки такої не мають. Правда? Та коли тебе викрали, то... як би це краще сказати?.. створюється враження чогось сюрреалістичного. Невже мене справді хтось викрав? Хіба можна в таке повірити?

Комацу дивився на Тенґо так, ніби вимагав відповіді. Однак це запитання було суто риторичним. Тенґо мовчки чекав продовження розповіді. Склянка з віскі та содовою, залишена на столі, так запітніла, що підставка під нею стала вологою.

Розділ 16

(про Усікаву)

Здібна, витривала й бездушна машина

Наступного ранку, як і напередодні, Усікава примостився біля підвіконня і крізь щілину у шторах і далі вів спостереження. З будинку виходив, здавалось, загалом майже той самий склад людей, які вчора ввечері повернулися додому, їхні обличчя все ще були похмурі, а спини зсугулені.

Видно, вони почувалися втомленими вже тоді, коли новий день ще майже не розпочався. Серед цих людей Тенґо не було. Однак Усікава, раз у раз натискаючи на затвор фотоапарата, знімав обличчя кожної людини, що проходила в полі зору. Плівки мав досить, а успішне фотографування вимагало практики.

Простеживши за основною масою людей, що зранку вирушили на роботу, Усікава вийшов з дому і зайшов у найближчий телефон-автомат. Набрал телефонний номер підготовчої школи в Йойогі й попросив покликати Тенґо. Жінка, яка взяла слухавку, сказала, що Кавана-сенсей десять днів тому взяв відпустку.

— Через хворобу чи що?

— Ні. Поїхав у префектуру Тіба у зв'язку з поганим станом здоров'я когось з рідних.

— А коли повернеться, не знаєте?

— Ми його про це не питали.

Подякувавши жінці, Усікава поклав слухавку.

Серед рідних Тенґо значився тільки батько, колишній збирач абонентної плати "NHK". Про матір Тенґо все ще нічого не знав. За даними Усікави, стосунки Тенґо з батьком ніколи не були добрими. А проте, щоб доглянути хворого батька, Тенґо відпросився з роботи на понад десять днів. Це було щось незбагненне. Власне, чому його відразу до батька так швидко розм'якла? Цікаво, яка в батька хвороба та в якій лікарні префектури Тіба він лікується? Це можна було б розслідувати, але в такому разі довелося б змарнувати півдня і тоді перервати стеження за квартирою Тенґо.

Усікава вагався. Якщо Тенґо виїхав за межі Токіо, то спостереження за тими, хто входить у будинок, утратило будь-який зміст. Можливо, було б розумно кинути спостереження і почати розшуки в іншому напрямі. Скажімо, дізнатися адресу лікарні, де лежить батько Тенґо, або ще трохи заглибитися в біографію Аоаме. Зустрітися з її університетськими однокурсниками або службовцями фірми, де вона працювала, й поговорити з ними особисто. Може, вдалося б натрапити на якісь нові сліди?

Однак після недовгого роздуму Усікава вирішив і далі стежити за будинком. Бо, перше, якби перервав стеження, то зіпсувався б щойно народжений життєвий ритм. Довелося б ще раз починати все спочатку. А по-друге, наслідки пошуку лікарні й знайомих Аоаме навряд чи варті немалих зусиль. На власному досвіді Усікава переконався, що його особисті розслідування хоч і дали якісь результати, але, як не дивно, нікуди не вели. По-третє, його інтуїція сильно вимагала, щоб він звідси не йшов. Спокійно сидячи, треба уважно, нікого не пропускаючи, спостерігати за тими, хто проходить через двері будинку. Так повчала проста інтуїція, що здавна містилася у сплюснутій голові Усікави.

"І далі спостерігатиму за цим будинком незалежно від того, чи в ньому є Тенґо, чи нема, — міркував Усікава. — Поки Тенґо вернеться, я запам'ятаю обличчя всіх, без винятку, мешканців, які щодня заходять у будинок чи виходять з нього. Якщо я дізнаюся, хто в ньому мешкає, то, природно, з першого погляду впізнаю чужака. Я — м'ясоїдна істота. А вона повинна бути дуже витривалою. Злитися із середовищем і забезпечити себе різноманітною інформацією про жертву".

Приблизно о дванадцятій, коли щонайменше людей входило до будинку й виходило з нього, Усікава вийшов надвір. Щоб хоч трошки закамуюфлюватися, нап'яв на голову в'язану шапку, а шию обгорнув шарфом до самого носа, та все одно його зовнішній вигляд привертав до себе людські погляди. В'язана бежева шапка на його великій голові була подібна до грибної. Зелений шарф здавався вужем, що обвивався коло шиї. Ніякого камуфляжу Усікава цим не досяг. Крім того, шапка й шарф зовсім не пасували одне до одного.

Усікава зайшов до пристанційної фотомайстерні й проявив дві фотоплівки. Потім у їдальні замовив гречану локшину з рибою, засмаженою в тісті. Він давно вже не мав у роті теплої страви. Локшину з рибою з'їв з великим апетитом і до останньої краплі випив юшку. Впоравшись з їжею, відчув у тілі стільки тепла, що аж спітнів. Знову

нап'явши на голову в'язану шапку й обмотавши шию шарфом, Усікава пішки вернувся у квартиру. А тоді, покурюючи сигарету, розклав на підлозі роздруковані фотографії. Порівняв між собою людей, що увечері повернулися додому, з тими, що вранці вийшли з дому, і фото з подібними обличчями складав до купи парами. Щоб легко запам'ятати, кожній парі давав відповідне ім'я, яке записував на фотографії фломастером.

Коли вранці всі поїхали на роботу, на вході до будинку майже не було видно його мешканців. Хлопець, схожий на студента, із сумкою через плече квапливо вийшов з дому о десятій ранку. Вийшли також старий чоловік років сімдесяти й жінка років двадцяти п'яти, але вони обоє повернулися назад з пакетами продуктів, куплених у супермаркеті. Усікава сфотографував і їх. Перед полуднем прибув листоноша й порозкладав кореспонденцію у поштових скриньках на вході до будинку. Приїхав кур'єр з картонною коробкою в руках, зайшов у будинок і за п'ять хвилин вийшов з порожніми руками надвір.

Щогодини Усікава відходив від фотоапарата й протягом п'яти хвилин робив розминку м'язів. Спостереження переривалося, але, звичайно, уникнути цього самому було неможливо. Важливіше завдання полягало в тому, щоб не перевтомитися. Тривале перебування в одній позі ослаблювало м'язи, і в разі чого годі було швидко реагувати. Усікава, вміло ворущаючи на підлозі своїм незграбним тілом, наче Дзамудза, що став комашкою, як тільки міг, розминав свої м'язи.

Щоб не знудитися, він слухав навушниками радіо на середніх хвилях, створене для передачі ранкових програм, розрахованих на домогосподарок і старих людей. Учасники передачі сипали заялженими жартами, вибухали беззмістовним сміхом, висловлювали дурні, банальні думки, знайомили з музикою, від якої хотілося затулити вуха. А також голосно рекламували товари, які нікому не потрібні. Принаймні так здавалося Усікаві. Та все одно йому хотілося слухати людську балаканину. Бо випробовував на ній свою витривалість. І чого це люди виробляють таку недолугу програму й за допомогою електромагнітних хвиль поширюють по країні?

А хіба він сам, Усікава, бере участь в особливо благородній, продуктивній праці? Сидить у дешевій квартирі й, заховавшись за шторами, крадькома фотографує людей. Хіба має право звисока критикувати чужі дії?

Не лише тепер, але й раніше траплялося щось подібне, коли працював адвокатом. Він не пригадує, щоб робив щось корисне для суспільства. Найпершими його постійними клієнтами були великі й малі лихварі, пов'язані з гангстерськими шайками. Усікава обдумував плани, як вони могли б найефективніше вкласти кудись свої зароблені гроші. Одним словом, допомагав пристойно їх відмивати. Мав причетність і до насильного виселення мешканців певних будинків, щоб звільнити територію й перепродати її будівельникам багатоквартирних будинків. Це приносило їм велику суму грошей. Він славився також як адвокат людей, звинувачених в униканні від сплати податків. Більшість клієнтів вважала звичайних адвокатів нерішучими й підозрілими. А от Усікава, коли до нього зверталися (звісно, за відповідну плату), ніколи не вагався й успішно виявляв свої здібності, досягаючи певних результатів. Тому на нестачу роботи

не скаржився. Стосунки з сектою "Сакіґаке" встановилися в той час. Він особисто чомусь сподобався лідерові.

Якби Усікава працював так, як пересічні адвокати, то, мабуть, не заробив би на прожиток. Хоча невдовзі після закінчення університету він склав державні іспити й дістав кваліфікацію адвоката, але не мав зв'язків і надійного заступника. А через свою зовнішність не став членом впливої адвокатської контори. Якби ж він навіть відкрив власне бюро, то, діючи звичним способом, майже не мав би клієнтів. У світі мало людей, які винаймали б за високу плату адвоката з таким незвичним виглядом, як Усікава. Напевне, під впливом телевізійних п'єс, присвячених судовим справам, звичайні люди вважають, що здібний адвокат має інтелектуальне, з правильними рисами, обличчя.

Тому цілком природним чином дійшло до того, що Усікава зв'язався із сумнівним світом. Люди цього світу зовсім не звертали уваги на його зовнішність. Скоріше навпаки — саме це стало головною причиною, чому йому довіряли і вважали своїм. Бо вони й Усікава опинилися у становищі, коли нормальний світ їх не приймав. Вони цінували його кмітливість, високі практичні здібності й небалакучість, а тому доручали таємну роботу з великими грошовими обсягами й щедро оплачували її успішне завершення. Усікава швидко набрався потрібного вміння і навчився ухилятися від правосуддя у випадках, дуже близьких до порушення закону. Він мав добру інтуїцію і був обережним. Але одного разу, коли, здається, лихий його попутав, Усікава необачно, з жадібності, вихопився наперед і переступив через делікатну лінію. І хоча якось уникнув кримінального переслідування, його таки виключили з Токійської асоціації адвокатів. Усікава вимкнув радіо й закурих сигарету "Seven Stars". Вдихав її дим глибоко в легені й повільно видихав. Порожню бляшанку з-під консервованих персиків використав як попільничку. "Якщо я так і далі житиму, то, напевне, й смерть моя буде негідною, — міркував він. — Невдовзі спіткнусь і впаду десь сам-один у темну яму. Навряд чи хтось помітив би, якби мене ось зараз не стало. Навіть якби я зойкав, то мого голосу ніхто б не почув. І все-таки нічого не залишається, як жити до самої смерті по-своєму. Бо хоча такий спосіб життя й не заслуговує на похвалу, іншого в мене нема". Здібностями в цьому Усікава не поступався майже нікому на світі.

О пів на третю з дверей будинку вийшла дівчина в бейсбольній шапочці. Вона, з порожніми руками, швидко промайнула в полі зору Усікави. Він поспішно натиснув кнопку електропривода й тричі клацнув затвором фотоапарата. Цю худорляву дівчину років шістнадцяти-сімнадцяти з довгими руками й ногами та привабливими рисами обличчя бачив уперше. Маючи гарну поставу, вона скидалася на балерину. На ній були збляклі сині джинси, білі тенісні туфлі з гумовою підошвою і шкіряна куртка чоловічого покрою. Волосся вона убгала за комір куртки. Відійшовши від дверей кілька кроків, дівчина зупинилась і примруженими очима глянула понад телеграфним стовпом навпроти. Потім перевела погляд униз і знову рушила. Звернувши ліворуч, зникла з поля зору Усікави.

Дівчина була на когось схожа. На когось знайомого. Кого Усікава бачив недавно.

Судячи з її зовнішнього вигляду, можливо, була кінозіркою. Але ж, якщо не брати до уваги останніх новин, то Усікава не дивився телебачення і, здається, не цікавився красунями-кінозірками.

Усікава натиснув на акселератор пам'яті, й мозок запрацював на повну швидкість. Примруживши очі, щосили, що аж нерви заболіли, напружив його клітини. І тоді раптом збагнув, що цей хтось — Еріко Фукада. Він саму не бачив, а лише її фотографію у літературно-мистецькій колонці газети. Але її відсторонене благородство збігалось із враженням від чорно-білої фотографії. Ясна річ. Тенґо зустрічався з нею у зв'язку з тим, що переписував її "Повітряну личинку". Не виключено, що вона з ним дружила й переховувалася в його квартирі.

Після такого здогаду майже машинально Усікава нап'яв на голову в'язану шапку, одягнув темно-синю куртку й обгорнув шию шарфом. А коли вийшов з дому, то побіг у тому напрямі, куди пішла дівчина.

Дівчина йшла досить швидко. Можливо, й не варто її доганяти. Адже вона була з порожніми руками. А це означало, що вона не збирається йти кудись далеко. "Мабуть, розумніше спокійно почекати її повернення, а не привертати до себе її увагу своїм стеженням", — подумав Усікава, але вже не міг зупинитися. Щось у ній його мимоволі зворушило. Так само, як увечері світло з таємничими барвами викликає в людській душі особливі спогади.

Невдовзі Усікава знову побачив її постать. Зупинившись на узбіччі вулиці, Фукаері уважно заглядала у вітрину крамнички канцелярського приладдя. Мабуть, щось її зацікавило. Обернувшись до неї спиною, Усікава стояв перед торговим автоматом. Добувши з кишені дрібні гроші, купив банку теплої кави.

Згодом дівчина знову рушила. Усікава поставив на землю банку з недопитою кавою й, тримаючись на певній відстані, подався за нею. Бачив, що дівчина приділяє багато уваги тому, як іде. Здавалось, вона рухалася поверхнею просторого, без найменших хвиль, озера. Так вона могла йти по воді, не потонувши й не замочивши взуття. Немов навчилася такого таємничого способу.

"Дівчина справді володіє чимось особливим, чого не мають звичайні люди", — подумав Усікава. Про неї він не знав багато. Лише те, що вона єдина дочка лідера секти "Сакіґаке", що в десятирічному віці втекла звідти сама, що виросла у родині відомого вченого Ебісуно й пізніше написала "Повітряну личинку", яка завдяки допомозі Тенґо Кавани стала бестселером. Після несподіваного зникнення дівчини до поліції надійшло прохання про її розшук, унаслідок чого недавно у секті "Сакіґаке" вчинено обшук.

Видно, зміст "Повітряної личинки" створив для секти деякі незручності. Але, уважно прочитавши її, Усікава й досі не зрозумів, яка саме частина цього оповідання завдала їй клопоту. Сам твір був цікавим і досить вправно написаним. Акуратний текст легко читався й частково захоплював. Але Усікава вважав, що йдеться про невинну фантазію. А ще "Повітряна личинка", напевне, справила на читачів сильне враження. У ній з рота мертвої кози вийшли карлики й сплітали повітряну личинку, її героїня розділилася на мадзу й дооту, а на небі з'явилося два Місяці. Яка неприємна, в разі її

розголошення, інформація могла ховатися в такому фантастичному оповіданні? А проте люди "Сакіґаке", здається, вирішили вжити якихось заходів проти цієї книжки. Принаймні якийсь час над цим думали.

Однак поки Еріко Фукада була в центрі людської уваги, будь-яке втручання в її життя було небезпечним. А тому натомість (так припускав Усікава) вони попросили його в ролі зовнішнього агента вступити в контакт з Тенґо. Наказали встановити якийсь зв'язок з цим здоровенним вчителем підготовчої школи.

На думку Усікави, в усій цій історії Тенґо був лише сліпим знаряддям. На прохання редактора він переписав "Повітряну личинку", подану на конкурс молодого автора, так, що вона була логічною й легко читалася. Свою роботу він виконав справно, але його роль виявилася суто допоміжною. Усікава й досі не розумів, чому вони так цікавляться Тенґо. Та він був лише підсобним солдатом, який слухняно виконує наказ.

Однак його порівняно щедрі пропозиції, створені з великими розумовими зусиллями, Тенґо з ходу відкинув і план встановити з ним зв'язок на цьому провалився. І поки він думав, що ще можна запропонувати, лідер, батько Еріко Фукади, помер. Після того нічого не змінилося.

Усікава не мав уявлення про те, в якому напрямі діє секта й що хоче. Не знав також, хто стане керувати нею після смерті лідера. У всякому разі, вони намагаються знайти Аоаме, з'ясувати причину вбивства лідера й обставини, які призвели до цього. Можливо, для того, щоб когось суворо покарати й помститися. Тому, видно, вирішили не звертатися до правосуддя.

Як вони ставляться до Еріко Фукади? Що зараз думають про "Повітряну личинку"?

Вона все ще залишається для них загрозою?

Не сповільнюючи ходи й не озираючись назад, Еріко Фукада йшла прямо кудись, немов голуб, що повертається до свого гнізда. Незабаром стало ясно, що це "кудись" — супермаркет середнього масштабу "Марусьо". Фукаері з кошечкою у руці переходила з одного ряду товарів до іншого й вибирала свіжі продукти. Купуючи салат, брала його в руки і з усіх боків уважно оглядала. "Це забере багато часу", — подумав Усікава. А тому вирішив покинути супермаркет і, перейшовши на автобусну зупинку по той бік вулиці, стежити за входом, вдаючи, що чекає автобуса.

Та хоч скільки він чекав, дівчина не виходила. Усікава занепокоївся. Можливо, вона вийшла через інші двері. Та наскільки він знав, цей супермаркет мав тільки один вихід — на вулицю. Мабуть, вона лише загаялася біля покупок. Усікава уявив собі її серйозний, якийсь неглибокий погляд, зосереджений на взятому в руки салаті. Тому вирішив терпляче чекати. Тричі прибував і відбував автобус. І тільки Усікава залишався на зупинці. Він шкодував, що не взяв із собою газети, розгорнувши яку міг би прикрити обличчя. Для стеження за кимось газета або журнал — найнеобхідніша річ. Та нема ради. Бо вибігав з дому з шаленим поспіхом.

Коли нарешті Фукаері вийшла з супермаркету, стрілки годинника показували тридцять п'ять хвилин на четверту. Дівчина пішла квапливо туди, звідки прийшла, не звертаючи уваги на автобусну зупинку, де стояв Усікава. Трохи почекавши, він подався

слідом за нею. Два пакети з продуктами, видно, були досить важкими, але дівчина, обхопивши їх руками, простувала вулицею легко, як водомір поверхнею калюжі.

"Дивна дівчина, — знову подумав Усікава, стежачи за нею ззаду. — Схожа на рідкісного заморського метелика. На нього можна тільки дивитися. Але не торкатися. Бо тоді він утратить природну жвавість і яскравість. І сон про заморську країну розвіється".

Усікава подумки швидко роздумував, чи варто повідомити людей "Сакіґаке" про місце перебування Фукаері. Зважитися на це було важко. Якщо він зараз видасть Фукаері, то, можливо, заробить кілька позитивних, а не негативних балів. Зможе показати секті, що активно діє й досяг певних результатів. Та поки він зосередиться на Фукаері, то, можливо, втратить шанс відшукати Аоаме, що було його головною метою. І таким чином усе зведеться нанівець. Що робити? Засунувши руки в кишені куртки й обгорнувши шию шарфом до самого носа, він ішов вслід за Фукаері на більшій, ніж перед тим, відстані.

"Можливо, я пішов услід за дівчиною просто тому, що хотів споглядати її постать", — раптом подумав Усікава. Дивлячись, як вона йде вулицею з двома пакетами продуктів, він відчув, що у нього защеміло в грудях. Як людина, що, затиснута між двома стінами, не може ворухнутися, він не був годен ні рухатися вперед, ні відстати. Легені стали функціонувати нерегулярно — йому здалося, ніби він страшно задихається, потрапивши під пориви теплого вітру. Такого дивного відчуття він ніколи не зазнавав.

"Принаймні зараз я відчеплюся від цієї дівчини, — вирішив Усікава. — Згідно з початковим планом зосереджуся лише на Аоаме. Вона — вбивця. Незалежно від причини цього вбивства, вона заслуговує на покарання. — Він був готовий без жалю передати її секті "Сакіґаке". — А от ця дівчина — ніжна мовчазна істота, що живе в глибині лісу. В неї крила майже прозорі, як тінь душі. Дивитимусь на неї здалека".

Після того, як Фукаері з паперовими пакетами в руках зникла у дверях будинку, Усікава також зайшов усередину. Вернувшись у квартиру, зняв шарф та шапку й знову сів перед фотоапаратом. Обвітрені щоки зовсім охололи. Усікава скупив одну сигарету й випив мінеральної води. Горло так страшенно пересохло, ніби наївся чогось гіркого.

Смеркало. Загорілися вуличні ліхтарі, невдовзі мали повертатися люди з роботи додому. Не знімаючи куртки, Усікава тримав у руці пульт дистанційного управління і зосередив увагу на вході до будинку. Згадка про післяобіднє сонце слабшала й порожня кімната швидко холонула. Ніч, здавалось, буде холоднішою, ніж учора. Усікава подумав, що треба зайти у крамницю побутових електроприладів і купити електричну пічку та електричну ковдру.

Коли Еріко Фукада вдруге вийшла з будинку, стрілки годинника показували четверту сорок п'ять. На ній був той самий светр з високим коміром та сині джинси. А от шкіряної куртки вона не наділа. Тісний светр яскраво підкреслював форму її грудей, досить великих як для її стрункого тіла. Поглядаючи через видошукач на її звабливі опуклості, Усікава відчув, як знову задихається від хвилювання.

Те, що вона не одягла піджака, мабуть, означало, що й цього разу вона не збирається йти кудись далеко. Як і перед тим, дівчина спинилася на виході й, примруживши очі, глянула поверх телеграфного стовпа. Навколо почало сутеніти, але, напруживши очі, все ще можна було розгледіти обриси предметів. Упродовж якогось часу вона щось там шукала. Але, здається, чогось потрібного не знайшла. Тоді перестала дивитися на телеграфний стовп, а крутнувши головою, мов пташка, озирнулася навколо. Натиснувши на пульт, Усікава сфотографував дівчину.

Немов почувши клацання, Фукаері відразу повернула свій погляд у бік фотоапарата. І завдяки видошукачеві опинилася віч-на-віч з Усікавою. Звісно, він добре бачив її обличчя. Бо дивився через телеоб'єктив. Та водночас і Фукаері пильно вдивлялася в Усікаву. Її очі схоплювали його постать у глибині об'єктива. В її чорних, як смола, зіницях чітко відбивалося його обличчя. Таки навдивовижу безпосереднім був їхній контакт. Усікава ковтнув слину. Та ні, цього не може бути. Звідти вона нічого не бачить. Бо телеоб'єктив закам'юфльовано, а рушник, обмотаний навколо затвора, глушить його клацання. Проте вона стояла перед дверима будинку й дивилася сюди, де сховався Усікава. Її незворушний погляд був спрямований на нього так само, як світло зірок на безіменну кам'яну брилу.

Вони довго (скільки — Усікава не пам'ятає) дивилися одне на одного. Нарешті вона раптово обернулася і притьмом зайшла у будинок. Так, немов побачила все, що треба. Коли дівчина зникла, Усікава видихнув і через короткий час знову наповнив легені свіжим повітрям. Холодне повітря, перетворившись на незчисленні колючки, штрикало груди зсередини.

Повертаючись додому, мешканці одні за одними проходили під світлом лампи на вході, але Усікава вже не дивився у видошукач фотоапарата. Його рука вже не тримала пульта дистанційного управління. Беззастережно щирий погляд дівчини, здавалось, забрав із собою всі його фізичні сили. Який дивний погляд! Він проникав глибоко в груди, немов довга сталева голка, й, здавалось, доходив до спини.

Дівчина знала, що Усікава потайки за нею стежить. І що фотографує її прихованим фотоапаратом. Невідомо чому, але Фукаері це знала. Можливо, завдяки двом особливим відчуттям.

Усікаві хотілося випити чогось спиртного. Налити в склянку віскі й висушити за одним махом. Навіть подумав, чи не піти купити в найближчу пивничку. Але врешті-решт відмовився від такого наміру. Адже ніщо не зміниться, якщо він вип'є віскі. "Вона мене бачила з протилежного боку видошукача, — міркував Усікава. — Ця вродлива дівчина помітила мою сплюснуту голову й брудну душу, коли я крадькома фотографував людей". Але цей факт нічого не змінює.

Усікава відійшов від фотоапарата й, обіпершись об стіну, звів погляд на темну стелю з плямами. І тоді відчув у душі порожнечу. Ще ніколи не відчувався таким самотнім. І темрява ніколи не здавалася такою темною. Він згадав свій дім у Тюорінкані, трав'янистий двір і собаку, дружину й двох дочок. І тамтешнє сонячне світло. Подумав про власні гени, напевне передані обом дочкам. Про гени, що несли із

собою сплюснуту голову й брудну душу.

Йому здавалося, що хоч би що він робив, усе марне. Він використав видані йому карти. Ходи були не дуже вдалимими. Але він старався і максимально використав слабкі карти. На повну силу працював головою і вміло робив ставку. Якийсь час усе начебто йшло добре. Однак зараз він не мав жодної карти. Лампа на столі погашена і всі гравці кудись поділися.

Врешті-решт цього вечора Усікава не зробив ні однієї фотографії. Обіпершись на стіну, із заплющеними очима кунив сигарети "Seven Stars" і їв консервовані персики. О дев'ятій зайшов у ванну кімнату почистити зуби й, забравшись у спальний мішок, тремтячи спробував заснути. Вечір був холодний. Але тремтіння Усікави спричинила не сама холоднеча. Здавалось, холодне повітря приходило зсередини організму. "Власне, куди я збираюся йти? — запитував він себе в темряві. — І, власне, звідки прийшов?"

Біль від погляду дівчини, що проколов його, все ще залишався у грудях. "Можливо, він уже ніколи не зникне, — думав Усікава. — А може, він і перед тим був, але я досі його не помічав?"

Наступного ранку, поснідавши сиром, сухарями й розчинною кавою, Усікава взяв себе в руки й знову сів перед фотоапаратом. Як і напередодні, спостерігав за людьми, що виходили з будинку, й зробив кілька знімків. Але на них не було ні Тенго, ні Фукаері. Було тільки видно, як зсутулені люди за інерцією входили в новий день. Ранок був ясний, із сильним вітром, який розганяв білу пару, яку видихали люди.

"Не варто думати про зайві речі, — міркував Усікава. — Моя шкіра грубшає, серце черствіє, а дні минають одні за одними. Я — тільки машина. Здібна, витривала й бездушна машина. З одного отвору поглинаю новий час, перероблюю його на старий і випускаю через інший отвір. Саме в цьому сенс її існування. Треба ще раз повернутися до такого чистого циклу — вічного руху, що, може, колись скінчиться. Зміцнивши свою волю і замкнувши серце, Усікава спробував вигнати з голови образ Фукаері. Сердечний біль, який залишив її погляд, трохи ослаб і тепер перетворився на нечастий щем. "От і добре, — подумав Усікава. — От і добре. Кращого й не треба. Я — проста система із складними частинами".

Перед обідом Усікава подався до крамниці побутових електроприладів і придбав маленьку електричну піч. Потім зайшов у знайому їдальню і, читаючи газету, їв теплу гречану локшину із рибою, запеченою в тісті. Перед тим, як вернутися у квартиру, зупинився на вході до будинку й глянув поверх телеграфного стовпа, з якого вчора не могла відірвати очей Фукаері. Однак не помітив нічого, що могло б привернути його увагу. Бачив лише плетиво товстих чорних дротів у повітрі, схожих на вужів, і трансформатор. Ця дівчина щось там бачила? Чи, може, чогось шукала?

Вернувшись у квартиру, Усікава ввімкнув електричну піч. І відразу загорілося рожеве світло, а шкіра відчула приємне тепло. Таке опалення не можна назвати достатнім, але воно було набагато кращим, ніж ніщо. Обіпершись на стіну й згорнувши руки на животі, Усікава на короткий час заснув, відчувши невелике тепло. Спав без

жодного сну.

З по-своєму щасливого глибокого сну його розбудив хтось стуком у двері. Прокинувшись та озирнувшись навколо, Усікава якусь мить не розумів, де він. Та коли побачив фотоапарат фірми "Мінолта", то згадав, що перебуває у квартирі у кварталі Коендзі. Хтось кулаком стукав у двері. "Чому стукає? — дивувався Усікава, приходячи до тями. — Адже на дверях є дзвінок. Досить натиснути кнопку. Все просто. А проте хтось навмисне стукає в двері. Причому досить сильно". Усікава насупився й зиркнув на годинник. Була перша сорок п'ять. Звісно, після полудня. Надворі було світло.

Ясна річ, Усікава не відповів на стукіт. Адже ніхто не знає, що він тут. Ніхто не домовлявся з ним про візит. Можливо, це комівояжер або агент з передплати газет. Мабуть, чоловікові за дверима Усікава потрібний. А от Усікаві він не потрібний. Обіпершись на стіну, Усікава мовчав і не спускав очей з дверей. Сподівався, що той врешті-решт махне рукою й піде геть.

Однак той чоловік не йшов. Через якусь хвилину кілька разів стукав. На п'ятьдесят секунд зупинявся, а після того знову стукав. Уперто, без жодних вагань, з неприродною одноманітністю. І щоразу вимагав відповіді від Усікави. Тож Усікава занепокоївся. Може, за дверима Еріко Фукада. Прийшла розпитати й ганити його за те, що має нахабство крадькома її фотографувати. Від такого припущення в нього ще швидше забилося серце. Своїм товстим язиком він швидко облизував губи. Та, як не крути, стукіт, який він чув, належав дорослому чоловікові з великим міцним кулаком. Рука дівчини на таке не здатна.

А може, Еріко Фукада повідомила комусь про вчинок Усікави, і той прийшов сюди. Скажімо, службовець ріелтерської контори або поліцейський. Якщо це так, то буде клопіт. Але ж службовець контори має дублікат ключа, а поліцейський назвався б. Крім того, вони б не стукали, а подзвонили б.

— Кодзу-сан! — сказав чоловічий голос. — Кодзу-сан!

Усікава пригадав, що таке прізвище мав попередній мешканець цієї квартири. Воно значилося на поштовій скриньці. Бо-так було вигідно для Усікави, щоб люди думали, що у квартирі все ще мешкає чоловік на прізвище Кодзу.

— Кодзу-сан! — сказав той самий голос. — Я знаю, що ви вдома. Сидіти й затаїти дихання — це дуже шкодить здоров'ю.

Голос належав чоловікові середніх літ. Не дуже голосний, трохи хрипкий. Але в ньому була внутрішня твердість. Твердість добре випаленої й ретельно висушеної цегли. Мабуть, тому голос лунав по всьому дому.

— Кодзу-сан, я — службовець "NHK". Прийшов отримати місячну абонентну плату. А тому можете відчинити двері?

Звісно, Усікава не збирався нічого платити. Найпростіше було показати квартиру й пояснити, що телевізора в ній немає. Однак те, що чоловік середнього віку з такою особливою зовнішністю, як Усікава, цілими днями сидить у квартирі, де немає жодних меблів, могло б викликати підозру.

— Кодзу-сан, закон передбачає, що всі власники телевізора повинні платити за

його користування. Люди часто кажуть, що, мовляв, не дивлюся телевізора, а тому не плачу. Однак така логіка не переконлива. Якщо ви маєте телевізор, то незалежно від того, чи дивитесь його, чи ні, мусите платити.

"Звичайний збирач абонентної плати, — подумав Усікава. — Нехай собі говорить, що заманеться. Якщо не матиме співрозмовника, піде геть. Та чого він упевнений, що в квартирі хтось є?" Адже повернувшись додому годину тому, Усікава не виходив надвір. Майже не шумів і не відслонював штор.

— Кодзу-сан, я твердо знаю, що ви вдома, — немов читаючи думки Усікави, сказав чоловік. — Може, здивуєтеся, чому знаю? Але я таки знаю, що ви вдома і, щоб не платити, затамували дихання. Я це чітко відчуваю.

Якийсь час стукіт не вгавав. На коротку мить, як музикант духового інструмента, переривався, а потім відновлювався у тому ж ритмі.

— Кодзу-сан, мені все ясно. Ви вирішила вдавати, що нічого не знаєте. Гаразд, сьогодні я піду. Маю також в інших місцях роботу. Але я ще навідаюся. Правду кажу. Якщо сказав, що прийду, то, значить, обов'язково знову прийду. Я відрізняюся від звичного збирача абонентної плати. Не перестану ходити, поки не отримаю належної плати. Це тверде правило. Як зміна фаз Місяця, як життя і смерть. І ви цього не уникнете.

Запала довга тиша. Коли ж Усікава подумав, що непрошений гість пішов, той вів далі:

— Кодзу-сан, найближчим часом я знову завітаю. Будь ласка, зустріньте мене з радістю. Я постукаю до вас несподівано. Тук-тук! Це я.

Після того стукіт урвався. Усікава прислухався. Здавалось, ніби хтось пішов коридором. Усікава швидко перемістився до фотоапарата і крізь щілину у шторах зосередив увагу на виході з будинку. Зібравши гроші, збирач плати мав незабаром вийти надвір. Треба перевірити, що це за чоловік. Якщо службовець "NHK", то на ньому буде службова уніформа. А може, цей чоловік прикидався ним і хотів, щоб Усікава відчинив йому двері. У всякому разі, цього чоловіка він не бачив. Тримаючи в правій руці пульт дистанційного управління затвором, Усікава чекав появи загадкового чоловіка перед дверима будинку.

— Минуло півгодини, але з дому ніхто не вийшов. Згодом біля дверей показалася жінка середнього віку, сіла на велосипед і поїхала. Усікава назвав її Жінкою з підборіддям. Бо в неї обвисло підборіддя. Через півгодини Жінка з підборіддям повернулася з кошиком товарів на велосипеді. Поставила велосипед на стоянці і з пакетами зайшла в будинок. Потім повернувся додому школяр початкової школи. Усікава назвав його Лисом. Бо той мав підняті догори очі. Однак чоловік, схожий на збирача абонентної плати, так і не з'явився. Усікава не розумів, чому. Адже вихід з будинку був один. І Усікава ні на секунду не відривав від нього очей. Якщо збирач плати не виходив, то, значить, він усе ще перебуває у будинку.

І після того Усікава невтомно стежив за дверима будинку. У туалет навіть не навідувався. Коли смеркло, загорілася лампа над дверима. Однак збирач плати не

вийшов. Коли минула шоста, Усікава здався. Зайшов у туалет і довго справляв малу нужду. Напевне, той чоловік усе ще в будинку. Чому — незрозуміло. Нема жодної логіки. Але той дивний чоловік вирішив залишитися в будинку.

Дедалі холодніший вітер різко свистів між замерзлими електричними дротами. Усікава увімкнув електричну піч і закупив сигарету. А тоді задумався над загадковим збирачем абонентної плати. Чого він так зухвало говорив? Чому був так упевнений, що в квартирі є людина? І чому не виходив з будинку? Якщо не вийшов, то де перебуває зараз?

Усікава відступив від фотоапарата й, обіпершись на стіну, довго дивився на розжарені дроти електричної печі.

Розділ 17

(про Аоаме)

Маю тільки два ока

Телефон задзвонив у вітряну суботу. Приблизно о восьмій пополудні. Аоаме, в стьобаний куртці на пуху і з вовняним укривалом на колінах, сиділа на стільці веранди і крізь щілини у пластикових жалюзі стежила за дитячою гіркою, освітленою ртутним ліхтарем. Обидві руки тримала під укривалом, щоб не закоценіли. Безлюдна дитяча гірка скидалася на кістяк велетенської тварини, що вимерла в льодовиковий період.

"Можливо, тривале перебування на вечірньому холоді шкодить ембріонів, — подумала вона. — Та, мабуть, такий, як зараз, не створить проблеми. Адже навіть якщо зовні організм змерзне, навколоплідна рідина так само, як кров, зберігатиме тепло. У світі чимало суворих місць, що не йдуть у ніяке порівняння з верандою. Але там усе одно жінки не перестають народжувати дітей. А цей холод, що не кажи, я мушу витримати, щоб зустрітися з Тенго.

Як завжди, великий жовтий і маленький зелений Місяці висіли поряд у зимовому небі, по якому швидко проносилися хмари різної форми й величини. Білі й густі, з чіткими обрисами, вони здавалися крижинами, що плывуть до моря скреслою рікою. Поглядаючи на вечірні хмари, які невідомо звідки з'являються й невідомо куди зникають, Аоаме мала таке враження, ніби її саму занесло на край світу. "Справжня Арктика, — подумала вона. — Далі, на півночі, вже нічого немає. Попереду простягається порожнеча, хаос".

Крізь злегка прочинені скляні двері веранди телефонний дзвінок ледве було чути. Крім того, Аоаме поринула в задуму. Але цього дзвінка не пропустила повз вуха. Спочатку було три дзвінки, а через двадцять секунд — ще один. Телефонував Тамару. Аоаме зсунула з колін укривало й, відчинивши запітнілі скляні двері, вернулася в кімнату, темну, але досить обігріту. Захололими пальцями вона взяла слухавку.

— Читаєте Пруста?

— Не дуже просуююсь уперед, — відповіла Аоаме, ніби обмінюючись паролем.

— Що, не сподобався?

— Та ні. Як би вам це сказати?.. Здається, ніби він пише про зовсім інший світ, відмінний від нашого.

Тамару мовчки чекав, що вона розповідь далі. Він не спішив.

— Здається, ніби читаю докладну доповідь про астероїд, віддалений від світу, в якому я живу, на кілька світових років. Кожен опис я сприймаю і розумію. Причому виразно, яскраво. Однак тамтешні й тутешні картини ніяк не пов'язуються між собою. Бо фізично вони розділені великою відстанню. А тому, прочитавши частину тексту, мені доводиться повертатися назад і починати спочатку. — Аоаме шукала слів для подальшої розповіді. Тамару все ще чекав. — Але мені не нудно. Точно й гарно написано, і я по-своєму можу зрозуміти будову цього самотнього астероїда. А проте, як я казала, не дуже просуваюсь уперед. Враження таке, ніби веслюю проти течії. Коли, трохи повеслувавши, перепочиваю й про щось думаю, раптом помічаю, що човен вода віднесла назад. Але таке читання, можливо, мені підходить. Більше, ніж якби я рухалася за сюжетом тільки вперед і вперед. Як би це пояснити?.. Відчуття таке, ніби час у романі Пруста нерегулярно коливається. І начебто не має значення, що майбутнє й минуле міняються місцями. — Аоаме шукала точнішого виразу. — Здається, немов бачу чийсь сон. Відчуття є одночасними. Але що означає така "одночасність", не збагну. Хоча відчуття дуже близькі, насправді відстань між ними дуже велика.

— Може, Пруст так задумав?

Ясна річ, Аоаме цього не знала.

— У всякому разі, — сказав Тамару, — в реальному світі час рухається невпинно вперед. Не зупиняється і не повертає назад.

— Звичайно. В реальному світі час рухається вперед.

Сказавши ці слова, Аоаме глянула на скляні двері. А чи справді час невпинно рухається вперед?

— Минає час, і незабаром 1984 рік наблизиться до свого кінця, — сказав Тамару.

— Гадаю, що, мабуть, не зможу дочитати цього року "У пошуках утраченого часу".

— Не має значення, — сказав Тамару. — Можете витратити на його читання стільки часу, скільки вам захочеться. Роман написано понад п'ятдесят років тому. Тож він не містить інформації, яка вимагає негайного розгляду.

"Можливо, — подумала Аоаме. — А можливо, й ні". Вона не могла особливо довіряти часові.

— До речі, з тим, що всередині вас, усе гаразд?

— Поки що нема проблем.

— От і добре, — сказав Тамару. — А ви чули про дивного лисого чоловіка, що вештався навколо нашої садиби?

— Чула. Він усе ще з'являється?

— Ні, останнім часом його не видно. Два дні вештався і після того зник. Але він ходив до найближчого до нас ріелтора і, вдаючи, що шукає квартири, збирав інформацію про притулок для жінок — жертв домашнього насильства. Що не кажи, в нього незвична зовнішність. І, крім того, яскравий одяг. Усі, з ким він розмовляв, добре його запам'ятали. Вислідити його вдалося легко.

— Для стеження не годиться.

— Це правда. Для такої роботи в нього невідходяча зовнішність. Велика голова, як у Фукуске. Та, здається, він — здібна людина. Вміє особисто збирати інформацію. За власною програмою — куди йти й про що розпитувати. По-своєму кмітливий. Не пропускає повз увагу потрібного й не робить зайвого.

— І зібрав певну інформацію про притулок для жінок.

— Він дізнався, що притулок, призначений жінкам, які постраждали від домашнього насильства, безплатно наддала мадам Можливо, також знає, що мадам — член колишнього вашого спортивного клубу й ви часто навідувалися до нашої садиби для її індивідуального тренування. Бо я на його місці такі речі розслідував би.

— Він такий же здібний, як і ви?

— Це зрозуміло кожному, хто, не шкодуючи часу й зусиль, навчився збирати інформацію і логічно думати.

— Навряд чи у світі є багато таких людей.

— Мало. Їх називають професіоналами.

Аомаме сіла на стілець і торкнулася пальцем кінця все ще холодного носа.

— І цей чоловік більше не показується біля садиби? — спитала вона.

— Він знає, що його постать дуже впадає в очі. А також те, що встановлено спостережні відеокамери. Тому за короткий час зібрав певну інформацію й подався на інше мисливське угіддя.

— Отже, він тепер знає про зв'язок між мною і мадам. Що це означає щось більше, ніж просто стосунки тренера спортивного клубу із заможною клієнткою. Що це має відношення до притулку для жінок. Що ми виконуємо якийсь проект.

— Можливо, — погодився Тамару. — Наскільки я розумію, він наближається до суті справи. Дедалі ближче.

— Але за моїми даними складається враження, що цей чоловік скоріше діє самостійно, а не як член великої організації.

— І я такої ж думки. Велика організація, не маючи особливого задуму, навряд чи доручила б людині з такою помітною зовнішністю таємне розслідування.

— І все-таки цікаво, про що й для кого він веде таке розслідування?

— Ну, тільки одне я знаю: що він здібний і небезпечний, — відповів Тамару. — А все інше зараз — це лише припущення. Я стримано припускаю, що в якійсь формі він пов'язаний із "Сакіґаке".

Аомаме задумалася над цим стриманим припущенням.

— І цей чоловік перейшов на інші мисливські угіддя?

— Саме так. Та куди перейшов, невідомо. Якщо спиратися на логіку, то зараз його увага звернена на пошуки місця, де ви переховуєтеся.

— Але ж ви казали, що цього місця майже неможливо знайти.

— Це правда. Ніяке розслідування не здатне виявити зв'язку між мадам і багатоквартирним будинком. Такий зв'язок повністю усунуто. Але так буде недовго. Якщо облога триватиме, то згодом десь станеться пролом. У несподіваному місці. Скажімо, ви зненацька вийдете надвір, і він випадково вас помітить. Це одна з таких

можливостей.

— Я не виходжу надвір, — категорично відповіла Аоаме. Та це, звісно, була неправда. Вона двічі виходила з квартири. Перший раз, коли бігла до Тенґо на дитячій гірці парку. А другий, коли в пошуках виходу зі світу 1Q84 року поїхала на таксі до аварійної зупинки на столичній швидкісній автостраді номер три поблизу Санґендзя. Але в цьому вона не могла зізнатися Тамару. — Цікаво, як у такому разі цей чоловік спробує знайти мене?

— На його місці я ще раз перевірів би ваші біографічні дані. Що ви за людина, звідки приїхали, що досі робили, що зараз думаєте, чого прагнете, а чого ні? Додатково зібрану інформацію розклав би на столі, перевірів би й проаналізував би.

— Тобто роздягнули б догола?

— Саме так. Поставив би вас голою під яскраве холодне світло. Всю дослідив би за допомогою пінцета й мікроскопа й розкрив би характер вашого мислення і поведінки.

— Не зовсім розумію. А хіба аналіз такого індивідуального характеру врешті-решт вказав би на місце мого перебування?

— Не знаю, — відповів Тамару. — Можливо, вказав би, а можливо, й ні. Залежно від обставин. Просто кажу, що я робив би на його місці. Бо іншого не придумаю. У кожної людини є свій стереотип мислення й поведінки, що робить їх уразливими.

— Це схоже на наукове розслідування.

— Людина не може жити без такого стереотипу. Так само, як музичний твір без теми. Водночас стереотип стягує обручем людське мислення й поведінку, обмежує її свободу. Змінює порядок пріоритетів, а інколи спотворює логіку. В даний момент ви кажете, що не хочете звідти рухатися. Принаймні до кінця року відмовляєтеся переїжджати до безпечнішого місця. Бо чогось шукаєте. І поки того чогось не знайдете, звідти не можете поїхати. Чи, може, не хочете?

Аоаме мовчала.

— Я докладно не знаю, про що йдеться й чого ви так сильно хочете, але розпитувати не збираюся. Однак, по-моєму, це щось — ваша особиста слабина.

— Можливо, — визнала Аоаме.

— І цей Фукускеголовий, мабуть, завзято полює за особистою причиною, яка вас сковує. Гадає, що натрапить на пролом. Якщо, звісно, він такий здібний, як я собі уявляю, що збере всі уривки інформації й докопається до причини.

— Думаю, не докопається, — сказала Аоаме. — Не зможе знайти зв'язок між мною і цим щось. Бо його треба шукати в моїй душі.

— Ви впевнені в цьому на сто відсотків?

Аоаме подумала.

— На сто відсотків не впевнена. Лише на дев'яносто вісім.

— Тоді варто всерйоз турбуватися про тих два відсотки. Як я вже казав, цей чоловік — професіонал. Здібний і витривалий.

Аоаме мовчала.

— Професіонал — це щось схоже на мисливського пса. Винює запахи, які не може

почути звичайна людина, і розпізнає недоступні їй звуки. Якби він робив так само, як звичайна людина, то не став би професіоналом. Та навіть тоді він не може довго жити. Тому варто берегтися. Я добре знаю, що ви — обережна людина. Але будьте обережнішими, ніж були досі. Найважливіше не визначається відсотками.

— Я хотіла б вас запитати, — сказала Аоаме.

— Що?

— Що ви збираєтесь робити, якщо Фукусеголовий ще раз тут з'явиться?

Якусь хвилину Тамару мовчав. Очевидно, такого запитання не сподівався.

— Мабуть, нічого не робитиму. Не чіпатиму. Наразі він майже ні на що не спроможний.

— Та якщо він почне дошкуляти?

— Наприклад, чим?

— Не знаю. Чимось, що вас дратуватиме.

Тамару захрипів.

— Тоді, можливо, відправлю йому якесь послання.

— Як професійному колезі?

— Ну... — почав Тамару, — але перед тим, як почати конкретні дії, треба перевірити, з ким він пов'язаний. Бо якщо матиме підтримку збоку, то ми опинимося в небезпечному становищі. Тільки після такої перевірки можна до чогось братися.

— Перед тим, як стрибати у плавальний басейн, треба зміряти його глибину.

— Так би мовити.

— Але ви оцінюєте, що він діє самостійно. Без сторонньої підтримки.

— Ага, так оцінюю. Але досвід показує, що інколи інтуїція мене підводить. На жаль, ззаду не маю очей, — сказав Тамару. — У всякому разі, будьте до всього уважні. Якщо помітите підозрілу людину, якусь найменшу зміну навколо, незвичну подію, повідомляйте.

— Зрозуміло. Буду пильнуватися, — сказала Аоаме. "Не треба мені й нагадувати, — подумала вона. — Я виглядаю Тенґо й намагаюсь не прогледіти найменшої дрібниці. Однак я маю тільки два ока. Як казав Тамару".

— Це все, що я хотів вам сказати.

— Як почувается мадам? — спитала Аоаме.

— Добре, — відповів Тамару. А потім додав: — Тільки, здається, стала мовчазною.

— Вона ніколи багато не говорила.

Тамару злегка захрипів. Здавалось, в його горлі містився орган, який виражав особливі почуття.

— Я хотів сказати, що стала ще мовчазнішою.

Аоаме уявила собі стару самотню господиню, яка, сидячи на шезлонгу, невтомно спостерігає за спокійним пурханням метеликів. Під ногами в неї велика лійка. Аоаме знала, як тихо вона дихає.

— Наступного разу серед продуктів вам принесуть коробку бісквітного пирожного, — сказав наприкінці Тамару. — Можливо, це сприятливо вплине на перебіг часу.

— Дякую, — сказала Аоаме.

Аоаме, стоячи у кухні, готувала какао. Перед тим, як знову вийти на веранду й спостерігати за дитячою гіркою, треба було зігрітися. Скип'ятивши в каструлі молоко, розчинила в ньому порошок какао. Вилила його у велике горня й зверху додала задалегідь збитих вершків. Неквапливо пила його за столом, згадуючи подробиці розмови з Тамару. "Своїми руками Фукускеголовий намагається мене роздягнути догола, — згадувала вона. — Він — здібний професіонал. І небезпечний".

У стьобаній куртці на пуху й з шарфом на шиї, вона взяла горня з недопитим какао й вийшла на веранду. Сіла на садовий стілець і накинула на коліна вовняне укривало. Дитяча гірка, як і раніше, була безлюдна. Тільки впадав в очі малий хлопець, що саме тоді покидав парк. Це її здивувало. Присадкуватий хлопець у в'язаній шапці. Та як тільки Аоаме звернула на нього увагу під гострим кутом крізь щілину жалюзі, він швидко перетнув її поле зору й миттю зник за рогом будинку. Хлопець начебто був з надто великою головою. А може, так їй здалося.

У всякому разі, це був не Тенґо. А тому Аоаме ним більше не переймалася, а переводила погляд то на дитячу гірку, то на стадо хмар, які одна за одною проносилися по небу. Пила какао й зігрівала горнятком долоні.

Насправді в цю мить Аоаме бачила, звісно, не хлопця, а Усікаву. Якби при яскравішому світлі могла трохи довше придивитися, то, природно, помітила б, що голова в нього не хлоп'ячих розмірів. І дійшла б висновку, що цей коротун з головою, як у Фукуске, — чоловік, про якого говорив Тамару. Але Аоаме бачила його заледве кілька секунд, й то під гострим кутом. Та, на щастя, з тієї ж причини Усікава не помітив Аоаме на веранді.

У голові спливають кілька "якби". Якби Тамару трохи раніше закінчив розмову і якби Аоаме після того, роздумуючи над його словами, не готувала какао, то, напевне, побачила б Тенґо, який з дитячої гірки поглядає на небо. Вибігла б негайно з квартири й зустрілася з ним через двадцять років.

Та водночас, якби так сталося, то Усікава, що стежив за Тенґо, відразу здогадався б про Аоаме, встановив би місце її перебування і негайно доповів би двом типам із "Сакіґаке".

Отож ніхто не може сказати, чи те, що Аоаме не побачила Тенґо, щаслива подія чи ні. У всякому разі, як і минулого разу, Тенґо виліз на дитячу гірку і звідти поглядав на два Місяці й хмари, що перед ними проносилися. Тоді Усікава крадькома стежив за Тенґо. А тим часом Аоаме, покинувши веранду, розмовляла по телефону з Тамару і після того пила приготоване какао. Таким чином промайнуло хвилин двадцять п'ять. У певному розумінні визначальних хвилин. Коли Аоаме в стьобаній куртці на пуху і з горнятком какао в руці повернулася на веранду, Тенґо вже залишив парк. Усікава відразу за ним не погнався. Бо хотів сам на місці в чомусь пересвідчитися. Зробивши це, пішов квапливо з парку. Свідком цих останніх кількох секунд і була Аоаме.

Як і перед тим, хмари з великою швидкістю перетинали небо. Линули на південь, а далі, над Токійською затокою, напевне, на безкраї простори Тихого океану. І невідомо,

яка доля після того їх чекала. Так само, як душ після смерті.

У всякому разі, кільце звужувалося. Однак ні Аоаме, ні Тен'го не знали, що воно навколо них так стрімко зменшувало свої розміри. А от Усікава це трохи відчував. Бо сам активно сприяв цьому процесу. А проте цілісної картини не уявляв собі. Головного не знав. Того, що відстань між ним та Аоаме скоротилася заледве до кількох десятків метрів. І, як це не дивно, він залишав парк з безладом у голові, нездатний як слід упорядкувати свої думки.

О десятій холоднеча стала ще суворішою. Аоаме нарешті встала й повернулася в опалювану кімнату. Роздягнувшись, залізла у теплу ванну. Позбуваючись холоду, що проник в її організм, приклала долоню до низу живота. Намацала ледь-ледь помітну округлість. Заплющивши очі, намагалася відчутти наявність свого маленького створіння. Часу лишилося обмаль. Аоаме будь-що мусила повідомити Тен'го, що носить у своєму лоні його дитину. Що докладе відчайдушних зусиль, щоб захистити немовля.

Переодягнувшись, вона забралася в ліжку і в темряві лягла спати. Перед тим як міцно заснути, бачила уві сні стару господиню. В оранжереї "Садби плакучих верб" Аоаме разом із господинею милувалася метеликами. В оранжереї було темнувато й тепло, немов у жіночому лоні. Там же вона помістила й каучукове деревце, залишене в колишній квартирі. Дбайливо доглянуте, воно до невпізнання ожило і повернуло собі яскраве зелене забарвлення. На його м'ясистому листі сиділи невідомі метелики з південних країв. Склавши свої великі різнобарвні крила, вони, здавалось, спокійно спали. І це Аоаме тішило.

Уві сні живіт Аоаме досить роздувся. Наче от-от мали початися пологи. Вона чула, як б'ється серце її маленького створіння. І як биття її власного серця, змішуючись з його, створює спільний приємний ритм.

Господиня, сидячи поряд і, як завжди, випроставши спину, стулила губи й тихо дихала. Обое мовчали. Щоб не розбудити сонних метеликів. Заглибившись у себе, господиня, здавалось, навіть не помічала Аоаме. Звичайно, Аоаме знала, що господиня захищає її. Однак тривога не покидала її душі. Обидві руки господині, покладені на коліна, здавалися надто тонкими й крихкими. Рука Аоаме підсвідомо шукала пістолет, але ніде його не знаходила.

Глибоко поринувши в сон, Аоаме водночас знала, що це їй сниться. Іноді вона бачила такі сні. Перебуваючи в яскравому реальному світі, вона розуміла, що цей світ несправжній. Він скидався на докладно виписаний краєвид якогось астероїда.

І тоді хтось відчинив двері оранжереї. Війнуло зловісним холодом. Прокинувшись, великі метелики розправили крильця і спурхнули з каучукового деревця. Хто це? Повернувши голову, Аоаме спробувала його розгледіти. Та перед тим, як вона побачила людську постать, сон скінчився.

Прокинувшись, Аоаме відчула, що вся мокра від поту. Холодного неприємного поту. Скинувши вологу піжаму й обтерши тіло рушником, надягла на себе нову теніску. Якийсь час сиділа на ліжку. Невже має статися щось погане? Може, хтось цілиться на

її маленьке створіння? Може, той хтось наближається сюди? Треба якнайшвидше віднайти Тенґо. Однак зараз вона була здатна лише на те, щоб щовечора стежити за дитячим парком. Уважно, наполегливо й старанно приглядатися до цього світу. До його вузької, обмеженої частини. До вершини дитячої гірки. Однак людина зазвичай щось пропускає. Бо має лише два ока.

Аомаме хотіла плакати. Але сльози не капали. Вона знову лягла на ліжку, приклала долоню до низу живота й спокійно чекала, коли прийде сон-дрімота.

Розділ 18

(про Тенґо)

Там, де тече червона кров, якщо кольнути голкою

— Після того протягом трьох днів нічого не сталося, — сказав Комацу. — Я їв, що подавали, на ніч лягав у вузьке ліжку, вранці прокидався і справляв нужду у маленькій вбиральні з дверима з жалюзі, але без замка. Надворі стояла спека ранньої осені, але я її не відчував — очевидно, кімната була з вентиляцією.

Ні словом не обмовившись, Тенґо слухав розповідь Комацу.

— Їжу подавали тричі на день. О котрій — не знаю. Бо в мене забрали годинник, а в кімнаті не було вікна, тож день і ніч не відрізнялися. Навіть прислухавшись, я нічого знадвору не чув. Мабуть, і від мене надвір не доходив жоден звук. Куди мене привезли, я не здогадувався. Лише мав туманне враження про те, що я десь на відлюдді. У всякому разі, за тих три дні, що я там був, нічого не сталося. Я не впевнений, що це тривало три дні. Знаю тільки, що дев'ять разів мені приносили їжу. Тричі гасили світло в кімнаті, й тричі я спав. Зазвичай мій сон неглибокий і нерегулярний, але цього разу я чомусь без труднощів засинав. Як подумати, дивна історія, але ти мене розумієш?

Тенґо мовчки кивнув.

— Цих три дні я ні з ким не розмовляв. Їжу приносив мені парубок. Худорлявий, у бейсбольній кепці на голові й білий масці на обличчі. У спортивному костюмі з джерсі й брудних тенісних туфлях на гумовій підошві. Їжу приносив на таці, яку забирав, коли я закінчував їсти. Тарілки були паперові, ніж, виделка й ложка — пластмасові. Їжа була пастеризована, в банках, не дуже смачна, але така, що можна їсти. Подавали її мало. Але я був такий голодний, що з'їдав її до останньої крихти. Я сам дивувався. Бо звичайно не мав апетиту й ненароком забував про їжу. Пити давали молоко й мінеральну воду. Кави й чаю не було. Як і односолодового віскі та свіжого пива. Тим паче сигарет. Та нічого. Бо я ж приїхав не у санаторій.

Ніби згадавши, Комацу вийняв червону пачку "Marlboro", взяв одну сигарету й прикурив від паперового сірника. Втягнувши дим глибоко в легені, видихнув його, а тоді скривився.

— Парубок, що приносив мені їжу, завжди мовчав. Можливо, начальство заборонило йому говорити. Він, звичайно, належав до дрібноти, якій доручали різноманітні справи. Однак, можливо, володів якимсь бойовим мистецтвом. В його поставі відчувалися ознаки такої готовності.

— І ви його особливо не питали?

— Бо знав, що не дасть відповіді, хоч би скільки я питав. Він мовчав, як йому веліли. Я з'їдав принесену їжу, випивав молоко і, коли гасили світло, лягав спати. Коли ж світло в кімнаті запалювали, я прокидався. Зранку приходив той молодий парубок, приносив електробритву й зубну щітку, а сам виходив з кімнати. Я голився і чистив зуби. Після того він забирав назад електробритву й зубну щітку. У кімнаті не було нічого, крім туалетного паперу. Ні душу, ні переміни білизни. Про це я навіть не смів думати. Не було дзеркала, та я через це не відчував особливої незручності. Та найбільше допікала нудьга. Бо я проводив час у кубічній кімнатці з білими стінами сам-один від ранку до вечора, не перекидаючись ні з ким жодним словом. Байдушний до обслуговування та меню, я, наркозалежний від друкованих текстів, не міг заспокоїтися. Однак ні книжок, ні газет, ні журналів не було. Так само, як телевізора, радіо та ігор. Я не мав з ким поговорити. Не залишалося нічого іншого, як сидіти на стільці й дивитися на підлогу, стіни чи стелю. Я був у досить дивному настрої. Я йшов вулицею, коли мене схопили невідомі типи й дали понюхати чогось схожого на хлороформ, а потім кудись відвезли й запроторили в кімнату без вікон. Як не крути, незвичне становище. Така нудьга, що можна здуріти.

Якийсь час Комацу схвильовано поглядав на дим, що піднімався між пальцями, а тоді струсив попіл у попільничку.

— Мабуть, вони запроторили мене на три дні в цю тісну кімнату, щоб подіяти на нерви. Вони в цьому добре натренувалися. Навчилися, як зламати волю людини й поставити її на коліна. На четвертий день після сніданку до мене прийшло двоє чоловіків. "Мабуть, ті самі, що мене викрали", — подумав я. Напад на мене був такий раптовий і несподіваний, що я навіть не побачив їхніх облич. Але, придивившись до них тепер, я поволі згадав, як усе сталося. Вони затягли мене в автомашину, скрутили руки так, що, здавалось, поламають, і приклали до носа й рота ганчірку, змочену якимись ліками. Увесь той час вони мовчали. Все відбулося за одну мить.

Згадуючи минулу подію, Комацу злегка нахмурився.

— Один був невисокий, присадкуватий, з постриженою наголо головою. Досить засмаглий, вилицюватий. Другий — високий, з довгими руками й ногами, із запалими щоками та волоссям, зав'язаним ззаду вузлом. Разом вони були схожими на двох акторів-коміків. Цибатого й присадкуватого, з борідкою. Та з першого погляду я збагнув, що вони небезпечні. Якщо треба, то вони без жодного вагання здатні зробити будь-що. Але вони цим не хизувалися. Поводилися спокійно. А тому викликали ще більше побоювання. Погляд мали страшенно холодний. На обох були чорні ватяні штани й білі сорочки з довгими рукавами. Обидва мали років понад двадцять п'ять, причому Голомозий здавався трохи старшим. Обидва були без годинників.

Тенґо мовчки чекав продовження розповіді.

— Розмову вів Голомозий. Худорлявий Кінський хвіст не прохопився жодним словом, а, виструнчившись, стояв непорушно перед дверима. Очевидно, прислухався до розмови між Голомозим і мною. А може, взагалі нічого не чув. Голомозий розмовляв зі мною, сидячи навпроти мене на складаному стільці, якого сам приніс. Я сидів на ліжку.

Обличчя Голомозого нічого не виражало. Ясна річ, він ворухив губами, але решта його обличчя залишалося нерухомим. Як у ляльки, яку використовують для черевомовлення.

"Ви здогадалися, хто ми й куди вас привезли?" — насамперед запитав Голомозий Комацу. Той відповів, що не здогадався. Якийсь час Голомозий дивився на Комацу своїми порожніми очима. А тоді спитав: "А якщо скажемо: "Здогадайтесь", — то про що подумаете?" Голомозий говорив ввічливо, але в його словах звучала беззаперечна нота. Його голос був твердий і холодний, як металева масштабна лінійка, що довго пролежала в холодильнику.

Трохи повагавшись і врахувавши побажання Голомозого, Комацу чесно зізнався, що, можливо, йдеться про "Повітряну личинку". Бо, мовляв, нічого іншого не згадав. Отже, напевне, вони належать до релігійної організації "Сакіґаке", а він перебуває зараз на її території. Хоча це, мовляв, не виходить за рамки припущення.

Голомозий не підтверджував і не заперечував того, що сказав Комацу. А мовчки дивився на нього. Мовчав і Комацу.

— Отже, поведемо розмову, спираючись на таке припущення, — спокійно вів далі Голомозий. — Наша подальша розмова буде продовженням вашого припущення. За такої умови. Згодні?

— Згоден, — відповів Комацу. Вони намагалися вести розмову не прямо в лоб, а натяками. Непогана ознака. Якби вони не збиралися відпускати його живим, то чого мали б так ускладнювати допит?

— Як редактор видавництва ви відповідали за випуск "Повітряної личинки" Еріко Фукади, чи не так?

Комацу визнав, що відповідав. Це загальновідомий факт.

— Наскільки ми розуміємо, під час присудження премії для молодого автора від літературно-мистецького часопису допущено незаконну дію. Перед тим, як подати рукопис цього твору на розгляд конкурсної комісії, за вашою вказівкою сторонній особі було доручено його значно переробити. Таємно перероблений твір отримав премію, дістав розголос у суспільстві й, вийшовши окремою книжкою, став бестселером. Правда?

— Все залежить, як на це подивитися, — відповів Комацу. — Я не заперечую, що конкурсний твір за порадою редактора був перероблений...

Щоб зупинити Комацу, Голомозий підняв долоню.

— Не можна назвати незаконним те, що авторка внесла правки в рукопис за порадою редактора. Це правда. Однак, як не крути, те, що стороння особа переробила твір для отримання премії, — вчинок, який суперечить закону. Крім того, використовуючи фіктивну компанію, було розділено авторський гонорар. Я не знаю, як можна це тлумачити юридично, але з погляду суспільного й морального ви, мабуть, заслуговуєте на суворий осуд. Такого вчинку не можна ніяк виправдати. Внаслідок шуму, який створили газети й журнали, ваше видавництво, безперечно, підірве довіру до себе. Комацу-сан, сподіваюсь, ви все добре зрозуміли. Ми розкопали всі подробиці

цього вчинку й можемо оприлюднити його конкретні докази. А тому вам краще не викручуватися. Такі речі для нас неприйнятні. Даремна трата часу як для вас, так і для нас.

Комацу мовчки кивнув.

— Якби так сталося, то вам, звичайно, довелося б не тільки залишити видавництво, але й видавничу галузь. Вам буде ніде сховатися. Принаймні публічно.

— Можливо, — визнав Комацу.

— Однак поки що цей факт знає обмежена кількість людей, — сказав Голомозий. — Ви, Еріко Фукада, Ебісуно-сан і Тенґо Кавана, відповідальний за переписування рукопису. І ще кілька людей.

— Якщо спиратися на припущення, то під словами "кілька людей" ви маєте на увазі членів релігійної організації "Сакіґаке", чи не так? — добираючи слова, сказав Комацу.

Голомозий злегка кивнув.

— Саме так, якщо спиратися на припущення. І незалежно від факту. — Голомозий зробив паузу, чекаючи, коли його твердження вкладеться в голову Комацу. А тоді провадив далі: — І якщо це припущення правильне, то вони, напевне, дадуть собі з вами раду. Можуть тримати вас у цій кімнаті скільки заманеться як почесного гостя. Це не важко. А якщо захочуть трохи скоротити термін затримання, то, гадаю, зможуть придумати не один інший вибір. Серед них і такий, який важко назвати приємним для обох сторін. У всякому разі, вони мають досить сил і засобів, щоб таке зробити. Думаю, що ви це розумієте, чи не так?

— Здається, розумію, — відповів Комацу.

— От і добре, — сказав Голомозий.

Голомозий мовчки підняв одного пальця, і Кінський хвіст вийшов з кімнати. Невдовзі він повернувся з телефонним апаратом у руках. Приєднав телефонний шнур до розетки й подав слухавку Комацу. Голомозий велів Комацу подзвонити у видавництво.

— Скажіть: здається, я страшенно застудився і вже кілька останніх днів лежу в гарячці. Ще якийсь час не зможу прийти на роботу. Як передасте ці слова, то, будь ласка, покладіть слухавку.

Комацу викликав свого колегу, передав потрібні слова й, не відповідаючи на його запитання, припинив розмову. Коли Голомозий кивнув, Конячий хвіст вийняв шнур і виніс телефонний апарат з кімнати. Якийсь час Голомозий, ніби перевіряючи, поглядав на тильні сторони долонь. Потім, звертаючись до Комацу, голосом, в якому цього разу, здавалось, навіть вчувалася ледь-ледь помітна приязнь, сказав:

— На цьому сьогодні закінчимо. Розмову продовжимо якимось іншим разом. А тим часом добре подумайте над тим, про що ми оце говорили.

І вони обидва пішли. Після того днів десять Комацу провів на самоті у тісній кімнаті. Тричі на день парубок, як завжди, у масці приносив несмачну їжу. На четвертий день Комацу дали переодягтися у ватяну піжаму. Під душ його так і не повели. Він міг тільки помити обличчя у маленькому вмивальнику вбиральні. З кожним

днем відчуття ставали щораз непевнішими.

Комацу здогадувався, що, можливо, його привезли у штаб-квартиру "Сакіґаке", що в горах префектури Яманасі. Одного разу в телевізійних новинах він її бачив. Щось схоже на екстратериторіальну місцевість серед глибокого лісу, оточену звідусіль стіною. Втекти звідти або просити в когось порятунку було неможливо. Навіть якби його вбили (можливо, саме це означали слова про "вибір, який важко назвати приємним для обох сторін"), трупа, напевне, не знайшли б. Уперше в житті до Комацу реально підступила смерть.

На десятий день (здається, на десятий, але я в цьому не впевнений) нарешті з'явилися згадані раніше два чоловіки. Порівняно з попереднім разом Голомозий наче трохи схуд, а тому його обличчя було ще більш вилицюватим. Його холодні очі тепер здавалися налитими кров'ю. Як і перед тим, він сів на складаний стілець, що сам приніс, по той бік столика навпроти Комацу. Голомозий довго мовчав, уп'явшись у нього червоними очима.

Вигляд Конячого хвоста нітрохи не змінився. Як і минулого разу, він так само стояв, виструнчившись, перед дверима й не відводив своїх безвиразних очей від уявної точки простору. Обидва були в чорних штанах і білих сорочках. Можливо, такою була їхня уніформа.

— Ну що ж, поведемо далі нашу попередню розмову, — нарешті розтулив рота Голомозий. — Розмову про те, як ми дамо собі раду з вами.

Комацу кивнув.

— Зокрема й про вибір, який важко назвати приємним для обох сторін.

— У вас, як видно, чудова пам'ять, — сказав Голомозий. — Це правда. У полі зору з'явився і неприємний кінець.

Комацу мовчав. А Голомозий провадив далі:

— І це цілком логічно. Звичайно, вони не хотіли б, якби могли, робити крайнього вибору. Бо якби ви тепер у нас несподівано пропали, то знову могла б виникнути складна ситуація. Як і тоді, коли зникла Еріко Фукада. Можливо, в такому разі за вами не сумувало б багато людей, але ж ваша майстерність як редактора високо цінується та й у видавничій галузі ви, здається, помітна людина. Та й дружина, з якою ви розлучилися, скаржилася б на несплату щомісячних аліментів. І це вони не могли б назвати сприятливим розвитком подій.

Сухо відкашлявшись, Комацу проковтнув слину.

— Вони не збираються вас особисто критикувати й карати. Вони розуміють, що, видаючи оповідання "Повітряна личинка", ви не мали наміру нападати на певну релігійну організацію. Спочатку вони навіть не знали про зв'язок між "Повітряною личинкою" й цією організацією. Ви затіяли цю аферу, щоб розважитись і задовольнити свої амбіції. Але невдовзі вона дозволила вам заробити немалі гроші. Бо простому службовцеві платити аліменти колишній дружині на виховання дітей ой як нелегко. У свій план ви втягли й Тенґо Кавану, письменника-початківця, вчителя підготовчої школи, необізнаного з усіма його деталями. Сам план був забавним трюком, але

вибраний твір і співучасник виявилися невдалими. Ваша справа набрала більшого розмаху, ніж ви спочатку сподівалися. Ви були схожі на цивільних громадян, що забрели на передову лінію й опинилися на мінному полі. Не могли ні просуватися вперед, ні відступати назад. Хіба це не правда, Комацу-сан?

— Можливо, — невиразно відповів Комацу.

— Здається, ви все ще багато чого добре не розумієте. — Дивлячись на Комацу, Голомозий ледве помітно примружив очі. — Бо інакше не говорили б так, ніби йдеться про когось іншого. Спробую пояснити вам ситуацію. Ви справді опинилися посеред мінного поля.

Комацу мовчки кивнув.

Голомозий ще раз заплющив очі й через секунд десять знову розплющив їх.

— У такому становищі ви, напевне, почуваетесь зле, але також виникли складні проблеми і в них.

Набравшись сміливості, Комацу спитав:

— Можна у вас запитати про одну річ?

— Якщо зможу відповісти.

— Виданням "Повітряної личинки" ми завдали невеликого клопоту цій релігійній організації. Ви це хочете сказати?

— Невеликого? Навпаки, — відповів Голомозий. Його обличчя трохи скривилося. — Віщий голос перестав до них долимати. Ви розумієте, що це означає?

— Ні, не розумію, — сухо відповів Комацу.

— Гаразд. Я також не можу конкретно всього пояснити, зрештою, й вам краще цього не знати. Віщий голос перестав до них долимати. Більше нічого я зараз не можу сказати. — Голомозий зробив коротку паузу. — І ця біда виникла внаслідок оприлюднення в друкованому вигляді оповідання "Повітряна личинка".

— Еріко Фукада й Ебісуно-сенсей сподівалися, що вихід у світ "Повітряної личинки" призведе до такої "біди"? — запитав Комацу.

Голомозий хитнув головою.

— Ні, Ебісуно-сенсей, напевне, цього не знав. А що надумала Еріко Фукада, невідомо. Можна припустити, що цей вчинок не був навмисним. А якщо й був, то сам намір їй не належав.

— Люди вважають "Повітряну личинку" звичайним фантастичним оповіданням, — сказав Комацу. — Невинною фантазією, яку написала учениця середньої школи вищого ступеня. І справді немало критиків висловили думку, що це просто сюрреалістичне оповідання. Ніхто й гадки не має, що в ньому, можливо, розкрито якусь важливу таємницю або конкретну інформацію.

— Мабуть, ви маєте рацію, — погодився Голомозий. — Майже ніхто з читачів такого не помітив. Однак проблема не в цьому. А в тому, що таємницю не можна розголошувати в жодній формі.

Кінський хвіст, незмінно стоячи перед дверима, втупився очима в стіну так, наче розглядав за нею щось, чого ніхто інший не міг бачити.

— Вони хочуть одного — повернення голосу, — ретельно добираючи слова, сказав Голомозий. — Підземне джерело ще не висохло. Просто воно заглибилося у невидиме місце. Відродити його надзвичайно важко, але можливо.

Голомозий пильно вдивлявся в очі Комацу. Здавалось, міряв глибину, на якій щось там ховалося. Як людина, що прикидає, які меблі помістяться в порожній кімнаті.

— Як я вже казав, ви забрели посеред мінного поля. І не можете ні просуватися вперед, ні відступати назад. А от вони можуть показати вам дорогу, щоб ви безпечно звідси вибралися. У такому разі ви врятуєте своє життя, а вони спокійно позбудуться набридливого непрошеного гостя.

Голомозий поклав ногу на ногу.

— Дуже хочеться, щоб ви відступили назад. Їм байдуже, що з вами станеться, але якби зараз тут зчинився великий шум, то вони мали б клопіт. А тому, Комацу-сан, ми вам покажемо дорогу для відступу. Відведемо у безпечне тилове місце. А як плату за це хочемо, щоб ви припинили видавати "Повітряну личинку". Не випускали додаткового накладу у вигляді книжок. І, ясна річ, знову не рекламували. А також віднині повністю перервали стосунки з Еріко Фукадою. Ну то що, зможете це зробити своїми силами?

— Це непросто, але гадаю, що, мабуть, зможемо, — відповів Комацу.

— Комацу-сан, ми з такими труднощами привезли вас сюди не для того, щоб вести розмову на рівні "мабуть". — Очі Голомозого стали ще червонішими, а погляд гострішим. — Ми не вимагаємо, щоб ви забрали назад книжки, що надійшли у продаж. Бо тоді ЗМІ зчинили б велику бучу. Та й ми розуміємо, що це зробити вам несила. Якщо можна, ми хотіли б нишком цю справу залагодити. Що вже сталося — назад не вернути. Завданої шкоди не скасувати. Вони бажають, щоб через певний час люди перестали звертати увагу на цей твір.

Комацу кивнув на знак того, що все зрозумів.

— Комацу-сан, як я вже казав, унаслідок оприлюднення "Повітряної личинки" виринуло кілька неприємних фактів. І якщо про них стане відомо, то всі причетні до них люди зазнають громадського покарання. А тому заради інтересу обох сторін хотілося б укласти договір про мир. Вони більше не будуть вас звинувачувати. І гарантуватимуть безпеку. Але ви зовсім відійдете від справ, пов'язаних з "Повітряною личинкою". Непоганий договір, чи не так?

Комацу задумався над цією пропозицією.

— Гаразд. Я постараюся відповідально й по суті відійти від видання "Повітряної личинки". Можливо, це забере трохи часу, але я знайду відповідний спосіб, як це зробити. А про цю історію я особисто зможу повністю забути. Як і Тенґо Кавана. Адже від самого початку він не мав до неї охоти. Схоже, що я силоміць втягнув його в неї. Свою частину роботи він уже закінчив. Щодо Еріко Фукади, гадаю, проблем не буде. Вона сказала, що більше не збирається писати оповідань. А от як поведеться Ебісуно-сенсей, нічого не можу передбачити. Він хотів до кінця дізнатися, чи живий Тамоцу Фукада, його товариш, де він зараз і що робить. Хоч би що я казав, він, мабуть, ніколи не заспокоїться, поки не дістане відомостей про Фукаду-сана.

— Тамоцу Фукада помер, — сказав Голомозий спокійним, одноманітним голосом, в якому, однак, вчувався страшний тягар.

— Помер? — перепитав Комацу.

— Недавно, — сказав Голомозий, глибоко вдихнувши повітря й поволі видихнувши його. — Причина смерті — серцевий напад, миттєвий, без страждання. За нашими даними, повідомлення про смерть не оголошувалося й поховали його потайки на території релігійної організації. З релігійних причин труп спалили, а подроблені кістки розсипали в горах. З юридичного погляду вчинено наругу над мертвою людиною, але формальне розслідування цього злочину, мабуть, важко провести. Але це правда. Про все, що стосується життя й смерті, ми не брешемо. Будь ласка, так і передайте Ебісуно-сенсею.

— Смерть була природною?

Голомозий виразно кивнув.

— Фукада-сан був для нас справді дорогоцінною людиною. Та ні, велетенською, а не просто дорогоцінною. Про його смерть знає обмежена кількість людей, але вони глибоко сумують з цього приводу. Його дружина, тобто мати Еріко Фукади, кілька років тому померла від раку шлунка. Відмовилася від хіміотерапії, і її душа переставилася на той світ у лікарні релігійної організації. Доглядав хвору її чоловік.

— Але повідомлення про її смерть не було оприлюднено?

Заперечення Комацу не почув.

— А недавно і Фукада-сан помер.

— Саме так, — підтвердив Голомозий.

— Після того, як вийшло з друку оповідання "Повітряна личинка"?

Голомозий підвів опущену голову й знову глянув на Комацу.

— Так. Фукада-сан помер після того, як вийшла у світ "Повітряна личинка".

— Між цими двома подіями, можливо, є причинно-наслідковий зв'язок? — сміливо запитав Комацу.

Якийсь час Голомозий мовчав. Думав, що відповісти. Потім, ніби зважившись, розтулив рота:

— Гаразд. Щоб переконати Ебісуно-сенсея, мабуть, варто викласти факти. Правду кажучи, Фукада-сан був лідером релігійної організації, здатним чути віщий голос. Коли Еріко Фукада, його дочка, опублікувала "Повітряну личинку", цей голос перестав до нього долимати, а сам Фукада-сан скінчив своє життя. Природною смертю. Точніше, він скінчив своє життя природним чином.

— Еріко Фукада була дочкою лідера, — промимрив Комацу.

Голомозий коротко кивнув.

— Виходить, Еріко Фукада довела до смерті власного батька, — вів далі Комацу.

Голомозий знову кивнув.

— Виходить, що так.

— Однак релігійна організація все ще існує?

— Існує, — відповів Голомозий і подивився на Комацу очима, схожими на

предковичні камінці, що збереглися у глибині льодовика. — Комацу-сан, видання "Повітряної личинки" завдало релігійній організації немалої шкоди. Але вони не збираються через це вас карати. Бо з цього вже не було б жодної користі. Вони мають свою місію і тому потребують спокою та ізоляваності.

— А тому, може, варто обом сторонам відступити назад і забути всю цю історію?

— Якщо говорити просто.

— Вам довелося мене викрасти, щоб передати цю думку?

Вперше на обличчі Голомозого з'явилося щось схоже на вираз. Щось середнє між здивуванням і співчуттям.

— Ми з великими труднощами привезли вас сюди, аби показати, що вони налаштовані цілком серйозно. Крайніх заходів не хотіли б уживати, але якщо виникне потреба, то нітрохи не вагатимуться. Хотіли, щоб ви відчули це на власній шкурі. Якщо ви порушите домовленість, то наслідки будуть неприємними. Ви зрозуміли?

— Зрозумів, — відповів Комацу.

— Комацу-сан, чесно кажучи, вам пощастило. Можливо, висів густий туман і ви не побачили, що опинилися на кілька сантиметрів від прірви. Це варто вам як слід запам'ятати. Зараз вони не мають часу, щоб займатися вами. У них набагато важливіші проблеми. В цьому розумінні вам усміхнулася удача. А тому поки вона триває...

На цих словах Голомозий перевернув обидві руки долонями догори. Як людина, що хоче перевірити, чи падає дощ. Комацу чекав, що він скаже далі. Але Голомозий мовчав. На його обличчі раптом з'явився вираз утоми. Він поволі встав і, взявши під пахву складений стілець та не обертаючись назад, вийшов з цієї кубічної кімнатки. Коли зачинилися важкі двері й сухо заскрипів їхній замок, Комацу залишився сам-один.

— Після того я ще чотири дні просидів замкнутий у кімнаті. Головна розмова вже скінчилася. На їхню пропозицію я погодився. І не розумів, чому мене все ще тримають. Ці два типи вдруге не з'являлися, а молодий парубок, що мене обслуговував, не говорив ані слова. Я все ще поїдав ту саму їжу, голився електробритвою й гаяв час, поглядаючи на стелю і стіни. Коли гасло світло, я лягав спати, а коли загорялося — прокидався. І в голові переживував слова, почуті від Голомозого. Я тоді реально відчув, що нам пощастило. Як казав Голомозий. Якби вони захотіли, то могли б будь-що зробити. Якби вирішили, то розправилися б жорстоко. Я це виразно відчув, коли опинився в їхніх руках. Можливо, саме з такою метою затримали мене ще на чотири дні після розмови. Нічого не скажеш, тонка робота.

Комацу взяв у руки склянку й ковтнув віскі із содовою.

— Я прокинувся вдосвіта, коли мені знову дали понюхати чогось схожого на хлороформ. Мене поклали на лавці у парку Дзінгу-гайен. Удосвіта в середині вересня було холодно, і я насправді застудився. Зробив це не навмисно, бо цілих три дні через гарячку пролежав у ліжку. Але навіть після такого кінця, мабуть, мушу вважати, що мені пощастило.

На цьому, видно, розповідь Комацу скінчилася.

— А ви про це розповіли Ебісуно-сенсею? — запитав Тенґо.

— Так, через кілька днів після звільнення, коли гарячка відступила, я подався в гори до Ебісуно-сенсея. І розповів йому приблизно те саме, що й тобі.

— І що він сказав?

Допивши віскі із содовою, Комацу замовив ще одну порцію. Запропонував другу й Тенґо, але той заперечливо хитнув головою.

— Ебісуно-сенсей не один раз просив мене повторити цю розповідь і докладно розпитував про се про те. Звісно, я відповідав усе, що міг. Якби він просив, то міг би повторити те саме скільки завгодно. Як-не-як після розмови з Голомозим я чотири дні залишався в кімнаті на самоті. Був без співрозмовника, але часу мав доволі. А тому подумки переживав усе, що сказав Голомозий, і запам'ятав до найменших дрібниць. Немов людина-магнітофон.

— Але ж новина про смерть батьків спирається лише на твердження Голомозого, чи не так? — спитав Тенґо.

— Звичайно. Так стверджують вони, а переконатися, наскільки це правда, неможливо. Але судячи з манери говорити Голомозого, я роблю висновок, що це, мабуть, не брехня. Як він сам мені казав, для них життя і смерть — це щось святе. Коли закінчив розповідь, Ебісуно-сенсей замовк у задумі, на тривалий час глибоко замислився. А потім, нічого не сказавши, встав і надовго вийшов з кімнати. Очевидно, мусив звикнути до їхньої смерті. Можливо, потай у душі припускав і готувався до того, що їх уже нема на цьому світі. Однак повідомлення про смерть близьких людей завдала йому глибокої душевної рани.

Тенґо згадав порожню скромну вітальню сенсея, глибоку холодну мовчанку й спорадичний пташиний крик за вікном.

— Отже, ми відступили назад і забралися з мінного поля? — спитав він.

Бармен приніс нову склянку віскі із содовою. Комацу зволожив напоєм рота.

— Та це не означає, що зроблено остаточний висновок. Ебісуно-сенсей сказав, що потрібен час для роздумів. Але хіба залишається інший вибір крім того, який запропонували ці типи? Звісно, я відразу почав діяти. Постарався в рамках видавництва зупинити друкування "Повітряної личинки" й практично відмовитися від її перевидання. І не видавати в книжковому форматі. Видавництво добре заробило, розпродавши надрукований досі її наклад. У всякому разі, збитків не зазнало. Звичайно, домогтися схвалення робочої наради й директора було непросто — довелося натякнути на можливий скандал, пов'язаний з використанням підставного автора. Тож начальство затрусилось і врешті-решт послухалося мене. Тепер, гадаю, у видавництві до мене поставляться холодно, але я звик до такого.

— Ебісуно-сенсей сприйняв за правду їхнє твердження про смерть батьків Фукаері?

— Можливо, — відповів Комацу. — Та я думаю, що йому було потрібно трохи часу, щоб у душі примиритися з такою реальністю. Принаймні мені здається, що вони серйозно налаштовані. Зробивши певну поступку, вони, здається, справді прагнуть уникнути подальших неприємностей. А тому вдалися до такого грубого кроку, як

викрадення. Хотіли зробити нам тверде попередження. Довелось пристати на їхню пропозицію, зваживши на те, що вони потай спалили труп Фукади-сана та його дружини. Бо хоча зараз довести щось важко, це, звичайно, великий злочин. Але вони про нього сміливо сказали. Інакше кажучи, відкрили свій намір. У цьому розумінні слова Голомозого значною мірою, мабуть, правда. Якщо не в деталях, то принаймні в головному.

Тенґо оцінював слова, почуті від Комацу.

— Батько Фукаері був людиною, яка чує віщий голос. Інакше кажучи, виконував роль віщуна. Однак унаслідок того, що його дочка Фукаері написала "Повітряну личинку", яка стала бестселером, віщий голос перестав до нього долимати, й батько скінчив життя природною смертю.

— Або природним чином укоротив собі життя, — сказав Комацу.

— І перед сектою постало важливе завдання — придбати нового віщуна. Бо коли віщий голос перестав до них долимати, їхня спільнота втратила підвалину свого існування. Тому вони з нами вже не панькатимуться. От як коротко все це можна підсумувати.

— Можливо.

— В оповіданні "Повітряна личинка" містилася інформація, яка для них мала важливе значення. Внаслідок того, що вона розійшлася по світу у друкованому вигляді, віщий голос замовк і джерело сховалося глибоко під землею. Цікаво, на що конкретно вказує ця важлива інформація?

— В останні чотири дні мого ув'язнення я на самоті про це наполегливо думав, — сказав Комацу. — "Повітряна личинка" — коротке оповідання. В ньому описано світ, в якому з'являються і зникають карлики. Його героїня, десятирічна дівчина, живе в ізольованій громаді. Таємно серед ночі з'являються карлики й роблять повітряну личинку. Всередині личинки міститься друге "я" дівчинки, й таким чином виникає зв'язок між мадзою й доотою. У тому світі є два Місяці. Великий і малий — можливо, як символ мадзи й дооти. Героїня оповідання — моделлю для неї, напевне, стала сама Фукаері — відмовляється бути мадзою і тікає з громади. Доота залишається там сама. Що з нею потім сталося, в оповіданні не написано.

Якийсь час Тенґо спостерігав, як тане лід у склянці.

— Віщунові потрібне, мабуть, посередництво дооти, — сказав Тенґо. — Завдяки дооті він уперше зміг почути віщий голос. Або перекласти його земною мовою. Щоб надати правильного виду повідомленню, яке посилає віщий голос, потрібні дві сторони. За словами Фукаері, потрібні реципієнт і перцепієнтка. Заради цього передусім треба було зробити повітряну личинку. Бо завдяки їй могла народитися доота. А для цього потрібна правильна мадза.

— Таке ваше тверде переконання?

Тенґо захитав головою.

— Не зовсім. Просто я тільки так подумав, коли слухав ваш короткий переказ сюжету оповідання.

Тенґо не переставав думати про мадзу й дооту, коли переписував оповідання і після того, але ніяк не міг збагнути всього разом. Та коли розмовляв з Комацу, дрібні частини оповідання поступово зв'язувалися до купи. А проте сумніви залишалися. Чому, скажімо, на батьковому ліжку в оздоровниці з'явилася повітряна личинка, в якій містилася юна Аомаме.

— Досить цікава система, — сказав Комацу. — Та хіба не виникає проблема, коли мадза покидає дооту?

— Мабуть, мадзу не можна назвати досконалою істотою без дооти. Хоча цього конкретно не видно, як у випадку Фукаері, але в такому випадку чогось бракує. Можливо, вона схожа на людину, що втратила свою тінь. Я не знаю, що станеться з доотою без мадзи. Мабуть, і вона — недосконала істота. Бо вона, що не кажи, — лише друге "я". Але у випадку Фукаері доота без мадзи, можливо, виконувала роль жриці.

Якийсь час Комацу скривив міцно стиснуті губи. Потім розтулив рота.

— Тенґо-кун, може, ти вважаєш, що все, що ти написав у "Повітряній личинці", відбувалося насправді?

— Ні, не вважаю. Лише тимчасово припускаю. Продовжимо нашу розмову, спираючись на таке припущення.

— Гаразд, — погодився Комацу. — Інакше кажучи, припустимо, що друге "я" Фукаері, навіть перебуваючи на далекій відстані від неї, могло виконувати роль жриці.

— І саме тому секта, знаючи місце перебування зниклої Фукаері, не робила спроби силоміць її повернути. Бо в її випадку доота, навіть без мадзи, могла виконувати свої обов'язки. Можливо, між ними, навіть розділеними великою відстанню, існував сильний зв'язок.

— Справді.

— Мені здається, що, можливо, вони мають численних доот. І карлики при нагоді, напевне, роблять багато повітряних личинок. Бо однієї перцепієнтки не досить. А може, кількість доот, здатних правильно функціонувати, обмежена. Можливо, серед них є сильні — головні і слабші — допоміжні, які функціонують разом як певний колектив, — провадив далі Тенґо.

— Ви хочете сказати, що доота, яку залишила Фукаері, головна й правильно функціонує?

— Можливо, ймовірність цього висока. У всій цій історії Фукаері завжди посідає центральне становище. Як око тайфуну.

Комацу примружив очі й зціпив пальці обох рук на столі. Якби захотів, то за короткий час міг би ефективно думати.

— Послухай, Тенґо-кун! Я от подумав, чи не має підстав припущення про те, що Фукаері, яку ми бачили, — насправді доота, а в секті залишилася мадза?

Слова Комацу приголомшили Тенґо. Досі він про таке й гадки не мав. Для нього Фукаері була реальною, а не її копією. Але почувши припущення Комацу, він не виключив такої можливості. "Я не маю місячного. А тому не завагітнію", — проголосила Фукаері того вечора після такого дивного одностороннього статевого акту.

Якщо вона — лише її друге "я", то, мабуть, це природно. Друге "я" не може себе відтворити. На таке здатна тільки мадза. Однак Тенґо ніяк не міг перевірити припущення, що, можливо, мав статевий акт не з Фукаері, а з її другим "я".

— Фукаері — яскрава особистість з власними нормами поведінки. Навряд чи друге "я" цим володіє.

— Справді, — погодився Комацу. — Ти маєш рацію. Передусім Фукаері — особистість з власними нормами поведінки. І я мушу з цим погодитися.

Проте у Фукаері ховалася якась таємниця. Тенґо відчував, що в цій вродливій дівчині закарбований важливий код, який він мав розгадати. Хто з них реальна Фукаері, а хто — її друге "я". А може, помилково говорити про такий поділ? І Фукаері, залежно від обставин, може виступати в будь-якій формі.

— Все ще залишається кілька незрозумілих речей, — сказав Комацу й, розціпивши пальці обох рук, поглянув на них. Як для чоловіка середніх літ вони були довгими й тонкими. — Віщий голос перестав долимати, джерело висохло, а віщун помер. Що сталося після того з доотою? Навряд чи вона померла, як удова з чоловіком у Стародавній Індії.

— Коли реципієнта не стало, обов'язки перцепієнтки скінчилися.

— Звісно, якщо дотримуватися вашого припущення... — сказав Комацу. — Невже Фукаері написала "Повітряну личинку", усвідомлюючи, якими будуть наслідки? Але Голомозий сказав мені, що вона не робила цього зумисне. Мовляв, принаймні вона не мала такого наміру. Однак як усе це розуміти?

— Безперечно, істини ми не знаємо, — сказав Тенґо. — Але я не думаю, що Фукаері з якоїсь причини навмисне довела батька до смерті. Може, батько, незалежно від неї, в силу певних обставин вибрав смерть. Можливо, вона протидіяла цьому всім, що робила. А може, батько хотів звільнитися від віщого голосу. Та все це лише безпідставні припущення.

Зморщивши носа, Комацу довго роздумував. Потім, зітхнувши, оглянувся навколо.

— Зовсім дивний світ. З кожним днем зникає лінія, що розділяє припущення і реальність. Тенґо-кун, як ти, письменник, визначаєш, що таке реальність?

— Реальний світ там, де тече червона кров, якщо кольнути голкою, — відповів Тенґо.

— Значить, нема сумніву, що цей світ реальний, — сказав Комацу й сильно потер долонею внутрішню сторону передпліччя. Там проступили сині вени. На вигляд не дуже здорові кровоносні судини, що довгі роки страждали від алкоголю, тютюну, нерегулярного сексуального життя й інтриг літературно-miteцького світу, Комацу випив залишки віскі із содовою і потряс шматками льоду в порожній склянці.

— До речі, ти не міг би розвинути далі своє припущення? Воно стало дедалі цікавішим.

— Вони шукають заміну віщунів. Водночас їм треба знайти нову дооту, яка б правильно функціонувала. Бо новому реципієнтові потрібна нова перцепієнтка, — сказав Тенґо.

— Інакше кажучи, треба знайти нову правильну мадзу. А якщо так, то доведеться ще раз робити повітряну личинку. Надзвичайно велике завдання.

— Тому-то вони взялися до нас так серйозно.

— Справді.

— Однак це не означає, що в них нема якоїсь мети, — сказав Тенґо. — Вони, напевне, на щось націлилися.

Комацу кивнув.

— І я маю таке враження. Тому вони й хотіли якнайшвидше позбутися нас. Щоб ми не заважали. Здається, ми добряче мозолили їм очі.

— Чим саме?

Комацу хитнув головою. Мовляв, і йому це невідомо.

— Цікаво, що досі передав їм віщий голос? І який зв'язок існує між цим голосом і карликами?

Комацу безсило хитнув головою. На це запитання ніхто з них не мав відповіді.

— Ти бачив кінофільм "Космічна одісея 2001 року"?

— Бачив, — відповів Тенґо.

— Ми схожі на мавп, що там фігурують, — сказав Комацу. — Оброслі довгим чорним волоссям, вони щось беззмістовне верещать і ходять навколо "моноліту".

У бар зайшло два нових відвідувачі. Як постійні завсідники, вони сіли за шинквас і замовили коктейлі.

— У всякому разі, зрозуміло одне, — наче підсумовуючи розмову, сказав Комацу. — Твоє припущення переконливе й по-своєму логічне. Розмовляти з тобою віч-на-віч завжди приємно. Однак треба вибиратися з цього страшного мінного поля. У подальшому ми вже, здається, не зустрінемося ні з Фукаері, ні з Ебісуно-сенсеєм. "Повітряна личинка" — невинне фантастичне оповідання, в якому немає жодної конкретної інформації. Нас уже не обходить, що таке віщий голос та його послання. На цьому домовимося, чи не так?

— Зійдемо з човна й повернемося до життя на суходолі. Комацу кивнув.

— Саме так. Я щодня ходитиму на роботу й підбиратиму для часопису сякі-такі рукописи. Ти навчатимеш математики здібну молодь і у вільний час писатимеш роман. Обидва повернемося до буденного мирного життя. Не буде ні бурхливої течії, ні водоспаду. Дні підуть за днями, а ми спокійно старітимемо. Не заперечуєш?

— Адже іншого вибору, здається, немає.

Кінчиком пальця Комацу розгладив зморшки на носі.

— Маєш рацію. Іншого вибору нема. Я не хочу, щоб мене вдруге викрали. Одного перебування в тій кубічній кімнатці для мене досить. І наступного разу більше не відкриватиму людям того, що заховане. Бо й так від самої думки про другу зустріч з тими типами серце калатає. Від їхнього погляду людина може вмерти природною смертю.

Комацу підняв над шинквасом склянку й замовив третю порцію віскі із содовою. Взяв у рот нову сигарету.

— Комацу-сан, чому ви досі мені про це не розповіли? Після того викрадення минуло чимало днів. Понад два місяці. Було б краще, якби така розмова відбулася трохи раніше.

— Чому? — задумавшись, перепитав Комацу. — Твоя правда. Я не раз думав про таку розмову, але чомусь відкладав і відкладав. Чому? Можливо, через відчуття провини.

— Відчуття провини? — здивувався Тенґо. Він ніколи не сподівався почути такі слова з уст Комацу.

— І я маю відчуття провини, — сказав Комацу.

— За що?

Комацу не відповів. Примруживши очі, якийсь час крутив між губами незапалену сигарету.

— То Фукаері знає про смерть батьків? — спитав Тенґо.

— Гадаю, що, мабуть, знає. Не знаю, коли, але Ебісуно-сенсей, напевне, передав їй цю новину.

Тенґо кивнув. Йому здалося, що, напевне, Фукаері давно про це знала. Не знав тільки він.

— Значить, ми злазимо з човна й повертаємося до життя на суходолі, — сказав Тенґо.

— Саме так. Забираємося з мінного поля.

— Та хіба ви думаєте, що можна так легко повернутися до попереднього життя?

— Доведеться докласти зусиль, — відповів Комацу і, чиркнувши сірника, прикурив сигарету. — А тебе щось конкретне турбує?

— Багато чого навколо мене вже одночасно закрутилося. Я так відчуваю. Дещо вже змінило форму. Здається, так просто я не зможу повернутися до попереднього життя.

— Навіть якщо під загрозою опиниться наше дорогоцінне життя?

Тенґо невиразно хитнув головою. Він відчував, що з якогось часу його підхопив сильний потік, який ніс його кудись у незнайоме місце. Та пояснити цього конкретно Комацу він не міг.

Тенґо не відкрив, що його роман, над яким він тепер працював, успадкував світ, описаний у "Повітряній личинці". Комацу, напевне, цього не вітав би. Безперечно, не вітали б і люди, пов'язані із сектою "Сакіґаке". Будь-яка неуважність могла завести його на інше мінне поле. Або вплутати інших людей. Однак роман, маючи своє життя й мету, майже автоматично просувався вперед, і Тенґо хоч-не-хоч уже опинився в цьому світі. Цей світ був для нього не уявним, а реальним, в якому тече справжня червона кров, якщо порізати ножом шкіру. В його небі висіли поряд два Місяці — великий і маленький.

Розділ 19

(про Усікаву)

Що може він і чого не може звичайна людина

Був ранок спокійного безвітряного четверга. Як завжди, Усікава прокинувся перед

шостою й умив обличчя холодною водою. Слухаючи новини радіо "NHK", поголився електробритвою. Скип'ятив у каструлі воду й доварив локшину легкого приготування. Упоравшись з нею, випив розчинної кави. Згорнутий спальний мішок запхав у стінну шафу і сів перед фотоапаратом біля підвіконня. Небо на сході почало ясніти. Заповідався теплий день.

Обличчя людей, що йшли на роботу, вже міцно закарбувалися в пам'яті. Фотографувати їх не було потреби. Від сьомої до пів на восьму знайомі люди квапливо виходили з дому й прямували до станції. До вух Усікави долинали дзвінки голоси школярів, які гуртом проходили повз будинок до школи. Дитячі голоси нагадали йому той час, коли його власні діти були ще малими. Його дочкам навчання у школі приносило насолоду. Вони вчилися грати на піаніно, танцювати балетні танці й мали багато друзів. Усікава довго не міг звикнути до того, що в нього такі звичайні діти. Як це так сталося, що він їхній батько?

Коли час виходу на роботу скінчився, з будинку майже ніхто не показувався. Ущухли й дзвінки дитячі голоси. Усікава відклав пульт дистанційного управління затвором й, обіпершись об стіну та курячи сигарету "Seven Stars", крізь щілину у шторах поглядав на парадні двері. Як завжди, після десятої на маленькому червоному мотоциклі прибув листоноша й спритно порозкладав по скриньках поштові повідомлення — очевидно, наполовину винятково рекламні матеріали, більшість яких люди повикидають, навіть не розпечатавши. Що більше сонце наближалося до полудня, то надворі ставало дедалі тепліше й більшість людей на вулиці скинула пальта.

Фукаері з'явилася на виході з будинку після одинадцятої. Як і попереднього разу, на ній був чорний светр з високим коміром, коротке сіре пальто, джинси, тенісні туфлі на гумовій підшві й темні окуляри. З великою зеленою сумкою, перекинutoю навхрест за плечима. Досить розбухлою — видно, переповненою багатьма речами. Усікава відступив від стіни й, підійшовши до фотоапарата, змонтованого на триніжку, глянув у видошукач.

Усікава зрозумів, що дівчина збирається йти звідси. Запхала свої манатки в сумку з наміром переселитися кудись інде. Сюди вдруге не повертатися. "Мабуть, помітила, що я тут ховаюся, тому й вирішила забратися", — подумав він і відчув, як серце закалатало швидше.

Вийшовши з дверей, дівчина зупинилась і, як минулого разу, глянула в небо. Шукала чогось між плетивом дротів і трансформатором. У скельцях її окулярів відбивались яскраві промені сонця. Тому важко було прочитати на її обличчі, чи вона те щось побачила, чи ні. Приблизно секунд тридцять вона незворушно дивилася в небо. Потім, ніби щось пригадавши, повернулася очима до вікна, де ховався Усікава. Зняла окуляри й поклала у кишеню пальта. Насупивши брови, зосередила погляд на телеоб'єktiv закамouflьованого фотоапарата. "Вона знає, — подумав Усікава, — що я тут ховаюся й потай веду спостереження". І навпаки, через лінзи видошукача вона дивилася на Усікаву — так само тече назад вода у покрученій трубі водогону. Усікава відчув, що шкіра на обох його руках взялася сиротами.

Фукаері кліпнула очима. Її повіки рухалися в задумі поволі вниз і вгору, як самостійні спокійні істоти. Все інше в ній не ворухилося. Повернувши голову, як великий птах на самотньому острові, вона вп'ялася очима в Усікаву. А той не міг відвести свого погляду від неї. Здавалось, ніби світ перестав рухатися. Вітру не було, жоден звук не сколихнув повітря.

Невдовзі Фукаері перестала дивитися на Усікаву. Все ще піднявши голову, звернула погляд у небо — туди, куди дивилася перед тим. Однак кілька секунд і це її спостереження скінчилося. Вираз її обличчя не змінився. Вийнявши окуляри з кишені пальта й нап'явши їх на носа, вона рушила вулицею, її хода була пивною і впевненою.

"Може, треба піти за нею? Тенго ще не повернувся, тому є час простежити, куди вона пішла, — подумав Усікава. — Не завадило б дізнатися, куди попрямувала". Однак Усікава чомусь не міг піднятися з підлоги. Здавалось, його тіло заніміло, її гострий погляд, посланий через видошукач, ніби забрав у нього сили, потрібні для дії.

"Гаразд, — промимрив він сам до себе. — Насамперед мені треба знайти Аоаме. Еріко Фукада — цікава особа, але стоїть осторонь основного сюжету. Інколи з'являється, щоб тільки виконати допоміжну роль. Якщо піде звідси, то скатертю їй дорога!"

Вийшовши на вулицю, Фукаері поспішила до станції, ні разу не озирнувшись назад. Усікава проводжав її поглядом крізь щілину між збляклими шторами. Коли зелена сумка, що теліпалася на її спині, зникла, Усікава відповз від фотоапарата й притулився плечима до стіни. Чекав, коли до нього повернуться сили. Взяв у рот сигарету "Seven Stars" й прикурив від запальнички. Глибоко затягнувся. Однак дим не мав смаку.

Сили поволі верталися. Але руки й ноги залишалися задубілими. Усікава незчужся, як помітив, що в ньому утворився якийсь дивний простір. Справжня порожнина. Усікава перебував у незнайомій порожнині, що утворилася всередині нього самого, й не міг підвестися. У грудях відчував тупий біль, але, якщо бути точним, це не був біль, а щось схоже на різницю тисків, породжену на межі порожнини й решти організму.

Він сидів довго на дні цієї порожнини. Обіпершись на стіну, смоктав сигарету, що не мала жодного смаку. Цей простір у ньому залишила дівчина, яка щойно вийшла з будинку. "Ні, можливо, це не так, — подумав Усікава. — Ця порожнина була в ньому здавна, а дівчина, певне, тільки відкрила йому її існування".

Усікава відчув, що своїм глибоким гострим поглядом Еріко Фукада буквально потрясла не лише його тіло, а все єство. Як людину, що шалено закохалася. Таке почуття він зазнав уперше в житті.

"Ні, цього не могло статися, — подумав Усікава. — Чого б це я мав закохуватися в цю дівчину? Адже в цьому світі ніде нема такої негармонійної пари людей, як я та Еріко Фукада. Щоб у цьому переконатися, навіть не треба заходити у ванну кімнату й дивитися в дзеркало. І річ не тільки в зовнішньому вигляді. У багатьох інших відношеннях я перебуваю далеко від неї". І в сексуальному плані вона його не приваблювала. Йому вистачало один-два рази на місяць зустрітися із знайомою повією. Він домовлявся з нею по телефону переспати у готельному номері. Робив це так само

регулярно, як ходив стригтися до перукарні.

"Можливо, це проблема душі", — подумав Усікава. Після тривалих роздумів, він дійшов висновку, що між ним і Фукаері виник, так би мовити, душевний зв'язок. Сталося щось майже неймовірне, але завдяки взаємній зустрічі поглядів через закамуюфльований телеоб'єктив обоє, ця вродлива дівчина й Усікава, порозумілися в такому критичному стані. За якусь мить між ним і дівчиною відбулося щось схоже на взаємне розкриття душі. Дівчина кудись пішла, а Усікава залишився сам-один у порожній печері.

"Ця дівчина знала, що крізь щілину штор з допомогою телеоб'єктива я таємно стежу за нею. І те, що я ішов услід за нею до самого супермаркету біля станції. Тоді вона ні разу не озирнулася, але, напевне, відчувала мою присутність", — міркував Усікава. Однак в її очах він не побачив, що дівчина осуджує його вчинок. Відчував, що вона його глибоко розуміла.

"Дівчина з'явилась і пішла. Ми прийшли з різних сторін і, коли наші дороги випадково перетнулися, на мить зустрілися поглядами й розійшлися в різні напрямки. Навряд чи вдруге я зустрінуся з Еріко Фукадою. Таке може статися лише один раз. Навіть якби повторна зустріч і відбулася, то чого ще я міг би від неї хотіти? Ми знову стоїмо в різних кінцях світу. І нема слів, які б нас поєднали".

Усе ще обіпершись на стіну, крізь щілину штор Усікава слідкував за рухом людей через двері будинку. Можливо, Фукаері передумає й повернеться. Може, згадає, що забула важливі речі в квартирі. Та, звісно, вона не повернулася. Твердо вирішила кудись переїхати. І в жодному разі сюди не повернеться.

Другу половину дня Усікава провів у полоні глибокого безсилля, яке не мало ні форми, ні ваги. Рух крові сповільнився. Очі заслав легкий туман, суглоби рук і ніг кволо скрипіли. Заплющивши очі, він відчув під ребрами гострий біль, який залишив погляд Фукаері. Цей біль приходив і відступав, немов хвилі, що одна за одною спокійно накочуються на морський берег. Іноді біль ставав таким різким, що обличчя Усікави кривилося. Та водночас він приносив тепло, якого досі Усікава не зазнавав.

Подібного тепла не приносила згадка ні про колишню дружину, ні про двох дочок, ні про дім з газоном на дворі у Тюорінкані. В його душі завжди було щось схоже на нерозталий шматок мерзлої землі. З цією холодною серцевиною він жив. І навіть не відчував, що вона холодна. Бо для нього це була "нормальна температура". Та, видно, погляд Фукаері принаймні тимчасово розтопив цей лід. І водночас Усікава почав відчувати тупий біль у грудях, який, напевне, досі приглушував холод у душі. Так би мовити, з метою захисту. Однак зараз він відчував його. У певному розумінні навіть вітав його. Тепло, яке відчував, прийшло у парі з болем. Без нього тепла не було б. Наче відбувся своєрідний бартер.

Усікава глибоко зітхнув і насилу відхилився від стіни, на яку досі спирався. Онімілість усе ще залишилася, але ніщо не перешкоджало йому рухатися по кімнаті. Він якось підвівся, випростав руки й ноги, покрутив сюди-туди свою товсту коротку шию. Кілька разів стиснув і розтиснув долоні. Після того, як завжди, розім'яв м'язи на

маті з рисової соломи. Суглоби закрипіли, й м'язи потроху вернули собі колишню гнучкість.

Настав час, коли люди поверталися з роботи, а діти — зі школи. "Треба далі вести спостереження, — нагадав собі Усікава. — Незалежно від того, подобається це мені чи ні. Правильно це чи ні. Розпочату роботу треба довести до кінця. Від цього залежить моя доля. Не годиться вічно сидіти на дні цієї порожнини, занурившись у безцільні роздуми".

Усікава знову вмовився перед фотоапаратом. Надворі зовсім смеркло, й на вході загорілося світло. Мабуть, таймер спрацював. Люди заходили у двері будинку, як безіменні птахи, що поверталися у свої убогі гнізда. Серед них не було видно обличчя Тенго Кавани. А проте він мав незабаром прийти. Адже не міг так довго доглядати батька в оздоровниці. Можливо, до кінця тижня він, напевне, повернеться до Токіо й прийде на роботу. За кілька днів. Ні, повернеться сьогодні-завтра. Так підказувала Усікаві інтуїція.

"Можливо, я скидаюся на слизьке, брудне створіння — таке, як черв'як, що копошиться під мокрим каменем, — міркував Усікава. — Та байдуже, нехай так і буде. Але водночас я — здібний, витривалий і наполегливий черв'як. Так просто не здамся. Як натраплю на слід, до кінця вистежу. Видряпаюся на високу прямовисну стіну. Не дам холоду ще раз повернутися в душу. Зараз без цього не можу обійтися".

Сидячи перед фотоапаратом, Усікава потер долонями рук. Переконався, що тепер його десять пальців вільно рухаються.

"Я не можу зробити багато такого, що може звичайна людина, — подумав Усікава. — В цьому нема сумніву. Скажімо, грати в теніс і кататися на лижах. Працювати у фірмі й мати щасливу родину. Однак, з другого боку, я можу зробити дещо, чого не може звичайна людина. Причому це дещо здатний зробити успішно. І не сподіваюсь на оплески й грошову винагороду глядачів. Але не збираюся показувати людям свою майстерність".

О пів на десяту Усікава закінчив свою денну роботу. Перекинув у каструльку курячий суп з консервної банки, підігрів його і з'їв з великим апетитом. Водночас ум'яв два холодних рогалики. Схрумав зі шкуркою одне яблуко. Справив малу нужду, почистив зуби, розстелив на підлозі спальний мішок і заліз у нього в нижній білизні. Затягнувши до шиї блискавку, став схожим на комашину лялечку.

Так скінчився один день Усікави. Спостереження не було особливо плідним. Тільки одне можна сміливо сказати: Усікаві вдалось переконатися, що Фукаері, зібравши свої особисті речі, пішла з квартири. Куди пішла — невідомо. Кудись. Усікава у спальному мішку хитнув головою. "Кудись, до чого я не маю відношення", — подумав він. Невдовзі його змерзле тіло в спальному мішку розігрілося, та водночас свідомість потьманила й прийшов глибокий сон. А пізніше маленьке крижане зернятко знову міцно засіло в його душі.

Наступного дня не сталося нічого, вартого уваги. Через два дні була субота, теплий, тихий день. Більшість людей спала до полудня. Усікава сидів біля підвіконня,

слухаючи по радіо неголосні новини, відомості про дорожній рух та прогноз погоди.

Перед десятою прилетіла велика ворона і якийсь час стояла на безлюдних сходах перед входом до будинку. Вона уважно оглянулася навколо й кілька разів немов кивнула. Її товстий великий дзьоб то опускався, то піднімався, а яскраві чорні крила блищали в промінні сонця. Потім, як завжди, на маленькому червоному мотоциклі приїхав листоноша, й ворона хоч-не-хоч широко розправила крила й полетіла. Коли злітала, тільки один раз коротко каркнула. Як тільки листоноша, порозкладавши по скриньках поштовий матеріал, поїхав, прилетіла зграйка горобців. Вони квапливо чогось шукали, але не помітили нічого, вартого їхньої уваги, й відразу перелетіли кудись інде. Після того з'явився смугастий кіт, якого, видно, тримали десь у сусідньому будинку, з ошийником проти бліх. Такого кота Усікава раніше не бачив. Він заліз у висохлу клумбу, справив малу нужду й понюхав. Видно, щось йому не сподобалося, бо він невдоволено смикнув вусами й, задерши хвоста, зник за рогом будинку.

До полудня з будинку вийшло кілька мешканців. Судячи з їхнього зовнішнього вигляду, вони вирушили кудись у гості або просто щось купити. Тепер Усікава впізнавав їхні обличчя й загалом пам'ятав їх повністю. Але його нітрохи не цікавило, що це за люди і як вони живуть. Він навіть не намагався уявити собі подробиць їхнього життя.

"Ваше життя, напевне, має для вас велике значення, — міркував він. — Я розумію, воно для вас найдорожче. А от мені до нього байдуже. Ви всі для мене — лише вирізані з паперу силуети людей, що проходять перед декорацією. Я вимагаю від вас одного: "Будь ласка, не заважайте мені в роботі. Будьте паперовими силуетами людей".

— Ось так, Онасі —сан! — навімання звернувся Усікава до жінки середніх літ із круглим задом, схожим на грушу, що проходила перед його очима. — Ви — лише силует людини. Насправді вас немає. Ви це знали? Щоправда, як для силуету ви надто повнотілі, чи не так?

І поки він про таке думав, усе перед його очима здавалося беззмістовним і не вартим уваги. "Можливо, все це взагалі не існує, — подумав Усікава. — Може, мене вводять в оману паперові силуети неіснуючих людей". Від такої думки Усікава занепокоївся. Мабуть, це наслідок того, що він замкнувся у порожній квартирі й цілими днями вів таємне спостереження.

— Доброго ранку, Наґамімі —сан! — заговорив Усікава до худого довготелесого старика, якого побачив у видошукачі. Кінці його вух випиналися з-під сивини, немов роги. — Вийшли прогулятися? Ходьба корисна для здоров'я. Погода добра, тож насолоджуйтесь нею. Я також хотів би вийти на прогулянку, щоб розім'яти руки й ноги. Та, на жаль, мушу сидіти тут й стежити за дверима цього нікчемного будинку.

Старий, у джемпері із застібками на гудзиках і вовняних штанах, випроставши спину, вів на шворці білого вірного пса, який, здається, йому пасував, але ж тримати його в будинку не дозволялося. Як тільки старий зник з поля зору, Усікаву безпричинно охопило глибоке безсилля. "Можливо, це спостереження — врешті-решт марна трата зусиль. Може, моя інтуїція не варта ні гроша, і я в цій квартирі нічого не

доб'юсь, а тільки нерви мої зносяться. Як голова божества Дзідзо, яку зазвичай гладять діти, що проходять мимо.

Пополудні Усікава з'їв одне яблуко й крекерів із сиром. А також один рисовий колобок із маринованою сливою. Після того трохи поспав під стіною. Спав недовго, без снів, і коли прокинувся, не міг пригадати, де він перебуває. Його пам'ять була справжньою порожньою коробкою з чотирма кутами. В ній була тільки порожнеча. Усікава оглянувся навколо. Добре придивившись, побачив, що це — не порожнеча, а темнувата кімната, порожня й холодна, без меблів. Незнайоме місце. Збоку на газеті лежало яблучне зернятко. У голові Усікави панував безлад. "Як я опинився в такому дивному місці?" — питав він себе.

Незабаром він згадав, що стежить за дверима будинку, де мешкає Тенґо. Так, ось тут дзеркальний фотоапарат фірми "Мінолта" з телеоб'єктивом. Згадав сивого старика з довгими вухами, що вийшов на прогулянку. Як птахи, що надвечір повертаються до лісу, в його порожній голові поволі воскресала пам'ять. У ній виділялися два солідних факти.

1) Еріко Фукада пішла звідси.

2) Тенґо Кавана ще сюди не повернувся.

У квартирі Тенґо Кавані зараз не було нікого. Цей безлюдний простір за заслоненими вікнами заповнила тиша. І тільки іноді її порушувала робота термостата в холодильнику. Усікава мимоволі уявив собі цю картину. Уявити собі безлюдну квартиру — це майже все одно що уявити собі світ мертвих. Після того Усікава раптом згадав про дивний стукіт у двері збирача абонентної плати "NHK". Усікава за ним стежив, але не помітив, щоб той виходив з будинку. Можливо, той збирач плати випадково був мешканцем будинку. Або кимось із мешканців, що, прикинувшись збирачем абонентної плати, дошкуляє сусідам. Якщо це так, то навіщо він мав би це робити? Це — надзвичайно хвороблива гіпотеза. Але як інакше можна пояснити таку дивовижну ситуацію, Усікава не здогадувався.

Тенґо Кавана з'явився на порозі будинку цього дня пополудні перед четвертою. Надходив суботній вечір. Тенґо, з піднятим коміром поношеної штурмівки, у бейсбольній кепці на голові й з дорожньою сумкою на плечі, зайшов у будинок відразу, не зупиняючись перед дверима й не оглядаючись навколо. Свідомість Усікави ще не проясніла, але здоровенну постать, що проходила в його полі зору, не пропустила.

— О, Кавана-сан, вітаю з поверненням, — пробурмотів Усікава й тричі клацнув затвором фотоапарата з допомогою електропривода. — Як батькове здоров'я? Напевне, ви втомилися, правда? Відпочиньте. Приємно повернутися додому. Навіть якщо дім у такому жалюгідному будинку. А от Еріко Фукада зібрала свої манатки й кудись пішла, поки вас не було.

Та, звісно, його голос не дійшов до Тенґо. Усікава говорив сам до себе. Він зиркнув на годинник і зробив запис у блокноті: "Тенґо Кавана повернувся додому пополудні, о 3:56".

У той час, коли Тенґо Кавана з'явився перед будинком, десь розчинилися двері й

відчуття реальності повернулося у свідомість Усікави. Так само, як повітря заповнює вакуум, за одну мить його нервова система відточилась і свіжі сили розлилися по організму. Він долучився до цього конкретного світу як одна важлива запчастина, що приємно клацнула при встановленні. Кровообіг прискорився, по тілу розійшлася відповідна кількість адреналіну. "От і добре! Я такого сподівався, — подумав Усікава. — Це — мій і світу первісний стан".

Тенґо з'явився знову на порозі будинку після сьомої. Коли смеркло й почав віяти вітер, усе навколо раптом охолело. На ньому була шкіряна куртка поверх штурмівки з каптуром і збляклі сині джинси. Він вийшов надвір і, зупинившись, оглянувся навколо. Але нічого особливого не помітив. Кинув погляд туди, де ховався Усікава, але його не здвважив. "Він не такий, як Еріко Фукада, — подумав Усікава. — Вона — особлива. Бачить те, чого люди не бачать. А от ти, Тенґо-кун, — добре це чи погано — звичайна людина. Мене не бачиш".

Переконавшись, що у навколишньому краєвиді ніщо не змінилося, Тенґо затягнув блискавку шкіряної куртки до самої шиї і, встромивши руки у кишені, рушив вулицею. Усікава відразу нап'яв на голову в'язану шапку, обмотав ший шарфом, узувся в черевики і побіг за ним.

На таку підготовку витратив мало часу, бо мав намір кинутися за Тенґо, щойно побачить його надворі. Ясна річ, переслідування — небезпечний вибір. Тенґо міг негайно впізнати його за прикметною фігурою та рисами обличчя. Та вже стемніло, тож якщо зберігати відповідну дистанцію, Тенґо, напевне, не зможе його запримітити.

Тенґо йшов вулицею поволі, кілька разів озирався, але Усікави не помітив, бо той поводився досить обережно. Здавалось, ніби висока постать Тенґо про щось думає. Можливо, про зникнення Фукаері. Судячи з напрямку його руху, можна було подумати, що він прямує до станції. Потім сяде на електричку й кудись поїде? Якщо так станеться, то стеження за ним ускладниться. Станція освітлюється, а суботнього вечора пасажирів небагато. Тому постать Усікави страшно виділятиметься. У такому разі було б набагато розумніше відмовитися від переслідування.

Однак Тенґо не прямував до станції. Пройшовши трохи вулицею, він звернув убік у безлюдний провулок, який невдовзі привів його до закусочної під назвою "Мугіатама", до якої, видно, вчашала молодь. Тенґо зиркнув на годинник, кілька секунд постояв у задумі перед дверима, а тоді зайшов усередину. "'Мугіатама", — подумав Усікава й хитнув головою. — Що за чудернацька назва?"

Ставши за телеграфним стовпом, Усікава оглянувся навколо. Мабуть, Тенґо збирається щось випити й перекусити. Це забере принаймні півгодини або й годину. Усікава поглядом шукав зручного місця, де можна було б згаяти час і стежити за дверима закусочної. Та поблизу видніла тільки молочарня, невеличка молитовня секти "Тенрі" й рисова крамничка. До того ж усі вони були зачиненими. "От досада!" — подумав Усікава. Сильний північно-західний вітер прудко гнав по небу хмари. Від денного тепла нічого не лишилося. Тож, природно, Усікаву не тішило, що доведеться в такий зимовий холод простояти на краю дороги півгодини або й годину.

"Може, варто повернутися назад? — подумав він. Адже Тенґо зайшов тільки перекусити. Витрачати сили, щоб за ним стежити, нема потреби". Усікаві самому також захотілося кудись зайти й з'їсти чогось теплого, а після того вернутися в орендовану квартиру. Мабуть, і Тенґо незабаром повернеться додому. Такий вибір Усікаву приваблював. Він уявив собі, як зайшов у тепле приміщення і їсть рис з курятиною. Адже кілька днів не їв нічого поживного. Не завадило б після тривалої перерви випити також саке. Тим паче в таку холоднечу. Якби вийшов надвір, то хміль одразу вивітрився б.

Та водночас Усікава не виключав іншого сценарію. Можливо, Тенґо домовився про зустріч з кимось у закусочній "Мугіатама". Такою можливістю він не мав права нехтувати. Вийшовши з будинку, Тенґо, без жодного вагання, попрямував саме туди. Перед тим як зайти, Тенґо подивився на годинник. Може, хтось там його чекав? Або той хтось пізніше з'явиться? Якщо так, то Усікава не міг його пропустити. Навіть якщо вуха змерзнуть, доведеться стояти край дороги й стежити за дверима закусочної. Усікава хоч-не-хоч прогнав з голови думку про рис із курятиною й гаряче саке.

"Може, Тенґо домовився про зустріч із Фукаері. А може, з Аоаме, — подумав Усікава зі щемом у душі. — Як-не-як витривалість — моя сильна сторона. Якщо є хоч найменший шанс, я не випущу його з рук. Чи в дощ, чи під час вітру, чи у спеку, чи під ударами кийка: Бо невідомо, коли знову його впіймаю, якщо зараз випущу". Бо з власного досвіду знав, що у світі існують нестерпніші муки, ніж ті, які випали йому зараз.

Заховавшись із спиною до стіни за телеграфним стовпом і стоячою афішею комуністичної партії, Усікава не спускав очей з дверей закусочної. Зеленим шарфом обкрутив шию до самого носа й обидві руки засунув у кишені куртки. Майже не ворухився, хіба що іноді добував з кишені туалетний папір і сякав носа. Інколи зі станції Коендзі вітер приносив оголошення через гучномовець. Дехто з перехожих, помітивши Усікаву в напівтемряві, від напруження пришвидшував ходу. Його обличчя ніхто з них не бачив, але присадкувата фігура Усікави, що бовваніла в ній, немов зловісна лялька, їх лякала.

"Власне, що Тенґо там п'є та їсть?" — думав Усікава. І що довше думав, то дедалі більше ставав голодним і холодним. Але не міг не давати волю уяві. Про будь-що, а не обов'язково про гаряче саке й рис з курятиною. Хотів забратися кудись у тепле приміщення і з'їсти чогось звичайного. Стоячи в темряві, під вітром, міг витерпіти все, крім підозріливих поглядів перехожих.

Однак іншого вибору Усікава не мав. Нічого іншого не залишалось, як, стоячи на холоді, чекати, коли Тенґо скінчить їсти й вийде надвір. Усікава згадав дім у Тюорінкані й обідній стіл у ньому. Щовечора на ньому, певно, була тепла їжа. Але яка, він не міг пригадати. "Власне, що я тоді їв?" — згадував Усікава. Здавалось, ніби все це відбувалося в попередньому житті. Він мав обідній стіл з теплими стравами в новому будинку за п'ятнадцять хвилин пішої ходи від станції Тюорінкан по лінії Одакю. Мав двох малих дочок, що грали на піаніно, невеликий дворик з газоном й породисте

цуценя, що по ньому гасало.

Через тридцять п'ять хвилин Тенґо вийшов із закусочної. "Непогано. А могло б бути гірше, — переконував себе Усікава. — Нещасних довгих тридцять п'ять хвилин — це набагато краще, ніж нещасна довга година". Усікава охолов, і тільки його вуха ще не задубіли. Поки Тенґо перебував у закусочній, на її порозі не з'являвся ніхто з відвідувачів, хто міг би привернути до себе увагу Усікави. Зайшла лише одна молода парочка. Але ніхто не виходив. Очевидно, Тенґо ні з ким не зустрічався. Усікава подався за ним, як і перед тим, зберігаючи відповідну дистанцію. Тенґо пішов тією самою дорогою, якою прийшов. Можливо, мав намір повернутися додому.

Однак на півдорозі він звернув у незнайому для Усікави вулицю. Мабуть, пішов додому кружною дорогою. Як і раніше, ззаду здавалося, ніби його постать із широкою спиною заглибилася в роздуми. Начебто ще глибше, ніж минулого разу. Тенґо вже не озирався. Поглядаючи на навколишній краєвид і прочитуючи номери будинків, Усікава намагався запам'ятати його маршрут, щоб наступного дня самому пройти по ньому ще раз. Усікава не був обізнаний з цією місцевістю, але щораз гучніший безперервний гуркіт автомашин, схожий на шум водяного потоку, підказував йому, що він наближається 7-ї кільцевої дороги.

"Непогано, — подумав Усікава. — Він кудись прямує. Я так і сподівався. Виходить, марно було моє стеження".

Тенґо швидким кроком проходив вулицею житлового району. Був суботній вечір з холодним вітром. Люди замкнулися в теплих квартирах і сиділи перед телевізорами з теплими напоями в руках. Вулицею майже ніхто не йшов. Усікава йшов за Тенґо на достатній відстані. Загалом стежити за ним було легко. Дебелий, високого зросту, він не губився навіть серед натовпу. Ідучи, нічого зайвого не робив. Злегка опустивши голову, завжди про щось думав. Був щирою, чесною людиною. Нездатною щось приховувати. "На відміну від мене", — подумав Усікава.

Приховувати любила й колишня дружина Усікави. Не просто любила, а не могла без цього жити. Від неї не вдавалося отримати точної відповіді навіть на запитання: "Котра зараз година?". І в цьому вона відрізнялася від Усікави. Він щось приховував лише тоді, коли була потреба. Тільки коли цього вимагала робота. Якби хтось запитав його, котра зараз година, він, звичайно, відповів би точно, якщо не було причини говорити неправду. І робив це люб'язно. А от дружина у будь-якій ситуації, з будь-якого приводу завжди брехала. Ревно приховувала навіть те, що цього не потребувало. І приховала, що старша від нього на сім років. Він зрозумів це, коли вони подали заяву про реєстрацію шлюбу, але вдав, що не помітив. Не міг збагнути, навіщо було казати неправду про те, що колись обов'язково відкриється. Адже його не турбувала різниця їхнього віку. А хвилювало багато чого іншого.

Що далі від станції, то менше людей траплялося на вулиці. Незабаром Тенґо зайшов у маленький парк. Непоказний дитячий парк у житловому масиві. Безлюдний. "Це ж природно, — подумав Усікава. — Небагато знайдеться людей, які хотіли б провести якийсь час у дитячому парку грудневого вечора під холодним вітром". Тенґо

пройшов під холодним світлом ртутного ліхтаря й попрямував до дитячої гірки. Став на її східці й піднявся наверх.

Заховавшись у тіні телефону-автомата, Усікава стежив за поведінкою Тенґо. "Дитяча гірка? — Усікава скривився. — Навіщо такого холодного вечора дорослій людині вилазити на дитячу гірку? Адже будинок, в якому мешкає Тенґо, неблизько. Напевне, він навмисне прийшов сюди з певною метою". Парк не можна було назвати привабливим. Маленький, запущений. З дитячою гіркою, двома гойдалками, маленькими перекладами і пісочницею. З одним ртутним ліхтарем, що ніби освітив кінець світу, і незграбною, безлистою дзельквою. Замкнена громадська вбиральня наче стала полотном для непристойних написів. Ніщо тут не могло ні заспокоїти людської душі, ні розбудити її уяви. Хоча, можливо, дещо з цього можна було б знайти раннього травня. Але тільки не вітряного грудневого вечора.

"Невже Тенґо домовився з кимось зустрітися в цьому парку? Невже очікував його приходу? Навряд", — вирішив наостанок Усікава. У поведінці Тенґо ніщо про це не свідчило. Зайшовши у парк, він не звернув уваги на інші спортивні знаряддя, а попрямував до дитячої гірки. Здавалось, нічого іншого не мав у думках. "Тенґо прийшов сюди, щоб піднятися на дитячу гірку", — твердо вирішив Усікава.

Можливо, Тенґо здавна сподобалося, піднявшись туди, віддаватися роздумам. Може, дитяча гірка у вечірньому парку найкраще підходила йому для розв'язування математичних рівнянь і придумування сюжету художнього твору. Мабуть, його мозок працював енергійніше, коли навколо ставало щораз темніше, вітер холоднішав, а парк набирав ще більш запущеного вигляду. Усікава не уявляв собі, як і про що думають у світі письменники або математики. Його практичний розум лише підказував йому, що за будь-яких умов треба вперто стежити за поведінкою Тенґо. Стрілки годинника якраз показували восьму.

Тенґо сидів на дитячій гірці, зігнувши свою велику фігуру. І дивився на небо. Іноді крутив головою сюди-туди, але потім, зосередивши увагу в одному напрямі, більше не відривав від нього очей. Його голова не ворухилася.

Усікава згадав популярну колись сентиментальну пісню Кю Сакамото з таким початком: "Поглянь на зорі в нічному небі, маленькі зорі". Решти слів цієї пісні він не знав. Та й не дуже хотів знати. Сентиментальність і почуття справедливості анітрохи його не обходили. То невже Тенґо дивився на зорі в нічному небі з якогось сентиментального приводу?

Усікава так само звів погляд у небо. Однак зірок не побачив. М'яко кажучи, квартал Коендзі у столичному районі Сугінамі не годився для спостереження зоряного неба. Неонові вогні й вуличне освітлення надавало небу дивного забарвлення. Може, дехто, напруживши зір, розпізнавав там кілька зірок. Але для цього, напевне, йому була потрібна надзвичайна гострота зору й зосередженість. До того ж цього вечора хмари рухались, як ніколи, швидко. Та все одно Тенґо сидів незворушно на дитячій гірці й прикипів очима до одного місця в небі.

"Не людина, а якась заморока, — подумав Усікава. — Та хіба такого вітряного

зимового вечора є потреба вилізати на дитячу гірку, щоб дивитися в небо й думати?" Однак він не мав підстав, щоб ганити Тенґо. Завдання Усікави полягало в тому, щоб стежити за ним. А за будь-які неприємні наслідки для нього Тенґо не відповідав. Як вільний громадянин, мав право поглядати на небо з улюбленого місця у будь-яку пору року.

Усікава відчув, що змерз. Уже давно хотів справити малу нужду. Але мусив терпіти. На громадській вбиральні висіла здоровенна колодка. І хоча перехожих не було видно, Усікава не міг цього зробити під кабіною телефону-автомата.

"А чи не краще якнайшвидше звідси забиратися? — переступаючи з ноги на ногу, думав Усікава. — Тенґо-кун, хоч ти й думаєш, заглибився в сентименти й спостерігаєш небесні тіла, все одно, напевне, змерз. Краще б ти повернувся додому й погрівся. Дома було б тобі набагато краще, ніж тут, навіть якщо там тебе ніхто не чекає".

Однак Тенґо не мав наміру вставати. Нарешті він перестав дивитися в нічне небо і перевів погляд на будинок по той бік вулиці. Новий шестиповерховий, зі світлом у половині вікон. Тенґо пильно до нього придивлявся. Це ж саме спробував зробити Усікава, але ніщо в ньому не привернуло до себе його уваги. Звичайнісінький будинок, яких багато. Не фешенебельний, але досить високого класу. Чудового дизайну, з дорогою облицювальною плиткою. З гарним освітленим парадним входом. Не те що дешевий, мало не руїна, будинок, в якому мешкав Тенґо.

Поглядаючи на цей будинок, Тенґо, напевне, мріяв у ньому мешкати. Е ні, наврод. Наскільки було відомо Усі-каві, Тенґо не надавав особливого значення вибору житла. Так само байдуже ставився до одягу. І, мабуть, не відчував особливого невдоволення проживанням у теперішньому дешевому будинку. Задовольнявся тим, що мав над головою дах, аби сховатися від холоду. Був саме такою людиною. І, звичайно, на дитячій гірці думав про щось зовсім інше.

Якийсь час подивившись на вікна будинку, він знову перевів свій погляд на небо. Так само зробив й Усікава. З того місця, де сховався Усікава, відкривалася тільки половина неба, а другу заслоняло гілля дзелькви, електричні дроти й будівлі. Тож Усікава не знав, яку частину неба розглядає Тенґо. По небу, як навальні військові полчища, одні за одними сунули незчисленні хмари.

Нарешті Тенґо підвівся і, як льотчик, що закінчив одноособовий бурхливий нічний політ, мовчки спустився з дитячої гірки. Пройшов під світлом ртутного ліхтаря і залишив парк. Трохи повагавшись, Усікава вирішив більше за ним не стежити. Сподівався, що той, напевне, повернеться додому. Крім того, будь-що хотів справити малу нужду. Переконавшись, що Тенґо пішов, Усікава зайшов у парк і в темряві, за громадською вбиральною, випорожнив переповнений до краю сечовий міхур у кущі.

Справивши нужду за час, якого вистачило б довгому товарному поїзду для проходження через залізничний міст, Усікава поправив штани й, заплющивши очі, глибоко, з полегшенням, зітхнув. Стрілки його годинника показували 8:17. Отже, Тенґо перебував на дитячій гірці хвилин п'ятнадцять. Ще раз перевіривши, що Тенґо немає, Усікава попрямував до дитячої гірки й своїми короткими кривими ногами піднявся її

східцями. Сів на холодний верх і глянув приблизно в тому напрямі, в якому перед тим дивився Тенґо. Хотів дізнатися, що, власне, той так пильно споглядав.

Загалом Усікава мав непоганий зір. Хоча через астигматизм був трохи косооким, але в буденному житті навіть обходився без окулярів. Та цього разу, хоч як напружував зір, жодної зірки на небі не бачив. Натомість його увагу привернув до себе повний на дві третини Місяць, що плив майже посеред неба. Його темний силует, схожий на родимку, виразно проступав у просвітах між нестримними хмарами. То був звичайний зимовий Місяць. Холодний, блідий, із загадками й натяками, успадкованими з давніх часів. Він плив у небі мовчки, як мертвий, що не кліпає очима.

Та раптом Усікава остовпів. На якийсь час навіть забув дихати. Бо в просвіті між хмарами, трохи віддалік від знайомого Місяця, помітив ще один Місяць. Набагато менший від звичного, попелясто-зелений і zdeформований. Та, безперечно, це був таки Місяць. Зірок такої величини ніде немає. Він висів на одному місці, отже, не був і штучним супутником.

Усікава заплющив очі й через кілька секунд знову розплющив їх. Напевне, галюцинація. Такого не може бути. Та хоч скільки разів він заплющував і розплющував очі, новий малий Місяць не зникав. Ховався за хмарами, але знову з'являвся, коли вони пропливали.

"Саме його споглядав Тенґо", — подумав Усікава. Тенґо Кавана приходив сюди, щоб подивитися на нього або впевнитися, що він ще існує. Він і раніше знав, що на небі плывуть два Місяці. В цьому немає сумніву. Побачивши їх, віг не здивувався. Сидячи на дитячій гірці, Усікава глибоко зітхнув. "Власне, що це за світ? — запитав він себе. — У світ з якою будовою я потрапив?" Відповіді не було. Вітер гнав незчисленні хмари по небу, в якому висіли, немов загадка, два Місяці, великий і малий.

"Одне можна твердо сказати: в цьому світі я раніше не був. Знайома мені Земля має тільки один супутник, — міркував Усікава. — Це — безсумнівний факт. А тепер їх стало два".

Усікава спіймав себе на думці, ніби вже раніше десь бачив подібну картину. Він напружив свідомість і відчайдушно шукав, що спричинило таке "дежавю". Скрививши обличчя й випнувши зуби, обома руками копирсався на темному дні свідомості. І нарешті згадав. "Повітряна личинка". І в цьому оповіданні, майже наприкінці, з'явилося два Місяці. Великий і малий. Місяців стало на небі два, коли мадза народила дооту. Фукаері створила це оповідання, а Тенґо додав до нього докладний опис.

Усікава мимоволі озирнувся навколо. Однак перед ним був той самий, що й завжди, світ. Вікна будинку по той бік вулиці заслоняли білі мережані фіранки, за якими спокійно горіло світло. Нічого дивовижного. Тільки кількість Місяців була іншою.

Усікава обережно спустився з дитячої гірки. І ніби уникаючи погляду Місяців, поспішив з парку. "Невже з моєю головою коїться щось негаразд? — думав він. — Та ні, я не збожеволів. Мої думки тверді, як нові цвяхи, й реалістичні. Я забуваю їх у реальність точно, під правильним кутом. У мене немає жодних особистих проблем. Я з повною свідомістю. Лише навколишній світ збочив.

І причину цього збочення я мушу знайти. Будь-що".

Розділ 20

(про Аоаме)

Наче ланкою моєї метаморфози

У неділю вітер ущух, і раптово, на відміну від учорашнього вечора, день став теплим і тихим. Люди поскидали важкі пальта й могли насолоджуватися сонячним промінням. Незалежно від погоди надворі, як завжди, Аоаме проводила час незмінно у квартирі із заслоненими вікнами.

Слухаючи на малій гучності "Симфоніету" Яначека, вона займалася стретчингом і, використовуючи спортивне знаряддя, енергійно розминала м'язи. Щоб виконати щораз більшу й повнішу програму вправ, витратила майже дві години. Готувала страви, підмітала квартиру і, сидячи на дивані, читала "У пошуках утраченого часу". Нарешті дійшла до "Сторони Германтів". Вона старалася мати якнайменше вільного часу. На телеканалі "NHK" дивилася тільки новини — опівдні й о сьомій пополудні. Як завжди, великих новин не було. Е ні, були. Багато людей у світі втрачало життя. Більшість з них гинула в страшних муках. Стикалися поїзди, тонули пороми, розбивалися літаки. Тривали заворушення, яким не було видно кінця, коїлися підступні вбивства, відбувалася страшна міжетнічна різанина. Були посухи, спричинені кліматичними змінами, повені й голод. Аоаме щиро співчувала людям, які стали жертвами таких трагедій і стихійного лиха. Однак зараз не відбувалося нічого, що мало б безпосередній вплив на неї.

У парку по той бік вулиці гралися тутешні діти. Вони навперебій щось вигукували. Було чути, як ворони на даху різкими голосами про щось перемовлялися. У повітрі пахло початком зими.

Раптом Аоаме зрозуміла, що ні разу не відчувала статевої жаги відтоді, як оселилася в цьому будинку. Не хотіла ні з ким мати сексу й ані разу не самозадовольнялася. Можливо, через те, що завагітніла. Очевидно, внаслідок цього змінилося виділення гормонів. У всякому разі, це її тішило. Бо якби й хотіла мати з кимось секс, то за таких умов не могла б знайти партнера. Відсутність місячного її радувала. Зазвичай вона його легко переносила, та все одно тепер їй здавалося, ніби скинула з плечей тягар, який довго несла на собі. Втішало те, що принаймні стало на одну менше турбот.

За три місяці волосся досить подовшало. У вересні воно ледь-ледь доходило до плечей, а тепер сягало лопаток. У дитинстві мати власними руками його коротко підрізувала, а в середній школі, через заняття спортом, воно ніколи не було таким довгим. Тепер волосся здавалося їй трохи задовгим, але вона його не чіпала, бо не могла як слід обрізати. Лише чубчик укорочувала. Вдень волосся зв'язувала ззаду до купи, а ввечері розпускала. І, слухаючи музику, разів сто розчісувала щіткою. Бо мала багато вільного часу.

Зазвичай косметикою Аоаме не захоплювалася, тим паче в такій самоті. Але щоб хоч трохи впорядкувати життя, вона ретельно доглядала свою шкіру. Використовуючи

крем і лосьйон, масажувала обличчя і перед сном обов'язково накладала на нього компрес. Зроду була здоровою, а тому незначний догляд за шкірою відразу робив її блискучою і привабливою. А можливо, цим треба завдячувати вагітності. Аоаме чула, що, мовляв, шкіра стає лискучою, коли жінка завагітніє. У всякому разі, сидячи перед дзеркалом і дивлячись на своє обличчя із розпущеним волоссям, вона відчувала, що стала гарнішою, ніж колись. Принаймні в неї з'явився спокій, властивий зрілій жінці. Мабуть.

Від народження вона не вважала себе гарною. Змалку ніхто жодного разу її такою не називав. Навпаки — мати ставилася до неї, як до потворної дитини. "От якби ти була гарнішою..." — любила вона казати. Мовляв, якби Аоаме була вродливішою і привабливішою, то вдалося б більше людей повернути до їхньої віри. А тому з дитячих років намагалась не дивитися в дзеркало. А коли була потреба, зупинялася ненадовго перед ним і швидко, по-діловому, перевіряла деталі своєї зовнішності. Таку мала звичку.

Тамакі Оцука призналася, що їй подобаються риси її обличчя. "Ваше обличчя непогане, навіть чудове, — сказала вона. — Просто вам треба більше впевненості". Почувши це, Аоаме дуже тішилася. Теплі слова подружки принесли Аоаме, що стояла на порозі статевої зрілості, душевне заспокоєння. Вона почала думати, що, можливо, вона не така осоружна, як і далі повторювала її мати. Але навіть і Тамакі Оцука ні разу не назвала її вродливою.

— Однак уперше в житті Аоаме подумала, що в її обличчі, можливо, є щось гарне. Як ніколи раніше, вона тепер сідала перед дзеркалом і придивлялася до свого обличчя пильніше. А проте ніяких ознак самозакоханості в ньому не помітила. Вона по-діловому оглядала своє обличчя, відбите в дзеркалі, під різними кутами так, ніби спостерігала іншу самотійну особу. Сама Аоаме не могла визначити, чи її обличчя стало гарним, чи, може, воно залишилося таким самим, як і раніше, але змінилося її власне відчуття під час його спостереження.

Інколи перед дзеркалом Аоаме рішуче насуплювалася. Так само, як давно колись. Лицеві м'язи розтягувалися в різні боки, і риси її обличчя помітно розділялися. На ньому виступили всі почуття, які тільки є у світі. Краса й потворність. Під одним кутом зору вона здавалася злим демоном Яся, під другим — клоуном. Ще під іншим кутом зору було видно якийсь хаос почуттів. А коли перестала хмуритися, м'язи поволі, як жмури на воді, розслаблювалися, й обличчя набирало попереднього виразу. Тоді Аоаме відкривала себе нову, трохи відмінну від колишньої.

"Щоправда, було б добре, якби ви могли природніше всміхатися, — часто повторювала Тамакі Оцука. — А так ваше обличчя дарма розм'якає". Але Аоаме не вміла природно, з байдужим виглядом, усміхатися до людей. А коли силувалася це робити, на обличчі з'являлась вимучена холодна посмішка. Тоді співрозмовник напружувався й почувався незручно. А от Тамакі Оцука могла всміхатися дуже природно й приязно. На першій же зустрічі будь-хто проймався прихильним ставленням до неї. Та врешті-решт, опинившись у полоні відчаю, вона позбулася життя,

залишивши Аоаме, яка не вміла добре всміхатися.

Була тиха неділя. Люди, захоплені теплим сонячним промінням, прийшли у дитячий парк навпроти. Дали дітворі погратися в пісочниці й погойдатися на гойдалці. Дехто з дітей спускався з гірки. Сидячи на лавці, старі люди невтомно стежили за дитячими іграми. Із садового стільця на веранді Аоаме мимоволі поглядала на цю мирну картину крізь щілини у пластикових жалюзі. Світ ні на мить не зупинявся. У ньому ніхто не задумував убивства, ніхто не переслідував убивці. Ніхто не ховав у шухляді комода загорнутий у колготки пістолет, повністю заряджений патронами калібру дев'ять міліметрів.

"Невже і я коли-небудь, як вони, стану частиною спокійного нормального світу? — запитувала вона сама себе. — Чи зможу одного дня піти разом із своїм маленьким створінням у парк і гойдатиму його на гойдалці та спускатиму з дитячої гірки? Житиму, не думаючи про вбивство когось і не боячись стати жертвою? Невже така можливість існує у світі цього 1Q84 року? Чи, може, її треба шукати десь інде? Та найголовніше — тоді зі мною буде Тенго?"

Аоаме перестала стежити за парком і вернулася в кімнату. Зачинила скляні двері й заслонила штори. Дитячі голоси ушухли. Легкий смуток огорнув її душу. Відгороджена від навколишнього світу, вона була замкнена на ключ зсередини. "Удень не слідкуватиму за парком, — подумала вона. — У такий час Тенго не прийде. Йому хочеться бачити два яскравих Місяці".

Скромно повечерявши й помивши посуд, Аоаме тепло одяглася й вийшла на веранду. Обгорнувши коліна вовняним укривалом, сіла зручно на садовий стілець. Вечір був безвітряний. Небо встелили легкі хмари, які так любляють акварелісти, — наче перша спроба тонкого дотику пензля. Незважаючи на них, великий Місяць, повний на дві третіх свого розміру, посилав на землю своє ясне світло. В цей час зі свого місця Аоаме не могла побачити другого, маленького, Місяця. Бо той ховався за будівлями. Але вона знала, що він там є. Відчувала його існування. Залежно від кута зору, він іноді зникав з її поля зору. Але незабаром, безсумнівно, з'явиться.

Заховавшись у квартирі цього будинку, Аоаме постаралася вигнати свідомість з власної голови. Могла за власним бажанням робити її порожньою. Вона невтомно стежила за парком і, передусім, за дитячою гіркою. Але ні про що не думала. Її ні, можливо, свідомість функціонувала. Та загалом завжди приховано, ніби під водою. Аоаме не знала, що відбувається в її підсвідомості. Однак свідомість періодично спливала на поверхню. Як зелена черепаха або дельфін, які вистромлюють голову, щоб подихати. І тоді вона дізнавалася, що досі про щось думала. Набравшись свіжого кисню, її свідомість потім знову кудись занурювалася. Зникала. І Аоаме знову нічого не думала. Ставала спостережним пристроєм, загорнутим у м'який кокон, і спрямовувала свій невинний погляд на дитячу гірку.

Вона поглядала на парк. І водночас нічого не думала. Якщо ж в її полі зору з'являлося щось нове, її свідомість відразу реагувала. Та от зараз нічого не відбувалося. Вітру не було. Гостре, немов медичний зонд, гілля дзелькви не ворухилося. Світ

повністю зупинився. Аоаме зиркнула на годинник. Минула восьма. Мабуть, сьогодні вже нічого не станеться. Запав тихий недільний вечір.

О восьмій двадцять три світ знову рушив.

Аоаме раптом помітила чоловіка, що сидів на дитячій гірці й поглядав в одну частину неба. Її серце швидко стиснулося до розміру дитячого кулачка. Скорочення тривало так довго, що здавалось, ніби серце більше не запрацює. Потім раптом воно розширилось до свого попереднього розміру й відновило роботу. Сухо відлунюючи, по всьому організму з шаленою швидкістю побігла свіжа кров. Свідомість Аоаме вмить сплила на поверхню, стрепенулась і взялася до дії.

"Тенго", — машинально подумала Аоаме.

Та коли розгойдане поле зору вляглося, їй стало ясно, що це не він. Широку голову цього низького, як підліток, чоловіка вкривала в'язана шапка дивної форми — відповідно до голови. Одягнений у темно-синє пальто, він мав на шиї зелений шарф. Шарф був надто довгий, а пальто роздуته настільки, що, здавалося, гудзики поодриваються. Аоаме здогадалася, що це був "хлопець", якого вона вчора ввечері мигцем побачила на виході з парку. Але насправді він не був хлопцем, а дорослим чоловіком майже середнього віку. Низькорослий, присадкуватий, з короткими руками й ногами. З надивовижу великою сплюснутою головою.

Аоаме раптом пригадала Фукускеголового, про якого розповідав по телефону Тамару. Чоловіка, який крутився біля садиби в Адзабу й придивлявся до жіночого притулку. Зовнішність чоловіка, що сидів на дитячій гірці, точно збігалася з учорашнім описом Тамару. Цей підозрілий чоловік і після того проводив свої розшуки, аж поки нарешті добрався сюди. Треба принести пістолет. І чого це вона саме сьогодні залишила його у спальні? Глибоко подихавши, Аоаме передусім вирівняла серцебиття й заспокоїла нерви. Е ні, не треба спішити. Хапати пістолет ще нема потреби.

По-перше, цей чоловік не веде спостережень за її будинком. Сидить на верху дитячої гірки і в тій самій позі, як Тенго, поглядає в одну частину неба. Схоже, що роздумує над тим, що сам бачить. Довго не ворухиться. Наче цілком забув це робити. На квартиру Аоаме уваги начебто не звертає. Вона розгубилася. Власне, що це означає? "Він прийшов сюди в погоні за мною. Мабуть, належить до секти. Безперечно, хитрий переслідувач. Бо добрався до мене від садиби в Адзабу. А проте зараз безборонно виставив себе переді мною і, немов заворожений, дивиться на вечірнє небо".

Аоаме легко встала, прочинила скляні двері й, зайшовши в кімнату, сіла перед телефоном. Тремтячими пальцями почала набирати телефонний номер Тамару. Будь-що треба йому повідомити, що Фукускеголового зараз видно з її квартири. На дитячій гірці парку по той бік вулиці. Наступні дії Тамару сам визначить і, напевне, дасть собі з ним раду. Однак набравши перших чотири цифри, Аоаме зупинилась і, не випускаючи з рук слухавки, прикусила губи.

"Ще занадто рано, — подумала вона. — Щодо цього чоловіка надто багато незрозумілого. Якщо Тамару розправиться з ним як з небезпечним фактором,

незрозуміле залишиться незрозумілим. Цікаво, що цей чоловік поводить себе так само, як недавно Тенґо. Сидить на тій самій дитячій гірці в тій самій позі й дивиться туди ж у небо. Наче наслідуює його в усьому. Аоаме розуміла, що, мабуть, його погляд також зосереджений на двох Місяцях. Якщо це правда, то, можливо, між ними й Тенґо існує якийсь зв'язок. Може, він ще не дізнався, що я переховуюся в цьому будинку. А тому так безборонно, спиною до мене, сидить на дитячій гірці. Що більше вона про це думала, то дедалі переконливішим ставало її припущення. У такому разі, можливо, я дістануся до квартири Тенґо, якщо прослідкую за цим чоловіком. Він виступить у ролі мого провідника". Від такої думки її серце щораз твердіше й швидше закалатало. Аоаме поклала слухавку.

Вона вирішила відкласти на пізніше повідомлення Тамару. Перед тим мала багато чого зробити. Звісно, її підстерігає небезпека. Бо вона, переслідувана, збирається стежити за переслідувачем. І, крім того, її суперник, напевне, досвідчений професіонал. А проте такої важливої нагоди не можна пропустити. "Можливо, для мене це останній шанс, — подумала Аоаме. — А цей чоловік, видно, тимчасово впав у задуму".

Вона поспішила до спальні й, відсунувши шухляду комода, витягла пістолет фірми "Heskler & Koch". Спустила запобіжник і, гучно загнавши патрони в патронник, знову його поставила. Пістолет засунула ззаду у джинси й повернулася на веранду. Фукусеголовий усе ще в тій самій позі дивився вгору. Його сплюснута голова нітрохи не ворушилася. Здавалось, уся його увага зосередилася на тому, що бачив у небі. Аоаме добре розуміла його настрій. Така картина справді заворожувала.

Аоаме повернулася в кімнату, одягла теплу, на пуху, куртку й наділа на голову бейсбольну кепку. Нап'яла на ніс прості чорнуваті окуляри. Цього виявилось досить, щоб її обличчя до певної міри справляло інше враження. Обмотала шию сірим шарфом, запхала в кишеню гаманець і ключі від квартири. Бігцем спустилася сходами й вийшла надвір. Гумові підошви її тенісних туфель безгучно ступали по асфальту. Відчуття чогось твердого під ногами після тривалої перерви надавало їй впевненості.

Вийшовши надвір, Аоаме переконалася, що Фукусеголовий все ще сидить на тому ж місці. Із заходом сонця температура невпинно знижувалася, але вітру, як і раніше, не було. Навпаки, панувала приємна прохолода. Затамувавши подих, Аоаме з байдужим виглядом пройшла мимо парку. Фукусеголовий не звернув на неї жодної уваги. Його погляд був спрямований у небо. Вона здогадувалася, бо сама не бачила, що цей чоловік, напевне, уп'явся очима в обидва Місяці, що плили парою в холодному, безхмарному небі.

Поминувши парк, вона незабаром звернула праворуч і пішла назад. Зайшла в тінь і взялася стежити, що відбувається на дитячій гірці. Ззаду, на попереку, відчувала пістолет. Твердий і холодний, як смерть. Це відчуття втихомирювало збуджені нерви.

Чекати довелося хвилин п'ять. Фукусеголовий повільно підвівся, струсив пилкуку з куртки й, ще раз поглянувши на небо, рішуче спустився сходами з дитячої гірки. Залишивши парк, рушив у бік станції. Стежити за ним було зовсім неважко. Недільного

вечора в житловому кварталі рідко траплялися люди, й, відстаючи за ним навіть на достатній відстані, Аоаме не побоювалася загубити його. Крім того, фукускеголовий, здається, не мав жодної підозри, що, можливо, хтось іде за ним по п'ятах. Ні разу не озираючись, ішов з незмінною швидкістю. Як людина, яка про щось думає. "Яка іронія! — міркувала Аоаме. — Переслідувач не помічає, що його переслідують".

Невдовзі стало ясно, що Фукускеголовий не прямує до станції Коендзі. Користуючись картою двадцяти трьох районів Токіо, що була в квартирі, Аоаме докладно запам'ятала географію місцевості навколо її багатоквартирного будинку. Бо на випадок критичної ситуації мусила досконало знати, куди рухатися. Тому зрозуміла, що на півдорозі Фукускеголовий звернув убік, хоча спочатку прямував до станції Коендзі. Крім того, помітила, що він не обізнаний з навколишньою місцевістю. Два рази зупинявся на повороті, невпевнено озирався навколо й перевіряв на телеграфних стовпах номери житлових блоків.

Згодом він трохи пришвидшив ходу. Аоаме припустила, що, мабуть, повернувся на знайому територію. Справді. Поминувши районну початкову школу, а потім трохи пройшовши вузькою вуличкою, він зайшов у старий триповерховий будинок.

Переконавшись, що Фукускеголовий зник усередині, Аоаме почекала п'ять хвилин. Ніяк не хотіла зіткнутися з ним у дверях. Над дверима висіло залізобетонне піддашся, на землю кидала жовте світло кругла електролампа. На будинку не було видно нічого схожого на вивіску або табличку з прізвищами. Можливо, це був безіменний будинок. У всякому разі, начебто минуло багато часу відтоді, як його побудували.

Коли збігло п'ять хвилин, Аоаме попрямувала до будинку. Швидко пройшла під жовтим освітленням і відчинила двері. У маленькому холодному холі не було ні душі. Стара люмінесцентна лампа раз по раз тріскотіла. Звідкись долинали телевізійні звуки. Було чути, як мала дитина верескливим голосом щось вимагала від матері.

Аоаме вийняла з кишені куртки свій власний ключ і, легенько помахуючи ним, щоб у разі чого показати, що вона тут мешкає, прочитала прізвища на поштових скриньках. Не дуже сподівалась побачити на одній з них прізвище Фукускеголового, але вирішила спробувати. Адже в такому малому будинку проживає не надто багато людей. Та коли наступної миті побачила прізвище Кавана, перестала чути всі навколишні звуки.

Аоаме заціпеніла перед цією поштовою скринькою. Навколишнє повітря так страшно порідшало, що нічим було дихати. Її злегка розтулені губи дрібно тремтіли. А час збігав. Вона добре розуміла, що така її поведінка дурна й небезпечна. Фукускеголовий був десь тут. І міг у будь-яку хвилину з'явитися у дверях. Однак Аоаме не могла відірватися від поштової скриньки. Маленький напис з прізвищем Кавана паралізував її розум і заморозив її організм.

Ясна річ, вона не мала доказу, що мешканець з прізвищем Кавана — це Тен'го Кавана. Прізвище Кавана не є широко поширеним, але й не таким рідкісним, як Аоаме. Однак якщо Фукускеголовий якось пов'язаний з Тен'го, то, за її припущенням, існує велика ймовірність того, що йдеться саме про Тен'го Кавану. Номер квартири був

303. Випадково таким самим, як у неї.

"Що ж робити?" — подумала Аоаме, міцно стиснувши губи. Її думки крутилися безперервно по одному колу. Але виходу ніде не було видно. Що ж робити? Але ж стовбичити перед поштовою скринькою вона не могла. Нарешті Аоаме зважилась і непривітними бетонними сходами піднялася на третій поверх. Дрібні тріщини то тут, то там на напівтемній підлозі свідчили про плин часу. Гумові підосви її тенісних туфель неприємно шурхотіли.

Аоаме спинилася перед квартирою номер 303. На звичайних залізних дверях побачила табличку з надрукованим прізвищем Кавана. Без імені. Від цих двох ієрогліфів повіяло страшним холодом і неприродністю. І водночас у них причаїлася глибока загадка. Стоячи перед дверима, Аоаме уважно прислухалася. Нагостила всі свої відчуття. Але з-за дверей нічого не почула. Навіть не знала, чи всередині світиться. Біля дверей був дзвінок.

Аоаме вагалася. Прикусивши губи, думала: "Натиснути на кнопку чи ні?"

"А що, як це хитро придумана пастка? — міркувала вона. — Може, за дверима ховається Фукусеголовий і, немов злий карлик у темному лісі, з огидною посмішкою на губах чекає на мене? Навмисне показався на дитячій гірці, щоб заманити мене сюди й схопити? Як приманку використав те, що я шукаю Тенґо. Підлий і хитрий тип. Вхопився за моє вразливе місце. Іншого способу не мав, щоб змусити мене відчинити двері зсередини".

Впевнившись, що поряд немає нікого, вона вийняла з джинсів пістолет. Спустила запобіжник і, щоб притьом вихопити його, сунула в кишеню куртки. Стиснувши правою рукою рукоятку, вказівний палець приклала до спускового гачка гашетки. Великим пальцем лівої руки натиснула на кнопку дзвінка.

Було чути, як усередині квартири лунає повільна мелодія дзвінка, зовсім не співмірна з шаленим биттям її серця. Стискаючи в руці пістолет, вона чекала, коли відчиняться двері. Але вони не відчинилися. Не було також ознак того, що хтось заглядає у вічко. Зробивши невелику паузу, Аоаме знову задзвонила. Мелодія пролунала знову так голосно, що люди в столичному районі Сугінамі мали б підняти голови й нашорошити вуха. Права рука Аоаме, що тримала пістолет, взялася потом. Та реакції не було.

Краще забиратися звідси. Адже мешканця квартири 303 з прізвищем Кавана, ким би він не був, нема дома. Крім того, зараз десь у цьому будинку ховається зловісний Фукусеголовий. Залишатися тут довше небезпечно. Аоаме чимшвидше спустилася сходами й, ще раз глипнувши на поштову скриньку, вийшла надвір. Опустивши голову, хутко пройшла під жовтим освітленням і попрямувала вулицею. Озирнулася, щоб переконатися, що ніхто за нею не стежить.

Вона мусила багато чого передумати. І так само багато чого вирішити. Вона навпомацки спустила запобіжник і в безлюдному місці засунула пістолет ззаду в джинси. "Не варто надмірно сподіватися, — нагадувала вона собі. — Не варто хотіти надто багато. Можливо, мешканець квартири з прізвищем Кавана — справді Тенґо. А

може, і ні. Коли з'являється надія, душа користується цією нагодою й починає діяти. Та от коли надія не справджується, людина впадає у відчай, а відчай породжує безсилля. Серце розривається, і втрачається пильність. Зараз для мене це найбільша небезпека".

Аоаме не знала, якими фактами володіє Фукускеголовий. Але реально він наблизився до неї. На відстань простягнутої руки. "Треба напружити всі сили й не ловити ґав, — подумала вона. — Супротивник досвідчений і небезпечний. Найменша помилка може обернутися для мене смертю. Передусім не можна так легковажно наближатися до цього старого будинку. Він у ньому десь причаївся й, напевне, обдумує, як хитро мене впіймати. Як отруйний кровожерний павук, що розставив у темряві своє павутиння.

Коли Аоаме повернулася на свою квартиру, її рішучість зміцніла. Вона мусила діяти лише одним способом.

Цього разу Аоаме набрала повністю телефонний номер Тамару. Після дванадцяти дзвінків поклала слухавку. Скинула шапку й куртку, поклала пістолет у шухляду комода й випила дві склянки води. Скип'ятила води для приготування чаю. Поглядаючи крізь щілини між шторами на парк по той бік вулиці, переконалася, що там нема нікого. Стоячи перед дзеркалом у ванній кімнаті, розчесала щіткою волосся. Однак пальці обох рук не рухалися плавно. Напруження не влягалось. Коли Аоаме наливала окріп у чайничок, задзвонив телефон. Звісно, від Тамару.

— Недавно я побачила Фукускеголового, — сказала вона.

Запала мовчанка.

— Якщо недавно побачили, то це означає, що його вже там нема?

— Так, — відповіла Аоаме. — Недавно був у парку навпроти будинку, але тепер уже нема.

— Як давно це було?

— Хвилин сорок тому.

— А чому ви тоді відразу не подзвонили?

— Не мала часу. Мусила простежити за ним.

Тамару повільно, ніби видушуючи із себе, дихнув.

— Простежити за ним?

— Бо не хотіла випустити його з поля зору.

— А я ж вам казав ні в якому разі не виходити надвір. Аоаме старанно добирала слова.

— Але ж я не могла просто сидіти, склавши руки, й дивитися, як до мене наближається небезпека. Якби я вам подзвонила, ви б не змогли відразу сюди прибути. Хіба ні?

Тамару прохрипів.

— Отже, ви простежили за Фукускеголовим.

— Схоже, що він не здогадувався, що я стежу за ним.

— Професіонал може так удавати, — сказав Тамару.

"Тамару має рацію. Можливо, це була хитро придумана пастка", — подумала

Аоаме, але визнати свою помилку перед ним не могла.

— Звичайно, ви так можете, а Фукускеголовий, на мою думку, такого високого рівня не досяг. Може, він здібний, але не настільки, як ви.

— Можливо, хтось його підстраховував.

— Ні. Він був сам-один.

Тамару зробив коротку паузу.

— Гаразд. То ви прослідкували, куди той тип пішов?

Аоаме назвала адресу будинку, описала зовнішній вигляд чоловіка. Не вказала тільки номери квартири. Тамару все це занотував у блокнот. Він поставив кілька запитань, на які Аоаме дала якомога точнішу відповідь.

— Ви його помітили у парку навпроти вашого будинку? — спитав Тамару.

— Так.

— Що він там робив?

Аоаме пояснила, що він сидів на дитячій гірці й довго дивився на вечірнє небо. Однак про два Місяці не згадала.

— Дивився на небо? — спитав Тамару. Через слухавку було чути, як його мислення набирає щораз більших оборотів.

— На небо, на Місяця або на зорі — на щось у такому роді.

— І безборонно виставив на дитячій гірці свою фігуру?

— Саме так.

— Вам не здається це дивним? — спитав Тамару твердим, сухим голосом, який викликав в уяві рослину в пустелі, що виросла наприкінці сезону, коли вперше того року випав дощ. — Той чоловік вас догнав. Йому залишилося зробити ще один крок. Здорово! Однак він безтурботно сидів на дитячій гірці й дивився на зимове вечірнє небо. На вашу квартиру не звертав уваги. По-моєму, така історія має свою логіку.

— Можливо. Дивна історія. І, як мені здавалося, нелогічна. Та все одно я не могла не звернути на нього уваги.

Тамару зітхнув.

— Однак усе це здається мені дуже небезпечним.

Аоаме мовчала.

— Ви спробували простежити за ним і хоч трошки змогли розгадати загадку? — спитав Тамару.

— Не змогла, — відповіла Аоаме. — Але натрапила на цікаву річ.

— Яку, наприклад?

— З написів на поштових скриньках у будинку дізналася, що в ньому, на третьому поверсі, мешкає чоловік з прізвищем Кавана.

— Ну то й що?

— Ви чули про оповідання "Повітряна личинка", яке цього літа стало бестселером?

— У газетах читав. Його авторка, Еріко Фукада, — насправді дочка вірних секти "Сакіґаке". Вона кудись пропала, й виникла підозра, що, можливо, її викрали люди цієї секти. Поліція проводила розслідування. Але книжки я ще

не читав.

— Еріко Фукада — не просто дочка вірних, а лідера секти "Сакіґаке". Одним словом, вона — дочка чоловіка, якого я власними руками послала на той світ. А Тенґо Кавана — автор-невидимка, який за дорученням редактора докорінно переписав "Повітряну личинку". Таким чином книжка фактично стала спільним твором двох людей.

Запала тривала мовчанка. За такий час можна було пройти з одного кінця продовгуватої кімнати до другого, взяти словник, щось прочитати й повернутися назад. Потім Тамару розтулив рота.

— Але ж нема твердого доказу, що мешканець будинку з прізвиськом Кавана — це Тенґо Кавана.

— Поки що немає, — визнала Аоаме. — Та якби це була та сама людина, то вся історія, можливо, стала б логічною.

— Деталі підійшли б одна до одної, — сказав Тамару. — Та звідки ви знаєте, що Тенґо Кавана — автор-невидимка "Повітряної личинки"? Про це нема відкритих публікацій. Бо в противному разі зчинився б великий скандал.

— Я чула це з уст лідера. Він відкрив мені цю правду перед смертю.

Голос Тамару став трохи холоднішим.

— Ви мали б розповісти мені про це набагато раніше. Як ви вважаєте?

— Тоді цьому факту я не надавала важливого значення.

Знову настала коротка мовчанка. Аоаме не здогадувалася, про що Тамару зараз думає. Але знала, що він не любить виправдань.

— Нехай буде по-вашому, — нарешті сказав Тамару. — Якщо бути коротким, то ви хочете сказати, що, можливо, таким способом Фукускеголовий засікає Тенґо Кавану, а потім за допомогою цієї провідної нитки спробує наблизитися до вашого місця перебування.

— Гадаю, це не виключено.

— Та я от що не зовсім добре розумію, — сказав Тамару. — Яким чином Тенґо Кавана став провідною ниткою для вашого пошуку? Адже між ним і вами, здається, не було жодного зв'язку. Ви прибрали батька Еріко Фукади, а Тенґо Кавана виконував тільки роль автора-невидимки її оповідання.

— Зв'язок був, — рівним голосом сказала Аоаме.

— Ви хочете сказати, що між вами й Тенґо Каваною існує безпосередній зв'язок?

— Ми з ним колись училися в одному класі початкової школи. Я думаю, що, можливо, він є батьком дитини, яку збираюся народити. Докладніших пояснень я не можу зараз вам надати. Бо це, так би мовити, дуже особиста справа.

У слухавці було тільки чути, як кінчик кулькової ручки постукує об стіл.

— Особиста справа... — сказав Тамару таким голосом, ніби на рівній кам'яній доріжці помітив якусь дивовижну тварину.

— Вибачте, — сказала Аоаме.

— Зрозуміло. Дуже особиста справа. Більше не питатиму, — сказав Тамару. — То що конкретного ви хочете від мене?

— Насамперед я хотіла б знати, чи мешканець з прізвищем Кавана — справді Тенґо Кавана. Якби можна було, я сама воліла б у цьому переконатися. Але для мене небезпечно наближатися до того будинку.

— Безперечно, — підтвердив Тамару.

— Крім того, Фукускеголовий, напевне, ховається десь у цьому будинку й щось затіває. Якби він виявив моє місце перебування, то, гадаю, довелося б ужити крутих заходів.

— До певної міри він установив, що ви маєте стосунок до мадам, і старанно перебирає кілька різних фактів і намагається пов'язати їх докупи. Звісно, пропустити це повз увагу не можна.

— І ще одне я хотіла б у вас запитати, — сказала Аоаме.

— Питайте.

— Якщо згаданий мешканець будинку — справді Тенґо Кавана, то я хотіла б, щоб він не зазнав жодної шкоди. Якщо ж усе таки комусь і доведеться її зазнати, то я замість нього з охотою погоджуся на таку роль.

Тамару знову на хвилику замовк. Цього разу не було чути нічого, навіть стуку кінчика кулькової ручки об стіл. Він віддався роздумам у світі мовчання.

— Перші два ваших прохання я можу виконати, — сказав Тамару. — Бо це належить до моїх робочих обов'язків. А от щодо третього прохання я не можу нічого сказати. В ньому замішано багато особистого, чого я не можу зрозуміти. Крім того, з власного досвіду я знаю, що не так легко впоратися з трьома завданнями одночасно. Хоч-не-хоч доводиться ставити щось на перше місце.

— Не має значення. Можете віддавати перевагу чомусь одному так, як вважаєте за потрібне. Але запам'ятайте, що поки живу, я неодмінно мушу зустрітися з Тенґо-куном. Бо маю щось йому передати.

— Обов'язково запам'ятаю, — пообіцяв Тамару. — Для цього в голові ще є вільне місце.

— Дякую, — сказала Аоаме.

— Про нашу розмову я маю доповісти начальству. Це делікатна проблема. Розв'язати її на свій розсуд не маю права. Поки що розмову на цьому закінчимо. З дому більше не виходьте. Сидіть під замком. Бо як вийдете, будуть неприємності. А можливо, вони вже є.

— А зате і про нього я змогла зібрати кілька фактів.

— Добре, — ніби здаючись, сказав Тамару. — З того, що я почув, ви начебто не зробили якоїсь помилки. Це я визнаю. Але не втрачайте пильності. Нам ще точно не відомо, що він задумав. Враховуючи всі обставини, можна здогадуватися, що за його спиною стоїть якась організація. Ви ще маєте те, що я передав вам раніше?

— Звичайно.

— Поки що краще тримати його напoxваті.

— Так і робитиму.

Після короткої паузи розмова урвалася.

Аоаме занурилася глибоко у білу ванну з гарячою водою й, довго розігріваючись, думала про Тенґо. Того, що, можливо, мешкає в квартирі на третьому поверсі старого будинку. Згадала грубі залізні двері й табличку з надрукованим прізвищем Кавана. Цікаво, який вигляд має його квартира і як він у ній живе?

У воді вона приклала обидві руки до грудей і повільно, кілька разів, їх погладила. Соски стали, як ніколи раніше, твердішими й чутливішими. "От було б добре, якби ці руки належали Тенґо", — подумала вона. Аоаме уявила собі його широкі долоні. Якими сильними й ніжними були б вони. Мабуть, її груди під його долонями знайшли б глибоку насолоду й спокій. Незабаром Аоаме помітила, що її груди трохи побільшали. "Ні, це не галюцинація. Вони розбухнули й стали зверху м'якшими. Може, тому, що вона завагітніла. Або просто, незалежно від вагітності, стали великими. Наче ланкою моєї метаморфози".

Аоаме приклала руку до живота. Він ще недостатньо роздувся. От чому вона не відчувала нудоти. Але вона знала, що всередині нього ховалося її маленьке створіння. "Можливо, — подумала вона, — вони відчайдушно хочуть не моєї смерті, а цього маленького створіння за те, що я вбила їхнього лідера. — Від такої думки вона затрусилася. — Будь-що я мушу зустрітися з Тенґо, — знову твердо вирішила вона. — Об'єднати свої сили з його й оборонити це маленьке створіння як щось найдорожче. Досі в житті я вже втратила багато чого. І лише цього нікому не віддам".

Забравшись у ліжку, Аоаме якийсь час читала книжку. Однак дрімота не приходила. Аоаме згорнула книжку і склала руки на животі, немов захищаючи його. Лежачи щоголю на подушці, думала про обидва зимові Місяці у небі над парком. Про мадзу й дооту. Світло двох Місяців, перемішуючись, полоскало гілля безлистої дзелькви. Напевне, ось зараз Тамару роздумує, як вибратися з цього становища. Його голова працює на великій швидкості. Аоаме уявила собі, як він, насупивши брови, кінчиком кулькової ручки стукає об стіл. Згодом, ніби заколисана цим одноманітним безперервним ритмом, вона опинилася у м'яких обіймах сну.

Розділ 21

(про Тенґо)

Деся у закутку голови

Задзеленчав телефон. Цифри будильника сповіщали 2:05. Була ніч нового дня — понеділка. Звісно, навколо панувала темрява. Тенґо спокійно й міцно спав. Без жодного сновидіння.

Насамперед йому спало на думку, що дзвонить Фукаері. У таку недоречну пору робити це могла тільки вона. "Або Комацу", — наступної миті подумав він. Бо й ставлення Ко-мацу до часу не вкладалося в здоровий глузд. Але цей дзвінок начебто не належав йому. Взагалі звучав настирливо й по-діловому. Крім того, кілька годин тому Тенґо зустрічався з Комацу й про все докладно поговорив.

Ясна річ, був вибір — пустити повз вуха цей дзвінок і далі спати. Загалом Тенґо кортіло це зробити. Однак дзвінок, ніби виключаючи будь-яку іншу можливість, ні на мить не вгамовувався. Здавалось, деренчатиме до світанку. Тенґо встав з ліжка й,

натикаючись на щось, підняв слухавку.

— Алло! — ледве повертаючи язиком, сказав він. Здавалось, ніби замість мозку голову заповнював заморожений салат. На світі є люди, які не знають, що салат не слід заморожувати. Бо коли потім його розморожують, він утрачає свій смак. Хоча кажуть, що, можливо, саме це — найкраща його якість.

Приклавши слухавку до вуха, Тенґо почув шум вітру. Примхливого вітру, що пролітає вузькою долиною між горами, злегка скуповджуючи шерсть струнконогих оленів, які п'ють прозору воду, нахилившись над потоком. Та це не був шум вітру. А чиєсь дихання, збільшене апаратурою.

— Алло! — повторив Тенґо. Можливо, це хтось пустує. Або, може, телефонна лінія несправна.

— Алло! — озвався хтось незнайомим жіночим голосом. Не Фукаері. І не заміжня подруга.

— Алло! — сказав Тенґо. — Тенґо слухає.

— Тенґо-кун, — сказала співрозмовниця. Нарешті розмова начебто стала клеїтися. Але з ким, Тенґо не здогадувався.

— Хто ви?

— Кумі Адаті, — відповіла жінка.

— А-а, це ти? — здивувався Тенґо. Це була молода медсестра Кумі Адаті, що мешкала в будинку, з якого він чув крик сови. — Що сталося?

— Ви спали?

— Ага, — відповів Тенґо. — А ти?

Запитання було беззмистовним. Звісно, сонна людина не може дзвонити по телефону. І чого це він поставив таке дурне запитання? Мабуть, через те, що в його голові міститься заморожений салат.

— Я на роботі, — сказала вона. І відкашлялася. — Послухайте, Кавана-сан нещодавно помер.

— Кавана-сан помер, — нічого не розуміючи, повторив Тенґо. Невже хтось може повідомляти, що він, Тенґо, помер?

— Тенґо-кун, вашого батька не стало, — уточнила медсестра.

Тенґо беззмистовно перекинув слухавку з правої руки в ліву.

— Не стало, — знову повторив він.

— Я дримала в кімнаті відпочинку, коли після першої години пролунав дзвінок виклику, що був у палаті вашого батька. Я здивувалася, бо, будучи довгий час непритомним, він не міг подзвонити, але відразу побігла. Прибігла, та він уже не дихав. І серце перестало битися. Розбудила чергового лікаря, який надав невідкладну допомогу, однак вона була даремною.

— Отже, ти хочеш сказати, що батько натиснув на кнопку дзвінка?

— Можливо. Бо ніхто інший цього не зробив.

— Яка причина смерті? — спитав Тенґо.

— Я вам сама нічого не можу сказати. Але, здається, він не страждав. Обличчя

було спокійнісіньким. Як би це сказати... складалося враження, ніби наприкінці осені в безвітряний день з дерева упав листок. Може, я погано висловилася?

— Ні, зовсім не погано, — відповів Тенґо. — По-моєму, добре.

— Сьогодні зможете до нас приїхати?

— Гадаю, що зможу. — З понеділка мали відновитися лекції в підготовчій школі, та якщо помер батько, то якось обійдеться без них. — Сяду на перший експрес. І десь о десятій прибуду.

— Була б вам дуже вдячна. Бо треба залагодити деякі справи.

— Справи? — запитав Тенґо. — Треба щось конкретно приготувати?

— Ви — єдина людина з родини Кавани-сана?

— Мабуть.

— У такому разі візьміть із собою власну печатку. Може, знадобиться. А посвідчення про правильність печатки маєте?

— Гідаю, що так.

— Про всяк випадок прихопіть і його. Нічого іншого, гадаю, не буде потрібно. Бо ваш батько сам, здається, усе приготував.

— Усе приготував?

— Ага. Коли ще був при повній свідомості, докладно розпорядився щодо витрат на похорон, щодо одягу й місця поховання. Був дуже завбачливою людиною. Так би мовити, практичною.

— Справді був таким, — підтвердив Тенґо й потер пальцем скроню.

— О сьомій ранку скінчиться моє чергування, і я піду додому спати. Натомість на роботу прийдуть Тамура-сан і Омура-сан і, гадаю, все вам докладно пояснять.

Тамура-сан — медсестра середнього віку в окулярах, Омура-сан — медсестра, яка застромляла кулькову ручку у волосся.

— Дякую за все, що ви зробили, — сказав Тенґо.

— Нема за що, — відповіла Кумі Адаті. А потім, ніби раптом щось пригадавши, додала: — Прийміть, будь ласка, від мене щире співчуття.

— Дякую, — сказав Тенґо.

Тенґо не міг більше спати, а тому скип'ятив води й випив приготованої кави. Завдяки цьому голова трохи прийшла до норми. Він відчув, що начебто голодний, а тому з'їв сандвіч з помідорами й сиром, що зберігалися в холодильнику. Але сандвіч майже не мав смаку — так буває, коли людина їсть у темряві. Потім Тенґо вийняв розклад руху поїздів і дізнався про час відходу експреса до Татеями. Хоча два дні тому, в суботу, повернувся з "Котячого міста", доводилось знову туди вертатися. Але цього разу не надовго — на один-два дні.

Коли годинник показав четверту, Тенґо помився і поголився. Щіткою намагався пригладити скуйовджену купу волосся, але, як завжди, це йому не зовсім добре вдавалося. Байдуже! Воно вдень уляжеться.

Батькова смерть його особливо не потрясла. З непритомним батьком він провів разом два тижні. Було видно, що сам батько сприймає своє наближення до смерті як

доконаний факт. Подібні слова звучать дивно, але, здавалось, що після такого рішення він сам вимкнув рубильник життя й опинився в коматозному стані. Лікарі не могли визначити, що призвело до коми. А от Тенґо знав, що батько сам вирішив умерти. Або не захотів більше жити. Світло його свідомості погасло, всі відчуття замкнули свої двері й чекали настання нової пори року, як опалий листок, за словами Кумі Адаті.

Зі станції Тікури на таксі він прибув до приморської оздоровниці о десятій тридцять. Як і напередодні, в неділю, був спокійний зимовий день. Сонячне проміння щедро обдаровувало своїм теплом присохлу траву у дворі, а незнайомий строкатий кіт, гріючись на осонні, неквапливо й ретельно облизував свій хвіст. Медсестри Тамура й Омура зустріли Тенґо біля парадного входу. Кожна тихим голосом заспокоювала його, а він дякував за співчуття.

Батькові останки містилися в непримітній кімнатці непримітної частини оздоровниці. Медсестра Тамура провела туди за собою Тенґо. Світло люмінесцентної лампи під стелею робило білі стіни цієї кубічної кімнатки без вікон ще білішими. На невисокому, до пояса, комоді стояла скляна ваза з трьома білими хризантемами, можливо поставленими сьогодні вранці. Старий, припалий пилом круглий годинник на стіні показував точний час. І невідомо про що свідчив. Ніяких інших меблів і прикрас не було. Напевне, чимало старих людей так само пройшло через цю скромну кімнатку. Вони мовчки зайшли і мовчки вийшли. Хоча кімнатка виконувала цілком практичну роль, у ній витала по-своєму урочиста атмосфера з важливою інформацією.

Батькове обличчя нічим не відрізнялося від того, яким було за життя. Навіть погляд зблизька майже не давав підстав вважати, що батько мертвий. Його обличчя мало непоганий колір, а підборіддя й верхня губа були на диво гладкими — очевидно, хтось уміло їх поголив. Глибокий сон з утратою свідомості й смерть зараз між собою особливо не відрізнялися. Просто стали непотрібними живлення і виділення організму. Якщо організм залишити в такому стані, то через кілька днів почнеться його гниття. От у чому полягає велика відмінність між життям і смертю. Та, звісно, перед тим, як це станеться, останки сплять.

Прийшов давно знайомий лікар і, висловивши співчуття, розповів Тенґо історію батькової смерті. Пояснював докладно, люб'язно й довго, але, якщо казати коротко, то його розповідь зводилася до одного: "Причина смерті не зовсім зрозуміла". Незважаючи на численні аналізи, не вдалося встановити чогось конкретно поганого. Скоріше навпаки — їхні результати показували, що батько цілком здоровий. І тільки порушення функцій мозку викликали підозру. Однак чомусь, з незрозумілої причини, у певний момент батько впав у коматозний стан і функції його організму поволі, але невпинно, знижувалися, а непритомність не минала. І коли зниження функцій досягло такого рівня, що підтримувати життя далі стало важко, батько неминуче опинився у лабетах смерті. Все це було добре зрозумілим, але з погляду лікаря залишалося чимало проблем. Бо не вдавалося визначити причини смерті. Передусім її можна було пов'язувати із глибокою старістю, якби батько не мав тільки шістдесят п'ять років і не підпадав під визначення хвороби з такої причини. із* 387

— Як особистий батьків лікар я маю написати довідку про його смерть, — несміливо сказав згаданий лікар. — Збираюся сформулювати причину смерті такими словами: "Серцева недостатність, викликана тривалим коматозним станом". Ви не проти?

— А хіба ви хочете сказати, що справжня причина батькової смерті — не "серцева недостатність, викликана тривалим коматозним станом"? — запитав Тенґо.

Лікар трохи знітився.

— Це правда, в роботі його серця до останнього часу не помічалось жодних порушень.

— Але ж і в роботі інших органів чогось схожого на порушення не було.

— Ви маєте рацію, — неохоче погодився лікар.

— Але в довідці треба вказати точну причину смерті?

— Саме так.

— З професійного погляду це зрозуміло, але зараз серце зупинилося, чи не так?

— Звичайно. Серце зупинилося.

— Так це ж і є своєрідна недостатність, хіба ні?

Лікар над цим задумався.

— Якщо роботу серця вважати нормою, то це справді недостатність. Маєте рацію.

— Тоді так і напишіть. Мовляв, причина смерті — "серцева недостатність, викликана тривалим коматозним станом". Я не заперечую.

Лікар начебто полегшено зітхнув. Сказав, що за півгодини зможе приготувати довідку. Тенґо подякував. Лікар пішов, а на його місці залишилася медсестра Тамура в окулярах.

— Може, побудете якийсь час з батьком? — спитала вона. Запитання було стандартним — воно звучало по-діловому.

— Ні, в цьому нема потреби. Дякую, — відповів Тенґо. Навіть залишившись наодинці з мертвим батьком, він не мав особливо про що говорити. Як не мав і тоді, коли той ще жив. А коли помер, то тема для розмови раптом не з'явиться.

— Отже, перейдемо в інше місце й поговоримо про нашу програму. Ви не заперечуєте? — сказала медсестра.

Тенґо відповів, що не має нічого проти.

Перед тим як піти, медсестра Тамура легенько склала долоні перед померлим. Так само зробив Тенґо. Людям властива природна шаноба до покійника, який нещодавно звершив особистий подвиг, що має назву "смерть". Потім вони вийшли з кімнатки без жодного вікна й подалися до їдальні. Там не було нікого. З великого вікна, що виходило у двір, лилося яскраве сонячне проміння. Опинившись у цьому світлі, Тенґо полегшено зітхнув. Жодних слідів покійника вже не було. Перед ним відкрився світ, призначений для життя людей. Навіть якщо воно непевне й недосконале.

Медсестра Тамура налила в кухлики теплого зеленого чаю. Сидячи одне навпроти одного, вони якийсь час мовчки пили його.

— Сьогодні десь переночуєте? — запитала вона.

— Збираюся переночувати, але ще не замовив місця в готелі.

— А чому б вам не переспати в палаті, в якій досі перебував ваш батько? Вона зараз порожня. У такому разі вам не доведеться платити за нічліг. Звичайно, якщо ви не проти.

— Звичайно, не проти, але... — трохи здивовано відповів Тенґо. — А так дозволяється робити?

— Дозволяється. Бо ніхто з нас не заперечуватиме, якщо це вам підійде. Пізніше ліжко приготуємо.

— То що я тепер маю робити? — запитав Тенґо.

— Коли отримаєте довідку про батькову смерть від його лікаря, підете до міської управи по дозвіл на кремацію, а після того виписіть батька з книги родинної реєстрації. Поки що це — найголовніше. А про справи, які стосуються пенсії й переведення банківського рахунку на іншу особу, поговорите з адвокатом.

— Адвокатом? — здивувався Тенґо.

— Кавана-сан, тобто ваш батько, переговорив з адвокатом про всі процедури, які доведеться пройти після його смерті. Адвокат — це не щось особливе. В нашій оздоровниці багато старих людей, які часто мають проблеми з вирішенням таких питань, як розподіл спадщини, а тому щоб уникнути юридичних труднощів, у співпраці з місцевим юридичним управлінням адвокат дає їм юридичні поради. В ролі нотаріуса також складає заповіти. Витрати на нього невеликі.

— А хіба батько залишив заповіт?

— Про це поговоріть, будь ласка, з адвокатом. Бо я нічого про це не можу сказати.

— Зрозуміло. А я зможу з ним зустрітися найближчим часом?

— Уже домовлено, що він прийде сюди о третій годині. Ми самі так розпорядилися, щоб його поквипити й вас зайвий час не затримувати.

— Це чудово! — похвалив Тенґо завбачливість медсестри. Чомусь старші за нього жінки, з якими мав справу, завжди виявлялися завбачливими.

— У всякому разі, передусім поїдьте до міської управи, виписіть батька з книги родинної реєстрації й отримайте дозвіл на кремацію, добре? Бо інакше справа ніяк не посуватиметься, — сказала медсестра Тамура.

— Отже, мені зараз треба їхати до Ітікави? Бо там він фігурує в книзі родинної реєстрації. У такому разі я не встигну повернутися сюди до третьої години.

Медсестра захитала головою.

— Коли батько влаштувався в цю оздоровницю, то всі відомості про нього відразу були переправлені з Ітікави до Тікури. Мовляв, на всякий випадок, щоб потім не довелося витрачати зайвого часу.

— Ідеально приготувався, — захоплено сказав Тенґо. Схоже, начебто батько від самого початку знав, що помре тут.

— Справді, — погодилася медсестра. — Досі такого ніхто не робив. Усі думали, що прибули сюди тимчасово. Однак... — запнула вона й, ніби натякаючи на наступні слова, склала обидві руки на грудях. — У всякому разі, їхати до Ітікави вам не треба.

Тенґо завели в одномісну палату, в якій батько провів останніх кілька місяців. На

ліжку лежав смугастий матрац, без простирадла й укривала. На столику стояла проста лампа, у вузькій шафі висіло кілька голих вішалок. На книжковій полиці не було жодної книжки. Всі особисті речі кудись перенесли. Однак Тенґо не міг пригадати, які це були речі. Він поклав сумку на підлогу й роззирнувся навколо. У палаті все ще залишався легкий запах ліків. Тенґо навіть відчував повітря, яке видихнув хворий. Він розчинив вікно й провітрив кімнату. Бляклі штори загойдалися від вітру, немов спідничка грайливої дівчинки. Дивлячись на це, Тенґо раптом подумав, як було б добре, коли б поруч перебувала Аоаме й мовчки стискала його руку.

На автобусі Тенґо доїхав до міської управи, у віконечку показав довідку про батькову смерть й отримав дозвіл на кремацію через двадцять чотири години після смерті. Подав прохання про вилучення батька з книги родинної реєстрації, пов'язаного з його смертю, й отримав відповідну довідку. Всі ці формальності забрали трохи часу, але в принципі виявилися надзвичайно простими. Не вимагали самозаглиблення. Нічим не відрізнялися від здачі на брукс старого автомобіля. Медсестра Тамура зробила в канцелярії три копії документів, які Тенґо приніс із міської управи.

— О пів на третю, ще перед появою адвоката, сюди прийде людина з фірми ритуальних послуг "Дзенкося", — сказала медсестра. — Дайте, будь ласка, цій людині копію дозволу на кремацію. Все інше вона візьме на свою відповідальність. Ваш батько ще за життя обговорив з відповідальним представником фірми план похоронних заходів. Витрати оплачено заздалегідь. Тому вам не треба нічого робити. Звісно, якщо ви не маєте якихось заперечень.

Тенґо відповів, що не має.

Після себе батько майже не залишив особистих речей. Старий одяг, кілька книжок — от і все.

— Може, хочете взяти щось на пам'ять? Скажімо, радіоприймач з будильником, старий самозаводний ручний годинник або окуляри для далекозорих, — запитала медсестра Тамура.

— Нічого не хочу, розпорядіться усім так, як вважаєте за потрібне, — відповів Тенґо.

Точно о пів на третю непомітно прийшов розпорядник фірми ритуальних послуг у чорному костюмі — сухорлявий чоловік років п'ятдесяти з лишком, з довгими пальцями, великими очима й чорною висушеною бородавкою на носі. Видно, він багато часу проводив на сонці, бо засмаг повністю, до кінчиків вух. Тенґо не міг зрозуміти, чого досі не бачив огрядного працівника такої фірми. Цей чоловік приблизно пояснив йому, як буде проходити похорон. Говорив чемно й повільно. Очевидно, натякав, що в такій справі нема чого спішити.

— Ваш батько ще за життя хотів якомога скромнішого похорону. Кремації в достатньо простій домовині. Сказав, що зовсім обійдеться без вівтаря, церемонії, читання сутр, посмертного імені, квітів і промов. Не хотів й особистої могили. Мовляв, згодний, щоб його останки після кремації залишилися в якомусь спільному склепі. А

тому, якщо ви не заперечуєте...

На цьому чоловік запнувся і великими чорними очима подивився запитливо на Тенґо.

— Якщо батько цього хотів, то і я не маю заперечень, — дивлячись співрозмовнику прямо в обличчя, сказав Тенґо.

Розпорядник кивнув й опустив очі вниз.

— Отже, сьогодні буде остання ніч перебування рідні з покійником, якого ми помістимо в нашій фірмі. Після того фірма відвезе його завтра пополудні, о першій годині, до найближчого крематорію. Ви не заперечуєте?

— Не заперечую.

— Будете присутніми на кремації?

— Буду, — відповів Тенґо.

— Гаразд, — ніби полегшено зітхнувши, сказав розпорядник. — Мені незручно про це зараз говорити, але цей документ я показував вашому батькові за його життя. Ви могли б його схвалити?

Після цих слів своїми довгими пальцями, схожими на комашині лапки, розпорядник вийняв з папки рахунок і передав його Тенґо. Майже необізнаний з похоронними справами, він, однак, з першого погляду зрозумів, що похорон обійдеться досить дешево. І, ясна річ, заперечень не мав. Узяв кулькову ручку й підписався на документі.

Ще перед третьою прийшов адвокат і в присутності Тенґо якийсь час розмовляв з розпорядником фірми ритуальних послуг. Як фахівець з фахівцем, вони обмінялися короткими фразами. Про що була розмова, Тенґо не зовсім добре розумів. Схоже, вони добре зналися. Мабуть, у маленькому містечку всі знають усіх.

Перед непримітним чорним ходом біля покійницької стояв фургон фірми ритуальних послуг. Усі його вікна, крім водійських, були темні, а чорний корпус без жодних написів і знаків. Сухорлявий розпорядник удвох із сивим водієм перенесли батька на ліжку з коліщатами й підштовхнули до фургона. Спеціальної конструкції, з високою стелею і рейками, фургон дозволяв перемістити ліжку всередину.

Гримнувши задніми дверима й уклонившись Тенґо, розпорядник заліз в автомобіль, і той рушив. Четверо людей — Тенґо, адвокат, медсестра Тамура й медсестра Омура — провели чорну автомашину фірми "Тойота" складеними докупі долонями рук.

Адвокат і Тенґо вели розмову в кутку їдальні, сидячи один навпроти одного. Адвокат, здавалось, мав років сорок п'ять і, на відміну від розпорядника фірми ритуальних послуг, був досить огрядним. Хоча стояла зима, він обливався потом. А що вже говорити про літо — тоді, напевне, він страшно мучився. Його сірий вовняний костюм різко відгонив інсектицидами. Над його вузьким чолом росло надто густе чорне волосся. Опасисте тіло й густе-прегусте волосся ніяк не гармоніювали між собою. Повіки були важкими й опухлими, очі — вузькими, та якщо добре придивитися, то в глибині вони начебто світилися приязню.

— Ваш батько доручив мені скласти заповіт. Щоправда, за цією гучною назвою нема нічого особливого. Це зовсім не заповіт, про який ідеться в детективних романах,

— сказав адвокат і відкашлявся. — Загалом він схожий на просту записку. Я вам зараз коротко його опишу. В заповіті насамперед визначається план проведення похорону. Здається, його зміст вам нещодавно пояснив представник фірми ритуальних послуг, чи не так?

— Пояснив. Скромний похорон.

— Гаразд, — сказав адвокат. — Саме цього хотів ваш батько. Усе зробити якомога скромніше. Похоронні витрати покрито за рахунок його заощаджень, а лікування оплачувалося з грошового забезпечення, одноразово переданого під час його влаштування до цієї оздоровниці. Отже, ви, Тенґо-сан, не матимете фінансового тягара.

— Ви хочете сказати, що ні перед ким нічого не заборговано?

— Саме так. Усе заздалегідь сплачено. Крім того, на батьковому рахунку у поштовому відділенні Тікури залишилися гроші, які належать вам як спадкоємцеві. Доведеться тільки переоформити цей рахунок на себе. Для цього вам треба мати документ про вилучення батька з книги родинної реєстрації, власну виписку з неї та посвідчення про правильність особистої печатки. З такими документами в руках звернетесь безпосередньо до згаданого поштового відділення і власноручно підпишете потрібні документи. Ця процедура забере певний час. Бо, як ви самі знаєте, в японських банках та поштових відділеннях ставляться прискіпливо до форми документів.

Адвокат вийняв з кишені піджака хусточку й витер піт з чола.

— Оце все, що я маю передати вам про успадкування майна. Бо, крім заощаджень, ваш батько нічого іншого не залишив — ні страхування життя, ні цінних паперів, ні нерухомості, ні коштовностей, ні антикварних речей. Вам усе зрозуміло з мого короткого пояснення?

Тенґо мовчки кивнув. Усе зроблено в батьковому дусі. Однак перспектива успадкування батькової ошадної книжки Тенґо пригнітила. Йому здалося, ніби на нього накинули кілька важких мокрих вовняних ковдр. Якби була змога, він не хотів її брати. Але сказати це опасистому, з густим волоссям, приязному адвокатові не наважився.

— Крім того, я зберігав від батька один конверт. Я взяв його із собою і хотів би вам зараз передати.

Цей розбухлий, великого формату, коричнюватий конверт був міцно заклеєний липкою стрічкою. Огрядний адвокат добув його з портфеля і поклав на стіл.

— Я зберігаю його відтоді, як переговорив з Каваною-саном невдовзі після його прибуття до цієї оздоровниці. В той час він був ще при повній свідомості. Звичайно, іноді його здоров'я розладнувалось, але загалом жив без ускладнень. І тоді він сказав, що в разі смерті хотів би передати цей конверт законному спадкоємцеві.

— Законному спадкоємцеві? — трохи здивовано перепитав Тенґо.

— Так, законному спадкоємцеві. Конкретного імені ваш батько не назвав. Але ж, крім вас, іншого конкретного спадкоємця немає.

— Наскільки мені відомо, так воно і є.

— У такому разі я передаю його вам, — сказав адвокат, вказуючи на конверт. —

Можете поставити свій підпис на розписці?

Тенґо підписав документ. Коричнюватий діловий конверт, що лежав на столі, здавався безособовим, чужим. На ньому, з обох боків, не було жодного напису.

— Я хотів би запитати у вас одну річ, — звернувся Тенґо до адвоката. — Чи батько тоді хоч раз вимовив моє ім'я? Чи, може, називав сином?

Роздумуючи над цим запитанням, адвокат знову добув з кишені хусточку й витер піт з чола. А тоді хитнув головою.

— Ні, Кавана-сан незмінно вживав тільки слова "законний спадкоємець". По-іншому ні разу не висловлювався. Я це запам'ятав, бо це мене трохи здивувало.

Тенґо мовчав.

— Але ж сам Кавана-сан добре знав, що законний спадкоємець — це ви, Тенґо-сан. Лише в переговорах зі мною не згадував вашого імені. Вас щось непокоїть? — сказав адвокат, ніби виступаючи в ролі посередника.

— Та ні, — заперечив Тенґо. — Батько завжди був трохи дивакуватим.

Начебто заспокоївшись, адвокат усміхнувся і злегка кивнув. А тоді передав Тенґо виписку із книги родинної реєстрації.

— Щоб уникнути юридичних помилок у випадку такого батькового захворювання, я насмілюся перевірити його книгу родинної реєстрації. За її даними, ви, Тенґо-сан, — єдиний син Кавани-сана. Ваша мати через півтора року після вашого народження померла. Батько вдруге не одружився, а сам-один зумів вас виростити. Його батьків, братів і сестер уже нема на світі. Тож ви справді єдиний його законний спадкоємець.

Коли адвокат, висловивши співчуття, пішов, Тенґо сидів незворушно й дивився на діловий лист, що лежав на столі. Адвокат сказав, що його батько — справжній, а мати справді померла. Можливо, що це незаперечний факт. Принаймні в юридичному розумінні. Однак що виразнішим ставав цей факт, то, здавалось, щораз більше віддалялася істина. Чому?

Тенґо вернувся в батькову палату й, сидячи за столом, спробував розірвати міцно заклеєний коричнюватий конверт. Можливо, в ньому ховається ключ до розгадки таємниці. Але відкрити конверт було непросто. У палаті він не знаходив ні ножиць, ні чогось іншого, що б їх замінило. Довелось нігтями відривати одну за одною липучі стрічки. А коли насилу відкрив конверт, то виявив у ньому ще кілька інших конвертів, так само міцно заклеєних. Справді у батьковому дусі.

В одному містилося готівкою п'ятсот тисяч ен — точно п'ятдесят новеньких банкнот по десять тисяч, загорнутих кілька разів тонким папером. Був також аркушик паперу з написом: "Готівка на крайній випадок". Безсумнівно, його зробив батько. Невеликими, акуратно, риска за рискою, виписаними ієрогліфами. Мовляв, "використай у разі потреби для сплати непередбачених витрат". Батько не надіявся, що "законний спадкоємець" матиме досить грошей.

Найтовстіший конверт заповнювали вирізки із старих газет і похвальні грамоти. Всі вони стосувалися Тенґо. Похвальна грамота за відмінні успіхи на математичному конкурсі в початковій школі й стаття в місцевій газеті. Фотографія з отриманими

нагородами. Атестат про успіхи в навчанні, схожий на мистецький твір, з найвищими оцінками з усіх предметів. Крім того, інші документи, що засвідчували його виняткові здібності як вундеркінда. Фотографія у формі дзюдоїста в середній школі, усміненого, з прапорцем переможця в півфіналі. Все побачене приголомшило Тен'го. Вийшовши на пенсію, батько залишив житло, яке йому надавала корпорація "МНК", й переселився в орендовану квартиру в Ітікаві, а наостанок опинився в оздоровниці Тікури. Переїжджаючи не один раз з одного місця на інше, майже не зберіг особистих речей. Крім того, їхні, батька й сина, стосунки протягом багатьох років охололи. Та, незважаючи на це, батько не розлучався із блискучою спадщиною того часу, коли Тен'го був вундеркіндом, як з чимось найдорожчим.

Ще в одному конверті містилися різні документи, що стосувалися роботи батька як збирача абонентної плати "NHK". Щорічні відзнаки його успішної, старанної роботи. Кілька простих похвальних грамот. Фотографія, зроблена спільно з колегами під час екскурсії. Старе посвідчення особи. Записи про пенсію і сплачені внески за страхування на випадок захворювання. Багато незрозумілих подробиць про заробітну плату. Документ про виплату при виході на пенсію... Вона була надивовижу мізерною, якщо зважати на те, що батько гнув спину на "NHK" понад тридцять років. У порівнянні з блискучими досягненнями Тен'го в початковій школі батькова винагорода, здавалось, дорівнювала нулю. Можливо, з погляду суспільства, батькове життя справді "дорівнювало нулю". Але для Тен'го воно зовсім не було таким. Батько кинув на його душу важку й густу тінь. Разом з ощадною книжкою.

У цьому конверті не було нічого, що свідчило б про батькове життя перед тим, як він дістав роботу в "NHK". Здавалось, наче воно почалося тільки тоді, коли він став збирачем абонентної плати цієї корпорації.

В останньому, маленькому й тонкому, конверті була одна чорно-біла фотографія. І більше нічого. Її, стару, але не вицві-лу, ніби просякнуту водою, вкривала бліда плівка. На ній було зображення батьків з дитиною. Батько, мати й немовля. Судячи з вигляду, немовля не мало ще й року. Мати, в японському одязі, ніжно тримала його на руках. За спиною видніли торії храму. Одяг підказував, що була зима. А відвідання синтоїстського храму, можливо, свідчило про святкування Нового року. Прижмуривши очі, ніби від яскравого світла, мати всміхалася. У міжбрів'ї батька, одягненого в темнувате, трохи завелике пальто, утворилися дві глибокі поздовжні зморшки. На його обличчі прочитувалося: "Я не можу все це сприймати за щирю правду". Немовля, здавалось, розгубилося перед широтою і холодом світу.

Як не крути, цей молодий батько був батьком Тен'го. З молодими рисами обличчя, але вже надивовижу зрілий, худий і з запалими очима. Скидався на бідного селянина з далекого села. Дуже впертого й підозріливого. З короткою стрижкою і сутулуватого. Він міг бути його батьком. Якщо так, то немовля, — можливо, сам Тен'го, а жінка, яка його тримає, — його мати. Мати була трохи вища за батька, з гарною поставою. Батько мав понад тридцять п'ять років, мати — двадцять п'ять.

Звісно, цю фотографію Тен'го бачив уперше в житті. Взагалі йому досі ще не

доводилося розглядати родинної фотографії. І так само власної, з дитячих років. Батько пояснював, що вони жили бідно й не могли купити фотоапарата, а також не мали нагоди сфотографуватися цілою родиною. Тенґо тоді в цьому сумнівався. І це таки була неправда. Фотографія, зроблена в той час, залишилася. Їхній одяг не був розкішним, але цілком дозволяв показатися перед людьми. Та й, здавалось, не жили вони настільки бідно, що не могли купити фотоапарата. Тенґо сфотографували невдовзі після народження, — мабуть, у 1954 — 1955 році. Він перевернув фотографію — на ній не було ні дати, ні місця фотографування.

Тенґо пильно розглядав обличчя начебто своєї матері. Зображення було маленьким і, до того ж, розпливчастим. Можливо, з допомогою збільшувальної лупи вдалося б розгледіти його дрібніші риси, але такого інструмента, звісно, він не мав напохваті. А проте зумів приблизно його оцінити. На овальному обличчі виднів маленький ніс і пухлі губи. Матір не була красунею, але своєю миловидністю справляла приємне враження. Принаймні у порівнянні з неотесаним батьковим виглядом здавалася набагато вишуканішою й розумнішою. І це втішило Тенґо. Її волосся було акуратно укладене, а обличчя вражало яскравим виразом. Можливо, перед об'єктивом фотоапарата вона напружилася. Японський одяг на ній начебто приховував форму її тіла.

Судячи із зображення на фотографії, важко було назвати батьків ідеальним подружжям. Видно, вони різнилися віком. Тенґо спробував уявити собі, як вони обоє десь випадково зустрілися, порозумілися між собою й, одружившись, народили одного сина, але це йому не вдавалося. На фотографії він не міг абсолютно нічого прочитати. Можливо їх пов'язала разом як подружжя не сердечна близькість, а якась обставина. А можливо, все склалося по-іншому. Адже людське життя — це лише наслідок ряду безпричинних, а часто й брутальних подій.

Після того Тенґо намагався встановити, чи загадкова жінка з його фантазій (або потоку дитячих спогадів) збігається із зображенням матері на цій фотографії. Але згадав, що зовсім не пам'ятає її обличчя. Та жінка, розстебнувши блузку і вивільнивши груди з-під бюстгальтера, давала ссати їх незнайомому чоловікові. При цьому вона глибоко, ніби задихаючись, зітхала. Тенґо пам'ятав лише це. Якийсь чужий чоловік ссав груди його матері. Хтось забрав те, що мало належати винятково йому, Тенґо. Можливо, для немовляти це була явна загроза. На обличчя матері воно не звернуло уваги.

Тенґо поклав фотографію у конверт і задумався над її змістом. Батько зберігав її до самої смерті. Значить, дорожив матір'ю. Відколи Тенґо себе пам'ятав, мати вже була померла від хвороби. За даними адвоката, він був єдиною дитиною, яка народилася у покійної матері й батька, збирача абонентної плати "NHK". Це був факт, підтверджений книгою родинної реєстрації. Однак документ міської управи не може засвідчити, що цей чоловік — його біологічний батько.

— Я не маю сина, — перед тим, як упасти у глибокий коматозний стан, заявив батько.

— Ну, то скажіть, хто, власне, я такий? — спитав Тенґо.

— Ви — ніхто, — відповів батько просто й беззаперечно.

Почувши ці слова, Тенґо впевнився, що між ним і цим чоловіком немає кровної спорідненості. І подумав, що звільнився з важких кайданів. Однак з плином часу він засумнівався, що батько казав тоді правду.

— Я — ніхто, — повторив він уголос.

Раптом потім Тенґо сплило на думку, що молода матір на фотографії чомусь схожа на його заміжню подругу. Її звали Кьоко Ясуда. Щоб заспокоїти свідомість, він сильно натиснув кінчиком пальця на середину чола. І ще раз добув з конверта фотографію. Маленький ніс, пухлі губи. Трохи випнуте підборіддя. Інша зачіска, але риси обличчя справді такі, як у Кьоко Ясуди. Власне, що це означає?

І чому батько вирішив передати Тенґо після своєї смерті цю фотографію? За життя не дав йому жодної інформації про матір. Навіть ховав таку родинну реліквію. І лише в останній момент, без жодних пояснень, передав йому цю бляклу фотографію. Навіщо? Щоб урятувати сина чи ще більше збити з пантелику?

Тенґо збагнув лише одне: батько зовсім не збирався пояснювати йому якихось обставин, зафіксованих у фотографії. Ні за життя, ні тепер, по смерті. "Ось фотографія. Я даю тобі лише її. А до решти сам додумайся", — можливо, так він повідомляв.

Лежачи горілиць на голому матраці, Тенґо дивився на стелю з фанери, вкритої білою фарбою. Без текстури й сучків, з кількома прямими швами. Саме це із дна своїх очних западин, напевне, спостерігав батько упродовж останніх місяців свого життя. А може, його очі вже нічого не бачили. У всякому разі, його погляд був звернутий туди. Незалежно від того, бачив він чи ні.

Заплющивши очі, Тенґо уявив собі, як лежить тут і поволі вмирає. Однак для тридцятирічного чоловіка, що не мав проблем зі здоров'ям, смерть перебувала далеко за межами уяви. Тихо дихаючи, він стежив за тим, як по стіні пересувався відблеск надвечірнього світла. Тенґо вирішив ні про що не думати. Це для нього не було важко. Він занадто втомився, щоб на чомусь конкретному зосередитися. При нагоді хотів трохи поспати, але, можливо, від перевтоми не міг заснути.

Десять годин прийшла медсестра Омура й повідомила, що в їдальні приготували їжу. Тенґо сказав, що не голодний, але ця грудаста дебела медсестра не відступала. Наполягала, щоб він хоч чимось заморив черв'ячка. Вона майже наказувала. Безперечно, була професіоналом, що уміє логічно переконати людину виконати наказ, який стосується його здоров'я. Тим паче що Тенґо не вмів противитися логічному наказу, особливо старшій за нього жінки.

Коли вони спустилися сходами вниз, то зустріли там Кумі Адаті. Медсестри Тамури не було. Тенґо сів разом з Кумі Адаті й медсестрою Омурою за один стіл. Він з'їв трохи салату й варених овочів, а тоді взявся до супу з м'ясо, цибулею та молюсками. Після того випив гарячого чаю.

— Коли відбудеться кремація? — спитала Кумі Адаті.

— Завтра пополудні, о першій, — відповів Тенґо. — Після неї, мабуть, вернусь до Токіо. Бо на мене чекає робота.

— Ще хтось, крім вас, буде на кремації?
— Ні, гадаю, не буде нікого. Лише я сам.
— А ви не заперечуєте, якщо я прийду? — спитала Кумі Адаті.

— На кремацію мого батька? — здивувався Тенґо.
— Так. Правду кажучи, ваш батько мені дуже подобався.

Тенґо мимохіть поклав палички для їди на стіл і глянув на медсестру. Невже вона справді говорила про його батька?

— Наприклад, чим саме? — запитав він.

— Був чесним і не говорив нічого зайвого, — сказала вона. — У цьому був схожий на мого покійного батька.

— Гм, — промимрив Тенґо.

— Мій батько був рибалкою. Помер, коли ще не мав і п'ятдесяти.

— Загинув у морі?

— Ні. Помер від раку легенів. Забагато курих. Не знаю чому, але геть усі рибалки — затяті курці. З них дим постійно так і валить.

Тенґо задумався над почутим.

— Можливо, було б краще, якби й мій батько був рибалкою.

— Чому ви так думаєте?

— Чому? — перепитав Тенґо. — Просто так мені здалося. Що було б краще, якби він працював рибалкою, а не збирачем абонентної плати.

— Якби ваш батько був рибалкою, то ви це сприймали б з охотою?

— Гадаю, що принаймні багато чого в моєму житті склалося б простіше.

Тенґо уявив собі, як він, малий хлопець, зранку вихідного дня разом з батьком їде на рибальському човні. Різкий морський вітер з Тихого океану й бризки води б'ють йому в обличчя. Одноманітно гурчить дизельний мотор. Пахнуть рибальські сіті. Тяжка робота, сповнена небезпеки. Найменша помилка смертельна. Але порівняно із збиранням абонентної плати у мешканців Ітікави в такому випадку дні, напевне, були б природнішими й змістовнішими.

— Мабуть, збирання абонентної плати — страшенно важка робота, чи не так? — сказала медсестра Омура, вминаючи рибу, варену з овочами.

— Мабуть, — погодився Тенґо. Принаймні непосильною для нього.

— Однак ваш батько успішно з нею справлявся, правда? — сказала Кумі Адаті.

— Гадаю, досить успішно, — відповів Тенґо.

— І похвальні грамоти отримував, — сказала Кумі Адаті.

— Ой... — медсестра Омура раптом поклала палички для їди. — Я зовсім забула. Просто жах! І чого це я згадала про таку важливу річ лише тепер? Почекайте хвилику. Мушу обов'язково сьогодні щось вам передати.

Медсестра Омура витерла хустинкою губи й, залишивши їжу, поспішила з їдальні.

— Власне, що це за важлива річ? — задумано спитала Кумі Адаті.

Звичайно, Тенґо не здогадувався.

Очікуючи повернення медсестри Омури, він слухняно ніс до рота овочевий салат. В їдальні вечеряло ще небагато людей. За одним столом сиділо троє стариків, але всі вони мовчали. За іншим їв якусь страву й поважно читав розгорнену вечірню газету сивуватий чоловік у білому халаті.

Незабаром примчала медсестра Омура з паперовим пакетом у руці й добула з нього акуратно складену уніформу.

— Може, рік тому, коли Кавана-сан ще був при повній свідомості, я взяла її від нього на зберігання, — сказала ця дебела медсестра. — Він хотів, щоб його поклали в домовину в цій уніформі. Тому я віднесла її в хімчистку й посипала інсектицидами.

Це була добре знайома уніформа службовця "NHK", яку Тенґо ні з чим не переплутав би. Її штани були акуратно випрасувані. А сама вона відгонила гострим запахом інсектициду. На якийсь час Тенґо втратив дар мови.

— Кавана-сан сказав мені, що хоче, щоб його спалили в цій уніформі, — повідомила медсестра Омура й, знову акуратно склавши уніформу, запхала її в паперовий пакет. — А тому сьогодні я передаю її вам, Тенґо-сан. Принесіть її завтра до фірми ритуальних послуг і попросіть переодягти батька в неї.

— Але ж так робити не годиться. Уніформа надана корпорацією для тимчасового користування. Після виходу на пенсію її треба повернути "NHK", — невпевненим голосом заперечив Тенґо.

— Не переймайтеся, — сказала Кумі Адаті. — Якщо ми промовчимо, то ніхто про це не знатиме. Навіть якщо пропаде одна стара уніформа, "NHK", гадаю, не збідніє.

З цим погодилась і медсестра Омура.

— Кавана-сан понад тридцять років трудився на "NHK" — з ранку до вечора обходив квартири мешканців. Мабуть, часто потрапляв у халепу й виконував страшно велику норму. То хіба можна жаліти для нього однієї уніформи? Адже він користувався нею не для того, щоб чинити зло.

— Правду кажете. І я зберігаю матроску із середньої школи, — сказала Кумі Адаті.

— Уніформа службовця "NHK" і шкільна матроска — це зовсім різні речі, — втрутився Тенґо, але ніхто його не підтримав.

— І я засунула матроску в стінну шафу, — сказала медсестра Омура.

— Іноді одягаєш її і показуєшся чоловікові? В білих шкарпетках, — пожартувала Кумі Адаті.

— Це непогано, — сказала медсестра Омура із серйозним виразом обличчя, підперши щоку рукою. — Можливо, добре стимулює.

— У всякому разі, — звертаючись до Тенґо, сказала Кумі Адаті, щоб скінчити розмову про матроску, — Кавана-сан дав чітко зрозуміти, що хоче вмерти в уніформі "NHK". І ми повинні виконати таку його волю, правда?

Взявши паперовий пакет з батьковою уніформою, Тенґо вернувся в палату. Разом з ним прийшла Кумі Адаті й узялася стелити ліжко. Новим, із запахом крохмалю, простирадлом, новою ковдрою, новою підковдрою і новою подушкою. Після такої обнови батькове ліжко змінилося до невпізнання. Тенґо чомусь згадав густе волосся на

лобку Кумі Адаті.

— Останнім часом ваш батько постійно перебував у коматозному стані, — розгладжуючи складки на простирадлі, сказала Кумі Адаті. — Та я думаю, що він не був зовсім непритомним.

— Чому ти так думаєш?

— Бо, здається, ваш батько іноді посилав комусь повідомлення.

Стоячи біля підвіконня й дивлячись надвір, Тенґо обернувся до медсестри.

— Повідомлення?

— Так, ваш батько часто постукував по краю ліжка. Його рука спадала вниз і вистукувала — тук-тук, тук-тук — щось схоже на азбуку Морзе.

Кумі Адаті сама постукала легенько кулаком по краю ліжка.

— Це схоже на якийсь сигнал, правда?

— Я думаю, що це не сигнал.

— Тоді що?

— Він стукав у двері, — сухим голосом сказав Тенґо. — Вхідні двері якогось будинку.

— Можливо, це справді так, як ви кажете. Бо здавалося, ніби хтось таки стукає у двері. — Кумі Адаті примружила очі. — То що, навіть втративши свідомість, Кавана-сан все ще збирав абонентну плату?

— Мабуть, — відповів Тенґо. — Десять у закутку голови.

— Як у давнину воїн, що після смерті не розлучався із сурмою, — захоплено сказала Кумі Адаті.

Тенґо мовчав, бо не знав, що відповісти.

— Видно, ваш батько дуже любив цю роботу. Любив ходити й збирати абонентну плату "NHK".

— Річ не в тому, любив чи не любив, — сказав Тенґо.

— А, власне, в чому?

— Просто батько вмів виконувати її найкраще.

— Он що! Невже? — здивувалася Кумі Адаті. І задумалася над почутим. — Можливо, що в певному розумінні це правильне рішення.

— Можливо, — сказав Тенґо, поглядаючи на сосновий бір. — Можливо, що так.

— А от, наприклад, що ви вмієте робити найкраще? — спитала медсестра.

— Не знаю, — дивлячись їй прямо в очі, відповів Тенґо. — Справді не знаю.

Розділ 22

(про Усікаву)

Здавалосьь, ніби її очі жаліли

Тенґо з'явився на порозі будинку о шостій п'ятнадцять недільного вечора. Вийшовши надвір, зупинився і, ніби щось шукаючи, озирнувся навколо. Перевів погляд справа наліво, а тоді — зліва направо. Глянув у небо й під ноги. Але, здається, не помітив нічого незвичного. І швидким кроком пішов вулицею. Усікава стежив за ним крізь щілину між шторами.

Цього разу Усікава не пішов услід за Тенґо. Той нічого при собі не мав. Свої великі руки засунув у кишені неви-прасованих штанів з цупкої бавовняної тканими. Поверх светра, що закривав усю шию, мав на собі брунотно-зелений вельветовий піджак. Волосся було скуйовджене. У кишені піджака стирчала груба книжка малого формату. Напевне, він зібрався піти кудись перекусити. Та нехай іде, куди йому хочеться.

У понеділок Тенґо мав прочитати кілька лекцій. Про це Усікава дізнався, заздалегідь подзвонивши по телефону до підготовчої школи. Секретарка підтвердила, що, мовляв, Кавана-сенсей наступного понеділка читатиме лекції згідно з навчальним планом. От добре, що нарешті Тенґо повернеться до своїх щоденних занять. Судячи з його характеру, сьогодні ввечері нікуди далеко не поїде. (Якби тоді Усікава простежив за ним, то переконався б, що той вирушив до бару в районі Йоцуя на зустріч з Комацу.)

Приблизно о восьмій Усікава, в куртці, з шарфом навколо шиї і в'язаною шапкою на голові, швидко вийшов з будинку, щоб оглянути навколишню місцевість. Тоді Тенґо ще не повернувся додому. Затримався надто довго, якщо врахувати, що збирався десь неподалік перекусити. Якби Усікава, виходячи надвір, був неуважний, то міг би зіткнутися з Тенґо під час його повернення додому. Та незважаючи на такий ризик, Усікава будь-що мусив вийти з дому й зробити одну справу.

По пам'яті в кількох місцях він звернув убік, пройшов мимо кількох орієнтирів і, хоча іноді вагався, якось таки добрався до дитячого парку. Хоча сильний учорашній вітер ущух і, як для лютого, вечір був теплий, у парку не було ні душі. Усікава ще раз оглянувся навколо й, переконавшись, що нікого не видно, піднявся східцями на дитячу гірку. Сів на вершині й, обіпершись на поруччя, глянув у небо. Як і вчорашнього вечора, майже на тому ж місці виднів яскравий Місяць, повний на дві третіх свого розміру. Навколо нього не було ні хмаринки. Поряд з яскравим Місяцем, ніби супроводжуючи його, плив у небі малий, zdeформований, зелений Місяць.

"Я таки не помилився", — подумав Усікава. Він зітхнув і хитнув головою. Це не був сон і не оптичний обман. Безсумнівно, над безлистою дзельквою пливли два Місяці — великий і малий. Здавалось, ніби від учорашнього вечора вони незворушно чекали, коли на дитячу гірку повернеться Усікава. Вони знали, що він повернеться. Неначе змовившись, вони зберігали мовчанку, сповнену загадкових натяків, і хотіли, щоб і він до них приєднався. Наказували, щоб нікому про це не прохопився. Приклавши вказівний палець, що ледь-ледь припав попелом, до своїх губ.

Сидячи на дитячій гірці, Усікава спробував ворухнути м'язами обличчя в різні боки. І для певності незабаром переконався, що в його відчуттях немає нічого неприродного й незвичного. Нічогісінького. На добро чи на лихо, обличчя було тим самим, що й завжди.

Усікава вважав себе реалістом. І насправді був таким. Нічого метафізичного й умоглядного не хотів. Якщо щось існувало, то незалежно від того, чи воно узгоджувалося з логікою чи ні, він сприймав його насамперед тільки як реальність. Таким був основний принцип його мислення. Не закони й логіка породжують реальність, а реальність — закони й логіку. А тому Усікава вирішив, що доведеться

визнати як факт два Місяці на небі.

"Про те, що буде потім, краще подумати згодом", — міркував він. Стараючись не вдаватися в зайві роздуми, Усікава незворушно поглядав на два Місяці — великий жовтий і малий, zdeформований, зелений. Намагався звикнути до цієї картини. "Треба це сприйняти", — наказував собі. Не знав, як пояснити, чому могло так статися. Однак поки що в цю проблему не варто заглиблюватися. Насамперед важливо подумати, як діяти в такому становищі. Не було іншої ради, як сприйняти все це поза рамками логіки. І це був початок.

Усікава пробув там хвилин п'ятнадцять. Обіпершись на поруччя дитячої гірки й майже не ворущаючись, пристосовувався до побаченої картини. Як водолаз, що довго звикає до тиску води, купався у місячному сяйві і поглинав його шкірою. Інстинкт підказував йому, що це дуже важливо.

Потім цей чоловічок із сплюснутою головою встав, спустився з дитячої гірки і, в полоні неописанної задуми, вернувся у свою квартиру. Навколишній краєвид здавався йому тепер трохи іншим, ніж був перед тим. "Очевидно, під впливом місячного сяйва", — подумав Усікава. Місячне сяйво трохи змінило вигляд усіх предметів. Унаслідок цього він кілька разів мало не збився з дороги. Опинившись перед парадними дверима будинку, глянув на третій поверх — у вікні квартири Тенґо світло не горіло. Здоровенний учитель підготовчої школи ще не повернувся додому. Очевидно, пішов не тільки перекусити у найближчу закусочну. Можливо, десь з кимось зустрічається. Може, з Аомаме. Або з Фукаері. "Тож, мабуть, я проґавив важливу нагоду", — подумав Усікава. Однак зараз від таких думок користі не було ніякої. Кожного разу, коли Тенґо виходив з дому, стеження за ним створювало велику небезпеку. Бо якби Тенґо хоч раз його запримітив, уся справа звелася б нанівець.

Вернувшись у квартиру, Усікава скинув пальто, шарф і шапку. У кухні розкрив банку тушкованого м'яса й стоячи з'їв його з булочкою. Випив банку теплуватої кави. Але майже ні в чому не відчував смаку. Він не міг визначити, в чому була причина — у харчових продуктах чи в його смакових відчуттях. А може, у двох Місяцях, що закарбувалися в глибині його очей. Десь пролунав дверний дзвінок — чулася його тиха мелодія. Дзвінок прозвучав двічі, після однієї паузи. Але це не дуже його турбувало. Дзвінок, можливо, долинав з іншого поверху.

Доївши сандвіч і допивши каву, Усікава поволі курих сигарету, щоб повернути свою голову до реальності. Повторно перевірів, що йому зараз треба робити. Після того нарешті підійшов до підвіконня й сів перед фотоапаратом. Увімкнув електричну пічку і в її рожевому світлі погрів руки. Була приблизно дев'ята година недільного вечора. До будинку майже ніхто не приходив. Але Усікава хотів засікти момент, коли повернеться Тенґо.

Невдовзі з будинку вийшла жінка в чорній теплій, на пуху, куртці, якої він ані разу не бачив. Її шию, разом з губами, закривав сірий шарф. На ній були окуляри з чорною оправою і бейсбольна кепка. Таким способом вона пробувала уникнути людських поглядів і приховати своє обличчя. Ішла квапливо, широкими кроками, й голіруч.

Усікава автоматично натиснув на кнопку й електропривод тричі клацнув затвором фотоапарата. "Треба прослідкувати, куди піде ця жінка", — подумав Усікава. Та поки він підводився, вона вже вийшла на вулицю і зникла у вечірній пільмі. Насуплений Усікава махнув на все рукою. Бо якби він зараз узувся, то, враховуючи швидку жінчину ходу, все одно не догнав би її.

Усікава відтворив у пам'яті все щойно побачене. Зріст — приблизно сто сімдесят сантиметрів. Вузькі сині джинси й білі тенісні туфлі на гумовій підшві. Одяг — навдивовижу новий. Вік — від двадцяти п'яти до тридцяти років. Волосся, невідомої довжини, заткнуте за комір. Через велику об'ємність теплої, на пуху, куртки її фігура не вгадувалася, але, судячи з форми її ніг, жінка, напевне, була худорлявою. А її гарна постава й жвава хода показували, що вона молода й здорова. Мабуть, щодня займається якимось спортом. Усі ці особливості збігалися з образом Аоаме, який склався в голові Усікави. Хоча, звісно, він не міг стверджувати, що це саме вона. Схоже, що вона страшно остерігається потрапити комусь на очі. Усю її переповнювала напруженість. Як актрису, що боїться переслідування папараці. Однак не було здорового глузду в тому, щоб уважати, що відома актриса, за якою ганяються ЗМІ, заходила в цей убогий багатоквартирний будинок у кварталі Коендзі.

Тож Усікава тимчасово припустив, що це була Аоаме.

Вона прийшла на зустріч з Тен'го. Але він зараз кудись подався. В його квартирі світло не горіло. Аоаме прийшла до нього, але його не застала й хоч-не-хоч пішла додому. Можливо, ці два дзвінки належали їй. А проте, на думку Усікави, була ще одна нелогічність. Будучи об'єктом переслідування, вона мала жити так, щоб не потрапляти нікому на очі й уникнути небезпеки. Якби вона хотіла побачитися з Тен'го, то, звичайно, мала б передусім перевірити, чи він дома. І тоді даремно не підставляла б себе під загрозу.

Усе ще сидючи перед фотоапаратом, Усікава перебирав у голові різні варіанти, але не міг придумати ніяких логічних висновків. Поведінка тієї жінки, що, вибравшись зі свого сховища так невдало замаскованою, зайшла в цей будинок, не відповідала, на думку Усікави, характеру Аоаме. Вона, напевне, була набагато обережнішою та уважнішою. І це Усікаву спантеличило. Він і гадки не мав, що, можливо, сам її сюди привів.

У всякому разі, він вирішив, що завтра піде до пристанційної фотомайстерні й проявить усі фотоплівки. Мабуть, серед них знайдеться і фотографія загадкової жінки.

Усікава чергував перед фотоапаратом до десятої, але після того, як та жінка вийшла, ніхто не з'являвся на вході до будинку. Було так тихо й безлюдно, як на театральній сцені після вистави при малому напливі глядачів. "Що сталося з Тен'го?" — роздумував Усікава. За його відомостями, Тен'го ніколи так пізно не затримувався у місті. Тим паче що завтра знову починалися його лекції в підготовчій школі. А може, він уже повернувся й швидко заснув, коли Усікава виходив з дому.

Після десятої Усікава відчув, що страшно втомився. Від сильної дрімоти майже не міг розплющити очей. Для нього, що звик пізно лягати, це було незвично. У разі

потреби він міг узагалі не спати. І тільки сьогоднішнього вечора дрімота немилосердно навалилася на його голову, немов кам'яна плита на стародавній могилі.

"Можливо, я надто довго дивився на ті два Місяці, — подумав він. — І, мабуть, забагато їхнього сяйва ввібрав у себе". Місяці все ще залишили на його сітківці свої тьмянні зображення, їхні темні силуети паралізували м'яку частину його мозку. Так деякі бджоли паралізують своїм жалом велику гусінь і на її поверхні кладуть свої яєчка. А їхні личинки, що вилупилися з яєчок, живуть, поїдаючи гусінь, нездатну ворухитися. Усікава насупився і прогнав з голови зловісне уявлення.

"Та байдуже! — переконував себе Усікава. — Мабуть, не варто так сумлінно очікувати повернення Тен'го. Він будь-коли прийде й відразу засне. А крім цього дому, йому нема куди повернутися. Мабуть".

Усікава насилу скинув штани й светр і в самій сорочці з довгими рукавами та коротких робочих штанах забрався у спальний мішок. І, згорнувшись калачиком, одразу заснув. Спав дуже міцним сном, майже близьким до коматозного стану. Коли засипав, начебто чув, як хтось стукає у двері. Однак свідомість уже переносила цей стук в інший світ. Нічого розрізнити не вдавалося. Від намагання зробити це силоміць усе тіло скрипіло. А тому, не розплющуючи очей, він більше не дошукувався змісту того звуку й знову поринув у трясовину глибокого сну.

Попрощавшись з Комацу, Тен'го повернувся додому через півгодини після того, як Усікава заснув. Він почистив зуби, повісив на плічка пропахлий димом піджак і, переодягнувшись у піжаму, ліг спати. Спав до другої години ночі, коли задзвонив телефон і прийшла звістка про батькову смерть.

Усікава прокинувся після восьмої ранку, в понеділок, коли Тен'го, щоб надолжити перерваний сон, уже спав у вагоні експреса, що прямував до Татеями. А в той час Усікава, сидячи перед фотоапаратом, чекав, коли Тен'го вирушить з дому до підготовчої школи. Та, природно, Тен'го не з'являвся. Тож, коли годинник показував першу годину дня, Усікава махнув на все рукою. З найближчого телефону-автомата подзвонив до підготовчої школи й поцікавився, чи лекції Кавани-сенсея відбудуться згідно з розкладом.

— Лекцій Кавани-сенсея сьогодні не буде. Через те, що вчора ввечері з його рідними раптом сталося нещастя, — відповів жіночий голос. Усікава подякував і поклав слухавку.

Нещастя з рідними? Очевидно, йшлося про його батька, що працював збирачем абонентної плати "NHK". Того, що перебував десь далеко в оздоровниці. Для догляду за ним протягом певного часу Тен'го їздив туди й щойно два дні тому повернувся. Той батько помер. Якщо так, то Тен'го знову покинув Токіо. "Можливо, поїхав тоді, коли я ще спав. І чого це я так довго й міцно спав?" — подумав Усікава.

"У всякому разі, Тен'го залишився сам-один на цім світі, — міркував Усікава. — Зроду був самотнім, а тепер ще більше. Сам-один як палець. Йому ще не сповнилося і двох років, як його матір на мінеральних водах у префектурі Наґано задушив якийсь чоловік. Убивцю так і не спіймали. Вона покинула свого чоловіка й, забравши із собою

маленького Тенґо, втекла з цим молодиком. Раптом кудись зникла. Чому молодик убив її — невідомо. Ба навіть неясно, чи справді вбив. У номері готелю знайшли жінку, задушену вночі паском від піжами, а молодика, що був з нею, не стало. Як не крути, а підозра впала на нього. Та на цьому все й скінчилося. Діставши повідомлення про трагедію, батько приїхав з Ітікаві й забрав залишеного малого сина до себе. Можливо, я мав розповісти про це Тенґо. Ясна річ, він мав знати цю правду. Але він сказав, що не хоче чути нічого про свою матір з уст такої, як я, людини. Тому я й не розповів. На жаль. Та це його проблема, а не моя".

"Так чи інакше, незалежно від того, чи є Тенґо, чи його нема, таки доведеться стежити за будинком, — нагадував собі Усікава. — Учора ввечері я бачив загадкову жінку, схожу на Аоаме. Але я не впевнений, що це саме вона. Що така ймовірність дуже велика, підказує мені моя сплюснута голова. Вона не дуже гарна, але володіє гострою інтуїцією найновітнішого радара. Тож якщо ця жінка — Аоаме, то незабаром, напевне, знову навідається до Тенґо. Про смерть його батька вона ще не знає. Так припускав Усікава. Мабуть, уночі Тенґо отримав цю звістку і рано-вранці поїхав. Очевидно, вони не могли зв'язатися по телефону. Якщо так, то вона неодмінно ще раз прийде сюди. Має якусь важливу справу, заради якої мусить прийти навіть у супереч загрози. Тому цього разу будь-що треба прослідкувати за нею. І заздалегідь ретельно підготуватися.

Якщо так зробити, то, може, вдасться до певної міри розгадати таємницю існування двох Місяців у цьому світі. Усікаві хотілося знати його загадкову суть. Та ні, це — лише побічна справа. Моє завдання полягає насамперед у тому, щоб встановити місце перебування Аоаме. І як подарунок з гарною наліпкою передати її тим двом зловісним типам. А до того часу, незалежно від того, є один чи два Місяці, мені треба бути реалістом. Бо, що й казати, це — моя сильна сторона".

Усікава зайшов у пристанційну фотомайстерню й передав для проявлення п'ять плівок з тридцятьма шістьма кадрами. А отримавши готові фотографії, зайшов у найближчий сімейний ресторан і, смакуючи курчатиною, приправленою кері, переглядав їх за датою. Майже на всіх фотографіях були обличчя знайомих мешканців. Він з деякою цікавістю розглядав тільки три з них: Фукаері, Тенґо й загадкової жінки, що вчора ввечері вийшла з будинку.

Очі Фукаері його напружили. І з фотографії дівчина дивилася йому прямо в обличчя. Безсумнівно, вона знала, що Усікава стежить за нею звідти. І, можливо, знімає прихованим фотоапаратом. Про це повідомляла пара її прозорих очей. Вона бачила все наскрізь і зовсім не схвалювала його вчинку. Її прямий погляд безжалісно пронизував його серце. Його поведінка не мала виправдання. Та водночас вона не осуджувала й не зневажала Усікаву. У певному розумінні її чарівні очі прощали йому. "Ні, не прощали", — передумав Усікава. Її очі, здавалось, скоріше жаліли його. Дізнавшись, що його вчинок нищий, вона поставилася до нього з жалем.

Так тривало одну мить. Того ранку Фукаері спочатку глянула поверх електричних стовпів, потім, хутко повернувши голову, перевела погляд на вікно, за яким ховався

Усікава, і, заглянувши в об'єктив закамуфльованого фотоапарата, через видошукач уп'ялася в очі Усікави. А тоді пішла. Спочатку час зупинився, а потім знову рушив. Щонайбільше минуло три хвилини. За такий короткий час вона обдивилася всі закутки його душі, розгледіла в ній її бруд і нищість, мовчки пожаліла й зникла.

Від її погляду Усікава відчув між ребрами гострий біль, ніби від великої голки, якою лагодять рисову мату. Він здавався собі страшенно зіпсованим й огидним. "Та цьому нічим уже не зарадити, — подумав Усікава. — Бо я справді страшенно зіпсований і огидний". А крім того, природний і чистий жаль в очах Фукаері ще глибше засмучував його душу. Краще було б, якби звинувачував, зневажав, проклинав й осуджував. Краще, щоб бив по голові бейсбольною биткою. Тоді можна було б перетерпіти. А так...

Порівняно з нею Тен'го був набагато приємнішою особою. На фотографії він стояв біля входу й також дивився в бік Усікави. Як і Фукаері, уважно подивився навколо. Але в його очах нічого не відображалось. Його чисті, необізнані очі не могли помітити ні фотоапарата, захованого за шторами, ні Усікаву за ним.

Після того Усікава зосередився на фотографії загадкової жінки. Їх було три. Бейсбольна кепка, окуляри з чорною оправою, шарф навколо шиї, до самого носа. Риси обличчя незрозумілі. На всіх фотографіях при слабкому освітленні бейсбольна кепка кидала тінь на обличчя. Однак ця жінка точно збігалася з образом Аоаме, який досі створив собі Усікава в голові. Він узяв усі три фотографії в руки й по черзі розглядав їх, наче козирі. І що довше дивився, то більше переконувався, що це не хто інший, як Аоаме.

Усікава покликав офіціантку й запитав, що у них сьогодні на десерт. Офіціантка відповіла, що персиковий пиріг. Усікава попросив принести його й кави.

"Якби це була не Аоаме, — міркував Усікава, очікуючи пирога, — то я ніколи в житті не матиму нагоди зустрітися з жінкою на прізвище Аоаме".

Персиковий пиріг виявився набагато краще спеченим, ніж сподівався Усікава. Із соковитим персиком під хрусткою шкіркою. Звісно, персик був з бляшанки, але як десерт сімейного ресторану цілком годився. Усікава з'їв пиріг до останньої крихти, випив каву й досить задоволений вийшов надвір. Зайшов у супермаркет, накупив продуктів на три дні й, повернувшись в орендовану квартиру, сів перед фотоапаратом.

Спостерігаючи за дверима будинку, обіперся на стіну й під променями сонця кілька разів дрімав. Але це його не турбувало. Бо коли спав, напевне, не пропустив нічого суттєвого. Тен'го поїхав з Токіо на батьків похорон, а Фу-каері, мабуть, сюди вже не вернеться. Вона знає, що Усікава стежить. Мала ймовірність і того, що загадкова жінка навідається сюди завидна. Вона обережна. Починає діяти, коли стемніє.

Однак і коли посутеніло, загадкова жінка не з'являлася. Ті самі, як завжди, мешканці виходили пополудні купувати продукти, увечері прогулювалися або поверталися додому більш утомленими, ніж коли йшли на роботу. Усікава лише поглядом супроводжував їхній рух. Затвором фотоапарата не клацав. Знімати їх більше не мав потреби. Зараз його інтерес зосередився на трьох особах. Усі інші були тільки безіменними перехожими. Знічев'я він звертався до них, називаючи навмання

вибраними іменами.

— Мао-сан (своєю зачіскою цей чоловік скидався на Мао Цзедуна), дякую за вашу роботу!

— Нагамімі-сан, сьогодні був гарний день для прогулянки, правда?

— Аґонасі —сан, знову йдете купувати продукти? Що будете їсти сьогодні ввечері?

Усікава стежив за дверима будинку до одинадцятої вечора. Потім широко позіхнув і вирішив закінчити сьогоднішню роботу. Випив пляшку зеленого чаю, схрумав кілька крекерів і скупив одну сигарету. Коли над умивальником чистив зуби, подивився на висунутого язика, якого давно не розглядав. Його густо вкривало щось схоже на мох. Як справжній мох, воно відсвічувало легким зеленим забарвленням. Він ретельно оглянув цей мох під світлом. Щось зловісне. Воно цупко обліпило весь язик і ніяк не збиралося відпадати. "Якщо так піде далі, то я, можливо, стану моховою людиною, — подумав Усікава. — Починаючи від язика, шкіра на тілі обросте зеленим мохом. Як панцир черепахи, що тихо живе в болотистій місцевості". Від самої думки про це його настрій зіпсувався.

Усікава безголосо зітхнув, перестав думати про свій язик і погасив світло у вбиральні. У темряві неквапливо роздягнувся і заліз у спальний мішок. Затягнув доверху блискавку й згорнувся, мов комаха.

Коли він прокинувся, навколо було темно. Повернув голову, щоб подивитися на годинник, але його не було на своєму місці. На мить Усікава розгубився. Перед сном він обов'язково перевіряв, де стоїть годинник, щоб у п'яті відразу дізнатися, котра година. Такою була його багаторічна звичка. Чому ж тоді годинника немає? Крізь щілину у шторах сіялося знадвору слабе світло, але воно падало тільки в один куток кімнати. Решту огортала нічна темрява.

Усікава відчув, як дедалі швидше забилося його серце. Ніздрі розширилися, а дихання стало бурхливішим. Як у мить пробудження від жвавого сновидіння, що мало бути захопливим.

Однак сну він не бачив. Щось відбувалося насправді. Над ним, біля голови, хтось стояв. Усікава відчував його присутність. У темряві зринала чорна тінь і поглядала зверху на обличчя Усікави. Спочатку його м'язи завмерли. Через частку секунди Усікава прийшов до тями й машинально спробував спустити вниз блискавку спального мішка.

Не гаючи часу, незнайомець обхопив рукою шию Усікави. Так, що той навіть не мав часу закричати. Усікава відчув на своїй шиї м'язи сильного й тренованого чоловіка. Його руки немилосердно, як лещата, стискали шию Усікави. Чоловік не сказав ані слова. Навіть не було чути, як він дихає. Усікава звивався, пручався у спальному мішку. Руками роздирав його нейлонову внутрішню сторону, бився обома ногами. Пробував кричати. Але дарма. Зайнявши зручну позицію на маті, незнайомець не ворухився, а тільки поступово додавав сили своїм м'язам на руках. Діяв успішно. Щораз більше стискав горло Усікави — так, що той ледве дихав.

У голові Усікави, що опинився в такому відчайдушному стані, майнуло запитання:

"Як цей чоловік заліз у квартиру?". Адже двері були на замку. Зсередини висів ланцюжок. І вікно надійно замикалося. "То як же він зміг проникнути в кімнату? Якби вовтузився з ключем, то було б чути, і я, безперечно, прокинувся б".

"Він — професіонал, — подумав Усікава. — Якщо буде потреба, без жодного вагання зможе відібрати в людини життя. Досвідчений у таких справах. Може, його послали із "Сакіґаке"? Врешті-решт вони вирішили розправитися зі мною? Вважали, що я вже їм не потрібний, а тільки заважаю? Якщо це так, то вони помилилися. Бо ще один крок — й Аоаме була б в їхніх руках". Усікава намагався докричатися до незнайомця. Мовляв, спочатку послухай мене. Але голосу не було чути. У горлі не було повітря, щоб ворухити голосовими зв'язками, та й язик застряв там, немов камінь.

Дихальне горло було тепер повністю перекритим. Повітря не надходило до легень. Вони відчайдушно прагли свіжого кисню, але його ніде не було. Усікаві здавалося, ніби тіло відділилося від свідомості. Тіло корчилося в спальному мішку, а свідомість занурювалася у густе й важке повітря. Руки й ноги раптово заніміли. "Чому? — запитав Усікава з ослабленою свідомістю. — Чому я повинен умирати в такому жалюгідному стані?" Ясна річ, відповіді не було. Згодом зі стелі спустилася безкрайня темрява й огорнула все навколо.

Усікава прийшов до тями, коли вже не лежав у спальному мішку. Руки й ноги задубіли. Він відчував, що в нього на очах пов'язка, а під щокою мата. Горло вже ніщо не душило. Легені, стискаючись з шумом, як ковальський міх, поглинали свіже повітря. Холодне, зимове. Отримавши кисень, відновився кровообіг, а серце з усієї сили розсилало цю червону рідину до останніх кінців нервової системи. Усікава іноді кашляв, але головну увагу приділяв диханню. А тим часом поволі оживали руки й ноги. У глибині вух було чути, як калатає серце. "Я ще живу", — подумав Усікава в темряві.

Він лежав долілиць на підлозі із руками, зв'язаними на спині м'якою тканиною. Так само зв'язаними були щиколотки ніг. Не дуже сильно, але досвідченим способом. Усікава міг тільки перекочуватися. Він дивувався, чому ще живе й дихає. Це ще не була смерть. Щось наближене до неї, але не смерть. По обидва боки горла залишилися два клубки болю. Сеча, що витекла з нього, почала холонути. Але Усікава зовсім не відчував неприємності. Навпаки. Бо біль і холод свідчили, що він ще живий.

— Так просто ти не помреш, — сказав чоловічий голос, ніби прочитавши настрій Усікави.

Розділ 23

(про Аоаме)

Безсумнівно, там було світло

Після півночі неділя перейшла в понеділок, але сон не приходив.

Аоаме вилізла з ванни, накинула на себе піжаму і, забравшись у ліжко, загасила світло. Хоча вона допізна була на ногах, нічого не могла робити. Вирішення проблеми, не гаючи часу, передала Тамару. Хоч би там що, краще лягти спати, а завтра вранці, на свіжу голову, знову подумати. Однак жодна частина її свідомості не дрімала, а тіло безцільно вимагало діяльності. Очевидно, сон не збирався приходити.

Аоаме примирилася з таким станом — вилізла з ліжка й накинула на піжаму халат. Скип'ятила воду й, приготувавши міцного чаю, потроху сьорбала його за кухонним столом. У голові спливали якісь думки, але які, вона не могла визначити. Як дощові хмари, вони були товстими й густими. Мали форму, але їхніх обрисів вона не бачила. Очевидно, між формою та обрисами існувала невідповідність. З кухлем у руці Аоаме підійшла до вікна і крізь щілину у шторах глянула на дитячу гірку.

Ясна річ, там не було ні душі. Після першої ночі все — і гойдалка, й пісочниця, й дитяча гірка — було покинуто. Панувала надзвичайно тиха ніч. Без вітру, без жодної хмаринки. І тільки над замерзлими деревами пливли поряд два Місяці — великий і малий. Хоча їхнє положення внаслідок обертання Землі змінювалося, як і останнього разу, вони все ще перебували в полі зору Аоаме.

Стоячи так, Аоаме згадала старий будинок, куди зайшов Фукускеголовий, і табличку з прізвищем на дверях квартири номер 303. На білій табличці двома ієрогліфами було надруковане прізвище Кавана. Із загнутими ріжками та подекуди з ледь помітними вологими плямами, вона не була новою. Відтоді, як її встановили на дверях, минуло багато часу.

Тамару, напевне, з'ясує правду, чи мешканець тієї квартири Тенґо Кавана, чи зовсім інший чоловік з прізвищем Кавана. Незабаром, можливо, завтра про це повідомить. Він ні на що даремно часу не витрачає. І цього разу все стане відомим. "Можливо, невдовзі я зможу побачитися з Тенґо", — подумала Аоаме. І від такої можливості в неї перехопило подих. Так, наче навколишнє повітря раптово порідшало.

"Та, може, не все складеться так сприятливо. Навіть якщо мешканець квартири номер 303 — Тенґо Кавана, десь у тому будинку, напевне, ховається зловісний Фукускеголовий. І потай замишляє щось погане, — роздумувала далі Аоаме. — Мабуть, виробляє хитрий план, як невідступно стежити за мною і Тенґо, щоб перешкодити нашій зустрічі".

"Ні, не треба турбуватися, — нагадувала вона собі. — Тамару — надійний чоловік. І, наскільки мені відомо, більше, ніж будь-хто, обізнаний, здібний і досвідчений. Якщо отримав доручення, то, напевне, зуміє впоратися з Фукускеголовим. Бо той завдає клопоту не тільки мені, але й Тамару, і став фактором небезпеки, яку треба усунути.

Однак якщо з'ясується, що з якоїсь невідомої причини моя зустріч з Тенґо призведе до небажаних наслідків, то що тоді робити? Якщо так станеться, то він, безперечно, виключить можливість нашої зустрічі. Між мною і Тамару існує щось близьке до взаємної симпатії. Це правда. Однак у будь-якому випадку він віддає перевагу інтересам і безпеці господині садиби в Адзабу. Це його головне завдання. Він діє не лише заради Аоаме".

Від таких думок вона занепокоїлася. Вона не могла знати, на якому місці серед його пріоритетів стоїть питання про її зустріч з Тенґо. Те, що вона відкрила Тамару правду про своє ставлення до Тенґо, — можливо, її фатальна помилка. "Питання про свої стосунки з Тенґо я від початку до кінця мала вирішити власними силами, — думала Аоаме. — Але зараз назад вернутися вже не можна. Хай там що, а я відкрилася

Тамару. Тоді не могла зробити по-іншому. Фукускеголовий, напевне, чекав, коли я прийду, і в такому разі мені самій довелося б учинити самогубство. А час невблаганно спливав. Чогось очікувати й споглядати не могла. Відкрившись Тамару й віддавши йому вирішення моєї проблеми, я зробила найкращий, можливий тоді, вибір".

Аоаме перестала думати про Тен'го. Що довше думала, то щораз більше нитки думок переплутувалися між собою. Вона вирішила більше ні про що не думати. Не дивитися на Місяці. Місячне сяйво тривожило її душу. Воно змінювало рівень припливу в затоці й потрясало життя лісу. Допивши останній ковток міцного чаю, Аоаме відійшла од вікна й сполоскала кухлик в умивальнику. Хотіла ковтнути крапельку бренді, але під час вагітності вживати алкоголю не могла.

Вона сіла на диван і, запаливши поруч маленьку лампу, вирішила ще раз перечитати "Повітряну личинку". Досі вона читала її принаймні разів десять. Оповідання не довге, і вона запам'ятала навіть окремі подробиці тексту. Та все одно вирішила прочитати твір ще раз уважніше. Адже і так не може заснути. Можливо, щось у ньому раніше пропустила.

"Повітряна личинка" — це щось схоже на код. Можливо, Еріко Фукада наговорила це оповідання з певною метою — щоб передати якесь послання. Зробивши його текст технічно досконалим, Тен'го фактично переписав оповідання. Вони вдвох створили твір, який знайшов відгук у серцях багатьох читачів. За словами лідера "Сакіґаке", "вони обоє мали якості, що доповнювали одна одну. Те, чого не вистачало Тен'го-куну, мала Еріко, а те, чого бракувало їй, мав він. Вони доповнювали одне одного й, об'єднавши сили, виконували одну роботу". І якщо вірити лідеру, то "Повітряна личинка" стала бестселером, і завдяки розкриттю якоїсь таємниці карлики втратили активність, а "віщий голос" перестав промовляти. Внаслідок цього висохло джерело й перестала текти вода. Таким великим був вплив цієї книжки. Аоаме зосередила увагу на кожному її рядку.

Коли стрілки настінного годинника показали другу тридцять, Аоаме вже прочитала дві третини книжки. На цьому місці вона згорнула її і спробувала виразити свої сильні враження словами. До неї дійшло якщо не одкровення, то принаймні послання, близьке до твердої впевненості.

Я потрапила сюди не випадково.

Так сповіщало це послання.

Я мала тут опинитися.

Досі вона вважала, що потрапила у 1Q84 рік з чужої волі. "Згідно з якимось наміром залізничну стрілку перевели, внаслідок чого поїзд, в якому я їхала, звернув з головної колії на бокову і в'їхав у цей дивний новий світ, — міркувала Аоаме. — Я незчулась, як опинилася тут. У світі з двома Місяцями на небі й карликами. У світі, куди є вхід, але звідки немає виходу.

Так пояснював мені лідер перед смертю. "Поїзд" — це оповідання, до якого доклав рук Тен'го, а я — незамінна його складова частина. Ось чому я зараз тут. У цілком пасивній формі. Так би мовити, у незрозумілій другорядній ролі розгублено блукаю

серед густого туману".

"Та це ще не все, — подумала Аоаме. — Це ще не все.

Я потрапила сюди не просто з чужої волі, без власного бажання. Звичайно, щось із чужої волі в цьому є. Та водночас я сама вибрала це місце.

Я перебуваю тут із власної волі".

У цьому вона не сумнівалася.

"І причина, чому я тут, зрозуміла. Вона тільки одна. Бажання зустрітись і з'єднатися з Тенґо, — міркувала Аоаме. — Це — єдина причина мого перебування в цьому світі. Та ні, навпаки — це єдина причина того, що цей світ у мені існує. А можливо, ідеться про взаємне відображення у двох дзеркалах, поставлених одне напроти одного. Я — частина цього світу, а сам світ — частина мене самої".

Ясна річ, Аоаме не могла знати, твір з яким сюжетом тепер писав Тенґо. Можливо, в тому світі два Місяці на небі. Може, в ньому з'являються і зникають карлики. Щонайбільше вона могла так припускати. Але розуміла, що цей твір одночасно його та "У.

Вона це зрозуміла, коли повторно прочитала сцену, в якій дівчина, головний персонаж оповідання, разом з карликами щоначі в погребі сплітала повітряну личинку. Слідкуючи очима за докладним і яскравим описом, Аоаме відчувала щось тепле внизу живота. Відчувала чарівне, незглибиме тепло. Його джерело було маленьким, але з вагомим осердям. Вона легко здогадувалася, що це за джерело й що означає виділення тепла. Це — її маленьке створіння. Воно виділяє тепло, реагуючи на картину того, як дівчина, головний персонаж оповідання, разом з карликами створює повітряну личинку.

Аоаме поклала книжку на стіл, відстебнула ґудзик піжами й приклала долоню до живота. Долоня відчула тепло. Здавалось, ніби там навіть ледь-ледь видніє рожеве світло. Аоаме погасила лампу й, напруживши в темряві зір, не відривала погляду від живота під долонею. Від майже непомітного випромінювання. Але, безсумнівно, там було світло. "Я — не самотня, — подумала Аоаме. — Ми зможемо зійтись до купи. Завдяки одночасному входженню в той самий художній твір.

І якщо цей твір не лише Тенґо, але водночас і мій, то я також зможу долучитися до написання його сюжету, — міркувала вона. — Напевне, зможу щось до нього додати або щось у ньому змінити. І найголовніше — зможу з власної волі визначити його закінчення. Хіба ні?"

Аоаме думала над такою можливістю.

Та як вона зможе це зробити?

Аоаме ще не знала як. Але була певна, що така можливість є. Поки що це лише теорія, якій бракує конкретики. Міцно стуливши губи, в повній темряві вона думала. Про надзвичайно важливе.

"Ми обоє — спільна команда. У новому творі я і Тенґо — така сама здібна команда, як Тенґо та Еріко Фукада при написанні "Повітряної личинки". Наша спільна воля або її підводна течія започатковує цей складний твір і просуває його вперед. Можливо, цієї

роботи на поверхні не видно. А тому, навіть не побачившись, ми зможемо з'єднатися в одне ціле. З одного боку, ми пишемо художній твір, а з другого — твір рухає нами. Хіба це не так?

Проте залишається одне запитання. Дуже важливе.

Власне, що означає це маленьке створіння у творі, який ми пишемо? Яку роль воно виконує?

Це маленьке створіння сильно реагує на сцену, в якій карлики з дівчиною, головним персонажем оповідання, створюють повітряну личинку. В моєму лоні воно виділяє незначне, але відчутне на дотик тепло й випромінює тьмяне рожеве світло. Як повітряна личинка. Невже моє лоно виконує роль "повітряної личинки"? Невже я — мадза, а це маленьке створіння — моя доота? Невже до того, що я завагітніла без статевого акту, причетні карлики? Невже вони якимось спритним способом використали моє лоно як "повітряну личинку"? Може, вони скористалися мною, щоб створити для себе нову дооту?

Е ні, цього не може бути, — твердо заявила вона. — Це неможливо.

Як казав лідер, тепер карлики втратили свою активність. Унаслідок широкого розповсюдження "Повітряної личинки" вони наткнулися на перешкоду у своїх діях. Моя вагітність, напевне, була для них непомітною, недоступною для їхнього втручання. Тоді, власне, хто або яка сила зробили її можливою?"

Аоаме цього не знала.

Вона не сумнівалася лише в одному: що це маленьке створіння — безцінне життя, плід Тенґо та її. Аоаме ще раз приклала руку до низу живота. Ніжно натиснула на тьмяне рожеве світло, що ніби облямовувало його. І довго поширювала по всьому тілу тепло, яке відчувала під долонею. "Хоч би там що, я мушу оборонити це маленьке створіння, — вирішила вона в нічній темряві. — Не дозволю нікому викрасти його. Завдати йому шкоди. Ми захистимо й виростимо його".

Аоаме повернулася у спальню й, скинувши халат, залізла в ліжку. Лягла горілиць і, приклавши руку до низу живота, знову відчула під долонею тепло. Її тривога вже зникла. Вагання не було. "Я мушу бути ще сильнішою, — подумала вона. — Душею і тілом водночас". Невдовзі тихо, немов клубок диму, до неї прийшов сон й огорнув її з усіх боків. На небі все ще пливли два Місяці.

Розділ 24

(про Тенґо)

Покинути "Котяче місто"

Батькові останки, в акуратно випрасуваній уніформі збирача абонентної плати "ННК", поклали в простеньку, можливо, навіть найдешевшу, домовину. Справді непривабливу, ніби перероблену з коробки з-під бісквітів. Небіжчик був невисокого зросту, але вздовж домовини майже не залишалося вільного місця. Зроблена з фанери, вона була без жодного оздоблення. "Ви не заперечуєте проти такої домовини?" — несміливо запитав розпорядник фірми ритуальних послуг. Тенґо відповів, що не заперечує. Цю домовину в каталозі вибрав й оплатив сам батько. Якщо покійник не мав

щодо неї заперечення, то й Тенґо не заперечував.

Батько, який лежав у скромній домовині в уніформі збирача абонентної плати "NHK", не скидався на мертвого. Здавалось, ніби просто трохи перепочиває під час робочої перерви. І от зараз прокинеться, надіне на голову шапку й піде збирати решту абонентної плати. Емблема "NHK", пришита на уніформі, наче була частиною його шкіри. Він прийшов у цей світ в уніформі і в ній згорить у крематорії. Дивлячись на нього зараз, Тенґо не міг пригадати на батькові ніякого іншого одягу, крім цього. Він згорить у вогні, як воїни в панцирі, що виступають у музичній драмі Вагнера.

У вівторок уранці на очах у Тенґо й Кумі Адаті домовину закрили віком, яке прибили цвяхами. Після того поклали на катафалк — надзвичайно практичний фургон фірми "Тойота", яким перевозили останки батька з оздоровниці до фірми ритуальних послуг. Тільки тепер ліжка на коліщатках змінилося домовиною. Напевне, це був найдешевший катафалк. Зовсім без нічого величавого. Не лунала й музика з опери "Сутінки богів". Однак Тенґо не знаходив причин для заперечення стосовно форми катафалку. Здається, і Кумі Адаті цим не переймалася. Це був лише транспортний засіб. Найголовніше, що людина зникла з цього світу, а люди, яких вона залишала, мали закарбувати собі цей факт у душі. Тенґо і медсестра сіли в таксі й поїхали вслід за катафалком.

Крематорій розміщувався неглибоко в горах, осторонь від дороги вздовж морського узбережжя. Порівняно нова будівля, позбавлена найменшої індивідуальності, вона скидалася не на крематорій, а на якийсь завод або державну установу. І тільки гарний, старанно доглянутий двір і високий димар, що врочисто здіймався в небо, давали зрозуміти, що в неї особливе призначення. Цього дня, видно, крематорій не був переповнений, а тому домовину піднесли до високотемпературної печі, не гаючи часу. Коли домовина поволі зникла в печі, зачинилися дверцята, схожі на люк підводного човна. Немолодий службовець у рукавицях вклонився Тенґо й натиснув кнопку запалювання. Кумі Адаті склала долони перед замкнутими дверцятами печі. Наслідуючи її, Тенґо зробив так само.

Майже годину, поки закінчилася кремація, Тенґо й Кумі Адаті провели в кімнаті відпочинку. Медсестра купила в торговельному автоматі дві банки теплої кави, яку вони мовчки випили. Сиділи поруч на лавці, перед якою відкривалося велике вікно. За вікном простягався двір, устелений зів'ялою травою, з безлистими деревами. На гілці видніли дві чорні пташки невідомої назви. Невеличкі, але з довгими хвостами, вони пронизливо кричали. І тоді задирали свої хвости. Над деревами висіло блакитне, без жодної хмаринки, зимове небо. Поверх короткої чорної сукні на Кумі Адаті було кремове пальто з вовняної байки. Тенґо одягнув темно-сірий піджак з тканини "ялинкою" поверх чорного светра з круглим вирізом. На ногах мав темно-брунатні м'які шкіряні черевики. Це був найофіційніший одяг з тих, що він мав.

— І мого батька тут спалили, — сказала Кумі Адаті. — Усі присутні безперестанку курили. Тому здавалось, ніби під стелею висить хмара. Бо, що не кажи, майже всі його товариші були рибалками.

Тенґо уявив собі цю картину. Гурт засмаглих людей, у незвичних чорних костюмах, раз у раз пихкають сигаретами. І сумують за товаришем, померлим від раку легенів. Однак зараз у кімнаті відпочинку тільки вони двоє — Тенґо й Кумі Адаті. Навколо панувала цілковита тиша. Ніщо її не порушувало, хіба що іноді пронизливий пташиний крик. Не було чути ні музики, ні людських голосів. Сонце посилало на землю своє лагідне проміння, яке, проникаючи крізь вікно в кімнату, утворювало під їхніми ногами мовчазний сонячний кружок. Час спливав повільно, як вода при наближенні до гирла річки.

— Дякую, що ви пішли разом зі мною, — сказав Тенґо після тривалої мовчанки.

Кумі Адаті простягла руку й поклала її на його руку.

— Бо одному важко. Краще, щоб хтось був поруч. От у чому річ.

— Можливо, що так, — погодився Тенґо.

— Смерть людини, за будь-яких обставин, — страшна подія. Бо у світі утворюється ще одна яма. Нам треба ставитися до неї правильно, з повагою. Бо інакше яма не закриється.

Тенґо кивнув.

— Яму не можна залишати відкритою, — сказала Кумі Адаті. — Бо в неї може хтось упасти.

— Але іноді померла людина забирає із собою таємниці, — сказав Тенґо. — І коли яму закривають, таємниці так і залишаються таємницями.

— Я думаю, що так і треба.

— Чому?

— Якщо померла людина їх забрала, то це означає, що їх не можна було залишати.

— Чому не можна було залишати?

Кумі Адаті відпустила руку Тенґо й глянула йому прямо в очі.

— Напевне, в них було щось таке, що точно зрозуміти могла тільки померла людина. Чого вона не зуміла б пояснити словами протягом тривалого часу. Вона мусила тримати їх тільки при собі. Як дорогоцінні особисті речі.

Тенґо мовчки дивився на сонячний кружок під ногами на підлозі з лінолеуму, що тьмяно відсвічував. Перед кружком видніли зношені м'які шкіряні черевики Тенґо й простенькі чорні туфлі-човники Кумі Адаті. Вони були поблизу, але скидалися на картину, побачену вдалині, за кілька кілометрів звідси.

— А у вас, Тенґо-кун, є щось таке, чого ви не можете комусь пояснити, чи ні?

— Можливо, є, — відповів Тенґо.

Медсестра мовчки схрестила свої стрункі ноги в чорних панчохах.

— Ти казала, що раніше помирала, правда? — спитав Тенґо.

— Так, одного разу померла. Самотньої ночі, коли падав холодний дощ.

— І ти пам'ятаєш, як це сталося?

— Ага, пам'ятаю. Бо часто бачу це уві сні. В цілком реалістичному, завжди однаковому. Не сумніваюся, що так було насправді.

— Може, це реінкарнація?

— Реінкарнація?

— Ну, перевтілення. Переселення душі.

Кумі Адаті над цим задумалася.

— Невже? Можливо, що так. А може, ні.

— І тебе після смерті так само спалили?

Вона захитала головою.

— Я цього не пам'ятаю. Бо це сталося після смерті. Я тільки пригадую, що вмерла. Хтось мене душив за горло. Незнайомий чоловік, якого я ніколи не бачила.

— Його обличчя пам'ятаєш?

— Звичайно. Я ж бачила його не один раз у сні. Якби зустріла на вулиці, відразу впізнала б.

— Якби справді зустріла на вулиці, то що робила б?

Кумі Адаті потерла ніс пучкою пальця. Ніби перевіряла, чи ніс ще на своєму місці.

— Я сама про це не один раз думала. Що робила б, якби справді зустріла на вулиці? Можливо, втекла б. Або, може, крадькома стежила б за ним. Наперед годі сказати.

— Навіщо стежила б?

— Не знаю. Може, той чоловік володіє якоюсь важливою таємницею про мене. Якби пощастило, може, відкрила б її.

— Яку таємницю?

— Наприклад, чого я тут.

— Але ж той чоловік одного разу начебто вбив тебе.

— Можливо. — Медсестра злегка стулила губи. — В цьому є небезпека. Звісно, я це добре розумію. Мабуть, найкраще — це кудись тікати. Однак імовірна таємниця так мене вабить, що не можу дати собі ради. Так само кіт, якщо бачить темний вхід, не може туди не заглянути.

Коли скінчилася кремація, разом з Кумі Адаті Тенґо забрав батькові кістки й поклав у маленьку урну. Тримав урну в руках, він не знав, що з нею робити. Залишити де-небудь не годилося. Розгублений Тенґо, все ще з урною, разом з медсестрою їхав на таксі до станції.

— Решту дрібних справ я сама як слід залагоджу, — сказала Кумі Адаті в таксі. Потім, трохи подумавши, додала: — Якщо ви не проти, поставлю урну в склеп.

Почувши ці слова, Тенґо здивувався.

— А ви зможете це зробити?

— Чому ж ні? Зможу, — відповіла медсестра. — Бо трапляються навіть випадки, коли на похорон ніхто з рідні не приїжджає.

— Ти мені дуже допомогла б, якби так зробила, — сказав Тенґо. І трохи відчув докори сумління, але, правду кажучи, полегшено зітхнув, коли передав урну медсестрі. "Я більше не побачу цих кісток, — подумав він тоді. — Залишиться тільки пам'ять. Але й вона колись розвіється, як порох".

— Я тутешня, а тому майже з усім можу дати собі раду. Тож вам, Тенґо-кун, краще негайно повертатися до Токіо. Звісно, ми вас любимо, але вам не варто залишатися тут

надовго.

"Покинути "Котяче місто"", — подумав він.

— Щиро дякую за все, — сказав Тенґо.

— Тенґо-кун, можна висловити вам одне застереження? Хоча насправді це не застереження.

— Звичайно, можна.

— Можливо, ваш батько пішов на той світ з якоюсь таємницею. І через це ви здаєтеся трохи розгубленим. Я розумію ваш настрій. Але, Тенґо-кун, вам не варто заглядати у темний вхід. Нехай цим займаються коти. Нікуди не доберетеся, навіть якщо будете це робити. Краще думайте про майбутнє.

— Треба закрити яму? — спитав Тенґо.

— Саме це я хотіла сказати, — відповіла Кумі Адаті. — Так каже й сова. Ви її пам'ятаєте?

— Звичайно.

Сова — бог-охоронець лісів, мудра істота, а тому наділяє нас нічним розумом.

— Сова ще кричить у тому лісі?

— Вона нікуди не йде звідти, — відповіла медсестра. — Вона постійно там.

Кумі Адаті стежила за тим, як Тенґо сідав в електричку, що прямувала до Татейми. Так, наче мусила на власні очі переконатися, що він на ній від'їжджає з цього містечка. Рукою махала на пероні доти, доки не зникла його постать.

Додому, в кварталі Коендзі, Тенґо повернувся у вівторок, о сьомій пополудні. Увімкнув світло й, сівши на стілець перед обіднім столом, оглянувся навколо. Кімната нітрохи не змінилася відтоді, як учора вранці він її залишив. Штори щільно заслоняли вікно, на столі лежала купа надрукованих аркушів його рукопису. У склянці стирчало шість акуратно заструганих олівців. В умивальнику лежав помитий посуд. Годинник мовчки відраховував час, а настінний календар показував, що рік наближається до свого останнього місяця. У кімнаті, як ніколи, панувала тиша. Навіть трохи надмірна. А може, так лише здавалося. Можливо, тому, що зовсім недавно він був свідком смерті людини. І яма у світі ще не закрилася.

Випивши склянку води, він став під гарячий душ. Старанно помив голову, прочистив вуха й обрізав нігті. Одягнув нові труси й сорочку, які добув з шухляди. Треба позбутися різних запахів "Котячого міста". "Звісно, ми вас любимо, але вам не варто залишатися тут надовго", — сказала Кумі Адаті.

Їсти він не хотів. Працювати не мав охоти, розгортати книжку не кортіло. Слухати музику не збирався. Фізично втомився, але його нервова система перебувала у навидовижу збудженому стані. А тому лягти й заснути не міг. У тиші, що його огортала, було щось штучне.

"Ох, як не вистачає тут Фукаері! — подумав Тенґо. — З її дурницями, беззмістовними речами. З її одноманітною, без запитальної інтонації, мовою". Він давно хотів почути, як вона говорить. Але знав, що вона більше сюди не повернеться. А чому — не міг пояснити. Вона сюди вже не прийде. Мабуть.

Він хотів поговорити з ким-небудь. З будь-ким. Якби мав змогу, із заміжньою подругою. Однак не мав з нею жодного зв'язку. Не знав адреси й телефонного номера, а крім того, йому повідомили, що вона пропала.

Тенґо спробував набрати робочий телефонний номер Комацу — номер прямого зв'язку з телефонним апаратом на його столі. Однак слухавки ніхто не брав. Навіть після п'ятнадцяти дзвінків.

"Кому ще можна зателефонувати?" — подумав Тенґо. Але підходящого співрозмовника не пригадав. Вирішив подзвонити Кумі Адаті, але передумав, бо не знав її телефонного номера.

Після того він подумав про темну яму, яка відкрилася десь у світі. Не велика, але глибока. Якщо заглянути в неї й голосно крикнути, то, можливо, ще вдасться поговорити з батьком? Може, мертвий скаже правду?

"Нікуди не доберетеся, навіть якщо будете це робити, — сказала Кумі Адаті. — Краще думайте про майбутнє".

"Та річ не в цьому, — подумав Тенґо. — Не лише в цьому. Можливо, я нікуди не добрався б, навіть якби знав правду. Однак мені треба знати причину, чому не добрався б. Бо якби знав, то, можливо, кудись дійшов би".

"Вам усе одно, чи ви мій батько, чи ні, — звертався він до темної ями. — Вам байдуже. Ви померли, взявши із собою частину мене, а я залишився жити з частиною вас. Цей факт уже не зміниться, незалежно від того, чи між нами є кровна спорідненість, чи нема. Час минув і світ просунувся вперед".

Тенґо здалося, ніби за вікном прокричала сова. Та, звісно, це йому тільки причулося.

Розділ 25

(про Усікаву)

"Холодний чи не холодний, Бог тут є"

— Так просто ти не помреш, — сказав чоловічий голос ззаду, немов прочитавши настрій Усікави. — Лише на короткий час втратив свідомість. Ще трохи — і ти погано скінчив би.

Голос був незнайомий — невиразний і нейтральний. Не високий і не низький. Не дуже твердий і не дуже м'який. Як той, що сповіщає про відправлення чи прибуття літака або ж про становище на фондовому ринку.

"Який сьогодні день? — силувався згадати Усікава. — Напевне, ніч з неділі на понеділок. Е ні, можливо, вже вівторок".

— Усікава-сан, — сказав незнайомиць. — Можна так до вас звертатися?

Усікава мовчав секунд двадцять. Після того без ніякого попередження чоловік завдав йому в ліву нирку короткого удару. Безшумного, але страшно сильного, ззаду. Гострий біль пронизав усе його тіло. Всі органи скорчилися, і він не міг нормально дихати, поки біль трохи не ослаб. А потім сухо захекав.

— Я ввічливо запитав. Хочу почути відповідь. Якщо не можете говорити, кивніть або захитайте головою. Цього буде досить. Того вимагає етикет, — сказав чоловік. —

Можна так до вас звертатися?

Усікава кілька разів кивнув.

— Усікава-сан, ваше прізвище легко запам'ятати. Я перевірів гаманець, що був у ваших штанах. Знайшов права водія і візитну картку. "Штатний директор Нового Японського товариства сприяння розвитку науки й мистецтва". Чудовий титул, правда, Усікава-сан? Однак, власне, що робить у такому місці, користуючись прихованим фотоапаратом, цей штатний директор?

Усікава мовчав. Усе ще не повернув собі мови.

— Краще відповідайте, — сказав чоловік. — Я вам раджу. Бо як пошкоджу нирку, то на все життя не позбудетеся болю.

— Стежив за людиною, що тут мешкає, — нарешті відповів Усікава нерівним, уривчастим голосом, що здавався йому, із зав'язаними очима, чужим.

— За Тенґо Каваною?

Усікава кивнув.

— За Тенґо Каваною, що виконав роль автора-невидимки під час написання "Повітряної личинки", чи не так?

Усікава знову кивнув, а потім відкашлявся. "Цей незнайомець про це знає", — подумав він.

— На чиє замовлення? — спитав чоловік.

— "Сакіґаке".

— Усікава-сан, я так і думав, — сказав чоловік. — Але чому зараз секта мала б стежити за поведінкою Тенґо Кавани? Для них він — не така важлива фігура.

Усікаві не давала спокою думка: "Що це за чоловік і до чого він докопався?" Хто — невідомо, але принаймні його не послала секта. Та все одно Усікава не знав, тішитися цим чи навпаки — ні.

— Я ж вас питаю! — сказав незнайомець. І пальцем сильно натиснув на ліву нирку.

— Він пов'язаний з однією жінкою, — майже простогнав Усікава.

— Як її прізвище?

— Аомаме.

— І чого ви її переслідуєте? — спитав чоловік.

— Бо вона завдала шкоди лідерові секти.

— Завдала шкоди? — перепитав чоловік. — Тобто, якщо говорити простіше, вбила?

— Так, — відповів Усікава. І подумав, що перед таким співрозмовником нічого не можна приховати. Раніше чи пізніше доведеться розповісти.

— Однак про це ніхто не знає.

— Це — їхня таємниця.

— Скільки людей у секті знає про цю таємницю?

— Жменька.

— Серед них і ви?

Усікава кивнув.

— Тобто ви посідаєте в секті досить важливе становище?

— Ні, — заперечив Усікава й захитав головою. Коли повернув голову, відчув біль від удару, завданого нирці. — Я просто хлопець на побігеньках. Чисто випадково про дещо дізнався.

— Невчасно опинилися в недоречному місці. Ви це хочете сказати?

— Начебто саме так.

— До речі, Усікава-сан, ви зараз самотійно дієте?

Усікава кивнув.

— Дивно. Адже, як правило, стеження й переслідування проводять гуртом. Принаймні у складі трьох чоловік, включно, для певності, з постачальником. І ви, безсумнівно, постійно дієте організовано. Самостійні дії — річ справді неприродна. Ось чому ваша відповідь мені не подобається.

— Я не є членом секти, — сказав Усікава. Його дихання вирівнялося, а мова нарешті стала нормальною. — Секта лише найняла мене на виконання роботи. Звернулися до мене, коли зручно користуватися послугами сторонньої людини.

— Як штатного директора "Нового Японського товариства сприяння розвитку науки й мистецтва"?

— Це фіктивна організація. Вона створена головним чином для того, щоб секта могла уникати податків. Я дію як незалежний підприємець, ніяк не пов'язаний із сектою, але виконую її замовлення.

— Як найманий солдат?

— Ні, не як найманий солдат. Я лише збираю інформацію на їхнє прохання. Грубу роботу, якщо виникає потреба, беруть на себе члени секти.

— Секта веліла вам стежити за Тенґо Каваною і встановити його зв'язок з Аоаме?

— Так.

— Щось не те, — сказав чоловік. — Неправильна відповідь. Якби секта збиралася встановити цей факт, тобто зв'язок між Аоаме й Тенґо Каваною, то не доручила б вам одному проводити стеження. Для виконання такого завдання створила б команду зі своїх людей. У такому разі вдалося б уникнути помилок й ефективно використати зброю.

— Але насправді так було, як я сказав. Я лише виконував вказівки зверху. Чому мені самому доручили цю роботу, я сам не знаю. — Голос Усікави знову став нерівним й уривчастим.

"Якби секті "Сакіґаке" стало ясно, що вона все ще не має свідчень про зв'язок між Аоаме й Тенґо Каваною, то вона мене знищила б, — подумав Усікава. — Бо в такому разі все залишилося б нікому невідомим".

— Я не можу звикнути до неправильної відповіді, — холодним тоном сказав чоловік. — Усікава-сан, ви це повинні зарубати собі на носі. Бо можете дістати ще один удар у ту саму нирку. Як ударю, то й моя рука заболить, а крім того, моя мета не полягає у тому, щоб завдавати серйозної шкоди вашій нирці. Бо я не маю проти вас особистої злості. Моя мета — отримати правильну відповідь. А тому зараз я зроблю по-новому. Пошлю вас на морське дно.

"Морське дно? — подумав Усікава. — Власне, що збирається сказати цей чоловік?"

Чоловік начебто вийняв щось з кишені. Почувся шурхіт якоїсь плівки — і голова Усікави опинилася у пакеті з цупкого вінілу, в якому зберігають заморожені харчові продукти. Потім його шию обхопило велике гумове кільце. "Цей чоловік має намір мене задушити", — збагнув Усікава. Коли спробував дихати, рот заповнився вініловою плівкою. Перекрило ніздрі. Обидві легені відчайдушно вимагали свіжого повітря. Але його ніде не було. Вінілова плівка міцно прилипла до обличчя, буквально перетворивши його на смертну маску. Невдовзі всі м'язи почали конвульсивно здригатися. Усікава силкувався зірвати пакет з голови, але, звісно, руки не слухалися — були зав'язані за спиною. Мозок у голові роздувався, немов повітряна куля, і мало не розривався. Усікава хотів закричати. Будь-що потребував свіжого повітря. Та, звісно, незважаючи на всі зусилля, голосу не подавав. Язик розбухнув у роті. Свідомість полишала голову.

Невдовзі з шиї зняли гумове кільце, а з голови зірвали вініловий пакет. Усікава щосили ковтнув повітря. А тоді, як звір, що намагається вхопити зубами щось недосяжне, випростовуючись, шалено задихав.

— Як вам сподобалося морське дно? — спитав чоловік, очікуючи, коли Усікава вирівняє дихання. Його голос усе ще звучав безвиразно. — Досить глибоко занурилися. Напевне, побачили багато чого досі незнаного. Дорогоцінний досвід.

Усікава не міг нічого сказати. Не мав голосу.

— Усікава-сан, я вже не раз вам повторював, що мені потрібна правильна відповідь. А тому останній раз запитую: це секта вам наказала стежити за поведінкою Тен'го Кавани й встановити зв'язок між ним та Аомаме? Це дуже важлива річ. Від неї залежить людське життя. Добре подумайте й дайте мені правильну відповідь. Мене брехнею не проведете!

— Секта цього не знає, — нарешті сказав Усікава.

— Оце правильна відповідь. Секта ще не дізналася, що між Аомаме й Тен'го Каваною є зв'язок. Ви ще не передали їм цієї інформації, чи не так?

Усікава кивнув.

— Зрозуміло. І я раніше потрапляв у таку халепу, — ніби ведучи пустопорожню світську балачку, сказав чоловік. — Людина без життєвого досвіду не зрозуміла б, як мені було тяжко. Страждання не піддається узагальненню. Кожне має свої особливості. Якщо трохи змінити знаменитий вираз Толстого, то можна сказати, що насолоди схожі одна на одну, а от кожне страждання чимось трохи відрізняється від іншого. Та назвати їх приємними не можна. Вам так не здається?

Усікава кивнув. Він усе ще задихався.

А чоловік провадив далі:

— То, може, поговоримо чесно й щиро, нічого не приховуючи? Згодні?

Усікава кивнув.

— Якщо повториться неправильна відповідь, то знову я спускатиму вас на морське дно. Цього разу трохи довше й повільніше. До крайньої межі. Ненароком може так статися, що вже не повернетесь назад. Такої неприємності вам, мабуть, не хочеться.

Правда, Усікава-сан?

Той хитнув головою.

— Схоже, що в нас є щось спільне, — сказав чоловік. — Як видно, ми — самотні вовки. Або бездомні собаки. Відверто кажучи, покидьки суспільства, що від народження не звикли до організації. Тобто від самого початку не можемо її сприйняти. Все робимо самі. Самі вирішуємо, самі діємо й самі беремо на себе відповідальність. Накази зверху отримуємо, але колег і підлеглих не маємо. Покладаємося тільки на свою голову й руки. Правда?

Усікава кивнув.

— Це — наша сильна й водночас слаба сторона. Наприклад, цього разу ви трохи перестаралися. Не доповіли секті про перебіг подій, а збиралися самі залагодити справу. Хотіли домогтися особистих заслуг якомога привабливішим способом. І втратили пильність, чи не так? — сказав чоловік.

Усікава знову кивнув.

— Була якась причина, щоб так діяти?

— Своїм промахом я причетний до смерті лідера.

— Яким чином?

— Я розслідував біографію Аоаме. Ретельно перевірів її перед тим, як вона зустрілася з лідером. І нічого підозрілого не помітив.

— Однак вона доступилася до лідера зі злим наміром і таки вбила його. А ви не виконали як слід дорученого завдання і мали колись за це відповісти. Зрештою, вас використали й викинули. Але ви забагато знали про секту. Тож щоб вижити, ви musiли піднести цим типам голову Аоаме. Ви це хочете сказати?

Усікава кивнув.

— Жаль, що ви це зробили, — сказав чоловік.

Жаль, що зробив?.. І Усікава задумався своєю сплющеною головою над цими словами. А тоді догадався:

— Це ви придумали план убивства лідера?

Чоловік на це не відповів. Але Усікава розумів, що його мовчазна відповідь не є заперечною.

— Що ви збираєтеся зі мною робити? — спитав Усікава.

— Що робити? Правду кажучи, ще не вирішив. Спокійно подумаю. Все залежить від вашої поведінки, — відповів Тамару. — Маю до вас ще кілька запитань.

Усікава кивнув.

— Я хотів би, щоб ви назвали мені телефонний номер членів "Сакіґаке", які мали б підтримувати з вами безпосередній зв'язок.

Усікава трохи завагався, але врешті-решт таки назвав цей номер. Приховувати його зараз під страхом смерті було не варто. Тамару записав його.

— Прізвище?

— Не знаю, — збрехав Усікава. Але Тамару цим особливо не переймався.

— Круті типи?

— Досить круті.

— Але не професіонали?

— Спритні. Накази зверху виконують без жодних вагань. Але не професіонали.

— Що ви дізналися про Аоаме? — спитав Тамару. — Знаєте, де вона переховується?

Усікава хитнув головою.

— Не знаю. Тому невідступно стежу тут за Тенґо Каваною. Якби знав, то давно б туди перебрався.

— Логічно, — сказав Тамару. — До речі, як ви розшукали, що між Аоаме й Тенґо Каваною є якийсь зв'язок?

— Не сидів на місці, а збирав інформацію.

— Яким способом?

— Дослідив усю біографію Аоаме. Від самого дитинства. Вона відвідувала початкову муніципальну школу в Ітікаві. І Тенґо Кавана родом з Ітікави. А тому я побував у цій школі й, як сподівався, виявив, що два роки вони вчилися в одному класі.

Тамару тихо пирхнув, мов кіт.

— Цікаво. Ви провели справді незвичайне розслідування. Напевне, витратили на нього багато часу й зусиль. Я захоплююсь вами, Усікава-сан.

Усікава мовчав. Поки що запитань до нього не було.

— Мене все-таки цікавить, — сказав Тамару, — чи зараз, крім вас, ще хтось знає про зв'язок між Аоаме й Тенґо Каваною.

— Ви знаєте.

— Я маю на увазі, чи знає хтось з вашого оточення.

Усікава кивнув.

— Серед тих, з ким я маю справу, знаю про це тільки я.

— Не брешете?

— Ні, не брешу.

— До речі, ви знаєте, що Аоаме вагітна?

— Вагітна? — перепитав Усікава. В його голосі вчувалося здивування. — Від кого?

Тамару не відповів.

— Справді не знали?

— Не знав. Правду кажу.

Якийсь час Тамару мовчки розгадував, чи реакція Усікави справжня чи ні. А тоді сказав:

— Зрозуміло. Начебто правда, що ви не знали. Повірю. До речі, ви довгий час нишпорили навколо "Садоби плакучих верб" в Адзабу. Це не помилка?

Усікава кивнув.

— Навіщо?

— Господиня цієї садоби відвідувала елітний спортивний клуб, в якому інструктором працювала Аоаме. Схоже, начебто обидві жінки встановили дружні особисті стосунки. Поряд із садобою господиня влаштувала притулок для жінок, що

стали жертвами домашнього насильства. Під дуже суворою охороною. На мій погляд, занадто суворою. Тож я, природно, припустив, що, може, в ньому переховується й Аомаме.

— І що далі?

— Однак після певних роздумів я в цьому засумнівався. Власниця садиби — багата й впливова людина. І якби вона навіть і переховувала Аомаме, то не біля себе. А якомога далі. Тому я перестав крутитися навколо садиби в Адзабу, а перемкнувся на Тенго Кавану.

Тамару знову тихо пирхнув.

— У вас сильна інтуїція і голова може логічно працювати. Ви наполегливі. А тому шкода, що погодилися на роль простого хлопчика на побігеньках. Ви давно на цій роботі?

— Раніше я працював адвокатом, — сказав Усікава.

— Зрозуміло. Напевне, успішним. Та, мабуть, повелися надто впевнено і, ненароком послизнувшись, упали. Тож тепер, прогорівши, виконуєте роль хлопчика на побігеньках за дрібні гроші в новітній релігійній секті. Мабуть, так сталося.

Усікава кивнув.

— Так.

— Нічого не вдієте, — сказав Тамару. — Таким, як ми, відщепенцям, що можуть покластися тільки на себе, нелегко триматися на поверхні життя. Навіть якщо їм начебто щастить, вони все одно обов'язково десь падають. Так побудований світ. — Суглоби його стиснутого кулака зловісно затріщали. — То ви розповідали секті про садибу в Адзабу?

— Нікому, — чесно признався Усікава. — Моя підозра щодо садиби була лише припущенням. Охорона виявилася настільки суворою, що я не дістав жодних доказів.

— От і добре, — сказав Тамару.

— Напевне, ви нею керували?

Тамару не відповів. Його роль полягала в тому, щоб запитувати, а не відповідати на запитання.

— Досі ви давали правильну відповідь на мої запитання, — сказав Тамару. — Принаймні в головному. Коли я занурив вас на морське дно, ви втратили охоту казати неправду. Бо по вашому голосу відразу видно, коли пробуєте збрехати. Я так вас налякав.

— Я не брешу, — сказав Усікава.

— Це добре, — сказав Тамару. — Зайвих страждань не хочеться зазнати. До речі, вам відомо, хто такий Карл Юнг?

Під пов'язкою на очах Усікава мимоволі насупив брови. "Карл Юнг? Власне, про що збирається говорити цей чоловік?" — подумав він.

— Психолог Юнг?

— Так.

— Трошки, — обережно відповів Усікава. — Що він народився у Швейцарії

наприкінці дев'ятнадцятого століття.

Був учнем Фрейда, але пізніше відійшов від нього. Автор ідеї про колективну підсвідомість. Оце все, що я знаю про нього.

— Непогано, — сказав Тамару.

Усікава чекав, що Тамару розповість далі.

— Карл Юнг мав елегантну оселю в тихому фешенебельному кварталі на березі Цюрихського озера, в якому заможно жив разом із родиною. Однак потребував місця, щоб усамотнитися для своїх глибоких роздумів. А тому знайшов собі ділянку з виходом на озеро на краю глухого села Болінген й побудував там невеликий будинок. Зовсім не віллу. Власними руками склав з каменю круглу будівлю з високою стелею. Камінь брав з близької каменярні. Тоді в Швейцарії треба було мати кваліфікацію каменяра, щоб щось будувати з каменю. А тому Юнг її домігся і навіть уступив у гільдію каменярів. Зведення будинку власними руками мало для нього важливе значення. Однією з головних причин цього була й смерть матері.

Тамару зробив коротку паузу.

— Цей будинок називали "Вежею". Юнг спроектував його за зразком сільських хатин, які зустрічав під час подорожі Африкою. Збудував його без перегородок, якомога простішим. Вважав, що цього досить, щоб у ньому жити. Без електрики, газу й водогону. Вода стікала до будинку з недалекої гори. Однак, як потім з'ясувалося, це був лише початковий варіант. Згодом, відповідно до потреб, у будинку з'явилися внутрішні стіни, другий поверх, а після того кілька прибудов. На стінах Юнг власними руками намалював картини, які відображали розділення свідомості індивіда та її розвиток. Цей будинок, так би мовити, виконував роль просторової моделі мандали. На його завершення Юнг витратив приблизно дванадцять років. Для нього як дослідника будинок був надзвичайно цікавим. Ви про це чули?

Усікава хитнув головою.

— Цей будинок усе ще стоїть на березі Цюрихського озера. Його доглядають Юнгові нащадки, але, на жаль, нікого усередину не пускають, а тому невідомо, що там є. Кажуть, начебто й тепер на камені над входом до "Вежі" зберігається такий напис, викарбуваний руками самого Юнга: "Холодний чи не холодний, Бог тут є" .

Тамару ще раз зробив паузу.

— "Холодний чи не холодний, Бог тут є", — ще раз тихо повторив Тамару. — Розумієте?

Усікава хитнув головою.

— Ні, не розумію.

— Правду кажучи, і я не зовсім добре розумію його зміст. У ньому якийсь глибокий натяк, який не піддається простому тлумаченню. Однак ці слова сам Юнг не міг не викарбувати долотом на камені над входом до будинку. І мене чомусь здавна ці слова сильно привабили. Я не розумів їхнього змісту, але навіть у такому вигляді вони глибоко запали мені в душу. Про Бога я мало знаю. Маю про нього не дуже добре враження, бо зазнав багато знущань у сиротинці, якого утримували католики. І там

завжди було холодно. Досить холодно або страшно холодно. Навіть серед літа. Навіть якщо Бог був, ознак не можна сказати, що ставився до мене приязно. Та все одно ці слова непомітно проникли у тонкі звивини моєї душі. Я іноді заплющую очі й не один раз їх повторюю. І тоді надзвичайно заспокоююся. "Холодно чи не холодно, Бог тут є". Вибачте, ви не могли б їх повторити?

— "Холодно чи не холодно, Бог тут є", — неголосно сказав Усікава незрозумілі слова.

— Добре не почув.

— "Холодний чи не холодний, Бог тут є", — цього разу якомога виразніше сказав Усікава.

Заплющивши очі, якийсь час Тамару насолоджувався відлунням цих слів. А тоді, ніби нарешті щось вирішивши, глибоко вдихнув і видихнув. Розплющив очі й глянув на свої руки. На них були тонкі, наче для проведення операції, рукавички, щоб не залишити відбитків пальців.

— Пробачте, — спокійно сказав він. У цьому слові вчулося щось урочисте. Тамару знову взяв вініловий пакет і насадив його на голову Усікави. Стиснув шию товстим гумовим кільцем. Так швидко, що той не встиг і рота розтулити. Усікава хотів протестувати, але врешті-решт не видав жодного слова й, природно, ніхто його не почув. "Чому? — подумав він під вініловим пакетом. Я чесно розповів усе, що знав. Навіщо мене тепер убивати?"

Головою, що мало не розривалася, він згадав про невеликий будинок у Тюорінкані й двох маленьких дочок. І їхнього невеликого пса з довгим тулубом, якого ніколи не любив. Дурнуватого, що часто гавкав. Що постійно шарпав зубами килим і в новому коридорі справляв малу нужду. І зовсім відрізнявся від розумного дворняжки, якого в дитинстві сам Усікава тримав. Та все ж востаннє у житті він згадав того недолугого пса, що гасав по трав'янистому двору.

Тамару краєм ока поглядав на зв'язаного Усікаву, що корчився на маті, як велетенська риба, викинута на берег. Хоч би як той бушував, не було побоювання, що його почують у сусідній квартирі. Тамару добре знав, з якими стражданнями Усікава помирає. Однак це — найчистіший і наймайстерніший спосіб убивства людини. Без зойку й кровотечі. Його очі стежили за секундною стрілкою водонепроникного годинника фірми "TAG Heuer". Через три хвилини руки й ноги Усікави перестали дригтися. Спочатку вони наче в унісон дрібно тремтіли, а потім раптово завмерли. Тамару помацав потилицю Усікави й, перевібивши пульс, переконався, що той втратив усі ознаки життя. Злегка відгонило сечею. Усікава не стримався — цього разу його сечовий міхур цілком випорожнився. Дорікати йому було годі. Настільки він мучився.

Тамару зняв з його шиї гумове кільце, а з голови зірвав вініловий пакет, що частково потрапив у рот. Усікава, з широко розплющеними очима й криво розтуленим ротом, був мертвий. Видніли його щербаті зуби і язик, порослий зеленим мохом. Таку картину міг би намалювати Мунк. Сплюснута голова Усікави ще більше підкреслювала її потворність. Напевне, він таки настраждався.

— Вибачте, — сказав Тамару. — Та це не означає, що нам подобається таке робити.

Пальцями обох рук Тамару розм'якшив лицеві м'язи Усікави, виправив перекошене підборіддя — й на його обличчя вже можна було дивитися. Рушником з кухні витер слину навколо його рота. Витратив досить багато часу, але обличчя Усікави стало трохи кращим. Принаймні тепер людина мимоволі від нього не відверталася б. Тільки повік ніяк не вдавалося зімкнути.

— Як пише Шекспір, — спокійним голосом заговорив Тамару, звертаючись до важкої сплюснутої голови Усікави. — "Якщо умреш сьогодні — завтра не вмиратимеш". Може, подивимося на це з кращого боку.

Тамару не міг пригадати, з якого твору ця фраза — з "Генріха IV" чи "Річарда III". Але для нього це не було важливою проблемою, бо не думав, що Усікава тепер захоче точно знати, звідки взято цитату. Тамару розв'язав мотузку на руках і ногах Усікави. Щоб не було видно слідів на шкірі, перев'язав їх шматком м'якого рушника. Мотузку, вініловий пакет і гумове кільце поклав у заздалегідь приготовану вінілову сумку. Перевірив особисті речі Усікави й вирішив забрати усі його фотографії. Разом із фотоапаратом і триніжком. Небажано, щоб стало ясно, що Усікава за кимось стежив. Виникло б запитання: власне, за ким. І тоді могло б виринути на поверхню прізвище Тенго Кавани. Тамару забрав також блокнот, щільно заповнений дрібними ієрогліфами. Нічого важливого не залишив. Тільки спальний мішок, продукти, переміну білизни й труп нещасного Усікави. З кількох візитних карток з написом: "Нове Японське товариство сприяння розвитку науки й мистецтва. Штатний директор" прихопив одну й засунув у кишеню пальта.

— Вибачте, — ще раз на прощання сказав він, звертаючись до мертвого Усікави.

Тамару зайшов у кабінку телефону-автомата поблизу станції, вставив у його щілину телефонну карточку й набрав номер, отриманий від Усікави. Номер був столичний — можливо, з району Сібуї. Після шостого дзвінка хтось підняв слухавку. Без жодних передмов Тамару назвав адресу в кварталі Коендзі й номер квартири.

— Ви записали? — спитав він.

— А ви могли б повторити ще раз?

Тамару повторив. Співрозмовник записав і вголос повторив запис.

— Там перебуває Усікава-сан, — повідомив він. — Ви його знаєте?

— Усікава-сан? — перепитав співрозмовник.

Тамару пропустив повз вуха його слова й провадив далі:

— Усікава-сан перебуває тут, але, на жаль, уже не дихає. Здається, смерть не була природною. В його гаманці є кілька візитних карток з написом: "Штатний директор Нового Японського товариства сприяння розвитку науки й мистецтва". Якщо поліція виявить труп, то раніше чи пізніше, напевне, стане ясным його зв'язок з вами. І тоді, можливо, вам буде непереливки. То чи не краще його прибрати? Гадаю, ви це вмієте робити.

— А хто ви такі? — спитав співрозмовник.

— Доброзичливий інформатор, — відповів Тамару. — Нам також не подобається

поліція. Так само, як і вам.

— Смерть не була природною?

— Принаймні він не вмер спокійно від старості.

Співрозмовник на хвильку замовк.

— Власне, що там робив той Усікава-сан?

— Не знаю. Подобиці можна розпитати лише в Усікави-сана, але, як я щойно сказав, він у такому стані, що не зможе відповісти.

Співрозмовник зробив коротку паузу.

— Може, ви маєте стосунок до молодої жінки, яка приїжджала в готель "Окура"?

— Таке запитання даремне — на нього нема відповіді.

— Я одного разу з нею зустрічався. І вас розумію. Я хотів би їй щось передати.

— Слухаю.

— Ми не маємо наміру завдавати їй шкоди, — сказав співрозмовник.

— Але ж я знаю, що ви розшукуєте її відчайдушно.

— Це правда. Ми давно її шукаємо.

— Однак ви щойно сказали, що не маєте наміру завдавати їй шкоди, — сказав Тамару. — Чому?

Запала коротка мовчанка.

— Коротко кажучи, в певний момент ситуація змінилася. Звичайно, наші люди глибоко сумують з приводу смерті лідера. Але з цим питанням уже покінчено. Лідер хворів і в певному розумінні сам хотів поставити крапку на своєму житті. А тому ми не збираємося більше переслідувати Аомаме-сан у цій справі. Зараз ми хотіли б з нею переговорити.

— Про що?

— Про спільні інтереси.

— Але ж це вигідно тільки вам. Навіть якщо вам треба з нею переговорити, вона, можливо, цього не захоче.

— Не сумніваюсь, що нам є про що поговорити. Можемо вам щось запропонувати. Скажімо, свободу й безпеку. А також знання та інформацію. Ми не могли б зустрітися для переговорів на нейтральній території? Будь-де, за вашим вибором. Гарантуємо стовідсоткову безпеку. Не лише їй, але також усім людям, причетним до цієї справи. Нікому не доведеться більше тікати. Гадаю, переговори не зашкодять жодній стороні.

— Це лише слова, — сказав Тамару. — А які є підстави довіряти вашій пропозиції?

— У всякому разі, я прошу передати її Аомаме-сан, — наполягав співрозмовник. — Ситуація така, що час не жде, а крім того, ми можемо зробити ще кілька поступок. Якщо ж вам треба конкретних підстав для довіри, то ми й над цим подумаємо. Ми завжди готові до розмови, якщо подзвоните.

— Ви не могли б трохи зрозуміліше пояснити? Навіщо вам вона потрібна? Власне що сталося, що ситуація настільки змінилася?

Трохи передихнувши, співрозмовник відповів:

— Нам і далі треба чути віщий голос. Для нас це — немов щедре джерело. Ми не

повинні його втратити. От що наразі я можу вам зараз сказати.

— Отже, вам Аомаме потрібна для підтримки того джерела.

— Я не можу пояснити вам цього кількома словами. Скажу вам тільки, що вона має до цього відношення.

— А як щодо Еріко Фукади? Вам і вона потрібна?

— Еріко Фукада тепер нам особливо не потрібна. Нам байдуже, де вона й що робить. Свою місію вона закінчила.

— Яку місію?

— Все це дивна історія, — відповів співрозмовник після короткої паузи. — Вибачте, але зараз я не можу відкривати вам усіх обставин.

— Краще подумайте, в якому становищі ви опинилися, — сказав Тамару. — Зараз м'яч на нашій стороні. Ми можемо вам подзвонити, а ви нам — ні. Ви навіть не знаєте, хто ми такі. Хіба ні?

— Ваша правда. Ініціатива у ваших руках. Невідомо, хто ви такі. Але це не тема для телефонної розмови. Я й так уже забагато вам розказав. Більше, ніж мав на це право.

Тамару на хвилину замовк.

— Гарзд. Ми подумаємо над пропозицією. Нам також треба порадитися. Можливо, подзвонимо за кілька днів.

— Чекаємо вашого дзвінка, — відповів співрозмовник. — Але ще раз повторюю: переговори не зашкодять жодній стороні.

— А якщо ми знехтуємо вашою пропозицією?

— У такому разі нам доведеться робити по-своєму. Маємо досить сили. Можливо, мимоволі справа набере трохи грубого характеру й завдасть клопоту вашим людям. Ким би ви не були, вам не вдасться вийти з неї неушкодженими. Та й навряд чи такий поворот справи буде для обох сторін приємним.

— Можливо. Але ж для цього потрібен час. А як ви сказали, ситуація така, що він не жде.

Співрозмовник злегка відкашлявся.

— Може, потрібен, а може, й ні.

— Це стане зрозумілим у ході практичної дії.

— Саме так, — погодився співрозмовник. — А крім того, я хочу підкреслити ще один важливий пункт. Якщо використати вашу метафору, то м'яч справді може бути на вашій стороні. Але ви не знаєте основних правил гри.

— І це стане зрозумілим у ході практичної дії.

— Якщо вона не вдасться, то її наслідки будуть поганими.

— Для обох сторін, — сказав Тамару.

Запала коротка багатозначна мовчанка.

— То що будете робити з Усікавою-саном? — запитав Тамару.

— При першій нагоді заберемо його. Сьогодні вночі.

— Квартира не замкнена.

— Дякую, — сказав співрозмовник.

— До речі, ваші люди глибоко засмучені смертю Усікави-сана?
— Смерть будь-якої людини завжди викликає глибокий сум.
— За ним варто сумувати. Він був по-своєму здібною людиною.
— Але недостатньо, правда?
— Нема на світі людини, яка могла б вічно жити.
— Ви так думаєте? — запитав співрозмовник.
— Звичайно, — відповів Тамару. — Я так думаю. А ви — ні?
— Чекаю вашого дзвінка, — не відповідаючи на запитання, холодно сказав співрозмовник.

Тамару мовчки поклав слухавку. Подальша розмова була зайвою. В разі потреби він міг знову подзвонити. Вийшовши з телефонної kabini, попрямував до припаркованого автомобіля — непримітної, темно-синьої старої моделі "Toyota-Corolla". Проїхавши хвилин п'ятнадцять, зупинився перед безлюдним парком і, пересвідчившись, що поблизу нема нікого, у бак для сміття кинув вініловий пакет, мотузку, гумове кільце й рукавички, якими користуються лікарі під час операції.

— Там завжди глибоко сумують з приводу смерті людини, — промимрив Тамару, запустивши мотор і прив'язуючись ременем безпеки. "Це найголовніше, — подумав він. — Треба належно сумувати за померлою людиною. Хоч би короткий час".

Розділ 26

(про Аоаме)

Дуже романтично

Після полудня, у вівторок, задзвонив телефон. Сидячи на маті для вправ з йоги, Аоаме широко розводила ноги й розтягувала клубово-поперекові м'язи. Її рухи, з вигляду прості, були жорсткими, і сорочка на ній просякла потом. Зупинивши вправу і витираючи обличчя рушником, Аоаме підняла слухавку.

— Фукускеголового вже нема в тому будинку, — сказав Тамару, як завжди без жодної передмови. І без "Алло, алло!".

— Уже нема?

— Не стало. Його переконали.

— Переконали, — повторила Аоаме. Напевне, якимось силовим способом Тамару прибрав Фукускеголового.

— А мешканець будинку на прізвище Кавана — Тенґо Кавана, якого ви шукаєте.

Світ навколо Аоаме то розширювався, то звужувався.

Як і її серце.

— Ви слухаєте? — спитав Тамару.

— Слухаю.

— Тільки зараз Тенґо Кавани немає дома. Вже кілька днів.

— З ним усе гаразд?

— Зараз його немає в Токіо, але, мабуть, з ним усе гаразд, фукускеголовий орендував квартиру на першому поверсі в будинку, в якому мешкав Тенґо Кавана, й чатував, коли ви прийдете на зустріч. Установив прихований фотоапарат і стежив за

входом до будинку.

— Мене сфотографував?

— Тричі. Ввечері, коли ви були в капелюшку, глибоко насунутому на голову, в окулярах та шарфі, а тому дрібних рис обличчя на фотографіях не видно. Але, безперечно, це ви. Якби ще раз були туди пішли, то, можливо, мали б неприємності.

— Значить, те, що я поклалася на вас, — правильне рішення?

— Якщо взагалі в цьому разі можна говорити про правильне рішення.

— Як-не-як, я вже перестала турбуватися, — сказала Аоаме.

— Той чоловік більше не завдасть вам шкоди.

— Бо ви його переконали.

— Проблема вимагала розв'язання. Остаточного, — сказав Тамару. — Усі фотографії я забрав. Фукускеголовий ставив собі за мету дочекатися вашої появи, а Тенґо Кавана був тільки живою приманкою. А тому вони вже не мають підстав йому шкодити. Тож, напевне, з ним усе гаразд.

— От і добре, — сказала Аоаме.

— Тенґо Кавана викладає математику в підготовчій школі для вступників до університету, що розміщена в кварталі Йойогі. Він начебто здібний учитель, але працює лише кілька днів на тиждень, а тому, напевне, заробляє небагато. Живе скромно, одинаком, у непоказному будинку.

Заплющивши очі, Аоаме відчула вухами, як б'ється її серце. Межа між світом і нею стерлася.

— Працюючи вчителем математики в підготовчій школі, він одночасно пише свій роман. На переписуванні "Повітряної личинки" в ролі автора-невидимки тільки підробляв. Але має власні літературні амбіції. Це непогано. Помірне честолобство сприяє розвитку людини.

— Як ви про це дізналися?

— Його не було дома, а тому я проник в замкнену квартиру по-своєму. З усіх моїх ключів жоден не підійшов. Я розумів, що порушувати таємницю чужого приватного життя погано, але мусив провести деяке розслідування. Як для одинака, його квартира була акуратно прибрана. Газова плитка вичищена до блиску. В середині холодильника панувала чистота й порядок, в його глибині не гнила капуста. Було видно, що він прасує одяг. Годився б у непогані компаньйони. Якби, звісно, я не був "голубим".

— І ще що ви дізналися?

— Я зателефонував до підготовчої школи й розпитав про розклад його лекцій. За словами жінки, яка взяла слухавку, пізно вночі, в неділю, в якійсь лікарні, що в префектурі Тіба, помер батько Тенґо Кавани. А тому він мусив поїхати з Токіо на похорон. Через це його занять у понеділок не буде. Коли й де відбудеться похорон, вона не знала. У всякому разі, схоже, що наступна лекція буде в четвер, коли він, можливо, повернеться до Токіо.

Звісно, Аоаме пам'ятала, що батько Тенґо працював збирачем абонентної плати "NHK". Щонеділі разом з батьком Тенґо проходив одним і тим же маршрутом. Вона

кілька разів зустрічала його на вулицях Ітікави. Однак обличчя батька добре не пригадувала. Сам він був худорлявий, невисокого зросту, одягнений в уніформу збирача абонентної плати. І зовсім не скидався на Тенґо.

— Якщо Фукускеголового вже нема, то я можу піти на зустріч до Тенґо-куна?

— У жодному разі, — відразу відповів Тамару. — Фукускеголового добре переконали. Але, правду кажучи, щоб покінчити з цією справою, я мусив зателефонувати до секти. Про одну річ, яка не повинна була потрапити в руки правоохоронних органів. Якби про неї стало відомо, то вони могли б докладно розпитати мешканців будинку. І тоді ваш друг, можливо, потрапив би під їхню підозру. Дати собі раду з цією річчю мені самому було важко. Якби серед ночі я тягнув її, то, що не кажіть, не міг би викрутитись і доладно відповісти на професійні запитання першого-ліпшого поліцейського. А от у секти є робочі руки й можливість швидко переміщатися. Та й до такої роботи вони звикли. Як того разу, коли іншу річ винесли з готелю "Окура". Розумієте, що я хочу сказати?

Аоаме подумки перекладала терміни, які використовував Тамару, на реальну мову.

— Мабуть, переконування мало жорстку форму?

Тамару ледь-ледь пирхнув.

— На жаль, той чоловік знав надто багато.

— Секта знає, що робив Фукускеголовий у тому будинку? — спитала Аоаме.

— Він працював на секту, але досі діяв цілком самостійно. Ще не доповів замовникам про свої останні здобутки. Нам це вигідно.

— Однак зараз вони знають, що він там щось робив.

— Авжеж, знають. Тож вам краще не підходити до того будинку. Прізвище Тенґо Кавани як автора "Повітряної личинки" та його адреса, напевне, значаться в їхньому контрольному списку. Можливо, вони ще не докопалися до особистого зв'язку між ним і вами. Та якщо вони дослідять причину перебування Фукускеголового в квартирі того будинку, то згодом впливе й особа Тенґо Кавани. Це лише питання часу.

— Та, якщо пощастить, поки це з'ясується, очевидно, мине досить багато часу. І зв'язку між смертю Фукускеголового й Тенґо, можливо, не вдасться встановити.

— Якщо пощастить, — повторив Тамару. — Якщо ці типи не будуть такими пильними, як я очікував. Та я зазвичай не покладаюся на припущення "якщо пощастить". І саме тому досі я прожив без великих промахів.

— А тому мені краще не наближатися до того будинку.

— Звичайно, — підтвердив Тамару. — Наше життя висить на волосинці. Ніколи не буде зайвою велика пильність.

— Цікаво, чи Фукускеголовий знав, що я переховуюся в цьому будинку?

— Якби знав, то ви зараз були б десь дуже далеко, недосяжною для мене.

— Але ж він підійшов до мене дуже близько.

— Це правда. Однак я думаю, що, можливо, його привела до вас якась випадковість.

І ніщо інше.

— І тому він так безборонно виставився на дитячій гірці.

— Саме тому. Він зовсім не знав, що ви його там побачите. Навіть не здогадувався. І це, врешті-решт, коштувало йому життя, — сказав Тамару. — Здається, я вже казав, що наше життя висить на волосинці.

На кілька секунд запала мовчанка. Важка мовчанка, яку приносить смерть будь-якої людини.

— Фукускеголового не стало, але секта все ще за мною ганяється.

— І я не розумію ще одного, — сказав Тамару. — На самому початку вони збиралися вас спіймати і дізнатись, яка організація стоїть за планом убивства лідера. Ви самі не могли його підготувати. Будь-кому зрозуміло, що ви мали якусь підтримку. Якби вас спіймали, то, напевне, піддали б суворому допиту.

— Тому я й потребувала пістолета, — сказала Аоаме.

— Природно, й Фукускеголовий добре знав, — провадив далі Тамару, — що секта полює за вами, щоб вас допитати й покарати. Однак, здається, з плином часу ситуація сильно змінилася. І коли зі сцени зник Фукускеголовий, я мав телефонну розмову з одним представником секти, який сказав, що вони вже не мають наміру завдавати вам шкоди. І хочуть, щоб я вам це передав. Звісно, це може виявитися пасткою. Та мені здалося, що вони казали правду. Мовляв, в певному розумінні лідер сам хотів смерті. Так мені пояснював згаданий представник. Ідеться, так би мовити, про самогубство лідера, а тому вас, мовляв, уже не треба карати.

— Це правда! — сухим голосом підтвердила Аоаме. — Лідер від самого початку знав, що я прийшла вбити його. І хотів, щоб я це зробила. Того вечора у номері-люкс готелю

"Окура".

— Його охоронці вашого справжнього обличчя не розпізнали. А от лідеру все було ясно.

— Яким чином, невідомо, але він усе знав наперед, — сказала Аоаме. — Він мене там чекав.

Після короткої паузи Тамару сказав:

— І там щось відбулося?

— Ми уклали угоду.

— Я про це нічого не чув, — сказав Тамару суворим голосом.

— Я не мала нагоди розповісти.

— То поясніть зараз, яка це була угода.

— Поки я упродовж години розминала йому м'язи, він розповідав. Виявляється, знав про Тен'го-куна. І чомусь навіть про зв'язок між мною і Тен'го-куном. Сказав, що хоче, щоб я вбила його. Щоб, мовляв, якнайскоріше звільнила його від безперервних нестерпних мук. Сказав, що взамін за це зможе врятувати життя Тен'го-куну. Тому я вирішила обірвати життя лідера секти. Навіть якби я не приклала до цього своїх рук, він усе одно неухильно наближався до смерті. Хоча, якщо згадати про його дотеперішні

вчинки, мені хотілося залишити його і далі страждати...

— Але про цю угоду ви не доповіли мадам.

— Я вирушила туди, щоб убити лідера, і я виконала своє завдання, — сказала Аоаме. — А Тенґо-кун — це загалом моя особиста справа.

— Нехай буде по-вашому, — майже примирившись, сказав Тамару. — Ви справді повністю виконали своє завдання. Це я визнаю. І те, що питання про Тенґо-куна — ваша особиста справа. Та приблизно в той час ви чомусь завагітніли. Цього так просто не можна обійти мовчанкою.

— Не приблизно в той час. А того вечора, коли в центрі столиці несамовито гуркотів грім і бушувала злива. Саме того вечора, коли я спровадила на той світ лідера. Як я вже казала, завагітніла без статевого акту.

Тамару зітхнув.

— Враховуючи характер проблеми, мені залишається тільки вірити вашим словам або зовсім не вірити. Я досі вважав вас людиною, вартою довіри, і хотів би зараз вам вірити. Але цього разу я не бачу у ваших словах логіки. Бо взагалі я людина, яка дотримується дедуктивного способу мислення.

Аоаме й далі мовчала.

— А чи немає якогось причинно-наслідкового зв'язку між вбивством лідера й загадковою вагітністю? — запитав Тамару.

— Нічого не можу сказати.

— Ви не допускаєте можливості, що зародок у вашому лоні від лідера? Що якимось способом — невідомо, яким — він запліднив вас. У такому разі було б зрозуміло, чому вони будь-що хочуть вас схопити. Бо їм потрібен спадкоємець лідера.

Стискаючи в руці слухавку, Аоаме хитнула головою.

— Такого не може бути. Дитина від Тенґо-куна. Я в цьому впевнена.

— І щодо цього мені залишається тільки вірити вашим словам або зовсім не вірити.

— І я не можу дати іншого пояснення.

Тамару знову зітхнув.

— Нехай буде по-вашому. Тимчасово повіримо вашим словам, що дитина від Тенґо Кавани. І ви в цьому впевнені. Однак і в цьому все ще немає логіки. Від самого початку вони збиралися вас впіймати й суворо покарати. Але в певний момент щось сталося. А може, щось з'ясувалося. І тепер ви їм потрібні. Вони кажуть, що гарантують вам при собі повну безпеку. І хотіли б переговорити про це безпосередньо з вами. Власне, що ж сталося?

— Та я їм не потрібна, — відповіла Аоаме. — Гадаю, їм потрібний зародок у моєму лоні. У певний момент вони про нього дізналися.

— Так-так! — десь озвався карлик у ролі клакера.

— Я трохи не встигаю за вашими думками, — сказав Тамару. І ще раз пирхнув. — Зв'язку між ними все ще не видно.

"Зв'язку не видно, бо є два Місяці! — подумала Аоаме. — От чому все втратило зв'язок". Але вголос нічого не сказала.

— Так-так! — десь підхопили гуртом інших шестеро карликів.

— Їм потрібно чути віщий голос. Так сказав мій співрозмовник по телефону. Мовляв, втративши той голос, секта може загинути. Я не розумію, що конкретно означає "чути віщий голос". Може, дитина у вашому животі — це те, що "чує віщий голос"?

Аоаме легенько приклала руку до низу живота. "Мадза й доота", — подумала вона, але вголос цих слів не вимовила. Щоб цього не почули Місяці.

— Не знаю, — відповіла Аоаме, старанно добираючи слова. — Але іншої причини, чому я їм потрібна, не бачу.

— Однак, власне, з якої причини ваша дитина, народжена від Тенго Кавани, матиме такі особливі здібності?

— Не знаю, — відповіла Аоаме.

"Може, в обмін за власне життя лідер доручив мені народити спадкоємця, — спало їй на думку. — Можливо, з цією метою того грозового вечора він тимчасово відкрив канал, що сполучає між собою різні світи, і з'єднав в одне ціле мене й Тенго-куна".

— Незалежно від того, від кого ця дитина та які в неї від народження здібності, ви не маєте наміру домовлятися із сектою, правда? Навіть якби завдяки такій домовленості ви щось і дістали. Навіть якби вони радо відкрили вам не одну таємницю.

— У жодному разі.

— Та незалежно від ваших очікувань вони, можливо, силоміць спробують заволодіти вашою дитиною. Будь-яким способом, — сказав Тамару. — Ваша слаба сторона — Тенго Кавана. Можна навіть сказати, майже єдина. Але значна. Якщо вони про неї дізнаються, то, напевне, на ній зосередять усю свою увагу.

Тамару казав правду. Тенго Кавана був не тільки метою життя для Аоаме, але й водночас фатальною слабкою ланкою.

— Залишатися тут і надалі — дуже небезпечно. Треба перебратися в набагато безпечніше місце ще перед тим, як вони довідаються про ваш зв'язок з Тенго Каваною, — порадив Тамару.

— Зараз у цьому світі ніде немає безпечного місця, — сказала Аоаме.

Якийсь час Тамару оцінював її думку. А тоді спокійно розтулив рота:

— То що ви думаєте робити?

— Насамперед мені треба зустрітися з Тенго-куном. А до того часу не можу звідси виїжджати. Навіть якщо це чимось загрожуватиме.

— І що ви зробите під час зустрічі?

— Знаю що.

На хвилину Тамару замовк.

— Без жодного сумніву?

— Невідомо, як усе складеться. Але я знаю, що треба робити. Без жодного сумніву.

— Але не збираєтесь мені про це розповісти.

— Вибачте, але поки що не можу. Будь-кому, а не лише вам. Бо якби розповіла, то в ту ж мить, напевне, весь світ знав би.

Місяці прислухаються. І карлики. І стіни кімнати. Нічого не можна було випускати з душі. Доводилось тримати її за товстою стіною.

До Аоаме долинув сухий регулярний звук, безбарвний і самотній — на тому кінці телефонної лінії Тамару постукував кінцем кулькової ручки.

— Нехай буде по-вашому. Я спробую зв'язатися з Тенґо Каваною. Але перед тим доведеться дістати згоду від мадам. Мені було наказано якомога швидше перевезти вас кудись інде. Та ви сказали, що в жодному разі звідси не поїдете, поки не побачитеся з Тенґо Каваною. Пояснити їй цю причину буде непросто. Ви розумієте?

— Логічно пояснити щось нелогічне надзвичайно важко.

— Саме це я хотів сказати. Мабуть, важче, ніж натрапити на справжню перлину в "Устричному Барі", що в кварталі Роппонгі. Та все одно я постараюся.

— Дякую, — сказала Аоаме.

— Ваше наполегливе твердження здається мені вкрай нелогічним. Я не бачу логічного зв'язку між причиною і наслідком. Та, слухаючи вас, я поступово став відчувати, що можу з ним тимчасово погодитися. Сам не знаю, чому.

Аоаме зберігала мовчанку.

— Мадам вірить і довіряє вам, — сказав Тамару. — А тому, гадаю, вона, можливо, знайде підставу, щоб звести вас з Тенґо Каваною, якщо ви так твердо наполягаєте. Мабуть, ви з ним міцно пов'язані.

— Як ніщо на світі, — сказала Аоаме.

"Як ніщо в будь-якому світі", — поправила вона подумки.

— І навіть якщо, — вів далі Тамару, — я відмовлюся встановити контакт з Тенґо, посилаючись, як я казав, на велику небезпеку, ви все одно підете на зустріч з ним у тому будинку.

— Безперечно, піду.

— І ніхто не зможе вам у цьому перешкодити.

— Гадаю, що не зможе. Тамару зробив коротку паузу.

— То що я маю передати Тенґо Кавані?

— Щоб він прийшов на дитячу гірку, як тільки стемніє. Будь-коли увечері. Він зрозуміє, якщо передасте, що так сказала Аоаме.

— Ясно. Так і передам. Щоб прийшов на дитячу гірку, як тільки стемніє.

— Передайте також, щоб забрав усі цінні речі, які не хоче залишати. Але щоб його руки були вільні.

— І куди він їх понесе?

— Далеко, — відповіла Аоаме.

— Як далеко?

— Не знаю, — сказала Аоаме.

— Гаразд. Передам йому ваше послання, якщо, звісно, мадам дозволить. І постараюсь гарантувати вам якнайповнішу безпеку. По-своєму. Однак небезпека постійно вас супроводжуватиме. Бо вони, здається, знавісніли. Одним словом, вам самій доведеться себе обороняти.

— Розумію, — спокійно відповіла Аоаме. Її долоня все ще торкалася низу живота. "Не тільки себе", — подумала вона.

Коли телефонна розмова скінчилася, Аоаме знеможено сіла на диван. І, заплющивши очі, подумала про Тенґо. Думати про щось інше вже не могла. Їй стало важко дихати, ніби хтось стиснув груди. Але ця мука була приємною. Вона могла терпіти її скільки завгодно. "Він проживав зовсім поряд, — подумала вона. — На відстані десяти хвилин ходи пішки". Від такої думки всередині її тіла стало тепло. Він живе одинаком і викладає математику в підготовчій школі. Мешкає у скромній, акуратно прибраній квартирі, сам собі готує страви, прасує одяг і пише роман. Аоаме позаздрила Тамару. Якби могла, хотіла так само проникнути в оселю Тенґо, де його немає. В її безлюдній тиші торкнутися його речей. Перевірити гостроту олівців, якими він користується, взяти в руки його кавову чашку, понюхати запах, що залишився на його одягу. Перед тим, як зустрітися з ним, хотіла пройти таку стадію ознайомлення з його життям.

Аоаме не знала, з чого почала б, якби раптом, без такої попередньої підготовки, опинилася віч-на-віч з ним. Як тільки уявляла собі таку зустріч, її перехоплювало дихання, а в голові тьмарилося. Вона мала багато чого розповісти йому. Та не знала, що саме треба сказати, якби така мить настала. Усе, що вона хотіла розказати, перетворюючись на слова, втрачало своє найважливіше значення.

У всякому разі, зараз Аоаме могла тільки чекати. Спокійно й обережно. Скласти у велику шкіряну сумку через плече всі потрібні речі, щоб одразу вибігти з дому, щойно побачить постать Тенґо, й більше сюди не повертатися. А таких було не дуже багато. Готівку в банкнотах, переміну одягу й повністю заряджений пістолет фірми "Heckler & Koch". Пістолет поклала так, щоб могла вихопити його якомога швидше. Костюм від Дзюнко Сімади на плічках добула з шафи й, перевіривши, чи нема на ньому складок, повісила на стіні вітальні. Долучила до нього білу блузку, панчохи й туфлі на високих підборах від Шарля Журдана. А також бежевий весняний плащ. Тобто зібрала той самий одяг, в якому колись спускалася аварійними сходами із столичної швидкісної автостради. Як для грудневого вечора плащ був трохи затонким. Однак іншого вибору вона не мала.

Отак приготувавшись, Аоаме сіла на садовий стілець веранди і через щілини в пластикових жалюзі зосередила погляд на дитячій гірці парку. "Серед ночі, в неділю, помер батько Тенґо, — міркувала Аоаме. — Від медичного засвідчення смерті до кремації мусило пройти двадцять чотири години. Так вимагав закон. Якщо це врахувати, то кремація могла відбутися у вівторок. Тобто сьогодні. Після похорону Тенґо вернеться звідкись до Токіо не раніше, ніж сьогодні ввечері. Мої слова Тамару передасть йому потім. Тож перед тим Тенґо не з'явиться у парку. Крім того, надворі ще світло.

Перед смертю лідер помістив у моє лоно це маленьке створіння. Таке моє припущення. А може, інтуїтивний здогад. Якщо це правда, то невже я, врешті-решт, виконую волю цього покійника й прямую туди, куди він указав?"

Аоаме скривилася. Ніяк не могла дійти певного висновку. "Тамару припускає, що, можливо, за потаємним задумом лідера я завагітніла "тим, що чує віщий голос". Можливо, у вигляді "просторової личинки". Та чому така роль випала мені? І чому моїм партнером у цьому має бути Тен'го Кавана? Це також не має пояснення.

У всякому разі, досі навколо мене відбувалися різні події, зв'язок між якими залишався незрозумілим. Як слід не вдавалося визначити принципів, на яких вони ґрунтуються, і напрямів їхнього розвитку. І от, урешті-решт, я опинилася в теперішньому становищі. Але на більше я не згідна", — рішуче підсумувала Аоаме.

Вона ще більше скривила обличчя.

"Майбутнє відрізняється від минулого, — міркувала далі Аоаме. — Більше ніхто не зможе свавільно маніпулювати мною. Відтепер я дотримуватимуся власних принципів і діятиму згідно із власною волею. Будь-що захищатиму своє маленьке створіння. Відчайдушно боротимусь за нього. Бо це моє життя, і в мені моя дитина. Хоч би що хтось запрограмував для своєї мети, дитина, безперечно, наша — моя і Тен'го. І нікому я її не віддам. Незалежно від того, добре це чи погано, я сама визначу принципи й напрям дії. Тож нехай усі це запам'ятають".

Наступного дня, в середу, о другій годині пополудні задзвонив телефон.

— Послання я передав, — без жодних передмов сказав Тамару. — Він зараз у власній квартирі. Сьогодні зранку я розмовляв з ним по телефону. Точно о сьомій вечора він прийде до дитячої гірки.

— Він мене пам'ятає?

— Звичайно, добре пам'ятає. І також, здається, довго вас шукав.

"Лідер казав правду. Тен'го також мене розшукував", — подумала Аоаме. Навіть цієї інформації їй було досить. Її душа наповнилася щастям. Ніякі інші слова у світі не мали значення.

— Обіцяв узяти із собою всі цінні речі. Як ви сказали. Припускаю, що серед них буде й рукопис розпочатого роману.

— Не сумніваюсь, — сказала Аоаме.

— Я перевірів усе навколо того скромного будинку. За моїми спостереженнями, там усе чисто. Не було видно підозрілої людини, яка збоку стежить. Квартира Фукускеголового порожня. Навколо тихо, але не настільки, щоб насторожити. Люди секти нишком прибрали труп і зникли. Мабуть, вважали нерозумним довго затримуватися. Я по-своєму ретельно обдивився й, гадаю, нічого не прогледів.

— От і добре.

— Однак теперішню ситуацію можна характеризувати лише словами "можливо" й "поки що". Бо вона постійно змінюється. Та й я, звісно, не досконалий. Можливо, щось важливе прогавив. І не виключено також, що вони здібніші від мене.

— А тому мені доведеться самій захищатися.

— Як я раніше застерігав, — сказав Тамару.

— За все вам дуже дякую.

— Я не знаю, де і що ви тепер робитимете, — сказав Тамару. — І якщо ви кудись

далеко поїдете й ми більше не побачимось, я трохи сумуватиму. М'яко кажучи, у вас рідкісний характер. Такої, як ви, людини я вже не побачу.

Аоаме всміхнулася.

— І в мене про вас залишилося таке саме враження.

— Мадам мала у вас потребу. Так би мовити, як особистого супутника. А тому глибоко зажурена тим, як довелося з вами розлучитися. Зараз вона не може підійти до телефону. Хоче, щоб ви це зрозуміли.

— Я розумію, — сказала Аоаме. — І я не змогла б говорити.

— Ви сказали, що їдете далеко. Як далеко? — спитав Тамару.

— Цю відстань не можна виміряти числами.

— Як відстань між людськими серцями.

Аоаме заплющила очі й глибоко зітхнула. Здавалось, от-от заплаче. Але якось стрималася.

— Щиро бажаю, щоб усе склалося якнайкраще, — спокійним голосом сказав Тамару.

— Вибачте, але я не можу віддати вам пістолета, — сказала Аоаме.

— Байдуже. Це особистий подарунок від мене. Якщо він вам заважатиме, можете викинути його в Токійську затоку. Таким чином світ наблизиться на один невеликий крок до роззброєння.

— Врешті-решт, можливо, я так і не стрілятиму з пістолета. Усупереч словам Чехова.

— І це не має значення. Краще не стріляти. Двадцяте століття наближається до свого кінця. Теперішнє становище відрізняється від того, що було в часи Чехова. Карети не мчать, а дами вже не носять корсетів. Світ пережив нацизм, вибух атомної бомби й сучасну музику. За цей час помітно змінився навіть метод написання художніх творів. Нема чим перейматися, — сказав Тамару. — Маю ще одне запитання. Сьогодні ввечері, о сьомій годині, ви зустрінетеся з Тенґо Каваною на дитячій гірці.

— Якщо все піде добре, — сказала Аоаме.

— Власне, що ви будете робити на дитячій гірці, якщо з ним зустрінетеся?

— Удвох дивитимемося на Місяць.

— Дуже романтично! — захоплено сказав Тамару.

Розділ 27

(про Тенґо)

Можливо, тільки цього світу не досить

Тенґо спав, коли в середу вранці задзвонив телефон. До самого досвіту не міг заснути, і в його організмі ще залишилося віскі, яке тоді випив. Уставши з ліжка, він здивувався, побачивши, що навколо вже зовсім світло.

— Кавана-сан, — сказав якийсь чоловік незнайомим голосом.

— Я слухаю, — відповів Тенґо й подумав, що, можливо, розмова буде про формальності, пов'язані зі смертю батька. Бо голос незнайомця звучав тихо й поділовому. Однак будильник показував майже восьму годину ранку. О такий порі не

могли дзвонити з міської управи або фірми ритуальних послуг.

— Вибачте, що так рано дзвоню, просто мусив спішити.

"Спішна справа. Яка?" — подумав Тенґо. Його голова була все ще в тумані.

— Ви пам'ятаєте Аоаме-сан? — спитав співрозмовник.

Аоаме? Від цього слова сп'яніння і дрімота кудись зникли. Свідомість раптом, як декорація на сцені, змінилася. Тенґо міцніше стиснув у руці слухавку.

— Пам'ятаю, — відповів він.

— Досить рідкісне прізвище.

— Вона вчилася зі мною в одному класі початкової школи, — насилу звівши голос, сказав Тенґо.

Незнайомець зробив коротку паузу.

— Кавана-сан, вам цікаво зараз порозмовляти про Аоаме-сан?

Тенґо здалося, що цей чоловік говорить якимось дивно, по-особливому, ніби виконує роль в перекладеній авангардистській п'єсі.

— Якщо не цікаво, то не будемо марнувати часу. І відразу скінчимо розмову.

— Цікаво, — поспішив відповісти Тенґо. — Але, пробачте, з ким маю честь розмовляти?

— Я маю для вас повідомлення від Аоаме-сан, — не відповівши на запитання, сказав чоловік. — Аоаме-сан хотіла б з вами зустрітися. А як ви на це дивитеся? Згодні на таку

зустріч?

— Згоден, — відповів Тенґо. Відкашлявшись, він ковтнув слину. — Я давно хотів з нею зустрітися.

— От і добре. Вона хоче з вами побачитися. І ви хочете того самого.

Тенґо раптом здалося, ніби повітря в кімнаті охоллоло. І він накинув на піжаму джемпер, що лежав поблизу.

— То як це можна зробити? — спитав Тенґо.

— Ви зможете піднятися на дитячу гірку, як тільки стемніє? — запитав чоловік.

— На дитячу гірку? — перепитав Тенґо. "Власне, про що говорить цей чоловік?" — подумав він.

— Я тільки передаю те, що сказала Аоаме-сан. Мовляв, ви зрозумієте, якщо я так скажу. Вона хоче, щоб ви піднялися на дитячу гірку.

Тенґо машинально торкнувся рукою твердого волосся, покуйовдженого під час сну. "Дитяча гірка... Я звідти поглядав на два Місяці. Очевидно, йдеться про неї", — міркував він.

— Здається, розумію, — сухим голосом сказав Тенґо.

— Гаразд. Далі: вона хоче, щоб ви взяли із собою цінні речі, яких не готові залишити. Щоб після такого приготування поїхати далеко.

— Цінні речі, яких не готовий залишити? — здивовано повторив Тенґо.

— Саме так.

Тенґо задумався.

— Не зовсім добре розумію. "Поїхати далеко" означає, що більше сюди не повернуся?

— Цього я не знаю, — відповів чоловік. — Як я вам щойно казав, я лише передаю її послання.

Проводячи пальцями по скуйовдженому волоссю, Тенґо думав. Поїхати?.. А тоді сказав:

— Можливо, я заберу із собою пачку документів.

— Гадаю, це не проблема, — сказав чоловік. — Маєте право вибрати те, що хочете. Що ж стосується того, як нести, то бажано, щоб ваші руки були вільними.

— Щоб руки були вільними, — повторив Тенґо. — Тобто валізка не годиться?

— Гадаю, що так. Судячи по голосу, важко було визначити вік, зовнішність і статуру співрозмовника. Йому бракувало конкретних ознак. Його не вдалося б пригадати відразу після телефонної розмови. Індивідуальність і почуття — якщо такі були — ховалися десь глибоко.

— Це все, що я мав вам передати, — сказав чоловік.

— Аоаме-сан здорова? — спитав Тенґо.

— З фізичним здоров'ям проблем немає, — уважно відповів співрозмовник. — Однак зараз вона опинилася у трохи напруженому становищі. Кожен її рух вимагає пильності. Будь-яка необережність може завдати їй шкоди.

— Може завдати їй шкоди, — машинально повторив Тенґо.

— Бажано не спізнитися, — сказав чоловік. — У цій справі час — важливий елемент.

"Час — важливий елемент, — подумки повторив Тенґо. — Цей чоловік неправильно добирає слова чи, може, я занадто нервую?"

— Гадаю, що зможу піднятися на дитячу гірку сьогодні ввечері, о сьомій, — сказав Тенґо. — Якщо ж із якоїсь причини не зможу, то прийду завтра в той самий час.

— Гарзд. Про яку дитячу гірку йдеться, ви знаєте?

— Знаю.

Тенґо зиркнув на годинник. До зустрічі залишалося одинадцять годин.

— До речі, я чув, що цієї неділі помер ваш батько. Дозвольте висловити вам моє співчуття, — сказав чоловік.

Тенґо подякував майже автоматично. І подумав: "А чому цей чоловік про це знає?"

— А ви не могли б ще трохи розповісти про Аоаме-сан? — запитав Тенґо. — Скажімо, де вона й що робить.

— Вона незаміжня, працювала інструкторкою спортивного клубу, що в районі Хіроо. Здібна інструкторка, але через певні обставини звільнилася з цієї роботи. І віднедавна, чисто випадково, поселилася поблизу квартири Кавани-сана. Решту ви зможете почути безпосередньо з її вуст.

— А в якому напруженому становищі вона зараз опинилася?

Чоловік на це нічого не відповів. Сам не хотів чи, може, вважав, що не треба відповідати. Скидалося на те, що навколо Тенґо збиралося щораз більше таких людей.

— Отже, на дитячій гірці, сьогодні, о сьомій, — сказав чоловік.

— Стривайте! — похопився Тенґо. — Ще одне запитання. Від однієї людини я отримав попередження, що за мною хтось стежить. Мовляв, треба бути обережним. Вибачте, можливо, це ви?

— Ні, не я, — відразу відповів чоловік. — За вами стежив хтось інший. Але, у всякому разі, пильність не завадить. Як радила та людина.

— Можливо, стеження за мною якось пов'язане з тим, що Аоаме опинилася в особливому становищі?

— У трохи напруженому становищі, — поправив чоловік. — Ну, можливо. Якось.

— А це не створює небезпеки?

Зробивши паузу, чоловік добирав слова так, ніби розділяв з купи горошинки різного ґатунку.

— Якщо небезпекою для себе ви називаєте те, що не зможете зустрітися з Аоаме-сан, то це справді небезпека.

Тенґо спробував подумки, по-своєму зрозуміліше, передати словами цю ухильну відповідь. Хоча її підоснови не міг прочитати, відчув у ній напруженість.

— Може статися, що ми більше не зустрінемося?

— Саме так.

— Зрозуміло. Буду пильнуватися, — сказав Тенґо.

— Вибачте, що я так рано подзвонив. Мабуть, розбудив вас.

Сказавши це, незнайомець одразу обірвав розмову.

Якийсь час Тенґо поглядав на чорну слухавку в своїй руці. Коли розмова скінчилася, як і сподівався, він не міг пригадати чоловікового голосу. Ще раз зиркнув на годинник. Було десять на дев'яту. Як згаяти час до сьомої години?

Спочатку він прийняв душ, вимив голову, якось розчесав скуйовджене волосся. Потім перед дзеркалом поголився. Ретельно почистив зуби, навіть зубною ниткою. Випив томатного соку, що зберігався у холодильнику, скип'ятив у чайнику води, розмоловши кавові зернята, приготував кави, підсмажив один тост. Зварив яйце некруто. Усе робив зосереджено, витрачаючи більше часу, ніж завжди. І все ж була тільки половина дев'ятої.

Сьогодні ввечері зустріну Аоаме на дитячій гірці. Як тільки він почав думати про це, його охопило таке відчуття, ніби функції його організму розділилися на окремі частини й розсіялися на всі чотири сторони. Руки, ноги й обличчя спрямувалися в різні боки. Зібрати відчуття до купи надовго він не міг. Хоч що старався робити, не зумів зосередитися. Не міг ні читати, ні, звичайно, писати. Йому не сиділося також на одному місці. Вдавалося тільки мити посуд у кухні, прати білизну, наводити порядок у шухлядах комода й прибирати ліжко. Та хоч би що він робив, через кожних п'ять хвилин зупинявся і поглядав на настінний годинник. І тоді щоразу думав, що час начебто рухається дедалі повільніше.

Аоаме знає.

Так міркував Тенґо, зайвий раз наточуючи кухонний ніж над умивальником. "Вона

знає, що я кілька разів вибирався на дитячу гірку в парку. І, напевне, бачила, як я сидів на гірці й дивився у небо". Про інше він не міг думати. Уявив собі власну постать, освітлену ртутним ліхтарем, на дитячій гірці. Тоді він зовсім не відчував, що хтось його бачить. Цікаво, звідки вона за ним спостерігала?

"Байдуже, звідки, — подумав він. — Це не важливо. Незалежно від того, звідки вона спостерігала, тепер мене впізнає з першого погляду". Від такої думки усього його переповнила велика радість. "Відтоді вона думала про мене так само, як я про неї". Це йому здавалося неймовірним. У цьому світі, схожому на рухливий лабіринт, не зустрічаючись упродовж двадцяти років, людські душі — хлопця і дівчини — залишалися незмінно пов'язаними.

"Та чому тоді Аоаме не озвалася? Все було б простішим. Узагалі як вона дізналася, що я тут мешкаю? Як вона або той чоловік дізналися мій телефонний номер? Я не люблю, щоб мені дзвонили, а тому його немає у телефонній книзі".

У всій цій історії багато чого незбагненого. Її сюжетні лінії переплутані. І не можна визначити, як вони пов'язані і чи існує між ними причинно-наслідковий зв'язок. Та якщо подумати, то здається, що з появою на сцені Фукаері ця історія перебуває у незмінному стані: в ній надто багато запитань і надто мало розгадок. Однак цей безлад хоч і поволі, а все-таки наближається до кінця. Таке складалося загальне враження.

"У всякому разі, о сьомій сьогоднішнього вечора принаймні кілька сумнівів, напевне, розвіється, — роздумував Тен'го. — Ми зустрінемося на дитячій гірці. Не як безпорадні десятирічні хлопець і дівчина, а як самостійні й вільні дорослі чоловік і жінка. Як учитель математики підготовчої школи та інструкторка спортивного клубу. Власне, про що ми там розмовлятимемо? Невідомо. У всякому разі, розмовлятимемо. Заповнимо прогалини, щоб мати спільні знання про себе. І, якщо скористатися дивним виразом того незнайомця, ми начебто маємо звідси кудись поїхати. Тому треба зібрати цінні речі, які не можна полишити. І спакувати їх у сумку так, щоб руки були вільними".

Тен'го особливо не шкодував, що поїде звідси. Він прожив у цій квартирі сім років і тричі на тиждень читав лекції в підготовчій школі, але ні разу не мав відчуття, що саме вона найкраще підходить для його життя. Вона була тільки тимчасовим притулком, схожим на острів серед водного простору. Не стало також заміжньої подруги, з якою раз на тиждень він мав тут таємну зустріч. Пішла звідси після тимчасового перебування і Фукаері. Він не знав, де вони зараз і що роблять. У всякому разі, вони непомітно зникли з його життя. Що ж стосується роботи в підготовчій школі, то його там, безперечно, хтось замінить. І без Тен'го цей світ безперешкодно рухатиметься. Якщо Аоаме хоче кудись з ним поїхати, то він не вагатиметься.

Що таке для нього цінні речі, які хотілося б забрати із собою? Готівка у вигляді п'ятдесятитисячних банкнот і пластикова банківська картка. Це все, так би мовити, його багатство. На звичайному банківському рахунку в нього приблизно один мільйон ен. Та ні, не лише це. На нього перераховано частку гонорару за "Повітряну личинку".

Він збирався повернути її Комацу, але так і не зробив цього. Крім того, надруковані аркуші розпочатого роману. Їх не можна залишати. Вони не мають комерційної вартості, але для нього значать багато, рукопис сунув у паперовий пакет, а пакет — у тверду червонувато-брунатну нейлонову сумку, з якою їздив на роботу до школи. Вона стала досить важкою. Дискети поклав у кишені куртки. Електронну друкарську машинку взяти не міг, але записник й авторучку забрав. Отож, що ще?

Тенґо згадав службовий конверт, отриманий від адвоката в Тікурі, що містив батькову ощадну книжку, його зареєстровану печатку, витяг з книги родинної реєстрації і загадкову начебто родинну фотографію. Мабуть, її варто взяти. І, звісно, табель початкової школи та почесну грамоту "ННК". Переміну білизни й речі туалету вирішив не брати, бо не помістяться у дорожній сумці. Як буде потреба, їх можна купити.

Убгавши все у сумку, він наразі не мав що робити. Ні мити посуду, ні прасувати одягу. Ще раз глянув на настінний годинник. Була десята тридцять. Подумав, що годилося б подзвонити товаришеві, якого просив читати лекції в підготовчій школі, але згадав, що той не любить, коли йому зранку телефонують.

Тенґо, одягнений, ліг на ліжку й задумався над різними можливостями. Востаннє він зустрічався з Аоаме в десятирічному віці. Тепер їм обом по тридцять. За цей час вони багато чого пережили. Приємного й не дуже приємного — можливо, останнього трохи більше. Їхня зовнішність, характер та життєве середовище, напевне, змінилися. Вона вже не дівчинка, а він — не підліток. Невже Аоаме справді його розшукувала? Тенґо уявив собі, що вони зустрінуться на дитячій гірці, зблизька поглянуть одне на одного й розчаруються. Можливо, навіть не матимуть про що розмовляти. Таке цілком може статися. І це зовсім природно.

"Може, насправді не треба зустрічатися? — запитував він сам себе. — Чи не було б краще берегти в душі надію на випадкову зустріч, але так і не зійтися? Тоді можна було б постійно жити з надією. З невеликим, але дорогоцінним джерелом тепла, що зігрівав би все тіло. Зі слабким вогником, дбайливо захищеним долонями від вітру, що міг, однак, просто згаснути під бурхливим подувом реальності".

Приблизно годину, уп'явшись очима в стелю, Тенґо поперемінно піддавався цим двом взаємно суперечливим почуттям. Понад усе він хотів зустрітися з Аоаме. Та водночас боявся опинитися віч-на-віч із нею. У душі ціпенів від незручної мовчанки й холодного розчарування, що могли тоді виникнути. Здавалось, він розривався надвоє. Великої й міцної статури, Тенґо знав, що надзвичайно крихкий, коли потрапляє під дію зовнішньої сили. Але не зустрітися з Аоаме не міг. Цього сильно прагла його душа впродовж двадцяти років. Він не міг утекти, навіть якщо все закінчиться розчаруванням.

Утомившись спогляданням стелі, він, лежачи горілиць, якийсь час спав. Хвилин сорок — сорок п'ять, спокійним сном, без жодних сновидінь. Глибоким, приємним сном після зосередженого виснажливого міркування. Якщо подумати то за останніх кілька днів він спав дрібними, нерегулярними уривками. А сьогодні до вечора мав позбутися

накопиченої втоми. Вийти звідси із новим здоровим настроєм і попрямувати до дитячої гірки. Інтуїтивно відчував, що його організм потребує невимушеного перепочинку.

Коли поринав у сон, чув голос Кумі Адаті. А може, йому лише здалося, що чує. Як тільки розвидниться, вам треба звідси йти. Поки виходу не перекрито.

Це був голос Кумі Адаті й водночас — нічної сови. В його пам'яті вони нерозривно змішалися. Зараз йому насамперед потрібен розум. Нічний розум, що проріс глибоко в землю. Можливо, його вдасться знайти лише уві сні.

О пів на сьому, закинувши за плечі сумку, Тенґо вийшов з дому. Одягнений зовсім так само, як і тоді, коли ходив до дитячої гірки. У старій шкіряній куртці поверх вітрівки з каптуром, синіх джинсах і брунатних робочих черевиках. Зношених, але настільки звичних, що вони здавалися частиною його організму. Можливо, сюди він більше не вернеться. Табличку з прізвищем на дверях та поштовій скриньці про всяк випадок зняв. Про решту можна подумати згодом.

Стоячи на виході з будинку, обдивився уважно навкруги. Якщо вірити Фукаері, то за ним хтось стежить. Та, як і минулого разу, нічого підозрілого він не помітив. Звичний краєвид залишився тим самим. Після заходу сонця на вулиці не було людей. Спочатку він попрямував поволі до станції. Іноді озирався, аби перевірити, що його ніхто не переслідує. Кілька разів, без потреби, звертав у вузьку вуличку й зупинявся — мовляв, чи нема за ним "хвоста". Той чоловік по телефону казав, що треба пильнуватися. Заради себе й заради Аоаме, що опинилася у напруженому становищі.

"Та невже чоловік, що телефонував, справді знайомий Аоаме? — раптом подумав Тенґо. — Це часом не вміло підготовлена пастка?" Задумавшись над такою можливістю, він занепокоївся. Якщо це пастка, то її, напевне, підстроїла секта "Сакіґаке". Як автор-невидимка "Повітряної личинки", Тенґо, можливо (ні, безперечно), потрапив у їхній чорний список. А тому той дивний чоловік, Усікава, як їхній поплічник намагався завести сумнівну розмову про якусь фінансову допомогу. Крім того, Тенґо не бажаючи дав притулок Фукаері й жив разом з нею упродовж трьох місяців. Цього було аж занадто, щоб зіпсувати настрої секті.

"Однак, — міркував Тенґо, — навіщо їм заманювати мене у свою пастку, використовуючи Аоаме як приманку?" Вони вже знають його адресу. І втекти він не зможе. Якщо ж вони мають до нього якусь справу, то могли б поговорити з ним прямо. Навіщо тратити сили й час, щоб заманювати його на ту дитячу гірку? Звісно, якщо ж — навпаки — вони намагаються виманити Аоаме, використовуючи Тенґо як приманку, то все складається по-іншому.

Однак навіщо їм виманювати Аоаме?

Такої причини він ніде не знаходив. Може, між "Сакіґаке" й Аоаме існує якийсь зв'язок? Однак розвинути далі свою аргументацію Тенґо не зумів. Залишалось тільки розпитати безпосередньо її. Звісно, якщо вдасться зустріти. У всякому разі, як казав той чоловік, обережність — понад усе. Для безпеки Тенґо вибрав кружну дорогу й простежив, чи за ним ніхто не йде. А тоді швидкими кроками попрямував до дитячого парку.

У парк дістався за сім хвилин до сьомої. Там було вже темно, ртутний ліхтар розсіював по всіх його закутках рівномірне штучне світло. Був благословенний теплий день, але щойно сонце зайшло за обрій, температура повітря раптом знизилась і подув холодний вітер. Кілька спокійних теплих днів минуло, й знову збиралася панувати люта зима. Гілля дзелькви, схоже на застережливі старечі пальці, тремтіло, сухо потріскуючи.

У кількох вікнах навколишніх будинків горіло світло. Однак у парку не було ні душі. Серце під шкіряною курткою поволі відбивало свій чіткий ритм. Тенґо кілька разів потирав долонями рук і спробував переконатися в нормальності свої відчуттів. "Усе гаразд. Я готовий. Нема чого боятися", — переконував він себе. Нарешті зважившись, почав підніматися на дитячу гірку.

Піднявшись туди, сів у такій же позі, як колись. Дерев'яна основа дитячої гірки була холодною і трохи вологою. Засунувши руки в кишені куртки й обіпершись спиною об поруччя, Тенґо глянув у небо, заповнене хмарами різних розмірів — великих і малих. Примруживши очі, він шукав Місяці. Але, видно, зараз вони ховалися за хмарами. Не густими, а легкими білими. Однак їхньої товщини вистачало, щоб приховати Місяці від людських очей. Вони неквапливо пересувалися з півночі на південь. Здавалось, вітер угорі не сильно віяв. А може, хмари плили високо в небі. В усякому разі, вони зовсім не спішили.

Тенґо зиркнув на годинник. Було три хвилини по сьомій. Секундна стрілка точно відмірювала час. Аоаме все ще не з'являлася. Кілька хвилин він стежив, ніби дивлячись на щось рідкісне, як пересувається секундна стрілка. Потім заплющив очі. Як і хмари на небі, нікуди не спішив. Байдуже, якщо доведеться чекати. Тенґо перестав думати й віддався плинові часу. Зараз найважливішим було, щоб час плив природно й рівномірно.

Все ще заплющивши очі, він старанно, ніби налаштовуючи радіо на певну хвилю, прислухався до звуків навколишнього світу. Насамперед до нього долинув безперервний гуркіт автомобілів, що курсували 7-ю кільцевою дорогою. Гуркіт, схожий на шум тихоокеанського прибою, який довелося чути в оздоровниці Тікури. Здавалось, до нього навіть домішувалося різке кигикання чайок. Іноді чулися короткі уривчасті попереджувальні сигнали трейлерів, що робили задній хід. Різко й застережливо гавкав великий пес. Десь далеко хтось когось голосно кликав. Голоси долинали хтозна-звідки. Надовго заплющивши очі, Тенґо втратив здатність визначати напрям і відстань до того місця, звідки прилітали окремі звуки. Інколи подував мерзлякуватий вітер, але холод не відчувався. На певний час Тенґо забув реагувати на нього.

Опам'ятавшись, він помітив, що хтось стоїть поблизу й стискає його велику праву руку своєю, схожою на маленьку істоту, яка, шукаючи тепла, проникла в кишеню його шкіряної куртки. Все сталося наче стрибком тоді, коли свідомість прокинулася. Без жодних передумов становище змінилося на одну сходинку. "Дивно", — подумав Тенґо, все ще із заплющеними очима. Чому так сталося? Іноді час спливав нестерпно повільно, а іноді — перестрибував одразу через кілька етапів.

Щоб переконатися, що там справді щось є, той хтось ще сильніше стиснув його широко руку своїми довгими гладкими пальцями з міцною серцевиною.

"Аоаме", — подумав Тенґо, але вголос цього не вимовив. Та й очей не розплющив. Тільки відповів на потиск руки своїм потиском. Він пам'ятав цю руку. За двадцять років ані разу не забув її дотику. Ясна річ, це вже не була маленька рука десятирічної дівчини. Упродовж цих двадцяти років її рука, напевне, торкалася багато чого, багато що піднімала й стискала. Багато чого різноманітної форми. І в ній відчувалася сила. Однак Тенґо відразу збагнув, що це та сама рука. З тим самим потиском і тим самим прагненням щось йому передати.

Проміжок часу в двадцять років миттю розчинився в ньому й закрутився вихором. Усі картини, зібрані за той час, усі слова, усі цінності в його душі стали товстим стовпом і завертілися навколо нього, немов гончарний круг. Тенґо мовчки спостерігав це видовище, як людина, що на власні очі бачить розпад і відродження планети.

Зберігала мовчанку й Аоаме. Вони обоє, на холодній дитячій гірці, безмовно стискали одне одному руку. Наново стали десятирічною дівчиною і десятирічним хлопцем. Самотньою дівчиною і самотнім хлопцем. Шкільна аудиторія після уроків, на початку зими. Вони, безпорадні, не знали, що можна дати одне одному й що вимагати. Ще ніхто їх досі насправді не любив, і вони нікого не любили. Вони нікого не обіймали, і їх ніхто не обіймав. І не знали, куди заведе їх цей випадок. Вони зайшли тоді в кімнату без дверей. І вийти з неї не могли. А ще ніхто інший не міг сюди зайти. Вони тоді не знали, що у світі це — єдине досконале місце, в якому самотня людина не відчувається самотньою.

Невідомо, скільки часу збігло — п'ять хвилин, година чи цілий день. А може, взагалі час зупинився. Тенґо цього не розумів. Він тільки знав, що може скільки завгодно мовчки перебувати на дитячій гірці, відчуваючи потиск руки Аоаме. Так само тепер, як і десять років тому.

А ще він потребував часу, щоб пристосуватися до цього нового світу. Треба було заново навчитися відчувати, споглядати, добирати слова, дихати й рухатися. Заради цього довелося зібрати весь час цього світу. Та, можливо, тільки цього світу не досить.

— Тенґо-кун, — прошепотіла Аоаме. Не голосним і не тихим голосом, який йому щось обіцяв. — Розплющуй очі.

Тенґо розплющив очі. Час знову почав рухатися.

— Видно Місяці, — сказала вона.

Розділ 28

(про Усікаву)

І частина його душі

Останки Усікави освітлювала люмінесцентна лампа під стелею. Опалення було вимкнене, одне вікно відчинене. Завдяки цьому в кімнаті було холодно, немов у льодовні. Посеред неї, як під час нарад, стояли зведені до купи столи, а на них горілиць лежав Усікава, в зимовій білизні, вкритий зверху старою вовняною ковдрою. Його живіт під нею випинався, наче мурашник серед поля. Запитливо розплющені очі, яких ніхто

не міг зімкнути, затулили шматком тканини. Через ледь-ледь розтулений рот він уже не дихав і не промовляв. Тім'я було ще пласкішим, ніж за життя, і здавалося ще загадковішим. Навколо нього жалюгідно вилося грубе чорне кучеряве волосся, як на лобку.

На Голомозому була тепла, на пуху, куртка, а на Кінському хвостові — куртка, пошита із брунатної замші, з хутряним комірцем. Одяг на них якось дивно теліпався. Здавалось, його поспішно взяли на складі з обмеженим вибором. І в кімнаті вони видихали біле повітря. У ній налічувалося їх троє — Голомозий, Кінський хвіст та Усікава. З ряду трьох вікон з алюмінієвими рамами під самою стелею одне було відчинене, щоб підтримати низькою температуру в кімнаті. Крім столів, на яких лежали останки Усікави, в ній не було ніяких інших меблів. Усюди панувала безликість і діловитість. Тут і труп, навіть Усікави, здавався таким самим безликим і діловитим.

Ніхто не прохоплювався жодним словом. Кімната поринула в цілковиту тишу. Голомозий мусив багато про що думати. Кінський хвіст узагалі ніколи не говорив. Усікава був загалом балакучим, але ввечері, два дні тому, мимоволі спустив дух. Голомозий, у глибокій задумі, поволі проходив туди-сюди перед столами, на яких лежав Усікава. Його хода була однаковою, хіба що змінювався напрям руху при підході до стіни. Коли він ступав по блідому жовто-зеленому дешевому килимі, його шкіряні черевики не видавали жодних звуків. Як завжди, Кінський хвіст стояв незворушно біля дверей. Злегка розставивши ноги й випрямивши спину, вп'явся очима в якусь точку простору. Видавалось, зовсім не відчував ані втоми, ані холоду. Про те, що він живе, свідчило хіба що швидке кліпання очима час від часу і регулярно видихуване біле повітря.

Того дня, завидна, в цій холодній кімнаті зібралося для наради кілька чоловік. Керівництво було в роз'їздах, і довелось потратити цілий день, щоб дочекатися кворуму. Нарада була таємною — розмова велася тихим стриманим голосом, щоб ніхто про неї не дізнався. Увесь цей час останки Усікави лежали на столах, ніби експонат на виставці-ярмар-ку металорізальних станків. Вони вже задубіли. І могли розм'якнутися принаймні за три дні. Присутні обговорювали кілька практичних питань, раз у раз позираючи на Усікаву.

Поки тривала нарада, навіть тоді, коли йшлося про покійника, в кімнаті не відчувався ні сум, ні повага до нього. Цей задубілий короткий труп викликав у їхніх душах тільки відчуття своєрідного повчального уроку й повторної переоцінки власної поведінки. Минулого часу вже ніяк не вдасться повернути, а розв'язок, який принесла смерть покійника, стосується тільки його самого. Ось це і є повчальним уроком або переоцінкою поведінки. .

Що робити з останками Усікави? Очевидно, рішення було відоме від самого початку. Якби поліція дізналася про смерть Усікави, то провела б ретельне розслідування і, напевне, встановила б причетність до неї секти. Наражатись на таку небезпеку не годилося. А коли труп поволі розм'якне, треба непомітно перенести його у велику піч і притьмом спалити. Перетворити на чорний дим і сірий попіл. Дим

підніметься у небо, а попіл, розсіяний на полі, стане добривом для вирощування овочів. Така робота досі неодноразово виконувалася під керівництвом Голомозого. Останки лідера були великими, і їх довелося розпилювати на частини ланцюговою пилою. А от з цим коротким чоловічком у цьому нема потреби. Це тішило Голомозого. Бо він узагалі не любив роботи, пов'язаної з кров'ю. Не переносив її появи тоді, коли йшлося і про живу людину, і про мертво.

Чоловік у ролі начальника секти поставив Голомозому запитання. Власне, хто вбив Усікаву? Навіщо треба було його прибирати? Яку мету ставив собі Усікава, оселившись в орендованій квартирі у кварталі Коендзі? Як керівник охорони Голомозий мав дати відповідь на ці запитання. Та насправді він її не знав.

У вівторок, удосвіта, йому подзвонив загадковий чоловік (то був Тамару) й повідомив, що в тій квартирі лежить труп Усікави. Розмова між ними була діловою і водночас повна натяків. Після того дзвінка Голомозий негайно викликав двох тутешніх підлеглих членів секти, які в робочому одязі квартирних перевізників прибули на місце у мікроавтобусі "Toyota-Hiace". Мусили витратити певний час, щоб пересвідчитися, що їм не приготовлено пастки. Вони всі четверо зупинили мікроавтобус віддалік, і один з них обстежив будинок навколо. Обережність була потрібна, щоб поліція не арештувала їх, коли вони зайдуть у квартиру.

Уже затверділий труп Усікави вони засунули у перевізний контейнер, винесли його надвір і поклали в багажник. Стояла холодна ніч, а тому навколо зовсім не було людей. З допомогою кишенькового ліхтарика вони обдивилися всі закутки квартири, шукаючи слідів злочину, але не знайшли нічого, вартого уваги. Крім мінімальної кількості речей, потрібних для щоденного життя — харчових продуктів, маленької електричної пічки і спального мішка, яким користуються альпіністи. У баку для сміття вони виявили тільки порожні бляшанки з-під консервів і пластикові склянки. Мабуть, заховавшись у цій квартирі, Усікава за кимось стежив. Пильні очі Голомозого помітили на маті біля вікна легкі сліди від триніжка. Але фотоапарата не було. Не лишилось і фотографій. Напевне, їх забрав убивця Усікави. Звісно, разом із фотоплівкою. Напад на Усікаву, видно, стався під час сну у спальному мішку, бо він був у нижній білизні. Можливо, хтось безшумно проник у квартиру. І смерть супроводжувалася великими стражданнями. Бо білизна сильно просякла сечею.

До префектури Яманасі на мікроавтобусі їхало їх тільки двоє — Голомозий і Кінський хвіст. Решта залишилася в Токіо. Усю дорогу за кермом сидів Кінський хвіст. Мікроавтобус звернув із столичної швидкісної автостради на центральну швидкісну дорогу й попрямував на захід. Удосвіта дорога була порожньою, але Кінський хвіст суворо дотримувався правил руху. Бо якби поліцейський його зупинив, то їм настав би кінець. Номер на мікроавтобусі був замінений на крадений, а в його багажнику був контейнер з трупом. Виправдатись вони ніяк не змогли б. Тому весь час сиділи мовчки.

Коли вранці прибули на територію секти, тамтешній лікар оглянув труп Усікави і підтвердив, що його задушили. Щоправда, на його шиї не було виразних слідів. Лікар припустив, що, мабуть, на голову Усікави накинули щось схоже на мішок. Обстеження

рук і ніг показало, що і їх ніхто не зв'язував. Не було також ознак побиття й катування. На обличчі не збереглося нічого, що свідчило б про його передсмертні муки. На ньому залишилося, так би мовити, просте запитання, на яке не мав відповіді. Як не крути, його таки вбили, але труп не був понівеченим. Лікаря це дивувало. Можливо, після смерті хтось зробив йому такий масаж обличчя, щоб воно мало спокійний вигляд.

— Безпомилкова професійна робота, — пояснив Голомозий чоловікові в ролі начальника. — На тілі немає жодних слідів. Можливо, він навіть не кричав. Бо якби від болю кричав, то серед ночі, напевне, в будинку почули б. Аматор такого не міг би зробити.

— Навіщо треба було знищувати Усікаву руками професіонала?

Голомозий уважно добирав слова.

— Мабуть, Усікава-сан за кимось стежив. За ким не було треба і про кого сам не знав.

— Може, за тим самим, що вбив лідера?

— Твердих доказів нема, але така імовірність начебто велика, — відповів Голомозий. — Мабуть, його піддали чомусь близькому до катування. Чому саме, не знаю, але, безперечно, його суворо допитували.

— І що він виказав?

— Напевне, все, що знав, — відповів Голомозий. — Не сумніваюсь. Однак щодо цієї справи йому надавали обмежену інформацію. А тому все, що він виказав, не завдасть нам реальної шкоди.

Сам Голомозий також мав обмежену інформацію. Але знав набагато більше, ніж така стороння людина, як Усікава.

— Якщо ви сказали, що робота професійна, то виходить, що до неї причетна банда? — спитав чоловік у ролі начальника.

— Так не діють ні якудза, ні бандити, — заперечливо хитнувши головою, сказав Голомозий. — Такі типи поводяться набагато зухваліше й не бояться пустити кров. Досконалості не домагаються. Вбивця Усікави-сана залишив нам послання. Мовляв, їхня організація — надзвичайно кваліфікована й на наше втручання відповість точним ударом. Тож нам нема чого пхати носа в це питання.

— Яке питання?

Голомозий хитнув головою.

— Та я сам не знаю, яке конкретно. Останнім часом Усікава-сан діяв самостійно. Я не раз вимагав доповісти проміжні результати, але він виправдовувався, що ще не може подати всього матеріалу в закінченому вигляді. Можливо, тільки власними руками хотів відкрити всю правду. А тому загинув із зібраною інформацією у своїй голові. Усікава-сан, якого звідкись привів лідер, досі діяв, як окрема бойова одиниця. До організації не звик. Судячи із системи наказів, я не міг ним управляти.

Голомозий намагався уточнити критерії відповідальності. Секта вже існувала як організація. І як така мала свої правила, які визначали нестерпні покарання за будь-які промахи.

— Власне, за ким стежив Усікава зі своєї квартири в будинку?

— Цього я ще не знаю. Якщо думати логічно, то начебто за кимось, хто мешкав у тому будинку або поблизу. Наші люди, що залишилися в Токіо, це питання розслідують на місці, але ще ні про що не доповідають. Очевидно, розслідування забере певний час. Може, краще мені податися до Токіо й самому цим зайнятися.

Голомозий невисоко оцінював практичні здібності підлеглих, залишених у Токіо. Вони були вірними, але не дуже тямущими. Ніяких подробиць про тамтешню ситуацію вони не повідомляли. Він сам упорався б з усім набагато краще. Бажано докладно дізнатися й про офіс Усікави. Може, той чоловік, що дзвонив по телефону, раніше цим займався. Однак начальник був проти поїздки до Токіо. Велів йому та Кінському хвостові залишатися в штаб-квартирі, поки ситуація не стане виразнішою.

— Може, Усікава-сан стежив за Аоаме? — спитав начальник.

— Ні, не за Аоаме, — відповів Голомозий. — Якби Аоаме була там, то він одразу повідомив би про неї. Бо так він виконав би завдання і закінчив би доручену роботу. Можливо, Усікава-сан стежив там за кимось, хто був пов'язаний з її місцем перебування або, можливо, мав із нею зв'язок. У такому припущенні є своя логіка.

— І саме тоді, коли Усікава-сан за кимось стежив, хтось убив його?

— Можливо, — відповів Голомозий. — Самостійно занадто близько підійшов до небезпечного місця. Можливо, мав честолюбну мету — здобути надійні відомості. Якби стеження проводилося разом з нами, то ми один одного захищали б і такого наслідку, напевне, не було б.

— Ти безпосередньо розмовляв по телефону з тим чоловіком. То були шанси на наші переговори з Аоаме?

— Не думаю. Вони були б лише тоді, якби вона сама захотіла з нами розмовляти. Цей нюанс відчувався і в словах того чоловіка, що говорив по телефону. Врешті-решт, усе залежить від її бажання.

— Вона мала б радіти, що ми гарантуємо їй безпеку й не порушуємо питання про вбивство лідера.

— Однак вони домагаються докладнішої інформації. Мовляв, чому ми хочемо зустрітися з Аоаме. Чому прагнемо замирення з ними? Про що конкретно збираємося вести переговори?

— Якщо вони домагаються інформації, то це означає, що нічого точно не знають.

— Ваша правда. Та водночас і ми про них не маємо точної інформації. Все ще не знаємо причини, чому вони задумали такий ретельний план і витратили стільки зусиль, щоб убити лідера.

— У всякому разі, нам треба чекати від них відповіді й водночас не припиняти пошуку Аоаме. Навіть якщо при цьому доведеться наступити комусь на хвіст.

Зробивши коротку паузу, Голомозий сказав:

— У нас міцна організація. Ми можемо зібрати людей і швидко та ефективно діяти. Ми цілеспрямовані, з високим бойовим духом і в разі потреби здатні на самопожертву. Але якщо говорити про нашу технічну підготовку, то ми — лише випадковий набір

аматорів, що не пройшли спеціального тренування. Порівняно з нами протилежна сторона — професіонали зі своїм ноу-хау, які діють холоднокровно і в жодному разі не вагаються. Мають у всьому великий досвід. Бо, як ви знаєте, Усікава-сан не був роззявою.

— Що конкретного ви збираєтесь робити зараз, щоб не припиняти пошуку?

— Найдодільніше було б скористатися тими цінними розвідувальними даними, які, здається, зібрав Усікава-сан. Будь-якими.

— Виходить, що власних цінних розвідувальних даних ми не маємо?

— Та начебто, — щиро визнав Голомозий.

— Мусимо розшукати і впіймати Аоаме, незважаючи ні на загрози, ні на жертви. Якогого швидше.

— Це — нам наказ "віщого голосу", чи не так? — сказав Голомозий і повторив: — Якогого швидше впіймати Аоаме, незважаючи ні на загрози, ні на жертви.

Начальник промовчав. До подальшої інформації Голомозий не мав доступу, оскільки не належав до керівництва секти, а був лише керівником виконавчого підрозділу. А проте він знав, що, можливо, то було останнє повідомлення, яке жриці від них почули.

Коли Голомозий проходив туди-сюди повз останки Усі-кави в холоднющій кімнаті, в його свідомості щось промайнуло. Він зупинився і, невдоволено насупивши брови, спробував те щось розпізнати. Коли Голомозий спинився, Кінський хвіст біля дверей злегка змінив позу, довго видихнув і центр ваги свого тіла змістив на іншу ногу.

"Коендзі", — згадав Голомозий, копирсаючись на темному дні пам'яті. Поволі, обережно, намацував тонку нитку. Хтось, пов'язаний з цією історією, мешкав у кварталі Коендзі. Та, власне, хто?

Добувши з кишені потертий грубий записник, Голомозий квапливо почав гортати його сторінки. І переконався, що пам'ять не підвела його. Тенґо Кавана, який проживав у кварталі Коендзі столичного району Сугінамі. Покійний Усікава винаймав квартиру в тому самому будинку. На першому поверсі, а не на третьому, як Тенґо Кавана. Мабуть, Усікава стежив там за Каваною? У цьому нема жодного сумніву. Однакова адреса — не випадковість.

Та чому в такому скрутному становищі Усікава мав би стежити за поведінкою Тенґо Кавани? Голомозий досі не пригадував адреси Тенґо Кавани, бо зовсім перестав ним цікавитися. Тенґо Кавана переробив "Повітряну личинку", яку написала Еріко Фукада. Коли її твір отримав від літературно-мистецького часопису премію молодого автора й після опублікування став бестселером, Тенґо Кавана цікавив людей. Висловлювалися здогади, що, можливо, він зіграв у всьому цьому важливу роль і зберігає якусь особливу таємницю. Однак тепер, коли його роль скінчилася, з'ясувалося, що він був лише підставним письменником, автором-невидимкою. На прохання Комацу переробив оповідання й отримав невелику частку гонорару. От і все. Більше ніщо за ним не стояло. А тепер секта зацікавилася тим, де перебуває Аоаме. Та, незважаючи на це, Усікава зосередив усю свою увагу на вчителів підготовчої школи. Влаштував йому

справжнісіньку засідку. І через це вкоротив собі життя. Чому?

Голомозий не знаходив цьому пояснення. Безперечно, Усікава натрапив на якісь сліди. Очевидно, думав, що дізнається про місце перебування Аоаме, якщо слідкуватиме за Тенґо Каваною. Саме тому в орендованій квартирі встановив біля вікна фотоапарат на триніжку й, напевне, вже давно вистежував його. Невже між Тенґо Каваною та Аоаме існував якийсь зв'язок? Якщо існував, то який саме?

Голомозий мовчки перейшов у сусідню, теплу, кімнату й подзвонив у Токіо. У кімнату багатоквартирного будинку в кварталі Сакураґаока, що в столичному районі Сібуї. Покликав двох своїх підлеглих і наказав негайно повернутися у квартиру Усікави в кварталі Коендзі, щоб простежити, чи не з'явиться Тенґо Кавана, здоровенний чоловік з коротким волоссям. Мовляв, його не можна не помітити. Якщо виходитиме з будинку, то треба крадькома за ним піти, щоб обов'язково дізнатися, куди прямує. В жодному разі не відставати від нього. Бо, мовляв, він якнайшвидше прийде їм на допомогу.

Голомозий вернувся у кімнату з останками Усікави й повідомив Кінському хвостові, що вони негайно їдуть до Токіо. Той лише коротко кивнув. Жодних пояснень не вимагав. Зрозумівши, що від нього хочуть, швидко діяв. Коли Голомозий вийшов з кімнати, Кінський хвіст замкнув її на ключ, щоб ніхто сторонній не заглядав, і надворі серед десяти автомашин на стоянці вибрав чорну "Nissan-Gloria". Вони обидва сіли в неї, і, крутнувши встромленим ключем, Кінський хвіст, який цього разу сидів за кермом, запустив мотор. Як завжди, її бензобак був повний. І її номерний знак, і місце реєстрації були законними. Надмірна швидкість нічим не загрожувала.

Голомозий згадав, що не дістав від начальника дозволу на повернення до Токіо, коли вони вже їхали швидкісною трасою. Можливо, пізніше йому буде непереливки. Неминуче. Але зараз не можна втрачати ні хвилини. Тільки прибувши до Токіо, можна все з'ясувати. Він трохи насупився. Обмеження, які накладає система, іноді його дратувала. Приписів ставало щораз більше. Але він знав, що поза організацією не зможе прожити. Він — не самотній вовк. А тільки одне з коліщаток механізму, яким управляють зверху.

Голомозий послухав по радіо останні, від восьмої години, новини. Потім, вимкнувши радіо, опустив спинку сидіння й трохи поспав. Прокинувшись, відчув, що зголоднів (не пригадував, коли востаннє нормально їв), але не мав часу на те, щоб зупинитися на заправній станції. Треба було поспішати.

Однак у той час Тенґо вже зустрівся з Аоаме на дитячій гірці. Голомозий і Кінський хвіст про це нічого не знали. У небі над головами Тенґо й Аоаме пливли два Місяці.

Останки Усікави спокійно лежали в холодній темній кімнаті. Без сторонніх людей, без світла, замкненій знадвору ключем. Крізь вікна під стелею усередину проникало бліде місячне сяйво, якого, однак, Усікава не міг бачити. А тому не міг знати, скільки Місяців на небі — один чи двоє.

У кімнаті не було годинника, який би відмірював час. Можливо, відтоді, як

Голомозий і Кінський хвіст пішли, минула година. Якби в кімнаті хтось залишився, то, напевне, злякався, побачивши, як зненацька рот Усікави заворушився. Така страшна подія виходила за межі здорового глузду. Бо, ясна річ, Усікава вже був мертвий, а його останки повністю задубіли. Однак його рот, дрібно затремтівши, ворухнувся і потім, зі скрипом, розтулився.

Стороння людина подумала б, що, може, Усікава починає щось розповідати. Якусь важливу інформацію, відому тільки мертвим. Ця людина, перелякавшись, проковтнула б слину й, напевне, чекала б. Цікаво, власне, яку таємницю їй збираються зараз відкрити?

Але з розтуленого рота Усікави не вилетів жоден звук. З нього мовчки, затамувавши подих, вилізло шестеро карликів, сантиметрів п'ять заввишки. Вони, в маленькому одягу, йшли по язика, порослому зеленим мохом, переступали через брудні криві зуби й один за одним виходили назовні. Як шахтарі, що надвечір, після роботи, поверталися на землю. Однак і обличчя, і одяг карликів були чистими, без жодної брудної плямки. У цьому вони не мали нічого спільного з людьми.

Коли шестеро карликів вилізли з рота й спустилися на столи під останками Усікави, то труснули своїм тілом і поступово почали збільшуватися. Вони могли це робити відповідно до потреби. Але їхній зріст ніколи не перевищував одного метра. І не міг стати меншим, ніж три сантиметри. Коли їхній зріст досяг шістдесяти-сімдесяти сантиметрів, вони перестали стрясати своїм тілом і по черзі зійшли на підлогу. Обличчя карликів не виражало нічого. Але й не скидалося на маски. Вони мали звичайнісінькі обличчя. Загалом такі, як у вас і в мене, але менші. Просто зараз їм не треба було нічого виражати.

Як видно, вони особливо не спішили, але й не барилися. Вони мали якраз стільки часу, скільки було потрібно для виконання їхньої роботи. Не забагато й не замало. Всі шестеро, без сторонньої команди, спокійно сіли суцільним колом, з діаметром у два метри, на підлозі.

Потім один з них, мовчки піднявши руку, витягнув з повітря тонку нитку, завдовжки сантиметрів п'ятнадцять, прозору, з кремовим відтінком на білому тлі, й поклав її на підлогу. Другий карлик зробив точнісінько те саме. Наступних три повторили такі ж дії. І тільки останній, шостий, повівся по-іншому. Вийшов з кола, піднявся на стіл і вирвав з тріском одну волосинку з кучериків на сплюснутій голові Усікави. Вона замінила йому нитку з повітря. Перший карлик звичним рухом своїх рук сплів докупі п'ять ниток з повітря і волосинку Усікави.

Таким способом шестеро карликів створили нову повітряну личинку. Цього разу всі мовчали. І хором не вигукували.

Мовчки витягували з повітря нитки, виривали волосся з голови Усікави і в стабільному, розміреному ритмі хутко виплітали повітряну личинку. Навіть у холодній кімнаті не було видно, як вони видихають біле повітря. Стороння людина, мабуть, здивувалася б. А може, вона не звернула б на це уваги, бо навколо було надто багато дивного.

Хоча карлики завзято, невтомно працювали, за одну ніч, звісно, не могли сплести повітряної личинки. Для цього потрібно принаймні три доби. Але вони не спішили. Бо знали, що поки останки Усікави розм'якнуть і їх засунуть у піч, мине дві доби. А за дві доби роботу вдасться скінчити. Потрібний для цього час вони мали. Тож не перевтомлювалися.

Усікава лежав на столах під блідим місячним сяйвом. З широко відкритим ротом і розплющеними очима, які затуляв шматок тканини. В його останньому погляді застиг дім, куплений у Тюорінкані, й песик, що грайливо бігав по невеличкому газону.

І частина його душі зараз перетворювалася на повітряну личинку.

Розділ 29

(про Аоаме)

Удруге не відпустимо руки одне одного

— Тенґо-кун, розплющуй очі, — прошепотіла Аоаме. Тенґо послухався — часу світі знову почав рухатися. — Видно Місяці.

Тенґо підвів голову й глянув у небо. Саме тоді в розриві хмари, над голим віттям дзелькви, показалися два Місяці — великий жовтий і малий, zdeформований, зелений. Мадза й доота. Край хмари, яка щойно промайнула над ними, надала їм легкого змішаного забарвлення. Так наче хтось ненароком бризнув на поділ спіднички фарбою.

Після того Тенґо глянув на Аоаме, що була поруч. Вона вже не була худорлявою від недоїдання десятирічною дівчиною, яку мати недбало підстригла, у старому, не за її розміром, платті. Колишнього вигляду майже не залишилося. І все ж він з першого погляду зрозумів, що це — Аоаме й ніхто інший, її обличчя з парою великих очей за двадцять років нітрохи не змінилося. Її прозорі очі виражали впевненість у досягненні своєї мети. Добре знали, що їй треба побачити. Вони дивилися йому прямо в обличчя. Заглядали в його душу.

За минулих двадцять років у незнайомих для нього місцях Аоаме стала гарною дорослою жінкою. Миттю ввібравши в себе беззастережно всі ці роки й місця, Тенґо зміг зробити їх своєю живою плоттю і кров'ю. Тепер вони вже стали його власними.

"Щось треба робити", — подумав він, але не висловив цього вголос. Його губи злегка ворушилися і шукали в повітрі відповідних слів. Але ніде їх не знаходили. З його рота нічого, крім білого видихуваного повітря, схожого на самотній, загублений в океані острів, не виходило. Дивлячись йому в очі, Аоаме тільки коротко хитнула головою. Тенґо зрозумів її рух. Мовляв, можна нічого не говорити. Вона все ще стискала в кишені його руку. І ні на мить не виймала звідти своєї.

— Ми бачимо одне й те саме, — заглядаючи йому в очі, тихо сказала вона. Аоаме вже знала, що це — запитання і водночас твердження. Однак потребувала виразного підтвердження.

— Місяців два, — сказала Аоаме.

Тенґо кивнув. Місяців справді було два. Але вголос він цього не висловив. Чомусь не вдавалося. Лише так подумав.

Заплющивши очі, Аоаме нахилилась і притулилась щокою до його грудей.

Припала вухом до серця. Прислухалася до його думок.

— Хотіла знати, — сказала вона, — що живемо в одному світі й бачимо те саме.

Тенґо незчужся, як раптом велетенський стовп вихору в його душі розвіявся. Його оточував тільки зимовий вечір. Світло в кількох вікнах багатоквартирного будинку по той бік вулиці, в якому переховувалася Аоаме, свідчило, що, крім них, у світі живуть також інші люди. Це здавалося їм обом дивним. І навіть нелогічним.

Тенґо легенько нагнувся і понюхав волосся Аоаме. Пряме й гарне, з-під якого, немов боязке створіння, ледь-ледь визирало маленьке рожеве вушко.

— Розлука тривала дуже довго, — сказала Аоаме. "Тривала дуже довго", — подумав і Тенґо. Але водночас відчув, що двадцять років перестали бути реальними. Скоріше минули як одна мить, в яку все вмістилося.

Вийнявши руку з кишені, Тенґо обійняв Аоаме за плече. І відразу під своєю долонею відчув пружність її тіла. Підвівши голову, ще раз глянув на Місяці, які крізь розрив у хмарі все ще кидали на землю дивне, змішане з різних барв сяйво. Хмари пересувалися по небу дуже повільно. Під цим сяйвом Тенґо гостро усвідомив, як сильно душевний стан може змінити відчуття часу. Двадцять років — це тривалий час. За такий його проміжок багато чого може статися. Багато чого може з'явитися й багато чого — зникнути. Все змінює форму і якість. Це тривалий час. Однак для душі, яка змогла твердо визначитися, не надто довгий. Скажімо, якби навіть їхня випадкова зустріч була від сьогодні через двадцять років, то він, напевне, обійняв би її з таким же відчуттям, як ось зараз. Тенґо в цьому не сумнівався. І навіть якби вони досягли п'ятидесятирічного віку, він так само, як зараз, хвилювався б і розгубився б. Можливо, відчував би таку саму радість і впевненість.

Так думав Тенґо, але вголос цього не висловлював. Однак знав, що Аоаме уважно вловлює кожне його невисловлене слово. Притулившись своїм маленьким рожевим вушком до його грудей, вона прислухалася до порухів його душі. Як людина, що може відтворити в уяві живі яскраві краєвиди, водючи кінчиком пальця по карті.

— Я хотіла б довго тут залишатись і геть-чисто забути про час, — тихо сказала Аоаме. — Та нам треба зробити одну річ.

"Ми поїдемо", — подумав Тенґо.

— Так, ми поїдемо, — сказала Аоаме. — І то якомога скоріше. Бо вже обмаль часу. А куди — ще не можу виразити словами.

"І не треба", — подумав Тенґо.

— Не хочеш знати, куди? — спитала вона.

Тенґо хитнув головою. Вітер реальності не загасив сердечного вогника. Ніщо не мало більшого значення.

— Ми ніколи не розлучимося, — сказала Аоаме. — Це ясно понад усе. Ми вдруге не відпустимо руки одне одного.

Насунулася нова хмара й надовго заслонила обидва Місяці. Так, наче на сцені безшумно опустилася завіса, світ огорнула ще глибша пітьма.

— Треба поспішати, — прошепотіла Аоаме. І вони обоє встали на дитячій гірці.

Їхні тіла знову злилися в одне ціле. А руки міцно стискали одна одну, як у маленьких дітей, що в лісовій темряві напوماцки шукають виходу.

— Ми зараз покинемо "Котяче місто", — вперше заговорив Тенґо. Аоаме з радістю сприйняла його голос.

— "Котяче місто"?

— Місто, в якому вдень панує глибока самотність, а вночі — великі коти. Через нього протікає гарна річка із старим кам'яним мостом. Але там ми не можемо залишатися.

"Цей світ ми називали по-різному, — подумала Аоаме. — Я називала його світом "1Q84" року, а він — "Котячим містом". Але ці назви позначали одне й те саме". Аоаме ще міцніше стиснула його руку.

— Так, ми зараз покинемо "Котяче місто". Разом, удвох, — сказала вона. — І як тільки покинемо його, то ніколи, ні вдень, ні вночі, не житимемо окремо.

Коли вони обоє квапливо залишали дитячий парк, обидва Місяці заховалися за повільною хмарою. Вона затулила очі Місяцям, а хлопець і дівчина, взявшись за руки, вибиралися з лісу.

Розділ 30

(про Тенґо)

Якщо не помиляюся

Залишивши парк, вони обоє вийшли на велику дорогу й зупинили таксі. Аоаме попросила водія їхати до Санґендзя уздовж державного шосе номер 246.

Лише тоді Тенґо нарешті звернув увагу на одяг Аоаме. На ній, поверх модного зеленого костюма з короткою спідничкою, був весняний плащ, надто тонкий як на таку пору, з поясом. На ногах вона мала панчохи і яскраві туфлі на високих каблуках. З її плеча звисала чорна шкіряна сумка, переповнена й начебто важка. На руках не було рукавичок, а на шиї — шарфа. Ні перснів, ні мережива, ні сережок на собі не мала. Не пахла парфумами. Усе, що мала на собі й чого не мала, здавалося йому надзвичайно природним. Він не міг придумати, що можна було б із цього відняти або що до цього додати.

7-ю кружною дорогою таксі мчало до державного шосе номер 246. Дорожній рух, як ніколи, був безперешкодним. Щойно таксі рушило, вони обоє довго мовчали. Радіо було вимкнене, неговірким виявився і молодий водій. До їхніх вух долинав тільки безперервний, одноманітний шурхіт автомобільних шин. Притулившись до Тенґо, Аоаме й далі стискала його велику руку. Бо якби відпустила, то боялась, що вдруге не віднайде. Повз них пропливало нічне місто, схоже на морську течію, розцвічену світлячками.

— Мені треба багато чого розповісти, — згодом сказала Аоаме. — Та, здається, я не зможу всього пояснити, поки туди не прибудемо. Бо обмаль часу. Та навіть якби такий час був, навряд чи я змогла б усе розповісти.

Тенґо коротко хитнув головою. Мовляв, не треба себе силувати. Вони пізніше зможуть удвох заповнити всі життєві прогалини. Якщо в цьому буде потреба. Зараз

Тенґо здавалося, що навіть у цих забутих прогалинах і нерозгаданих загадках, якщо вони спільні для них обох, він знаходить радість, близьку до любові.

— Що мені негайно треба знати про тебе? — спитав Тенґо.

— А що ти знаєш про мене теперішню? — замість відповіді запитала Аоаме.

— Майже нічого, — відповів він. — Лише те, що ти — інструкторка спортивного клубу, незаміжня і мешкаєш у кварталі Коендзі.

— І я про тебе майже нічого не знаю. Хіба що те, що викладаєш математику в підготовчій школі у кварталі Йойогі, живеш одинаком і написав текст "Повітряної личинки".

Тенґо глянув в очі Аоаме. Від здивування його губи ледь-ледь розтулилися. Про це знала надзвичайно обмежена кількість людей. Невже Аоаме пов'язана з тією сектою?

— Не турбуйся. Ми разом на одному боці, — сказала Аоаме. — Щоб пояснити обставини, чому я знаю, треба витратити багато часу. Але мені відомо, що "Повітряна личинка" створена завдяки твоїй співпраці з Еріко Фукадою. І що якось ти і я потрапили у світ з двома Місяцями. І ще одне: що я вагітна. Можливо, від тебе. Гадаю, що про цю важливу новину тобі треба дізнатися негайно.

— Ти вагітна?

Мабуть, водій прислухався. Але Тенґо не мав коли про це думати.

— Упродовж двадцяти років ми ні разу не зустрічалися віч-на-віч, — сказала Аоаме. — І все-таки я завагітніла від тебе. Тож збираюся народити твою дитину. Звичайно, це не вкладається в ніяку логіку.

Тенґо мовчки чекав продовження її розповіді.

— Ти пам'ятаєш, як на початку вересня здійнялася страшна буря?

— Добре пам'ятаю, — відповів він. — Увесь день стояла чудова погода, а щойно стемніло, раптом загуркотів грім і почалася гроза. Станцію Акасака-Міцукі затопила вода, і на якийсь час підземка зупинилася.

"Карлики бешкетують", — казала тоді Фукаері.

— І того грозового вечора я завагітніла, — сказала Аоаме — Але ні того дня, ні кілька місяців раніше я не мала ні з ким таких стосунків.

Аоаме зачекала, поки Тенґо усвідомить цей факт. А тоді розповідала далі:

— Але це, безперечно, сталося того вечора. І я впевнена, що завагітніла від тебе. Пояснити, як це сталося, не можу. Просто мені це ясно.

У голові Тенґо воскрес спогад про той дивний єдиний статевий акт з Фукаері. Надворі бушувала гроза, а об віконні шибки періщили великі краплі дощу. Як казала Фукаері, тоді бешкетували карлики. Коли він, заанімілий, спав горілиць, Фукаері, сівши на нього верхи, вставила у себе його твердий прутень й висмоктала з нього сім'я. Здавалось, вона перебувала в трансі. Очі заплющила, ніби занурившись у глибокі роздуми. Мала великі круглі груди, але волосся в неї на лобку не росло. Все це здавалося нереальним, але таки насправді сталося.

Наступного ранку Фукаері начебто не пригадувала вчорашньої події. Або не показувала, що пригадує. А самому Тенґо та подія здавалася скоріше якоюсь

практичною справою, ніж статевим актом. Того грозового вечора Фукаері скористалася заміщенням його тіла для того, щоб успішно зібрати його сім'я. Буквально до останньої краплі. Він і досі пам'ятає це дивне відчуття. Тоді Фукаері справляла враження зовсім іншої людини.

— Я пригадую, — сухим голосом сказав Тен'го, — що зі мною сталася подія, яку не можна пояснити ніякою логікою.

Аоаме подивилася йому в очі.

— Тоді я не розумів, що це означає. Та й зараз точно не розумію. Але якщо ти завагітніла того вечора й нічого іншого не пригадуєш, то, безперечно, у тобі моя дитина.

"Можливо, Фукаері була передавальною ланкою. Таку роль їй призначили. Бути каналом, який зв'язував його з Аоаме. Обох фізично поєднував протягом обмеженого часу", — думав Тен'го.

— Згодом я розповім тобі докладно, що тоді сталося, — сказав він. — Та от зараз не знаходжу для цього потрібних слів.

— А ти справді віриш, що в мені твоя дитина?

— Широ вірю, — відповів Тен'го.

— От і добре, — сказала Аоаме. — Тільки це я хотіла знати. Якщо навіть ти віриш, то решта мене не хвилює. І пояснення не потрібні.

— Ти вагітна? — знову спитав Тен'го.

— Уже чотири місяці.

Аоаме взяла руку Тен'го й приклала її до низу живота під плащем.

Затамувавши подих, він шукав ознак життя цієї істоти. Вона, безсумнівно, була ще маленькою, але Тен'го відчув долонею її тепло.

— То куди ми поїдемо? Ти, я і це маленьке створіння.

— Кудись інде, — відповіла Аоаме. — У світ з одним Місяцем на небі. Туди, де я мала бути від самого народження. Де карлики не мають сили.

— Карлики? — і Тен'го ледь-ледь насупився.

— Ти докладно описав їх у "Повітряній личинці". Який у них вигляд і що вони роблять.

Тен'го кивнув.

— Вони існують у цьому світі. Як ти їх описав, — сказала Аоаме.

Коли Тен'го переробляв "Повітряну личинку", карлики були тільки витвором буйної фантазії сімнадцятирічної дівчини. А може, тільки метафорою чи символом. Однак зараз він не вірив, що вони справді існують в цьому світі й мають реальну силу.

— У цьому світі існують не лише карлики, але також повітряні личинки, мадзи, дооти й два Місяці, — сказала Аоаме.

— А ти знаєш дорогу, якою можна вийти з цього світу?

— Ми вийдемо звідси тією дорогою, якою я сюди зайшла. Іншого виходу я не можу придумати, — відповіла вона, додавши: — Рукопис свого недописаного роману ти взяв із собою?

— Узяв! — відповів Тенґо й легенько постукав долонею червонувато-брунатну сумку на плечі. І здивувався: звідки вона про нього знає?

Аоаме стримано всміхнулася.

— Все-таки знаю.

— Схоже, що ти багато чого знаєш, — сказав Тенґо. Він уперше бачив, як вона всміхається. Усміх був несміливий, але Тенґо відчув, як світ навколо нього почав змінюватися.

— Не розлучайся з ним, — сказала Аоаме. — Бо для нас він має велике значення.

— Будь спокійна. Не розлучатимусь.

— Ми прибули в цей світ, щоб зустрітися. Самі того не розуміли, що це наша мета. Нам довелося пройти через багато прикросів. Через багато чого нелогічного, непоясненого. Дивного. Кривавого й сумного. Інколи прекрасного. Від нас вимагали зобов'язань, і ми їх давали. Нас піддавали випробовуванням, і ми їх витримали. І ми досягли своєї мети, заради якої прийшли сюди. Та от зараз на нас чигає небезпека. Вони хочуть забрати дооту, що є в мені. Ти знаєш, що означає доота?

Глибоко вдихнувши, Тенґо спитав:

— Ти маєш намір обзавестися від мене доотою?

— Так, маю. Не знаю точно, яким способом, але збираюся народити дооту за посередництвом повітряної личинки або завдяки тому, що я сама виконувала її роль. А вони хочуть нас трьох впіймати, щоб їхня система мала новий "віщий голос".

— То яка ж роль мені тепер випаде? Якщо більша, ніж просто батько дооти...

— Ти... — почала Аоаме й запнулася. Навколо них утворилася порожнеча, яку потім спільними зусиллями довго довелося заповнювати.

— Я твердо був вирішив тебе знайти, — сказав Тенґо. — Але не зумів. Ти мене знайшла. Здається, наче я майже нічого не зробив. І це, так би мовити, несправедливо.

— Несправедливо?

— Багато чим я тобі зобов'язаний. Але тобі, врешті-решт, нічим не допоміг.

— Ти мені нічим не зобов'язаний, — відверто сказала Аоаме. — Ти мене привів сюди. Невидимим способом. І тепер ми разом.

— Здається, я одного разу бачив цю дооту, — сказав Тенґо. — Або те, що ця доота означає. У твоїй, десятирічної дівчини, подоби вона спала у тьмяному сяйві повітряної личинки. Я торкався її руки. Так було лише один раз.

Аоаме притулилася головою до його плеча.

— Тенґо-кун, ми одне одному нічим не зобов'язані. Зараз нам треба подумати, як оберекти це маленьке створіння. Вони наступають нам на п'яти. Я вже чую їхні кроки.

— Я нізащо вас обох нікому не віддам. Тебе й це маленьке створіння. Завдяки нашій зустрічі ми досягли мети, заради якої прийшли в цей світ. Але в ньому небезпечно. А ти знаєш вихід з нього?

— Здається, знаю, — відповіла Аоаме. — Якщо не помиляюся.

Розділ 31

(про Тенґо й Аоаме)

Як горошинка у стручку

Коли на знайомому місці вони вийшли з таксі, Аоаме, ставши на перехресті, роззирнулась навколо й помітила під швидкісною автострадою темний склад матеріалів за огорожею з листового заліза. Тягнучи Тенґо за руку, попрямувала туди через дорожній перехід.

Вона ніяк не могла пригадати, де ж тоді відхилилося листове залізо, але, наполегливо обмацавши всю огорожу, таки знайшла щілину, через яку вдавалося пролізти одній людині. Зігнувшись й уважно, щоб не зачепитися за щось гостре костюмом, Аоаме проникла на склад матеріалів. Зіщулившись своїм великим тілом, туди за нею пробрався і Тенґо. Всередині склад був таким же, яким Аоаме бачила його у квітні. Вицвілі мішки з цементом, іржаве залізяччя, пожухлий бур'ян, купи старого паперу й подекуди білий голубиний послід. За вісім місяців майже нічого тут не змінилося. Мабуть, відтоді сюди не ступала жодна людська нога. Це було всіма забуте місце в центрі столиці, під головною автомагістраллю.

— Це саме те місце? — оглядаючись навколо, спитав Тенґо.

Аоаме кивнула.

— Якщо тут немає виходу, то ми нікуди не зможемо вийти.

У темряві вона шукала аварійних сходів, якими колись спустилася. Вузьких сходів, які сполучали столичну швидкісну автостраду із землею. "Сходи мають тут бути, — переконувала вона себе. — Я повинна в це вірити".

Аварійні сходи знайшлися. Насправді це була скоріше драбина, ніж сходи. Набагато жалюгідніші й небезпечніші, ніж ті, які вона собі пригадувала. "Такими сходами я спустилася згори вниз", — дивувалася Аоаме. Та все-таки вони були. Тепер залишалося зробити все навпаки — піднятися нагору. Вона зняла туфлі на високих каблуках від Шарля Журдана й засунула в сумку, а саму сумку закинула за плечі. В самих панчохах стала на першу сходинку.

— Іди за мною, — обернувшись, сказала вона Тенґо.

— А може, краще, щоб я пішов спереду? — занепокоєно спитав він.

— Ні, я піду спереду.

Цими сходами вона спустилася. Тож мала ними й підніматися. Тепер вони були набагато холоднішими, ніж тоді, коли вона спускалася. Руки заклали, й, здавалось, всі відчуття заніміли. І вітер, що пролітав між опорами автостради, був набагато сильнішим і болючішим. Своєю байдужістю сходи, кидали їй виклик і нічого доброго не обіцяли.

Аварійні сходи зникли, коли на початку вересня вона їх шукала на автостраді. Тоді спуск був перекритий. А от зараз підйом із складу матеріалів на землі був відкритий. Як того сподівалася Аоаме. Вона мала передчуття, що в такому напрямі аварійні сходи ще залишилися. "У мені маленьке створіння, — міркувала вона. — Якщо воно має якусь особливу силу, то, напевне, захистить мене й покаже правильний шлях".

Сходи існували. Але поки що не було ясно, чи вони справді ведуть до столичної швидкісної автостради. Можливо, на півдорозі вони перекриті і закінчуються глухим

кутом. Адже в цьому світі може статися будь-що. Тільки піднявшись нагору, можна на власні очі переконатися, що там є або чого немає.

Вона піднімалася обережно, сходинка за сходинкою. Коли поглядала вниз, бачила, що Тенґо йде за нею. Іноді зі свистом дмухав різкий, до болю, вітер і розмахував її весняним плащем й оголював стегна під її короткою спідничкою. Вітер куйовдив її волосся і, прибиваючи його до обличчя, закривав їй поле зору. Ставало важко дихати. Аоаме шкодувала, що не зав'язала волосся ззаду вузлом і не взяла рукавичок. І чого вона до такого не додумалася? Та вже пізно шкодувати. В її голові було тільки одне: одягтися так само, як тоді, коли спускалася сходами вниз. Нічого іншого тепер не залишалось, як міцно триматися сходів і підніматися вгору.

Тремтячи від холоду, вона вперто рухалася догори й зиркала на багатоквартирний будинок по той бік наземного шосе. П'ятиповерховий будинок із світло-брунатної цегли. Той самий, який бачила, коли спускалася вниз. У половині вікон горіло світло. Так би мовити, майже перед самим її носом. Мабуть, його мешканцям нецікаво спостерігати, як уночі хтось піднімається аварійними сходами. Постаті Аоаме й Тенґо було видно у світлі ліхтарів шосе номер 246. Та, на щастя, у вікнах будинку ніхто не стояв. Штори були запнені. І це ж природно. Бо хто ж у такий холодний вечір спеціально вийде на веранду й дивитиметься на аварійні сходи столичної швидкісної автостради?

На одній веранді стояло каучукове деревце в горшку, притулившись до брудного садового стільця. Аоаме бачила його там і тоді, коли в квітні спускалася сходами вниз. Воно було ще злиденнішим, ніж те, яке вона залишила в кімнаті квартири у кварталі Дзіюґаока. Можливо, впродовж минулих восьми місяців воно стирчало незмінно на тому самому місці. Його, збляклого, запхали в глухий закуток цього світу й, напевне, забули. І, мабуть, не підливали водою. Однак це деревце додавало Аоаме хоч якоїсь відваги і підтримки, коли вона, сповнена тривоги і вагання, з промерзлими руками й ногами, піднімалася хисткими сходами. "Все гаразд, я не помилилася. Принаймні я натрапила на ту саму дорогу, якою сюди прийшла, — міркувала вона. — Це деревце виконує для мене роль непомітного орієнтира.

Минулого разу, коли я спускалася аварійними сходами, бачила не одне жалюгідне павутиння. Потім згадувала про Тамакі Оцуку. Про те, як улітку я, учениця середньої школи вищого ступеня, подорожувала з цією найкращою подругою і вночі, в ліжку, торкалася голим тілом її тіла. Чого саме тоді, коли я спускалася аварійними сходами зі столичної швидкісної автостради, все це раптом пригадала?" Піднімаючись тими самими сходами, Аоаме знову згадала про свою подругу. Про її гладкі, гарної форми, груди, які своєю повнотою завжди викликали в Аоаме заздрість. "Вони зовсім відрізнялися від моїх, недорозвинутих, — думала вона. — Але тепер цих грудей уже нема на світі".

Потім вона згадала про Аюмі Накано. Про те, як цю самотню жінку-поліцейського, з наручниками на руках, хтось задушив паском від банного халата в номері готелю Сібуї. Про молоду жінку, яка з кількома проблемами в душі попрямувала в безодню

смерті. Вона також мала повні груди.

Аоаме щиро оплакувала смерть обох подруг. Сумувала, що їх немає більше на цьому світі. Шкодувала, що їхні пишні груди безслідно зникли.

"Прошу вас, обороніть мене, — зверталася вона до них подумки. — Благаю. Мені потрібна ваша допомога". Обидві нещасні подруги, напевне, почують її безголосу мольбу. "Не сумніваюсь, що вони мене оборонять", — подумала Аоаме.

Коли нарешті прямі сходи досягли робочого помосту, їй та йому довелося просуватися вперед, зігнувшись і тримаючись за низьке поруччя. Далі завидніли зигзаг%и сходів, не зовсім нормальних, але принаймні набагато кращих, ніж досі. Наскільки Аоаме пам'ятала, вони вели до майданчика аварійної зупинки на швидкісній автостраді. Від руху по ній великогабаритних автомашин, що тепер гуркотіли досить голосно, робочий поміст гойдався, немов човен від бокових хвиль.

Озирнувшись назад і переконавшись, що Тенґо в неї за плечима, Аоаме простягла свою руку до його руки. Вона була теплою. Аоаме не могла збагнути, чому вона залишалася теплою такого холодного вечора, коли Тенґо тримався сходів голими руками.

— Залишилося пройти ще трохи, — сказала вона, наблизившись ротом до його вуха. Мусила підвищити голос, щоб перекричати гуркіт автомашин і посвист вітру. — Ці сходи виведуть нас на автостраду.

"Якщо сходи не перекрито", — подумала, але вголос не сказала.

— Ти від самого початку мала намір ними піднятися? — спитав Тенґо.

— Так. Якщо тільки знайду їх.

— І незважаючи на це, навмисне так одяглася. Але ж тісна спідничка й туфлі на високих каблуках, здається, не годяться для того, щоб підніматися крутими сходами.

Аоаме знову всміхнулася.

— Бо так треба було. Колись я тобі все поясню.

— У тебе дуже гарні ноги, — сказав Тенґо.

— Вони тобі сподобалися?

— Дуже.

— Дякую, — сказала Аоаме. Потягнувшись у вузькому проході помосту до Тенґо, вона поцілувала його вухо, зморщене, як цвітна капуста, й холодне.

Далі робочий поміст упирався у вузькі круті сходи. Ступні Аоаме змерзли, а пальці задубіли. Щоб не спіткнутись, довелося бути уважною. Вона піднімалася сходами, відгортаючи рукою волосся, покуйовджене холодним вітром, від якого сльозилися очі. Тримаючись поруччя, щоб не втратити рівноваги під поривами вітру, вона посувалася вперед обережно й думала про Тенґо, що йшов услід за нею. Про його велику руку й холодне вухо, схоже на цвітну капусту. Про мале створіння, що спало в ній. Про чорний пістолет, захований у сумці. І про сім заряджених патронів калібру дев'ять міліметрів.

"Будь-що треба вибратися з цього світу. А тому треба щиро вірити, що ці сходи обов'язково виведуть до швидкісної автостради. Треба вірити", — переконувала вона

себе. Згадала те, що того грозового вечора перед смертю сказав лідер. Слова пісні. Вона й зараз добре їх пам'ятала.

Цей світ — як балаган
У стилі "Барнума й Бейлі",
Та якби ти повірила мені,
Він вигадкою вже не був би.

"Хоч би що сталося і хоч би що я робила, всіма своїми силами мушу зробити цей світ справжнім. Та ні, не лише своїми силами, а разом з Тенґо. Ми зберемо всі наші сили до купи. Заради нас обох і цього маленького створіння", — міркувала Аоаме.

Зупинившись на пласкій площадці сходів, вона оглянулася назад. Там був Тенґо. Вона простягла до нього руку. Він її стиснув. Як і раніше, вона відчула в ній тепло. Це додало їй впевненості у своїх силах. Вона знову потяглася всім тілом до нього й поцілувала його зморщене вухо.

— А знаєш, я одного разу хотіла віддати життя за тебе, — зізналася Аоаме. — Ще трохи й справді загинула б. Була на кілька міліметрів від смерті. Ти віриш?

— Звичайно, — відповів Тенґо.

— Широ віриш?

— Широ, — чесно признався він.

Аоаме кивнула й відпустила його руку. І знову рушила вперед по сходах.

Коли за кілька хвилин сходи скінчилися, Аоаме опинилася на столичній швидкісній автостраді номер три. Аварійні сходи не були перекриті. Її передчуття справдилося, а зусилля були винагороджені. Перед тим, як перелазити через залізний парканчик, тильною стороною долоні вона витерла сльози, що проступили на очах.

— Столична швидкісна автострада номер три! — мовчки роззирнувшись навколо, захоплено сказав Тенґо. — Тут вихід з цього світу, правда?

— Так, — погодилася Аоаме. — Тут вхід до цього світу й вихід з нього.

Тенґо підтримував її ззаду, коли вона, підкотивши догори коротку спідничку, перебиралася через залізний парканчик. За парканчиком була аварійна площадка, на якій могли зупинитися два автомобілі. Сюди Аоаме прийшла втретє. Перед очима стирчав рекламний щит фірми "Ессо". Впустіть тигра у свій бензобак. Те саме зображення, той самий тигр. Усе ще стоячи босоніж, вона завмерла. І на повні груди вдихала вечірнє повітря, переповнене вихлопними газами. Воно здавалося їй, як ніколи, свіжим. "Повернулася, — подумала вона. — Ми сюди повернулися".

Як і того разу, на столичній швидкісній автостраді був страшний затор. Туди, де він стався, ряди автомашин майже не рухалися. Побачивши це, Аоаме здивувалася: "Що таке? Чому на автостраді завжди затор, коли я сюди приходжу? Адже зазвичай в таку годину ця дорога до центру столиці рідко коли забита автомашинами. Напевне, десь попереду сталася дорожня пригода". У зворотному напрямі рух був нормальним. А от до центру безнадійно повільним.

Услід за нею Тенґо також переліз через залізний парканчик. Просто високо піднявши одну ногу, легко перестрибнув. І став поруч з нею. Вони обоє мовчки

дивилися на гуркотливі ряди автомашин, неначе люди, що вперше в житті стояли на березі моря й приголомшено спостерігали, як під їхніми ногами одна за одною розбивалися хвилі.

Не відривали від них погляду й пасажери автомашин. Розгубившись від такого видовища, вони не знали, що про нього думати. В їхніх очах проглядала скоріше підозра, ніж цікавість. Власне, що робить тут ця молода парочка? Вона раптом виринула з темряви й замерла на аварійній площадці автостради. Жінка в яскравому костюмі під тонким весняним плащем і в самих панчохах, без туфель. Чоловік здоровенний, в поношеній шкіряній куртці. В обох сумки за плечима. Може, десь недалеко звідси в них зіпсувалася машина або сталася з ними дорожня пригода? Однак ніякої їхньої машини не було видно. Та й, здається, вони особливо й не просять допомоги.

Нарешті взявши себе в руки, Аоаме вийняла із сумки туфлі на високих каблуках і взулася. Поправила на собі спідничку й звично повісила сумку на плече. Зав'язала спереду пасок плаща. Облизала язиком сухі губи й пригладила пальцями чубчик над лобом. Вийняла хустинку і витерла сльози. А тоді знову притулилася до Тенго.

Вони стояли і мовчки стискали руки одне одного, як і тоді, двадцять років тому, у грудні, після уроків, в аудиторії початкової школи. У цьому світі не було нікого, крім них обох. Вони спостерігали, як перед їхніми очима повільно рухалися автомобілі. Та насправді нічого не бачили. Їм було байдуже, що нічого не бачать і нечують. Краєвид, звуки й запахи навколо них втратили своє первісне значення.

— То, може, ми потрапили в інший світ? — нарешті спитав Тенго.

— Можливо, — відповіла Аоаме.

— Може, варто перевірити?

Спосіб такої перевірки був тільки один, але ніхто з них не мав потреби підтверджувати це вголос. Мовчки підвівши голову, Аоаме глянула в небо. Те саме майже водночас зробив і Тенго. Обоє шукали в небі Місяці, які, за їхніми оцінками, мали бути над рекламним щитом фірми "Ессо". Однак там вони їх не знайшли. Мабуть, зараз Місяці ховалися за хмарами, які вітер неквапливо відносив на південь. Аоаме й Тенго чекали, їм не треба було спішити. Мали зараз багато спільного часу, щоб надолужити втрачене. Квапитися не було потреби. Тигр на рекламному щиті фірми "Ессо", із заправним шлангом в одній лапі й завченим усміхом на морді, скося позирав на них обох, що стискали одне одному руки.

Та раптом Аоаме помітила щось таке, чого не було минулого разу. Якийсь час не розуміла, чого саме. Примруживши очі, зосередилася. І нарешті здогадалася. Силует тигра на рекламному щиті був звернутий до них лівим боком. Але ж вона пам'ятала, що насправді раніше там був його правий бік. Зображення тигра обернулося на сто вісімдесят градусів. Вона машинально скривилася. Її серце шалено забилося. Мала таке відчуття, ніби в її організмі щось потекло в протилежному напрямі. "Та чи справді так можна стверджувати? Невже я настільки впевнена у своїй пам'яті?" — подумала Аоаме. Вона не могла поручитися, що це правда. Просто їй так здалося. Іноді пам'ять

людину підводить.

Цей сумнів вона зберігала в собі. Ще не могла висловити його вголос. Заплющивши очі, вирівнювала дихання, вгамовувала серцебиття і чекала, коли хмари розійдуться.

Пасажири в автомобілях стежили за ними крізь скляні шибки. Власне, чого так пильно вдивляється в небо ця парочка? Чому так міцно тримається за руки? Дехто з людей повертав голову туди, куди дивилися вони обоє. Але там видніли тільки білі хмари й рекламний щит фірми "Ессо". Впустіть тигра у свій бензобак. Повернувшись лівим боком до людей, що проїжджали мимо, цей тигр, гордо піднявши свого смугастого рожевого хвоста, люб'язно закликав їх споживати щораз більше бензину.

Згодом хмари розійшлися, і показався Місяць.

Місяць був один. Звичний жовтий самотній Місяць. Той Місяць, який мовчки пливе над полями, порослими міскантом, відбивається білою тарілкою на поверхні тихого озера й крадькома осяває дахи затишних будинків. Той самий, що котить води на піщані береги морів під час припливу, обдає м'яким світлом звірів й обороняє нічних мандрівників. Той, що на третій день після появи на небі своїм серпиком розкриває оболонку людської душі, а ставши повним, висушує, краплина за краплиною, її похмуру самоту. Місяць мовчки, без супроводу, висів над рекламним щитом фірми "Ессо". Поряд з ним не було другого — зеленого малого Місяця, з деформованою формою. Тенго й Аоаме, навіть не домовляючись, дивилися на один і той же краєвид. Аоаме стискала його велику руку. Зникло відчуття, ніби в її організмі щось потекло в протилежному напрямі.

"Ми повернулися в 1984 рік, — промовляла вона сама до себе. — 1984 року вже нема. Навколо світ, що був колись.

Та невже і справді так просто світ повернув собі первісний вигляд? Хіба лідер секти перед смертю не стверджував, що дороги назад немає?

А може, це ще один інший світ? Чи ми не перебралися у третій світ, відмінний від попереднього? У світ, в якому усміхається тигр, повернувшись до нас не правим, а лівим боком? І хіба тепер на нас не чекають нові загадки й нові закони?

Можливо, — міркувала далі Аоаме. — Принаймні заперечувати цього зараз я не можу. Але й не впевнена в чомусь одному. У всякому разі, я вже не є в тому світі з двома Місяцями на небі. І тримаю руку Тенго-куна. Ми зайшли у небезпечний світ, де жодна логіка не мала сили, в суворих випробуваннях знайшли одне одного й вибралися звідти. Чого нам боятися, незалежно від того, куди ми потрапили — назад у попередній чи в новий світ? Якщо нам випадуть нові випробування, ми зможемо їх перебороти. Принаймні не будемо самотніми".

Розслабившись, Аоаме пригорнулася до великих грудей Тенго, щоб повірити в щось надійне. Приклавши вухо, прислухалась, як б'ється його серце. Віддавшись в його руки, вона здавалася горошинкою в стручку.

— Куди звідси ми зможемо піти? — спитав Тенго, коли минуло бозна-скільки часу.

Ясна річ, залишатися тут надовго не годилося. Але ж столична швидкісна автострада не мала узбіччя. До з'їзду на Ікедзірі було недалеко, але навіть під час

дорожнього затору прохід між автомашинами здавався надто небезпечним. Крім того, вони не сподівалися, що хтось на автостраді зупинить автомобіль на помах їхньої руки. Могли скористатися телефоном аварійної служби й подзвонити до адміністрації автостради, щоб попросити допомоги, однак тоді довелося б зрозуміло пояснювати причину, як це вони обоє тут опинилися. Навіть якби вони пішки дійшли до з'їзду на Ікедзірі, збирач плати за проїзд автомобілів насварив би їх. Ясна річ, про спуск сходами, якими вони щойно піднялися, не могло бути й мови.

— Не знаю, — відповіла Аоаме.

Вона справді не знала, що тепер робити й куди прямувати, її роль скінчилася, коли вони піднялися сходами нагору. Думати й вирішувати, що правильне, а що ні, вона вже не мала сили. У неї не лишилося жодної краплі пального. Не мала іншої ради, як покластися на іншу силу.

Небесний Отче, хай святиться ім'я Твоє, хай прийде Царство Твоє. Прости нам усі наші гріхи. Благослови наші скромні діла. Амінь.

Слова молитви вилітали з рота самі собою. За умовним рефлексом. Не треба було думати. Жодне з них не мало значення. Зараз вони були тільки звуком, рядом закодованих знаків. Однак, вимовляючи їх машинально, вона відчувала, як її охоплює якийсь дивний настрій. Може, навіть, так би мовити, побожний. У глибині щось стукало в її серце. "Хоч би що це було, добре, що воно не заподіє мені шкоди, — подумала Аоаме. — Добре, що я змогла добратися сюди — не має значення, куди".

— Хай прийде Царство Твоє, — повторила вона вголос. Як завжди робила в початковій школі, коли учням давали їсти. Незалежно від того, що це означало, вона щиро цього прагла. — Хай прийде Царство Твоє.

Ніби розчісуючи пальцями волосся, Тенґо гладив її по голові.

Через хвилин десять він зупинив таксі, що проїжджало мимо. Спочатку вони обоє не могли повірити своїм очам. Таксі без пасажирів поволі посувалося вперед столичною швидкісною автострадою, паралізованою затором. Коли Тенґо невпевнено підняв руку, задні двері таксі відразу відчинилися і вони обоє сіли в нього. Квапливо, ніби побоюючись, що привид зникне. Молодий водій в окулярах, обернувшись до них, сказав:

— На автостраді затор, а тому я незабаром з'їду з неї на Ікедзірі. Ви не проти? — сказав таксист. Як для чоловіка його голос був пронизливим, але не дратівливим.

— Ні, — відповіла Аоаме.

— Насправді на швидкісній дорозі законодавство забороняє підбирати пасажирів.

— Наприклад, яке законодавство? — спитала Аоаме. Її обличчя, відбите в дзеркальці водія, злегка насупилося.

Таксист не міг відразу згадати назви такого закону. А обличчя Аоаме в його дзеркальці набирало щораз загрозливішого виразу.

— Ну добре, — змінив він тему розмови. — То куди вам треба?

— Можете довести нас до станції Сібуя, — відповіла Аоаме.

— Лічильник не вимкнений, — сказав таксист, — але я візьму від вас плату за

проїзд дорогою вниз, а не по автостраді.

— А чого це ви їхали без пасажирів? — запитав Тенґо.

— Досить складна історія, — втомленим голосом відповів той. — Хочете послухати?

— Хочемо, — сказала Аоаме. Вона хотіла почути, що розповідають люди в цьому новому світі, навіть якщо ця історія виявиться довгою і нудною. Можливо, в ній будуть якісь нові таємниці або якісь нові натяки.

— Поблизу парку Кінута я підібрав чоловіка середнього віку, який попросив їхати швидкісною автострадою до університету "Аояма-ґакуїн". Бо, мовляв, якщо їхати державною дорогою, то недалеко від Сібуї можна потрапити в затор. Тоді ще не було інформації про затор на столичній швидкісній автостраді. Рух на ній був нормальний. Як той пасажир казав, у кварталі Йоґа я виїхав на швидкісну автостраду. Та, як самі бачите, опинився в заторі — на дорожній розв'язці Танімаці начебто сталося зіткнення машин. І от я виїхав на автостраду, але ніяк не міг добратися до з'їзду на Ікедзірі. А тим часом мій пасажир зустрів свою знайому. Коли ми надовго застряли біля Канадзави, ця випадкова знайома сиділа за кермом сріблястого автомобіля "Mercedes-Benz coupe", що рухався паралельною смугою. Спустивши шибку, вони переговорили, й вона запропонувала йому перейти до себе. Через це пасажир сказав мені вибачливо, що розплатиться за весь проїзд автострадою і хоче пересісти до знайомої. Випустити пасажирів на автостраді — нечувана річ, але все одно руху не було ніякого, а тому я не заперечував. Пасажир перебрався до сріблястого мерседеса. Задобрих мене надбавкою, але я ледве витримував. Бо не міг рухатися. Насилу допхався сюди. Зовсім недалеко до з'їзду на Ікедзірі. І саме тоді побачив, як ви підняли руку. Щось неймовірне. А ви як думаєте?

— Імовірно, — коротко відповіла Аоаме.

Того вечора вони зупинилися в номері висотного готелю в кварталі Акасака. Погасивши світло, роздяглися і, лігши в ліжко, обнялися. Мали багато чого розповісти одне одному, але це можна було зробити на світанку. Насамперед треба було взятися до іншого. Вони мовчки, в темряві, довго досліджували тіло одне одного. Десятьма пальцями й долонями визначали одну за одною його окремі частини. З тремтінням у грудях, немов маленькі діти, що шукають скарбів у таємничій кімнаті, вони намацували їх і поцілунком ставили на них свій штамп.

Коли вся ця робота скінчилася, Аоаме довго тримала в руці твердий прутень Тенґо. Так само, як колись в аудиторії, після уроків, стискала його руку. Вона відчувала його краще за все, що тільки знала. Просто диво. Потім Аоаме роздвинула ноги й поволі впустила його у себе. До самого дна. Заплющивши в темряві очі, глибоко втягувала в себе повітря, а потім довго видихала. Тенґо грудьми відчував її теплий подих.

— Я постійно уявляла собі, як ти мене так обіймаєш, — завмерши, прошепотіла вона йому на вухо.

— Як займаєшся зі мною сексом?

— Так.

— З десяти років це собі уявляла? — запитав Тенґо.

Аоаме засміялася.

— Та ні. Коли стала трохи старшою.

— І я уявляв собі це саме.

— Що ти в мені?

— Так, — відповів Тенґо.

— І тепер усе так, як ти собі уявляв?

— Все ще не можу повірити, що це правда, — чесно признався він. — Мені все ще здається, ніби я і далі уявляю собі.

— Але ж це правда.

— Вона здається надто чарівною, щоб бути нею.

Аоаме в темряві всміхнулася. А тоді приклала свої губи до його губ. Їхні мови переплелися.

— Тобі не здається, що мої груди надто малі? — спитала вона.

— Якраз такі, які треба, — відповів він, поклавши руку на її груди.

— Ти справді так думаєш?

— Звичайно, — сказав він. — Ти стала б іншою, якби вони були більшими.

— Дякую, — сказала вона й додала: — Крім того, права й ліва груди відрізняються одна від однієї розміром.

— І в такому вигляді вони гарні, — сказав він. — Ліва — це ліва, а права — це права. Нічого в них не треба змінювати.

Аоаме приклала вухо до грудей Тенґо.

— Я довго була самотньою. І багато чого мене глибоко ранило. От було б добре, якби я могла зустрітися з тобою раніше. Тоді не довелося б так довго блукати манівцями.

Тенґо хитнув головою.

— А от я так не думаю. Саме зараз той час, коли ми мали зустрітися.

Аоаме заплакала. Довго стримувані сльози покотилися з її очей. Їхні великі краплі падали на простирадло, немов дощ. Не відпускаючи Тенґо, вона дрібно тремтіла й не переставала плакати. А він, обійнявши її обома руками, міцно пригортав до себе. "Тепер, напевне, він робитиме так постійно", — раділа вона.

— Треба було стільки часу, щоб ми зрозуміли, якими самотніми ми були, — сказав Тенґо.

— Рухайся, — сказала вона йому на вухо. — Поволі й довго.

— Тенґо послуховався її. Рухався дуже поволі. А тим часом Аоаме, спокійно дихаючи й прислухаючись до власного серцебиття, трималася його могутнього тіла, як людина, що тоне. Переставши плакати й думати, віддалившись від минулого й майбутнього, пристосувалася усім своїм еством до його руху.

Над ранок вони обоє, в готельних купальних халатах, стояли перед великим вікном і тримали в руках склянки з червоним вином, яке замовили в готельної служби. Аоаме пригублювала склянку тільки для годиться. Їм усе ще не хотілося спати. З вікна свого

номера на сімнадцятому поверсі вони могли досхочу спостерігати Місяць. Хмари кудись розвіялися, і ніщо не загороджувало їхнього поля зору. Хоча вдосвіта Місяць перемістився досить далеко, він усе ще висів над міським обрієм. Стаючи щораз попелястішим, він от-от мав закінчити свої обов'язки й пірнути під горизонт.

У жінки за конторкою готельного адміністратора Аоаме попросила вибрати, незалежно від плати, номер на одному з верхніх поверхів, звідки виднів би Місяць. "Найголовніша умова — щоб було видно Місяць", — підкреслила вона. Жінка за конторкою поставилася люб'язно до молодії парочки, що раптом навідалася в готель. Тим паче що того вечора в ньому випадково виявилось багато вільних номерів. Крім того, вона з першого погляду відчула до них прихильність. Послала коридорного перевірити, чи в одному номері-люкс для молоді добре видно Місяць, а тоді передала Аоаме ключ. І взяла плату за номер з особливою знижкою.

— Хіба сьогодні Місяць уповні? — зацікавлено спитала вона Аоаме. Досі вона чула від пожильців численні вимоги, побажання й прохання. Але ні разу не зустрічала таких, що серйозно просили номер, з якого добре видно Місяць.

— Ні, — відповіла Аоаме. — Така фаза Місяця вже минула. Тепер Місяць повний на дві третини свого розміру. Та це не має значення. Головне — щоб його тільки було видно.

— Ви любите дивитися на Місяць?

— Понад усе, — всміхаючись, відповіла Аоаме.

Хоча вже світало, Місяців не ставало більше. На небі залишався тільки один, звичний, Місяць. Єдиний супутник, що споконвіку крутиться з незмінною швидкістю навколо Землі. Поглядаючи на Місяць, Аоаме приклала руку до низу живота й ще раз переконалася, що там міститься маленьке створіння. Відчувала, що живіт трохи побільшав.

"Який це світ, я ще не знаю, — міркувала вона. — Та незалежно від того, який він, я в ньому, напевне, залишуся. Ми в ньому залишимося. Мабуть, у ньому нас підстерігають його загрози й небезпеки. Напевне, цей світ переповнений своїми загадками й суперечностями. І багатьма темними дорогами, якими доведеться пройти. Та це не має значення. Байдуже. Я з охотою його приймаю. І нікуди звідси не піду. Хоч би що сталося, ми залишимося в цьому світі з одним Місяцем. Утрюх — Тенго, я й маленьке створіння.

"Впустіть тигра у свій бензобак", — казав тигр фірми "Ессо". Він звернений до нас лівим боком свого силуету. Але це не важливо. Бо його усміх природний і теплий. Повіримо йому. Це найголовніше", — і вона всміхнулася так само. Природно й приязно.

Аоаме простягнула руку. Її взяв Тенго. Вони стояли разом, з'єднавшись в одне ціле, й мовчки поглядали на Місяць, що плив над будинками. Освітлений новим ранішнім сонцем, він швидко втрачав свою нічну яскравість, аж поки не перетворився на кружечок, вирізаний з попелястого паперу, що повис у небі.

Натто — перекисла й висушена маса із соєвих бобів. (Тут і далі — прим, перекладача.)

Коан — запитання, які використовуються для пізнання суті дзен-буддизму.

Уривок із "Токійського щоденника" Хяккена Утіди (1889 — 1971), відомого своїми численними дзуйхіцу (японськими есе) та короткими оповіданнями з несподіваним поворотом сюжету.

Якудза — японські гангстери.

Ісак Дінесен — псевдонім дамської письменниці Карен Бліксен (1885 — 1962), яка у своїй головній книжці "З Африки" (1937) колоритно описує своє життя в Африці.

Перерваний статевий акт (лат.).

Японський гурт 70-х років.

Йосуй Іноуе (нар. 1948 р.) — автор японських популярних пісень.

Переклад Бориса Тена (за участю Віктора Гуменюка), 1986 р.

Тюорінкан — частина міста Ямато префектури Канагава.

"Залізний чоловік № 28" — популярний персонаж "манга" й анімаційних фільмів.

Людвіг Вітгенштейн (1889 — 1951) — австрійсько-англійський філософ, один із засновників аналітичної філософії.

Мугіатама — ячмінний колосок.

Фукуске — бог щастя у подібі ляльки з великою головою і короткими ногами.

Татамі — мата з рисової соломи, площею 1,5 м2.

Дзамудза — персонаж із книжки з малюнками в стилі "манга".

Онасі — велика груша.

Нагамімі — довговухий.

Дзідзо — буддійське божество, покровитель дітей і подорожніх.

Кю Сакамото (1941 — 1981) — відомий японський актор і співак.

Прізвище Кавана записується двома ієрогліфами.

Торії — брама по дорозі до синтоїстського храму.

Агонасі — безбородий.

Насправді над дверима до "Вежі" є такий напис латинською мовою: "Phi-lomenis sacrum — Fausti poenitentia", тобто "Загибель Філомена — каяття Фауста". А над дверима родинного будинку Юнга в місті Кюснахті викарбовано такі слова: "Vocatus atque non vocatus, Deus aderit", тобто "Покликаний чи не покликаний, Бог тут є", які в перекладі англійською мовою — "Called or not called, God is present" — близькі за звучанням до вислову: "Cold or not cold, God is present" ("Холодний чи не холодний, Бог тут є").

Приблизно 10 тисяч доларів США.